

נחלת דוד פרק ראשון בְּבֹא קָמָא בעז"ה אַחַל לְרִשׁוֹם חִידוּשִׁים מִמַּס' ב"ק מֵה שְׁחַנְנֵי ה' וִיחָא רַעְוָא דְאִימָא מִקְלָתָא דְתַתְקַבֵּל.

דף ב במשנה ארבעה אבות נזיקין כו' עיין תוס' שם ד"ה ארבעה דהעלו דאית דוכתא דתני הו ואית דוכתא דלא הני הו ודברי התוס' במס' ר"ה המה סותרים לדברי התוס' דהקא דהתם אסקו התוס' דבכל דוכתי צריף למיתני הו רק הקא לא תני משום דקאי אלא הרי ודבריהם אינם מוכנים דאפתי לא תירצו כלום ממחוסרי פפריה אמאי לא תני התם הו ולולי דבריהם הנה לפענ"ד ליתן טעם אמאי דלא תני הקא ובמחוסרי פפריה הו והוא דלא שייף למיתני הו רק היכא דמחולקים בדיניהם ובהלכותיהן ולא יתאחדו רק בשיתוף השם לבד כמו ד' שומרים הם דמפרש במתניתין גופי שומר חנם נשבע על הפל והשואל משלם הפל נושא שקר והשוכר כו' לזה אמר ד' שומרים הו פי' ד' שומרים הו שדיניהם חלוקין זה מזה וכמו דמפרש והולף ש"ח וכו' וכיון דאינם שוין רק בקריאת השם לבד לזה תיכף ששנה ד' שומרים הני הו פאילו יאמר בזה המה שוין שקריאת שם שומרים שייף בכולן אבל בדיניהם המה נפרדים זה מזה וכן ג' בתים הו ג' אילנות הו ג' פגימות הו ד' ראשי שנים הו בכולן אין דינו של זה פדינו של זה דזה ר"ה למלכים וזה לשמיטין וכו' וכן גבי פגימות דפגימת און בבכור הוא לענין לשחטו במדינה ופגימת עצם בפסח לעבור בלאו דעצם לא תשברו ופגימת ספין לנבל הבהמה בשחיתתו וכן בבתים ואילנות מפרש ג"כ במתני' התחלקות דיניהם זה מזה וכן במס' פלים פרק כ"ד בכילה פירקין תני הו עיי"ש דוק ותשפח בכל הנה דוכתי דמיתני התוס' במס' ר"ה דהכי הו ותמצא משא"כ במחוסרי פפריה פיון דאין חילוק בדיניהם והמה שוין זל"ז מפל צד לא שייף למיתני כלל הו וכן הקא גבי ד' אבית נזיקין אף דבאמת המה חלוקין בהלכותיהן מ"מ במתני' לא נחית להכי דהא תני במתניתין לא הרי וכו' ובגמ' מסיק בכולהו כי שדית בור ביניהו כו' אתו פולהו וכו' רק דאיצטריכו להלכותיהן וא"כ במתני' דתני לא הרי לא נחית עדיין לחילוק הלכותיהן רק דתופס המשנה משום יגדיל תורה ויאדיר כמ"ש התוס' [עמה פאילו המה שוין בהלכותיה וילכף לא תני הו כמו במחוסרי כפר' לא הרי דתני אינו חילוק דינים רק חומרות בסברא ובדינים נקט במתניתין פאילו הם שוין ולזה לא שייף למיתני הו פן נראה קצת ליתן טעם ע"ז וק"ל: שם בגמ' תולדותיהן פיוצא בהן או לאו פיוצא בהן גבי שבת כו' גבי טומאה כו' הקא מאי עיין פרי"ף דכתב פיון דמצינו חילוק בתשלומין לענין תם ומועד לכף נסתפק לו ועיין ברא"ש דביאר דבריו דאם לא מצינו חילוק בתשלומי נזקין לא הנה מסתפק הגמ' דמהיכא תיתי לחלק ביניהם פיון שדומים להן בכל צד ולכאורה אינו מוכן דמשמעות הגמ' דעיקר האיבוע' הוא משום דגבי שבת הוא פיוצא בהן וגבי טומאה לאו פיוצא בהן ולכף קמיבועי לי' הקא מאי וכמו שפי' רש"י להדיא פן ונראה לומר דסברת הרא"ש דנה אינו נכנס בגדר הספק אי לדמויי לשבת או לטומאה דנדאי דדמיון הנה תולדות טפי לתולדות דשבת דהא תולדות דשבת מיקרי תולדות משום דמדמינן להו מפל צד להנה דהו במשכנן וה"נ תולדות דנזיקין פנותיהו משא"כ תולדות דטומאה דלא משים דמדמינן להו מיקרי תולדות דהא גם התולדות מפורשין בקרא רק משום דהם נמשכות מן האב דהאב הוא המולידן דמתמת שנגעו בו קבלו טומאה וא"כ נודאי דלא דמיון להו תולדות דנזיקין לכף פירש הרא"ש דזהו פוננת הרי"ף דעיקר האיבוע' הי' משום דמצינו חילוק בתשלומי נזקין וכו' וכן הוא

בפ"ח ונעדין צריף ישוב דא"כ למאי קמייתי הגמ' פלל הקא הך דשבת וטומאה פיון דהספק לא תליא בזה פלל וצריף לומר דהא דמייתי הגמ' שבת וטומאה הוא להורות דשם תולד' שייף בין אם הו פיוצא ביה או לאו פיוצא ביה דלא נימא אם היא פיוצא ביה אין שייף לקרותה תולדה או אפשר הוי אמיןא בהיפוף אם היא לאו פיוצא ביה איף שייף לקרותה תולדה רק דמלתא אחריתי היא לגמרי לכה קמייתי משבת וטומאה דשם תולדה שייף בין פה ובין פה ולכה קמייבעי לי' הקא אי פיוצא ביה א"ל כיו"ב אבל עיקר הספק אינו אי לדמויי לשבת או לטומאה דבהא ליגם לאיסתפוקי פלל וכדכתבנא רק דהספק הוא בלא"ה משום דמצינו חילוק בתשלומי נזקין וכמ"ש הרי"ף.

ואין להקשות דמאי מייתי מטומאה דלאו כיו"ב נמי תולדה מיקרי דלמא התם משום דהיא נמשכת מהאב משום הכי מיקרי תולדה דנולדה מהאב דטמא מת וחלל חרב יוכיחו דנמשכות ג"כ ואפ"ה אבות מיקרי גם אין להקשות לפ"ז מאי קאמר הגמ' אלא תולדותיהם לאו פיוצא דאמר ר"פ אהניא אלימא אהני מאי שניא קרו דכוננתו להזיק וכו' הני פנונתו להזיק וכו' בכולן מה בכך דדמין אהדי הא מעיקרא קמייבעי לי' אי פיוצא ביה אי לאו פיוצא ביה נמי ידע דדמין להו מפל צד ואפ"ה הוי מבעי לי' דאפשר דהוא לאו פיוצא ביה משום דמצינו חילוק בתשלומי נזקין וא"כ מאי קאמר מ"ש דזה אינו דבאמת דבה"א הוי סבר דאפשר דהוא לאו פיוצא ביה אף דדמין אף למאי דאמר ר"פ יש מהו פיוצא ביה ויש מהו לאו כיו"ב א"כ מסתמא הנה דדמין הוי כיו"ב לכה פריף שפיר מאי שניא וכו' גם אין להקשות דלפ"ז תקשי קושיות העולם דא"כ דבהו"א הוי סבר דאף דדמין מ"מ לא הוי כיו"ב פיון דלא פתיבו בהדיא א"כ תיפיק לי' דהוי כיו"ב מדקאמר לא הרי השור פהרי המבעה ר"ל אי פתיב שור לא נפיק מבעה מינ' תיפוק לי' דע"כ איצטריף למתני פולהו דהנה דלא יכתבו יהיו לאו כיו"ב דגם זה אינו דהא ע"כ מתניתין דהני לא הרי לא גזית להכי דהמה חלוקין בהלכותיהו דבאמת כולהו איצטריכו להלכותיהו פדקאמר בגמ' רק דהמתניתין נקיט פאילו הי' הדין בכולם שיינה וא"כ ודאי דגם הולדותיו הוי כיו"ב פיון דכל עיקר האיבעיא הוא משום דמצינו חילוק בתשלומי נזקין ומתניתין נקיט פאילו פולן שוין בהלכותיהו וא"כ גם בתשלומיהו אינם חלוקים דהא גם בזה הוא מהלכותיהו פדאמר בגמ' קרו לחלק בין תמה למועדת וא"כ ונדאי דהוי פיוצא ביה דמהכ"ת נחלק ביניהם וכמ"ש ה"רא"ש ונהגמ' דבעי תולדותיהו אי כיו"ב אי לאו כיו"ב הוא לפי האמת דמצינו חילוק בתשלומיהו כנלפענ"ד ליישב דברי ה"רא"ש אבל מ"מ לפי זה דחוק מאוד מאי דמשני רב אלפס פיון דמצינו חילוק בתשלומיהו כו' דאפתי תקשה מהיכא תיתי לחלק ביניהם פיון דדמין מפל צד אימא דתולדה דקרו לשלם ח"נ ומגופה ודשארי אבות ג"כ פנונתיהו לשלם נ"ש ומהעל"ה פאשר פן הוא לפי האמת: ולולי דברי ה"רא"ש הייתי אומר פכוננת הרי"ף דבלאו הכי קא קשיא לי' דטפי איפא לדמויי לשבת מלטומאה וכדכתבנא לפי ה"רא"ש רק דעיקר קושיותו הי' דמאי שייף לענן תשלומי נזקין למימר תולדותיהו כיו"ב או לאו כיו"ב דבשלמא לענן טומאה שייף למימר דהתולדה היא לאו כיו"ב היינו שיהא מטמאה טומאה קלה מהאב ואפ"ה שייף לקרותה תולדה פיון דמטמאה עכ"פ וכו' לענן שבת ווכל לומר ג"כ דעל התולדה יהי' נידון במיתה קלה או לעבור עליו פלאו לחוד אבל לענן תשלומי נזקין ממ"נ אי צריף לשלם על התולדה א"כ הוי כיו"ב ואי לא צריף

לשלם היאך שנייה לקרותה תולדה כלל וע"כ דהוי כיו"ב דאיזה אופן נוכל לצייר דהוי לאו כיו"ב ואפ"ה יהי שנייה לקרותה תולדה וע"ז קמשני רב אלפס שפיר פיון דמצינו חילוק בתשלומין לכה עלה על לבו לפשפש ולידע כו' ודו"ק היטיב פי הוא נכון ופשוט מאוד בכוננת הרי"ף והקושיא שהקשינו לעיל היא קושיא בפ"ע בגמ' ולא נתפנון הרי"ף ליישבה כלל בדבריו ונראה לפע"ד דבאמת הכי קמייבעי לי גבי שבת כו' תולדותיהן כיו"ב משום דמניין מכל צד גבי טומאה כו' לאו כיו"ב משום דבאמת לא דמניין התולדות לאבות דהא נמשכין מהם לכה קמייבעי לי הכא מאי רצה לומר דזה גופי' קמייבעי לי אי תולדות דנזיקין דמניין להאבות מכל צד ולכה הניין כיו"ב או דלא דמניין מכל צד הניינו דלית בהו פל המעלות דישנם באבות כננותן להזיק וממונה ושמירתן עליה וכן בכולהו או דהם נמשכים מהאבות ומשפחת לה גבי נזיקין צורות] ולכה לא הניין כיו"ב ולא נתחייבו רק בתשלומין קלים מהאבות ומשני ר"פ כו' ובזה אתיא פולה סוגיא פהוגן בלי שום גמגום ומיישב קושיות העולם ועיין היטב בזה: שם ע"ב תוס' ד"ה אבל במחוקרת אימא פולה מועדת למאי דמפרש ר"ת כו' לכאורה יש להבין למאי הקשו התוס' מהו סוגיא דלקמן ולא הקשו בפשיטות מסוגיא דפלה נזקא דאיך יתישב למ"ד פ"נ קנסא והוי קשה ג"כ לפירש"י לא לפיר"ת לחוד ונראה דלפירש"י נוכל לומר דפלוגתיהו התם אי פ"נ ממונא או קנסא לא מסברא דנפשיתהו פליגי רק פיון דחזינו דהתורה לא חייבה בזה רק ח"נ בזה פליגי מאי טעמא דקרא דמר סבר דמדחזינו הכי מסתמא סברת התורה הוא דבחזקת שימור קיימי וקנסא הוא דקניס לי פי הכי דלינטרי לתורי' והו סברא דחם רחמנא לא ס"ל ומ"ס בהיפוף דמדחזינו הכי מסתמא לאו בחזקת שימור קיימי וסברא דקנסא לית לי כלל אבל הסברא החיצונה אי לא נכתב היא לכאן ולכאן בשנוה לכה קאמר הגמ' הכא דאי לאו קרא דמחוקרת נמי נגיחה מקרי הוי טעינא מסברא דנפשין והוי אמיןא דמחוקרת פולה מועדת ולקמן קאמר הגמ' בהיפוף דקרו לא אתיא משום דהוי אמיןא דבחזקת שימור קיימי פי הסברא החיצונה יש לומר לכאן ולכאן אבל לפיר"ת דפירש דהו דקאמר הגמ' לקמן ולמ"ד אדרבה קרו עדיפא דהנינו הו מ"ד דס"ל ממונא וא"כ ע"כ דפליגי בסברא דנפשיתהו לא מפת קראי דהא אי לא נכתב קאמר דלהאי מ"ד לא אתיא קרו מביניהו ולהו מ"ד אתיא וא"כ שפיר הקשו התוס' לפיר"ת דווקא דלהו מ"ד דפ"נ קנסא איך קאמר אבל במחוקרת אימא פולה מועדת פן נלפענ"ד לפרש דברי התוס' ולא נצטרך לכל מ"ש מהר"ם לופלין בזה פי בדבריו אפתי לא יתישב מה שהקשיתי ובזה א"ש מה דנאיך רש"י מפ"ר"ת לקמן דהוא משום קושיות התוס' דהכא ותירוצם הוי דחוק לרש"י ועוד אכתוב לקמן אי"ה טעם אחר יותר נכון למה נאיך רש"י מפיר"ת] ובאמת תירוץ התוס' דחוק מאוד ולולי דבריהם הי נראה ליישב בפשיטות טפי גם לפיר"ת דסברא לי דפלוגתיהו הוא מסברא דנפשיתהו מ"מ הסברא החיצונה אינה רק בקרו תלושה דבהא הוא דסבר הו מ"ד דוודאי בחזקת שימור קיימי ואינו רק קנסא ומדחזינו דכללינהו בחדא מחתא בקרא ודין אחד לשניהם מסתמא גם מחוקרת אינו רק קנסא אבל הסברא החיצונה במחוקרת היא לכאן ולכאן וא"כ שפיר קאמר הגמ' אבל במחוקרת כו' ולא קשה מידי קושיות התוס' גם לפיר"ת ועיין: שם תוס' ד"ה ומלתא והר' מנחם פירש דה"ק וכו' דחזרה דבהמה לאו חזרה וכו' לא זכיתי להבין דבריו דהשתא לרב זביד דס"ל דמועד לאדם סתמא הוי לבהמה וא"כ עדיף לי העדתו לאדם כ"כ ליעדיה

נְמִי לְבַהֲמָה וְאִפְ"ה ס"ל לְעַנְנֵי חֲזָרָה וְחֲזָרָה דְבַהֲמָה מִיַּת חֲזָרָה הִיא לְעַנְנֵי בַּהֲמָה כְּדַאֲתָא לְהִדְיָא הֵתֵם בְּסוּגְיָא וּר"ז אָמַר לָהּ רִישָׁא אַחְזָרָה קָאִי כּו' וּא"כ כ"ש לר"פ דְּלֹא עֲדִיף לִי הַעֲדָאת אָדָם לִיעֲדִיָּה לְבַהֲמָה מִכ"ש דְּחֲזָרָה דְבַהֲמָה חֲזָרָה הִיא וְאִין לֹאמַר דְּהֵתֵם מִיִּירִי בְּסִתְמָא דְּלֹא יִדְעִינָן בְּפִירוּשׁ דְּהוּי מוּעֵד לְבַהֲמָה וּלְכַף אִפִּי' לר"ז הוּי חֲזָרָה אָבֵל הִיכָא דִּידְעִינָן בְּנוּדָאִי דְּהוּי מוּעֵד לְבַהֲמָה בְּפִירוּשׁ אִפִּי' לר"פ לֹא הוּי חֲזָרָה זֶה אִינוּ דְּלִישְׁנָא דְּגַמ' דְּהֵתֵם פְּגוּן דְּהוּי מוּעֵד לְאָדָם וְלְבַהֲמָה מִשְׁמַע דִּידְעִינָן בְּפִירוּשׁ דְּהוּי מוּעֵד לְבַהֲמָה וְכּו' מְוַכְרַח לֹאמַר שֵׁם בְּסוּגְיָא וּכְמ"ש רִש"י בְּד"ה רִישָׁא וְצ"ע וְתִי' הַתּוֹס' קָמָא אִין לֹא מְקוּם לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם דְּמִפְרֵשׁ עַח שׁוֹר וְחֲמוֹר וְגַמְלָא אִינוּ מוּעֵד רַק לְשִׁלְשֵׁת הַמִּינִים בְּלַבַּד עֵי"ש בְּמ"מ וּא"כ לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם נִשְׁאַרְהָ קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' בְּלִי שׁוּם תִּירוּץ וְצ"ע: דָּף ג ע"א אָמַר מֶר וְשִׁלַּח זֶה הַרְגֵל כּו' סד"א אִיזִי וְאִיזִי אֲשֶׁן וְהָא דְּמַפְלִיא קָרְנָא וְהָא דְּלֹא מִכ"ק סוּגְיָא זֶה קֶשֶׁה לְהוֹלְמָה לְפִי פִירִש"י וְתוֹס' דְּרִש"י הַקְּשָׁה לְכַתּוּב חֲד קָרָא לְהִיכָא דְּלִמְכ"ק וְאָנָּא יִדְעִנָּא בְּמִכ"ש הִיכָא דְּמִכ"ק וְתִירוּץ דְּאִילוּ לֹא הִי נִכְתַּב רַק חֲד קָרָא הוּי מוּקְמִינָן לִי בְּמִסְתַּבֵּר לְהִיכָא דְּמִכ"ק דְּוּוּקָא וְאִפְתִּי לֹא הוּי יִדְעִינָן הִיכָא דְּלִמְכ"ק עַכ"ד וְכַוּוּנָתוּ ע"כ דְּגַם קָרָא דְּוּשְׁלַח מְצִינָן לְאוּקְמִי בְּמִכ"ק דְּוּוּקָא וְכַתְּבָא ע"ז בְּמַהֲרָש"א דְּהַתּוֹס' לֹא נִיחָא לְהוּ בְּפִירִש"י דֹּא"כ מֵאִי קָאֵמַר אַח"כ פְּוּמְיָא דְּרַגְלָא מְהָרְגָל כּו' אִפְתִּי רַגְלָא גּוֹפ' מִנ"ל דְּמַחְיִיב בְּלִמְכ"ק גַּם לְפִי הָאֵמֶת פִּינָן דְּקָרָא דְּוּשְׁלַח ג"כ מְצִינָן לְאוּקְמִי בְּמִכ"ק דְּוּוּקָא הֵן אֵמֶת דְּרִש"י בְּלִשׁוֹנוֹ פִּינָן לְתַרְץ זֹאת בְּמִש"כ וְז"ל דְּהָא לֹא פְתַב בִּיָּה וּבְפִיר עַכ"ד וְכַוּוּנָתוּ ע"כ דְּנָהִי אִי לֹא הוּי נִכְתַּב רַק וְשִׁלַּח לְחֹד הוּי מוּקְמִינָן לִי בְּמִכ"ק מ"מ הַשְׁתָּא דְּכַתִּיב וּבְעַר אֶף דְּמִיִּירִי בְּשׁוּן מ"מ מְדַשְׁנִי בְּלִישְׁנָא וְלֹא פְתַב גַּם בְּרַגְלָא לִישְׁנָא דּוּבְעַר שְׁמַעִינָן שְׁפִיר מְלִישְׁנָא דְּוּשְׁלַח דְּמִיִּירִי בְּלֹא מִכ"ק וְשְׁפִיר קָאֵמַר הַגַּמ' דְּוּמְיָא דְּרַגְלָא לְפִי הָאֵמֶת וּמִש"כ פ"ז הַמְהַרְש"א דָּאִי הוּי פְתַב חֲרִי זִמְנִי וּבְעַר הוּי מוּקְמִינָן תְּרוּוּיָּהּ אֲשֶׁן יֵשׁ לְתַרְץ לְכַאוּרָה בְּפִשְׁטוּת דָּאִין פְּוּנָת רִש"י דְּגַם קָרָא דּוּבְעַר מְצִינָן לְאוּקְמִי בְּלִמְכ"ק דְּקָרָא דּוּבְעַר אִין לְפָרְשׁוּ רַק בְּמִכ"ק דְּוּוּקָא דְּהַגִּי מִשְׁמַע לִי לִישְׁנָא דּוּבְעַר רַק קָרָא דְּוּשְׁלַח אִיכָּא לְאוּקְמִי הִכִּי וְהִכִּי וּמַעֲתָה ל"ק קוֹשְׁיֵית הַמְהַרְש"א דָּאִי הוּי פְתַב תְּרִי וּבְיַעַר הוּי מוּקְמִי תְּרוּוּיָּהּ אֲשֶׁן דְּלִמְאִי צְרִיכִין לְתַרוּוּיָּהּ פִּינָן דְּגַם בְּתַרוּוּיָּהּ נְמִי לֹא מְצִינָן לְאוּקְמִי רַק בְּמִכ"ק דְּלִישְׁנָא דּוּבְעַר לֹא מְצִינָן לְפָרְשׁוּ בְּגוּוּנָא אַחְרִינָא וְתַרִי קָרָא לְמִכ"ק לְמָה לִי וְע"כ דְּהוּי מוּקְמִינָן חֲדָא אַרְגָּל אֶף אִי הוּי פְתַב תְּרוּוּיָּהּ וּבְעַר וּמְדַשְׁנִי בְּלִישְׁנָא לְמַכְתַּב וְשִׁלַּח שְׁמַעִינָן לְחִיּוּבָא גַּם בְּלִמְכ"ק וּכְמִש"כ רִש"י אֶף זֶה אִינוּ דְּהָא ע"כ נִצְטַרְדָּ לְפָרֵשׁ לְפ"ז בְּאֵמַר מֶר תַּנְיִנָּא ג"כ עַד"ז דְּקָרָא דְּוּשְׁלַח מִשְׁמַע דְּוּוּקָא דְּשִׁלְחָה שְׁלוּחִי וּקָרָא דּוּבְעַר אִיכָּא לְאוּקְמִי הִכִּי וְהִכִּי וּא"כ אִפְתִּי תַקְשָׁה דְּאֵמַר מֶר קָמָא דָּאִי הוּי פְתַב תְּרִי וּבְעַר הוּי מוּקְמִינָן תְּרוּוּיָּהּ אֲשֶׁן וְהָא דְּשִׁלְחָה שְׁלוּחִי וְהָא דְּאִזְלָא מִמִּילָא דְּחֲדָא קָרָא הוּי מוּקְמִינָן בְּמִסְתַּבֵּר לְשִׁלְחָה שְׁלוּחִי (דְּהָא ע"כ צְרִיכִין לְפָרְשׁוּ פֶן לְרִש"י בְּאֵמַר מֶר תַּנְיִנָּא) וְהוּכְרַח לְשׁוֹנוֹת לְשׁוֹנוֹ לִישְׁלַח בְּכַדִּי דְּלְהוּי קָאִי אַרְגָּל וְלֹא מוּכַח מִיַּדִּי מְדַשְׁנִי בְּלִישְׁנָא וְהִדְרָא קוֹשְׁיֵית מְהַרְש"א לְדוּכְתָּא וְכּו' בְּאֵמַר מֶר תַּנְיִנָּא תַקְשָׁה ג"כ בְּהִיפּוּף דָּאִי הוּי פְתַב תְּרִי וְשִׁלַּח הוּי מוּקְמִינָן תְּרוּוּיָּהּ אַרְגָּל וְחֲדָא לְמִכ"ק וְחֲדָא לְלִמְכ"ק עוֹד הַקְּשָׁה ע"ז בְּמַהֲרָש"א לְדִאֲמַאי מְשַׁנִּי בְּאֵמַר מֶר קָמָא שְׁיִנוּיָּא אַחְרִינָא וּבְאֵמַר מֶר תַּנְיִנָּא שְׁיִנוּיָּא אַחְרִינָא וְלֹא מְשַׁנִּי אַחְרִינָא הוּי בְּחֲדָא שְׁיִטְיָא פִּינָן דְּתַרוּוּיָּהּ הַנְּדָּ שְׁיִנוּיָּי מְצִי קָאִי אַחְרִינָא וְאִין לֹאמַר דְּרוּצָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ הָאֵמֶת דְּחִיִּיב בְּלִמְכ"ק וּבְאִזְלָא מִמִּילָא א"כ ה"ל

לשנוני תרנוניהו שינויי אהדא וכן אאיךה ונהי הל"ל ואיב"א הא דשלחה כו' וכה"ג מצינו
טובא בש"ס ומדחלקן לתרי שינויי בתרי בבא משמע דהה שינויאי דמכ"ק לא מצי קאי
רק אשן ושינויאי דאזלא ממילא לא מצי קאי רק ארגל ולפירש"י כ"ז אינו עוד קשה
בסוף סוגיין דקאמר איצטריה סד"א ה"מ דשלחה שלוחי כו' אמאי נקיט האי שינויא טפי
מהה שינויא דמכ"ק מיהו זה אינו קושא כ"כ דחדא מינייהו נקיט והתוס' תירצו לקושא
רש"י דאי הוי כתיב ושלח לחודה ה"א ה"מ דשלחה שלוחי וכדמשני לקמן וכוננתם בזה
ע"כ דקרא דושלח לא משמע רק בלמכ"ק וכן באמר מר תניינא ג"כ קרא דובער לא
משמע רק אאזלא ממילא אף אילו נכתבו הנה קראי בלחודייהו ולכך לא מצינו תו
לתרוצי כפי' רש"י ולכך פירשו דהנה תרי שינויי חדא מינייהו סמכא אאיךה דגם
לשינויאי דמפליא קרא צריכינן לשינויאי באזלא ממילא וכן בהיפוח ונהה תרי שינויי
חדא נינהו ע"כ הוכן פנונתם אבל דבריהם דחוקים יותר מפירש"י דא"כ תקשה טובא
דלמה חלקן הש"ס לתרי שינויי פיון דצריכינן לתרנוניהו בחדא בבא ובלא שינויא תניינא
א מקום פלל לשינויא קמא וא"כ ונדאי דהל"ל תרנוניהו בחד בבא ועוד קשה בין לפי
רש"י ובין להתוס' הא דפריה בסוף סוגיין ולכתיב רחמנא ושלח ולא בעי וביער כו'
דמאי נתחדש לו עתה מה שלא ידע מקדם פיון דינע משינויי קמאי דמכ"ק ודאזלא
ממילא ממילא מתרצא קושאיתו לפי' רש"י בתרי שינויי ולהתוס' שניהם שינויא חדא
ועכ"פ קושאיתו לק"מ וגם המתרץ למה חתר למצוא תירוצים חדשים באמרו אי לאו
קרא יתירא כו' ולא תירץ מיד בשינויי קמאי ועוד הקשו התוס' עצמם בד"ה איצטריה
דלמסקנא הדק"ל למאי צריכינן לקרא דכאשר יבער כו' ע"ש בדבריהם ותירוץם ונדאי
דחוק טובא פמבואר למעיין ולכאורה הנה נראה ליישב קושאיתם בקושאית המתרש"ל
דהרש"ל הקשה על קושאיתם דא"כ לא מכל"ק מנ"ל דחייב בתרנוניהו דליכא לשינויי
דומיא דרגל פיון דהשת' וביער קאי אתרמייהו עכ"ד וצ"ל בכוננתו אף דלהתוס' ושלח
משמע דלמכ"ק אפי' אם נכתב לחוד מ"מ גם התוס' ע"כ מודים לפי' רש"י דבקרא דושלח
אין רמז לכשיהי' קאי אלמכ"ק דווקא רק דס"ל להתוס' פיון דגם להיפוח נמי אין שום
רמז במשמעותו שיהיה קאי אמכ"ק א"כ אפילו אי הוי נכתב לחודי' נמי הוי מוקמינן לי'
בכל גוונא גם בלמכ"ק דמנ"ל לאוקמי במסתבר פיון שאין משמעות בו למכ"ק ומהיכא
תיסק אדעתין לאוקמי במכ"ק אבל עתה דתרנוניהו קראי קאי אחדא מילתא בין אשן
ובין ארגל שפיר קא קשיא לי' למת"ש"ל דאימא דאתי וביער לגלויי דאינו מחייב רק
במכ"ק דאילו מושלח לחוד ה"א דגם בלמכ"ק קמ"ל ובער דאינו חייב רק במכ"ק והיא
קושא נכונה ומה שתירץ ע"ז במת"ש"ל דברגל לא שייך לחלק בין מכ"ק ללמכ"ק
דרגל לא הוי רק למכ"ק הא ונדאי ליתא דהא ע"כ צ"ל לפי' התוס' דגם ברגל שייך מכ"ק
דאל"כ תקשה באמר מר תניינא קושאית התוס' פמייתא דלכתוב וביער לחוד ואנא ידענא
דאזלא ממילא ומכ"ש שלחה שליחי וע"כ צריה לתרץ לשיטת התוס' דהא דאינו חייב
רק במכ"ק וכמו שתירצו פן באמר מר קמא וא"כ הרי חזינו דגם ברגל שייך לפלוגי בין
מכ"ק ללמכ"ק ודלא פמת"ש"ל ומהתימא עליו שהוא סותר דברי עצמו שהוא עצמו כ"כ
בפי' דברי התוס' דלעיל ודו"ק ועכ"פ פיון דנסתר תירוצי א"כ ממילא יכילנא לתרוצי
קושאית התוס' בקושאיתו אף באמת פבר תרצה בפ"י לקושאיתו דליכא למימר דובער
אתא לאזלא ממילא ולמכ"ק דווקא דא"כ למה שינה בלישני' מיש לח לוביער ה"ל

למכתב הרי וביעור וע"כ דהנה מוקמינו חזא אשן וחדא ארגל ומדשני בלישגיה ש"מ דושלח אתי לאורויי דחייב גם בלמכ"ק וכינון שפן הדרא קושית התוס' לדוקתא איברא דלענ"ד לא מתחנורא הך פילפולא דלקתיב הרי זימני ובער דאיך יכתוב ובער את בעירו ואף דבכמה דוקתי מצינו להש"ס דפריה בכה"ג דלא נכתוב הך מלתא אף דלפי הנדמה לא יתיישב הלשון בשום אופן בלא"ה מ"מ בסוגיין דלא מצינו זה בגמ' דלשקול וליטרי בהכי א"כ אנו מדעתן ודאי דלית לן למפרה זה ומש"כ רש"י דהא לא פתיב ובער נמי אין הפוננה דלקתוב תרי זימני ובער רק דה"ל למכתב איזה לשון אחר דנגמת ובער המורה על מכ"ק דווקא ועיקר פנונת רש"י דובער מלמדינו לפרושי ושלח ללמכ"ק ואילו נכתב ושלח לחוד ולא הנה נכתב ובער פלל בתורה הוי מוקמינו ליה במכ"ק אבל עכשיו דמצינו בתורה בשום דוקתא לישנא דובער המורה על מכ"ק מזה ידעינו דושלח הוא לא מכ"ק ומינשב בזה קושית מהרש"א דלעיל ואף שהלשון דחוק בפירש"י מ"מ נראה שזהו פנונת דבריו ובהנה יתיר נסתר תירוצו של הפ"י והדירה קושית המהרש"ל ללמכ"ק] אף לענ"ד נראה ליישב קושית תוס' בפשיטות דאי לאו פאשר יבער ה"א דבער אתא לאורויי לחיובי גם באזלא ממילא רק היכא דאיכא הך גריעותא דאזלא ממילא לעומת זה בעינו המעלה שיהי' מכ"ק דווקא וקרא דושלח אתי לאורויי דהיכא דשלח שלוחי דאיכא מעלה דשלחה חייב גם בלמכ"ק ולא הנה ילפינו פלל חד מחברני' אבל עתה דחד קרא מיירי בשן וחד ברגל שפיר ילפי מהדדי ודו"ק ועוד תי' בתו"ח לקושית התוס' בדרה פשוט עיי"ש ודו"ק] ועל כל פנים הסוגיא דחוקה בין לפירוש רש"י ובין לפירוש התוספות ואף שישבנו מקצת הקושיות וצ"ע: אולם אלולי דבריהם הנה נראה לענ"ד לפרש פירושא דסוגיין ברנוחא ע"פ סברת המהרש"ל שהבאתי לעיל דברגל לא שייך לפלוגי בין מכ"ק ללמכ"ק דסתם הדיקא דרגל הוא בלמכ"ק ואף שהשגנו עליו לעיל היינו שאי אפשר לומר פן לפי שיטת התוס' אבל לולי דבריהם מצד עצמם הדברים נכונים מאוד והסברא נותנת פן בלי ספק ועוד אני מוסיף על דבריו דגם בשן לא שייך לפלוגי בין אזלא ממילא לשלח שלוחי דסתם הדיקא דשן הוא אזלא ממילא שהולכת להנאתה ועוד נראה לומר דגם אם משלחה בשדה חבירו מ"מ אין מכריח אותה לאכול רק שאוכלת מעצמה להנאתה ולכך מיקרי בכל פעם אזלא ממילא כיון דעיקר ההיזק דהיינו האכילה עושה מעצמה ולא דמי לרגל דאם שלחה בשדה חבירו היינו שהנהיגה א"כ הדריסה נעשית בהכרח ע"י משא"כ בשן קצרו של דברים דסתם הדיקא דשן הוא אזלא ממילא ומכ"ק וסתם הדיקא דרגל הוא לאמכ"ק ושלחה שלוחי ולא בלישנא דושלח ובער תליא מילתא רק דעיקר נזקיהו דשן ורגל סתמא הכי הוויין ומעתה מתפרשא סוגיא דידן ברנוחא דבאמר מר קמא דמשני סד"א אידי ואידי אשן הוצרה ע"כ לומר הא דמכ"ק נהא דלמכ"ק דלא מצי לשנויי הא דשלחה כו' משום דגם מחד קרא הוי ידעינו אזלא ממילא דסתם שן הכי הוא רק במכ"ק שפיר היינו טועים משום דסתם שן הוא מכ"ק לכך צריכינן לתרי קראי לחייבו גם בלמכ"ק ואי לא הנה פתיב רק חד קרא דושלח מ"מ הנה מוקמינו לי' במסתבר למכ"ק וכמש"כ רש"י ולא תקשה לן אנה נזכר רמז בקרא דושלח למכ"ק וכמש"כ בסברת התוס' דזה אינו פלום דלאו מלישנא דקרא הנה טעינא רק משום דסתם נזקא דשן הכי איתא וגם יתיישב הא דאמרין דומיא דרגל

כו' אף דברגל לא נכתב רק חד קרא דושלח מ"מ ידעינן שפיר ללמכ"ק משום דסתם נזקא דרגל הכי הוי ועד"ז יתפרש גם אמר מר תננינא ודו"ק.

ומעתה אתיא שפיר קושיות הגמ' דפריד בסוף סוגיין ולכתוב רחמנא ושלח כו' דמשמע שן ומשמע רגל ולא תיקשה דא"כ מהיכא נילף לחייב בלמכ"ק ובאז"מ פיון דליפא רק חד קרא דז"א פיון דעכ"פ ילפינן מהך קרא לתרנוייהו וסתם שן הוא אז"מ וסתם רגל היא למכ"ק שפיר נילף חדא מסברין' שן מרגל ורגל משן פמו דגם עתה דנכתבו תרי קראי ג"כ הוצרכו למילף חדא מסברין' ולכך חתר המתרץ למצוא תירוצים אחרים משום דקושיא אלימתא היא ואינה מתנישבת כלל בשיווי קמאי אף לפ"ז לכאורה אינו מוכן מאי דמשני הש"ס ד"א ה"מ היכא דשלחה שלוחי כו' אמנם אי משום הא לא תברא דשפיר מציון לפרושי לישנא דהש"ס בתרי אנפי חדא דהכי פנונת הש"ס דאף דמציון לשון שילוח גם גבי שן פדכתיב ושן בהמות אשלח כו' מ"מ פיון דלישנא דשילוח דקרא מורה פשוטו על שלחה שלוחי ממילא הנה מוקמינן ליה על רגל לחוד דשינה ביה שלחה שלוחי משא"כ שן דלא שינה ביה בסתמא הך דשלחה שלוחי משום דסתם שן אז"מ וכמש"כ ואינו ענין כלל לקרא דושן בהמות אשלח דהתם קאי על הקב"ה שיגרה בהם שן בהמות משא"כ לשנא דקרא דושלח דקאי על אדם המשלח משום דרישא דקרא מיירי באדם דהא פי יבער איש שדה כו' פתיב וזה לא שינה גבי שן ולכך ממילא הוי מוקמינן לי' לרגל לחוד ולא הוי ידעינן שן כלל והגמ' דקאמר ד"א כו' אין הפנונה דהוי טעינא בדינא דאז"מ דבאמת טפי הוי טעינא פיון דלא הוי ידעינן שן כלל רק משום דעד עתה לא הוי שקיל ופרי הגמ' כלל בלשנא דושלח ובער איהו הוא משמעויתן רק בעיקר נזמיהו דשן ורגל הוא דהוי שקיל וטרי ועתה חידוש לו התרצן דלישנא דשלח דקרא מורה לפי פשוטו על שלחה שלוחי וזהו מה שאמר ד"א כו' רצה לומר דבלשנא דקרא הוי ס"ד לומר פן ויותר לא הוצרכו לפרש דזה ממילא מוכן פיון דקרא מיירי בשלחה שלוחי ממילא לא קאי רק ארגל לחוד ואף שיש להתעקש ע"ז ולומר דא"כ עיקר חסר מן הספר מ"מ אם תתבונן היטב בזה תראה שאין כאן דוחק כלל בלישנא דהמתרץ ודו"ק ועוד יש לפרש באנפא אחרנינא דה"ק דאף דעד עתה הוי סברין דסתם שן הוא אז"מ וליכא למיטעי בהכי כלל מ"מ השתא דאתינן להכי דגם גבי שן מציון בקרא לשנא דשילוח פדכתיב ושן בהמות כו' וגם בקרא דהתורה יהי' נכלל בלשון שילוח שפיר הוי טעינא למימר דגם שן לא יתחייב רק בשלחה שלוחי ולשנא דהש"ס לכאורה מיושב ספי להך פירושא בתרא אף לפ"ז הדרא קושיות התוס' ד"ה איצטריך לזכותיה ולפירושא קמא אין מקום כלל לקושיות התוס' מיהו כבר נתנישב בלא"ה קושיות התוס' בדברינו לעיל או עפ"י מש"כ או עפ"י מש"כ התוס' ועכ"פ להנה תרי פירושי נתנישב הא דאמר הגמ' דוקא ד"א ה"מ דשלחה שלוחי ולא קאמר ה"מ דמכ"ק ומהענין יבחר ודו"ק היסב בכ"ז פי לע"ד הוא הפירוש הברור בסוגיין מבלי שום גמגום וענין: דף ד ע"א וכי שור דרפי להזיק במועד ומועד דרכו להזיק כו' אין להקשות דלמא ס"ל להך מ"ד דתני שור וכל מילי דשור כמאן דאמר פלגא נזקא ממונא וא"כ סתם שנוורים לאו בחזקת שימור קיימי דזה אינו דאף דס"ל דסתם שנוורים לאו בחזקת שימור מ"מ לא מיקרי דרכו להזיק דהא לא אמר בחזקת לאו שימור קיימי רק לאו בחזקת שימור קיימי תדע דהא פריד גם אמועד ומועד דרכו להזיק וזה ונדאי ליכא שום סברא דמועד יהיה בחזקת שימור דהא

ממונא הוא לכו"ע וא"כ ונדאי דלאו בְּחֻזְקַת שְׂמִימִי וְאִפְ"ה עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְמַפְרָף וּמוֹעֵד דְּרַכּוֹ לְהַזִּיק אֱלָא וְנִדְאֵי דְסִבְרַת הַמְקַשְׁן הֵיךָ גַם בְּמוֹעֵד דְּרַפּוּ דְנִדְאֵי לָאו בְּחֻזְקַת שְׂמִימִי קִינְיָא מ"מ לָא מְקַרֵי דְרַכּוֹ לְהַזִּיק כְּשֶׁאֵר אַבּוּ דְאִינְיָה פּוֹלְהוּ בְּחֻזְקַת לָאו שְׂמִימִי קִינְיָא וְדִרְכּוֹ לְהַזִּיק וּלְפ"ז הַגַּמ' לָא נֶאֱיֵד מְסֻבְרַת הַמְקַשְׁן רַק גַּבֵּי מוֹעֵד כְּדֹאמַר לְהַזִּיק אִין פִּינוּ דְאִינְעֵד אֹרְחִין וּמְקַרֵי דְרַכּוֹ לְהַזִּיק כְּשֶׁאֵר אַבּוּת אַבְל גַּבֵּי תָם אַף לְמ"ד לָאו בַּחֲש"ק וּמְמוֹנָא הוּא מ"מ לָא מְקַרֵי דְרַכּוֹ לְהַזִּיק כְּשֶׁאֵר אַבּוּת דְהָא מְזַה נָא נֶאֱיֵד הַגַּמ' וְנִשְׂאָר סִבְרַת הַמְקַשְׁן וְכֵן הַסְבָּרָא נּוֹתַנְתּ בְּאַמְתּ לְחֻלְק בִּינֵיהֶם לְכָל מַעֲיִן שׁוֹפֵט בְּצֻדְק וּמְזַה נְדַחָה פִּי ר"ת דְפִי דְהָךְ דְאָמַר הַגַּמ' לְקַמְן וּלְמ"ד אֲדַרְבֵּה קְרוֹן עֲדִיפָא דְהַפְנוּנְהָ הוּא עַל מ"ד דַּס"ל מְמוֹנָא הוּא וְא"כ סְתָם שְׁנוּרִים לָאו בַּחֲש"ק וּלְפַמ"ש זֶה אִינוּ דְאֶפְתִּי גַם לְאוֹתוֹ מ"ד מ"מ לָא מְקַרֵי דְרַכּוֹ לְהַזִּיק וְלָא אֲתִי מִבִּינֵיהֶו דְאִינְיָה פּוֹלְהוּ דְרַכּוֹ לְהַזִּיק וְגַם בְּסוֹגֵינּוּ דַּפ"נ מְוַכְרַח לּוֹמַר כֵּן דְאִי לָא תִימָא הֵכִי תִיקְשָׁה לְמ"ד מְמוֹנָא כּו' וְרַחֲמֵנָא הוּא דְחַס עֲלוֹנִי כּו' לְמָה חָסָה הַתּוֹרָה עֲלֵיו יוֹתֵר מֵעַל שְׂאָרֵי אַבּוּת פִּינוּ דְדַמִּי לְהוּ מְכָל צַד אֱלָא וְנִדְאֵי כְּדֹכְתִּיבְנָא דְרַפּוּ דְלָאו בַּחֲש"ק מ"מ לָא דְמִי לְשְׂאָרֵי אַבּוּת דְהָמָה בְּחֻזְקַת לָאו שְׂמִימִי קִינְיָא וְלִזְהָ מִיָּאן רַש"י בְּפִיר"ת דְלִקְמָן וְכַתֵּב דְלָא אֲתַפְרֵשׁ הֵיכָא וְאִי"ה בְּסוֹגֵינָא דַּפ"נ נְכַתּוּב עוֹד בְּזַה וְזֶה נְכוּן: דָּף ה' ע"ב וּלְמ"ד קְרוֹן עֲדִיפָא שְׁפּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק כּו' רַש"י כְּתֵב דְלָא אֲתַפְרֵשׁ הֵיכָא וְר"ת פִּירֵשׁ דְזֶהוּ הַפְנוּנְהָ עַל מ"ד דַּס"ל פ"נ מְמוֹנָא וְסְתָם שְׁנוּרִים לָאו בַּחֲש"ק וְהֵנָּה הַמַּהֲר"מ הִבִּין דְלִכְךָ נֶאֱיֵד רַש"י מְפִיר"ת מִשׁוּם דְמְפָרֵשׁ בַּגַּמ' מַה לְהַנְדֹּף שְׁכֵן מוֹעֲדִין מִתְחִילְתּוֹ דְרַצָּה לּוֹמַר דְמִשְׁלָמִין נִזְק שְׁלָם וּלְכָךְ פְּתַב לְעִיל (בְּתוֹס') ד"ה אַבְל בְּמַחְזְבֵרַת דָּף ב' ע"ב) מַה שְׁפַתֵּב וּבְאַמְתּ דְבָרִים אֵלּוּ אִין לְהֵם שְׁחַר כַּמ"ש הַתּוֹס' דְלִיפָא לְפָרוּשֵׁי הֵכִי וּבְנוֹדְאֵי גַם רַש"י מוֹדָה לְזֶה וּמֵאִי דְלָא רַצָּה לְפָרֵשׁ כְּפִיר"ת הֵנָּה מְלַבֵּד מַה שְׁפַתֵּב לְמַעַלָּה דְאֶפִּילוּ לְהָךְ מ"ד דְמְמוֹנָא אִפְ"ה לָא מְקַרֵי דְרַכּוֹ לְהַזִּיק.

עוֹד נוֹסֵף ע"ז דְפִי ר"ת דְחֻזְקַת מְאוֹד בְּפִירוּשׁ דְבָרֵי הַגַּמ' דְמֵאִי קְאָמַר וּלְמ"ד אֲדַרְבֵּה קְרוֹן עֲדִיפָא שְׁפּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק כְּאִילוּ הָךְ דְכּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק תְּלִיא בְּפִלוּגְתָּא וְזֶה אִינוּ דְבְּזַה לִיפָא שׁוּם פְּלוּגְתָּא רַק דְפִלִּיגִי אִי בַּחֲש"ק אִי לָאו בַּחֲש"ק וְע"כ נְצַטְרָף לְמַפְסַק דְבָרֵי הַגַּמ' בְּסִפְיָא חֲרִיפָא וּלְמִימַר הֵכִי וּלְמ"ד וְכו' וְכּוֹנוֹתוֹ עַל אוֹתוֹ מ"ד דַּפ"נ מְמוֹנָא וְא"כ אֲדַרְבֵּה קְרוֹן עֲדִיפָא מְסֻבְרָא פִינוּ דְכּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק וְיָמִי לָא יָבִין זֶה פִי הוּא דוֹחַק גְּדוּל וְעִיקַר חֲסַר מִן הַסְפָּר וּלְכָךְ כ' רַש"י דְלָא אִיתְפָּרֵשׁ הֵיכָא אֲמַנְם לוּלִי דְבִרְיָהּ הֵיךָ נִרְאָה לּוֹמַר בְּפִירוּשׁ הַגַּמ' דְהַפְנוּנְהָ הוּא עַל אוֹתוֹ מְקַשְׁן דְהַקְשָׁה לְעִיל (דָּף ד' ע"א) אַרְבִּי יְהוּדָה וְלָאו ק"ו הִיא וּמַה שֵׁן שְׂאִין פְּנוּנְתוֹ לְהַזִּיק חֲיִיב קְרוֹן שְׁפּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק לָא כ"ש וְכּוֹנוֹתוֹ לְהַקְשׁוֹת אֲמַתְנִיתִין כַּמ"ש לְעִיל לְדְבָרֵי הַתּוֹס' דְהֵכִי מִשְׁמַע פֶּשְׁטָא דְסוֹגֵינָא שְׁם מְדַקְאֵמַר אִיֶּצְטְרִיף סד"א כו'] דְקוֹשְׁיָתוֹ הִיא עַל תְּנָא דְמַתְנִיתִין דְלִכְתּוּב שֵׁן וְאֲתִיא קְרוֹן מִינְיָה בַּמְכ"ש מְחַמָּה שְׁפּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק וְא"כ חֲשִׁיב לִיה חוּמְרָא דְכּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק כ"כ עַד דְלָא חֲשִׁיב פְּלִל לְפִירְכָּא מַה שְׂאִינְהָ מוֹעֲדַת מִתְחִילְתָּה דְבִלְא"ה לָא הֵוִי פְרִיף מִיָּדִי וּלְכָךְ קְאָמַר לְאוֹתוֹ מ"ד דְאָמַר לְעִיל אֲדַרְבֵּה קְרוֹן עֲדִיפָא שְׁפּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק אֶפִּילוּ קְרוֹן אֲתִיא דְלִהָ מ"ד ע"כ דְאֵלִים לִיה חוּמְרָא דְכּוֹנוֹתוֹ לְהַזִּיק עַד דְלָא חֲשִׁיב לְפִירְכָּא מַה שְׂאִינְהָ מוֹעֲדַת מִתְחִילְתָּה זֶהוּ הַנְּלַפְע"ד פְּשׁוּט בְּכּוֹנוֹת לְכוּן הַגַּמ' וְכַמְדוּמָה שְׁלִזְהָ נְתַפּוּוֹן הַגְּר"א בְּהַגְהוֹתֵיו הַנְּדַפְסִים בְּש"ס קַאפּוֹסֵט וּבְש"ס וְיִין הַחֲדָשִׁים דו"ק וְתַשְׁפַּח: דָּף ו' ע"א גַּמ' לְעוֹלָם דְאֶפְקֵרִינְהוּ וְלָא דְמִי לְבוּר שְׁכֵן אִין פַּח אַחַר כּו' לְכַאוּרָה הֵיךָ נִרְאָה דְדוֹקָא נְקִיט בְּדַאפְקֵרִינְהוּ דְבִלָּא אֶפְקֵרִינְהוּ

אף לשמואל דאמר מבורו למדנו לא ניחא משום דהיכי מצי למימר דלא דמי לבור מחמת שפח אחר מעורב בו תיפוק לי דאחר שנעשה בור ע"י פח אחר מ"מ הנה לו לסלקו פיון דממונו הוא וא"כ תשיב פנעשה בלא פח אחר דמה בכך דמעיקרא נתערב בו פח אחר קא אח"כ נמי ממונו הוא ויש לחייבו משום דלא סילק הזיקו וכן באוקימתא דבור המתגלגל דפריה מה לבור שפן מעשיו גרמו נמי נוכל לומר הכי אף מ"מ זה אינו דקא בהנה אוקימתא דפותקים ביבותיהן והכנתל והאילן לא נוכל לומר פן וע"כ דצריה לומר דקא דנקיט בדלא אפקרינהו היינו כי היכי דתוקים אליבא דכו"ע ופשוט שם ע"ב הפנתל והאילן שגפלו כו' עיין ברא"ש דכ' דנסתפקו בתוס' אי הזיקו בשעת גפילה אי יתבינו להו דין אש או דין בור והוא הכריע דכל דין בור יש להם ולא דמי לאבנו וספינו כו' דנפלו מן הגג ברוח מצויה והזיקו דהנה נעשו אש ע"י פח אחרים אבל פנתל ואילן מחמת ריעותא נפלו מעצמן כו' לקה יש להם דין בור נאי משום דהולכין ומזיקין משא"כ בבור לא גריעי מחמת זה וכ"ש דיש לחייבו יותר כו' ע"ש ותמה עליו בפ"ח דא"כ יש לדמותו ג"כ לאש נאי משום דאין פח אחר מעורב בו כ"ש דיש לחייבו יותר ונראה דלק"מ דכל עיקר החילוק שבין בור לאש הוא דאש הולך ומזיק ומשיג את הנזק בכל מקום שהוא ובבור הוא להיפוך שהמזיק עומד על עמדו והנזק הולך מאליו והיינו דוקא בדבר שהולך ע"י הרוח דאין גבול להליכתו ויכול להשיג את הנזק בכל מקום שהוא אבל פנתל ואילן יש גבול לנפילתו ויותר מהגבול אינם יכולים לילך והנזק צריה לבוא אל המקום שהוא בכדי שיוכל להנזק וא"כ בור ממש הוא וכבור אריכתא דמי כמו תל דגבוה ה"נ חדא בור הוא מלמעלה עד מקום שיוכלו ליפול מעצמן פיון דהנזק צריה לבוא שמה אל מקום הנזק פן נלפענ"ד בישוב דברי הרא"ש והוא נכון בסברא: דף ז ע"א בגמ' אלא אמר אב"י כדמר הרי שהיו לו בתים כו' מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה כו' ד' שישות בזה רש"י גריס ה"ד אי הוול דכו"ע כו' אפילו טובא ליספי לי נאי דאוקיר דכו"ע ודידן' איידי דעיייל ונפיק אזוי כו' אפיו פורתא לא ליספי לי ועפ"י גירסא זו פ"ב פירושים לפי קמא מיירי בעני שהיו שוונים קרקעותיו מאתים בצמצום בשעת היוקר ובשעת הזול אינם שוונים מאתים נמצא דהוא עתה עני גמור ופירושו דעד מחצה היינו מחצה בנכסיו דהיינו מאה זוז ולא יותר ולא הנה דינו כעני גמור ליטול אפילו אלה בב"א ופירושא דפורתא או טובא קאי על פמות הנתינה לא על איכות ההזלה ור"ל דמלת פורתא או טובא נמשך אל זה שאמר למטה ליספו לי או לא ליספו לי וה"ק אי דהוול דכו"ע א"כ אמאי לא יהא דינו כעני גמור לכל הלכותיו ליטול אפילו אלה בב"א נאי דאייקור דכו"ע אפילו פורתא כו' שהרי שוות הם מאתים זוז ובתר כו"ע אית לן למיזל לא בתר דידיה ומשני לא צריכא כו' ור"ל דלעולם דלכו"ע נמי הוול כגון דהוא ביומי תשרי ואפ"ה לא חשבין ליה כעני גמור פיון דביומי ניסן ודאי יהיו שוות מאתים ולכך יתבינו ליה מאה זוז לתשלום מאתים ולא יותר ופ"ה זה הוא נכון בלשנא דגמ' ובסברא אלא דקשה קצת לפירוש זה דאמאי לא קמפרש דברייטא פמה נכסים יש לו פיון דמיירי דוקא בעני ופשוטא דלשנא דברייטא משמע דמיירי אפילו ביש לו הרבה דקא סתמא קתני מי שיש לו כו' דמשמע אפילו טובא ועוד פ"ה רש"י בלשון שני דמיירי בעשיר שאפילו לפי שעת הזול שוות קרקעותיו הרבה יותר ממאתים זוז ופירושו דעד מחצה הוא לפי זה עד שימצא לכל הפחות למפור קרקעותיו בתצי דמי שווינו דאז תו לא מרחמינו עליו ואמרין

זיל ומכור בחצי דמיהן אבל אם צריף להוזיל יותר מרחמינו עליו ונותנים לו מעשר עני עד שיוכל למכור עכ"פ בחצי דמיהן ומקשה אי הוול דכו"ע כו' א"כ אמאי לא מרחמינו עליו עד שיוכל למכור בשווינו ממש כיון דלא פשע מידי ואי דאינקור כו' אם פן פשע במאי דעניל ונפיק אזוי ולא בעינו לרחומי עליו כלל אפילו שאינו יכול למכור רק בפחות הרבה מחצי דמיהן ומשני לא צריכא כו' ר"ל לעולם דמיירי בהוול דכו"ע ולכך בעינו לרחם עליו עד שיוכל למכור בשווינו ממש רק שביומי תשרי חצי דמיהן היינו דמי שווינו כיון דהכי אורחיהו למיזל עד פלגא ולפי' זה מתפרש מלת פורתא וטובא על איכות ההזלה לא על פמות הנתינה וגם אינו מקנשך במאמר לספי ליה ולא לספי לי' רק דמאמר לספי הוא מאמר בפ"ע ופי' זה דחוק טובא בין בפשטא דלישנא דהגמ' ובין בסברא חדא דלישנא דעד מחצה משמע יותר כפי' קמא ועוד לישנא דפירתא וטובא משמע דקאי על פמות הנתינה ועוד דקפסיק ללישנא דטובא ליספו ליה כו' בספינא חריפא ופשטא דלישנא ונדאי משמע דהוא מאמר אחד וכפי' קמא ועוד קשה מובא בסברא בין בהוול דכו"ע ובין באינקור דכו"ע דבהוול אין הסברא נותנת כלל שיטול מ"ע דמה בכך שהוול דכו"ע אדרבה כיון דהוול דכו"ע א"כ עכשיו זהו דמיהן ומי יודע אם יתייקר ויחזור לקדמותו או לא דלמא ישאר כף לעולם או עכ"פ לשנים רבות ובין כף ונכף יאכל זה מעשר עני וחדוי וגם באינקור דכו"ע דאמרינו דלא יטול כלל כיון דפשע הוא דבר תימא דמאי פשיעה שנייה בזה במאי דעניל ונפיק אזוי כי מה יעשה הפני בעניו אשר עוללו שאלו לחם ופורש אין להם אם לא ישתדל למכור קרקעותיו להחיות נפשו ונפשות ביתו העטופים ברעב אשו בשביל שלא הסתיר עניו לקיים בעצמו יש מתעשר ואין כל קנסינו ליה אתמהא ועוד קשה דלהך לישנא הנה לי' להש"ס לפרש לעולם דהוול דכו"ע נמי ולא צריכא כו' דבשלקמא לפי' קמא ניקח דלא הוצרך לומר לעולם כיון דבמאי דמשני לא צריכא הני פירושא דהוול ורצה לומר דההזלה הני מחמת שהווא יומי תשרי ולא היתה שם הזלה אחרת זולת זה אבל לפי' השני שע"כ אתי לאשמועינו בהוול יותר ממחצה א"כ הל"ל לעולם דהוול דכו"ע נמי שכן הוא מדרך הש"ס בכל מקום: והרי"ף גרס בסוגיין אי דהוול דכו"ע אפילו פורתא לא ליספי לי' וא' דאינקור דכו"ע אפילו טובא ליספי לי' וגם לפי' הך גירסא איפא ב' שיטות דהתוס' מפרשי לדברי רב אלפס דמפרש כמו לשון ב' דרש"י דעד מחצה הוא עד שיוכל למכור בחצי דמיהן ומיירי בעשיר ופריף אי דהוול דכו"ע אפילו פורתא לא ליספי לי' ר"ל אפילו הוול כ"כ עד שאינם נותנים בעדם רק פורתא אפילו הרבה פחות מחצי דמיהן אפ"ה לא ליספו לי' ואי דאינקור דכו"ע אפילו טובא נמי ליספי לי' ר"ל אפי' נותנים לי' יותר מחצי דמיהן אפ"ה יטול עד שיוכל למכור בשווינו ממש ומשני וכו' ולפ"ז לא תיקנו מכל מה שהקשינו על פי' שני של רש"י רק מה שהקשינו על הסברא דלהרי"ף אתנא שפיר הסברא אבל כל מה שדקדקנו בלשון הגמ' גם לפי' הרי"ף תקשה כן ודו"ק.

[רק דלהרי"ף ה"ל להגמ' למימר לעולם דאינקור דכו"ע וללשון ב' שברש"י ה"ל לעולם דזיל דכו"ע] ובאמת כי כן הוא מדרבם של התוס' שלא לזייק כ"כ בלשון הגמ' רק שיהיה נכון בסברא ורוב דבריהם הולכים על דרך זה: אולם הרמב"ם פי' לשיטת הרי"ף רבו וגרסתו עד"ז היינו שהוא מפרש ג"כ בעשיר כלשון ב' שברש"י רק שבעד מחצה מפרש כפי' קמא דרש"י דר"ל עד מחצה בדמיהן ולפי"ז שפיר יתפרש מלת פורתא וטובא על

כמות הנתינה כמו לפי קמא דרש"י וגם יהי מקנשר עם מלת ליספו ליה ולא ליספו ליה ויתנישב ישוב כל מה שדקדקנו בין לפי ב' בין לפי קמא בין בלשון הגמ' ובין בסברא דבאמת הסברא נותנת פן שלא יתנו לו רק מחצה בדמיהו דכיון דמשלמין לו הפסידו במה שהוכרח למפנר עתה ביומי תשרי א"כ למה יטול יותר ושיטה זו מתחננרא טפי מכולם וגם דברי הרי"ף מתפרשין פן דמסתמא הוא הולך בשיטת הרי"ף רבו ועיין.

ולכאורה הי נראה עוד ראי לפי זה או לפי קמא דרש"י מעיקר שקלא וטריא דסוגין דקמתרץ אב"י לרומיא דקראי דמיטב וישיב פדמר כו' וה"נ נזקין דיניה בעדיות ואי אמר הב לי בינונית טפי פורתא כו' וא"ל שקיל פניקרא דלקמין ויש להבין לאיזה צורך מדמי לה אב"י להא דרבה אם בשביל דנשמע מדברי רבה שביומי ניסן יקרי ארעא וביומי תשרי זל ארעא מסתמא מנהגו של עולם פן היא ולמה לן למילף פן מדרבה ועוד למה לן פלל להא דיוקרא דלקמיה ולא אמר ואם לא מעלינו לי פנכסי דבר מריון פדאמר'י כב"ב (י"ב ב') וכפי פי התוס' שם דבר מריון משיר הנה ואינו מוכר קרקעותיו רק בדמים מרובים וה"נ בנ"ד למה לא יוכל להעלות קרקעותיו אפי' ביותר מפדי שנינו של יוקרא דלקמין ובשלמא לפי קמא דרש"י מתנישב זה היטב דבלא"ה ודאי לא מצי להעלות בדמיהו דגם אב"י הוי ידע להו סברא דאי בעי ניזק למשקל סובין שקיל בע"כ של מזיק שאפ"י בעדיות יפה פחו כ"ש בבינונית וכמש"כ רש"י פן להדיא ע"ש רק דאב"י הוי סבר דאפ"ה מצי להעלותו פניוקרא דלקמין פיון דחזינו בהא דרבה דעכ"פ גם יוקרא דלקמיה נחשב עתה ביומי תשרי לענין דלא להוי מקרי עני גמור כמו כן יליף מינ' אב"י דלא חשבינו לי למעלה יותר מפדי דמיהו במה שיטול פניוקרא דלקמין ושפיר הוצרכו להא דרבה לענין עיקר תרוצו דבלא"ה הוי אמרינו מה לנו עתה במה שיתניקרו בניסן פיון דעכ"פ עתה אינם שוות כ"כ הוי פמעלה בדמיהו ואינו רשאי לכו יליף מדרבה דלא מקרי מעלה בדמיהו וכדכתובנא וכמו כן לשיטת הרמב"ם נמי יתנישב עד"ז פיון דחזינו בדרבה דנוטל עד מחצה בנכסיו ולא אמרינו פיון דעכשיו הוול דכו"ע לא יטול פלום ש"מ דגם עכשיו נחשב יוקרא דלקמין לדבר מה כמו כן יליף מינ' אב"י לענין דרשאי להעלות בדמיהו פניוקרא דלקמין אבל לפי רש"י ולהתוס' אליבא דהרי"ף אינו ענין פלל הא דרבה לעיקר תירוצו דאב"י ואדרבה לפירושים מוכח מדרבה דלא חשבינו פלל ליוקרא דלקמיה לשום דבר רק בתר השתא אזלינו לגמרי דו"ק ותשפח וא"כ למאי הביא פלל להא דרבה וזה הי נראה לכאורה ראיה נכונה לפי קמא דרש"י או להרמב"ם ואף דלהרמב"ם אינו מיושב כ"כ כמו לרש"י מ"מ מתנישבין דבריו טפי מאינך פירושי אלא שחזרני בי דנהי דנוכל לפרושי פן בנזקין ובע"ח מ"מ בכתובת אשה דאין דינה פלל בבינונית הדק"ל למאי הוצרכו לדמיונו של רבה ולא אמר מעלינו לה פנכסי דבר מריון ובע"כ צ"ל דהא דיוקרא דדניקינו לאו דווקא הוא וצ"ע ליישב זה ועוד יש גירסא אחרת בזה בתוס' לפי שיטת הרי"ף ע"ש והפל הולך למקום אחד ואין נ"מ ביניהם לדינא פלל ותחילת דברי התוס' פי' ברש"א דמייירי בעניי וכפ' קמא דרש"י ויותר הי נראה לפרשם בעשיר וכלשון ב' דרש"י וכן נראה מדברי הג"א ועיין בזה פי קצרת: קצרו של דברים לענין דינא ללשון א' של רש"י לעשיר לא יתבינו פלל בין הוול דכו"ע ובין אייקור דכו"ע פיון דעכ"פ שוות קרקעותיו ר' וזו ובעניי בלא יומי ניסן ותשרי רק דהוול מעצמו אי הוול דכו"ע יש לו דין עני גמור ויתבינו ליה אפילו אלהי וזו בב"א ואי אייקור דכו"ע

בבינונית וזבורית וכן בע"ח בזבורית שקיל בע"כ של מזיק ולנה פזילא דהשטא אלא
שקרא"ש פתב שנוראה לו דלא אמרינו פן רק היכא שגילה דעתו שאינו רוצה לשניר
לעצמו רק שחפץ ליתנה פנוקרא דלקמיה בזה הוא דאמרינו א"כ הורעת כו' אבל היכא
דלא גילה דעתו פלל לא פפינו לי' ליתן בינונית וזבורית דווקא דלא יאה אלא עדית
ועדית הא ברשות הלנה או המזיק ליתן איזו שירצה וה"נ מצי הלנה או המזיק לומר כי
היא חביבה עליו והוי פעדית ועדית או בינונית ובינונית ולפ"ז ע"כ צ"ל דגם בעדית
ועדית היכא דגילה דעתו שרוצה ליתן לו שקיל הנזק בע"כ דהא הרא"ש מדמי להו
אהדדי דאלת"ה הדרא קושנית הרא"ש לדנוכת' וזהו פדברי הסמ"ע בסי' תי"ט ס"ק ד'
שהשיג על הע"ש בזה ודבריו נכונים ודלא פהש"ף שם ס"ק ד' שכתב שנוראים לו דברי
הע"ש ולא עיין היטב בדברי הרא"ש אלו וכן פתב באו"ת (סי' ק"ב ס"ק ד') ע"ש וזה
ברור ובעיקר סברת הרא"ש נלפע"ד דלא מיקרי גילוי דעת רק היכא שרוצה ליתנה
פנוקרא דלקמ' אבל אם מעלה אותה בדמים מרובים יותר הרבה מנוקרא דלקמ' לא
מיקרי גילוי דעת פלל משום דכן הוא מדרכם של בני אדם למפור אף הדבר החביב עליו
ביותר בדמים מרובים דריבוי הדמים חביבים עליו טפי וא"כ מאי גילוי דעת יש בזה
שאינה חביבה עליו פעדית דגם אם היתה עדית הנה מוכרה בדמים אלו רק היכא דגלה
דעתו שרוצה ליתנה לו פנוקרא דלקמיה שפאמת אין זה יותר מפדי שווי פיון דכו"ע
נטרי עד ניסן ומזבני א"כ חזינו דאינה חביבה עליו ביותר רק שאינו רוצה להפסיד מדמי
שווי בניסן ובה הוא דאין שומעין לו דמה לנו אם יפסיד בזו או בזו פנ"ל פשוט ובה
יתיישב הא דנקיט בכולה שמעתין פנוקרא דלקמיה ולא קאמר מעלינו לה פנוכסי דבר
מריון וכמו שהקשינו לעיל אבל לשיטת הרא"ש ניחא דבלא"ה לא הוי מקרי גילוי דעת
פלל ויתיישב נמי קצת מה שדקדקנו לעיל מה ענין דבריו של רבה לעיקר תירוצו של
אב"י ודו"ק: ודע דלהרא"ש נוכל לקיים שפיר הגירסא דעדית בציר פורתא גבי בע"ח
שדחו התוס' לה גירסא ולהרא"ש דבגילוי דעת תליא מילתא שפיר מצינו למימר היכא
דגילה דעתו לענין עדית גם בזה יש נעילת דלת יתיישב שב בזה מה שדקדקו התוס' עצמם
בדבור שאח"ז דלהכי נקיט פתובת אשה אידי דאיירי בנזקין ובע"ח נקט בתרייהו פתובת
אשה ולהרא"ש אתי שפיר ודו"ק אמנם מדברי הרא"ש עצמו יראה דלא הוי ברירא לי'
הך מילתא גם לשיטתו דשפיר נוכל לומר דגילוי דעת לא מהני רק פתובע פחות מדינו
אבל ביותר מדינו לא מהני גילוי דעת פלל ולכך גם לשיטתו לא גרסי' לה גירסא דעדית
בציר פורתא ולכך כ' הרא"ש זבורית טפי פורתא לחד גירסא או עדית בציר פורתא
לאידך גירסא משמע דלא ברירא לי' מילתא לאכרועי בין הגירסאות וכן הוא בתנאים סי'
ק"ב ס"ק ה' עיי"ש והטור הכריע דלא פהש"ף גירסא ולכך כ' דא"צ ליתן עדית בציר פורתא
פזילא דהשטא ואפי' ג"ד לא מהני אמנם מה שפסק הטור שצריף עכ"פ ליתן לו פנוקרא
דלקמ' בע"כ לכאורה אינו מובן דממ"נ אם גילה דעתו שרוצה ליתנו לו פנוקרא דלקמ'
א"כ לא הוי בע"כ של הלנה ומה הנצרך הטור להשמיענו זה דאם שניהם רוצים פשיטא
דיעשו פרוצונם ואי דלא גילה דעתו כפשט' דלישנא דהטור דמשמען דשקיל בע"כ של
הלנה קשה הא אפי' זבורית אין צריף ליתן כ"ז שלא גילה דעתו מיהו יפה פירשו בסמ"ע
סי' ק"ב ס"ק ו' דמירי שגילה דעתו שרוצה למוכרה לאחר פנוקרא דלקמ' ולא לו דאז
שקיל בע"כ של הלנה להך שדה בחובו וצריף לומר דהטור מסבירא בעלמא פתב להך

דינא דבכה"ג ונדאי דהני געילת דלת ובאו"ת פתב דלמד פן מתורת אביו הרא"ש שכ' פן לעננו פתובה ולא ידענא מאי קאמר דהרא"ש לעננו פתובה מייירי בגילה דעתו שרוצה לתנו לה וא"כ ונדאי דהוא מלתא דפשיטא ואינו ענין פלל לדברי הטור וכפי מה שפרשם הסמ"ע ודו"ק ובע"כ צ"ל דהטור כ"כ מסבכת עצמו ולעננו פתובה גם לפי דברי הטור נלפע"ד דאינו תלוי בגילוי דעת פלל פנין דליפא פאן געילת דלת ודלא כהאו"ת: ובעיקר דינו של הרא"ש במאי דחידש דבעינו גילוי דעת דווקא פבר השיג עליו ביש"ש הביאו הש"ך בס"י ק"ב ותי"ט ופסק כהרמ"ה הביאו הטור דלא בעינו גילוי דעת פלל רק בכל ענין יפה פחו של נזק ושל בע"ח אם רוצים ליטול בפחות מדינם וכפשטא דלשנא דהש"ס ומה שהביא הרא"ש ראי' לדבריו דלא יאה אלא עדית ועדית פתב ביש"ש דגם בזה הדין דשקיל אינה עדית שרוצה המזיק דלא יאה אלא עידי עדית פנין דקיי"ל דבשלו הן שמיין שקיל מעידי עדית אמןם עדיין לא תירץ פלוס למאן דפסק כמ"ד דבשול עולם שמיין וגם לא תירץ פלוס מבע"ח ולענ"ד נראה בפשיטות דאין סברא פלל שיוכל לומר היא חביבה עלי ביותר במה שהוא נגד הדין והסברא וא"כ נהי דבעדית ועדית מצי למימר פן למ"ד בש"ע שמיין מפל מקים לא מצי לומר פן על בינונית וזיבורית שחביבים עליו ביותר היפה מדעת פל העולם וראיה לזה מדברי הרמב"ם לעננו דינא דבר מצרא מב"ב (יב ב') דאם רוצה ליקח חלק הרע שאצל שדהו מחוייבים השותפין ליתן לו ולא מצו למטען פי היא חביבה עליהם ביותר בלא שום אמתלא לדבריהם וגם בשנויים הדין פה לשיטת רש"י ונהרי"ף ונהרמב"ם מכ"ש בגרועים ובזה אודא לה לגמרי סברת הרא"ש [ועיין עוד במה שאכתוב אפי"ה בפוגיא דלקמן בדברי הרא"ש אלו] וכן נראה עיקר לדינא כהרמ"ה וכיש"ש ולעננו קושניית התוס' דדחקו עצמם הא דנקיט פתובת אשה ולא נקיט בע"ח ושואל עדית בציר פורתא עיין באו"ת שיישב זה גם לשיטת הרמ"ה והיש"ש ודו"ק ותוכן דבריו דלר"ש דס"ל דב"ח מדאורייתא דינו בעדית ורק משום שלא יקפנין כו' תיקנו בבינונית ודאי דמהני גילוי דעת דתו לא שייך סברת שמא יקפנין דמאין ידע דיגלה דעתו אס"פ אבל לעולא לא מהני גילוי דעת פלל ולכך נקיט הש"ס פתובת אשה דהיא אליבא דכו"ע ובר מן דין נלע"ד דמוטב לנו לסבול דוחק התוס' מסברת הרא"ש ועיין: ודע דהרי"ף ונהרמב"ם השמיטו לגמרי לסוגיא דידן ולא פתבו פלל הך דינא דאם רוצה הנזק או הבע"ח בפחות מדינו וצריך טעם להשמטתם ובאו"ת פתב יישוב לזה ולא נתחונרו לי דבריו ולכאורה הי' נראה לומר דדעתם הוא דע"כ אינו שואל בפחות מדינו אם לא שיהא לו אמצרא דידי' ובזה פבר פתבו דאם שואל צד הגרוע שאצל שדהו דצריכין ליתן לו אבל זה אינו דהתם דווקא ברוצה ליקח מהגרוע לא יותר משיעור שראוי לו ליטול מהיפה אבל היכא דבעי ליטול טפי פורתא היינו פערך מעותיו לא יהבינו לי פמבואר התם ברמב"ם עיי"ש וא"כ הדק"ל וצ"ע: שם בגמ' אליבא דר"י לא תבעי לך דאמר בדניזק שיימינן כו' והא דלא קמבעי ליה אליבא דר"י ג"כ היכא דאהני קרא נלענ"ד דאה"נ קאמר ונהגמ' לא קאמר דאליבא דר"י לא תבעי רק במאי דפליג עם ר"ע והיינו היכא דזיבורית דניזק הויין פעדית אבל היכא דזיבורית שלו לא הויין פעדית דבהאי גוונא מודה לר"ע משום דאהני קרא אה"נ דאיפא למבעי גם לדידיה פמו לר"ע וגם זה נכלל במאי דאמר פי תבעי לך אליבא דר"ע פנין דבהאי גוונא לא פליגי פלל וזה פשוט וא"צ לפנים ודברי רש"א בזה אינם נראים לענ"ד ונלאתי להאריך והמבין יבין:

דה ה"א בגמ' ואב"א אידי ואידי שלא היתה לו עדית ומכרה הא דהוה בינונית דידיה כעדית דעלמא כו' הקשו בתוס' פיון דשנוא בינונית דידיה כעדית דעלמא וגם לדידן' לא היתה לו עדית זולתה א"כ אמאי קרי ליה בינונית פיון דהוה עדית לעלמא ולדידה ותירצו דהיה ברייתא מיירי שיש לו עדית ולא מכר רק שעדית שלו שנים יותר מעדית דעלמא וברייתא השנייה מיירי שלא הי' לו עדית כלל והגמ' ה"ק אידי ואידי שלא היתה לו עדית ומכרה ר"ל דבזה שניהם שנים שלא מכר עדית רק בחדא מיירי שיש לו ובחדא מיירי שלא הנה לו מעולם ודבריהם דחוקים בפ"ה הגמ' ובפ"י הקשה דאמאי לא משני הגמ' דבתרנוניהו מיירי שיש לו עדיין עדית רק ששנויים טפי מעדית דעלמא והא דשנויה בינונית שלו כעדית דעלמא וכו' דהשתא הוה ניקח טפי דתרתיה ברייתא מיירי בחדא גוונא ממש ומחומר קושיא זו יצא לו דיו חדש דארף דלגבי בע"ח קיי"ל דהיכא דאית לי' ללנה עדית וזיבורית אינו נוטל רק זיבורית דהיינו בפחות מדינו ולא ביותר מדינו והר"ן כתב זה לכלל אכל הגרוע מ"מ לגבי נזקין ליתא להו כלל פיון דמיטב דידן' מפניכש בפתוב אי לית לי' כדדינה שקיל ביותר מדינו ולכך לא מצי תו לשנויי כקושנייתו עיי"ש בדבריו והוא תמוה ואשתמיטת' גמ' ערוכה בסוגין דלעיל דקאמר לר"י אהני קרא היכא דאית לי' עדית וזיבורית וזיבורית דידן' לא שוין כעדית דמזיק ועדית דידן' שוין טפי כו' דלא מצי אמר לי' תא וגבי זיבורית כו' הרי להדיא דאי לאו קרא גם גבי נזיקין הוה איתא להו סברא דמצי לדחותו אצל הגרוע כמו בע"ח וא"כ מנ"ל לומר פן לר"ע מסברא פיון דלר"י איצטריוף קרא להכי הא בהו מילתא לא פליגי ר"י ור"ע הוה אמת דלהרא"ש שכ' דאפי' אי בינונית דידן' שוין יותר מעדית דמזיק אפ"ה צריף ליתן לו מעדית דידן' דוקא או מיטב דניזיק או דמזיק אמר רחמנא א"כ שפיר צריכין לקרא דזה ונדאי דלא הנה ידעין מסברא אכל מ"מ אין זה מעלה ארוכה לדברי הפ"י פיון דהגמ' לא הזכיר כלל הוה רבותא רק דלא מצי אמר תא וגבי זיבורית אשר זה ידעין בלא"ה מסברא לדברי הפ"י וא"כ לא צריכין לקרא בזה כלל והכי הו"ל להגמ' לפרש פגון שיש לו עדית ובינונית וזיבורית וזיבורית לא שוין כו' ובינונית שוין טפי דלא מצי אמר תא וגבי מבינונית דזהו עיקר הצריכותא דקרא לדבריו בשלמא על הרא"ש בעצמו לא קשה פיון דגם בהו גוונא דנקיט הגמ' ג"כ איכא רבותא דאיצטריוף למילף מקרא שפיר איכא לשנויי כדמשני הרא"ש דהגמ' לא נקיט אלא הנה גוונא דבעי מזיק למיגבי מינוניהו דהיינו מיטב דידן' או דניזק אכל על הפ"י ונדאי דקשה טובא ודו"ק: ובעיקר קושנייתו הנה על הגמ' לא קשה כלל דעיקר פונת הגמ' הוא על עדית דעלמא דכלפי מה שתירץ לעיל דמיירי בהיתה לו עדית ומכרן והעדית הנמכרים הם שגרמו לו לגבות הבנונית משום דאשתמעבד לי' מעיקרא ע"ז אמר ואב"א או"א שלא היתה כו' ורצה לומר דאין העדית הגורמים לגבות מבינונית רק פאן וכו' וכיון דלהו שנויא קיי"ל דבש"ע הוה שמיין א"כ העדיות הגורמים לגבות בינונית הנה עדית דעלמא ועליהן אמר שלא היו לו אלו העדיות המשעבדי' בינונית אכל מעדי עדיות לא מיירי כלל הש"ס פיון דאין מחמתן שום נ"מ לדינא רק לענין קריאת השם בלבד ואפשר דאין ה"נ דמיירי בשניהם דיש לו וכהפ"י וא"כ על הגמ' לא קשה כלל נמצא שאין עיקר קושנייתו רק על התוס' וגם זה אינו קשה כ"כ דאפשר דהתוס' לא ניקח להו לפרושי פן משום דבברייתא שני' ליתא בה שום רמז

שייש לו עידי עדיות דבשלקמא בברייתא דתני בה דבע"ח בזיבורית דמיירי ע"כ להך שינויא דשני בינונית שלו כעדות דעלקמא וא"כ ע"כ מוכח מינה דיש לו עידי עדית מדקרי להנה בינונית אבל בברייתא שני דלא נזכר בה שום רמז מזה לא רצו התוס' לפרש בה כן ועכ"פ איך שיהיה פנונת התוס' הנה על הגמ' ונדאי דלא קשה כלל וכדכתיבנא ועיין בספר תו"ח דגריס או"א שהיתה לו עדית ומכרה ומחמת זה מקיים הגי' באב"ע השני או"א שהיתה בינונית שלו כעדות דעלקמא עיי"ש בדבריו ואין גירסתו מתישבת כ"כ אמנם מדברי הרמ"ה הביאו הנ"י נראה דהוי גרס פן וכמו שיתבאר אח"ז א"ה שם בגמ' רבינא אמר בדעולא פליגי ד' שיטות נאמרו בזה א' שיטת רש"י ב' שיטת התוס' ג' שיטת הר"ן בכתובות פ' שני דיני גזירות בשם הראב"ד ד' שיטת הרמ"ה הביאו הנ"י בשמעתין ודברי רש"י ונדאי דדחוקי טובא דא"כ מאי קאמר דפליגי בדעולא הול"ל דפליגי במתניתין דהנזקין דתנינן בה דינא דבע"ח בבינונית ועוד בעיקר פירושו ונדאי דדחוק טובא דיהי' שום תנא דיפלוג על סתמא דמתני' דהנזקין דנראה דלית מאן דפליג ע"ז ודברי התוס' גם הם אינם מתישבים כ"כ דמפשטא דלשנא דשמעתין משמע דמאן דפליג אדעולא לגמרי פליג עליו ולית לי' כלל הך תקנתא דעולא ודבריהם לא פליג עליו בעיקר דבריו רק בהך מילתא לחוד ואין זה במשמע כלל ועוד דמש"כ התוס' דטעמא דשלא יקפון שייך גם בבינונית היכא דלית לי' ארעא עדיפא מינה ג"כ לא מסתבר כ"כ דמה בכך דלהאי גברא לית לי' עדיפא מינה ומקרי עדית לגבי דידי' מ"מ פיון דלעלקמא הוי בינונית א"כ למה יתן המלנה עיניו בה פיון דבבינונית לא שייך הך חששא דיתן עיניו בה מדלא חששו לזה חז"ל בתחילת תקנתם דתקנו לבע"ח בבינונית והיינו משום דבינונית מצויים מסתמא לקנות בכל דונקתא וא"כ מאי חששא איכא בזה שאין לו אלא בינונית יותר מבינונית דעלקמא ובין לפי רש"י ובין לפי התוס' רבינא ע"כ ס"ל דבש"ע הו' שמין פיון דלא אתי לשנויי רק ברייתא דבע"ח בזיבורית אבל הך ברייתא דבע"ח בבינונית הוי ניקא לי' ש"מ דס"ל בש"ע הו' שמין אולם הר"ן בכתובות פ"א לסוגיין דה"ק דתרנוייהו ס"ל דינא דמתני' דהנזקין דבע"ח דינו בבינונית רק שפחלקו בטעמא דהך דינא דעולא ס"ל דמדאורייתא דינו בזיבורית ומשום נעילת דלת עיילוהו הוא דעיילי' לי' חז"ל ותיקנו לו בבינונית ורבי שמעון ס"ל דאדרבה מדאורייתא דינו בעדות הנזקין ומשום שלא יקפון וילונו גרועי גרע' לי' חז"ל ותיקנו לו שלא יגבה אלא בבינונית והך פלוגתא מפורשת בדונקתא בסוגיא דהנזקין במס' גיטין עיי"ש ורבינא פא לתרץ דומיא דהנה תרתי ברייתו' דסוגיין ואמר דפליגי נמי בפלוגתא דעולא ור"ש דמר אית לי' דעולא ולכך בבינונית וזיבורית גובה מהזיבורית פיון דנעשו לו הבינונית כעדות והזיבורית כבינונית דבשלו הו' שמין וחששא דנעילת דלת ליכא פאן פיון שאינו משייר לנפשו רק מעולה ממנה במדרגה א' ובכה"ג גם המלנה נדאי שלא ימנע מלהלוות לו בשביל שלא יקח ממנו המעולה שבשדותיו ועוד י"ל דבכה"ג לא תיקנו חז"ל שימתן לו המעולה שבנכסיו ואוקמא אדאורי' דדינו בזיבורית ומר לית לי' דעולא רק כר"ש דמדאורייתא דינו בעדות ורק משום חששא דיקפון וילונו תיקנו בבינונית וא"כ בבינונית וזיבורית דלא שייך חששא דיקפון וילונו [וזהו דלא כהתוס' שכ' דגם בזה שייך חששא דיקפון וילונו רק כמו שפכתנו בקושיותינו על התוס' עיי"ש] אוקמא אדאורייתא וגובה בינונית דלא יאה אלא עדית למ"ד בשלו הו' שמין מ"מ הא מדאורי' דינו באמת לגבות מהעדית

ובכה"ג דליכא חששא דיקפון וילוננו אוקמוה אדאורייתא: וע"ד זה פ"י נמי גם הרמ"ה הביאו הנמ"י בשמעתין דפליגי בפלוגתא דעולא ור"ש אלא דהרמ"ה גריס לעיל בסוגין פגירסת התוס' דגרים או"א שהיתה לו עדית ומכרה נמצא דכולה סוגיא איירי בהכי ולכך פ"י גם דברי רבינא בה"ל לו עדית ומכרה ופלוגתיהו דהנה ברייתו' הוא אי אזלינן בתר מעיקרא ואשתעבד לו בינונית או דאזלינן בתר שעת גובינא דה"ל הבינונית פעדית למ"ד בשלו הו שמין דמאן דאית לי דעולא אזיל בתר גובינא וגובה מהזבוריות פיון דמדאורייתא דינו פו דלא תיקנו בכה"ג חז"ל פיון דבשעת גובינא ה"ל פעדית ומאן דאית לי דר"ש סבר דאזלינן בתר מעיקרא פיון דמדאורייתא דינו לגמרי פעדית ורק משום חששא דיקפון וילוננו הפקיעו חז"ל לזכותי וכיון דאשתעבד מעיקרא ליתן בינונית תו לא פקע ואוקמא אדאורייתא והזכון ככולי שיטתא הוא שיטת ל ועיין ולהנהך תרי פירושי שינויא דרבינא אזיל אליבא דמ"ד בשלו הו שמין נמצא דלפ"י רש"י ותוס' היו לנו לפסוק להלכה דבש"ע הו שמין פריבנא ואף שהתוס' פתבו גם לפירושם דהלכה כר"נ דס"ל בשלו הו שמין אין דבריהם מחוורין בזה דרבינא הוא בתרא טפי מר"נ וכרבינא אית לן למפסק וכן פתב הר"ן בכתובות דאליבא דהך פירושא אית לן למפסק פריבנא דבש"ע הו שמין אכל להר"ן והרמ"ה הלכה דבשלו הו שמין פיון דרבינא ור"נ תרנוייהו ס"ל פו ניש פאן מקום עיון בדברי הרי"ף והרמב"ם דשם בכתובות פסקו כר"נ דזה גובה וזה גובה והיינו כמ"ד בכלו הו שמין פדאמרינו התם וכאן פסקו בבינונית וזיבורית דגובה בינונית א"כ ע"כ הוא כמ"ד בש"ע הו שמין וא"כ דבריהם סתרי אהדדי וכבר התעורר ע"ז בר"ן במס' פתובות ובכ"מ ביקוש ליישב דברי הרמב"ם עפ"י שיטת הרמ"ה שהבאתיו לעיל ופי' דברי הרמב"ם דמייירי בה"ל לו עדית ומכרו ואין זה במשמעות לשונם פלל דכל כה"ג ה"ל לפרושי ולא למסתם סתומי פיון דהך שינויא דה"ל לו עדית ומכרו נזכר בגמ' ה"ל לו להרמב"ם ג"כ לבארו ובאמת לא ידעתי מה הנצרך הכ"מ לומר דס"ל כהרמ"ה ובקצרה ה"ל לומר דפסק פשינויא קמא דסוגין אלא דכ"ז אי אפשר לאמרו פלל מדסתמו דבריהם: ונראה לומר דהרמב"ם מפרש להך שינויא דרבינא ג"כ ע"ד מה שכ' הר"ן דפליגי בפלוגתא דעולא ור"ש רק בהיפוך הסברא דלהר"ן מאן דאית לי דעולא סבר דגובה מהזבורית ומאן דאית לי דר"ש גובה מהבינונים וכפי הסברות שפתבנו לעיל אליבן' ולהרמב"ם יתפרש בהיפוך דמאן דאית לי דעולא גובה תמיד מהבינונית דסוף סוף איכא נעילת דלת אי מגבינו לה מזיבירית אף שאין לו רק בינונית וזיבורית ומאן דאית לי דר"ש גובה מהזיבורית דטעמא דשמא יקפון שייך גם פאן וכסברת התוס' שפתבנו לעיל ולכך הרמב"ם דפסק פעולא פסק דגובה בינונית והא דפסק בכתובות כר"נ דז"ג וז"ג היינו משום דבעל זיבורית אף אם יגבה בינונית תחילה מ"מ אין צריך ליתן לו בינונית משום דלא שייך פאן טעמא דלע"ד דהא בשעה שהלוןהו לא ה"ל לו רק זיבורית וא"כ לכתחילה אהכי סמיה ואין פאן נע"ד פלל אם יגבה פדינו מהזיבורית וגם אין להקשות דא"כ למאי צריכין התם לומר לזה עדית ובינונית ולזה זיבורית אפי' לזה בינונית לחוד ולזה זיבורית נמי דינא הכי לפי סברא זו דהא בעל בינונית אף אם יגבה תחילה זיבורית אפ"ה יצטרך ליתן בינונית דהא בשעה שלנה אבינונית קסמיה דגם זה אינו דבאמת גם פאן ליכא משים נע"ד דמה ה"ל להלותו ולא לגבותו בחובו וטפי שייך פאן טעמא דיקפון דע"כ משום שנתן עיניו

בבינונית שלו הלנוהו ולכה הדין נותן שיגבה פדינו מזיבורית אם לא ביש לו ג"כ עדית דאז לפי שורת הדין נוטל בינונית פללא דמלתא דהתם בכתובות בשנים שהוציאו ש"ט"ח זע"ז פיון דליפא לטעמא דנע"ד התם פלל לכה אוקמינא אדינא דבשלו הן שמין זהו משנלע"ד בישוב דבריהם וכעת לא מצאתי תירוץ יותר מרנוח מזה ועדיין צ"ע: שם בגמ' אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא כו' א"ה בגיזקין נמי נימא הכי' ב' שיטות בזה דעת רש"י דלא אמרי' הך סבר' דאי שתקת רק היכא שיש איזה טובה בזה להגובה אם יטול עכשיו ממה שיטול בהר דיהדר שטר' למר' דבזה הוא דאמרינן הך סברא חי שתקת ואעשה לה טובה הרי מוטב וא"ל מהדרנא שטר' כו' ותפסיד יותר אבל כל היכא שלא יוגרע כוחו בתר דיהדר שטר' למר' לא מני למימר אי שתקת משום דיוכל לטעון לכי תהדר פיון שאין לו הפסד בחזרתו ממה שנותן לו עכשיו ולכה פירש דהגמ' לא פריף אי הכי רק מגזקין ובאופן דרוצה ליתן לו בינונית ואם יהדר שטר' יטול זבורית אבל מבע"ח לא פריף מידי פיון דבין כף ובין כף לא יטול רק זבורית לא מצי למימר ליה אי שתקת והא דבכתובה מצי למימר ליה אי שתקת אף דאינו עושה עמה שום טובה פתבו התוס' בשמעתין לשיטת רש"י דכיון שאינו מגרעה מדינה דמעיקרא שפיר מצי למימר לה אי שתקת אף דאינו עושה עמה שום טובה והוא ברור ומוכרח בכוננת רש"י (ויצא לו לרש"י פן מדיוקא דלישנא דהגמ' דפריף מגזקין ולא מבע"ח) וכיון שפן איפא למיזק בדברי רש"י במס' פתובות גבי מי שאבדה לו דרף שדהו (ק"ט) דפי' אי שתקת ומזילנא גבף ור"ל שעושה עמו טובה דלמאי צריכין התם להך סברא שיעשה עמו טובה פיון שאינו מגרעו מדינו דהא אילו היו בידי המוכרים נמי לא יטול פלוס פיון דמייירי בחד דאתי מפת ד' ודמי לאשה בזיבורית דאף בלא עשיית טובה נמי מצי לומר לה אי שתקת והכי נמי דכונתה וזה לכאורה קושיא עצומה ובאמת פי' רש"י שם בכתובות דחוק טובא דהא יקנה לו דרף במאה מנה קתני עד שמחמת קושיא זו מיאן הרא"ש בפ' רש"י וכיון שאין שום החרס לזה א"כ למה דחק עצמו רש"י שם בחנם וכמו כן יש להקשות גם על הרא"ש למה נאיך מפירש"י מחמת קושיא זו הלא ברונחא מתפרש סוגיא דהתם גם לפירש"י וכמו שכתבנו ונראה דזהו באמת דעת הפהרש"ל הביאו הש"ף בס' קי"ט ס"ק יו"ד דהספיקם לפירש"י בשמעתין וכתב שאדרבה מהש"ס דכתובות מוכח כפירש"י דאלת"ה אמאי לא מוקמינן בחד דאתי מפת חד ע"ש בש"ף ולכאורה אין הבנה לדברים אלו ובמש"כ הוא פן דהמהרש"ל מפרש גם לשיטת רש"י סוגיא דכתובות כפשוטו בלא אנוזילנא גבף פיון שאינו מגרע מדיני ובזה מיושב לן אמאי לא מוקים בחד דאתי מפת חד דיאמר אי שתקת כו' ואי לא מהדרנא שדה אחת מהד' למאר' ושוב לא תוכל לגבות לא ממנו ולא ממני אלא א"כ בחד דאתי מפת חד פיון דמגרעו מדינו דמעיקרא לא יוכל לומר אי שתקת כו' בלא עשיית טובה עמו וכאן ליכא עשיית טובה דהך דאנוזילנא גבף לא ס"ל למהרש"ל כמו שהקשה הרא"ש דהא יקח לו דרף במאה מנה תנו ולכה הנוכח הגמ' לאוקמי בחד דאתי מפת ד' שאינו מגרע מדינו דאז שפיר מצי למימר אי שתקת מבלי שום עשיית טובה וכהך דכתובת אשה בשמעתין ועכ"פ דברי רש"י בכתובות הם תמוהים לכאורה ונראה לע"ד דשפיר הנוכח רש"י לפרש פן משום דגרסי במס' בכורות (מ"ח ב) א"ר ירמ' זאת אומרת שני יוסף ב"ש שהיו בעיר אחת ולקח אחת מהם שדה מחבירו בע"ח גובה ממנו דא"ל אי בדידך מסיקנא מנא דיך שקילנא ואי בדידך

מסיקנא משתעבדא לי מקמי דידך אמר רבא רבא מקדי נכסוהי דבר נש כו ולפ"ז קשה בדר' ירמל' דמאי ס"ד דר' ירמיה דיוכל לגבות מהה שדה ממ"נ ואמאי לא מצי אמר לי' אי שתקת כו' וא"ל מהדרנאשטרא למארז' ולא תוכל לגבות ממנו ואי משום דאינו עושה עמו שום טובה לכה לא מצי טעין אי שתקת דהא אינו מגרעו מדינו דמעיקרא וכל היכא דאינו מגרעו מדינו דמעיקרא שפיר מצי טעין אי שתקת בלי שום עשיית טובה וכדאמרין בשמעתין לענין פתנפת אשה בזיבורית וא"כ הדק"ל אמאי לא מצי טעין התם בפכורות אי שתקת כו' אליבא דר' ירמיה ואף רבא לא פליג עליו התם אלא משום דנכסי בע"ח אינם משתעבדים רק מדין ערב וכל היכא דלא יוכל לגבות מהלנה עצמו גם מהערב אינו יוכל לגבות אבל אם טוען על גוף השדה גם רבא מודה דיוכל לגבות בממ"נ ומה"ט כתב הש"ך בסוף ספר תקפו פהן הובא בנ"מ סי' קמ"ח דאם יש לו עדים שיב"ש אהד גזל ממנו שדה וא"י אינה מהן ואח"כ מכר יב"ש אהד כל שדותיו להשני דשפיר גובה ממנו ממ"נ אפי' לרבא פיון דהכא לאו מדין ערב קאתי עלי' רק שטענתו הוא על גוף השדה וא"כ קשיא בין לר' ירמל' ובין לרבא אמאי לא מצי טעין אי שתקת פיון שאינו מגרעו מדינו ומהכרח קושיא זו ע"כ צריך לחלק דעד כאן לא קאמרין בשמעתין לענין פתנפת אשה דמצי טעין אי שתקת מבלי שום עשיית טובה פיון שאינו מגרעו מדינה אלא היכא שעכ"פ אינה מפסדת לגמרי הקרן שלה כמו בכתנפת אשה שאין לה הפסד בטענת אי שתקת פלל אבל התם בפכורות פיון שע"י טענת אי שתקת מפסיד לגמרי הקרן שלו אף שאינו מגרעו מדינו דמעיקרא דגם מעיקרא הי' ג"כ מפסיד הקרן שלו ממ"נ פיון דכאן מצא מקום לגבות בממ"נ ורק בטענת אי שתקת רוצה לדחותו שפיר מצי למימר לי' לכי תהדר דבמקום פסידא לגמרי מצי טעין לכי תהדר אף שאינו מגרעו מדינו דמעיקרא ולא דמי לכתנפת שעכ"פ אינה מפסדת הקרן וסברא זו פתבו התוס' בכתנפות גם לפי שיטת הרא"ש שישתבאר לקמן אי"ה ע"ש] וכיון דהה סברא מוכרחת לשיטת רש"י שפיר קא קשיא לי' בסוגיין דכתנפות פיון דגם התם מפסיד לגמרי איה מצי טעין אי שתקת דהא מצי למימר ני' נכי תהדר אף שאינו מגרעו מדינו וכההיא דבכורות ולכהה הוכרח רש"י לפרש אי שתקת ואוזילנא גבה כו' דע"י עשיית טובה ודאי דמצי טעין אי שתקת ומעתה פיון שדברי רש"י בהא דאוזילנא גבה הנה מוכרחים לשיטתו א"כ אנדא לה פל מה שכ' מהרש"ל בזה ודו"ק ולענין מה שהקשה מהרש"ל אמאי לא מוקמינן התם בחד דאתי מפח חד יש ליישב בפנים שונים עיין בש"ך שם ודבריו אינם מובנים פל הצורך דא"כ בחד דאתי מפח ד' נמי לימא הכי והעיקר נ"ל דלפי מה שזכרנו אי"ה לקמן דלרש"י הו' מהדרנא שטרא למארז' אינה מכירה חדשה כמש"כ הרא"ש וסייעתו רק דונוקא בתורת השטר תליא מילתא וכפשטא דלשנא דתלמודא והו' דמכרן לאחר מסתמא מירי בשטר אהד א"כ ממילא לא אפשר לאוקמי פלל בחד דאתי מפח חד דהא אם יחזור השטר א"כ יהיה פל השדות מהודרין ויגבה מהראשון וזהו דלא פתחו' בשמעתין ד"ה מכרן ודו"ק ולהתוס' ג"כ יש ליישב או פהש"ך או כמו שהביא בשם התוס' דכתנפות ע"ש ועכ"פ דברי מהרש"ל אינם נכונים פלל ועיין והרא"ש כתב דלאו דונוקא מנוקין פריה אלא דה"ה מבע"ח ונזקין דנקיט הוא לרבותא דאפי' נזקין לא יטול אלא זיבורית ותוכן דבריו הוא דטענת אי שתקת יכול לטעון אפי' בלי שום עשיית טובה דאינו צריך פלל לאינם עליו ולהפחידו לומר וא"ל תפסיד יותר ואפ"ה לא מצי טעין לכי

תהדר משום דחשבינן לי פאילו פבר הוא מהודר דכל מה שפיז האדם לעשות חשבינן ליה פאילו הוא פבר עשוי ומייתי ראי מכתובת אשה דשמעתין שאינו מאיים עליה פלל וכו' מהא דכתובות וא ניחא לי בפירש"י דאזילנא גבך דהא יקנה לו דרך במאה מנה תנן וילשיטתו צריכין לחלק בכל הנה חילוקים שכתבו התוס' בכתובות ע"ש והוא דהא דלא אמרינן בחד דאתי מפח חד או אפילו בחד לבד דמזבנינא לד' דהך מהדרנא נמי פי' בו הרא"ש דהוי מכירה גמורה שבתורתו השטר אינה חוזרת המכירה וא"כ גם בחד לבד נמי נימא מזבנינא לד' וצריף לומר דלא שבקין ליה למפור ולהפקיע זכותו של זה והא דפריף בשמעתין מנזקין ולהרא"ש גם מבע"ח נמי פריף ואף שהוא להפקיע זכותן היינו משום שאינו מפסידן לגמרי דעכ"פ גובים חובם ואין נ"מ רק אם יגבה מזה או מזה ולא מיקרי גזילה כ"כ ולכך שפיר שבקין לי למיעבד הכי וכיון דשבקין לי תו הוי פאילו פבר עבד לסברת הרא"ש בחד דאתי מפח ד' אף שמפסידו לגמרי מ"מ שבקין לי משום דהך יפוי פח שפא לו ע"י קנייתו של זה שפיר יוכל להפקיע ע"י מכירה: פללא דמלתא היכא שאינו מפסידו לגמרי בכל ענין יוכל לטעון אי שתקת מבלי שום איום והפחדה ואפי' להפקיע זכותו דמעיקרא אבל היכא שמפסידו לגמרי אז יש חילוק דלהפקיע זכותו דמעיקרא אינו יכול אבל הזכות שפא לו ע"י קנייתו יוכל להפקיעו ואפילו להפסידו לגמרי הנה רואה דגם להרח"ש צריכין להנה תרתי סברי שכתבנו לשיטת רש"י דגם הוא מחלק בין היכא שמגרעו מדינא דמעיקרא ובין שאינו מגרעו ובין היכא דאיכא פסידא לגמרי לליכא פסידא לגמרי ואפ"ה לא ניחא ליה כפירש"י והיינו משום דבשלמא להרא"ש שפיר מסתברין הנה חילוקי דמחלקי התוס' דבמקום פסידא לגמרי לא יוכל לגרעו מדינא משום דאנו לא שבקין ליה דהוי גזול גמור ולא בטענת לכי תהדר תליא מילתא דזה אינה טענה פלל להרא"ש רק דאנו לא שבקין לי לגזול את חבירו ולהפסידו מדינא דמעיקרא משא"כ בחד דאתי מפח ד' שפיר יוכל להפקיע זכות הפא לו ע"י קנייתו פינון דלאו איהו קא גזליה רק הוא גזול פבר מעיקרא פ"י הד' אבל לרש"י דבטענת לכי תהדר תליא מילתא דכל היכא שאינו מאיים עליו יוכל לטעון לכי תהדר א"כ מה לי היכא שמגרעו מדינא או אינו מגרעו פינון דסוף סוף אינו מפסיד פלל בחזרתו אמאי לא יוכל לטעון לכי תהדר וא"כ שפיר קא קשיא ליה להרא"ש על רש"י מכתובת אשה דשמעתין אף מה שהקשה מהא דכתובות פבר פתבנו לעיל שהיא תמוה ואף שישבנו דברי רש"י דהוכרח לומר פן מסוגיא דבכורות מ"מ הרא"ש דלא הביא פלל להא דבכורות ולא קשקיל וטרי בהך מילתא פלל הדק"ל למה נאיד מפירש"י מפח הך קושיא דכתובות וצ"ל דבאמת הנה תרי קושיות דהרא"ש הפל חדא דלפום מאי דלא ס"ל הך שינויאי שכתבו התוס' לרש"י מכתובת אשה א"כ שפיר קשיא לי גם הא דכתובות ודויק אף דברי התוס' דכתובות קשה ליישב עד"ז ע"ש וצ"ע ודע דדברי התוס' דשם בלא"ה מגומגמים שם בלשונם ונלאתי להאריף: והנה אין להקשות מסוגיא דבכורות ואף דשם מיירי שפא להפקיע הזכות שפא לו ע"י קנייתו וא"כ אפי' במקום פסידא לגמרי נמי יכול לומר אי שתקת וא"כ לכאורה סוגיא דבכורות קשיא להרא"ש מיהו יפה תירצה בספר נ"מ סי' ס"ט דלהרא"ש ס"ל דהך מהדרנא הוי מכירה חדשה לגמרי א"כ באין להם להנה תרי יוב"ש קרקע אחרת זולת זה א"כ אם יתדר שטרא למארי' אעפ"כ יוכל לגבות ממ"נ דגם מהראשון יוכל לגבות בממ"נ אחרי שעתה חזר וקנהו מהשני ודו"ק ונהג' מיירי

בכה"ג וגם רבא בעי לדחויי דאפי' בכה"ג שאין להם נכסים אחרים נמי לא יוכל לגבות ולקבץ לא מצוי לדחויי מפתח אי שתקת רק מחמת נכסי דב"נ אינון ערבין לי ולפ"ז ליתא לדינו של הש"ך בספר תקפו פהו שהבאתי לעיל דאף דבכה"ג דנדון דידן' ליתא להך דיחויא דדחי רבא פיון שפא בטענה של גוף השדה מתורת גזילה מ"מ לא מצוי לגבות מפתח אי שתקת דהא ע"כ מייירי פאן ביש לשניהם עכ"פ לכל אחד שדה אחת דאל"כ פשהעידו העדים שיב"ש גזל שדה ע"כ הוא היב"ש שיש לו שדה אלא ע"כ דיש לשניהם עכ"פ שדה אחת וכיון שפן אם יהדר שטרין' למארני' לא יוכל לבוא על הראשון בממ"נ דיטעון ויאמר שדה הגזולה היא אצל איך' יב"ש ושפיר מצוי לדחותו פאי שתקת לסברת הרא"ש דאף שמפסיד לגמרי מ"מ הזכות שפא לו ע"י קנייתו יוכל להפסידו וכמשכ"ל והנ"מ לא דק דבסי' מ"ט תירץ להך קושיא דבכורות פדלעיל ועכ"ז בסי' קמ"ח פתב דנראים לו מאוד דברי הש"ך בספר תקפו פהו מפני שפן מוכח להדיא מהגמ' ושכח דברי עצמו שלפמ"ש הוא עצמו בסי' מ"ט אין פאן הוכחה פלל ואדרבה מוכח לשיטת הרא"ש בהיפוף מדבריו ודו"ק אמנם לשיטת רש"י שכתבנו לעיל דהיכא שמפסידו לגמרי לא יוכל לטעון אי שתקת בלי איום והפחדה אף דאינו מגרעו מדינו דמעיקרא שפיר איתא לדברי הש"ך ונמצא פי דינו של הש"ך תלוי בהנהך הרי שיטות והפן בדברים אלו היטב אף שיטה זו קשה טובא פיון דס"ל להרא"ש דכל היכי שאינו מפסידו לגמרי רק דיש נ"מ בין עדי' לבינוני' וניבורית שפיר מצוי טעין אי שתקת אפי' לגרעו מדינו דמעיקרא וגם ס"ל דהך מהדרנא היינו מכירה חדשה לגמרי א"כ קשה דבכל גזקין דדינם מדאורייתא בעדית לא ליכתב להו רק זיבורית דאי בעי מזבין לעדית ובינונית דידן' לעלמא ומה בין זה להא דמהדרנא שטרך למארני' פיון שגם זה הוי מכירה חדשה להרא"ש ובאמת הרמב"ן במלחמות שדרך ג"כ בדרך הרא"ש פתב שמחמת קושיא זו דחה הרי"ף לשינויא דסוגיין וקשבו שלדיחויא בעלמאנאמר אבל באמה ליתא פלל להך טענה דאי שתקת ומחמת זה לא פתבו הרי"ף והרמב"ם להך אוקימתא דביתמי בהלכותיהם אבל הרא"ש דתפס לעיקר פהך אוקימתא ותמה על הרי"ף שלא הביאה א"כ קשה טובא דבכל גזקין יאמר פן מזבנינא לעדית ובינונית כו' וכיון שפידו לעשות פן נחשב פאילו פבר עשוי ובטל דינא דהגזקין בעדית לגמרי ואין זה אלא דברי תימא ואם נאמר דגם להרא"ש לא הוי פמכירה חדשה לגמרי פיון שמוכרו לאותו אדם עצמו שלקח ממנו שוב הוי פאילו לא נמכר מעולם א"כ הדק"ל בבכורות ואנדא לי תירוצי של בעל נ"מ ועוד דדברי הרא"ש משמע דהוי פמכירה חדשה לגמרי וכיון שפן הדק"ל וצ"ע דהרי"ף והרמב"ם השמיטו לאוקימתא דיתמי ולא פתבוהו בהלכותיהם ותמה עליהם הרנ"ה עיי"ש והרנ"ה פתב ליישב דסוגיא דידן אלא אליפא דרב נחמן ואפיי דס"ל בגיטין דגזקין לא גבי מיתמי אלא זיבורית אבל לרבא דס"ל דכיון דמדאורייתא דינם בעדית גבי אף מיתמי מעדית ובכל דוכתי קיי"ל דיתומים ולקוחות דין אחד להם וכיון שפן גם מלקוחות גבי מעדית בגזקין אף שיש בנ"ח וא"כ ליתא פלל לכל שקלא וטרין דשמעתין ולקבץ השמיטה הרי"ף והרמב"ן השיג עניו דהא הרי"ף חזר בו ופסק פרב נחמן ואפיי ועוד דכל זה אינו רק לשיטת רש"י דלא קשיא לי רק מזקין אבל לשיטת הרא"ש דגם מבע"ח נמי קשיא א"כ אפתי צריכין לכל שקלא וטרין דסוגיין א בע"ח דהא בע"ח אין דינו מדאורייתא רק זיבורית פדתנן להדיא אין נפרעין מנכסי

מְשׁוּעָבָדִים בְּמָקוֹם שֵׁשׁ ב"ח נֶאֱפָי' הֵן זִיבוּרִיתוֹ וְאִי לֹא קָאִי גַם אַבְע"ח א"כ אַמַּאי יְהִי קָאִי וְהֶרְמַב"ן גַּם הוּא בְּחַר בְּדַרְכּוֹ שֶׁל הָרֵא"ש וּלְכַף כ' דָּאִי אֶפְשָׁר לֹאמַר פְּתִירוּצוֹ שֶׁל בַּעַה"מ וְהֶרְמַב"ן עֲצָמוֹ נִדְחַק מְאֹד בְּיָשׁוּב דְּבִרְיָהֶם כְּמוֹ שֶׁתְּרָאָה שְׁדַחָה לְשַׁקְלָא וְטְרִיא דְשִׁמְעֵתִין בְּקוֹשְׁיָא דְלַעֲיִל וּלְכַף פֶּתַח דְּסִבְרַת הָרֵי"ף דְּלֹאֹ לַעֲיָקָר נֶאֱמָרוּ הַדְּבָרִים הַלְלוּ רַק לְדַחוּיָא בְּעֵלְמָא אֲבָל בְּאַמַּת בְּעֵיָקָר הַדִּין לִיתָא לְטַעְנָה דָּאִי שְׁתַּקַּת פְּלַל וּלְכַף הַשְּׁמִיטָה הָרֵי"ף וְהָא דְפָסַק בְּכַתְּוָבוֹת בְּחַד דְּאֵתִי מִפְּחַד ד' דְּמַצִּי לְדַחוּתוֹ בְּטַעְנָה דָּאִי שְׁתַּקַּת שְׁאֲנִי הֵתֵם דְּלֹא בְּעִי לְמַפְנֵי שְׂדֵהוּ לְמַאֲרָנִי קָמָא פְּלַל וְרַק כְּמַרְאָה לֹו מְקוֹם הוּא וְעֵיָקָר הַטַּעַם הוּא דְמָה מְכַר רֵאשׁוֹן לְשֵׁנִי כָּל זְכוּת שְׁתַּבּוּא לְיָדוֹ וְהָכִי קֹאֲמַר לִי 'אֲנָא חֲשִׁיבָנָא בְּנָא כַּד' כִּינּוֹן דְּמִפְּחַד ד' קֹאֲתִיבָא זֶה תוֹכֵן כְּנוֹנְתוֹ בְּקִצְרָה עֵי"ש וְהִנֵּה דְבָרֵי בְּסוּגִיא דִּינּוֹ מְבוֹנָר הַדּוֹחַק לְדַחוּת פֶּל שַׁקְלָא וְטְרִיא דְשִׁמְעֵתִין מְסֻבְרוֹת עֲצָמְנוּ בְּמָה שְׁלֹא נִמְצָא לְזֶה שׁוֹם סָמָךְ מְשׁוֹם מְקוֹם בְּתַלְמוּד וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה וְלַע"ד נֶרְאָה לֹאמַר ע"ד הֶרְמַב"ן רַק בְּדַרְךָ פְּשׁוּט יוֹתֵר מִבְּלִי דוֹחַק דַּס"ל לְהָרֵי"ף וְהֶרְמַב"ם בְּפִי מְהַדְרָנָא שְׁטָרָא הוּא כְּפִשְׁטָא דְלִשְׁנָא דְמִשְׁמַע שְׁבַחְזוּרַת הַשְּׁטָר נִתְבַּטַּל הַמְּכִירָה מְעֵיָקָרָא וּלְכַף לֹא אֶמְרִינּוּ כֵּן בְּכָל גְּזִקִּין דְּעֵלְמָא דִּיבְיָן לְעֵלְמָא דְנוֹדָאִי לֹא שְׁבָקִינּוּ לִי לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה מְחַדָּשׁ וְלַהֲפָסִיד לְגְזִקִּין וְבַע"ח רַק הֵיכָא שְׁיִיכַל לְבַטַּל הַמְּכָר מְעֵיָקָרָא הוּא דִּיכּוֹל לְטַעוֹן כָּךְ וְהָא דְהִקְשׁוּ ע"ז הָרֵא"ש וְהֶרְמַב"ן דְּהָא אֲנִי קִי"ל כְּרַבְּנֵן בַּמַּס' ב"ב (קִסַּח ב') דָּאִין אוֹתִיּוֹת גִּיקוּנוֹת בְּמַסִּירָה וְא"כ בַּחְזוּרַת הַשְּׁטָר לֹא נִתְבַּטַּל הַמְּכִירָה לֹא יִדְעָנָא מַאי קָא קוֹשְׁיָא לְהוּ דְהֵן אֲמַת דְּאֲנִי קִי"ל כְּרַבְּנֵן וְזֵהוּ בְּאַמַּת טַעְמָם שֶׁל הָרֵי"ף וְהֶרְמַב"ם דְּהַשְּׁמִיטוֹ לְהַךְ אוֹקִימַתָּא דְּבִיתְמִי מ"מ שְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִימַר דַּס"ד דְּסוּגִיא דִּינּוֹ הָיִי דְהַךְ בְּרִייתָא אֲתִיא כְּרַשְׁבִּי"ג דְּהֵתֵם דַּס"ל דְּבַחְזוּרַת הַשְּׁטָר נִתְבַּטַּל הַמְּכָר מְעֵיָקָרָא כִּי מִחֲמַת חוֹמֵר הַקּוֹשְׁיָא דָּאִי הָכִי לִיתוּ כְּוָלְהוּ וְלִגְבוּ מַעֲדִית לֹא הָיִי מְצִי לְשִׁנּוּי בְּאֹפֶן אַחַר הַוָּצְרָךְ לְשִׁנּוּי בְּטַעְמָא דָּאִי שְׁתַּקַּת וְאֵלִיבָא דְרַשְׁבִּי"ג וְע"ז מַקְשָׁה א"ה בְּגְזִקִּין כו' וְהוָּצְרָךְ לְשִׁנּוּי בִּיתְמִי וְכָל זֶה הוּא לְפִינּוּם מַאי דְלֹא יָדַע עַדִּינּוּ מִשִּׁינּוּיָא דְמַסְקִינּוּ אֲנָא לֹא גִיחָא לִי בְּתַקְנָתָא דְרַבְּנֵן אֲבָל לְבַסוּף דְּאַסְקִינּוּ בְּשִׁינּוּיָא דְלֹא צְרִיכִין תוֹ לְטַעְמָא דָּאִי שְׁתַּקַּת מִמִּילָא אֶמְרִינּוּ דָּאֵתִי הַךְ בְּרִייתָא כְּרַבְּנֵן וְלֹא צְרִיכִינּוּ תוֹ לְאוֹקְמִי דְלֹא כְּהַלְכָתָא וּלְכַף שְׁפִיר עֲבָדוּ הָרֵי"ף וְהֶרְמַב"ם דְּהַשְּׁמִיטוּהוּ לְהַךְ אוֹקִימַתָּא דְּבִיתְמִי וְזֵה נִלְעַנ"ד בְּרוּר וְאַמַּת בְּדַבְרֵיהֶם מְשׁוֹם דְּהָכִי מִשְׁמַע פְּשָׁטָא דְלִשְׁנָא דְתַלְמוּדָא דְקֹאֲמַר מְהַדְרָנָא וְכו' דְמִשְׁמַע שְׁנַתְבַּטַּל הַמְּכָר מְעֵיָקָרָא אַךְ לַפ"ז יְהִי צְרִיף לְפָרֵשׁ הַךְ שִׁינּוּיָא דְּבִיתְמִי דְּאִיִּירִי בִּיתוּמִי קְטַנִּים דַּל"כ הָא מְצִי לְמַגְבֵי מְהִיתוּמִים דִּיתוּמִים שְׁגָבוּ שְׁדָה בְּחֹב אֲבִיָּהֶם מְצִי בַע"ק לְמַגְבֵי מִינִיָּהוּ וְאַדְרַבָּה הַךְ עַדִּיפָא טְפִי וְאַתִּיא בַּמַּכ"ש כִּינּוֹן דְּקָא מְבַטַּל הַמְּקַח מְעֵיָקָרָא וְלַמְּכָרַע קִיִּימָא בְּרִשׁוּתִיָּהוּ וְדו"ק וְכֵן פֶּתַח הַרְשָׁב"א דְּמִיִּירִי בְּקַטְנִים וְהוֹכִיחַ כֵּן מִלְּשָׁנָא דְגַמ' בְּלֹא הַךְ הַכְּרַח שְׁפַתְבְּנוּ וְכִינּוֹן דְּלֹא מְצִי לְמַגְבֵי מִיתְמִי לְכַף גּוֹבָה מְהַלְקוֹחוֹת כִּינּוֹן דְּנַכְסֵי דְבַר נִשׁ אִינּוֹן עֲרַבִין בִּי וְלַפ"ז לֹא תִיקְשָׁה עַל הֶרְמַב"ן דְּלָמָּה נִכְנַס בְּפַרְצָה דְּחוּקָה וְלֹא רָצָה לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפָרְשְׁלוּ מְשׁוֹם דְּהֶרְמַב"ן אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל לְגַבֵי עֲרַב אוֹ קַבְלָן דְּלֹנָה שְׁמַת וְהַנִּיחַ בְּנִים קְטַנִּים אִינּוּ יְכוֹל לְגַבּוֹת הַמְּלֻנָּה מִן הָעֲרַב עֵינּוּ בַּמ"מ פָּרַק כ"ו מַה' מְלֻנָּה וְלֹנָה ה"ג לְכַף לֹא רָצָה הֶרְמַב"ן לְפָרֵשׁ הַסּוּגִיא כְּרַשְׁבִּי"ג דַּא"כ תַּקְשִׁי מַאי קְמַשְׁנִי בִּיתְמִי דְּהָא מ"מ יוֹכְלוּ לְגַבּוֹת מְהִיתוּמִי כִינּוֹן דְּקָא מְבַטַּל הַמְּקַח מְעֵיָקָרָא וְע"כ צ"ל דְּמִיִּירִי בְּקַטְנִים וְא"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְדוֹכְתֵי דִּיכּוֹל לְטַעוֹן אִי שְׁתַּקַּת וְאִי לֹא מְהַדְרָנָא שְׁטָרָא לִיתְמִי וְלֹא יוֹכְלוּ לְגַבּוֹת מְמַנּוּ

לְכֹה הַוְכָרַח לְפָרֵשׁ בְּגוֹנוֹנָא אַחְרֵינָא אָמְנָם הֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ שְׁפָסַק שָׁם בְּפָרֵק הַנְּ"ל דְּיוּכַל לְגַבּוֹת מִן הָעֶרֶב תַּחֲזִילָה וְאֵע"ג דְּאַיְכָּא יְתוּמִים קִטְנִים לְכֹה שְׁפִיר מְצִינָן לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפָרְשָׁנוּ וּמִיָּרִי בֵּיתוּמִים קִטְנִי וְכַמ"ש וְעֵינָן בְּאוּ"ת (ס"א ק"א סְעִיף יג) שְׁכַתְּבָ שָׁם שְׁרֹב הַפּוֹסְקִי אֵינָם מְסַכְּמִים לְהֶרְשֵׁב"א וּלְפִי מָה שְׁכַתְּבָנוּ גַם הֶרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם מְסַכְּמִים לְדַבְּרֵי גַם מִש"כ שָׁם לְחַלֵּק בֵּין עֶרֶב לְלִקּוּחוֹת עֵי"ש וּלְפִי דְבָרֵינוּ אֲזַדָּא לָהּ דְבָרֵינוּ מָה שְׁכַתְּבָנוּ שְׁהֶרְמֵב"ן לְשִׁיטְתוֹ וְהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ אָמְנָם לְפַע"ד לִיְהִי לְדַבְּרֵינוּ דְמָה שְׁהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הֶרְשֵׁב"א שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ בַּע"ד זֶה וְלַעֲנֵן עֶרֶב הִבִּיאוּ הַב"י לְהִיפּוּף דְּאֵינוּ יְכוּל לְגַבּוֹת מְמַנּוּ תַּחֲזִילָה לִיתָא דְהָא הַה"מ וְהַנ"י וְהַב"י בְּעֶצְמוֹ הִבִּיאוּ מְקוּדָם דְבָרֵי הֶרְשֵׁב"א שְׁיִכּוּל לְגַבּוֹת מִן הָעֶרֶב תַּחֲזִילָה וּמָה שְׁהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הַשּׁו"ע שְׁבָסִי ק"י כְּתַב הַב"י דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם לְעֵנֵן עֶרֶב וְלֹא הִגִּיהַ הֶרְמ"א עָלָיו כְּלוּם גַם זֶה אֵינוּ מְוַכָּרַח דְּהֶרְמ"א סָמַף עֶצְמוֹ עַל דְבָרֵינוּ שְׁבָסִי ק"י אֲנִי מְצָא מַעֲתָה פִּינוֹן דְּדַבְּרֵי הַאֵו"ת אֵינָם מְוַכָּרְחִים שְׁפִיר אֵיכָּא לְמִימַר דְּהֶרְמֵב"ן אֲזַיִל לְשִׁיטְתוֹ וּלְכֹה לֹא פִי הַסּוּגֵינָא פְּרִשְׁב"ג וְהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ וְדו"ק: אָף בְּסוּגֵינָא דְכַתְּבוֹת בְּחַד דְּאֵתִי מִפְּחַד ד' דְּפָסַק שָׁם הֶרִי"ף דְּאַמְרֵינוּ לְטַעֲמָא דְּאֵי שְׁתַּקְתָּ הַדְּבָר צָרִיף תְּלַמּוּד וְלְכַאוּרָה עָלָה בְּרוּחִי לֹאמַר גַם בְּזֶה דְלֹא כְּהֶרְמֵב"ן רַק דְּהֵתֵם טַעֲמָא אַחְרֵינָא אֵיךְ מְלִתָּא פִּינוֹן דְּלְדַבְּרֵינוּ הֶרִי מְכָרוּ לוֹ הַד' שְׂדָה שְׁיֵשׁ לְאַחַר דְּרָף עָלֶיהָ וְאֵילוּ הִי יָדַע מְזָה וְדָא דְלֹא הִי קוּנָה וְנִמְצָא דְנִתְבַּטַּל הַמְּקַח מְעִיקְרָא אִפִּי לְרַבְּנָן דְּרִשְׁב"ג וְאָף דָּאִם יָבּוּא הַלּוֹקֵחַ לְטַעוֹן עִם הַמּוֹכְרִים לֹא יוּכַל לְבַטַּל הַמְּקַח כִּי כָּל אֶחָד יֹאמַר לוֹ בְּשְׂדָה שְׁמִכְרַתִּי לִיתָא לְדַרְפוֹ שֶׁל פְּלוּנִי מ"מ שְׁפִיר מְצִי טַעֲיִן לְזָה לְדַבְּרֵינוּ שְׁאֵתָה רוּצָה לִיקַח מְמַנִּי דְרָף בַּמַּמ"נ א"כ מְאִיזָה שְׂדָה שְׁאֵתָה רוּצָה לִיקַח הַדְּרָף יִתְבַּטַּל מְאוּתָה שְׂדָה מְקַחִי מְעִיקְרָא מְשִׁים דְּהִנֵּי מְקַח טַעוֹת וּמְמִילָא לֹא הִנֵּי דִינָף עִמִּי רַק עִם הַמּוֹכֵר פִּינוֹן שְׁנִתְבַּטַּל הַמְּקַח וּמִהַמּוֹכֵר וְנִדָּא דְלֹא תַטּוּל כְּלוּם וְאָף דְּבַהֲגָתָה רַמ"א בְּסִי רַל"ב הִבִּיאוּ בְּשֵׁם הַגְּהוֹת מְרַדְּכִי דְּדַרְפוֹ אֵינוּ מְבַטַּל הַמְּקַח שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּמִיָּרִי שְׁהַמּוֹכֵר מְסַלֵּק מְעָלָיו הַדְּרָף מִשְׁא"כ הֵכָא וְעוֹד דְּהָא דִּינָא גּוּפָא דְּהַגְמָר' לֹא בְּרִירָא כ"כ וּבְרוּחוֹתָא נוּכַל לֹאמַר דְּלֹא ס"ל לְהֶרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם פִּן נִזָּה הִי גַלְע"ד נְכוּן מְאוֹד דְּבִזָּה הִיוּ דְבָרֵי הֶרִי"ף מִיְּנִשְׁבִּים בְּלִי שׁוּם דּוּחַק וְגַם לֹא תִיקַשָּׁה לַפ"ז עַל הֶרִי"ף מְסוּגֵינָא דְּבַכּוּרוֹת דְּכִינוּ דְּהֵתֵם וְנִדָּא דְלֹא נִתְבַּטַּל הַמְּקַח מְעִיקְרָא דַּכ"ז שְׁלֹא גּוּבָה הַבַּע"ח מְכִירְתוֹ קִינִימַת דַּבַּע"ח אֵינוּ לֹא קִנְיָן בְּגוּפֵי הַקְּרַקַּע רַק שְׁעָבוּד בְּעַלְמָא וּלְכֹה לִיתָא לְטַעֲנָה דְּאֵי שְׁתַּקְתָּ הֵתֵם לְרַבְּנָן דְּקִי"ל כְּנוּמִיָּהוּ אֲבָל דִּינוּ שֶׁל הַשְּׁ"ף בַּת"כ וְנִדָּא דְלִיתָא דְכִינוּ דְּאֵתִי בְּטַעֲנָה עַל גּוּפֵי הַשְּׂדָה א"כ נִתְבַּטַּל הַמְּקַח מְעִיקְרָא וְשְׁפִיר אֵיךְ לְטַעֲמָא דְּאֵי שְׁתַּקְתָּ אֲבָל לְסַבְּרַת הֶרְמֵב"ן לְכַאוּרָה קִשְׂיָא הִיא דְּבַכּוּרוֹת דְּגַם הֵתֵם אֵיכָּא לְמִימַר שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יִחְשַׁב כְּשֵׁנִים כְּמוֹ בְּחַד דְּאֵתִי מִפְּחַד ד' אֲלֹא שְׁעוּמַד לְנִגְדֵי סוּגֵינָא דִּיבְמוֹת (לז) בְּסַפְקָ וּבְנֵי יָבָם דְּאַפְלָגוּ הֵתֵם ר' אֲבָא וּר' יְרֵמְיָה אֵי קָם דִּינָא אוֹ הַדָּר דִּינָא וְאַמְרֵינוּ הֵתֵם לִימָא בְּפִלְגֵינָא דְּאֲדָמוֹן וְרַבְּנָן קְמִיפְלָגִי דַּר' אֲבָא כְּרַבְּנָן כּו' וְדַחֲזִי אֲמַר לָךְ ר' יְרֵמְיָא אֲנָא דְּאַמְרִי אֲפִילוּ לְרַבְּנָן ע"כ לֹא קְאָמְרִי רַבְּנָן אֲלֹא מְשׁוּם דַּא"ל אֵי שְׁתַּקְתָּ כּו' אֲבָל הֵכָא מִי מְצִי לְמִימַר הַכִּי וּלְפִי מָאִי שְׁפָרְשָׁנוּ בְּטַעֲמָא דְּאֵי שְׁתַּקְתָּ דְּכַתְּבוֹת א"כ אֵינוּ עֵנִין כָּלֵל הִיא דְּכַתְּבוֹת לְהָא דְּסַפְקָ וּבְנֵי יָבָם: הֵן אֲמַת דְּגַם הֶרְמֵב"ן בְּמַלְחָמוֹתָיו לְמַס' יְבָמוֹת נִדְחַק הַרְבֵּה בְּהִיא סוּגֵינָא דִּיבְמוֹת לִיְיִשְׁבָּה אֲלִיכָּא דְּהֶרִי"ף דְּשָׁם וְתוֹכֵן פְּנוּנְתוֹ בְּקַצְרָה דְּהַמְקַשָּׁה הִי סְבוּר דְּטַעֲמָא דְּאֵי שְׁתַּקְתָּ הֵינּוּ טַעֲמָא דְּקָם דִּינָא וּלְכֹה הִנּוּ ס"ד דְּפִלְגֵי כּו' וְהַמְתַּרְץ הַשִּׁיב לוֹ דְּטַטְמָא דְּאֵי שְׁתַּקְתָּ הִנּוּ מְשׁוּם דְּאֲמַר אֲנָא חֲשִׁיבָנָא

כד' דמה מכר כו' וכמו שהוא לפי האמת משא"כ בספק ובני יבם דלא מצי למטען פן דאנו חשבינו פתרת אלא שהקשה לו דברי הרי"ף דשם דכ' דקיי"ל כר"א משום דקם לי' פרבנו כו' ולפי דבריו לפי האמת שפיר דחי לה הגמ' דגם ר' ירמיה' מצי סבר פרבנו ולא העלה לזה שום ארובה במלתמותיו שם אלא שהפליג לצד אחר וקיים דברי הרי"ף מטעם פן שאיתא דדינא הוא אין להציא מבני יבם וגם ר' אבא דינא הוא וכל אלו הם טעמים אחרים שלא הוזכרו ברי"ף פלל ולפי זה נוכל לומר שפיר גם בדברינו בכוננת הרי"ף דסוגיין וסוגיא דיבמות יתפרש כמו להרמב"ן אף לא נתקרה דעתי בזה כי מה ימריצני שגם לפי הרמב"ן הוא דחוק אם גם לדבריו הוצרכתי לדחוק בכל אלה: שוב ראיתי שם ברי"ף במס' יבמות שפירש לסוגיא דשם ע"פ דברי הרמב"ן דכאן ומפרש דגם התם שיהי' טעמא דבני יבם חצי אמרי דאנו חשבינו פאבונא עיי"ש שכ' דבבני יבם הוי האי סברא כ"ש טפי מבחד דאתי מפח ד' ולפ"ז עולין דברי הרי"ף דשם פהוגן ומיושבים היטב והכי מתפרשא סוגיא דהתם דהמקשה היה יודע האמת דטעמא דאי שמתקת דכתובות הוא משום דאמר אנא חשיבנא כד' והאי טעמא שיהי' גם בספק ובנ"י ולכך שפיר מדמי להו להדדי ואמר דפליגי ר"א ור"י בפלוגתא דאדמון ורבנו והמתיר דדחי ליה ואמר ע"כ לא אמרינו התם אלא משום או שמתקת הוי סבר בטעמא דאי שמתקת כמו המקשה דהכא או פפירושינו או פהרמב"ן דכאן ולכך שפיר כ' הרי"ף דקיי"ל כר' אבא משום דקם ליה פרבנו וכדברי המקשה משום דלפי האמת ליתנהו לדברי המתיר ולכך עלה בדעתי לפרש טעמא דאי שמתקת דכתובות פהרמב"ן רק במאי דדחי לשקלא וטריא דסוגיא דידן הא ודאי דהברור הוא כמש"כ דס"ל להרי"ף דסוגיא דידן בס"ד אזלא פרשב"ג אבל מש"כ לפרש בטעמא דאי שמתקת דכתובות נראה יותר לפרש פהרמב"ן דמעשה יתפרש היטב סוגיא דיבמות לפי הרי"ף ע"ד מש"כ הר"ן אלא שדברי הר"ן עצמם דמס' יבמות אינם מתקבלים על הדעת פלל ויותר נראים בזה דברי הרמב"ן דמס' יבמות דלא שיהי' התם טעמא בספק וב"י ה' טעמא דאנא חשיבנא כד' שכ' הרמב"ן וכינון שפן דדברי הרי"ף דיבמות מוקשין גם להרמב"ן א"כ דברי הרי"ף דכאן יותר נראה כמש"כ דבביטול מקח תליא מילתא וסוגיין דיבמות בלא דברי הרי"ף דשם ודאי דמתנישב היטב לדברינו ע"ד מש"כ הרמב"ן ובהו אין שום דוחק אלא שהדבר הקשה הוא דברי הרי"ף דשם וזה אינו מתנישב גם להרמב"ן וצ"ע מיהו מה שהקשינו לעיל על הרמב"ן מסוגיא דבכורות יש ליישב בפשיטות דשאני התם פיון דלפי דבריו שהוא אינו הלכה א"כ ודאי דחבירו הוא החייב וא"כ אין מצי למיטען דאנא חשיבנא כשני יב"ש פיון שהוא מכיר בבירור בשקרו של חבירו איה מצי לעמוד במקומו וזה פשוט ועי"ל פיון דמרא דה' שמעמא הוא ר"י ור' ירמיה' לית לי' ביבמות לטעמא דאי שמתקת ורבא לדבריו דר"י קמהדר ומירוץ זה אינו רק להר"ן אליבא דהרמב"ן ודו"ק ועכ"פ איה שיהי' הפוננה בדברי הרי"ף לענין דינו של הש"ף ז"ל נ"ל ברור פיון דמתורת גזל על גוף השדה קאתי לא יוכל לבוא עליו בממ"נ דאם אמת הדבר דמכר לו שדה גזולה א"כ ודאי דנתבטל המקח ותו הוי דינו עם המוכר הראשון ובנודאי לא יטול פלוס וכן להרא"ש ליתא לדינו של הש"ף וכמש"כ לעיל וצ"ע ודע דבספר נ"מ בסי' קמ"ח האריף להקשות הרבה על ה' דינא דחד דאתי מפח ד' ומפח גוןשייתו יצא לו דין חדש דה' דאבדה לו דר' שדהו מירי שאין לו חלק בגוף השדה רק שעבוד בעלמא וכל דבריו שם אינם מוכרחים גם

דברי הסמ"ע בס"ק ב' תמוהים ונלאתי להאריך ודע דיש עוד לעיין ביה סברא דאי שתקת מהא דמס' ב"ב (ל' ב) מסוגיא דאת לאו קמודית לי כו' אמאי לא אמרינן התם לה סברא דאי שתקת ולפירש"י לק"מ דשאני התם שפא להפסידו לגמרי ואינו עושה עמו שום טובה לכה לא מצי טעין אי שתקת אבל להרא"ש קשיא וצ"ל דשאני התם פיון שהוא יודע בנודאי שתבירו רוצה לזכות בטענת שקר היינו במינו שלא היתה שלה והוא יודע שהיתה שלו ואין להמוכר בה לא שטר ולא חזקה לכה אינו רשאי למסרו להמוכר מיהו לה סברא שכתבנו שנתבטל המקח קשיא ועדיין לא נתבררו אצלי הדברים כל הצורך מסוגיא דלאו קמודית לי ולא הספיק הזמן בידי לעיין בהם כל הצורך ויבואר אי"ה לעת אחר ועיין היטב בכל אלה: והנה ביה שכתבנו לעיל בשם הר"ן דמנישב דברי הר"ף משום דפוסק פרבא בפ' הגזקין דניזק גובה מעדית דיתמי עיין בזה באורף ברא"ש שהביא דעת הר"ב דור"י שחלקו בין יתומים ללקוחות וראיתי בס' קצות החושן שתמה עליהם דא"צ לחלק כלל וגם בלקוחות כה"ג דקנה הפל בב"א גובה מהעדית והאריך שם בפלפולו עד"ז ולא דק כלל דלדבריו יגבה גם בע"ח מיתומים בבינונית פיון דירשו הפל בב"א דבלקוחות כה"ג דקנו הפל בב"א גובה מבינונית ולהדיא תנו אין נפרעין מן היתומים אלא מן הזיבורית אלא נודאי דהא דמדמינן יתמי ללקוחות היינו ללקוחות שהניחו בני חורין ורצה לומר דיתמי אף דלא שייך גבייהו שהניחו ב"ח מדמינן להו ללקוחות במקום שיש בני חורין דעיקר הדמיון ילפינן ממתני' דהגזקין דתנו אין נפרעים מהיתומים כו' ואין נפרעין מן הלקוחות כו' מנכסים משועבדים במקום שיש ב"ח ואפ"י הן זיבורית א"כ ש"מ דיתומים דמו ללקוחות שהניחו ב"ח וכזה נתבטלו שם כל דבריו וזה ברור ופשוט: שם ע"ב ליתו פוליהו וליגבו מעדית דהא אחרונה היא כו' ויש לדקדק דלמאי קתני הך דינא במאי דהיא אחרונה אפי' אם לקחון בב"א ומכר בינונית וזיבורית גמי יכולים פולם לגבות מהראשון ואפ"י הבע"ח וכתיבת אשה ולא יוכל לדחותם אצל השני משום דהרחיק לשעבודם וכדאמרינן לקמן רצה מז"ג רמז"ג ובכוב זה יש לומר שתי פנים או דלהכי קאמר דהא אחרונה היא פדי שלא יוכלו לגבות רק מהראשון ולא מהשני דאם לא היתה אחרונה היו יכולים לגבות גם מהשני אם ירצו כדאמרינן לקמן רמ"ג רמ"ג והיינו משום דעיקר שעבודם הוא ביז השני לכה אם ירצו גובים ממנו משום שלקח לשעבודם אבל היכא דלקח עדית באחרונה נמצא דעיקר שעבודם הוא על העדית רק כל זמן שהיה ביזו גם הבינונית זיבורית הנה יכול לדחותם בטענת אי אפשי בתקחז"ל אבל עתה דאינם ביזו ולא מצי למימר הכי שוב חזרו לעיקר דינם ליטול דווקא מהעדית שלקח באחרונה ואין להם על השני פלום והיינו מאי דמסיים למלתיה ובינונית וזיבורית כו' ועוד י"ל דלהכי נקיט דהא אחרונה היא לומר לה דיכולים לגבות מהראשון ואפ"י מהעדית דאילו בדינא דלקמן שלקחון בב"א ומכר בינונית דאמרינן רמ"ג רמ"ג לא יוכלו לגבות מהראשון רק זיבורית אם יש לו אבל היכא דלית ליה זיבורית פגון שלא לקח הראשון מהלנה רק עדית ובינונית וצא הנה ללנה כלל זיבורית ומכר הראשון הבינונית בכה"ג לא אמר רבא דאם רצו גובין מהראשון עדית משים שהרחיק לשעבודם דלעגן ליטול יותר מדינם לא אמרינן פו ודווקא אם יש ביז הראשון זיבורית והמה רוצים ליטול זיבורית מהראשון דהוא פחות מדינם בזה הוא דמהני סברת הרחקת לשעבודי אבל לא לעגן ליטול יותר מדינם ולכה שפיר קמדייק

הָאָהָא דְהָא אַחְרוּנָהּ הוּא לִימַר לָךְ שְׂאָפְנִי מְעַדִּית יְכוּלִים לְגַבּוֹת מְהֵרָא שׁוֹן וְאִין לְהַקְשׁוֹת
ע"ז דְּאִי אִינוּ יָכִיל לְגַבּוֹת רַק מְהֵזְיָבוֹרִית מְהֵרָא שׁוֹן א"כ מְאִי אַרְיָא דְהֶרְחִיק לְשִׁיעְבוּדוֹ
הָא בְּלֹא"ה גַּם אִם הָיָה הַבִּינוּיָת בְּיַד הֵרָא שׁוֹן וְשִׁלָּא מְכָרְן אַפ"ה אִם רוּצָה הִבְע"ח לִיטְוֹל
זִיבוֹרִית הוּא נוּטֵל בַּע"כ פְּדָא מְרִינֵן לְעִיל בְּשִׁמְעָתָא דֵּא"כ נַעֲלֵת דְלֵת בְּפִנֵי לוּיָן וּבְשִׁלְמָא
לְהֵרָא"ש דַּס"ל דְּאִינוּ נוּטֵל אֶלָּא א"כ גִּילָה דַּעְתּוֹ וְכו' נִיחָא דְמִשׁוּם דְהֶרְחִיק לְשִׁיעְבוּדוֹ
שְׁקִיל בַּע"כ גַּם בְּלֹא גִילּוּי דַּעַת אֶבֶל לְרַש"י דְתַמִּיד שְׁקִיל בַּע"כ אִם רוּצָה בְּפָחוֹת מְדִינוּ
א"כ לְכַאוּרָה לִיכָא לְשִׁנוּיֵי פְדִישְׁנִינֵן אִף אִי מִשׁוּם הָא לֹא תִבְרָא דְגַם לְשִׁיטַת רַש"י דְלְעִיל
נוּכַל לְפְרוּשֵׁי פָּאן פְדִישְׁנִינֵן וּבְאַמַּת לֹא יְהִיָּה עֵינְךָ הֶרְבוּתָא בְּמִימְרָא דְרַבָּא בְּמִאִי דְרוּצָה
גּוּבָה מְהֵרָא שׁוֹן רַק בְּמִאִי דִּיּוּכַל לְגַבּוֹת מְהֵשְׁנִי וְקַמ"ל דְלֹא אֶמְרִינֵן גְּבִי לוֹקַח שְׁנֵי אִין
נְפָרְעִין מְנֻכְסִים מְשׁוּעְבָּדִים כּו' פִּינֵן דְשִׁנְיָהֶם מְשׁוּעְבָּדִים וְכַמְש"כ פָּאן בַּד"ה רָצָה
וּבְכַתְּוּבוֹת עֵי"ש אֶבֶל בְּמִאִי דְגּוּבָה מְהֵרָא שׁוֹן לֹא יְהִיָּה רְבוּתָא פְּלֵל דְהָא הָךְ סְבָרָא
דְהֶרְחַקַת לְשִׁיעְבוּדֵי לִיתָא בְּדַבְרֵי רַבָּא וּמִיָּהוּ רַש"י שְׁפִי רָצָה מְשִׁמְעוֹן גּוּבָה מְזִיבוֹרִית
דֵּא"ל אֶת בַּע"ד דִּידֵי אַתָּה דְשִׁקְלֵת פּוֹלְהוּ נְכֻסֵי דְרֵאוּבֵן עַכ"ל וְהִינֵנו טַעְמָא דְהֶרְחַקַת
לְשִׁיעְבוּדֵי דֵּא"ל"כ הַל"ל לְרַש"י לְפְרוּשֵׁי בְּקִצְרָה דֵּא"ל גַּם בְּיַדְךָ שִׁיעְבוּדֵי דְהָא אִי בְּעִינָא
שְׁקִילְנָא זִיבוֹרִית אֶלָּא ע"כ דְכּוֹנֵנַת רַש"י הוּא לְטַעְמָא דְהֶרְחַקַת לְשִׁיעְבוּדֵי וְכֵן הִבִּין גַּם
הֵרָא"ש בְּכּוֹנֵנַת רַש"י דְכִינֵן לְהֵאִי טַעְמָא וּלְפִי"ז ע"כ דַּס"ל לְרַש"י דְשְׁקִיל גַּם מְהַעֲדִית
דְקַמָּא אִי לִיתָא לְזִיבוֹרִית דְאִילוּ לִיטְוֹל מְהֵזְיָבוֹרִית לֹא הָנִי צְרִיךְ לְהֵאִי טַעְמָא דְהֶרְחַקַת
לְשִׁיעְבוּדֵי וְכֵן כ' רַש"י לְהֵדְיָא בַּפ' מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי וְדֵלָא פְהֵרָא"ש שְׁנֻסְתַּפֵּק בְּכּוֹנֵנַת רַש"י
אִי נוּטֵל מְעַדִּית א"ל דְלַפְמִש"כ הַדְּבָר מְוַכְרַח מְדַבְרֵי רַש"י דְשִׁמְעֵתִין וְא"כ אִף אִם נֹאמַר
דְלֹא הָיָה לְהֵרָא"ש פֶּן בְּגִינְרַסַת רַש"י בְּכַתְּיבוֹת וְכַמְש"כ מ"מ לֹא הָיָה לוֹ לְהֶסְתַּפֵּק בְּדַבְרֵי
רַש"י פִּינֵן שְׁפֵן מְוַכְרַחִין דְבַרֵי רַש"י דְשִׁמְעֵתִין וְאֶפְשָׁר דְלֹא רָצָה רַש"י לְפָרֵשׁ דְהֶרְבוּתָא
הָנִי בְּמִאִי דְגּוּבָה מְהֵשְׁנֵי וְנָא מְהֵרָא שׁוֹן דֵּא"כ לֹא הָנִי לִיָּה לֹאמַר רַק רָצָה גּוּבָה מְהֵשְׁנֵי וְלֹא
יּוֹתֵר וּלְמִאִי קָאמַר פְּלֵל רָצָה גּוּבָה מְהֵרָא שׁוֹן אֶלָּא ש"מ דְגַם בְּזָה יֵשׁ רְבוּתָא וְאִילוּ לִיטְוֹל
מְהֵזְיָבוֹרִית אִין פָּאן רְבוּתָא פְּלֵל לְשִׁיטַת רַש"י דְבִלְא"ה נוּטֵל בַּע"כ לְכָךְ צ"ל ע"כ דְשְׁקִיל
גַּם מְעַדִּית וְכַמּוֹ שְׁכ' רַש"י בַּפ' מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי וְהִינֵנו מְטַעְמָא דְהֶרְחַקַת לְשִׁיעְבוּדֵי שְׁכ'
רַש"י בְּשִׁמְעֵתִין וּלְפ"ז לְרַש"י ע"כ צ"ל כְּשִׁינּוּיָא קַמָּא שְׁפַתְבְּנוּ מִיָּהוּ אִף לְהֵרָא"ש דְנוּכַל
לְשִׁנוּיֵי כְּשִׁינּוּיָא בְּתָרָא מ"מ יְהִיָּה רְבוּתָא גַּם בְּמִאִי דְרָצָה גּוּבָה מְהֵרָא שׁוֹן אִף בְּזִיבוֹרִית
וְא"כ אִינוּ מוּכַח פְּלֵל מְסוּגִינֵן אִי נְטִיל מְקַמָּא בְּעַדִּית מ"מ הֶכְרִיחַ הֵרָא"ש פֶּן מְסַבְרָא
דְשְׁקִיל מְקַמָּא בְּעַדִּית אִי לִיכָא זִיבוֹרִית דְטַעְמָא דְהֶרְחַקַת לְשִׁיעְבוּדֵי נִרְאָה כ"כ בְּעִינֵי
הֵרָא"ש וְאֶפְנִי לִיטְוֹל יּוֹתֵר וּלְפ"ז גַּם לְהֵרָא"ש פ"כ צ"ל כְּשִׁינּוּיָא קַמָּא שְׁפַתְבְּנוּ: קִצְרֵן
שְׁל דְבָרִים דְלְשִׁינּוּיָא קַמָּא שְׁפַתְבְּנוּ הַדִּין בְּרוּר דְלַקַח עַדִּית בְּאַחְרוּנָהּ וּמְכַר בִּינוּיָת
וְזִיבוֹרִית לֹא יוּכַל לְגַבּוֹת מְהֵשְׁנֵי רַק מְהֵרָא שׁוֹן אֶבֶל הַדִּין הִינְצָא מְשִׁינּוּיָא בְּתָרָא אִין לוֹ
הוּכַחַה מְהֵךְ דְלַקַח עַדִּית בְּאַחְרוּנָהּ וּלְשִׁינּוּיָא בְּתָרָא לִיכָא הוּכַחַה לְדִין הִינְצָא מְשִׁינּוּיָא
קַמָּא דְמַצִּיק לְמִימַר דְהָא דְאֶמְרִינֵן וְלִיתּוּ פְּלוּהוּ וְלִגְבוּ מְעַדִּית הִינְנו דְמְסַתְמָא הֵם רוּצִים
בְּכָךְ לְגַבּוֹת מְעַדִּית וְאֵה"נ דְאֵם רוּצִים לְגַבּוֹת מְהֵשְׁנֵי בִינוּיָת הֵכִי נְמִי דְמַצִּי וְאִף דְעֵיקַר
שִׁיעְבוּדֵם עַל הַעֲדִית שְׁלַקַח בְּאַחְרוּנָהּ מ"מ פִּינֵן שְׁפַל זְמַן שְׁהִיָּה בְּיַד הֵרָא שׁוֹן מְסַתְמָא לֹא
הָיָה נוֹתֵן לְהֵם עַדִּית רַק בִּינוּיָת וְזִיבוֹרִית נְמַצָּא דְחַל שִׁיעְבוּדֵם גַּם עַל הַבִּינוּיָת וְזִיבוֹרִית
וּמַצּוּ לְגַבּוֹת מְהֵשְׁנֵי אִם יְרַצּוּ וְדַע דְבְדִין הִינְצָא מְשִׁינּוּיָא קַמָּא נְחַלְקוּ בּוֹ רַש"י בַּפ' מִי

שְׁהִיָּה נָשִׁי וְהַתּוֹס' שֶׁם דְּלֵהַתּוֹס' מְצִי לְגִבּוֹת גַּם מֵהַשְּׁנִי אִם לְקַח עֲדִית בְּאַחֲרוֹנָה וּלפ"ז צָרִיךְ לומר אֲלֵיבְיָהוּ כְּשֶׁנּוֹיָא בְּתָרָא דְלֵא מְצִי גַבִּי מְעַדִּית שְׁבִיד הָרֵאשׁוֹן וּבְדִין הַיְנוּצָא מְשִׁינּוּיָא בְּתָרָא נְחָלְקוּ בּוּ הַמְהַרְש"ל עִם הָרֵא"ש דְּדַעַת הָרֵא"ש דְּשָׁקִיל מְעַדִּית וְהַמְהַרְש"ל נְחָלְקָא עָלָיו וְכַתּוּב דְּלֵא שָׁקִיל מְעַדִּית דְּלֵא אֲלִימָא הֵךְ סְבָרָא דְּהִרְחַקְתָּ לְשַׁעֲבּוּדֵי לְמִשְׁקַל בְּיֹתֵר מְדִינוּ וּלפ"ז אֶפְשָׁר לומר בְּדִין הַיְנוּצָא מְשִׁינּוּיָא קַמָּא כְּהַתּוֹס' כִּינּוּן שְׂאִין לְזֵה הַכְּרַח מְסֻנְגִין וּמ"מ פֶּסֶק בְּזֵה מְהַרְש"ל דְּלֵא כְּהַתּוֹס' וְאפ"ה אִין בְּזֵה סְתִירָה דְּאַף שְׂאִין דִּין זֵה מְוַכְרַח לְפִי מַאי דְּפֶסֶק דְּלֵא כְּרִש"י לְעַנְנֵן עֲדִית מְקַמָּא מ"מ אִין סְתִירָה לְזֵה ג"כ וְדו"ק: אֲמַנְם דְּבָרֵי הַש"ף צ"ע דְּבַס"ק (ג) הַכְּרִיעַ כְּרִש"י וְהָרֵא"ש דְּשָׁקִיל מְעַדִּית מְטַעַם דְּהִרְחַקְתָּ לְשַׁעֲבּוּדֵי וּבַס"ק (ד) כְּתוּב דְּלֵא כְּהַרְש"ל רַק כְּדַעַת הַתּוֹס' דְּכַתְּנּוּבוֹת א"כ דְּבָרֵי סְתִירָה אֲהַדְדִּי וּבַמַּח"כ לֹא עֵינֵן יָפָה וְלֹא הִרְגִישׁ דְּהִנֵּה תְּרַתִּי דִּינִים סְתִירָה אֲהַדְדִּי וְכַדְכַתִּיבָנָא וְזֵה בְּרוּר וְלַעֲנֵן הִלְכָה נִרְאָה עֵיקָר בְּהָא דְּשָׁקִיל מְקַמָּא בְּעַדִּית כְּרִש"י וְהָרֵא"ש וְדֵלָא כְּהַרְש"ל וּבְהָא דְּלִקְחָא עֲדִית בְּאַחֲרוֹנָה כְּרִש"י בְּכַתְּנּוּבוֹת וְדֵלָא כְּהַתּוֹס' וְכַמְש"כ הַמְהַרְש"ל וְעֵינֵן הֵיטֵב בְּכָל זֵה: שֶׁם אָבָל זָבֵן עֲדִית זִיבּוּרִית לֹא דֹא"ל לְהִכִּי דִּינִיקֵי וְזִבְנֵי אֲרַעָא דְּלֵא חֲזִי לָךְ כּו' אָבָל שְׂבַק בִּינּוּנִית דְּכּוֹנְתִיָּה מְצִי א"ל הַנְּחִתִּי לָךְ לְגִבּוֹת הַיְמָנּוּ וְאַפִּי לְשִׁיטַת רִש"י שְׂכַתְּבָנּוּ לְעֵיל דְּאִם רוּצָה הַבַּע"ח בְּזִיבּוּרִית הוּא נוֹטֵל בַּע"כ שֶׁל לָנָה מְבַלִּי שׁוּם גִּילּוּי דַּעַת מ"מ מִיקָרֵי אֲרַעָא דְּלֵא חֲזִי לָךְ כִּינּוּן שְׂמֵן הַסְתָּם לֹא הִיָּה לוֹ לְלוּקַח שְׁנֵי לִידַע שְׂיִרְצָה הַבַּע"ח בְּזִיבּוּרִית לְכָךְ בְּכַה"ג גַּם לְגַבִּי לוּקַח שְׁנֵי אֲמָרִינּוּ אִין נִכְרַעִין מְנֻכְסִים מְשׁוּנְעָבְדִים בְּמָקוֹם שְׂיִישׁ ב"ח אֶף דְּבִלֵּא"ה לֹא אֲמָרִינּוּ כִּן לְגַבִּי לוּקַח שְׁנֵי כַּמְש"כ הַתּוֹס' מ"מ בְּכַה"ג דְּלֵא פְּשַׁע מִיַּדִּי שְׂלֵא הִיָּה לוֹ לִידַע דִּיחֲפֹנֵץ בְּזִיבּוּרִית אֲמָרִינּוּ גַּם בְּלוּקַח ב' אִין נִכְרַעִין וְגַבִּי שְׂבַק בִּינּוּנִית דְּכּוֹנְתִיָּה אֲמָרִינּוּ דְּמְצִי א"ל הַנְּחִתִּי לָךְ מְקוֹם לְגִבּוֹת פִּירְשׁוּ בּוּ הַתּוֹס' דְּהַפְּנוּנָה הִיא מְשׁוּם מָה מְכַר וְכו' וְהִיא טַעְמָא דְּלֵא מְצִי אָמַר לִיָּה לְעַנְנֵן זִיבּוּרִית כִּינּוּן דְּהָרֵאשׁוֹן לֹא יָכוֹל לְדַחֲתוֹ מְזִיבּוּרִית לְשִׁיטַת רִש"י אָבָל לְהָרֵא"ש דַּס"ל דְּבִלֵּא גִילּוּי דַּעַת אִינוּ נוֹטֵל זִיבּוּרִית בַּע"כ א"כ אֲתִי שְׁפִיר דְּלֵהֲכִי דִּינִיקָא כּו' אֲרַעָא דְּלֵא חֲזִי לָךְ כְּפֶשֶׁטוֹ דְּהִיָּה אֲרַעָא לֹא חֲזִיָּא לִיָּה כְּלָל דְּהֵא אִם לֹט יִרְצָה הַלָּנָה לִתְּנֵן לוֹ לֹא מְצִי שָׁקִיל מִיָּנִיָּה בַּע"כ בְּלֵא גִילּוּי דַּעַת: אֶף קִשְׁיָה לְהָרֵא"ש דֹּא"כ לְמָה לֵן לְטַעְמָא דְּלֵהֲכִי דִּינִיק וְלֹא סָגִי בְּטַעְמָא דְּהַנְּחִתִּי לָךְ מְקוֹם כּו' דְּאָמַר לְקַמְנֵן גַּבִּי שְׂבַיִק בִּינּוּנִית דְּכּוֹנְתִיָּה וְכַפִּי מַה שְׁפִירְשׁוּ בּוּ הַתּוֹס' דְּהַפְּנוּנָה הִיא מַה מְכַר רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי כָּל זְכוֹת וְכו' וְה"נ כִּינּוּן דְּהָרֵאשׁוֹן יָכוֹל לְדַחֲתוֹ מְזִיבּוּרִית ה"נ גַּם הַשְּׁנִי יָכוֹל לְדַחֲתוֹ דְּמַה מְכַר וְכו' וּבִאוּת נִתְקַשְׁיָה בְּזֵה וי"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּלֵק"מ כִּינּוּן דְּכָבֵר מְכָרֵם הָרֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי הָרֵי גִילְיָה דַּעַתוֹ שְׂאִינוּ חָשׁוּב עָלָיו וּבְגִילּוּי דַּעַת שְׁפִיר הָרֵי מְצִי לִיקַח מְהָרֵאשׁוֹן בַּע"כ וְלֹא שְׂיִיף טַעְמָא דְּמַה מְכַר כּו' וּלְכָךְ הַנְּחִתִּי לְטַעְמָא דְּלֵהֲכִי דִּינִיקֵי כּו' דְּלֵא חֲזִיָּא לָךְ וְרָצָה לומר דְּנִהֵי דְּהַשְׁתָּא מִיקָרֵי גִילּוּי דַּעַת כִּינּוּן שְׂמֻכְרָא לוֹ מ"מ בְּזוּלַת קְנִייתִי לֹא הִיָּיתִי יָכוֹל לִקְטוֹל בַּע"כ אִם לֹא גִילְיָה דַּעַתוֹ וְא"כ לֹא הַזְקַתִּי לָךְ כְּלוּם בְּקְנִייתִי דְּמֵאן יִימַר דְּהִיָּה מְגַלְיָה לָךְ דַּעַתוֹ בְּזוּלַת קְנִייתִי וּלפ"ז יֵשׁ לִיִּישׁב דְּאִיצְטְרִיף לְטַעְמָא דְּלֵהֲכִי דִּינִיקֵי גַּם חֲעִידִית וְהִיָּינוּ לְפִי אוֹתָהּ גִּירְסָא דְּגָרְס' לְעֵיל אוֹ עֲדִית בְּצִיר פּוֹרְתָא דְּגַם לְעִידִית מְהַנִּי גִילּוּי דַּעַת וְכַמְש"כ לְעֵיל בְּאַרִיכוֹת לְשִׁיטַת הָרֵא"ש וְכֵאן כִּינּוּן דְּמְכַר עֲדִית הָרֵי גִילְיָה דַּעַתוֹ דִּם הַעֲדִית אִינָה חֲבִיבָה עָלָיו וּלְכָךְ שְׁפִיר צָרִיכִינוּ לְטַעְמָא דְּלֵהֲכִי דִּינִיקֵי גַּם לְעִידִית וְדֵלָא כְּהַתּוֹס' שְׂדַחְקוּ עֲצָמָם בְּזֵה וְהַבֵּן וְאפ"ה שְׁפִיר קָאֵמַר לְהִכִּי דִּינִיקֵי אִפִּי לְעַנְנֵן עֲדִית כְּפִי מַה שְׁפִירְשָׁנוּ לְעֵיל בְּזֵה לְהָרֵא"ש וְדו"ק.

מיהו קשה דא"כ גם בשביק בינונית דכנותה נמי מהני גילוי דעת וכמו שכתבנו לעיל והוכחנו דלהרא"ש מהני גילוי דעת גם לענין עדית ועדית וכמו שכ' הסמ"ע ודלא כהע"ש והש"ף וא"כ גם בבינונית ובינונית נמי דכנותיה וא"כ איך קאמר בשבב ביטנית דכנותיה טעמא דמה מכר ראשון כו' פנין דהראשון לא יכול לדחותו פנין דגילה דעתו במכירתו פבר משדה בינונית זאת ואפשר דהרא"ש אינו מפרש הגמ' בטעמא דהנחתה לה מקום לגבות כמו התוס' דהפוננה הוא מה מכר ראשון כו' רק פגון דשביק בינונית דכנותיה שפיר אמרינן גם לגבי ליקח שני אין נפרעין כו' וכמו שפרשנו לרש"י בטעמא דלהכי דייקי ה"נ יתפרש להרא"ש בטעמא דהנחתה לה מקום לגבות ופירוש זה מיושב טפי בלשנא דהש"ס מהך פירושא דפירשו בו התוס' ובאמת לא ידעתי מי הכריחם להתוס' לפרש פן בפשטא דהנחתה לה מקום לגבות ואמאי לא פירשו גם לשיטתם כמו שהוא אליבא דרש"י כמו שפרשנו דגם לשיטת רש"י נוכל לפרושי פן מבלי שום דוחק ועי' ודע דבשיטת הרא"ש וסייעתו בסוגיא דלעיל דפסקו לדינא פהך אוקימתא דבינתמי פ"כ צריף לאוקמי גם הא שמעתתא דרבא ג"כ בינתמי דאל"כ בזבין בינונית ושייר עדית וזיבורית לא מצי לגבות מהשני פנין דהראשון הנה יכול לדחותו אצל זיבורית בטענת אי שתקת א"כ גם השני יכול לדחותו דמה מכר ראשון לשני כו' וכן כתבו התוס' להדיא בפ' מי שהיה נשוי וזה נודאי דוחק גדול מיהו לא צריכינן לזה רק לשיטת הרא"ש דס"ל דגם לבע"ח מצי למידחי בטענת אי שתקת אבל לשיטת רש"י דלגבי בע"ח לא מהני טענת אי שתקת דיאמר לו לכי תהדר אתי שפיר כפשוטו בלא יתמי וכן לשיטת הרי"ף והרמב"ם נמי אהי שפיר וכל זה פשוט ובספר מ"ע שנה בזה ואשתמיטתיה דברי התוס' דפ' מי שהיה נשוי ומחמת זה האריף בזה בקושיות שונות וכל דבריו צ"ע: דף ט בגמ' רב הווא אמר או כסף או מיטב איתיביה ר"נ לר"ה ישיב לרבות שנה כסף אפי' סובין הב"ע בדלית ליה ב' שיטות בזה ר"ת פסק פרב הווא דבגזקין או כסף או מיטב ואי לית ליה אפי' סובין ונסתפק הרא"ש בטעמו של דבר מדוע פסק כר"ה אי ס"ל לר"ת דלא פליגי אהדדי ר"פ ור"ה בריה דר"י עם רב הווא דשמעתין דגם אינהו ס"ל דלא יחייב לי' סובין רק בדלית ליה כסף או מיטב והא דקשיא להו רומיא דקראי אהדדי הכי קא קשיא להו אמאי פשמגביהו קרקע צריף ליתן לו דווקא מיטב שזדהו וכשמגביהו מטלטלין [והיינו בדלית ליה קרקע כר"ה] אין צריף ליתן לו מיטב מטלטלין רק דיכול לסלקו אפי' מהגרוע שבמטלטלין שלו דהכי משמע לישנא דברייתא דנאפלי' סובין וע"ז קא משני ר"פ ור"ה בר"י דמטלטלין שאני מקרקע משום דכל מילי מיטב הוא ולכך שפיר פסק ר"ת כר"ה פנין דלית מאן דפליג עליו ולפ"ז צ"ל דרב הווא לא בא לשנויי רומיא דקראי דלעיל דהא אין בדבריו שום תירוץ לקושיא קמייתא רק דר"ה מילתא באנפיה נפשיה קאמר ואמתניתין קאי ויותר יש למגרס לפי זה אמר רק הווא ועוד כ' הרא"ש די"ל דגם ר"ת ס"ל דפליגי אהדדי משום דר"ה בא לתרץ קראי דלעיל וכפרש"י וגרסי' ר"ה אמר נאפ"ה פסק כר"ה משום דרב אשי קבע דבריו באחרונה וכ' ע"ז הרא"ש דנראה לו עיקר פהרי"ף דפסק דלא כר"ה והביא מדא"ל רב פהנא לרבא לקמן טעמא דכ' רחמנא והמת ינהי לו כו' ואם איתא לדר"ה א"כ לק"מ אלא ע"כ דגם רבא ור"כ ס"ל כר"פ ור"ה בריה דר"י ולכך יש לפסוק טפי כר"פ ור"ה בריה דר"י ור"ל דמהך דא"ל ר"כ לרבא נידחו ב' הטעמים שכ' לפסק ר"ת דליכא למימר כפירושא קמא דלא פליגי אהדדי דא"כ

יְהִי דְבַר ר"כ לְרַבָּא דְלֵא כְּמֵאן אֵלֵּא ע"כ דְּפִלְיָגִי אֶהְדְּדִי וּמְדַס"ל לר"כ וְרַבָּא כר"פ ור"ה בְּרִיָּה דר"י גְּדַחָה גַם הַטְעַם הַשְּׁנִי שֶׁכ' לר"ת פִּינּוּן דְּגַם ר"כ וְרַבָּא ס"ל פֶּן וְנֹדַאי יֵשׁ לְפִסְטוֹק פְּנוּמִיָּהוּ וּמִשּׁוּם דְּאִפְתִּי קִשְׁיָא לִיהּ לְהֵרָא"ש דְּנוּכַל לִזְמַר דְּמַה בְּכַף דר"כ וְרַבָּה ס"ל כר"פ ור"ה בְּרִיָּה דר"י מ"מ מְדַקְבַע רב אִשִּׁי לְדְבַרִּי ר"ה בְּאַחְרוּנָה אִימָא דְהִלְכָה כר"ה וְכַפְסֵק שֶׁל ר"ת לְזָה כ' עוֹד נִרְאָה יוֹתֵר דְּגֵרְסִינָן אָמַר רב הוּנָא וְאַמְתְּנִיתִין קָאִי כו' וְהִשְׁתָּא אִין רְאָיָה פְּלָל לְפִסְק ר"ה כו' עי"ש ור"ל דְּאַפְּלִי לְפִי גֵיְרָסַת אָמַר רב הוּנָא מ"מ ע"כ צְרִיכִינוּ לְפָרוּשִׁי דְּפִלְיָגִי אֶהְדְּדִי מִהֶכְרַח רְאָיָה דְלַעִיל מְדַא"ל ר"כ לְרַבָּא דַּא"ל כ' יְהִי דְבַרִּי ר"כ דְלֵא כְּמֵאן רַב דְּהַנ"מ בֵּין גֵּיְרָסַת אר"ה לְגֵיְרָסַת רה"א דְאִילוּ לְגֵיְרָסַת רה"א אָמְרָה ר"ה לְמִילְתָּיָה אַרוּמְיָא דְקִרְאִי וְא"כ הֵיָה לֹו לר"א לְקַבְּוֹעַ דְבַרִּי ר"ה תַּחֲזִילָה וּמְדַקְבַעוּ לְבַסּוּף ש"מ דְּהִלְכָה פְּנוּמִיָּה וְאִילוּ לְגֵיְרָסַת אָמַר רב הוּנָא לֹא אָמְרָה רב הוּנָא לְמִלְתִּי אֶהְדְּ רוּמְיָא דְקִרְאִי רַב אָמְרָה אִמְתְּנִיתִין אָבַל מ"מ בְּדְבַרִּי רב הוּנָא מִתְנַרְצִים גַּם הֵד רוּמְיָא דְרַמִּי לִי אֲבִי לְרַבָּא מִשּׁוּם דְּאִין הַפִּירוּשׁ בְּהֵד רוּמְיָא כְּמוֹ דְרַצָּה לְפָרֵשׁ הֵרָא"ש בְּפִירוּשָׁא קְמָא דְאַמְאִי לֹא יְהִיב לִי מִיטְב מְטִלְטִלִין רַב דְּהַפִּירוּשׁ הוּא כְּפִשּׁוּטוֹ אִמְאִי יְהִיב לִיהּ מְטִלְטִלִין וְלֹא מִיטְב קִרְקַע וְא"כ מְמִילָא מִתְנַרְצָת הֵד רוּמְיָא בְּפִירוּקָא דְרַב הוּנָא דְמִיָּרִי בְּדִלִית לִי וּמְמִילָא ע"כ דְּפִלְיָגִי ר"פ ור"ה בְּדַר"י עִם ר"ה וּלְפ"ז אִין פְּאֵן שׁוּם רַאִי לְפִסְק ר"ת דְּמַה שְׁקַבַּע רב אִשִּׁי דְבַרִּי בְּאַחְרוּנָה הֵיָנוּ מְפַנִּי שְׁנַאֲמָרוּ אִמְתְּנִיתִין זְהוּ תוֹכֵן פְּנוּנַת הֵרָא"ש אֵלֵּא שְׁקִיָּצַר קִצַּת בְּלִשׁוֹנוֹ וְכִדְרָפוּ בְּמַס' ב"ק לְקַצֵּר מְאוּד וּבְזָה גִסְתַּלְקוּ מַעֲלִיו תְּלוּנַת הַש"ף שְׁהַשִּׁיג עֲלָיו בְּסִי תִי"ט ס"ק ג' דַּמַּש"כ וְעוֹד קִשָּׁה דר"פ ור"ה בְּדַר"י הֵנִי בְּתַרְאִי טְפִי מְרַבָּא וְכִנּוּנְתוֹ בְּזָה וְאַפ"ה פִּסְק דְלֵא פְּנוּמִיָּהוּ א"כ מְאִי אֲוִלְמִי טְפִי דְרַבָּא ור"כ מְדַר"פ ור"ה בְּדַר"י וְעוֹד דַּע"כ גֵּרְסִי הֶתֵּם אָמַר ר"כ לְרַב וְלֹא רַבָּא וְהֵאָרִיף בְּזָה דר"כ הֵיָה תְּלַמִּידֵי דְרַב לֹא דְרַבָּא וְכַתֵּב שְׁנַנְסָחָא מְוִטְעַת גְּזַמְנָה לֹו לְהֵרָא"ש אִין מְזָה שׁוּם תְּפִיסָה עַל הֵרָא"ש דַּמַּש"כ דר"כ לֹא הֵיָה תְּלַמִּידֵי דְרַבָּא כְּבַר הַגִּיָּה הַמַּגִּיָּה בְּש"ף דְּפוּס פִּיּוּרְדָא דְתַרִּי ר"כ הִי וְרַב פְּהֵנָא חֲמוּהִי דְרַב מְשַׁרְשְׁי הֵיָה תְּלַמִּידֵיהּ דְרַבָּא וְאַדְרַבָּה מוּכַח שֶׁם הַגַּמ' דר"כ אַחַר הוּא הַמְקַשָּׁה לְרַבָּא וְלֹא ר"כ דְלַעִיל שְׁאַמַר ר"כ אִם טְרוּף יְטָרְף כו' דַּא"ל כ' מְאִי מְקַשָּׁה לְרַבָּא וְלֹא תִיקַשָּׁה לִי אִדִּידֵיהּ וְגַם לְמָה נְקִיט בְּקוּשְׁיָתֵיהּ קִרְא דְחִזְקֵיהּ וְלֹא קִרְא דְאִם טְרוּף יְטָרְף דְאָמַר אִיהוּ גּוּפְלִי וְכֵן פְּתַבוּ הַמְהַרְש"ל וְהַמְרַמ"ש בְּחִיבּוּרֵיהֶם עֵי"ש וּפְשׁוּטִי וּמַש"כ דְהָא ר"פ ור"ה בְּדַר"י הֵנִי בְּתַרְאִי טְפִי כְּבַר נְתִיבָא בְּדְבַרִּינוּ דְלַעִיל דְעִיקַר פְּנוּנַת הֵרָא"ש דַּמַּדַּר"פ ור"ה בְּדַר"י לְחוּד לָאו רְאָיָה כ"כ לְמַפְסֵק פְּנוּמִיָּהוּ פִינּוּן דר"נ גְּמִי מְשַׁמַּע דַּס"ל כר"ה דְהָא קְשָׁקִיל וְטָרִי בְּהֵדִי וְקִי"ל הִלְכְתָא כר"נ בְּדִינֵי וְמַה"ט פִּסְקִינוּ בְּגִיטִין בְּהָא דְתַנִּי אֲבִוּהּ חוּזָאָה כר"נ וְלֹא פְּרַבָּא דְהוּא בְּתַרְאָה וְעֵינִין בְּמַשְׁכ"ל רַב פִּינּוּן דְגַם ר"כ וְרַבָּא ג"כ ס"ל כר"פ ור"ה בְּדַר"י א"כ מְסַתְּבַר טְפִי לְפִסְטוֹק פְּנוּמִיָּהוּ פִינּוּן דְהֵם הֶרְבִּים לְגַבִּי ר"ה ור"נ וְגַם בְּתַרְאִי גִינְהוּ וְגַם סְתָמָא דְתַלְמוּדָא הִבִּיא בְּסִתְמָא לְקַמֵּן לְהָא דר"כ וְרַבָּא בְּלִי שׁוּם חִילָק מְכַל הֵלִין טַעְמֵי נִרְאָה לִי לְפִסְטוֹק כר"פ כו' וּמַהָא דְקַבַּע ר"א לְדְבַרִּי רב הוּנָא בְּאַחְרוּנָה ג"כ אִין רַאִי לְגֵיְרָסַת אָמַר ר"ה וְא"כ לִיפָא שׁוּם רְאָיָה לְפִסְק ר"ת לְכַף נִרְאָה לִי כְּהֵרִיף וְעֵינִין מִיָּהוּ בְּעִיקַר רְאָיָת הֵרָא"ש מַהָא דר"כ וְרַבָּא יֵשׁ לְדוּן בְּהַ דְאַדְרַבָּה לְפִי גֵיְרָסַת רַבָּא אִין רַאִי פְּלָל דִּישׁ לִזְמַר דְרַבָּא אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ דְלַעִיל דְמִשְׁנֵי אֶהְדְּ רוּמְיָא דְקִרְא דְרַמִּי אֲבִי דְכַל מִילֵי דְיָהִיב מְמִיטְב לִיתֵב לִיהּ ור"ל דְלַעֲוֵלָם הֶרְשׁוּת בְּיָדוֹ לִיתֵן לֹו כַּל מַה שְׁיַרְצָה

ואפני' המין הגרוע שבמטלטלין שלו רק דמאותו המין שנותן מחנאיב ליתן לו המיטב שבאותו המין דאי יתיב סובין מחנאיב ליתן המיטב שבסובין שלו ולפי האי שינויאי דרבא שפיר מקשה לי ר"כ תלמידו השתא אי אית ליה לדידיה כמה טריפות כו' ומשום דאין שינה כ"כ לומר מיטב גבי נבילות לומר נבילה זו יפה וזו אינה יפה עד דיצטרף קרא להשמיענו דיהיב ליה השור המת אפי' היכא דאיכא נבילה טובה הימנה מיהו י"ל דסברת הרא"ש הי' דגם גבי נבילות שינה לומר מיטב וא"כ ע"כ דחזר בו רבא מדבריו מפח דף קושניא דפריה לי' הש"ס והא מיטב שדהו פתב דאי לא חזר בו לא הוי מקשה לי מידי וכיון שפן הוכיח הרא"ש דע"כ ס"ל פשינויא דר"פ אחרי חזרתו מדבריו נמצא דלשיטת ר"ת אי אית לי' כסף או מיטב אינו יכול לסלק בסובין בנזקין ואי לית לי' הוא דיהיב לי' אפי' סובין וכסף או מיטב המה שונים דמאיזה מהן שרוצה המזיק יתיב וסובין המה גרועים במדריגה מכסף או מיטב ולכך לא מצי יתיב לי' אלא בדלית לי' ולהרי"ף כסף או מיטב או סובין המה פולם שונים במדרגותיהם דמאיזה מהם שירצה המזיק יתיב לי' אבל מדברי שניהם נלמד דאין שום מעלה לסובין יותר על כסף או מיטב דהא נודאי דלא עדיפי סובין מכסף או מיטב וכן אין מעלה לכסף על מיטב או למיטב על כסף רק דהמה שונים לדברי הפל בין לר"ת ובין להרי"ף: אולם הרמב"ם בפ"ח מה' נ"מ פתב ונ"ל כשב"ד נזקין לגבות להניזק מנכסי המזיק גובין מהמטלטלין תחילה ואם לא ימצא לו מטלטלין גובין מהקרע המעולה שבנכסי המזיק עכ"ל הרי שנתן למטלטלין דין קדימה על מיטב וקשה טובא דמנין לו זה דהיכן מצינו שיהי' למטלטלין דין קדימה ומעלה יותר על מיטב דלרב הונא אדרבה הן פחותים במדריגה מיטב או כסף ולר"פ הם שונים אבל מניין לו שיהי' מעולים יותר ממייטב והסמ"ע בסי' תי"ט ביקוש לפרש דברי הרמב"ם דמירי כשב"ד גובין להניזק שלא בפני המזיק דאז אינם יכולים הב"ד ליתן לו רק מהפחות ממה שפיכולת המזיק ליתן לו ולכך אינם רשאים להגבותו רק מטלטלין ולדבריו גם להרמב"ם אין שום מעלה למטלטלין על מיטב אדרבה דלפחותותם ממייטב אמר הרמב"ם פן ונמצא דעולים דברי הרמב"ם יפה כר"פ וכר"ה בדר"י ואף דלר"פ הם שונים ולהרמב"ם הם פחותים זה אינו פלום דר"פ לא קאמר רק דהם שונים לענין שביד המזיק לתת מהם אם ירצה אבל נודאי דהם פחותים במעלה אצל בני אדם ממייטב תדע דהא בברייה נמי קאמר פהאי לישינא ואפי' סובין ש"מ דהיא רבותא וכיון שפן נודאי דאמדינן דעת המזיק שלא בפניו דמסתמא רוצה ליתן לו סובין טפי ממייטב אף כפר השיגו הש"ף דאי אפשר לפרש פן בדברי הרמב"ם ואין זה במשמעות לשונו פלל ועוד דברמב"ם ה' גנבה ליכא לפרושי פן עיי"ש ועוד דלוי' הא הפירוש פן בדברי הרמב"ם מה נעשה לדברי הרמ"ה הובא בני' שפתב להדיא דמחנאיב ליתן לו מטלטלין אם יש לו קודם למיטב והוסיף עוד לומר דכסף קודם לכל עיי"ש בני' וא"כ הדק"ל מאין יצא להם פל אלה אשר היא לכאורה סותר לסוגיא דידן: והש"ף בסי' תי"ט ס"ק ב' האריף ליישב דברי הרמב"ם והרמ"ה וכל דבריו בזה הם תמוהים מאוד ולא הועיל פלום דמש"כ הש"ף אבל לדעת הרמב"ם נ"ל לפרש דהא דאמר ר"ה או כסף או מיטב או דינא על כסף היכא דאית לי' מטלטלי או דינו על מיטב קרקע היכא דלית לי' מטלטלי ובהא דכסף לא קיי"ל כר"ה אלא אפי' סובין מיטב ניהו עכ"ל והנה דבריו שם מחוסרי הבנה דמה ענין מטלטלין שהזכיר בדבריו במלתא דר"ה ואיך נופל על הלשון לומר שמחנאיב ליתן לו

פֶּסֶף הֵיכָא דְאִית לִי מְטַלְטְלֵי וְעוּד דְהָא מְטַלְטְלִין לְרַב הוּנָא הֵמָּה בְּמִדְרֵיגָה פְּחוּתָה לְמַטָּה
מִפֶּסֶף אוּ מֵיטְב מִיְהוּ אַף אִם נִגְיָה בְּדַבְרֵי וּלְמַחֲזוֹק מִילַת מְטַלְטְלֵי שְׁהַזְפִּיר פְּעַמַּיִם בְּדַבְרֵי
רַב הוּנָא וְגַם בְּסִיּוּם דְּבַרְיָו נִגְיָה מִילַת דְּכֶסֶף וּלְכַתּוּב תְּמוּרָתוֹ דְּמְטַלְטְלֵי מִיְהוּ בְּסוּף דְּבַרְיָו
מִשְׁמַע דְּמִילַת בְּכֶסֶף הוּא דְּוּוּקָא וְלֹא יִדְעָנָא פְּוּוּנָתוֹ וּמַעֲתָה הֵכִי יִתְפָּרֵשׁ פְּוּוּנָתוֹ דַּר"ה אָמַר
פֶּסֶף קוּדָם וְאַחֲרֵי מֵיטְב וְאַחֲרֵיהֶם מְטַלְטְלִין וּבָהָא דְּמְטַלְטְלִין פְּלִיגִי עָלְיוּ ר"פ וַר"ה
בְּדַר"י דְּהוּי פְּמֵיטְב וּכְוּוּתֵיְהוּ יֵשׁ לָנוּ לְפָסוּק אֲבָל בְּרֵאשִׁית דְּבַרְיָו ר"ה דְּאוּ פֶּסֶף אוּ מֵיטְב
לֹא מְצִינוּ מֵאֵן דְּפָלִיג עָלְיוּ בְּזֵה וְכֶסֶף קוּדָם לְמֵיטְב נִמְצָא דְּלִדְיָו דַּס"ל כַּר"פ דְּמְטַלְטְלֵי
חֲשִׁיבֵי תוּ הוּי כְּכֶסֶף וְקִיּוּדְמִי לְמֵיטְב זֵהוּ נִרְאֶה תְּלִיכָן פְּוּוּנָתוֹ בְּזֵה אַף גַּם זֵה אִינוּ חֲדָא דְּלוּ
יְהֵא פְּדַבְרֵי דַּר"ה פֶּסֶף קוּדָם לְמֵיטְב מ"מ מ"ל דְּלִדְיָו יְהֵא מְטַלְטְלִין חֲשׁוּבִין כ"כ כְּמוֹ
פֶּסֶף וְעַדִּיפִי מְמֵיטְב דְּלֵמָּא אִינָם חֲשׁוּבִים רַק כְּמֵיטְב וּכְפִשְׁטָא דְּלִישְׁנָא דַּר"פ וַר"ה בְּדַר"י
דְּאַמְרוּ דְּכָל מִילֵי מֵיטְב הוּא דְּמִשְׁמַע דְּלְמֵיטְב קְמַדְמוּ מְטַלְטְלִין לֹא לְכֶסֶף וְאִי מְשׁוּם
דְּהַרְיָבוּי נִכְתָּב אֲצֵל פֶּסֶף א"כ אִיֶּה רַב הוּנָא לֹא חֲשׁ לְהֵא דְּיוּקָא וּשְׁמַם לְמִדְרֵיגָה פְּחוּתָה
אַף מְמֵיטְב וּמַנ"ל דַּר"פ וַר"ה בְּדַר"י פְּלִיגִי עָלֵי דַּר"ה בְּהַדְּ דְּיוּקָא וְלַעֲשׂוֹת בִּינֵיהֶם
פְּלוּגְתָּא רְחוּקָה כ"כ פִּינּוּ דְּפִשְׁטָא דְּלִישְׁנֵיהוּ לֹא מִשְׁמַע פֶּן וְאַדְרַבָּה מִשְׁמַע מְלִישׁוּנָה דְּלֹא
חֲשִׁיבֵי רַק כְּמֵיטְב וְעוּד תְּמוּהָ טוּבָא דְּמִלְבַּד שְׁאִין מוֹרָה פִּשְׁטָא דְּלִישְׁנָא דְּאוּ פֶּסֶף אוּ מֵיטְב
פְּפִירוּשׁוֹ עוּד אֲנִי אֹמֵר שְׁאִי אֲפִשֶׁר לְאוּמְרוּ כְּלָל דְּהָא רַב אִסִּי דְּאָמַר פֶּסֶפִּים הֵרִי הֵן
פְּקַרְקַע וְנֻדְאֵי דְּאִי אֲפִשֶׁר לְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי רַק דְּשׁוּוֹיִם הֵם וְהַגְּמִ' קְאָמַר אִילֵימָּא לְעַנְיָן מֵיטְב
הֵינּוּ דְּרַב הוּנָא וְכֵן מְסַקִּינּוּ גַם בְּאַמַּת בְּסוּף סוּגְיָו וְכֵן אָמַר רַב אִסִּי וַא"כ ע"כ דְּגַם דְּבַרְיָו
ר"ה מִתְפָּרֵשׁוּ הֵכִי דְּשׁוּוֹיִן הֵם וְדִלָּא פְּהַשְׁ"וּ וְזֵהוּ קוּשְׁיָא עֲצוּמָה לְדַבְרֵי וְהַרְאָ' שְׁהִבִּיא
לְפָסֶק הַרְמַב"ם מְהֵא דְּלֵקְמֵן (י"ד ב') רַמִּי לִי כו' תְּנָא שְׁוָה פֶּסֶף מְלַמֵּד שְׁאִין ב"ד גִּזְקִין
אַלָּא לְנִכְסֵי שְׁיֵשׁ לְהֵם אַחֲרֵי וְהַתְּנִיא יִשְׁיב לְרַבּוֹת ש"כ וְאַפִּי' סוּבִין וּמְשַׁנֵּי הַב"ע בְּיַתְמֵי
וְהוֹכִיחַ הַשְׁ"וּ דַּע"ב לֹא הֵיְתָה פְּוּוּנַת הַמַּקְשָׁה מְעַקְרָא לְפָרוּשֵׁי בְּפִרְיָתָא דְּאִין גִּזְקִין
לְמְטַלְטְלִין כְּלָל וְאִם אִין לוּ קַרְקַע יִפְטוֹר לְגַמְרֵי אַף שְׁיֵשׁ לוּ מְטַלְטְלִין כְּדִמְשַׁמַּע מִפִּירֵש"י
דְּזֵה אִין סְבָרָא כְּלָל וְעוּד דַּר"כ לֹא שְׁבַקְתָּ חֲזִי לְכָל בְּרִי' דְּמֵי שְׁאִין לוּ קַרְקַע יִלָּךְ וְיִזִּיק
פִּינּוּ שְׁהוּא פְּטוֹר וְעוּד דְּהָא בְּסוּגְיָו פְּרַכִּינּוּ לַר"ה אִי בְּדִלִית לִי פִּשְׁיֵטָא אֲלֵמָּא דְּאִינוּ עוּלָה
עַל הַדְּעַת דְּכִשְׁאִין לוּ רַק סוּבִין דִּיפְטוֹר דַּל"כ מֵאִי פְּרִיֶּה פִּשְׁיֵטָא אֲלֵא וְנֻדְאֵי דְּמְעַקְרָא
ס"ד דְּנִזְקִין לְקַרְקַע הֵינּוּ שְׁקַרְקַע קוּדָם לְמְטַלְטְלִין בַּע"כ שְׁל מִזִּיק הֵיכָא דְּאִית לִי
תְּרוּוּיָהוּ וּמְסִיק דְּמְטַלְטְלִין קוּדָמִים עַכ"ד וְלֹא אֲבִין בְּם דְּמִלְבַּד שְׁאִין קוּשְׁיָוִתִּי מוּכְרָחוֹת
כ"כ דְּמָה שְׁהַקְשָׁה דַּר"כ לֹא שְׁבַקְתָּ חֲזִי לְכָל בְּרִיָּה אַף אֲנִי אֹמֵר וּמָה נַעֲשֶׂה לְזֵה שְׁאִין לוּ
כְּלוּם לֹא קַרְקַע וְלֹא מְטַלְטְלִין דִּילָךְ וְיִזִּיק אִטוּ לְכוּלָם יֵשׁ מְטַלְטְלִין בְּוּוּדְאֵי אֲלֵא דְּאַחְזוּקִי
אִינְשֵׁי בְּמִזִּיקִים לֹא מְחֻזְקִין וְלֹא חֲזִינְשִׁינּוּ שְׁיִלָּךְ וְיִזִּיק בְּכּוּוּנָה וּמָה שְׁהַקְשָׁה מְהֵא דְּפְרִיֶּה
בְּשַׁמְעֵתִין אִי דְּלִית לִי פִּשְׁיֵטָא בְּרוּוּחָא נוּכַל לְפָרוּשֵׁי דְּאִין פְּוּוּנַת הַגַּמ' בְּקוּשְׁיָת פִּשְׁיֵטָא
דְּלֹא לְכַתּוּב כְּלָל לְרִיבּוּיָא דְּיִשְׁיב רַק דְּכּוּוּנַת הַש"ס לְהַקְשׁוֹת עַל לִשְׁנָא דְּהַבְּרִיָּתָא דְּאָמַר
וְאַפִּי' סוּבִין דְּמִשְׁמַע מִינָה דִּישׁ בְּזֵה רְבוּתָא דִּיוּכַל לְהַגְּבוֹתוֹ אִפִּי' סוּבִין דַּל"כ מֵאִי אִפִּי'
סוּבִין דְּקָאֵמַר וְלֹא סְגִי לִי בְּיִשְׁיב לְרַבּוֹת שְׁוָה פֶּסֶף לְחוּד וְאִי בְּדִלִית לִי מֵאִי רְבוּתָא יֵשׁ
בְּהָא דְּאָמַר וְאַפִּי' סוּבִין וְאַזְנָא לְהַ הוּכְחָתוּ מְסוּגְיָו מִיְהוּ אַעפ"י שְׁדַחֲנוּ בְּמַקְצַת הוּכְחוּתִי
שְׁאִינָם מְכַרִּיחוֹת כ"כ לְפָרוּשֵׁי דְּוּוּקָא פְּפִירוּשׁוֹ מ"מ מוּדִינָא בְּזֵה לְדַבְרֵי דִּיוּתֵר נִרְאֶה
לְפָרֵשׁ פְּפִירוּשׁוֹ בְּדַבְרֵי הַמַּקְשָׁה דְּאִין סְבָרָא כְּלָל בְּשִׁבִיל שְׁאִין לוּ קַרְקַע יִפְטוֹר וְגִדּוּלָה

מזו אָמְרִי דָאָם יוּ לוֹ לֹאֵהָא וְלֹא הָא דְנִמְכָּר בְּגִיבְתוֹ וּמְקָרָא מְלֵא דְכַר הַכְּתוּב וְאָם אֵין לוֹ כּו' וְגַבְהוּ הוּא מְכ"ד אַבּוּת גְּזִיקִין דְּמִדְמִינֵן לֵהוּ לְהַדְדִי לְעַנְנֵן מִיטְב וּא"כ מֵהַכ"ת נֹאמֵר דְּשָׂר מְזִיקִין יִהְיוּ פְטוּרִין לְשַׁלֵּם מְטַלְטְלִין דְּנָהִי שְׂאֵינָם נִמְכָּרִים אַבְל לְפִנְטָרְן מִתְשַׁלּוּמֵי מְטַלְטְלִין אֵין סְבָרָא כְּלָל וּא"כ אִיךָ ס"ד דִּיפְטָר ל גְּמָרִי בְּשִׁבִיל שְׂאֵין לוֹ קַרְקַע אַךְ מַה בְּזָה דְלוֹ יִהְיֵא כְּדָבְרֵי דְהַמְקַשָּׁה הֵנָּה ס"ד דְּקַרְקַע קוּדְמִין לְמְטַלְטְלִין מ"מ מִש"כ אַח"ז וּמְסִיק דְּמְטַלְטְלִין קוּדְמִין כּו' לֹא יִדְעָנָא מַה קְאָמֵר וּמַנ"ל הָא וְאֵין בְּקוּשְׁיָתוֹ שׁוּם הַכְּרַח לְזָה דְּשִׁפִּיר מִתְפָּרְשָׁא לְסוּגְיָא דְהֵתָם בְּפִשְׁיטוּת עַל דְּרָכּוֹ שֶׁל הַש"ךְ מְבַלִּי שְׂיִהְיֵי שׁוּם הַכְּרַח לְשֵׁם לְפָסְקוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם דְּהַמְקַשָּׁה הֵכִי קָא קִשְׂיָא לִי תַנּוּ אֵין ב"ד גְּזַקְקִין כּו' דְּאַלְמָא אָם יֵשׁ לוֹ קַרְקַע וּמְטַלְטְלִין מְחֻיָּב לִיתָן קַרְקַע דְּנוּקָא בַּע"כ שֶׁל מְזִיק וְהַתְּנִיא יִשִּׁיב לְרַבּוּת וּכּו' דְּמִשְׁמַע מִינָּה דְהַרְשׁוּת בְּיַד הַמְזִיק לְסַלְקוֹ בְּמְטַלְטְלִין אַךְ אָם יֵשׁ לוֹ קַרְקַע דְּלֹא רְצָה לְפָרֵשׁ קָרָא דִּישִׁיב בְּדִלִית לִיהַ פְּרַב הוּנָא רַק כּר"פ וּר"ה בְּרִי דְר"י דְהַלְכְתָא פְּנוּתִיָּהוּ דְאַפִּי בְּדֹאִית לִיהַ מְיִירִי וּע"ז מְשַׁנֵּי דְבְרֵיָּתָא דְאֵין גְּזַקְקִין מְיִירִי בְּיַתְמֵי וּבְרֵיָּתָא דִּישִׁיב מְיִירִי מִינֵי דְבִיד הַמְזִיק לִיתָן לוֹ מַה שְׂיִרְצָה וְאַפִּי מְטַלְטְלִין אַבְל שְׂיִהְיֵה צָרִיךְ לִיתָן לוֹ דְּנוּקָא מְטַלְטְלִין אֵין פָּאן שׁוּם רְמִז לְזָה וּבְאַמַּת קְצָרָה דְעַתִּי מְהַבִּין מַה עָלָה עַל דְעַתּוֹ שֶׁל הַש"ךְ בְּזָה גַם יִתֵּר דְבְרֵי שְׁם תְּמוּהִים וּנְלֹאֲתִי לְהַאַרִיךְ וּעַכ"פ לֹא הֶעֱלָה בְּדָבְרֵי שׁוּם אַרְכּוּפָה לְדָבְרֵי הַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה: וְלַעֲנַן דְּנִרְאָה לִישִׁיב דְבְרֵי הַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה בְּדָרְךָ בְּרוּר וְהוּא דְקִשְׂא לֵהוּ לְהַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה חֲדָא בְּרוּמִיא דְרַמִּי אַבְיִי כְּתִיב מִיטְב שְׂדֵהוּ וְהַתְּנִיא יִשִּׁיב לְרַבּוּת שְׁנֵה פְסָף כּו' בְּלֹא בְרֵיָּתָא דְדַרְשָׁה לְרַבּוּיָא דִּישִׁיב אַמַּאי לֹא רְמוּ לְקִרְאִי לְחוּדְיָהוּ אֶהְדְּדִי דְהֵכָא כְּתִיב פְסָף וְהֵכָא כְּתִיב מִיטְב וְלִיכָא לְמִימֵר דְקִרְאִי לְחוּדְיָהוּ גִיחָא דְאַשְׁמַעִינּוּ דְכֶסֶף וּמִיטְב כִּי הִדְדִי גִינְהוּ וְאִיזָה שְׂיִרְצָה הַמְזִיק יִתָּן לוֹ דְזָה אֵינוֹ דְהָא אָמְרִינּוּ בְכַתִּיבוּת (פ"ו א') הַהוּא תּוֹלָה מְעוּמִיו בְּנִכְרֵי הֵנָּה כּו' וּמוֹכַח מֵהֵיא סוּגְיָא דְזוּזֵי הָנִי פִּירְעוֹן טְפִי מְעַלְיָא מְקַרְקַע וְאֵין לוֹמֵר דְדוּנוּקָא מְבִינּוּתִי הָנִי פִּירְעוֹן מְעַלְיָא אַבְל לֹא מְעַדִּית דּו"א דְהָא סְתָמָא אָמְרִינּוּ דְצָרִיךְ לְזַבּוּנֵי אַרְעָא וּלְמִיתַב דְמִי דְמִשְׁמַע אַפִּי הֵנָּה הֵיא אַרְעָא עַדִּית וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים לְעַנְנֵן בַּע"ח דְבְּדֹאִית לִי זוּזֵי לֹא מְצִי לְסַלּוּקֵי אַפִּי בְּעַדִּית וְיִצָּא לְהֵם כֵּן מֵהֵיא סוּגְיָא וְהִינּוּ ע"כ כַּמְש"כ מְשׁוּם דְסְתָמָא אָמְרִי וְאַפִּילוּ עַדִּית וְכִינּוּ דְחֻזִּינּוּ דְלַעֲנַן בַּע"ח הָנִי זוּזֵי פִּירְעוֹן מְעַלְיָא טְפִי מְמִיטְב א"כ גַּם לְעַנְנֵן גְּזַקִּין וְנֹדַאי דְזוּזֵי עַדִּיפֵי מְמִיטְב דְבְּאִיזָה סְבָרָא יֵשׁ לְחַלְקַ בְּזָה בֵּין גְּזַקִּין לְבַע"ח דְאַטוּ אָנּוּ דִּינָא קְגָמְרִינּוּ מֵהֵתָם דְנַחְלַק בִּינְיָהֶם אָנּוּ סוּגְיָא דְעַלְמָא קְגָמְרִינּוּ מֵהֵתָם אִיזָה מְהֵן חֲבִיב אַצֵּל בְּנֵי אָדָם יוֹתֵר וּבְזָה אֵין שְׂיִיךְ לְחַלְקַ בֵּין פְסָף לְמִיטְב וְאַךְ דְהַר"ת חִילְקַ בְּזָה דְשִׁאֲנֵי בַּע"ח דְזוּזֵי יִהִיב וְזוּזֵי שְׁקִיל אֵין גִּרְאָה לְהַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה לְחַלְקַ בְּזָה כַּמְש"כ דְאֵין סְבָרָא כְּלָל לְחַלְקַ בְּזָה וְעוֹד דַּא"כ גַּם גַּבִּי גְזַקִּין נַחְלַק בֵּין אָם הִזִּיקוּ קַרְקַע לְהִזִּיקוּ מְעוּת אוֹ מְטַלְטְלִין וּמְעוּלָם לֹא מְצִינּוּ בַּש"ס בְּשׁוּם דְּנִכְתָּא שְׂיִהְיֵי שׁוּם חִילּוּק בְּזָה בְּנִזְקִין וְהִזִּיקוּ מְעוּת אוֹ מְטַלְטְלִין לְהִזִּיקוּ קַרְקַע וְעוֹד אַמַּאי לֹא מְשַׁנֵּי לְרוּמִיא דְרַמִּי אַבְיִי כּו' בְּהֵכִי וְנִימָא דְקָרָא דְמִיטְב אִיירִי בְּהִזִּיקוּ קַרְקַע וּלְכַךְ כְּתִיב מִיטְב שְׂדֵהוּ גְבִיָּהוּ דְלְשַׁלֵּם נְמִי מְקַרְקַע אַחַר הָרִי דְמִיירִי קָרָא בְּהִזִּיק קַרְקַע וּלְכַךְ כְּתִיב מִיטְב שְׂדֵהוּ גְבִיָּהוּ דְלְשַׁלֵּם נְמִי מְקַרְקַע וּקְרָא דִּישִׁיב כְּתִיב בְּשׁוּר שְׁנַפֵּל לְבוּר דְהִינּוּ מְטַלְטְלִין וּלְכַךְ מְצִי לְסַלּוּקֵי נְמִי בְּמְטַלְטְלִין אַלָּא ע"כ דְאֵין לְחַלְקַ בְּזָה כְּלָל וְכִינּוּ שְׁפָן דַּע"כ זוּזֵי הָנִי פִּירְעוֹן מְעַלְיָא טְפִי מְמִיטְב לִיכָא לְמִימֵר דְקִרְא אֲשַׁמְעִינּוּ דְהַרְשׁוּת בְּיַד הַמְזִיק לִיתָן לוֹ מַה שְׂיִרְצָה דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ לְעַנְנֵן

דינא דפרעוון גזקו דא"כ קשה דלכתוב מיטב ונאנא ידענא דכ"ש פספ קרשות ביזו ליתן
פינו דהוי פירעוון מעליא טפי אצל בני אדם ועוד דאין סברא פלל שיהי' יפה פח בע"ח
מגזקין דהא חזינו דאדרבה התורה הסמירה טפי בגזקין להגבותו מעדית ובע"ח
מדאורייתא דינו בזיבורית וא"כ איך לענגן פספ יהי' יותר יפה דינו של בע"ח מגזקין
וגם אין לומר דהנה דשקלו וטרו ברומא דקראי בשמעתי לית להו הא דאמרין בסוגיא
דכתובות דזוזי הוי פירעוון מעליא טפי דז"א דהא מרא דשמעתא דכתובות הוא רבא ור"פ
ואינהו הוא דקשקלו וטרו בסוגיין דרמי לי' אבני לרבא ור"פ בא לשנויי וא"כ הדק"ל
בלא ברייתא קראי לחודייהו מי הוי גיחא להו ותו קשה במימרא דר"ה דאמר או פספ
או מיטב דלאיזה צורה אמר פלל להו מלתא דאו פספ או מיטב פינו דאינו צריף לזה
פלל להו שינויא דמשני אח"כ לעיקר רומיא דקראי דעיקר שינויא דידן' הוא דקרא
דישיב מיירי בדלית לי' וזה הי' יכול לשנויי בלא הא דאו פספ או מיטב שהקדים בראשית
דבריו ונתוס' פתבו דרב הונא לא הספיק לסיים דבריו עד שהקשה לו ר"נ וזה באמת
מצינו בכמה דוכתי בש"ס דלא הספיק לסיים דבריו עד דמקשה לו אכל זה הי' גיחא אי
הוי צריף להו דכסף או מיטב להו שינויא דמשני אח"כ אכל פינו דאינו צריף לזה פלל
א"כ קשה דלמאי איצטריף לי' למימר להא מלתא פלל פינו שאינו ענגן לשינויא דידן'
ולכך קמפרש הרמב"ם והרמ"ה דבאמת ס"ל לאבני ורבא ור"פ דזוזי הוי פירעוון מעליא
טפי ממיטב ומדכתבי תרי קראי פספ ומיטב ש"מ דה"ק דאם יש לו פספ צריף ליתן לו
פספ דווקא ואינו יכול לסלקו במיטב ואי לית לי' יהיב לי' מיטב דליכא למימר דקרשות
ביז המזיק ליתן איזה שירצה א"כ לכתוב מיטב ולא לכתוב פספ פלל ונאנא ידענא דכ"ש
פספ מצי למיתב לי' אלא ע"כ מדכתבי פספ ש"מ דכסף קודם למיטב ולכך הוי גיחא להו
הנה תרי קראי בלחודייהו אכל מהברייתא דדרשה ישיב לרבות ואפי' סובין שפיר הוי
קשיא לי' משום דהוי מסתבר לי' מסברא דסובין ונדאי דהוי פירעוון גרוע ממיטב וליכא
לשנויי דמיירי בדלית לי' כמו דהוי גיחא להו בקראי דכסף ומיטב דזה אינו דהא מדנקתב
להו ריבויא בקרא דכסף דהוא קודם למיטב ש"מ דגם סובין קודמין למיטב דאל"כ הי'
לו לכתוב להו ריבויא גבי מיטב ומדנקתב גבי פספ ש"מ דגם סובין קדמי למיטב ועוד
י"ל דהוי ס"ל דאין סברא לאוקמי ריבויא דישיב בדלית לי' דהריבוי דכסף הוא פאותו
הדבר עצמו ודווקא בקראי דכסף ומיטב הוא דהוי ס"ל פן משום דהמה שני פתובים
גפרדים אכל בריבוי אפשר דהוי ס"ל דלא שייך לומר פן אלא דהוא עדיף ככסף וביז
המזיק לתת לו סובין אם ירצה אפי' אית לי' מיטב ולכך הוי קשיא לי' דרחמנא אמר
מיטב דמוכח מיני' עכ"פ פל דאית לי' מיטב לא מצי ליתן בפחות מזה ומקרא דישיב
מוכח דמצי למיתב לי' סובין דהוא גרוע טפי לפי סברתו אפי' היכא דאית לי' מיטב וא"כ
קשיין אהדדי וע"ז קמשני ר"פ ור"ה בדר"י דלאו פדסברת דמטלטלין הוי פירעוון גרוע
טובא דאין הדבר פן רק פל מילי מיטב כו' וממינא דהוא עדיף ממיטב פינו דנקתב אצל
פספ [וגם שינויא דרבה ואבני ורבא יתפרש לפ"ז במעט עיון ונלאתי להאריף] ורב
הונא בא להחזיק בסברת אבני דלעולם הוי סובין פירעוון גרוע טפי מכולהו וריבויא
דישיב מיירי בדלית לי' ובכדי שלא תקשה עליו דא"כ אמאי נכתב הו ריבויא אצל פספ
ולכך הוצרכו להקדים דכסף ומיטב שוונים הם משום דס"ל לר"ה דגם בסברא ובסוגיא
דעלמא לא הוי זוזי פירעוון מעליא טפי ממיטב ופליגי נמי אהא דר"פ ורבא בכתובות

לעגנו בע"ח בתולה מעותיו בנכרי כו' וכינון דס"ל לר"ה דשונים הם בסברא מעתה שפיר מוקים לקראי דכסף ומיטב ג"כ דאשמועינו דשונים הם וכיד המזיק ליתן לו איזה שיצרה ותו לא קשיא לדידן דאמאי נכתב לריבויא אצל פסך ולא אצל מיטב פינן א נ"מ פלל ביניהם והשתא אתי שפיר דהוצרך ר"ה לומר או פסך או מיטב דבלא"ה לא הוי מצי לשנויי פדשני רק שלא הספיק לגמור ולסיים דבריו עד שהקשה לו ר"נ אבל עיקר שינויא דידן תלוי בזה במאי דחידש דכסף שנה למיטב ואין שום מעלה בסברא לכסף על מיטב והיגו דאמרינו בדבר אסי אלימא לעגנו מיטב היגו דר"ה דמשמע דר"ה השמיענו חידוש בזה ולפי פירש"י ותוס' אין בזה שום חידוש וכי מי לא סבר פן אבל לפמש"כ ניקח דר"ה פליג בהך מילתא אפולה וחידוש גדול השמיענו בזה ושפיר קאמר היגו דר"ה וגם דברי רב אסי דאמר פספים הרי הן פקרקע נמי הכי מתפרשן דקמ"ל דלא עדיפא מקרקע ודלא כפירש"י שפירש בהיפוף עיי"ש בדבריו ודו"ק: ומעתה יבואו על נכון פסקי הרמב"ם והרמ"ה דפסקו כר"פ וכר"ה בדר"י ובהרי"ף ולכך נתנו דין קדימה למטלטלין על קרקע מדנקתב להך ריבויא אצל פסך ש"מ דהוא עדיף ממיטב אלא שלעגנו פסך נחלקו הרמב"ם והרמ"ה דהרמ"ה ס"ל פינן דחזינו בדר"ה דהך דמריבין משיב הוא במדרגה למטה מהדבר המפורש בקרא כמו כן נימא גם לר"פ ור"ה בדר"י לפום מאי דסבירא להו דג"כ סובין הנה במדרגה למטה מפסך עצמו המפורש בקרא דבזה לא פליגי ר"פ עם ר"ה ונמצא דאיפא ג' מעלות פסך ואחריו סובין ואחריהם מיטב והרמב"ם ס"ל דלר"פ ור"ה בדר"י לא מחלקינן פלל בין הך דאתי מריבויא להך דמפורש בקרא ור"ה הוא דחידש זה בכדי לשנויי רומיא דקראי אבל לר"פ ור"ה בדר"י דקראי מתרצי בלא"ה וממילא אית לן לומר דהך דאתי מריבויא חשיב כ"כ כמו דבר המפורש בקרא כמו שהוא פן בכל דוכתי והכריחו להרמב"ם עוד שלא לחלק לר"פ בין פסך לסובין מהא דא"ל ר"כ לרבא טעמא דכתב רחמנא כו' ואם איתא דכסף קודם לדברי הפל א"כ יהי דברי ר"כ ורבא דלא פמאן וליפא לשנויי כמו דשנינו דלשינוייה דלרבא עצמו פריה דהא עכ"פ גם לרבא ע"כ דכסף קודם לסובין פינן דסובין לא אתי רק מריבויא דבזה גם רבא לא פליג אלא ע"כ דלר"פ סובין שנה לגמרי לכסף ולכך גם לעגנו בע"ח אף דמפורש בסוגיא דכתובות דמחוייב ליתן לו זוזי אם יש לו מ"מ הרמב"ם בפ"א מהל' מלנה ולנה הל' ז לא חילק פלל בין פסך למטלטלין ע"ש בדבריו ודו"ק והיגו דיצא לו פן מסוגיא דידן לעגנו נזקין דמדברי קרא למטלטלי שיהיה שונה לגמרי פכסף ולכך אין סברא להרמב"ם פלל ליפות פח בע"ח מנזקין וכמש"כ לעיל ובאמת צע"ג להרמ"ה ליישב אליביה הא דא"ל ר"כ לרבא דלקמן [ואפשר לומר בדונח דגרסי' שם א"ל ר"כ לרב וכפי מש"כ הש"ך והמה ס"ל בחזא מלתא פרב היגא דכסף שנה למיטב בקרא ומסברא ובהך דסובין אית להו כר"פ ור"ה בדר"י דסובין נמי מיטב הוא ודלא כר"ה נמצא דאין שום מעלה פלל והפל שונים פסך או מיטב או סובין ולכך שפיר קשיא לי טעמא דכ' רחמנא וכו' ונה דחוק ועוד פבר פתבתי לעיל בשם המהרש"ל והמהרמ"ש דגירסת הרא"ש עיקר] ולכך העיקר פהרמב"ם ועיינו היטב בכל זה כי הוא לענ"ד ברור ואמת בכוננת פסקי הרמב"ם והרמ"ה ומעתה גם סוגיין דלקמן יתפרש כמש"כ הש"ך ממש אבל לא כמש"כ הוא דאותה סוגיא הכריחו להרמב"ם לפרש פן דבאמת מאותה סוגיא אין שום הברח לזה רק דמהכרח פירושא בסוגיא דידן מתפרשא גם התם כמש"כ

הש"ה ודו"ק: מיהו גם לשיטת רש"י ותוס' בשם ר"ת נמי יש לנישב הך קושיא ב' שהקשינו דלאיזה צורך הנצרך רב הונא לומר פלל להא דאו פסך או מיטב גם מה שאמר בגמ' היינו דרב הונא הא כ"ע סברי פן ולית מאן דפליג ע"ז דזה אינו קושיא דמשום דרב הונא בעי לחידושי דריבוייא דישב אחי בדלית לי' ובכדי שלא נימא דלפ"ז גם עיקר קרא דכסף נמי מיירי בכה"ג דלית ליה בכדי להשוותו לריבוייא דישב כמו שהוא בכל דוכתי דהריבוי שנה להדבר המפורש בפתוב ע"ז פא ר"ה להשמיענו דכאן אין הדבר פן דכסף המפורש בכתוב הוא השנה למיטב ורק הרבוי הוא בדל"ל ואין להקשות ע"ז דא"כ איפכא ה"ל לר"ה לומר מתחילה שיבויא דישב דמיירי בדל"ל ואח"כ לומר למימרא דאו פסך או מיטב דז"א דאטו ר"ה פא להשמיענו דכסף שנה לקרקע כמו רב אסי דלקמן הא עיקר רבותא דר"ה הוא להשמיענו שאינו יכול לסלקו בסובין היכא דאית לי' סובין ולאפלוגי אתא על מאי דמסקינן לעיל לר"פ ור"ה בדר"י דסובין שנה לכסף או מיטב ע"ז בו ר"ה לאפלוגי ולומר דאינו יכול להגבותו רק פסך או מיטב ולא סובין ולא הספיק לסיים דבריו כו' וא"כ גם קודם שאמר להך שיבויא דמיירי בדל"ל יש חידוש גדול בדבריו דאתי למעוטי סובין ורק דממילא נשמע מדבריו דמשנה עכ"פ פסך למיטב ומעתה אין פאן אפילו התחלת קושיא ורב אסי דאמר פספי הרי הן פקרקע יתפרש כפירש"י והיינו משום דס"ל ע"כ בשיבויא דישב כר"ה דמיירי בדל"ל ובכדי שלא נטעה לומר דגם עיקר קרא דכסף נמי מיירי בדל"ל לכה קאמר דאינו פן רק פספים הרי הן פקרקע דאי לא סבר כר"ה אין שום חידוש בדבריו ולנה שפיר קאמר הגמ' אילימא לענן מיטב היינו דר"ה ור"ל דע"כ ס"ל גם בעיקר שיבויא דישב כר"ה וכמש"כ ולפ"ז שפר מתפרשין דברי ר"ה ורב אסי גם לשיטת ר"ת ואדרבה לשנא דכספים הרי הן פקרקע משמע טפי כפירש"י (מיהו גם להרמב"ם אינו דחוק כ"כ).

ועוד אפשר לפרש גם להרמב"ם פפי מה שפירש"י בהא דרב אסי וע"ד מש"כ לפיר"ת ודו"ק] רק דעיקר ההכרח לשיטת הרמב"ם הוא מסוגיא דכתובות וכמש"כ ל ולידנא נראה עיקר פהרמב"ם דשיטת ר"ת דחיקא טובא ליפות פח בע"ח מנזקין וכינון דברונחא מתפרשא סוגיא דידן כשיטתו של הרמב"ם באופן שלא יהיה לבע"ח שום פח יותר מנזיקין בלי ספק דאית לן לפרושי פן ועיין: שם בגמ' פשיטא האי ברא ויהי לאו ברא א"ד כו' הרי"ף פסק פלשנא קמא והביא ראיה מהא דפסקינן בב"ב והלכתא בטלה מחלוקת א"כ ממילא אית לן למפסק כל"ק והר"ז"ה הקשה עליו דע"כ הני תרי לשנא לא קא תליין אהדדי פלל בפלוגתא דרב ושמואל ורב אסי דאלת"ה א"כ איך בעי למימר פלשנא בתרא דלא שקיל פלגא בפספים הא רב אסי מספקא לי' אי פרב אי פשמואל ולרב ע"כ שקיל פלגא ולכה עכ"פ נוטל רביע לחד פירושא דרש"י ולאידך לשנא שקיל פלגא ואי ס"ד דהנה תרי לשנא תליין בפלוגתא דרב ושמואל א"כ קשיין דברי רב אסי אהדדי ללשנא בתרא וגם ללשנא קמא תקשה להך פירושא דרש"י דאינו נוטל אלא רביע א"כ אמאי שקיל הכא פלגא אלא דהר"ז"ה לא ס"ל פהך פירושא ולכה לא קושיא ליה רק מלשנא בתרא] אלא ע"כ דלא תליא זה בזה פלל וא"כ קשה על הרי"ף מאי מיייתי ראיה מהתם לכאן ובישוב דבר זה נחלקו הרמב"ן והרא"ש ולהיות פי דברי הרמב"ן סתומים קצת אמרתי לבאר אותם בקצרה והיא דהרמב"ן ס"ל דאף דע"כ צריך לפלוגי בין הך דהכא דאחד נוטל קרקע ואחד פספים ובין נטלו שניהם קרקע וכהכרח

קונשיות ה'רנ"ה מיהו ס"ל לה'רי"ף ד'עד פ'אן לא ש'י'ף ל'פ'לוגי ב'י'נ'יהו א'ל'א אי א'מ'ר'י'נן ד'ה'רי ה'ם פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ד'ב'ק'א ה'ו'א ד'א'י'פ'א ל'פ'ל'וג'י ב'י'נ'יהו ד'א'ף א'ם נ'א'מ'ר ב'ח'ל'ק'ו ק'ר'ק'ע ד'ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ש'ל'א ב'א'ח'ר'י'ו'ת פ'ש'מ'ו'א'ל מ"מ ב'א'ח'ד נ'ט'ל כ'ס'פ'י'ם ו'ד'אי ד'ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ב'א'ח'ר'י'ו'ת ל'ל'ש'נ'א ק'מ'א ו'כ'מ'ש"כ ה'ת'ו'ס' ד'ל'א ב'ש'ו'פ'ט'נ'י ע'ס'ק'י'נן ש'ז'ה י'ט'ו'ל ק'ר'ק'ע ה'ע'ו'מ'ד ב'פ'נ'י ב'ע"ח ו'ז'ה י'ט'ו'ל כ'ס'פ'י'ם ו'ל'א י'ר'א מ'פ'ל ו'ל'כ'ף א'מ'ר'י'נן ב'ז'ה ד'ה'וי פ'א'י'לו ה'ת'נ'ו ב'ה'ד'י'א ש'י'ה'יו פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ב'א'ח'ר'י'ו'ת א'ף ד'ב'ש'נ'י'ה'ם נ'ט'ל ק'ר'ק'ע ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ש'ל'א ב'א'ח'ר'י'ו'ת ש'א'נ'י ה'ת'ם ד'ש'נ'י'ה'ם ע'ו'מ'ד'י'ם ב'ס'פ'ק ז'ה כ'מו ז'ה ב'ש'ו'ה ו'כ'ן נ'מ'י ל'ל'ש'נ'א ב'ת'ר'א נ'ו'כ'ל ל'ה'פ'ף ה'ד'ב'ר ו'נ'א'מ'ר ד'א'ף א'ם נ'ט'לו ש'נ'י'ה'ם ק'ר'ק'ע ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ב'א'ח'ר'י'ו'ת מ"מ ב'א'ח'ד נ'ט'ל כ'ס'פ'י'ם ה'וי כ'ש'ל'א ב'א'ח'ר'י'ו'ת מ'ש'ו'ם ד'ל'ה'כ'י ש'ק'ל'י כ'ס'פ'י'ם ד'אי מ'י'ג'נ'ב ל'א מ'ש'ת'ל'ם מ'י'נ'ף ו'ל'כ'ף ש'פ'יר א'מ'ר'י'נן ד'ל'א ת'ל'י ז'ב"ז פ'ל'ל א'ב'ל א'ם נ'א'מ'ר ד'ה'וי פ'י'ו'ר'ש'י'ם ו'ב'ט'ל'ה מ'ח'ל'ו'ק'ת כ'ר'ב ת'ו ל'א ש'י'י'ף פ'ל'ל ל'פ'ל'וג'י ב'י'ן נ'ט'לו ש'נ'י'ה'ם ק'ר'ק'ע ל'א'ח'ד נ'ט'ל כ'ס'פ'י'ם ד'כ'י'ו'ן ד'ב'ט'ל'ה מ'ח'ל'ו'ק'ת א"כ א'ף ב'נ'ט'ל כ'ס'פ'י'ם נ'מ'י ב'ט'ל'ה מ'ח'ל'ו'ק'ת ו'מ'ע'ת'ה מ'ת'י'נ'ש'ב'ת ש'פ'יר ס'ו'ג'י'א ד'י'ד'ו'ן ל'ה'ר'י"ף ד'ל'ל"ק ה'כ'י ק'א ק'ש'י'א ל'י' ד'א'ף א'ם ב'ש'נ'י'ה'ם נ'ט'לו ק'ר'ק'ע מ'ס'פ'ק'א ל'י' ל'ר"א ד'י'ל'מ'א ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ש'ל'א ב'א'ח'ר'י'ו'ת ל'ח'ד פ'י'רו'ש'א ד'ר'ש"י או פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ב'א'ח'ר'י'ו'ת ל'א'י'ד'ף פ'י'רו'ש'א מ"מ ב'א'ח'ד נ'ט'ל כ'ס'פ'י'ם ו'ד'אי ד'ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ב'א'ח'ר'י'ו'ת ד'ל'או ב'ש'ו'פ'ט'נ'י ע'ס'ק'י'נן כ'ו' ו'ל'כ'ף פ'ר'י'ף פ'ש'י'ט'א מ'ש'ו'ם ד'מ"נ ב'י'ן א'י ה'וי פ'י'ו'ר'ש'י'ם ו'ב'י'ן א'י ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ו'נ'ד'אי ד'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ו'ל'ל"ב נ'מ'י ש'פ'יר ק'א ק'ש'י'א ל'י'ה א'מ'אי ש'ק'יל פ'ל'ג'א כ'י'ו'ן ד'מ'ס'פ'ק'א ל'י' ל'ר"א ד'י'ל'מ'א ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ו'א'י ה'וי פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת ו'נ'ד'אי ד'ה'וי ב'כ'א'ן ל'ק'ו'ח'ו'ת ש'ל'א ב'א'ח'ר'י'ו'ת מ'ש'ו'ם ד'אי מ'י'ג'נ'ב כ'ו' ו'א"כ א'י'ן ל'ו ל'י'ט'ו'ל ב'כ'א'ן א'ל'א מ'ח'מ'ת ס'פ'ק ד'ד'ל'מ'א ה'וי פ'י'ו'ר'ש'י'ם ו'א"כ ל'א ה'י'ה ל'ו ל'י'ט'ו'ל י'ו'ת'ר מ'ר'ב'י'ע ו'מ'ל'י'ש'נ'א ד'ר'ב א'ס'י ד'א'מ'ר כ'ס'פ'י'ם ה'רי ה'ן פ'ק'ר'ק'ע מ'ש'מ'ע ד'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ו'כ'ד'א'מ'ר'י'נן ב'ג'מ' ד'א'ז'י'ל א'י'ד'ף ו'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ב'כ'ס'פ'י'ם מ'ש'מ'ע ד'אי א'פ'ש'ר ל'פ'רו'ש'י' ב'ל'ש'נ'א ד'כ'ס'פ'י'ם ה"ה פ'ק'ר'ק'ע א'ל'א ד'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ו'ל'כ'ף ש'פ'יר ק'א ק'ש'י'א ל'י'ה ל'ר'ב א'ס'י ד'ל'א ה'י'ה ל'ו ל'י'ט'ו'ל א'ל'א ר'ב'י'ע ל'פ'ו'ם מ'אי ד'מ'ס'פ'ק'א ל'י' ל'ר'ב א'ס'י ו'א"כ פ'ל' ש'ק'ל'א ו'ט'ר'י'א ד'ה'נ'י ת'ר'י ל'י'ש'נ'י ל'א ה'וי א'ל'א ב'ס'ב'ר'א ד'ה'ו'ו פ'ל'ק'ו'ח'ו'ת א'ב'ל ל'פ'י מ'אי ד'ק'י"ל ד'ב'ט'ל'ה מ'ח'ל'ו'ק'ת מ'ש'ו'ם ד'ה'וי פ'י'ו'ר'ש'י'ם ה'ו ל'א ש'י'י'ף פ'ל'ל ל'פ'ל'וג'י ב'י'נ'יהו ו'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ב'כ'ס'פ'י'ם ו'ש'פ'יר ה'ב'י'א ה'ר'י"ף ר'א'י'ה מ'ה'ת'ם ל'כ'א'ן ו'נ'ס'ת'ל'ק'ה מ'ע'ל'יו ת'לו'נ'ת ה'ר'נ"ה ו'ד'ע ד'ב'מ'אי ד'א'מ'ר'י'נן ב'ס'ו'ג'י'ו'ן ד'א'ז'י'ל ה'אי ו'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ב'כ'ס'פ'י'ם ד'נ'ר'א'ה ד'ה'וי פ'ש'י'ט'א ל'י' ל'ת'ל'מו'ד'א ד'אי א'פ'ש'ר ל'פ'רו'ש'י' מ'י'ל'ת'א ד'ר"א ד'כ'ס'פ'י'ם ה"ה פ'ק'ר'ק'ע ר'ק ד'ש'ק'יל פ'ל'ג'א ה'נ'ה ל'ה'ף פ'י'רו'ש'א ד'כ'ת'ב ר'ש"י ד'נ'ם ב'נ'ט'לו ש'נ'י'ה'ם ק'ר'ק'ע נ'מ'י ש'ק'יל פ'ל'ג'א א'ת'י ש'פ'יר כ'פ'ש'ו'ט'ו ד'ה'כ'י מ'ת'פ'ר'ש ל'י'ש'נ'א ד'כ'ס'פ'י'ם ה"ה פ'ק'ר'ק'ע פ'לו'מ'ר ש'ז'ה ש'נ'ט'ל כ'ס'פ'י'ם ה'וי כ'נ'ט'ל ק'ר'ק'ע ג"כ ו'ב'ש'נ'י'ה'ם נ'ט'לו ק'ר'ק'ע ה'א א'מ'ר'י'נן ד'ש'ק'יל פ'ל'ג'א א'ב'ל ל'א'י'ד'ף ל'ש'נ'א ד'כ' ר'ש"י ד'א'י'נו נ'ו'ט'ל א'ל'א ר'ב'י'ע א"כ א'י א'פ'ש'ר ל'פ'רו'ש'י' כ'ן ר'ק ד'ה'כ'י י'ת'פ'ר'ש ד'ב'ע'ל ה'כ'ס'פ'י'ם ש'ז'ה ב'פ'י'ר'ע'ו'ן ח'ו'ב ל'ב'ע"ק ו'ע'ד"ז פ'ת'ב נ'ם ה'ר'מ'ב"ם ל'ה'ף פ'י'רו'ש'א ר'ק ב'ש'נ'י'ו'י ק'צ'ת ו'ה'ר'י"ף ב'מ'ס' ב"ב פ'ת'ב ג"כ כ'ה'אי פ'י'רו'ש'א ד'א'י'נו נ'ו'ט'ל א'ל'א ר'ב'י'ע א'ל'א ש'ה'ו'ס'י'ף ע"ז ד'ה'ף ר'ב'י'ע נ'ו'ט'ל מ'ח'צ'ה ב'ק'ר'ק'ע ו'מ'ח'צ'ה ב'מ'ע'ו'ת מ'ש'ו'ם ד'ר"א ת'ר'ת'י מ'ס'פ'ק'א ל'י' ע'י"ש ו'ג'ם ל'ד'ב'ר'יו צ'ר'י'ף ל'ד'ח'ו'ק ב'פ'י'רו'ש'א ד'כ'ס'פ'י'ם ה'רי ה'ן פ'ק'ר'ק'ע כ'מו ל'ל'ש'ו'ן ש'נ'י ש'ל ר'ש"י ו'ל'כ'ף כ'ת'ב ה'ר'מ'ב"ם ב'א'מ'ת ד'פ'י' ה'ר'י"ף ב'ז'ה ד'ח'ו'ק א'ב'ל מ"מ ד'ב'ר'י ה'ר'י"ף ד'ש'מ'ע'ת'י'ן א'י'נו ת'לו'י פ'ל'ל ב'ה'נ'ף ת'ר'י ל'י'ש'נ'א ד'ר'ש"י או ב'ד'ב'ר'י ה'ר'י"ף ד'ה'ת'ם ד'ש'פ'יר מ'ת'י'נ'ש'ב'י'ן ד'ב'ר'י ה'ר'י"ף ד'ש'מ'ע'ת'י'ן ל'כ'ו'ל'ה'ו פ'י'רו'ש'א ע"ד מ'ש"כ ה'ר'מ'ב"ן.

וא"כ שפיר נוכל לפרושי בזה כל"ק דרש"י ועכ"ז עולין יפה דברי הרי"ף בשמעתין זהו תוכן פונת הרמב"ן במלחמותיו והבן: והרא"ש יישב דברי הרי"ף דשמעתין באופן אחר והוא דע"כ הא דפסקינן בב"ב דבטלה מחלוקת אינו מטעם דכיורשים הוי דהא קי"ל דבדאורייתא אין ברירה אלא משום דפשיטא ליה להגמ' דברא פרעא דאבנה הוא ואי אפשר לו לפטור מחוב אביו ולזה הביא הרי"ף ראיה דאית לן נמי למפסק ע"כ פהך לשנא דשקיל פלגא בכספים משום דכרעא דאבוקא הוא ור"ל דבאמת בסוגיין ע"כ צריף לחלק בין נטלו שניהם קרקע ובין אחד נטל כספים ואפילו לסברת דיורשים הוי נמי ס"ל להרא"ש דאיפא לפלוגי ביניהו משום דבאחד נטל כספים הוי התנהבהדיא שיהי' פלקוחות או באחריות לל"ק או שלא באחריות ללשנא בתרא אף אם נאמר דבשניהם נטלו קרקע הוי כיורשים ולכך לא מצי הרא"ש לשנויי כמו הרמב"ן רק דס"ל להרא"ש דאה"נ דע"כ סוגיין מפליג ביניהו מ"מ לדידן לפי האמת דס"ל דבטלה מחלוקת משום דברא פרעא דאבנה הוא ממילא פ"כ אית לן למפסק פלשנא קמא זהו תוכן פונת הרא"ש ויותר מתנישבין דברי הרמב"ן ובעיקר דברי הרא"ש שפתיב שאי אפשר לומר דהא דפסקינן בטלה מחלוקת משום דכיורשים הוי דהא קי"ל בדאורייתא אין ברירה עיין בזה ברא"ש במס' ביצה בפ' משילין (סי' ז) שפתיב בזה תרי לשני וא"כ הרמב"ן ס"ל כל"ק ועיין בתוס' פ' השולח (ד' מז) ויש בזה אריכות דברים ולא הספיק הזמן בידי לעיין בזה ובאר אי"ה במק"א: שם תוס' ד"ה וטרף חלקו של אחד מהם וא"ת והא פל אחד חייב לפרוע כו' פדקתני פ' י"נ יצא עליהן שט"ח בכור נותן פי שנים וי"ל דמייירי שעשאו אפותיקי וצ"ל דאינו ידוע להם איזו שדה נעשה אפותיקי דאל"כ הדר הל"ל דאחד נוטל כספים פנין שאין שניהם עומדים בספק כ"כ המהרמ"ש והוא נכון והרא"ש פתיב מתחילה פהתוס' דמייירי באפותיקי ואח"כ' ונראה דהיינו דנוקא בנטלו פל אחד שני שדות שגובה מפל אחד שדה שלימה אבל אינו מחוייב ליקח מפל אחד חצי שדה כו' ולפ"ז א"צ לאוקמי עוד באפותיקי רק דמייירי שאינו מגיע לו רק חצי שדה לכך נוטל מאחד שדה שלימה וכן פתיב בפ"ח ואח"כ פתיב והא דתנן דבכור נותן פי שנים דינא קמ"ל דלא תימא מתנה קריא רחמנא כו' עיי"ש ולכאורה לפ"ז אנדא לה פל מה שדקדקו התוס' דמעשה נוכל לומר דאף שמגיע לו מכ"א שדה שלימה אפ"ה אם ירצה גובה מאחד מהן פנין שאין שום ראיה נגד זה אחרי דנדחית ראיתם מהא דבכור נותן פי שנים אמנם מסתימת לשנינו אינו נראה פן רק דאית ליה באמת דאם יכול ליתול שדה שלימה מכ"א אינו יכול לגבות מאחד מהם והוא תמוה ועוד קשה דלאיזה צורך הוצרך הרא"ש להאי מלתא פנין דמתוקמא שפיר ההיא דבכיר גם לפי דעתו ומייירי בכול ליתול מכ"א שיעור שדה שלימה וכבר התעורר על זה בגי"ת הובא באו"ת והאו"ת פתיב דקשיא ליה להרא"ש דא"כ סיפא דתני ואם אמר איני נישל ואיני נותן רשאי אין בזה שום ממש ונלאתי להאריף אף מש"כ דקשיא להרא"ש דא"כ איף מתוקמא הברייתא אליבא דשמואל דאית ליה ויותר הוא נכון רק שצריף להוסיף על דבריו דלכאורה יש לדחות גם זה אליבא דהך מ"ד דס"ל יש לבכור קודם חלוקה וא"כ שפיר אהא הברייתא להשמיענו דאם גבה הבע"ח קודם חלוקה דמנכינן לבכור פי שנים ולא נימא מתנה קריא רחמנא ובשלמא להך מ"ד דאין לבכור קודם חלוקה פלום שפיר פתיב האו"ת דתיקשה ברייתא לשמואל אבל אי שמואל ס"ל כמ"ד דיש לבכור קודם חלוקה שפיר מיתוקמא הברייתא גם אליבא

דְּשִׁמוּאֵל לְפִי תִירוּצוֹ שֶׁל הָרָא"שׁ וְלֹא מוֹכַח מִיַּד אִךְ זֶה אֵינוֹ דֶּהָא הֲגִי אַמּוֹרָאֵי דְּפְלִיגִי
בב"ב (קכו) אִי יֵשׁ לְבָכוֹר קוֹדֵם חֲלֻקָּה אוֹ אֵין לוֹ פְּלִיגִי אֲלִיבָא דְּרַב אֲסִי דְּמָרָא דְּשִׁמְעוֹתָא
דֶּהָתָם הוּא רַב אֲסִי ו רַב אֲסִי הָא אֲמָרִינָן בְּשִׁמְעוֹתֵין דְּמִסְפָּקָא לִיהָ דְּלָמָא כְּשִׁמוּאֵל וּא"כ
הִדְק"ל וּכְמִשׁ"כ הָאוּ"ת וְנִמְצָא לְפִי"ז אַף לְפִי תִירוּצוֹ שֶׁל הָרָא"שׁ אֲכַפְתִּי הֶןצְרָךְ לְקִנְיִם
דִּינָם שֶׁל הַתּוֹס' עַכ"פ הֵיכָא דְּמַגִּיעַ לוֹ שְׂיַעוֹר שְׂדֵה שְׁלִימָה אֲלֵא דְּלְפִי זֶה הִדְרָא קוּשְׁיָא
קַמְיִיתָא לְדוֹנְקָתָא דַּא"כ לְמֵאֵי כְּתַב הָרָא"שׁ כְּלָל לְהָה מִקְלָתָא פִּינּוֹן דְּלֵא מִיְתְרָצָא בְּהִכִּי
מִיַּד וְאֵין לוֹמֵר דַּה"ק הָרָא"שׁ דְּבִשְׁלָמָא אֵי אֲמָרִינָן דְּמַחְוִיב לִיטּוֹל מַכ"א אַף חֲצִי שְׂדֵה
שְׁפִיר אִיכָּא רְבוּתָא בְּמֵאֵי דְּתַנִּי בְּכוֹר נוֹתֵן פִּי שְׁנַיִם אֲבָל אִם אֵינוֹ מְחַוִּיב לִיטּוֹל רַק שְׂדֵה
שְׁלִימָה אֵין כָּאֵן רְבוּתָא כְּלָל וּלְכַף הֶןצְרָךְ הָרָא"שׁ לְחַפְשׁ אַחֲרֵי רְבוּתָא אַחֲרֵת דְּלֵא נִימָא
מִתְנָה קָרִיא רַחֲמָנָא כו' דְּזֶה אֵינוֹ חֲדָא דְּגַם בְּזֶה אִיכָּא רְבוּתָא דַּעכ"פ אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְגַבּוֹת
מְאָחַד הַכֵּל וְעוֹד מֵאֵי שְׁיִיךְ הֵךְ רְבוּתָא לְבָכוֹר וּפְשׁוּט וְלָמָּה לֹא אֲשִׁמוּעֵינָן הַבְּרִייתָא דִּין
זֶה בְּשִׁנֵּי פְשׁוּטִים וּא"כ מְעִיקְרָא אִיךְ הִנֵּה נִיחָא לִי גַם אִם נֹאמֵר דְּמַחְוִיב לִיטּוֹל חֲצִי שְׂדֵה
דַּמ"מ תִּיקְשָׁה מֵאֵי עֲנִין הֵךְ רְבוּתָא לְבָכוֹר לְאֲשִׁמוּעֵינָן בְּשִׁנֵּי פְשׁוּטִים וּבֵאוּ"ת נִדְחַק מְאוֹד
בְּפִי דְּבָרֵי הָרָא"שׁ וְאֵלוּלֵי דְּמִסְתַּפִּינָא הֵייתִי אֵימֵר דְּחִסֵּר בְּדַבְרֵי הָרָא"שׁ תִּיבַת וְעוֹד י"ל
שְׁבָאָמַת לְפִי הֵךְ תִּירוּצָא נְאֻדֵי הָרָא"שׁ מְכָל מִשׁ"כ לְעֵיל דְּאַף בְּשִׁנֵּי שְׂדוֹת יְכוּל לִיטּוֹל
מְאָחַד אִם יִרְצָה וְדֵלֵא כְּמִשׁ"כ הַטּוֹר בְּשִׁמוֹ וְלַעֲנִין עֵיקַר רְאִייתָא הָאוּ"ת מְהָא דְּשִׁמוּאֵל יֵשׁ
לְדַחוֹת בְּכַמָּה אֲנָפֵי חֲדָא דְּלְשִׁמוּאֵל מִיְתוּקָמָא הַבְּרִייתָא בְּאָחַד נְטֵל כְּסָפִים דְּבִנְזָה לְכוּ"ע
דְּאִזְזִיל וְשָׁקִיל פְּלָגָא בְּכְסָפִים לְל"ק דְּשִׁמְעוֹתֵין וּכְמִשׁ"כ הַתּוֹס' וּבְכַה"ג קַמ"ל הַבְּרִייתָא
דְּבָכוֹר נוֹתֵן פִּי שְׁנַיִם דְּלֵא נִימָא מְהֵנָּה כו' וְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּשִׁמְעוֹתֵין אֲפֻשֵׁר בְּאָמַת דַּס"ל
כַּמ"ד דִּישׁ לְבָכוֹר קוֹדֵם חֲלֻקָּה וּא"כ לֵא קוּשְׁיָא הַבְּרִייתָא כְּלָל דְּשִׁפִּיר מִיְתוּקָמָא קוֹדֵם
חֲלֻקָּה וְעוֹד י"ל דְּמִיַּרְי בְּאִפּוֹתִיקֵי וְהֵי יוֹדְעִים אֵיזָה שְׂדֵה נַעֲשִׂית אִפּוֹתִיקֵי דְּתוֹ דְּמֵי
לְאָחַד נְטֵל כְּסָפִים לְל"ק וְגַם לִישְׁנָא בְּתָרָא לֹא יִפְלוֹג בְּזֶה דֶּהָא לֹא שְׁיִיכָא כָּאֵן הֵךְ סְבָרָא
דְּאֵי מִיַּגְנָב כו' וְדַע דְּבַעֲיָקַר הֵךְ דִּינָא שְׁחַדְשׁוֹ הַתּוֹס' דְּאֵינוֹ גּוֹבֵה רַק מַכ"א נְחָלְקוּ ע"ז
הַרְשָׁפ' א' וְהַרְמַב"ן הוֹבָאוּ דְּבָרֵיהֶם בַּמ"מ מַה"ל נְחָלוֹת עֵי"ש וַס"ל דְּבָאָמַת גּוֹבֵה מְאָחַד
אִם יִרְצָה וְכַפְשָׁטָא דְּלִישְׁנָא דְּסוּגִינָן וְהֵי אֵיזָה דְּבָכוֹר נוֹתֵן פ"ש צְרִיךְ לִישְׁב לְדְּבָרֵיהֶם כְּפִי
מִשׁ"כ וְכַתֵּב עוֹד בַּמ"מ דְּמִזָּה יֵצֵא לוֹ לְהַרְמַב"ם הֵן דִּינָא דְּשְׁנַיִם שְׁעָרְבוּ בְּשִׁבִיל אָחַד
דְּרִשְׁאֵי לְגַבּוֹת מְאָחַד הַכֵּל דֶּהָא גַם כָּאֵן הוּא מְטַעַם עָרַב דְּנִכְסוּהֵי דְּבַר נֵשׁ אֵינוֹן עָרְבִין
בֵּיהָ וְע"פ זֶה הַקְּשָׁה בֵּאוּ"ת פְּסָקֵי הַשּׁו"ע אֵהְדִּי וְכֵן הַקְּשָׁה בְּסִפְר קִצּוֹת הַחוּשׁוֹן וּבְסִפְר
נ"מ כְּתַב לִישְׁב זֶה דְּלִידִין דְּקִי"ל דֶּהָי פְּלִקוּחוֹת בְּאַחֲרִיּוֹת לִיכָּא לְמַגְבֵי מְכָל אָחַד רַק
מַחְצִית הִירוּשָׁה אֲבָל הַמְחָצָה שְׁלֵקַח לֹא יוֹכַל לְגַבּוֹת מְמַנּוּ מְפָנֵי שְׁאוּמֵר לוֹ הַנְּחָתֵי לָךְ
מְקִים לְגַבּוֹת וְסוּגִינָן אֲזֵלָא אֲלִיבָא דַּמ"ד דֶּהָי פְּיּוֹרְשִׁים וּלְכַף שְׁפִיר מְצִי לְגַבּוֹת מְאָחַד
מְהֵן מִשְׁא"כ לְדִידִין דְּקִי"ל דֶּהָי פְּלִקוּחוֹת עֵי"ש בְּדְּבָרֵי וְלֵא דַּק דֶּהָא סוּגִינָן אֲזֵלָא גַם
אֲלִיבָא דְּשִׁמוּאֵל דַּס"ל דֶּהָי פְּלִקוּחוֹת וּבְזֶה נְתַבְטְלוּ כָּל מַה שְׁכ' בְּזֶה וּבֵאוּ"ת הָאֲרִיךְ בְּזֶה
לְמֵאוֹד וְלֹא נְתַקְרָרָה רוּחֵי בְּכָל מִשׁ"כ שֶׁם בְּזֶה וְגַם עֵיקַר קוּשְׁיָתָם נִלְעַנ"ד דְּאֵינוֹ קֶשֶׁה
כ"כ דְּבָאָמַת אִם בָּאֵנוּ לְחַלֵּק בְּסְבָרָא טוֹבָא אִיכָּא לְפִלוּגֵי בֵּינֵיהוּ תַדַּע דֶּהָא מְהֵלְנָה עֲצָמוּ
נְדָאֵי דְּאֵינוֹ יְכוּל לְגַבּוֹת מֵאֵיזָה שְׂדֵה בֵּינוּנִית שְׁיִרְצָה רַק דֶּהִלְנָה יְכוּל לִיתֵן לוֹ אֵיזָה שְׁיִרְצָה
וְאִמֵּי לֹא נִימָא דְּגַם שֶׁם יְכוּל לוֹמֵר רְצוּנֵי לְגַבּוֹת מְעָרַב זֶה דוּוֹקָא אֲלֵא ע"כ פִּינּוֹן דֶּהִלְנָה
נוֹתֵן בְּעֲצָמוּ לֹא שְׁיִיךְ דִּין זֶה וּא"כ ה"נ בְּיּוֹרְשִׁים פִּינּוֹן דְּכַרְעָא דְּאֲבוּהוֹן נִינְהוּ יְכוּלִים ג"כ

להגבותו בשני מקומות כמו אביהן דע"כ להרא"ש גם אבנהן הנה יכול להגבותו בשני מקומות כל שיש בכל אחד מהן שיעור שדה דאל"כ הדק"ל דו"ק בדבריו ותמצא פי כן הוא ולפ"ז שפיר יש לחלק ביניהם אלא דעיקר קושניית האו"ת הוא משום דהמ"מ כתב דנפק להרמב"ם הך דינא דב' שערכו מהך דבא בע"ח ונטל חלקו של אחד מהן ואי משים זה אינו קשה כ"כ דמסתבר ליה להב"י בזה דלא כהמ"מ רק דהך דינא דב' שערכו נפסק מהירושלמי דשנים שלוו שהביא הרא"ש במס' שבועות ונהי דבב' שלוו פסק דגובה מחצה מזה אי אית ליה מ"מ בשנים שערכו ס"ל כמו שכתב שם הרשב"א דשאני לוו שכ"א קיבל חצי המעות משא"כ בשנים שערכו ועיין היטב בב"י סי' ע"ז וסי' קל"ב ותמצא דאינו קשה כ"כ.

ולענן הלכה נראה פדעת הרשב"א ונהרמב"ן דיוכל לגבות מאחד אם ירצה לא מיבעי לשיטת הרמב"ם ודעימי' במס' ב"ב בסוגיא דמעלינו לה פנכסי דבר מריון דכל זמן שאין לשדה זו שרוצה ליקח שום מעלה מחונייב ליתן לו אחד מצרא משום דכופין אותו על מדת סדום א"כ גם פאן בנודון שלפנינו אילו הנה פא לגבות מאביהן הנה בעצמו בנודאי לא הנה יכול לחלק פרעונו לכמה שדות בכמה מקומות רק דהוי מחונייב ליתן לו אחד מיצרא וא"כ גם היורשים לא עדיפי בזה מאביהן וכמש"כ הרא"ש עצמו לענן חצי שדה וה"נ דכונתה אלא אפילו לשיטת ר"ת ונהרא"ש שם דמצי אמר מעלין פנכסי דבר מריון מבלי שים מעלה מ"מ בנ"ד נראה דצריף לשלם לו אחד מצרא דנודאי גם בזה איפא געילת דלת דאמר אילו זוזאי גבאי הוי קנינא אחד מצרא ועכשיו אתה מסלקני בפסקי פסקיו ופך נראה עיקר פנהרמב"ן וע' היטב בכל זה פי קצרתי קצת: דף י ע"ב בגמ' ואמר רב פפא פגון פפא בר אבא עי' תוס' שכתבו בזה שני פירושים ושניהם דחוקים דעל פי ר"ת פבר הקשה הרא"ש ודחה אותו בשתי ידיים ופי' רשב"ם דכולוהו הוי פפא בר"א נמי דחוק טובא ואין לשון הש"ס סובל כלל ובפרט להמציא מזה דין חדש ונהרמב"ם השמיט לגמרי להא מלתא דכגון פפא בר אבא ובעי טעמא למה השמיטוהו ולא ראיתי לשום אחד מנושאי פליו שהתעוררו בזה ולעד"נ דנהרמב"ם מפרש לסוגיין בדרף פשוט והיא דיש להבין בשמעתין בקושיא דר' זירא דמקשה ממסר שורו לה' בני אדם וכן רב ששת דמקשה ממרבה בחבילה והש"ס מקשה עלליהו ה"ד אי דבלאו איהו כו' פשיטא ואי דבלאו איהו נמי כו' מאי קעביד מאי הוי ס"ד דר"ז ור"ש ובמאי הוי טעו אי בקושניית פשיטא או בקושניית מאי קעביד והנה בזה נראה פשוט טעו בקושניית פשיטא דנודאי אין סברא דר"ז ור"ש הוי טעו בגופא רק דקושניית פשיטא לא הוי קשיא להו ואפשר שמצאו איזה רבותא גם בזה רק דהש"ס לא ניחא לי' בזה ומקשה פשיטא ודבר זה פשיטא ומבואר ולא יחלוק בזה כ"א המתעקש ושונא האמת ובהיות פן קשיא טובא בקושניית רב פפא אס"ד דמיירי ברייתא בבני אדם שוים שע"י אחד מהם לבד לא הוי נשבר הספסל וגם ע"י האחרון לבד נמי לא הי' נשבר ורק בשביל שנתוסף משא האחרון על משא החמשה הקודמים נשבר הספסל א"כ מאי הוי ס"ד דר"פ לחייב האחרון יותר מכולם ולימא להו אי לא אתין בדידי לחוד לא הוי מתבר פדמקשה הש"ס לקמן וכבר הקדמנו דגם המקשה לא הוי טעי בגופא דדינא רק דלא הוי איכפת ליה קושניית פשיטא וא"כ קשה על ר"פ בקושנייתו איף הוי מוקים להברי' באופן שלא יסתור עכ"פ לגופא דדינא דאי דבלאו איהו נמי מתבר מאי קעביד ואי ע"י צירוף פולם נשבר וע"י האחרון לבדו נמי לא הנה

נְשָׁבֵר א"כ לִימָא לְהוּ אִי לָאו אַתִּין כּו' וְהִיָּה לְכֶם לְעַמּוּד כְּשִׁישְׁבִיתִי וְאִמָּאִי מְחִיבִנָּא טְפִי
מְדִידְכוּ וּמִהֲכֶרְחַם קִוְשִׁיא זֹו ע"כ צ"ל דר"פ בְּקִוְשִׁיתוּ הִיָּה סְבֵר דע"י הָאֲחֶרוֹן לְבִדּוֹ נְמִי
הִיָּה נְשָׁבֵר מְפִנִי שְׁהִיָּה שְׁמֵן וְכִבְד וְשְׁקִיל טְפִי מְפִנְלֶם וּלְכֶה לָא מְצִי תוּ לְמִטְעֵן אִי לָאו
אַתּוֹן כּו' פִּינּוֹן שׁע"י לְבִדּוֹ ג"כ הִיָּה נְשָׁבֵר אֲלָא דמ"מ קָרִי לִיָּה הֲכִשְׁרִיתִי בְּמִקְצַת גְּזִקוּ
דְּכִינּוֹן שְׁלֵא עֲמָדוּ אֱלוּ הֲחִמְשָׁה הַקּוּדְמִים דְּנֻדָּאִי דְגַם הֵם סִייעוּ בְּשִׁבְרִיתוּ פִּינּוֹן דְּנִיָּתוּסְפָּה
הַמְשָׂא עוֹד עַל יְדִיהֶם וְהִיָּנוּ דְאֶמְרִינּוּ בְּסוּגִינּוּ וְאֵר"פ פְּגוֹן פְּפֵא בֵּר אַבָּא פְּלוֹמֵר שְׁפָדָאִי
הוּא לְבִדּוֹ לְשִׁבּוֹר הַסְּפָסֵל ע"י מְבִלִי צִירוּף הַקּוּדְמִים וְר"פ דְּמִקְשָׁה אִיְהוּ גּוּפִיָּה אָמַר לְהָא
דְּכָגוֹן פּב"א דְּבִלְא"ה לָא הִיָּה מִקְשָׁה מִיָּדִי וּלְצוּרָה קִוְשִׁיתוּ הִוְכַרְח לּוֹמַר פִּן וְהַש"ס
מִקְשָׁה עָלְיוּ הִיָּכִי דְמִי כּו' מִקְשָׁה עַל אִוְקִימְתִיָּה קִוְשִׁית פְּשִׁיטָא פְּמוֹ דְּמִקְשָׁה לר"ז וְר"ש
וְאח"ז קְאָמַר ס"ס בְּרִיָּיתָא הִיָּכִי מִתְרַצָּא וּמְשַׁנִּי ל"צ דְּבִלְאוּ אִיְהוּ הָנִי מִתְבַּר בְּתַרִי שְׁעִי
כּו' וְהַשְׁתָּא תוּ ל"צ לְהָהּ אִוְקִימְתָא דְאִוְקִמָּא ר"פ פְּגוֹן פּב"א דְּמִיָּרִי שְׁפִיר בְּבִנִי אָדָם
שְׁיִוִים וְגַם ע"י הָאֲחֶרוֹן לְבִדּוֹ לָא הִיָּה נְשָׁבֵר וּמ"מ חִיָּב הוּא לְבִדּוֹ פִּינּוֹן דְּבִהְדִי דְּסִמְף בְּהוּ
תְּבַר וְר"ל שְׁלֵא הִיָּה לְהֶם פְּנָאִי לְעַמּוּד אוּ שְׁלֵא הִנִּיחֶם לְעַמּוּד וּקמ"ל דְּכִיחוּ פְּגוּפּוּ
כְּנִלְעַנ"ד בְּרוּר וְאָמַת וּמִיּוֹשְׁבִים בְּזָה דְּבָרִי הֲרַמְב"ם וְעִינּוּ בְּמֶרְדְּכִי בּב"ב פ' הַסְּפִינָה ס"ס
תַּקס"ד בְּתִשּׁוּבַת ר"י בֵּר מִשָּׁה שְׁנַרְאָה מְדַבְּרִי דְּמִפְּרִשׁ לְסוּגִינּוּ בְּדְפְרִישְׁנָא דְּבִלְא"ה אִין
מְקוּם לְדַבְּרִי וְדו"ק: מִיְהוּ אִפְתִּי אִיכָּא לְעִיּוּנִי בְּהָהּ מִלְתָּא דְּהִתְיַנַּח לְפִי ר'ש"י וְתוֹס' בְּהָא
דְּמַרְבָּה בְּחִבְלִיהָ א כ אֲתִי שְׁפִיר דְּרַק ר"פ הַנְּצָרָה לְאִוְקִמִי לְבְרִיָּיתָא בְּכָגוֹן פּב"א אָבֵל
בְּאִוְקִימְתָא דר"ז וְר"ש ל"צ לְזָה מְשׁוּם דְּמָאִי הָנִי לְהוּ לְהִנְףָּה קְמָאִי לְמַעְבַּד אָבֵל לְפִי
הֲרַמְב"ם בְּהָא דְּמַרְבָּה בְּחִבְלִיהָ שְׁפִירָשָׁה שְׁהוֹסִיף בְּמִשָּׂא הַבְּהֵמָה א"כ גַּם שָׁם לְטַעוֹן
וְלִימָא אִי לָאו אַתּוֹן כּו' יְהִיָּה לְכֶם לְסַלֵּק מְשִׁאִיתִיכֶם כְּשִׁישְׁבִיתִי אֲתִי שְׁלִי אָף גַּם זָה אִינוּ
קִוְשִׁיא דְשִׁאֲנִי הֲתֵם שְׁהַבְּהֵמָה הִיָּתָה שְׁאוּלָּה אוּ שְׁכוּרָה לְהֶם מְקוּדָם וְאִינוּ בְּדִין שְׁיִסְלְקוּ
מְשִׁאוּתִיהֶם מְפִנִי זָה שְׁפָּא בְּאַחְרוּנָה מְשִׁא"כ בְּסַפְסָל דְּלֵא שְׁיִיף בִּיָּה כ"כ שָׁם שְׁאֵלָה
וּשְׁכִירוֹת רוּת רַק שְׁפָּאוּ לְבֵית וּנְשָׁבוּ עָלְיוּ כְּמִנְהַג הָעוֹלָם וּמָאִי שְׁאֵלָה וּשְׁכִירוֹת שְׁיִיף בְּזָה
וּפְשׁוּט וְאָף אִם נֹאמַר שְׁלִקְחוּ הַבְּהֵמָה שְׁלֵא בְּרִשִׁית מ"מ כְּבָר הִיא מְשׁוּעָבְדַת לְהֶם פִּינּוֹן
שְׁנַעְשׂוּ גְזֻלָּנִים עָלֶיהָ וְאִין עָלֶיהֶם רַק תְּשְׁלוּמִי מְמוֹן אָבֵל מ"מ אִינוּ בְּדִין שְׁיִדְחוּ מְפִנִי
הָאֲחֶרוֹן וְעוֹד י"ל דְּמִיָּרִי פְּגוֹן שְׁהִיּוּ בְּדָרָה בְּמִקּוּם שְׁאִי אֲפִשֵׁר לְהֶם לְפָרַק חִבְלִוּתִיהֶם
וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם בְּגוּנִי טוֹבָא פּנ"ל פְּשׁוּט: דָּף יא ע"ב תוֹס' ד"ה גְּזִירָה מְקַצְתָּה
אַטוּ פְּוֹלָה עִינּוּ תוֹס' מַה דְּקִשָּׁה עַל ר'ש"י חֲדָא דְּהִיאָף נוֹכַל לְטַעוֹת לְהַתִּיר פְּוֹלָה שְׁגַם
בִּיצִיאַת מְקַצְתוּ הִיָּנְצָא אֶסוּר מְדְאוּרִיָּיתָא וְלֵא גְזִרִינּוּ מַה שְׁבִפְנִים אַטוּ מַה שְׁבַחּוּץ וְעוֹד
שְׁנִית דְּאִי גְזִרִינּוּ אַטוּ פְּוֹלָה בְּאַשָּׁה נְמִי לְגְזוֹר וְעוֹד הַקְּשׁוּ בְּסוּף דְּבָרִיהֶם וְנ"ל וּלְפָנִי
הַקּוּנְטֵרַס דְּבִאשָּׁה לֵא שְׁיִיף לְמִיָּגוֹר גְּזוֹר כּו' וְקִשָּׁה דְּהָא דְּחִזִּינוּ דְּמִטְמָאִין לָהּ בְּשִׁנֵי הִיָּנוּ
מְשׁוּם דְּנִפְיָק פְּוֹלוּ ר"ל דְּאַפְתִּי בִיצִיאַת רִבְּוָה לֵא יְדַעִינוּ דְּמִטְמָאוּהָ וְכֵן פִּי ר'ש"א וְהִנְהָ
קִוְשִׁיא הַשְּׁנִיָּה דְּאִי גְזִרִינּוּ כּו' בְּאַשָּׁה נְמִי לְגְזוֹר כּו' יֵשׁ לִיָּשֵׁב בְּפְשִׁיטוֹת לַעַנ"ד דְּבִשְׁלֵמָא
גְּבִי בְּהֵמָה דְּבָא לְשִׁאֵל בְּיָצָא מְקַצַּת שְׁלֵיא וְשַׁחַט הַבְּהֵמָה אִי שְׁרִי בְּאַכִּילָה מַה שְׁבִפְנִים
שְׁפִיר שְׁיִיף לְמִגְזוֹר דְּאִי שְׁרִית לָהּ מְקַצְתָּה א"כ בְּיָצָא פְּוֹלָה אִי אִיתְרַמִּי לִיָּה זִמְנָא אַחְרִיתִי
לֵא יְבוֹא עוֹד לְמִשְׁאֵל וְיִסְבּוֹר דְּמוֹתֵר מְשׁוּם דְּאִין יִלְד בְּשְׁלֵיא אָבֵל בְּאַשָּׁה מִיָּרִי דְּבָאֵת
לְשִׁאֵל בְּיוֹם הַשְּׁנִי שְׁיָצָאָה הַשְּׁלֵיא מֵאִיזָה יוֹם תְּמָנָה וְאַמְרִינּוּ לָהּ דְּהִמְנָה מְשַׁנִּי א"כ הָא
חֲזִיא דְּמִטְמִינּוּ לָהּ מְשַׁנִּי וְא"כ מָאִי שְׁיִיף תּוּ לְמִגְזוֹר וְלִיכָּא לְמִיָּמַר דַּעכ"פ הִיכָּא דְּבָאֵת

לשאל ביום הראשון ביציאת מקצתה אי הונית טמאה אי לאו שנייה למגזר אטו פולה וכיון דבאת לשאל ביום הראשון שנייה למגזר א"כ גם ביום השני לא שנייה לחלק חדא דלשנא דגמ' משמע שבאת לשאל ביום השני ועוד בכה"ג שפיר איכא לתרוצי פתרויז התוס' דהוי חומרא דאתי לידי קולא דתמנה ימי טוהר נמי מן הראשין וע"כ דצ"ל לה דכי נפקא פולה רו רבא מההוא שעמא תמנה לימי טוהר וא"כ ל"צ תו לטמא אותה מהשתא פיון דיודעת היא דתהיה טמאה בנפקא פולה וא"כ ליכא למגזר באשה פלל וביותר לשיטת רש"י דמייירי לענין טהרות א"כ איירי בבאה לשאל ביום השני וכפשטיה דלשנא דסוגיין אף לדעת התוס' דמייירי לבעלה ע"כ איירי דבאה לשאל ביום הראשון ולפ"ז שפיר שנייה קצת למגזר אטו פולה אף גם זה אינו כמ"ש דהא עכ"פ צריה להודיעה מאיזה זמן תתחיל למנות ימי טוהר מיציאת פולה או רבבה וא"כ תו ליכא למיחש למידי ול"צ לאטמוי לה מהשתא משא"כ גבי בהמה ונדאי דאיכא למגזר דהשתא ביציאת מקצתה שרינו ליה לגמרי וחישינו דלמא כד איתרמי זמנא תנינא וניצא פולה לא יבא לשאל פלל ויתיר לעצמו כי יחשוב דיש שליא בלא ולד פו נראה בפשיטות בישוב הך קושיותם השניה אף קושיותם הראשונה לכאורה קושיא אלימתא היא דכיון דגם ביציאת מקצתה הניצא אסור עכ"פ מדאורייתא איה נטעה לומר בניצא פולה דיהיה מותר ואף דרש"י פי' דהיכא דחזרה לפנים יהיה הטעות דמותר הא גם בחזרה לפנים נמי הניצא אסור מדאורייתא משום בשר בשדה כו' פיון שניצא בשר חוץ למחיצתו נאסר והכי פסקו פל הפוסקים דאבר עצמו אפי' חזר אסור מדאורייתא וכיון שפן הוא ליכא מקום למיטעי פלל וקושית התוס' בריא פאולם לפום רהיטא אמנם כד מעיינת שפיר בסוגיין דחולין גם זה אינו קושיא דהכי אתמר התם (בדף ס"ח ע"א) ד"ה אמר רב ואבר עצמו אסור ועולא אמר ר"י ואבר עצמו מותר ואף דאתומב עולא מ"מ איהו סבר דאבר עצמו מותר וביותר לפי שיטת רש"י דהך תיובתא לא הנה תיובתא גמורה דהא שקיל ושרי התם הגמ' אליביה דקאמר במערבא מתנו הכי כו' ור"י אין ליזה כו' איבע' להו לדברי האומר אין ליזה לאיברים הוציא העובר את ידו והחזירה כו' ולפירש"י הוי הך איבע' אליבא דעולא ועיין רא"ש שם ולפ"ז אליבא דעולא דס"ל דאבר עצמו מותר אם החזיר לפנים וא"כ אי שרית לה בניצא מקצתה א"כ אף אותה מקצת הניצא נמי יהיה שרי בהחזור ושפיר שנייה למגזר אטו פולה דיסבור נמי דשרי בהחזור וכמו שפרש"י ובזה מיושב קושית התוס' ממס' חילין שם ע"א ד"ה שליא כו' שהקשה וז"ל וא"ת היאך מוכח דבראש הוי פילוד דלמא משום דגזרינו מקצתה אטו פולה דמהא נמי דחו לה פ"ק דב"ק ותירוץ דחוק לכאורה (וע' מה שאכתוב לקמן אפי"ה בכוננת תירוץ) ולפי הנתבאר לפנינו לפירש"י לא קשה דדווקא אליבא דעולא שנייה למגזר מקצתה אטו פולה אבל לרב דס"ל דאבר עצמו אסור אפי' בהחזירו וא"כ לא שנייה פלל למגזר פקושית התוס' דכיון דאפי' בניצא מקצתה אסור מדאורייתא הך מיעוט הניצא היאך נטעה להתיר בניצא פולה ודוק היטב בכל זה פי' בזה מתורצים התוס' דהכא ודחולין בטוב טעם ודעת: אף לכאורה איכא לאקשוני לפירש"י פיון דמן הדין אם יש שליא בלא ולד הוי שרי מה שבפנים וגם אותו מיעוט הניצא נמי הוי שרי בהחזור מן הדין רק משום גזירה אטו פולה אסרינו לה וא"כ אמאי איצטריה לן למגזר פולי האי למיסר אפילו מה שבפנים נגזור רק על אותי מיעוט הניצא דיהיה אסור אפילו בהחזור וא"כ לא נטעי עוד בניצא פולה ויהיה סגי בהך גזירה

לחוד ולאיזה צורך גזרו לאסור אף מה שבפנים ובפשיטות יש לייש אליבא דאמת דאין זה סבא לעולא למגור בכי האי גוונא ממ"נ אי משווינו לה פלידה א"כ אף מה שבפנים אסור ואי לא משווינו לה פלידה א"כ אף הינצא צריף להיות שרי בהוקחזר והבו: אף אמרתי להעלות על הפתב מה שישבתי זה ע"ד הפלפול והוא דליבא למגור פלל בכה"ג דאותו מיעוט הינצא אסור אפי' בהוקחזר ומה שבפנים יהיה שרי דא"כ גם בינצא רובה נמי יסבור דמה שבפנים יהיה שרי ואין להקשות לפי זה תקשי קושית התוס' השלישית על רש"י באמת דגבי אשה נמי שייף למגור אטו רובה ואף דחזינו דמטמינו לה משני היינו משום דנפקא פולה וכמש"כ התוס' והמהרש"א ובלא זה לא הנה קשה לו קושית התוס' דאיבא למימר דזה אין סבא פלל לרש"י למגור אטו רובה כיון דיודעת דטמאה פולה גם ברובה נמי תדע דטמאה הוא דרובה פולה בכל התורה פולה וליבא למטעי בהא מלתא פלל והתוס' לא הקשו פן רק לפי שיטתם דפירשו דגם בבהמה הוי הגזירה אטו רובה כו' וא"כ גם באשה אפתי לא תדע ברובה אבל לרש"י דפי' דגבי בהמה הוי הגזירה אטו פולה דנטעי לומר דיש שליא בלא ולד פלל וא"כ דווקא גבי בהמה שייף למטעי אבל לא שייף למטעי פולה וכמש"כ ב"ש"א"כ גם ברובה ליבא למטעי דרובה נמי ודאי לכו"ע הוי פולה וא"כ לא הוי קשה קושית השלישית לרש"י פלל אבל עתה דאמרינו דגם לרש"י הוצרך לומר הו סבא דלכף גזרינו גם על מה שבפנים וסגי הו גזירה דאותו מיעוט הינצא לחוד משום דאיבא למגור אטו רובה וא"כ כיון דס"ל לרש"י הו סבא למגור אפו רובה הדק"ל לדוכתיה אף זה אינו קושית דנדאי איבא לתרוצי לרש"י כמש"כ כיון דידוע גבי אשה דטמאה מכי נפקא פולה לא תטעי ברובה דרובה פולה והא ראיה דבהמה בולד גמור שרינו בינצא מקצתה מה שבפנים אף היבא דהינצא אסור כגון היבא דלא הוקחזר ונשחט דהינצא ודאי אסור ומה שבפנים שרי ולא גזרינו אטו רובה דנטעי להתיר מה שבפנים רק דהבא גבי שליא שפיר שייף למגור אטו רובה אם נגזר בכה"ג דאותו מיעוט הינצא אסור אף בהוקחזר ומה שבפנים שרי וא"כ יהיה משונה מן בולד גמור דבולד גמור הוי ממ"נ אי הוי לידה כגון ברובה הפל אסור אפי' מה שבפנים ואי לא הוי לידה כגון במיעוט אפי' אותו מיעוט נמי שרי בהוקחזר אליבא דעולא וכיון דחזי הבא בשליא במיעוט דאסור בהוקחזר וא"כ יסבור דהוי לידה דאי לא הוי לידה אמאי אסור בהוקחזר ואפי' הכי שרי מה שבפנים ולכף יבוא למטעי ברובה דיסברו דמשונה דין השליא למהוי שרי מה שבפנים בכל גוונא דהא גם במיעוט סבר דהוי לידה ואפ"ה שרי מה שבפנים וה"נ שרי נמי ברובה אבל בולד גמור ליבא למטעי פלל דנדאי יודע דרובה פולה וכן גבי אשה כיון דדין השליא אינו משונה מדין הולד נמי ליבא למטעי וא"כ מתורצים שני הקושיות הן קושית התוס' הן קושית מה שהקשתי ודו"ק ועלו שפיר דברי רש"י בכל אופן ואפתי פש גפן לברורי דלכאורה לפי התוס' איבא לאקשוני טובא דלפירושם דגזרינו אטו רובה דיבוא להתיר מה שבפנים מ"ש דלגבי וולד גמור לא גזרינו הכי ושרינו בינצא מקצתה מה שבפנים ואמאי לא גזרינו אטו פולה ולשיתת התוס' ליבא לתרוצי כמו שפרשתי לפי רש"י דהא לדידהו דס"ל דהסוגיא אנלא אליבא דמ"ד דאבר עצמו אסור א"כ דין השליא והנולד גמור שוויים הם וליבא שום חילוק ביניהם וא"כ אמאי שייף למגור טפי מן בולד גמור ונראה דסברת התוס' הוא דבולד גמור ודאי יודע דרובה פולה וכיון דהוי לידה אסור מה שבפנים אף בשליא

יבוא לטעות פניו דחזא דשרי ליה במקצתה ולא חיישינו דלמא נפקא באותו מקצת ראשו של הנוולד וזאת לא יבין דמטעם ס"ס שרינו ליה רק יספור דלהכי לא חיישינו דלמא נפיק ראשו משום דיש שליא בלא ולד לגמרי ולכך יבוא להתיר גם ביצא רובה פניו דסבר דיש שליא בלא ולד משא"כ גבי ולד גמור דליפא למטעי פלל בזה ולפ"ז יוכן היטיב תירוץ של התוס' במס' חולין אהך קושיא דהבאתי לעיל דלכאורה נראה תירוץ דחוק ובה שפתבתי יוכן דבריהם בטוב וז"ל התוס' וי"ל דאם איתא דביצא הראש לא הוי פילוד לא הנה ראוי לגזור פניו דבמקצתו אי אפשר בשום פעם לבוא לידי חשיבות לידה עכ"ל ורצונם בזה דהא ע"כ מאי דגזרינו בשליא טפי אטו רובה מבנוולד גמור היינו כמ"ש דיקשה ממנו הדבר אמאי לא חיישינו ליציאת ראשו ומש"ה יספור דיש שליא בלא ולד ויבוא להתיר ביציאת רובה ג"כ ותינח אי ראשו הוי פילוד אבל אי לא הוי פילוד ליפא מקום למטעי פלל בשליא טפי מבנוולד ואמאי צריף למגזר אטו פולה אלא ודאי הוי פילוד והבן היטב את זה פתבתי בימי חורפי ומשנה לא זזה ממקומה וגם הלשון אינו מיושב כ"כ רק מפני טורח הכתיבה צנויתי להעתיקם ככתבם וכלשונם ועי' דף יג ע"א גמ' ואב"א ר' נתן התם הוא דאמר בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירף אשפחית כו' אבל ה"כא מי מצי אמר ליה בשור אזיק אימורין לא אזיק לקמן בפ' הפרה אמרינו להך סברא דתוראי בבירף אשפחית ליישב אפי' אם נאמר דהאי פלגא ה"זיקא עבד והאי פלגא ה"זיקא כו' וא"כ מצד הדין אין לחייב לבעל הבור רק פלגא אפי' משתלם מיניה ג' חלקים משום הך סברא דתוראי בבירף כו' והיינו כמש"כ שם התוס' מפני שהוא גמר ההזיק ולכך חשבינו ליה כעושה פולו ולפ"ז לא אמרינו הך סברא רק גבי בור משא"כ בשני שנונים שהזיקו דהיינו שור ושיר פסולי המוקדשין אם נאמר דהאי פלגא ה"זיקא כו' לא משלם ההדיוט יותר בשביל דליפא לאשתלומי מהקדש פניו דליתא פאן הך סברא דתוראי בבירף כו' דהא שניהם הזיקו בשנה ואב"י ורבינא דלקמן (נ"ג) דאמרו גבי שור ושור פסולי המוקדשין דמשתלם פולו מן ההדיוט לר' נתן ע"כ סברי דהאי פולה ה"זיקא עביד כו' וכן פתבו שם התוס' ד"ה הא ונראה כו' עיי"ש ולפ"ז בשמעתין דמשנינו לרבי אבא דאמר אפי' כו' נתן ומשום הך סברא דאנא תוראי כו' אינו רק אי אמרינו האי פלגא ה"זיקא כו' אבל אי אמרינו האי פולה ה"זיקא כו' לא מצי אתיא הא דר' אבא כו"נ דאילו לר' נתן גובה מבשרן כנגד אמורין כמו בשור ושור פסולי המוקדשין לאב"י ורבינא או דע"כ צריף לומר דר' אבא פליג גם בסברת האי פולה ה"זיקא עביד וס"ל דאפ"ה לא משתלם לר"נ פולו רק מן הבור משום הך סברא דתוראי בבירף כו' אבל בשור ושור פסולי המוקדשין לא משתלם מן ההדיוט לר' נתן אפי' אי אמרי' האי פולה ה"זיקא עביד כו' וכן הוא בתוס' בשמעתין ד"ה אנא דהך דר' אבא מצי אתיא בין אם נאמר האי פולה ה"זיקא כו' ובין אי פלגא ה"זיקא כו' עיי"ש ודו"ק עכ"פ ה"ה ודאי דהא דר"א פליג על אב"י ורבינא דלקמן דאילו לאב"י ורבינא גובה מבשרן כנגד אימוריהן ולפ"ז קשה על הרמב"ם דפסק כאב"י ורבינא בשור ושור פסולי המוקדשין שנגחו דמשתלם פולו מן ההדיוט ואפ"ה פסק כר' אבא דשמעתין דאינו גובה מבשרן כנגד אימורין והנה תרי פסקי סתרי אהדי לכאורה ושום א מנושאי כליו לא התעוררו בזה: ונראה דהרמב"ם מפרש דהא דקאמר בשמעתין אנא תוראי כו' לאו משום דיש עדיפות בזה לבור משארי מזיקין וכדלקמן רק דעיקר חילוק דהגמ' הוא דבשלקמא בבור מצי אמר ליה אתה הוא שהוקמתי

דְּהָא גַם בְּלֹא הַשׁוֹר יֵשׁ בְּבוֹר לְבָדוּ פְּדֵי לְהַמִּית וּבַשׁוֹר וְשׁוֹר פְּסוּלֵי הַמְּוֹקֵדִשִׁין נְמִי יֵשׁ
בְּכָל אֶחָד לְבָדוּ פְּדֵי לְהַזִּיק וּבְלֹא הַשְּׂנִי הֵיךְ הָאֶחָד לְבָדוּ עוֹשֶׂה כָּל הַהִיזָק דְּזֵהוּ עֵינָר סְכַרְתָּ
הָאִי כְּנֹלָה הִזְיָקָא כּו' מִשְׁא"כ בְּבִשְׂרָא וְאִמּוּרִין דְּזֵה בְּלֹא זֶה לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַזִּיק כְּלָל
דְּאִם הֵיךְ הַשׁוֹר חָסַר אִמּוּרֵיו אוֹ שְׂלֹא הֵיךְ יְכוּל לְחַיּוֹת מִשׁוּם דְּהָיִי אֲבָר שְׂהַנְשִׂמָה תְּלוּיָה
בּו אוֹ דַעַכ"פ הֵיךְ בַּעַל מוּם וְלֹא הֵיךְ בּו פֶּח לְהַזִּיק וְדַמְיָא לְהָא דְאִמְרִינּוּ בְּכַתְּנֻבוֹת בַּפ' מִי
שְׂהֵיךְ נְשׁוּי (צ"ג ב') דְּבַשׁוֹר לְחַרְיִשָּׁה וְעוֹמֵד לְחַרְיִשָּׁה כ"ע מוֹדִים דְּחוֹלְקִים בְּשׁוֹנָה וְהִינּוּ
כַמִּש"כ רַש"י שֵׁם פִּינּוּ דְּבְלֹא חֶלֶק הַקֶּטֶן לֹא הֵיךְ יְכוּל לְחַרּוֹשׁ עֵי"ש הֵיטֵב וְה"נ דְּכּוֹנֵתָה
דְּבְלֹא אִמּוּרִין לֹא הֵיךְ יְכוּל לְהַזִּיק וְהִינּוּ דְאִמְרִינּוּ בְּשִׁמְעֵתִין מִי מְצִי אֲמַר בְּשִׂרָא אִזְיָק כּו'
וְרָצָה לֹמַר שְׂאִי אֲפִשְׂרָא לְתַלּוּת כָּל הַנְּזָק בְּבִשְׂרָא וְלֹמַר שְׂהַבְּשִׂרָא לְבָדוּ ג"כ הֵיךְ יְכוּל
לַעֲשׂוֹת הַהִיזָק דְּזֵה אִינוּ דְּבְלֹא אִמּוּרִין לֹא הָיִי מְצִי לְאִזְיָקֵי כְּלָל וְזֵה נִכּוֹן מְאֹד בְּסִבְרָא
וְאִי קִשְׂיָא דְאִם כֵּן דְּלִהְתֵּם מְדַמְיָנּוּ לֵה א"כ הֵיךְ לָנוּ לְחַשׁוֹב חֲצֵי הַהִיזָק עַל הָאִמּוּרִין כְּמוֹ
הֵתֵם דְּחוֹלְקִים בְּשׁוֹנָה וּמִי שְׂיֵשׁ לוֹ חֶלֶק קֶטֶן אַפ"ה נוֹטֵל חֶלְקוֹ בְּרִינּוֹת כְּמוֹ מִי שְׂיֵשׁ לוֹ חֶלֶק
גְּדוֹל וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּאִם הָיִי חָסַר חֶלְקוֹ לֹא הֵיךְ יְכוּל לְחַרּוֹשׁ וּלְכַד פְּלָגֵי בְּשׁוֹנָה וְא"כ ה"נ
דְּכּוֹנֵתָה שְׂהֵיךְ לָנוּ לְחַשׁוֹב חֲצֵי הַהִיזָק עַל הָאִמּוּרִין וְהַרְמַב"ם עֲצָמוּ לֹא פָּסַק כֵּן רַק
דְּחֻשְׁבִּינּוּ הַנְּזָק עַל הָאִמּוּרֵי לְפִי עֶרְבָּה ע"ש אַף בְּאִמְתָּ לַק"מ דְּשְׂאֵנִי הֵתֵם שְׂנִשְׂתַּתְּפוּ שְׂלֹא
לְדַעַת רַק דְּמַמְיָלָא נַעֲשֶׂה הַשְׁוֹתְפוֹת וּבַכּה"ג לֹא אִמְרִינּוּ דְּחוֹלְקִים בְּשׁוֹנָה רַק לְפִי עֶרְבָּה
מְעוֹתִיהֶם כַּמִּש"כ הַר"ן שֵׁם בְּאוֹתָהּ סוּגְיָא דְּכַתְּנֻבוֹת וְהִבִּיא רַאָיָה מְהָא דְּלַקְמָן (דָּף לו')
שׁוֹר שׁוֹנָה מְאִתִּים שְׂנַגַח שׁוֹר שׁוֹנָה מְאִתִּים כּו' חֲזוֹר וְנַגַח חֲזוֹר וְנַגַח כּו' אֲלַמָּא דְּחוֹלְקִין לְפִי
עֶרְבָּה מְעוֹתִיהֶם וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׂנִשְׂתַּתְּפוּ שְׂלֹא לְדַעַת וְכֵן כ' הַמְּרַדְכֵי וְהִבִּיא רַאָיָה מְהָא
דְּעוֹבְדֵי לְזֵה שְׂנִי יָמִים וְלְזֵה יוֹם אֶחָד עֵי"ש בַּמִּס' ב"ב (י"ג) וְא"כ ה"נ בְּבִשְׂרָא וְאִמּוּרִין
דְּנֻדָּי דְּהָיִי כְּנִשְׂתַּתְּפוּ שְׂלֹא לְדַעַת וּבְלִי סָפַק שְׂמַכְאֵן יֵצֵא לְהַרְמַב"ם הָךְ דִּינָא דְּמַנְכִּינּוּ עַל
הָאִמּוּרִין לְפִי עֶרְבָּה כַּנ"ל בְּיִשׁוּב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְעֵי' וְלֹא נַעֲלַם מִמֶּנִּי דְּלִשְׂנָא דְּסוּגְיָין
דְּנַקְיָט הָךְ טַעְמָא דְּתַנְרָאֵי בְּבִירָךְ הוּא דְּחוֹק לַפ"ז אַף מְכַל מְקוּם אִין מְזֵה תְּפִיסָה עַל
הַרְמַב"ם מִשׁוּם דְּבַקֵּל יֵשׁ לִיִּשְׁבּוּ וְעֵי: סְלִיק פִּירְקָא פֶּרֶק שְׂנִי פִּיצַד הַרְגֵּל דָּף י"ז ע"ב
תוּס' ד"ה קמ"ל דְּחִיָּה בְּכָלֵל בְּהֵמָה כּו' אֲלֵא יִלְפִינּוּ בְּהֵמָה מִשְׁבַּת כְּדִאִמְרִינּוּ בַּס"פ הַפֶּרֶה
דְּבַעֲרִיהָ וּבְהֵמָה הַפֵּל אֶחָד דְּמַתְּרַגְמִינּוּ בְּהֵמָה בְּעִיר עַכ"ל וּבַנ"י הוֹסִיף עוֹד בְּזֵה כְּדִאִמְרִינּוּ
וְשֵׁב הַפֶּה וּבָא הַפֶּה זֶה הִיא שִׁיבָה זֶה הִיא בִּיאָה וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְפִי דְּבַרְיָה דַּא"כ גְּבִי
הַפֶּרֶשֶׁת הַר סִינֵי דְּכַתִּיב אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ כּו' וְאִמְרִינּוּ עֲלֵה בַּפ' הַפֶּרֶה [שֵׁם בְּסוּגְיָא
הַנ"ל] דְּחִיָּה בְּכָלֵל בְּהֵמָה אִם לְרַבּוֹת הַעוֹפּוֹת אִם אִיתָא דְּכָל הֵיכָא דְּכַתִּב בְּהֵמָה יִלְפִינּוּ
מְבַהֲמָתָה דְּגַבִּי שְׁבַת א"כ לֹא צְרִיכִינּוּ לְמִילָף עוֹפּוֹת מִיתוּרָא דְּקָרָא דְּאִם דְּתַקִּיפּוּק לִיָּה
מַג"ש דְּבַהֲמָתָה דְּשְׁבַת דְּגַם עוֹפּוֹת בְּכָלֵל כְּדִאִמְרִינּוּ הֵתֵם לְפִירְקָה יִלְיָף הַמּוֹר חֲמוֹר מִשְׁבַּת
לְחִסְמֵיהָ יִלְיָף שׁוֹר שׁוֹר מִשְׁבַּת וְלֹא בְּעֵינּוּ קָרָא יִתְּרָה לְעוֹפּוֹת וְא"כ ה"נ אֲמַאי לֹא יִלְפִינּוּ
הַפֵּל מַג"ש דְּבַהֲמָתָה וְאִיתָר לִיָּה קָרָא דְּאִם דַּז"א קִנְשִׂיָא מִשׁוּם דְּכַבֵּר הַרְגִּישׁוּ הַתוּס'
עֲצָמָם בַּפ' הַפֶּרֶה (נ"ד א') ד"ה הו"א בְּזֵה וְכַתְּבוּ וְנ"ל וּמִיָּהוּ לְהַפְרָשָׁה דְּהַר סִינֵי נִיחָא
דְּלֹא שְׂיִיף לְמִילָף מִשְׁבַּת דְּעִזִּין לֹא נִאֲמְרוּ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עַכ"ל וְהָא דְּיִלְפִינּוּ דְּחִיָּה בְּכָלֵל
בְּהֵמָה לְהַפְרָשֶׁת הַר סִינֵי מְקָרָא דְּזֹאת הַבְּהֵמָה וְכַתִּיב בְּתַרְגִּי אֵיל צְבִי וְיִחְמוֹר כְּדִאִמְרִינּוּ
בְּחֻלּוּיִן אַף שְׂגַם זֶה נִאֲמַר אַח"פ כְּכָר כְּתִב ע"ז בַּמַּהֲרַמ"ש דְּאִינוּ יִלְפוּתָא רַק גִּילּוּי מְלִתָּא
בְּעֲלָמָא וְעוֹד י"ל מִשׁוּם דְּשַׁעָה מְדוֹרוֹת לֹא יִלְפִינּוּ כְּדִאִמְרִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין (ט"ו ב') וּבְמַנְחוֹת

(נ"ו) ואין לומר דזהו דנקא במה מצינו אבל בג"ש ילפינו שפיר דמדברי התוס' במנחות [י"ט ד"ה ושמואל אמר] מוכח שם מדבריהם להדיא דאין לחלק בכה וא"כ לק"מ מהפירוש ה"ס אף קשה דבחולין (ע"א א') דילפינו דחיה בכלל בהמה לטומאה מקרא דאיל צבי ויחמור ואמאי לא יליף גם עופות לטומאה מג"ש דבהמתה דבשבת ואמאי אמרינו בכל דוכתא דנבילת עוף טהור אינה מטמאה רק אבית הבליעה אבל טומאת מגע ומשא אין בה ולמה לא יליף משבת גם לטמאת מגע ומשא הן אמת דלפמ"כ רש"י בחולין (כ"ז ב') דהא דעוף אינו מטמא במו"מ משום דכתיב לא יאכל לטמאה בה אין לד אלא מה שאמור בה וכן כתב רש"י בזבחים (ס"ט ב') ד"ה עוף עיי"ש וא"כ לק"מ דלהכי לא ילפינו עוף לטומאה מג"ש דבהמתה דגבי שבה משום דאימעיט בהדיא מקרא דלא יאכל לטמאה בה אכן דברי רש"י בעצמם צריכים תלמוד ויש לדון בה דהוה דרשא שכ' רש"י לא מצאתי פן בשום דוכתא ובגדה (מ"ב ב') דרשינו מהו קרא דנבלת בהמה לא מטמאה אבית הבליעה משום שפאמר בה ולא באחרת וכן הוא בתו"כ ובילקוט וא"כ הוה מיעוטא דבה הוא לאידך גיסא למעט בהמה מטומאת בית הבליעה ולא למעט עוף מטומאת מגע ומשא וע"כ צ"ל דהא דעוף אינו מטמא במגע ומשא הוא משום דלא מצינו לה בפתוב טומאה אחרת רק זו דבבית הבליעה וא"כ הדק"ל אמאי לא ילפינו מבהמתה דשבת דגם עופות בכלל ויהיו מטמאים גם במגע ומשא ואין לומר דלא פהתוס' דבהמה מבהמתה לא ילפינו משום דלא דמו בלישנא לגמרי דזה ודאי אין קפידיא כלל ותדע דהא ילפינו לפריקה ולחסימה חמור חמור ושור משור משבת אף דגבי שבת פתיב שורף ונחמורף ש"מ דאין זה קפידיא וא"כ הדק"ל וצע"ג: שם בגמ' בעי רבא דרסה על הפלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו בהר מעיקרא אזלינו וגופו הוא או בהר הבר מנא אזלינו וצורות ניהו וקשה לי דהא לקמן בפרק הפרה (נ"ג ב') אמר רבא שור ואדם שדחפו לבור כו' לענין פנפך ושלשים של עבד שור חייב וכו' והא התם דהשור דחפו לבור ומת בתוך הבור הוי דומיא דנתגלגל למקום אחר ונשבר וא"כ אי נימא דבתר בסוף אזלינו הוי צורות ובצורות הוה קיי"ל דלא משלם פנפך פדאמרינו להדיא בפרק שור שנגח ד' וה' (מ"ד ב') ואפתי צורות ניהו ופירש"י ואין פנפך פתוב אלא בנגיחה דהוי גופו ממש עכ"ל וא"כ מדפשיטא ליה לרבא התם דמשלם פנפך ש"מ דס"ל דבתר מעיקרא אזלינו והכא בסוגין מסקינן דלרבא קמבעי לי' וא"כ קשיא רבא אדרבא ולכאורה הוה נראה ליישב ולומר דדין צורות אינו אלא ברגל משום דהלקתא דגמירי לה לא גמירי אלא ברגל ואף שפכתו התוס' בסוגין בד"ה מבר דגם בשן איפא צורות דחזיר שהי' נובר באשפה הוא תולדה דשן דלהנאתו קא עביד וכן מוכח להדיא מסוגין דדף מ"ד דפריף ואפתי צורות ניהו והתם בשן מיירי דהא מתחבף בפנותל להנאתו דמיירי בי' התם תולדה דשן הוא וא"כ ע"כ צ"ל דלאו דווקא ברגל מ"מ משים הוה לא הברא דשאני שן דדמיא לרגל להלכותיהן ומחז קרא נפקא תרנונייהו משא"כ גבי קרן ליפא להוה הלקתא דצורות והתם בשור ואדם שדחפו לבור מיירי בקרן דהא דחיפה הוי הולדה דקרן שפוננתו להזיק ולכה ליתא התם להוה דינא דצורות ולכה שפיר הוי פשיטא לי' לרבא התם דחייב בכופר אף דהכא קמבעי לי' ואף דלפי מה שפירש"י ואין כופר פתיב אלא בנגיחה דהוי גופו ממש משמע דגם בקרן אי לא הוי גופו ממש נמי הוי צורות ופסור מפנפך מ"מ גם משום הוה לא תברא משום דברונתא נוכל לפירש הוה

סוגיא דלא כפירש"י רק דהכי קפריה ואפתי צרורות נינהו וא"כ אינו חייב רק בתצי
פופר וקיי"ל דכופר שלם אמר רחמנא ולא תצי פופר פדאמרק בדרף מ' עיי"ש וכן הוא
בכמה דוכתי במכילתין ופי' זה הוא מרוות טפי מפירש"י וא"כ אפתי נוכל לנישב ולומר
דבקרן לא שייך פלל הך מלתא דצרורות ולק"מ אף זה אינו דהא בסוגין לקמן (י"פ א')
קמביעי לי' לרב אשי אי יש שינוי לצרורות לרביע נזק והיינו פ"כ אי יש צרורות לקרן
אם לא וקפריה עלה ותפשוט לי' מדרבא כו' ומשני דלמא רבא את"ל קאמר וא"כ הא
רבא גופא נמי קמביעי לי' הך מלתא אי יש צרורות לקרן ולא איפשטא לי' וא"כ היאך
פשיטא לי' דהשור משלם פופר הא אי בתר בסוף אזלינן הוי צרורות ופטור מהפופר
והדק"ל ויש לומר דרבא התם איירי בדקאזיל מינ' ומינ' פדמשניו בפ' שור שנגח ד'
וה' וקא דלא מפרש פן רבא בהדיא היינו משום דלא נחית התם להך מלתא לאשמועינן
דיני כופר רק דעיקר חידושי דמימרא דרבא התם הוא לאשמועינן דאיפא גונוי דזה חייב
ונה פטור ואיפא מלתא דהוא בהיפוף ולכך קאמר בסתמא דלענין פופר ושלשים של עבד
משפחת לה דשור יהי' חייב והיינו בדקאזיל מינ' ומינ' ואדם ובור לעולם פטורים מזה
וליאפא בהו שום צד שיהיו חייבים פן צריה לנישב אבל מקל מקום הוא דחוק דמצד
הסברא נראה דבבור לא שייך לומר מיניה ומיניה דהך דמיניה ומיניה אינו אלא בשטח
השנוה כמו בדלי ומתספך בפותל אבל בדחפו לבור איה שייך לומר מינ' ומינ' דא"כ
בהכרח שגם השור יפול שמה וזה אינו במשמע וצע"ג שוב ראיתי פיון דקיי"ל דבור
שחייבה עליו תורה להבלו ונדאי דחייב לכו"ע ורק בחבטה הוא דפליגי רב ושמואל
לקמן בפירק הפרה אבל להבלו ונדאי דחייב לכו"ע דהתורה העידה על בור ואפי' מלא
ספוגין של צמר וכיון שפן שפיר איפא למימר דקאזיל מינ' ומינ' דהיינו שדחפו עד פי
הבור ומיד מת בהבלו שמלמעלה דהא ונדאי דליפא למימר דאף דקיי"ל להבלו מ"מ לא
אהני לי' רק ההבל שבקרקעית הבור בטפח העשירי דהא לכך בעינו שיהי' הבור עמוק
עשרה דונקא ש"מ דההבל שבטפח התחתון היא דאהני ביה למיתה אבל לא ההבל
שבטפח העליון דזה ונדאי אינו דלהדיא אמרינן לקמן בפ' הפרה נ"א') רבה אמר הב"ע
במתהפך דנפל אאפי' ואתהפך ונפל בי' דהבלא דאהני' ביה אהני הרי להדיא דגם ההבל
שבפי הבור בטפח העליון ג"כ אהני בי' למיתה ולכך שפיר י"ל דקאזיל מינ' ומינ' עד
שדחפו לפי הבור ודו"ק: שם בגמ' זרק פלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור
מ"ט מנא הבירא תבר פתבו התוס' נראה דאם זרק אבן או חץ על הפלי ובא אחר וקדם
ושברו במקל דפשיטא דחייב ולא שייך פאן מנא תבירא הבר דאי אזלינן נמי הכא בתר
מעיקרא לא משפחת לה ח"נ בצרורות וסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק
פלי עצמו עכ"ד והרא"ש בפירקין סי' ב' כתב ומסקינן דהתינה בר"ה והזיקה ברה"י
דחייב ואע"ג דגבי דרסה על הפלי ונתגלגל למקום אחר ונשבר אסיקנא לעיל פרבה
דבתר מעיקרא אזלינן הכא לא אזלינן בהר מעיקרא אלא בתר המקום שנעשה בו הנזק
דגלי קרא ברגל ובער בשדה אחר והביעור הי' בתצר הנזק עכ"ל ולכאורה הי' נראה
לדייק מדברי הרא"ש אלו דלא ס"ל כדברי התוס' לחלק בין זורק אבן לזורק פלי לענין
אם בא אחר ושברו דאם איתא דס"ל כהתוס' א"כ לא הוי מקשה מידי מהא דדרסה על
הפלי כו' דאזלינן בה בתר מעיקרא דאימא דשאני התם דזורק הפלי גופא ובהא הוא
דאזלינן בהר מעיקרא משא"כ בהתינה בר"ה והזיקה ברה"י דזרקה צרורות בזה לא

אזלינו בְּהַר מְעִיקְרָא דַּא"כ לָא מְשַׁפְּחַת צְרוּרוֹת בְּעוֹלָם וּכְמַש"כ אֵלָא ע"כ דְּלֵא ס"ל לְהֵרָא"ש לְחַלְק בְּזָה וְכֵן הִבִּינוּ מְדַבְּרֵי הַיִּשׁוּשׁ בְּפִינְקִין סִי' ד' וְהֵרַב בְּעַל קִצְה"ח סִי' ש"צ עֵי"ש דְּהֵרָא"ש פְּלִיג בְּהָא מְלִתָּא עַל הַתּוֹס' אֵלָא שְׁנַחְלֵקוּ בְּזָה הַיִּשׁוּשׁ וְהַקִּצְה"ח דְּהַיִּשׁוּשׁ הַכְרִיעַ לְהַלְכָּה פְּהַתּוֹס' וְהַקִּצְה"ח רוּצָה לְפָסוּק בְּזָה פְּהֵרָא"ש וְצ"ל לְדַבְּרֵיהֶם אַף דְּנֻדַּי אִיפָּא נְמִי בֵּין זֹרְק אֶבְן לְזֹרְק פְּלִי גַבֵּי בְּהֵמָה שְׁהַזִּיקָה בְּרַגְלָא דְּזָה מְשַׁלְמַת ח"נ וְזָה מְשַׁלְמַת נ"ש וַא"כ אֶפְתִּי לֹא מְקַשָּׁה הֵרָא"ש מִיַּדִּי אִפִּי אִם יִסְבּוֹר בְּזָה דְּלֵא פְּהַתּוֹס' לְחַלְק בְּאַדָּם הַזֹּרְק פְּלִי אִו אֶבְן וּבְתַרְנוּנֵיהוּ ס"ל דְּפִטוֹר הַמְשַׁבֵּר מְשׁוּם דְּמָנָא הַבִּירָא תְּבַר מ"מ פִּינּוּ דְּנֻזְקֵי מְמוֹנֵוּ וְהוּא הַזִּיקָא דְּרַגְלָא נֻדַּי דְּחַלּוּקִין בְּדִינָם א"כ מֵאִי קָא קִשְׁיָא לִי לְהֵרָא"ש מִהַתִּיזָה בַר"ה דְּמִינֵי בְּנֻזְקֵי רַגְלָא עַל הָא דְּדַרְסָה עַל הַפְּלִי דְּמִינֵי ג"כ בְּנֻזְקֵי רַגְלָא פִּינּוּ דְּבָזָה נֻדַּי וְקִין הֵם בְּדִינָם אַף זָה אִינוּ דְּאִינְהוּ הִכִּי קְאָמְרִי דְּנֻדַּי מְצַד הַסְּבָרָא גַם גַּבֵּי צְרוּרוֹת הָנִי לֵן לְחַיִּבֵי ל"ש פִּינּוּ דְּמִסְקִינּוּ דְּבַתֵּר מְפִיקְרָא אֶזְלִינוּ רַק דְּבַצְרוּרוֹת הַלְכְתָּא גְּמִירִי לֵה דְּאִינוּ חַיִּיב רַק ח"נ וְכִינּוּ דְּהָךְ הַלְכְתָּא לֹא אֲתִי לְאַחְמוּרֵי עַל הַמְזִיק רַק לְהַקְלָא עָלֵיו וּכְמַש"כ הֵרָא"ש בְּפִינְקִין לְעִיל מִינֵי בְּסִי' הַנ"ל א"כ מְמִילָא בְּהַתִּיזָה בַר"ה הִי לֹו לְפִטוֹר פִּינּוּ דְּמְצַד הַסְּבָרָא מְסַקִּינּוּ דְּבַתֵּר מְפִיקְרָא אֶזְלִינוּ וּפִטוֹר וְהָךְ הַלְכְתָּא לֹא אֲתִיָּא לְאַחְמִירֵי עָלֵיו רַק לְאַקוּלֵי פְּנ"ל בְּכַוֵּנַת דְּבַרְיָהֶם וּפְשׁוּט: אַף בְּעֵיקָר דְּבַרְיָהֶם לֹא נִלְפַנ"ד הָךְ מְלִתָּא דְּבַאֲמַת סְבַרְת הַתּוֹס' הִיא סְבָרָא אֲלִימְתָּא וּבְרוּרָה פְּאֲשֵׁר הוּא מְבֹנָאָר לְכָל מְעִינּוּ וּכְמַש"כ הַתּוֹס' דְּסְבָרָא פְּשׁוּטָה הִיא לְחַלְק בְּזָה וְגַם הֵרָא"ש לֹא נַחְלַק בְּזָה וְאַפ"ה שְׁפִיר קָא קִשְׁיָא לִי לְהֵרָא"ש דְּנָהִי דְּלַעֲנֵנּוּ שְׁיָהָא נַחְשֵׁב הַפְּלִי פְּמָנָא תְּבִירָא שְׁפִיר אִיפָּא לְפִלּוּגֵי בֵּין זֹרְק אֶבְן זֹרְק הַפְּלִי גּוּפִי' וּכְמַש"כ הַתּוֹס' מ"מ פִּינּוּ דְּקִי"ל דְּבַתֵּר מְעִיקְרָא אֶזְלִינוּ בְּזֹרְק הַפְּלִי גּוּפִי' א"כ הוּא הַדִּין לְעַנְנֵן הָךְ דִּינָא דְּקִי"ל דְּצְרוּרוֹת בַר"ה פְּטוֹר וּבַרְה"י חַיִּיבִים לְעַנְנֵן הָךְ דִּינָא גּוּפִי' אִית לֵן לְמִיזַל בְּצְרוּרוֹת בְּתֵר מְעִיקְרָא וּלְמַפְטְרֵי בְּהַתִּיזָה בַר"ה מְשׁוּם דְּאִית לֵן לְמַחְשֵׁב פְּאִילוּ כְּבָר נִפְשָׁה הַהִיזְק פְּלוּ בַר"ה דְּכִינּוּ דְּתַחֲזִילְתוּ הַי' בַר"ה וּמִיָּד שְׁהַתִּיזָה סוּפּוּ לְפַעֵל פְּעוּלְתוּ מְעַצְמוּ לְכָךְ אִית לֵן לְמִיזַל בְּזָה בְּתֵר מְעִיקְרָא לְעַנְנֵן קְרִיאַת מְקוּם הַנְּזַק הִיכֵן נַעֲשָׂה בַר"ה אִו בַרְה"י דְּבַשְׁלָמָא אִם אִנוּ דְּנִין עַל גּוּף הַפְּלִי אִי חַשִּׁיב פְּמָנָא תְּבִירָא אִי לֹא בְּזָה שְׁיָהָא שְׁפִיר לְפִלּוּגֵי בֵּין זֹרְק אֶבְן דְּלֹא נַעֲשָׂה מְעַשָּׂה בְּגוּף הַפְּלִי וּלְכָךְ הוּא חַשִּׁיב כְּשֵׁלֵם וְחַיִּיב הַמְשַׁבֵּר אַף דְּסוּפּוּ הִי לְהַשְׁבֵּר ע"י הָאֶבְן מ"מ כָּל כְּמָה דְּלֹא הִגִּיעוּ הָאֶבְן הוּא בְּשַׁלְיָמוּתוּ פִּינּוּ שְׁעֵדִינּוּ לֹא נַעֲשָׂה בּוּ שׁוּם מְעַשָּׂה בְּגוּפּוּ מִשָּׂא"כ בְּזֹרְק הַפְּלִי גּוּפִי' פִּינּוּ שְׁנַעֲשָׂה הַמְעַשָּׂה בְּגוּף הַפְּלִי תוּ חַשִּׁיב פְּמָנָא תְּבִירָא אֶבְל פְּאֲשֵׁר בְּאִנוּ לְדוּן עַל גּוּף נְזַק הַצְּרוּרוֹת הִיכֵן נַעֲשָׂה בַר"ה אִו בַרְה"י בְּזָה שְׁנָה דִּין הַצְּרוּרוֹת נְדִין הַזֹּרְק אֶת הַפְּלִי וְכַשֵּׁם דְּבְזֹרְק הַפְּלִי אֶזְלִינוּ בְּתֵר מְעִיקְרָא וְחַשְׁבִּינוּ גִי' פְּמָנָא תְּבִירָא פְּמוּ כֵן בְּהָךְ נְזַקָא דְּצְרוּרוֹת שְׁהַתִּיזָה בַר"ה אִית לֵן לְמִיזַל בְּתֵר מְעִיקְרָא וְלְמַחְשִׁבֵיהֶּ פְּאִילוּ נַעֲשָׂה בַר"ה פִּינּוּ שְׁכְּבָר נַעֲשָׂה הַמְעַשָּׂה בְּגוּף הַצְּרוּרוֹת שְׁכְּבָר הִתְזוּ וַא"כ דְּמִינּוּ בְּזָה פְּאִילוּ נַעֲשָׂה מְעַשָּׂה בְּגוּף הַפְּלִי וְזָה בְּרוּר וְנִכּוּן מְאוּד בְּסְבָרָא וְדו"ק: וְמָה שְׁכ' עוֹד בְּקִצְה"ח לְהַבִּיא רֵאִי' דְּלֵא פְּהַתּוֹס' מְדַבְּרֵי הַטוֹר בְּסִי' תִי"ח וּמְפִירֵשׁ"י וְתוֹס' גַּבֵּי מְרַבָּה בְּחַבִּילָה דְּלַעֲלֵל דְּפִירְשׁוּ דְּהִינּוּ אִשׁוּ וְכִינּוּ דְּאִשׁוּ אִינוּ אֵלָא מְשׁוּם חֲצִיז וְלֹא אֶזְלִינוּ בְּתֵר מְעִיקְרָא א"כ אֲמַאי אִינוּ חַיִּיב הַשְּׁנִי וְעַכ"פ יִתְחַיִּיבוּ שְׁנֵיהֶם עַכ"ל אֲשַׁתְּמִטְתִּי דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּסוּגְיָא הַנ"ל דְּכַתְּבוּ בְּאַמַּת לְפָרֵשׁ הָךְ מֵאִי קְעַבִּיד דְּאָמַר הָתָם הַש"ס דְּהַפְּנוּנָה הִיא מֵאִי קְעַבִּיד סְפִי מֵאַחְרֵינָא וְר"ל דִּיתְחַיִּיבוּ שְׁנֵיהֶם וְגַם

רש"י שפ"י באינה מילי במסר שורו וכו' דיפטור האחרון לגמרי מ"מ במרבה בתבילה לא פירש פלום והיינו משום דהוה מלתא תליא בפלוגתא ולמ"ד אשו משום ממונו א"כ הוא הפירוש כמו במסר שורו דיפטור האחרון לגמרי ולמ"ד משום חציו צריף לפירש פהתוס' דיתחייבו שניהם וכמש"כ התוס' וכסברת בעל קצה"ח ולקף לא פירש בו רש"י פלום ולכל חד וחד יתפרש פכום טעמי' וזהו דבר הרגיל בפ"י רש"י ולהרמב"ם דאית לי' ג"כ כפירש"י מ"מ איהו הא קמפרש במרבה בתבילה פירושא אחריןא והוא שהוסיף במשא הבהמה ובטעינתה וא"כ אין פאן שום ראי' לדברי בעל קצה"ח סוף דבר דברי הקצה"ח תמוהים בעיני מאוד ונלאתי להאריף בסתירת יתר דבריו אמנם במה שכתבתי נסתרו כל דבריו שם ודו"ק ודברי הפור בסי' תי"ח ודאי דאזיל בשיטת התוס' לחייב שניהם ודלא כמו שהבין בעל קצה"ח בדבריו בהיפוף רק דהטור קצר קצת בלשונו אבל יש לכוננו לדעת התוס' כמו שהוא מדרכו בכל דוכתי להיות נמשך אחר שיטת התוס' ועיין: ובמאי דמשגי הרא"ש דגלי קרא ובער בשדה אחר והביעור הי' בתצר הנזק ולקף לא אזלינן ביה בטר מעיקרא יש לעיין דא"כ למה פתב הרא"ש בפ"ק סי' (א) שאם הי' עץ ארוך מונח מקצתו ברה"ר ומקצתו ברה"ר ודרכה עליו בהמה ברה"ה ושברה הפלים שתחתיו ברה"י הוא פטור ואמאי לא נימא ג"כ פיון שהביעור הנה ברה"י יתחייב כמו בהתיזה ברה"ה והזיקה ברה"י דאזלינן בטר מקום הביעור ובשלקמא בלא דברי הרא"ש אלו לא קשיא על דברי התוס' דשם מסוגיית הש"ס דהתיזה ברה"ר לחוד משום דאיכא לשנויי דשאני התיזה דאזלינן בי' בטר בסוף וסוף הביעור נעשה ברה"י משא"כ בעץ ארוך לא שייך למיזל בי' בטר בסוף פיון דנעשה הפל בפעם אחד אבל לפום מאי דכ' הרא"ש דגם בצורות הו"ל למיזל בטר מעיקרא רק משום דגלי קרא ובער בשדה אחר א"כ גם בעין ארוך נמי נימא הכי וא"כ דברי הרא"ש קשיין אהדדי וקושיא זו קשיא בין לפי מאי שפירשנו בדבריו ובין לפי מאי שהבינו בדבריו היש"ש והקצה"ח ונ"ל דשאני עץ ארוך דכיון שהעץ מונח מקצתו ברה"ר דדרסי' בי' רגלי בהמה דרף הגליוכן לקף לא הוי לי' להניח פלום שם תחת העץ אף במקצתו שברה"י משום דדמי פאילו הניחן ברה"ה עצמן פיון דפ"י הדריסה ברה"ה שהוא דבר ההוה ומצוי ורגיל ישברו הפלים שתחתיו ברה"ה משא"כ בהתיזה צורות מרה"ה לרה"י אף דהוי אורח' מ"מ אינו דבר הרגיל ומצוי כ"כ משום דגם אי תתיז צורות אינו בהכרח שייפגעו בכלים אלו ונוקא דדלקמא יפלו מן הצד או במק"א מן התצר ולקף לא הוי כמניח פולו ברה"ר ולא פשע מידי בהנחת פליו משא"כ בעץ ארוך דאיהו הוא דפשע במה שהניח פליו שם והוי כמניחו ברה"ה עצמו וזה פשוט כנלע"ד והרב בש"ג פתב בפ"ק שלקף השמיט הרי"ף להו בעיא דהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י משום דדעתו באמת ליפטור בזה כמו שכתב הרא"ש לדבריו בדין עץ ארוך משום דאורח' הוא וא"כ כמו כן בהתיזה צורות נמי פטור ומדבריו נראה דהרא"ש שכתב להו דינא דעץ ארוך לדברי הרי"ף קאמר לה ולי' לא ס"ל דהא איהו הביא להו בעיא דהתיזה ופסק פן להלכה דחייב וא"כ קושיותינו מעיקרא לק"מ לפי דברי הש"ג אכן דבריו תמוהים מאר בעיני דאיהו אפטר דהרי"ף ידחי סתמא דגמ' מהלכה בסברא בעלמא מאי דלא מצינו בגמ' שום חולק ע"ז (שוב ראיתי שפבר עמד בזה הרב במע"מ והקשה עליו פן אלא שמה שכתב שם בזה בפ"ב אינו נ"ל וכן הרמב"ם דאזיל תמיד בשיטת הרי"ף פסקה להו בעיא ומהשמטת הרי"ף ודאי דאינו ראיה דמצינו לו שהשמים פמה

דברים בסוגיא זו והיינו משום דלא שכיחי כ"כ גם מהרש"ל ביש"ש בפ"ק סי' ד' פסק לתרנוניהו עיי"ש אלא שחילק ביניהם בענין אחר ממה שכתבנו והנלענ"ד פשוט כתבתי ועיין: שם לרבה פשיטא לי' לרבה קמיעי לי' וקבעי למיפשט (בדף י"ח א') מהא דתרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נ"ש ש"מ בטר מעיקרא אזלינן וקדחי תרגמא אחבל ופריה עלה והא חבל משונה הוא ומשני דמאנס בלישה ופריה עלה והא נשבר דלי קתני ומסיק אמר רב ביבי בר אבבי דקאזיל מינאי מינאי והרי"ף והרמב"ם פסקו לרבה ואפ"ה הביאו להא דרב ביבי דקאזיל מינאי מינאי והוא תרתי דסתרי אהדדי וכבר נלמדו בו ישובים רבים עיי' ברא"ש ובנ"י וכולם דחוקים והרמב"ן כתב לרבה נמי ס"ל דבתר בסוף אזלינן ואפ"ה פטור המשברו משום דה"ל כמנא תבירא והא דקבעי למיפשט מרבה נמי הוא דבתר בסוף אזלינן מדקאמר דהשני פטור ולא אמר דהראשון חייב ש"מ דס"ל לרבה דהראשון נדאי דפטור משום דבתר בסוף אזלינן רק דאפ"ה חשיב כמנא תבירא ופטור אף השני והביא ראי' מהא דאמר רבה גופי' בירק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף פלוגתא דריב"ב ורבנן דלרבנן תרנוניהו פטירי ולריב"ב האחרון חייב שקינר מיתתו אבל לכו"ע הראשון פטור ואי ס"ד דבתר מעיקרא אזלינן אמאי לא יתחייב הראשון לכו"ע וכן בבא שור וקבלו בקרניו דאמרינן דהוי פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן אי פיפר הוי דמי גיזק או דמי מזיק ואי ס"ד דבתר מעיקרא אזלינן א"כ גבירא קטילא קטיל נאפני' אי הוי דמי מזיק מ"מ פטור השני אלא ש"מ דס"ל לרבה דבתר בסוף אזלינן והש"ס נמי דבעי למפשט מרבה הוא דבתר בסוף אזלינן מדלא קמחייב להראשון ולפ"ז שפיר פסקו הרי"ף והרמב"ם לתרנוניהו ולא סתרי אהדדי כלל זהו תוכן פנונת הרמב"ן בקצרה ולא אבין דבריו הקדושים בזה דאפתי גם לפי פירושו לא תיקון פלום לתרץ קושיותו לפום מאי דסבר הרמב"ן לדמות מיתה לגזקין דא"כ אפתי תיקשה דהא חזינו בגזקין דאפ"ה אי בהר בסוף אזלינן אפ"ה פטור המשברו משום דחשיב לי' כמנא תבירא א"כ גבי מיתה אמאי יתחייב השני לריב"ב ובבא שור וקבלו בקרניו אמאי יתחייב בכופר אפ"ה אי אמרינן דכופר הוי דמי מזיק פיון דגבירא קטילא קטיל והיה לו להשני למפטר לגמרי ממיתה ומפופר וכמו שהקשה הרמב"ן למאי דנאמר דס"ל לרבה דבתר מעיקרא אזלינן כמו כן קשה גם לדידיה אפ"ה אם נאמר דבתר בסוף אזלינן פיון דסוף סוף הוי כמנא תבירא א"כ ה"נ הוי כגבירא קטילא ולפטר השני וא"כ לא הועיל בדבריו אלה פלום והדק"ל: אבל האמת הברור הוא דשאני מיתה מגזקין תדע דהא בההו עשרה בני אדם כאחד כולם פטורין לכו"ע ואילו קין כה"ג נדאי דכולם חייבים ומשלמין בין כולם גזק שלם אלא ע"כ שאני מיתה מגזקין משום דכתיב פי יפה כל נפש אדם עד שיפכה כל הנפש וכמש"כ רש"י שם וכן הוא להדיא בסנהדרין (ע"ח א') אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ואיש פי יפה כל נפש אדם רבנן סברי כל נפש עד דאיכא כל הנפש וריב"ב סבר כל נפש כל דהו נפש ועיין רש"י שם שכתב כל דהו נפש אפילו מקצתה ומיהו היכא דהפוחו בב"א לא קטלינן לכולהו דאיש פי יפה אמר רחמנא ולא שנים שהפוחו עכ"ל ודבריו מוכרחים שם דאם לא כן אמאי לא פליג ריב"ב נמי ברישא אלא ע"כ דריש לה מאיש אחד ולא שנים ועוד יש לומר דדריש לה מדכתיב ונתתה נפש תחת נפש ולא נפשות תחת נפש דהא אי אפטר לשלש המיתה בין כולם משא"כ בתשלומין דמשלשין ביניהם וא"כ אין כאן ראי' כלל

ממיתה דלהכי פטור הראשון ממיתה אפי' אם נאמר דבתר מעיקרא אזלינן מ"מ פיון דהשני קירב מיתתו א"כ ה"ל כשנים שהפועה דהא השני נדאי דסייע במיתתו בסיוע שיש בו ממש דהא קירב מיתתו וא"כ שוב ה"ל כשנים שהפועה לגבי הראשון ולכך הוא פטור משום דכתיב פל נפש לרבנן ולריב"ב מקרא דאיש דמשמע א' ולא שנים וכמש"כ רש"י או מדכתיב נפש תחת נפש ולא נפשות תחת נפש כדכתיבנא אלא שנתלקו ריב"ב ורבנן לענן חיוב האחרון דהואיל דקירוב המיתה הוא לחודי' עביד לכך ס"ל לריב"ב דחייב האחרון בלבד משום פל נפש דכל דהוא משמע ורבנן ס"ל פל הנפש והו דבא שור וקבלו בקרניו דאמרינן עלה פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן אליבא דריב"ב הוא דס"ל האחרון חייב מפני שקירב מיתתו וכל זה הוא במיתה אבל בבזקין דקיי"ל דשנים שהזיקו חייבין א"כ אין פאן ראיה פלל לפטור את הראשון מדפטיר ממיתה וזה ברור ומעתה אחרי דנדחו ראיותיו של הרמב"ן א"כ פשטא דלשנא נדאי דמשמע דלא פנותיא רק כמו שפירשהו פל המפרשים כולם דרבה ס"ל דבתר מעיקרא אזלינן והדק"ל אמאי פסקוהו הרי"ף והרמב"ם לתרנוייהו: והרשב"א בחידושי' פתב ליישב דברי הרי"ף דס"ל דהא דרב ביבי לאו לדיחויא נאמרו דא"כ ה"ל אמר רב ביבי לא דקאזיל מיניה מיני' מדלא קאמר לא ש"מ דרב ביבי לקושטא דמלתא קאמרה להו שמעתא אפי' אם נאמר דבתר מעיקרא אזלינן משום דהתרנגולין לא נגעו בגוף הדלי רק בהחבל ולכך אפי' אם נאמר דבתר מעיקרא אזלינן מ"מ פיון שלא נגעו בגוף הדלי הוי כצורות ולא אמרינן פיון שהחבל קשור בדלי הוי כגוף אחד ונגיעה שנגעו בחבל הוי פנגעו בדלי זה לא אמרינן רק דהחבל הוא מלתא באפי' נפשיה ולכך כ"ז שלא נגעו בדלי עצמו הוי כצורות אף אם נאמר דבתר מעיקרא אזלינן ולזה בא רב ביבי להשמיענו דאינו חייב נזק שלם אם לא שנגעו בגוף הדלי וכתב שפן מצא בספרים ישנים הגירסא דקאזיל מיניה חד זימנא ולא דקאזיל מיניה תרי זימנא דמשמע שדוחפו הרבה פעמים עד שעת שבירה וכמו שפירש"י רק דהפנונה הוא שנגעו בגוף הדלי חד זימנא עכ"ד בהרחבת ביאור קצת וכן הוא בקצרה בדברי הה"מ בשמו: אף גם זה לא הונח לענ"ד כ"כ דמדבריו אלה משמע דגרס פן בגמ' וא"כ לא אתא רב ביבי לדחות הו פשיטותא פלל רק דרב ביבי מלתא באנפי נפשיה קאמר לגמרי לתרץ דלא להוי כצורות פיון דלא נגעו בגוף הדלי והוא דחוק טובא חדא דפשטא דלשנא דתלמודא נדאי דלא משמע פן רק דרב ביבי אתא למידחי הו פשיטותא דלעיל דבעי למפשט דבתר מעיקרא אזלינן ותו קשיא דאם סברא פשוטה היא דכל כמה שלא נגעו בגוף הדלי אף שנגעו בחבל מ"מ הוי כצורות א"כ איך הוי טעי המקשה בהו מלתא ואם נאמר דגם המקשה הוי ידע מזה א"כ מאי הוא חידושיה דר"ב ועוד דאם בא לפרש הברייתא ה"ל להש"ס לקבוע דברי ר"ב מקודם והכי ה"ל ת"ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי כו' משלם נ"ש ואמר רב ביבי דקאזיל מיני' ש"מ דבתר מעיקרא אזלינן כמו שפן הוא מדרו' הש"ס בכל הוכתא פל היכא דמייתי ברייתא לאקשוני מינה או למפשט מינה והברייתא עצמה צריכה תיקון או פירוש קמפירשי לה מקודם או מתקנה בספרי מחסרא ואח"ז קפשיט או מקשה מינה: לכך נלענ"ד לתפוס דברי הרשב"א במקצתו לא בכלולו והוא בהו סברא שכ' הרשב"א דכל כמה שלא נגעו בגוף הדלי הוי צורות אפי' אם נאמר דבתר מעיקרא אזלינן בזה נאמר פנותיא רק דלא רב ביבי אתי זה להשמיענו כמו שכ' הרשב"א אלא דהו סברא הוי פשיטא ליה להגמ'

גם בלא רב ביבי והפּשטן נמי ידע מזה והגירסא שכ' הרשב"א דגרסי' מינ' חד זימנא
היא נכונה למגרבס פו בדברי הרי"ף אכל במימרא דרב ביבי גרסי' מיניה מיניה תרי זימני
פמו שהוא הגירסא בש"ס דילן וכו' ויתנישב פולה סוגיא שפיר ויתנישב ג"כ מה שדחקו
עצמם התוס' במאי דפריף הש"ס והא חבל משונה הוא וז"ל בשלמא אי אדלי קאי איפא
לאוקמי בחבל גרוע וישן שאין לו דמים ולכך אורחין' למפסק בחטיטה מועטת ולא הוי
שינוי אכל אי אכל קאי א"כ איירי בחבל חזק שיש לו תשלומין וזה אין דרכו למפסק
בחטיטה מועטת והוי שינוי א"נ אי אדלי קאי מציינו לפרש נפסק החבל שהותר הקשר
וכן פתבו הרשב"א והה"מ וכל זה הוא דוחק פמבואר ובפרט מש"כ הה"מ לפרש פו
בדברי הרמב"ם הא ודאי ליתא דהא הרמב"ם קמסיים עלה ואם היה על החבל אכל
ובעת אכילתן פסקוהו משלם גם על החבל נ"ש הרי להדיא דמייירי הרמב"ם בחבל שיש
לו תשלומין דהא אדלעיל מיניה קאי ותי דא"כ ה"ל להרמב"ם לפרושי דבאין על החבל
אכל משלם גם על הדלי ח"נ משום דמשונה הוא אלא ודאי דהרמב"ם לא פינן להדי
מילתא שכתבו התוס' פלל והפירוש הברור בסוגיין הוא דגם הפשטן הנה ידע דמייירי
ע"כ שאחר פסיקה החבל נגעו התרגולים בגוף הדלי דבלא"ה הוי צוררות וכסברת
הרשב"א ולכך הוי ניתא ליה מאי דמשלם אדלי נ"ש אף דהוי ס"ל דפסיקת החבל הוי
משונה משום דמ"מ מה שנגעו אח"כ בגוף הדלי ודחפוהו לאחר פסיקת החבל הוי
פאורחיה ומשלם נ"ש ואף דבלא פסיקת החבל לא היה אפשר להם לדחוק הדלי מ"מ
בשביל זה לא יפטר מלשלם נ"ש על דחיפת הדלי שהוא פאורחיה וכמש"כ הרא"ש להדי
סברא בפירקין סי' ד' לענין פלפא דאכל אימרי ושונורא דאכל תרגולי משונה הוא דזה
נא קאי רק אפחת שפיקתו מיתה אכל מאי דאכל אח"כ הנבילה משלם נ"ש ומגבינו
בבבל ואע"ג דתחילת הנזק הוי שינוי מחייב על האכילה דהוי אורחיה עכ"ד בקצרה
עיי"ש וה"נ דכונתיה אע"ג דתחילת הנזק והוא פסיקת החבל היה שינוי מ"מ חייב על
דחיפת הדלי דהוי אורחיה פינן דהוא מעשה אחרינא ואפילו לפמש"כ המהרש"ל ביש"ש
דלא פהרא"ש בזה רק דגם על האכילה לא מחייב רק ח"נ פינן שהתחלת הנזק היה ע"י
שינוי במה שהמיתה מ"מ בהדי דנידון דידן גם לפי דברי היש"ש נמי חייב נ"ש אדלי דעד
פאן לא קאמר היש"ש התם לפוטרו מנ"ש אלא משום דתחילת המיתה הייתה לצורך
האכילה וא"כ הוי המיתה התחלת האכילה ולכך אינו חייב עליה רק חצי נזק וכן גבי
סתם דלתות חתורות אצל פלב נמי הוי החתירה לצורך האכילה משא"כ בהדי דנידון דידן
לא הוי פסיקת החבל לצורך דחיפת הדלי דאטו בשעת פסיקת החבל פיננונו בכדי שיוכלו
לדחוף הדלי דמאי הנאה אית להו מזה הא הוא תולדה דרגל שאינו לה להנאה (וכנה
נדחה ג"כ מש"כ הראב"ד הובא ברא"ש דמייירי ברוצין לשתות מן הדלי ולכך הוי אורחין'
ע"כ ולא נהירא דא"כ הוי תולדה דשן ולא תולדה דרגל ובלא"ה נמי אין סברת הראב"ד
מוכרחת כ"כ עד דנקשה מינה והראב"ד לא אמרה רק לתרוצ' מילתא דהרי"ף וכינון
דדברי הרי"ף מתנישבין בלא זה שוב אין אנו אתראין לסברא זו] ומאחר דתחילת פסיקת
החבל לא הייתה לצורך דחיפת הדלי בזה גם מהרש"ל מודה דחייב נ"ש על הדלי ולכך
הוי ניתא ליה להפשטן הא דמשלם נ"ש אדלי אף אם פסיקת החבל הוא משונה אכל
למאי דמשני תרגמא אכל פריף שפיר והא חבל משונה הוא י אין אנו צריכין לכל מה
שדחקו עלה התוס' וסייעתם בזה] אכל זה לא ידע הפשטן דמייירי שדחפו בכל פעם עד

שעת שְׁבִירָה דְהֵינּוּ מִינְיָה מִינְיָ טוֹבָא זְמַנִּי זֶה לֹא יָדַע וְרַק מִפְּעַם אַחַת מִינְיָ הוּא דִּינְדַע
בְּהֶכְרֵחַ דַּאֲל"כ וְדַאי דְהֵי צְרוּרוֹת וְלִכְּה הֵי בְּעֵי לְמַפְשֵׁט מִינְיָ דְבַתְר מַעֲיָקְרָא אֲזֵלִינּוּ
וְקָשְׁקִיל וְטָרִי עֲלֵהּ עַד שְׁלֵבְסוּף בָּא רַב בִּיבֵי לְמִדְחֵי הֵךְ פְּשִׁיטוּתָא וְאוּקְמָא לְבְרִינְתָא
דְּמִינְרֵי דְקֶאֱזִיל מִינְיָ טוֹבָא זְמַנִּי עַד שְׁעַת שְׁבִירָה וְלִיפָא לְמַפְשֵׁט מִינְיָ מִידי פֶּן
הוּא הַפִּירוּשׁ הַבְּרוּר בְּסוּגְיָן לְדַעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וּמָה שְׁפַתְב הָרִי"ף וְהוּא דְקֶאֱזִיל מִינְיָ
צָרִיף לְמַגְרֵס בְּהָרִי"ף מִינְיָ חֲדָא זְמַנָּא וּכְמַש"כ הַרְשֵׁב"א וּכְמוֹ שְׁפַתְבְּתִי דְבַהֲרִי"ף נְכוּן
מְאוּד לְמַגְרֵס פֶּן וְלֹא פִינּוּ הָרִי"ף כִּלְל לְמִימְרָא דְרַב בִּיבֵי רַק דְּגַם לְפּוּם סְבַרְת הַפְּשֵׁטָן
נְמִי צָרִיף לֹמַר פֶּן וּכְדַכְתִּיבָנָא וּמַהֲשַׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר מַה שְּׁלֵא הִבִּיא הָרִי"ף הֵךְ דְּקֶאֱזִיל
מִינְיָ שְׁפַתְב בְּשֵׁם רַב בִּיבֵי כְּמוֹ שְׁהוּא מְדַרְכּוֹ בְּכָל דְּנוֹכְתָא לְהִבִּיא הַמִּימְרָא שְׁפּוּסָק
לְהַלְכְתָּא עִם שֵׁם הַתַּנָּא אוּ הָאֲמוּרָא שְׁאֲמַר לְהֵךְ מִימְרָא וְלָמָּה שִׁינָּה פֶּאן מְדַרְכּוֹ שְׁלֵא
לְהִבִּיא זֶה בְּשֵׁם רַב בִּיבֵי אֲלֵא וְדַאי כְּדַכְתִּיבָנָא דְבַהֲרִי"ף צָרִיף לְמַגְרֵס חֲדָא זְמַנָּא מִינְיָ
וַאֲל"כ אֵין זֶה דְבָרֵי רַב בִּיבֵי דְבִדְרַב בִּיבֵי גְרָסִי מִינְיָ טוֹבָא זְמַנִּי תְּרִי זְמַנִּי וְלִכְּה לֹא הִבִּיא
הָרִי"ף בְּשֵׁמוֹ וְדְבָרֵי הַרְמַב"ם נְמִי יִתְפָּרְשׁוּ פֶּן וּכְמוֹ שְׁפַתְב הַה"מ דְּהַפְּנוּנָה הוּא שְׁנַגְעוּ
בְּגוּף הַדְּלִי וְהֵינּוּ כְּמוֹ שְׁפִי הַרְשֵׁב"א לְדְבָרֵי הָרִי"ף וְדו"ק הֵיטֵב בְּכָל אֲלֵה: דָּף יח ע"א
תוּס' ד"ה בְּמוֹעֵד בְּתַחֲלִיתוֹ מִי שְׁמַעַת לִי מַה שְּׁהַקְשׁוּ הַתוּס' עַל פִּירֵש"י דְּהִיכִי פְּשִׁיט הָא
דְּרָבָא דִּילְמָא צְרוּרוֹת כִּי אוּרְחִיָּהוּ מַעְלִיָּה מְשַׁלֵּם אֲבָל הֵיכָא דְשָׁנִי אַע"ג דְּאֵינְדַע מְשַׁלֵּם
מִגּוּפוֹ דְּצַד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עַמְדַת עַכ"ד לֹא קָשָׁה מִידי לַעֲנִ"ד דְּהָא פִּינּוּ דְשָׁנִי וְאֵינְדַע א"כ
מִן הַדִּין הֵיזֵה לוֹ לְשַׁלֵּם נ"ש הַחֲצִי מְהַעְלִיָּה וְהַחֲצִי מִגּוּפוֹ לְמ"ד צַד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת
כְּדִין כָּל מוֹעֵד שְׁבַקְרָן וְתוֹלְדוּתֵי אֲלֵא מְשׁוּם דְּלֹא מְצִי לְמִהְיֵי עֲדִיפָא מְצְרוּרוֹת
כְּאוּרְחִיָּהוּ דְּמוֹעֲדִין הֵן מִתְחַלְתֵּן וְאַפ"ה אֵינּוּ מְשַׁלֵּם רַק ח"נ לְכָה גַם בְּדְשָׁנִי וְאֵינְדַע נְמִי
לֹא עֲדִיפָא מִינְיָהוּ וְאֵינּוּ מְשַׁלֵּם רַק הַחֲצִי א"כ אֵי ס"ד דְּצְרוּרוֹת כְּאוּרְחִיָּהוּ מְשַׁלֵּם
מְהַעְלִי א"כ מְאִיזוֹ הַחֲצִי יֵשׁ לְנוּ לְמַפְטָרֵי מְשׁוּם הֵךְ סְבָרָא דְּלֹא עֲדִיפִי מְכָאוּרְחִיָּהוּ ע"כ
הֵינּוּ מִזּוֹ הַחֲצִי דְּמִגּוּפוֹ אֲבָל הַחֲצִי דְּמִן הַעְלִיָּה מְשַׁלֵּם דְּהָא מִן הַדִּין הֵיזֵה לוֹ לְשַׁלֵּם כְּנֹלָה
נְזַק וּמְשׁוּם הֵךְ סְבָרָא דְּלֹא עֲדִיפָא פְּטָרִינּוּ לִיָּה מְהַחֲצִי א"כ הָא וְדַאי דְּלֹא גְרִיעֵי עַכ"פ
מְכָאוּרְחִי הוּ וְאֵי בְּכָאוּרְחִיָּהוּ מְשַׁלֵּם מְהַעְלִי גַם פֶּאן הֵיזֵה לוֹ לְשַׁלֵּם הַחֲצִי עַכ"פ מִן הַעְלִי
וּמְדַתְנִי עֲלֵה דְּמְשַׁלֵּם מִגּוּפוֹ ש"מ דְּגַם צְרוּרוֹת כְּאוּרְחִיָּהוּ נְמִי מִגּוּפוֹ מְשַׁלֵּם וְזֶה פְּשׁוּט
וְכֵן הוּא בַּפ"י: וּמָה שְּׁהַכְרִיחוּ הַתוּס' דְּבַעֲיָא דְּרָבָא אֵי יֵשׁ הַעֲדָאָה לְצְרוּרוֹת מִינְרֵי ע"כ
בְּצְרוּרוֹת כְּאוּרְחִיָּהוּ מְדַמִּינִי עֲלֵה מְהָא דְּהִידוּס אֵינּוּ מוֹעֵד דְּאֵפִי אוּרְחִי מִינְרֵי לֵה לַעֲיִל
אֵינּוּ הֶכְרֵחַ כִּלְל דַּע"כ צָרִיף לֹמַר דְּאֵיכָא נְמִי הִידוּס דְּלֹא אוּרְחִיָּהוּ תַּדַּע דְּהָא לְקַמֵּן (י"ט
א) קְמַבְּעֵי לְהוּ הֵיכִי קְאָמַר הֵיזֵה מְבַעֲטַת וְהִזִּיקָה בְּבִיעוּטָה אוּ צְרוּרוֹת כְּאוּרְחִיָּהוּ מְשַׁלֵּם
ח"נ וְרַבְּנָן הִיא אוּ דִּילְמָא הֵכִי קְאָמַר אוּ צְרוּרוֹת מְחַמַת בִּיעוּט ח"נ הָא כְּאוּרְחִיָּהוּ מְשַׁלֵּם
נ"ש וּמִנִּי סוּמְכוּס הִיא וְקַבְּעֵי לְמַפְשֵׁט מְסִיפָא דְּדַרְסָה עַל הַפְּלִי וְקַדְחִי לֵה וְסַלְקָא בְּאַיְבַעֲיָא
וְקָשָׁה טוֹבָא אֲמַאי לֹא קְפָשִׁיט לֵה מְסִיפָא דְּמַתְנִיתִין מִהֵךְ בְּבִא דְּהַתְרַנְגוּלִין דְּקַתְנִי בְּהוּ אוּ
שְׁהִיָּה מְהַדָּס וּמְשַׁבֵּר אֶת הַפְּלִים מְשַׁלֵּם ח"ל וְאֵי ס"ד דְּלֹא הֵי שׁוּם הִידוּס דְּלֹא הֵי
כְּאוּרְחִיָּהוּ וְכָל הִידוּס אוּרְחִי הוּא א"כ ע"כ מַתְנִי כְּרַבְּנָן אֲתִיָּא וְלֹא פְּסוּמְכוּס אֲלֵא ע"כ
צ"ל דְּאֵיכָא נְמִי הִידוּס דְּלֹא הֵי כְּאוּרְחִיָּהוּ וּלְפּוּם סְבָרָא דְּהַשְׁתָּא הֵי מוּקִי גַם
לְסִיפָא דְּמַתְנִיתִין דְּאֵינְרֵי בְּהִידוּס שַׁע"י שְׁנוּי וַאֲל"כ אֵין פֶּאן רְאִיָּה כִּלְל מְדַמִּינִי עֲלֵה מְהָא
דְּהִידוּס דְּרָבָא מִינְרֵי בְּכָאוּרְחִי דְּשְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִימַר דְּרָבָא אֵינְרֵי בְּצְרוּרוֹת שַׁע"י שְׁנוּי

וְהָא דְמִיִּתִּי עֲלֵה מְהֵא דְהִידוּס הָוֵי סְבַר לְפּוּם סְבָרָא דְהִשְׁתָּא דְמִיִּרִי ג"כ בְּהִידוּס שַׁע"י שִׁינּוּי פִּינּוּן דְּהוּכְחָנוּ דַּפ"כ אִיפָא הִידוּס גַּם ע"י שִׁינּוּי וּלְעִיל דְּמִיִּתִּי לָהּ עַל צְרוּרוֹת פְּאוּרְחִיָּהּ מוּקִי לָהּ בְּהִידוּס פְּאוּרְחִיָּהּ פֶּמוּ שְׁהוּא פֶּן מְדַרְךָ הַתְּלִמוּד בְּכָל דְּוֹכְתָא דְמַעֲיָקְרָא מוּקִי לָהּ לְהַבְרִיָּתָא בְּגוּנָא חֲדָא לְמַפְשֵׁט מִינָהּ בְּעֵיא חֲדָא וּלְבַתֵּר הָכִי מוּקְמִינּוּ לָהּ בְּגוּנָא אַחְרִיתָא לְמַפְשֵׁט מִינָהּ בְּעֵיא אַחְרִיתִי וּלְכַף אִין מְזַה רְאָיָה לְדַבְרִיהֶם פְּלִל: אַף בְּעֵיקְרָא דְבְּרִיהֶם בְּמֵאִי דְהַעֲלוּ דְבְּעֵיא דְרָבָא מִיִּרִי בִּין ע"י שִׁינּוּי בִּין בְּכָאוּרְחִי נִלְעַנ"ד דְּדַבְרִיהֶם מְוַכְרְחִים מְמָקוּם אַחַר וְהוּא מְמֵאִי דְאַמְרִינּוּ לְקַמְן בְּסוּגִינּוּ ת"ש דְתַנִּי רְמִי בַר יְחִזְקִאל תְּרַנְגוּל שְׁהוּשִׁיט רֵאשׁוּ לְאֹוִיר פְּלִי זְכוּכִית וְתַקַּע בּוּ וּשְׁבָרוּ מְשַׁלֵּם נ"ש וְאַמְרִי בִּי רַב סוּס שְׁצַנְפָּה וְחִמּוֹר שְׁנַעֲרַ וְשִׁבְרָא אֶת הַפְּלִים מְשַׁלֵּם ח"נ מֵאִי לָאוּ דְעַבְד ג' זִמְנֵי וּבְהָא קְמִיפְלָגִי דַּמ"ס יֵשׁ הַעֲדָאָה וּמ"ס אִין הַעֲדָאָה וּמְשַׁנִּי לָא בְּחַד זִמְנָא וּבְפְלִיגְתָא דְסוּמְכוּס וּרְבַנּוּ וְקַפְרִיָּה עֲלֵהּ וְהָא מְשׁוּנָה הוּא וּמְשַׁנִּי דְאִית בִּי בִּינְרָנִי וּמְשַׁמַּע לְהַדְיָא דְהָא דְפְרִיָּה וְהָא מְשׁוּנָה הִיא לְמֵאִי דְמוּקִי לָהּ בְּפְלִיגְתָא דְסוּמְכוּס וּרְבַנּוּ קְמִיפְלָגִי קַפְרִיָּה אַבְל לְמֵאִי דְהוּי מוּקִי לָהּ דְפְלִיגִי בְּיֵשׁ הַעֲדָאָה לָא הָוֵי קַשְׂיָא לִיָּהּ וְלֵא מִיָּדִי אַף דְהוּא מְשׁוּנָה וְהִשְׁתָּא נִיחְזִי אִין דְהָא תְּרַנְגוּל שְׁהוּשִׁיט רֵאשׁוּ הָוֵי מְשׁוּנָה לְפּוּם סְבָרָא דְהִשְׁתָּא וְהָא דְאַמְרִי בִּי רַב סוּס שְׁצַנְפָּה וְחִמּוֹר כּו' לָא הָוֵי מְשׁוּנָה פְּלִל דְהָא הָוֵי דְפְרִיָּה וְהָא מְשׁוּנָה לָא פְּרִיָּה רַק אַתְרַנְגוּל אַבְל אַסוּס שְׁצַנְפָּה לָא פְּרִיָּה מִיָּדִי וְכִמּוּ שְׁפִירש"י לְהַדְיָא פֶּן [וְהָא מְשׁוּנָה הוּא הַתְּרַנְגוּל שְׁאִין דְרַכּוּ לְתַקּוּעַ בְּכִלִּי] תַּדַּע דְהָא אַסוּס שְׁצַנְפָּה לָא מְשַׁנִּי מִיָּדִי דְהָא לָא מְשַׁנִּי רַק דְאִית בִּיהּ בִּינְרָנִי דְהוּא שִׁינּוּיָא לְתְּרַנְגוּל א"כ מוּכַח ע"כ דְסוּס שְׁצַנְפָּה לָא הָוֵי שִׁינּוּי פְּלִל וְכֵן הוּא בְּאַמְתַּת בְּכָל הַפּוּסְקִים דְפְּסָקוּ לְהָוֵי דְאַמְרִי בִּי רַב דְהוּי צְרוּרוֹת פִּי אוּרְחִיָּהּ וְכֵן מוּכַח מְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְשֵׁם ד"ה וּבְהָא קְמִיפְלָגִי שְׁהַקְשׁוּ וּמַנ"ל דְפְלִיגִי דִילְמָא אָמְרִי ב"ר אִיִּירִי בְּדִלָא אִיִּיעַד וְתִירְצוּ דַּא"כ מֵאִי קַמ"ל אָמְרִי בִּי רַב וְהִשְׁתָּא אִי ס"ד דְהוּי מְשׁוּנָה א"כ טוּבָא קַמ"ל דְאִין שִׁינּוּי לְצְרוּרוֹת וּדְלָא פְּרַב אֲשֵׁי דְמַסְפָּקָא לִיָּהּ הָוֵי מִילְתָּא וְעוּד דַּא"כ לְמֵאִי דְמוּקִי לָהּ דְאִית בִּיהּ בִּינְרָנִי א"כ אֲמֵאִי אִיִּיצְטְרִיָּה לְאוּקְמִי בְּפְלִיגְתָא דְסוּמְכוּס וּרְבַנּוּ לִיָּא דְתְּרַנּוּיָּהּ ס"ל פְּסוּמְכוּס וְרְמִי בַר יְחִזְקִאל מִיִּירִי בְּלֵא שִׁינּוּי וּלְכַף מְשַׁלֵּם נ"ש פְּסוּמְכוּס וְאַמְרִי ב"ר מִיִּירִי בְּשִׁינּוּי וּבְהָא גַּם סוּמְכוּס מוּזַה דְמְשַׁלֵּם ח"נ פְּדֵאמְרִינּוּ בְּסוּגִינּוּ אֲלֵא ע"כ דְסוּס שְׁצַנְפָּה לָא הָוֵי מְשׁוּנָה פְּלִל וַא"כ מְדַחְזִינּוּ דְלְפּוּם סְבָרָא דְהִשְׁתָּא דְבַעֲי לְאוּקְמִי דְפְלִיגִי בְּהַעֲדָאָה וְהָוֵי דְרְמִי בַר"י מִיִּירִי בְּשִׁינּוּי וְהָוֵי דְאַמְרִי ב"ר מִיִּירִי בְּלֵא שִׁינּוּי א"כ ע"כ צ"ל דְבְּעֵיא דְרָבָא מִיִּירִי בִּין ע"י שִׁינּוּי וּבִין שְׁלֵא ע"י שִׁינּוּי וְזֵה רְאָיָה עֲצוּמָה וְתִשׁוּבָה נְצַחַת דְלָא כְפִירש"י דְמוּקִי לְבְּעֵיא דְרָבָא בַּע"י שִׁינּוּי דְוּוּקָא וְדו"ק: וּבְכַדִּי שְׁלֵא יְהִי דְבְרֵי רַש"י מְוַקְשִׁי כ"כ גְּרָאָה לִיִּישֵׁב קֶצֶת דְבְרֵי בְּדַרְךָ זֵה וְהוּא דְרַש"י ס"ל דְסוּס שְׁצַנְפָּה נְמִי מְשׁוּנָה הוּא וּלְכַף הָוֵי נִיחָא לִיָּהּ מִתְחַזְקָה לְאוּקְמִי פְּלִיגְתָּיָהּ בְּהַעֲדָאָה מְשׁוּם דְתְּרַנּוּיָּהּ מִיִּירִי ע"י שִׁינּוּי וּמ"מ הָא דְפְרִיָּה וְהָא מְשׁוּנָה הוּא לָא פְּרִיָּה רַק אַבְרִיָּתָא דְרַמְב"י דְמוּקְמִי לָהּ פְּסוּמְכוּס דְבְּשִׁינּוּי גַּם לְסוּמְכוּס אִינוּ מְשַׁלֵּם רַק ח"נ אַבְל אָמְרִי בִּי רַב לָא קַשְׂיָא מִיָּדִי דְמָה בְּכַף דְהוּי שִׁינּוּי פִּינּוּן דְלָא מְשַׁלֵּם רַק ח"נ וְהָא דְלָא מוּקִי תְּרַנּוּיָּהּ פְּסוּמְכוּס דַּא"כ מֵאִי קַמ"ל אָמְרִי בִּי רַב דְעַל יְדֵי שִׁינּוּי וְחֲדָא זִמְנָא וְדַאי דַּאִינוּ מְשַׁלֵּם רַק ח"נ וְהָא דְלָא מוּקְמִי לָהּ דְרַמְב"י אִיִּירִי בְּדַאִיִּיעַד וְאַמְרִי ב"ר בְּדִלָא אִיִּיעַד וּכְקוּשְׁיַת הַתּוֹס' וְלִיָּכָא לְשִׁנּוּי פְּתִירוּצֵם דְמֵאִי קַמ"ל דְהָא טוּבָא קַמ"ל דְאִין שִׁינּוּי לְצְרוּרוֹת יֵשׁ לְוֹמַר דְלֵהֲכִי לָא בְּעֵי לְאוּקְמִי בְּהָכִי דַּא"כ מֵאִי קַמ"ל אָמְרִי ב"ר וְאִי דַּקַּמ"ל

דאין שינוי הא זה פבר שמעינו מבריינתא דרמב"י דמדס"ל יש העדאה ש"מ דאין שינוי
ואין זה דוחק לומר דאמרי ב"ר יסמוך עצמו אבריינתא דרמב"י ולא יצטרך להשמיענו
דאימא דלא ידע כלל מהבריינתא דרמב"י דהא ע"כ גם להתוס' צ"ל דידע מינה וכמש"כ
המהרש"א בדבור התוס' הנ"ל עיי"ש בדבריו פנ"ל קצת ישוב בדברי רש"י אבל מ"מ
העיקר פהתוס' נדא דזהו גופא דוחק גדול לומר דסוס שצנף יהי משונה ועוד דא"כ
אמאי לא קפשיט מינן בעי דרב אשי אי יש שינוי למאי דמוקי לה לאמרי בי רב פרבנן
וה"ל לפשוט בעיא דר"א וגם כל הפוסקים נקטו לעיקר דסוס שצנף לא הוי שינוי כלל
לקד נראה עיקר בזה פהתוס' דבעיא דרבא מירי בין בינשי שינוי בין באין שינוי ועיין:
דף יט ע"א בגמ' בעי רב אשי פח פחו לסומכוס מהו כו' פתב הרא"ש הרי"ף לא הביא
להך בעיא משום דאליבא דסומכוס קמיבעי ליה ולא קי"ל פנותיה ונ"ל שיש נפקותא
גדולה בבעיא זו דמתוך אבעיא זו משמע דלרבנן ודאי פח פחו פכחו דמי ומשלם ח"נ על
פח פחו כמו על פחו דליפא למימ' דלרבנן מן הדין פטור וקמיבעיא לי' אי אתיא הלכתא
לחייבו ח"נ אע"ג דמן הדין הוא פטור דבהא ליפא לאסתפוקי דהלכתא לגרוע אתא לא
לאסופי ולקד לא קאמר לעיל לא דכו"ע פחו לאו פגופו דמי משום דהלכתא לגרוע קאתי
עכ"ד בקצרה והנה מש"כ ראיה לדבריו מדלא קאמר לפיל דכו"ע פחו לאו פגופו דמי
נתרשה בזה במע"מ דאיהו הוי מצי למימר דכו"ע פחו לאו פגופו דמי דהא לסומכוס
נדאי דכגופו דמי ולענ"ד לא קשה מידי דה"ק הרא"ש דהל"ל כ"ע פחו לאו פגופו ובהא
פליגי דרבנן פברי דהלכתא אתיא לחייבו ח"נ וסומכוס ס"ל דהלכתא אתיא לנ"ש אלא
ע"כ דלא ס"ל להש"ס למימר דהלכתא לאוסופי אתא פנ"ל פשוט בכוננת הרא"ש ולא
קשה מידי: מיהו בעיקר ראיתו אינו מוכרח כ"כ דהא דלא קאמר הש"ס דכו"ע לאו
פגופו דמי לאו משום דלא מסתבר לי' להש"ס למימר דהלכתא לאוסופי אתי רק משום
דהוי ס"ל להש"ס לסברא פשוטה טפי למימר דכחו פגופו דמי גם בעיקר סברתו דלא
מסתבר לי' למימר דהלכתא לאוסופי אתיא הנה אשפחן כה"ג בסופה (ו' ב' לחד שינויא
דמ"ס הילכתא לגרועי אתא ומ"ס הילכתא לאוסופי קאתי גם מאי דפשיטא לי' להרא"ש
מסברא דכח פוחו פכחו דמי לכו"ע הנה לענין חיוב גלות אמרינן במס' מכות (ח' א')
דלכו"ע בין לר' ובין לרבנן פח פחו לאו פכוחו דמי אלא דפליגי במן העץ המשבתקע
דמ"ס דהוי פוחו ומ"ס דהוי פח פחו וא"כ מנ"ל דלענין נזקין יהי שנה פח פחו לכוחו
דמנ"ל לפלוגי ביניהו וצ"ע ודעת התוס' יתבאר אי"ה לקמן מיהו פשטא דלשנא
דמלמודא ודאי משמע פהרא"ש מדלא קאמר או דילמא לא גמיר הילכתא כלל ופטור
משום דלאו פכוחו דמי ודו"ק.

שם בעי מינן רבי אבא בר ממל כו' היתה מהלכת במקום שא"א א"כ מנתנת ובעטה
והתיזה והזיקה מהו פנין דאי אפשר אורחיה הוא או דילמא השתא מיהת מחמת ביעוט
קמנתנה צרורות תיקו רש"י פי' להך בעיא דהכי קמבעיא דאת"ל דיש שינוי לצרורות
לרביע נזק א"כ אינו משלם רק רביע ועוד פי' בלשון אחר רק שנה הפירוש תפס לעיקר
ויש לפרש עוד דנ"מ לענין אי מגופו משלם או מהעלי' משלם דאם אורחין' הוא משלם
מהעלי' למאי דקי"ל כר"פ דפשיטא לי' דמעליה משלם וכדאמרינן בריש פירקין קמא
וכן תפסו להלכה כל הפוסקים ואם דיינינן לי' פשינוי משום דהשתא מיהת מחמת ביעוט
קמנתנה א"כ ונדאי דאינו משלם רק מגופו דהא הילכתא ודאי דלרבנן לא אתי לאוסופי

וכמש"כ הָרָא"ש וְאַפְּיֵלוּ לְפִי מִשׁ"כ לְעֵיל דְּאִין דְּבָרֵי הָרָא"ש מְוֹכְרָחִים בְּזֶה מ"מ לְרַבְּנָן
וְדַאי דְּהִסְבְּרָא אָמַת וְכֵן פְּתַב בְּפ"י לְפָרֵשׁ הֵךְ בְּעֵינָא פֶּן וְהֵמָּה עַל רִש"י שְׁלֵא פִירֵשׁ כֵּן
וּלְפִי מַה שְׁאַכְתָּוֵב אִי"ה לְקַמְן בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הָרִי"ף יִהְיֶה מְוֹכְרָח לְפָרֵשׁ פֶּן לְהָרִי"ף וְעֵינָן
וְהָרָא"ש פְּתַב דַּנ"מ בְּהֵךְ בְּעֵינָא אִי פְטוֹר בִּר"ה אוּ חֲזִיב פְּדִין קָרוֹ: וְלַעֲנֵן הִלְכָה הִנֵּה
הָרִי"ף הַשְּׁמִיט לְכָל הֵנָּךְ אֲבָעִיּוֹת וְלֹא פְתַב רַק בְּעֵינָא דֵר' אַבָּא בַר מְמַל וְהָרָא"ש פְּתַב
עָלְיוּ דְהֵךְ אֲבָעִינָא דִּישׁ הַעֲדָאָה הַשְּׁמִיט מִשּׁוּם דְּאִין הַעֲדָאָה בְּבָבֶל וּמַה שְׁלֵא הִבִּיא לְהֵךְ
בְּעֵינָא אִי יֵשׁ שְׁיָנוּי לְצָרוּרוֹת הַיָּינוּ מִשּׁוּם דְּאִי תַפְס גּוֹבַה הַחֲצִי פִינּוּ דְסִלְקָא בְּתִיקוּ וְאִי לֹא
תַפְס לֹא מַגְבִּינוּ כָּלֵל בְּבָבֶל וּלְכַךְ אִין נ"מ בְּאִיבְעֵינָא זֹו לְדִידֵן וְצָרִיךְ לֹמַר לְדְבָרֵי הָא
דְּהִבִּיא לְהֵךְ דֵר' אַבָּא בַר מְמַל הַיָּינוּ דְלֹא נִימָא לְאִידָךְ גִּיסָא דְהָוִי וְדַאי כְּאוֹרְחִי וּפְשׁוּט
וּמְהַרְש"ל בִּישׁ"ש פְּתַב דַּמִּש"ה הַשְּׁמִיט לְהֵךְ אֲבָעִינָא דִּישׁ הַעֲדָאָה מִשּׁוּם דַּס"ל לְהָרִי"ף
דְּרָבָא דְקַמְבְּעֵינָא לִיהָ הָא הוּא מִשּׁוּם דְּמִסְפָּקָא לִי אִי מַגּוּפּוּ מְשַׁלֵּם אָבֵל לְמַאי דְקִי"ל
כַּר"פ דְּמַהֲעֵלְיָה מְשַׁלֵּם א"כ וְדַאי דְּאִין הַעֲדָאָה וּדְבָרֵי נְכוּנִים אֵלֵא שְׁהוּא לֹא פְתַב כֵּן רַק
בְּהֵךְ אֲבָעִינָא דִּישׁ הַעֲדָאָה אָבֵל בְּמַה שְׁהַשְּׁמִיט לְהֵךְ דִּישׁ שְׁיָנוּי חֲזוֹר לְדְבָרֵי הָרָא"ש וְא"כ
לֹא תִיקֵן פְּלוּם וְלַעֲנֵן דַּנְרָאָה דְגַם הֵךְ בְּעֵינָא דְרַב אֲשִׁי אִי יֵשׁ שְׁיָנוּי ג"כ בְּהָא תִלְיָא דְאַף
דְּבִסְבְּרָא לֹא תִלְיִין אֶהְדְּדִי מִיַּדִּי דְשִׁפִּיר נֹוּכַל לְמַבְעִי אִי יֵשׁ שְׁיָנוּי אוּ אִין שְׁיָנוּי אַף דִּיהִיָּה
פְּשִׁיטָא לָן דְּאִין הַעֲדָאָה דְהָא הַגַּמ' לֹא קָאֻמַר אֵלֵא דְאִי יֵשׁ הַעֲדָאָה מְכָלֵל דְּאִין שְׁיָנוּי אָבֵל
אִי אִין הַעֲדָאָה אֲכַתִּי אִיכָּא לְמִיבְעִי אִי יֵשׁ שְׁיָנוּי אוּ אִין שְׁיָנוּי מ"מ פִּינּוּ דְבַגְמ' מוֹקְמִינוּ
לְהֵךְ אֲבָעִינָא דְרַב אֲשִׁי דְמִסְפָּקָא לִיהָ כֵּן בְּפִירוּשָׁא דְמַתְנִי' דְּהִיָּתָה מְבַעֲטָת אוּ שְׁהִיוּ
צָרוּרוֹת מְנַתְזִין מִתַּחַת רַגְלֵיהָ א"כ מִסְתַּבֵּר לִי לְהָרִי"ף דְּהֵךְ סְפִיקָא בְּפִירוּשָׁא דְמַתְנִי'
אִינוּ אֵלֵא בַּאת"ל דְּמַגּוּפּוּ מְשַׁלֵּם אָבֵל לְמַאי דְקִי"ל דְּמֵן הַעֲלִי' מְשַׁלֵּם לִית בִּי שׁוּם סְפִיקָא
דְּוַדַּאי הָכִי מִתְפָּרְשָׁא אוּ צָרוּרוֹת מְחַמַּת בִּיעוּט וְאִין שְׁיָנוּי דְלִיכָּא לְפָרוּשִׁי אוּ צָרוּרוֹת
כְּאוֹרְחֵיהוּ דַּא"כ אִיךְ פְּלִיגְנָהוּ יַחַד בְּהַדִּי הֵךְ דְּהִיָּתָה מְבַעֲטָת וְקַתְנִי עַל תְּרוּנוּיָהוּ מְשַׁלֵּם
ח"נ דְּהָא לֹא דְמִינּוּ לְהַדְדִי כָּלֵל דַּח"נ דְּהִיָּתָה מְבַעֲטָת הוּא מַגּוּפּוּ וְח"נ דְּצָרוּרוֹת הוּא
מַהֲעֵלִי וְלֹא שְׁיָיךְ כָּלֵל לְמַכְלִינָהוּ יַחַד אֵלֵא ע"כ דְּפִירוּשָׁא דְמַתְנִיתִין הִיא אוּ צָרוּרוֹת
מְחַמַּת בִּיעוּט דְאַזִּי שִׁפִּיר שְׁיָיךְ לְמַכְלִינָהוּ פְּחָדָא דְגַם צָרוּרוֹת מְחַמַּת בִּיעוּט וְדַאי דְאַינוּ
מְשַׁלֵּם רַק מַגּוּפּוּ וְכַמִּש"כ לְעֵיל דְּהָא הֵךְ הִלְכְתָא לֹא אֲתִי לְאוֹסוּפִי רַק לְגָרוּעַ וְא"כ נְפִשְׁטָה
הֵךְ בְּעֵינָא דְאִין שְׁיָנוּי לְפּוּם מַאי דְקִי"ל כַּר"פ דְּמַעֲלֵיָה מְשַׁלֵּם וְרַב אֲשִׁי דְמַבְעִי לִיהָ הֵךְ
מִקְלָתָא ע"כ בַּאת"ל דְּמַגּוּפּוּ מְשַׁלֵּם וּלְכַךְ הַשְּׁמִיט הָרִי"ף לְהֵךְ אֲבָעִינָא דְלִידֵן וְדַאי דְּאִין
שְׁיָנוּי וּלְכַךְ לֹא הוֹצֵרֵךְ לְכוּתְבָה כָּלֵל וְהָא דְּהִבִּיא לְהֵךְ דֵר' אַבָּא בַר מְמַל צ"ל מַעֲתָה דְלֹא
כַּפִּי רִש"י רַק כַּפִּי הָרָא"ש אוּ כַּפִּי הַפ"י שְׁפַתְבְּנוּ לְעֵיל וְדו"ק וְזֶה הִנֵּה נִלְעַנ"ד נְכוּן
בְּדְבָרֵי הָרִי"ף אֵלֵא שְׁבַדְבָרֵי הַרְמַב"ם צ"ל ע"כ כַּמִּש"כ הִיש"ש דְּהָא הַרְמַב"ם גַּם הוּא
לֹא הִבִּיא לְהֵךְ בְּעֵינָא דִּישׁ הַעֲדָאָה מְכָלֵל דַּס"ל דְּהִיא נְפִשְׁטָה לְמַאי דְקִי"ל דְּמַעֲלֵיָה מְשַׁלֵּם
כַּר"פ וְכַמִּש"כ הִיש"ש דְּהָא בְּהַרְמַב"ם לִיכָּא לְתַרוּצֵי כַּמִּש"כ הָרָא"ש דְּהָא מְדַרְכּוּ לְהִבִּיא
הֵבֵל נְהוּג וְשְׁאִינוּ נְהוּג וּבְבַעֲיָא דִּישׁ שְׁיָנוּי ס"ל דַּה"ל בְּעֵינָא דְלֹא אֲבָעִינָא בְּמוֹ שְׁהוּא
מְבוֹאָר צִם בְּדְבָרֵי בַפ' שְׁנֵי מַהֲל' נִזְקִי מְמוֹן בְּכוּלָא פִּירְקָא וּלְכַךְ בְּהַכְרַח צ"ל לְהַרְמַב"ם
דַּס"ל פִּינּוּ דְהֵךְ בְּעֵינָא דִּישׁ שְׁיָנוּי אוּ אִין שְׁיָנוּי מְצַד הַסְבְּרָא לֹא תִלְיָא בְּהֵךְ בַּעֲי' דְּמַגּוּפּוּ
מְשַׁלֵּם וְכַמִּש"כ לְעֵיל לְכַךְ חֲשִׁיב לֵה לְבַעֲיָא דְלֹא אֲפִשְׁטָא וְלֹא נַחֲיִית לְהֵךְ מְלַתָּא שְׁפַתְבְּנוּ
דְּאִיכָּא לְמַפְשֵׁט גַּם הֵךְ בְּעֵינָא מְדִיּוּקָא דְּמַתְנִיתִין מְדַכְלִינָהוּ יַחַד בְּהַדִּי בְּבָא דְּהִיָּתָה מְבַעֲטָת

אָבֵל לְהַרְיִיף גִּלְעָד נָכוֹן כַּמֶּשֶׁכּ וְדַע דְּבַהֲרֵי־יָף שְׁלֹפְנֵינוּ אֵימָת הַגִּירָסָא בְּהַדְּבָרָא בְּעֵינֵי דְרַ' אַבָּא בַר מְמַל אוּ דְלִמָּא הַשְׁתָּא מִיְהִת מְחַמַת בְּיַעוּט קַמְנַתְּזָא וְצָרָרוֹת נִינְהוּ וּמְדַבְּרִי אֵלֶּה מִשְׁמַע דְּאֵי אֲמַרִינָן כְּאוֹרְחִיָּהּ הִיא לָא הֲוֵי צָרָרוֹת כְּלָל רַק רַגְלֵי מִמֶּשׁ וּמִשְׁלָם נ"ש וְלֹא יִכְלָתִי לְהִלָּחֵם גִּירָסָא זֹו דְּמַצַּד הַסְּבָרָא וְדֹאֵי אֵין טַעַם לְזֵה דְּמֵאִינְהָ טַעַם יִהְיֶה לְזֵה דִּין רַגְלֵי מִמֶּשׁ פִּינָן דְּסוּף סוּף כּוּחוֹ הוּא וְלֹא גּוּפוֹ לְכַּף יוֹתֵר נִרְאֶה נָכוֹן לְהַגִּיָּה בְּרִי"ף הַגִּי' כְּמוֹ בַּש"ס דִּילָן וְעֵי הֵיטֵב בְּכָל זֶה: שָׁם ע"ב בַּגְמ' כְּשִׁפְשָׁה בְּזַנְבָּה מֵהוּ א"ל וְכִי יֵאחְזַנְהָ בְּזַנְבָּה וְיִלְדָּה כּו' וְכִי מֵאַחַר דְּאוֹרְחִיָּהּ הוּא מֵאֵי קְמִיבְעֵי לִיהַ כְּשִׁפּוּשׁ יְתִירָה קְמִיבְעֵי לִי' ב' שְׂיִטוֹת בְּזֵה הַרְמַב"ם פְּתַב דְּהוּי בְּעֵינֵי דְלֹא אֵיפְשָׁטָא וּפְסַק בְּזֵה כְּמוֹ שְׁפַסַּק בְּכָל הָאֵיבְעִיּוֹת דְלֹא אֵיפְשָׁטָא דְאֵם הַפֶּס לֹא מִפְקִינָן מִינָן וְאֵי לֹא תְּפַס לֹא מַגְבִּינָן לִי' וְהֵינְנוּ מִשּׁוּם דְּמִפְרָשׁ דְּהֵאֵי וְכִי מֵאַחַר דְּאָמַר הַש"ס הִיא חֲזָרָה מִמֵּאֵי דְאָמַר לְעֵיל וְכִי יֵאחְזַנְהָ בְּזַנְבָּה וְיִלְדָּה דְּמִתְחִילָה הִיָּה סְבוּר דְלֹא עַל כְּשִׁפּוּשׁ יְתִירָה הֲוֵי קְמִיבְעֵי לִי' וּלְכַּף הַשִּׁיב לֹו וְכִי יֵאחְזַנְהָ כּו' כְּדָאֻמַר הֵאֵי אוֹרְחִי' אָבֵל לְבַסוּף דְּמַסִּיק דְּשִׁכְפוּשׁ יְתִירָה קְמִיבְעֵי לִי' א"כ לִית פֶּאֻן שִׁים פְּשִׁיטוֹתָא אָבֵל הֲרָא"ש פִּירֵשׁ דְּהוּי בְּעֵינֵי דְאֵיפְשָׁטָא מִשּׁוּם דְּגַם מִתְחִילָה הֲוֵי יַדַע דְּעַל כְּשִׁפּוּשׁ יְתִירָה קְמִיבְעֵי לִי' וְאֵפ"ה קְפִשִׁיט לִי' דְּגַם זֶה הִיא אוֹרְחִיָּהּ וְהַש"ס דְּמַסִּיק כְּשִׁפּוּשׁ יְתִירָה קְמִיבְעֵי לִי' הוּא פִּירוּשָׁא דְּמִלְתָּא דְּדַבְּרִיָּהּם וּבְעֵיקַר פִּירוּשָׁא דְּשְׂמַעְתִּין בְּמֵאֵי דְאָמַר לִי' וְכִי יֵאחְזַנְהָ בְּזַנְבָּה וְיִלְדָּה וְלֹא אָמַר לִי' בְּקַצְרָה הֵאֵי נְמִי אוֹרְחִי' שְׂאָז לֹא הִיָּה לֹו עוֹד מְקוּם לְהַקְשׁוֹת אֵי הִכִּי קָרָן נְמִי נִתְקַשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּזֵה וְע' בְּאַסִּיפַת זְקָנִים וְלַעֲנִי"ד יִהִי נִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּנֹדָאֵי כְּשִׁפּוּשׁ יְתִירָה לֹא הֲוֵי אוֹרְחִיָּהּ רַק פִּינָן דְּכְשִׁפּוּשׁ סְתָמָא הֲוֵה אוֹרְחִיָּהּ וְא"כ לֹא הִיָּה לֹו לְהַנִּיחַ שָׁם פְּלִיּוֹ בַר"ה דְּהוּי לִיהַ לְחֹוּשׁ לְכְשִׁפּוּשׁ סְתָמָא שְׂלֵא יִנְזָקוּ ע"י סְתָם כְּשִׁפּוּשׁ לְכַּף אֲפִילוּ אִם הִזִּיקָה בְּכְשִׁפּוּשׁ יְתִירָה נְמִי לִית לָן בַּהּ וּפְטוּר דְּהֵאֵי אֵין לֹו לְשׁוּמְרָה מְכְשִׁפּוּשׁ סְתָמָא וְא"כ מֵאֵי אֵיכְפַת לָן בְּמֵאֵי דְכְשִׁפְשָׁה יוֹתֵר מְכְאוֹרְחִי' וּבְזֵה מְזַנְקֵדָק מְאוּד לְשׁוֹן הַש"ס דְּלֵהֲכִי לֹא הַשִּׁיב לֹו בְּקַצְרָה דְּהֵאֵי נְמִי אוֹרְחִי' הוּא מִשּׁוּם דְּבִאֲמַת אֵין זֶה אוֹרְחִי' רַק דְּהִכִּי קָאֻמַר לִי' וְכִי יֵאחְזַנְהָ כּו' וְר"ל דְּהֵאֵי אֵין לֹו לְשׁוּמְרָה מְכְשִׁפּוּשׁ סְתָמָא וּלְכַּף אֵיִהוּ הוּא דְּפִשַׁע בְּמֵאֵי שְׁהַנִּיחַ שָׁם פְּלִיּוֹ וּלְכַּף אֲפִי' אִם כְּשִׁפְשָׁה בְּיוֹתֵר נְמִי לִית לָן בַּהּ וּפְטוּר דְּהֵאֵי הוּ"ל לְהַזְהַר עַכ"פ מְכְשִׁפּוּשׁ סְתָמָא וְלְזֵה פְּרִיָּהּ לִיהַ א"ה קָרָן נְמִי וְר"ל פִּינָן דְּזֵה לֹא אוֹרְחִיָּהּ א"כ הוּא דְּמִי לְקָרָן וְע"ז קָא"ל קָרָן לֹאוּ אוֹרְחִיָּהּ הֵכָא אוֹרְחִיָּהּ וְר"ל קָרָן לֹאוּ אוֹרְחִיָּהּ הוּא פְּלִיּוֹ וּלְכַּף לֹא הִיָּה לֹו לְזֵהר מְזֵה פְּלִיּוֹ וּלְכַּף חֲזִיב הַמְזִיק אָבֵל הֵכָא אוֹרְחִיָּהּ בְּכְשִׁפּוּשׁ סְתָמָא וְא"כ הִיָּה לֹו לְזֵהר עַכ"פ מְסַתֵּם כְּשִׁפּוּשׁ וּלְכַּף אֲפִי' אִם כְּשִׁפְשָׁה בְּיוֹתֵר נְמִי לִית לָן בַּהּ וְהַדְּ וְכִי מֵאַחַר הוּא מְדַבְּרִי הַש"ס דְּקַמְפְּרָשׁ לְדַבְּרִיָּהּם וּכְשִׁיטַת הֲרָא"ש כְּנִלְעַנ"ד בְּפִירוּשָׁא דְּשְׂמַעְתִּין וּכְעֵין סְבָרָא זֹו אֵימָת גַּם בִּישׁ"ש אֵלֶּא שְׁהוּא לֹא כ"כ בְּפִירוּשָׁא דְּשְׂמַעְתִּין רַק בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי הַרִי"ף בְּמַה שְׁהַשְׁמִיט לְהַדְּ בְּעֵינֵי וְעֵי: שָׁם בַּגְמ' אֵלֶּא מִתְּנִי' בְּאֲדִינְיָה אֲדוּנִי וּפְרַשׁ"י שְׁזַרְק הַתְּרַנְגוּל אֵת הַדְּלִיל וְשִׁבְרַת פְּלִים בְּזִרְיָקְתוֹ דְּהוּי צָרָרוֹת וְאֲפִי' קִשְׁרוּ אֲדָם נְמִי לֹא מִשְׁלָם אֵלֶּא ח"נ בְּעַל הַתְּרַנְגוּל וְהַקּוֹשֶׁר פְּטוּר שְׂלֵא נִתְקַל אֲדָם בְּבוּרוֹ וְהַתּוֹס' הַקּוֹשֶׁר עָלָיו דַּמ"מ לְחֲזִיב עָלָיו מִשּׁוּם אֲשׁוּ דְּהוּ"ל כְּאַבְנֵי וְסַפִּינֵי וּמִשְׁאֵו שְׁהַנִּיחַן בְּרֵאשׁ גַּגוּ וְנִפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ בְּהַדְּי דְּאֲזִלִּי דְּהֵאֵי תְּרַנְגוּל הֲוֵי כְּרוּחַ מְצוּיָה מְדַפְּרִיָּהּ אֵי לֹא אֲצַנְעִיָּה פּוֹשַׁע הוּא וּלְכַּף פִּירֵשׁוּ הַתּוֹס' דְּלֵהֲכִי לֹא מִתּוֹקְמָא אֲמִתְּנִיתִין דְּקִשְׁרוּ אֲדָם חֲזִיב מִשְׁמַע דְּהוּא חֲזִיב הַפֶּל וּבְדַאֲדִינְיָה אֲדִינְיָה חֲזִיב נְמִי בְּעַל תְּרַנְגוּל וְהֵינְנוּ בְּעַל הַתְּרַנְגוּל רַבִּיעַ וּבְעַל הַדְּלִיל ג' חֲלָקִים כַּר' נִתָּן וּכְמַש"כ

הָרָא"שׁ וְגַם הָרָא"שׁ פָּסַק לְהִלְכָה כְּשִׁיטָה זוֹ וְהוֹסִיף עוֹד לְבָאֵר דְּהָא דְצָרוּרוֹת מְשַׁלֵּם ח"ל
הֵינּוּ כְּשִׁהְיִיתָ דְּבַר הַפֶּקֶר אֲבָל אִם הִתִּינָה מִמּוֹן הַבְּעָלִים מְשַׁלֵּם נ"ש דְּצָרוּרוֹת אוֹרְחִינָה
הוּא וְהוּי פְּאֲבָנֵי סְפִינּוֹ וּמִשְׁאֵוֹ שְׁהֵנִיחַן בְּרָאשׁ גָּגוּ וְנִפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ ע"כ וְכוּן קָבַע
בְּשׁו"ע לְהִלְכָה בְּהֶגְהֶת רַמ"א עֵי"שׁ כֹּל חִלּוּקֵי הַדֵּינִים שְׁהַעֲלָה הָרָא"שׁ לְפִי שִׁיטָה זוֹ
וְלֹא זָכִיתִי לְהִבִּין דְּבִרְיָהֶם הַקְּדוּשִׁים בְּזָה דֹא"כ מֵאֵי קָאָמַר הַגַּמ' לְעִיל דְּרַבָּא עֲגָלָה מוֹשְׁכַת
בְּקֶרוֹן קַמ"ל וּר"ל דַּקַּמ"ל דְּחִיב נ"ש וְלֹא אֲמַרִינּוּ דְצָרוּרוֹת נִינְהוּ וְלֹא קִמְחִיב רַק ח"נ
וּמִשׁוּם דְּדָבָר הַמְּחַנְבֵּר לְגוּפָה כְּגוּפָה דְמָיָא לְכֹף הָוֵי רַגְלָה וְלֹא צָרוּרוֹת וְתִפּוּק לִיָּה דְאָפִי
אֵי הָוֵי צָרוּרוֹת נְמִי הָוֵה מְשַׁלֵּם נ"ש דְּהָא הַעֲגָלָה אֵינָה דְבַר הַפֶּקֶר וְהוּא מִיַּדֵּי דְאִית לִיָּה
בְּעָלִים דְּבָזָה אִפִּי בְּצָרוּרוֹת נְמִי מְשַׁלֵּם נ"ש לְפִי שְׁטַת הַתּוֹס' וְהָרָא"שׁ וְגַם כִּי הַעֲגָלָה לֹא
נִקְשְׂרָה מֵאֲלִיָּה בְּבִהְמָה רַק אֲדָם קִשְׂרָה וְא"כ הַקּוֹשֶׁר חִיב הַפֵּל וּכְמַש"כ הָרָא"שׁ וְכוּן נְמִי
דְלִיל דְאִית לִיָּה בְּעָלִים אִפִּי לֹא אֲצַנְעֵי וְקִשְׂרוֹ אֲדָם חִיב הַקּוֹשֶׁר הַפֵּל וּבַעַל הַדְּלִיל פְּטוֹר
עַכ"ל וְא"כ אִף אִם נֶאֱמַר דְּהַעֲגָלָה הוּא שֶׁל אַחַר נְמִי הַקּוֹשֶׁר חִיב הַפֵּל אִפִּי אֵי הָוֵי
צָרוּרוֹת וְא"כ מֵאֵי קַמ"ל רַבָּא מִיָּהוּ אִם נֶאֱמַר דְּכַח כּוֹחוֹ לֹא כּוֹחוֹ דְמִי לְרַבְּנָן וְדִלָּא
כְּהָרָא"שׁ שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל הָוֵה אֲתִי שְׁפִיר דַּקַּמ"ל דְּהָוֵי רַגְלָה וְאִם הִתִּינָה צָרוּרוֹת מִתַּחַת
הַקּוֹרֵן הָוֵינּוּ צָרוּרוֹת וּמְשַׁלֵּם ח"נ דְּלֹא תִימָא דְּהַעֲגָלָה גּוֹפִיָּה הָוֵי כְּצָרוּרוֹת וְאִם נִתְּנָה
צָרוּרוֹת מִתַּחַתֶּיהָ תּוֹ הָוֵי פַח פַּחוֹ וּפְטוֹר קַמ"ל רַבָּא דְּהַעֲגָלָה גּוֹפִיָּה הָוֵי רַגְלָה וְצָרוּרוֹת
שְׁמַתַּחֲתֶיהָ הָוֵי צָרוּרוֹת וּכְמַש"כ רַש"י שֶׁם אֲבָל לְהָרָא"שׁ שְׁכ' בְּכַשִּׁיטוֹת דְּכַח כּוֹחוֹ לְרַבְּנָן
הָוֵי כּוֹחוֹ הַדְּרָא קוֹשְׂא לְדוֹכַתֶּיהָ וְאִין לוֹמַר דְּעֲגָלָה דְּנִקִּיט לֹא לְעֵנֵן צָרוּרוֹת נִקִּיט לֵה
רַק מִשׁוּם דְּבָזָה הִכִּי אִתָּא וְלְעֵנֵן צָרוּרוֹת הָוֵה מְשַׁפַּחַת לְהָ דִּינָא בְּדִלִיל הַפֶּקֶר וְנִקְשֶׁר
מֵאֲלִיו דו"א דְּכַבְּרִיָּתָא דְמִיָּתִי סִינְעֵתָא נְמִי תְּנָא עֲגָלָה מוֹשְׁכַת בְּקֶרוֹן וְהַבְּרִיָּתָא לֹא אֵיָּרִי
בְּזָב פֵּלָל רַק לְעֵנֵן צָרוּרוֹת לְחוּד וְעוֹד קִשְׂה טוֹבָא לְשִׁיטָתָם מִהָ בְּרִיָּתָא דְמִיָּתִינּוּ
בְּסוֹנְגִינּוּ לְעִיל דְרָסָה עַל הַפְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנִפְל הַשֶּׁבֶר עַל כְּלֵי אַחַר וְשִׁבְרוּ עַל הָרָאשׁוֹן
מְשַׁלֵּם נ"ש וְעַל הָאֲחֶרוֹן מְשַׁלֵּם ח"נ וְתַנִּי עֲלָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשׁוֹת הַנִּזְנָק אֲבָל
בַּר"ה עַל הָרָאשׁוֹן פְּטוּרָה וְעַל הָאֲחֶרוֹן חִיבָת וּמְשַׁמַּע בְּכַשִּׁיטוֹת דְּמְשַׁלְּמַת עַל הָאֲחֶרוֹן
ח"נ דְּהָא אֲרִישָׁא הָאֵי דְהָנִי בָּה דִּינָא דְהָרָאשׁוֹן וְהָאֲחֶרוֹן וְעֲלָה תַנִּי בְּסִיפָא דְבַר"ה עַל
הָרָאשׁוֹן פְּטוּרָה לְגַמְרֵי וְעַל הָאֲחֶרוֹן חִיבָת כְּמוֹ בְּרִישָׁא דְהֵינּוּ ח"נ דַּאל"כ ה"ל לְפְרוּשֵׁי
כְּמָה חִיבָת אֲלֵא וְדֹאֵי דְחִיבָת ח"נ כְּמוֹ בְּרִישָׁא וְאִילוּ לְשִׁיטָתָם זֹאת לֹא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּם
רַק רַבִּיעַ נִזְק וּבַעַל הַפְּלִי ג' חֲלָקִים דְּהָא דְמָיָא מִפְּשׁ לְדִלִיל דְאִית לִיָּה בְּעָלִים עִם הַתְּרַנְגוּל
בְּדֹאדְנִי אֲדוּנֵי דְמְשַׁלֵּם בַּעַל הַדְּלִיל ג' חֲלָקִים וּבַעַל הַתְּרַעוּל רַבִּיעַ וְה"נ דְּכּוֹנְתָה דְּהָא הַפְּלִי
יֵשׁ לוֹ בְּעָלִים מְדַקְתָּנִי עֲלָה בְּרִישָׁא מְשַׁלֵּם נִזְק שֶׁל עַל הָרָאשׁוֹן וּבְסִיפָא תַנִּי עַל הָרָאשׁוֹן
פְּטוּרָה מְפָלָל דְּכַכְלֵי דְאִית לִיָּה בְּעָלִים עֲסָקִינּוּ וְא"כ לְתַחֲיִיב בַּעַל הַפְּלִי מִשׁוּם אֲשׁוּ מִשׁוּם
דְּפִשַׁע שְׁהֵנִיחַ פִּלְיוֹ בְּמָקוֹם שְׁהַבְּהֵמָה יְכוּלָה לְהִזִּיק ע"י בְּצָרוּרוֹת דְּהָנִי כְּרוּחַ מְצוּיָה
לְשִׁיטָתָם וְא"כ לֹא לְתַחֲיִיב בַּעַל הַבְּהֵמָה רַק בְּרַבִּיעַ נִזְק וְאִין לוֹמַר דְּמִשׁוּ"ה פְּטוֹר בַּעַל
הַפְּלִי מִשׁוּם דְּמִיד שְׁנִשְׁבֵּר מְסַתְּמָא קַמְפֶּקֶר לְהוּ לְחַרְסִיו וְכַדְאֲמַרִינּוּ לְקַמְּן בַּפ' הַמְּנִיחַ
(כ"ט א') בְּמַתְּפוּיָן לְזַכּוֹת בְּחַרְסִיָּה מְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְסַתְּם חַרְסִים אֲפִקוּרֵי קַמְפֶּקֶר לְהוּ וְכִינּוּ
דְּמַסְתְּמָא קַמְפֶּקֶר לְהוּ שׁוּב לִית בְּהוּ דִּין מְמוֹנּוֹ דְּזָה אֵינּוּ דְהָא פִּינּוּ דְחִיבִיָּה דְבַעַל הַפְּלִי
הוּא מִשׁוּם אֲשׁ וּבָאֵשׁ הָא ג"כ מְסַתְּמָא מְפֶקֶר לִיָּה בְּשַׁעָה שְׁהוּלָהּ וּכְמַש"כ הַתּוֹס' לְקַמְּן
בְּפֶרְקִין (כ"ב א') ד"ה אֲשׁוּ וְגַבִּי גִץ הִיּוּצָא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ אַע"ג דְּמַסְתְּמָא מְפֶקֶר לִיָּה

עכ"ל אלא ע"כ צ"ל דלא אכפה לן במאי דמפקיר ליה אח"כ בפשעה שהולך להזיק רק דאנן בטר תחילתו אזלינן וכינן דמתחילתו הני ממינו תו לא אכפת לן במאי דמפקירו אח"כ וא"כ ה"נ בהך דדרסה על הפלי אית לן למיזל בטר תחילתו דאית ליה בעלים וא"כ להתחייב בעל הפלי ג' חלקים ובעל הבהמה רביע ואמאי תני בברייתא חייבת סתם דמשמע חצי נזק כמו ברישא ואין לומר דנוקי היא ברייה פרבנן דר' נתן וכשיטת רש"י בפ' הפרה (נ"ג א') דסבירא ליה דבעל השיר משלם מחצה דז"א תדא דהתוס' לא ס"ל פרש"י בזה וכמש"כ התוס' בפ"ק (ד' י"ג) ועוד דגם רש"י לא אמרה אלא התם דבעל השור הוא המתחיל וס"ל דבטר מעיקרא אזלינן אבל פאן במאי הוי בעל התרנגול המתחיל טפי מבעל הפלי אדרבה בעל הפלי היא המתחיל טפי בזה שהניח פליו בר"ה ותו דאמאי לא תני חיובא דבעל פלי פלל ונהו לענ"ד תשובה נצחת לשיטתו לכה נלענ"ד עיקר בזה פשיטת רש"י דבאדני' אדוניי אף בדליל דאית לי' בעלים ולא אצנע'י או שקשרו אדם מ"מ אינו חייב רק בעל התרנגול לבד ח"נ ובעל הדליל פטור ולא דמי לאשו דשאני אשו שהאש בעצמו הוא המזיק בלי סיוע דבר אחר ופעולת הרוח אינו רק לקרב האש אל הדבר הנזק אבל עיקר ההזק עושה האש עצמו ודכוותי' באבנו ספינו ומשאו האבן עצמו הוא המזיק מפני שיש לו פונד וכן הספין בחידודו והרוח אינו פועל רק לקרבם אל הדבר הנזק משא"כ בצרורות דהצרורות עצמן אין בכוחן להזיק פלל בלא פח ההתזה ואילו הי' נתקרב הצרור אל הפלי בלא פח ההתזה לא הי' מזיקו פלל ונמצא פי עיקר ההזיק נעשה ע"י פח ההתזה והצרור אינו רק פגרון ביד החוצב ולכה לית בי' משום חיוב חשו פלל ולכה אפי' אם פשע במאי דלא אצנע'י או בקשרו אדם מ"מ פיון דהצרור לא הזיק פלל רק פח המתז הוא שהזיק פטור בעל הצרור ולכה אפי' אם הדליל הוא ממונו של בעל התרנגול מ"מ אינו חייב רק ח"נ ותו לא ומעתה אידו להו פל הנך פרטי חידושי דינים שחידש הרא"ש בזה דמש"כ דבדליל דאית לי' בעלים משלם נ"ש לשיטה זו ליהא וכן מש"כ ודליל דאית לי' בעלים ונקשר ברגל תרנגול דהפקר חייב בעל הדליל ומשמע אפי' בדאדיה' אדוניי נמי ליתא וכן מש"כ דבטרנגול דאית לי' בעלים משלם בעל הדליל ג' חלקים ובעל התרנגול רביע נמי ליתא אלא לעולם בעל התרנגול משלם ח"נ ובעל הדליל פטור בדאדיה' אדוניי ואילו לי' שאין תלמיד פמוני מכריע הי' נלענ"ד להלכה ולמעשה פשיטת רש"י ודו"ק: דף כ בע"א גמ' אמר אילפא בהמה בר"ה ופשטה צנוארה ואכלה מע"ג חבירתה חייבת מ"ט כו' לימא מסייע לי' כו' פדאמר רבא בקופצת ה"נ בקופצת והיכא איתמר דרבא אהא דר' אושעיא כו' מ"ש הלכה דאורחין' הוא עמדה נמי אורחיה הוא אמר רבא בקופצת.

ג' שיטות בזה רש"י פירש דקופצת הוא שינוי וח"נ הוא דמשלמת וכן הוא שיטת הרנ"ה ולשיטתם זאת בלא קופצת פטורה מפילם פדין שן בר"ה ובקופצת ח"נ הוא דמשלם ודקדקו פן במאי דאמר הש"ס עמדה נמי אורחין' הוא ומשני בקופצת מכלל דקופצת לאו אורחין' הוא והוי קרן אלא שהרנ"ה הוסיף לאמר דמע"ג חבירתה חייבת בין שקפצה בין שעמדה והיינו דאילפא ובר"ה בלא גב חבירתה חייבת ח"נ בקופצת והיינו דר' אושעיא וקר אמר תדא ומא"ח ול"פ וצ"ל לדעתו דס"ל דמע"ג חבירתה קפיצה נמי אורחין' הוא פיון שאינה יכולה להגיע בלא קפיצה ובר"ה פיון שיוכלה להגיע בלא קפיצה לכה הוי הקפיצה שינוי וכן פי' בדעתו הרמב"ן במלחמות אלא שהוסיף ע"ז דמה בכך שקפצה

דָּרָךְ שִׁינּוּי פִּינּוֹן דִּהְפִירוֹת מְוַנְחִים בְּאִפְסָן שְׁיִכּוּלָה לְהַגִּיעַ אֲלֵיהֶם בְּלֹא שִׁינּוּי א"כ נָהִי דִּהְקַפִּיצָה הָיִי שִׁינּוּי מ"מ מֵה שְׁאֲכֵלָה לֹא הָיִי שִׁינּוּי וְלֹא נִפְקָא מְכַלְל שֶׁן בֵּר"ה וְגַם צ"ל בְּדַעְתּוֹ דְּאָף דִּהְש"ס דְּחֵי לָהּ לְהַדְּ סִינְעֵתָא דְּמִינֵי לְהָא דְּאִילְפָא מ"מ לְפִי הָאָמֶת פְּסָקִינוּן פְּנוּתֵי פִּינּוֹן דְּאִיפָא לְאוּקְמֵי דְּלֹא פְּלִיג עַל ר' אוֹשְׁעִיָא וְהַש"ס לְסִינְעֵתָא בְּלַחוּד הוּא דְּדְּחֵי אָבֵל עֵיקָר דִּינוֹ לֹא נִדְּחָה וְקִי"ל פְּנוּתֵי כצ"ל בְּדַעְתַּ הָרִז"ה וְלִשְׁיטַת רִש"י בְּלֹא דַעַת הָרִז"ה הִיא אֲפֻשָׁר לְפִסְטָק דְּבִלֵּא קוּפְצָת פְּטוּרָה מְכַלּוּם בֵּין בֵּר"ה וּבֵין מַע"ג חֲבִירְתָּהּ וְדִלֵּא פְּאִילְפָא פִּינּוֹן דִּהְש"ס קְדָחֵי לִי לְמַלְתָּא וּבְקוּפְצָת חֲזִיבָת ח"נ בְּכּוּלָם פְּדִין קָרוֹ וְאָף אִם נֹאמַר לְפִסְטָק גַּם פְּאִילְפָא פִּינּוֹן דִּהְש"ס לֹא קְדָחֵי לְמַלְתֵּי לְגַמְרֵי רַק לְסִינְעֵתָא דְּמִינֵי וְכִשְׁיטַת הָרִז"ה וְא"כ בְּאַכְלָה מַע"ג חֲבִירְתָּהּ יְהִי חֲזִיבָת נ"ש פְּדִין הֵן בֵּרָה"י מ"מ בְּקוּפְצָת וְגַם מַע"ג חֲבִירְתָּהּ אֵינָה חֲזִיבָת רַק ח"נ דְּבָזָה וְדָאֵי דְּבָרֵי הָרִז"ה דְּחֻוּקִים מְאוּד לְחֻלְק בֵּין קוּפְצָת לְקוּפְצָת וְכִמוֹ שֶׁהִשִּׁיב עָלָיו הָרַמְבַּ"ן וְא"כ מִי הִמְכַרְיָנוּ לֹאמַר כֵּן בְּשִׁיטַת רִש"י וְעֵינָן: וְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם פְּתָבוּ דְּבְקוּפְצָת מְשַׁלְמַת נ"ש פְּדִין שֶׁן בֵּרָה"י וּבִלֵּא קוּפְצָת פְּטוּרָה מְכַלּוּם וְהֵינּוּ כַּמֶּש"כ הָרֵא"ש לְדַעְתָּם דַּס"ל דְּקוּפְצָת לֹא שִׁינּוּי הוּא פְּדִין קָרוֹ דְּכִינּוֹן דְּאוּרְחֵי לְמִיכַל אוּרְחֵי נְמִי לְמַקְפִּץ וְכַדְאֲמַרִּינוּ לְעִיל בְּהַאי בְּרַחָא דְּחֻוּא לְפִתָּא אֲפּוּמָא דְּדָנָא כּו' אוּרְחֵי נְמִי לְמַסְלַק (וְלִרִש"י וְהָרִז"ה יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין סְרִיכָה וּבֵין קַפִּיצָה אוֹ דִּישׁ לְחֻלְק בֵּין בְּרַחָא לְשִׁאָרֵי בְּהַמּוֹת וְלִק"מ מֵהַדְּ דְּלַעִיל וּפְשׁוּט) אֲלֵא דְּלַהֲכִי מֵהַנִּי הַקַּפִּיצָה פִּי הִיכִי דְּלַהֲגֵי פְּדִין שֶׁן בֵּרָה"י דְּכָל הִיכָא דִּיכּוּלָה הַבְּהֵמָה לְאַכּוֹל לְהַדְּיָא דְּרָךְ הַלִּיכְתָּה הָיִי כַּר"ה גְּמוּר וּפְטוּר פְּדִין שֶׁן בֵּר"ה רַק הִיכָא שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְאַכּוֹל לְהַדְּיָא פִּי אִם ע"י קַפִּיצָה תּוֹ הָיִי כְּמִי מְחַזְרֵת אוֹ שְׁבַקְתָּה לְרַחֲבָה כּו' וְחֲזִיבָת נ"ש פְּדִין שֶׁן בֵּרָה"י זְהוּ תְּנֻכָּן שִׁיטְתָּם אֲלֵא שִׁישׁ לְעֵינָן ע"ז דַּא"כ פִּירוּשָׁא דְּשִׁמְעֵתִין דְּחֻוּק קַצַּת לְדַבְרֵיהֶם חֲדָא דַּס"פ מֵאֵי הָא דְּקַדְחוּ לְסִינְעֵתָא דְּמִינֵי לְאִילְפָא מֵהַבְּרִייתָא וְקֹאמַר עֲלֵה פְּדֹאמַר רְבָא בְּקוּפְצָת כּו' פִּינּוֹן דְּאִילְפָא נְמִי מְצִינּוֹ לְמִשְׁטַר דְּמִינֵי בַּכַּה"ג וְכִמוֹ שְׁנַרְאָה כֵּן מִדְּבָרֵי הַרִי"ף דְּמוּקֵי לְאִילְפָא בְּהִכִּי לְפִי הָאָמֶת וְא"כ שְׁפִיר אִיפָא סִינְעֵתָא לְדְּבָרֵי מֵהַבְּרִייתָא וְכִמוֹ דִּיתְפָּרַשׁ הַבְּרִייתָא כֵּן נְמִי יִתְפָּרְשׁוּ דְּבָרֵי וְלִית פֶּאֶן שׁוּם דִּיחֻוּא לְסִינְעֵתֵי וְאִם פֶּא לְפָרוּשֵׁי הִכִּי הַל"ל וְהַשְׁתָּא דְּאֲמַר רְבָא בְּקוּפְצָת ה"נ בְּקוּפְצָת וּמִדְּאֲמַר פְּדֹאמַר רְבָא כּו' מְשַׁמַּע דִּהוּא דִּיחֻוּא וְאֵינוֹ מוּבָן כ"כ וְתוֹ דְּלְדַבְרֵיהֶם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ גַּם בְּדַר' אוֹשְׁעִיָא דְּמִינֵי בַּע"ג חֲבִירְתָּהּ וְזֶה אֵינוֹ בְּמִשְׁמַע פְּלַל בְּדְּבָרֵי דִּהִיכֵן מְצִינּוֹ שׁוּם רְמִז בְּדְּבָרֵי דְּמִינֵי בַּע"ג חֲבִירְתָּהּ דִּהוּא סְתָמָא קֹאמַר בְּהַמָּה בֵּר"ה וְהַנְּלַעַנ"ד פְּשׁוּט בְּדַבְרֵיהֶם דִּהוּ סְבָרָא שְׁאֵנוּ מְוַנְחִין לֹאמַר בְּדַבְרֵיהֶם דְּכָל הִיכָא שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְאַכּוֹל לְהַדְּיָא רַק ע"י קַפִּיצָה תּוֹ הָיִי כַּר"ה [וְכַמֶּש"כ הָרֵא"ש וְהַנ"י וְהַה"מ] אֵינוֹ רַק בַּמַּע"ג חֲבִירְתָּהּ לְחוּד אֲלֵא דְּבַר"ה גּוּפְּיָהּ הִיכָא שִׁישׁ מְקוּם גְּבוּהָ פְּעִין תַּל שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְאַכּוֹל מִשָּׁם לְהַדְּיָא רַק ע"י קַפִּיצָה נְמִי הָיִי דִּינוֹ פְּדִין רַה"י וְחֲזִיבָת נ"ש וְכֵן פְּתַב הַטּוּר לְהַדְּיָא בְּדַעְתָּם וְז"ל וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה פְּגוּן שְׁהִיוּ הַפִּירוֹת מְוַנְחִים בֵּר"ה בְּעַנְיָן שְׁאֵי אֲפֻשָׁר לָהּ לְטַלְמֵם מִשָּׁם אַא"כ הַקְּפוּץ כּו' חֲשׁוֹב כְּחֻצַּר הַנִּזְזָק וְטַעְמָא דְּמַלְתָּא דְּאֵינָהוּ קְמַדְמֵי לָהּ לְמַחְזְרַת כּו' א"כ מֵה לִי גַבִּי חֲבִירְתָּהּ מֵה לִי תַל בֵּר"ה וְא"כ אִילְפָא דְּקִינָהִיב טַעְמָא לְמִילְתֵּי מ"ט גַּבִּי חֲבִירְתָּהּ פְּחֻצַּר הַנִּזְזָק דְּמֵיָא ש"מ דְּאֵינֵי אֲפִי בִיכּוּלָה לְאַכּוֹל לְהַדְּיָא שְׁלֵא ע"י קַפִּיצָה נְמִי קְמַחֲזִיב דַּאלַת"ה א"כ מ"ש גַּבִּי חֲבִירְתָּהּ דְּנִקְיֵט תִּיפּוּק לִי דְּאֲפִי בֵּר"ה גְּמִיר נְמִי דִּינָא הִכִּי אֲלֵא ע"כ דְּמִינֵי בִיכּוּלָה לְאַכּוֹל לְהַדְּיָא וְאֲפ"ה פִּינּוֹן דְּחֲשִׁיבָא לִי גַבִּי חֲבִירְתָּהּ פְּחֻצַּר הַנִּזְזָק

גמור חייבת נ"ש אפי' ביכולה לאכול להדיא וכמש"כ הנ"י בשמעתין להך סברא דברשות הניזק גמור אין לחלק בזה תדע דהא מתוך החנות משלמת מה שהזיקה אפי' ביכולה לאכול להדיא אלא שהנ"י כ"כ דגם גבי חבירתה לא חשיבא כחצר הניזק גמור ולכך מחלקינן ביה בין יכולה לאכול להדיא ובין שאינה יכולה לאכול להדיא רק ע"י קפיצה וזהו לפי האמת לפי מאי דפסק הרי"ף דלא פאילפא בזה וכמו שיתבאר לקמן אי"ה אבל אנו עתה בדאילפא קנימינו ואילפא הא קניהב טעמא למילתין מ"ס גבי חבירתה פחצר הניזק דמיא ש"מ דכחצר הניזק גמור חשיבא לי' ולכך אפי' ביכולה לאכול להדיא נמי דינא הכי דמשלמת נ"ש וקבעי לאתויי סייעתא לדבריו מברייטא דהיתה קונפתו וקס"ד דהברייטא נמי איירי ביכולה לאכול להדיא ומטעם דהוי כרשות הניזק קמחייבין לי' וקדחי דלמא הברייטא איירי בקופצת וזה אפי' בר"ה גמור נמי דינא הכי דהא בברייטא לא נאמר ביה הך טעמא דכחצר הניזק דמיא וגם אם נאמר דהך מ"ט הוא מדברי הש"ם ולא דאילפא גופי' קאמר לה מ"מ איפא לדיוקי מדבריו טפי מהברייטא משום דאמורא צריף לפרש דבריו ביותר מהברייטא ומדנקיט גבי חבירתה ולא קאמר חל בר"ה ש"מ דכחצר הניזק גמור קמשוי לה משא"כ הברייטא איפא למימר דאורחין דמלתא נקיט מיהו יותר נראה דהך מ"ט איילפא גופי' קאמר לה וכמש"כ בפנים] ואיפא למימר דאורחין דמלתא נקיט והוא הדין תל בר"ה ובקופצת ור' אושעיא מייירי בר"ה גמור ולכך לא הזכיר בדבריו גבי בהמה כלל דבאמת בקופצת אפי' בתל בר"ה נמי דינא הכי וכמש"כ הטור ובהכי סלקא פירושא דשמעתין שפיר בלי שום גמגום אלא שלענין הלכה פסק הרי"ף בזה דלא פאילפא רק דגבי בהמה שנה בזה לתל בר"ה ולא קמחייבא רק בקופצת והא דהביא לדאלפא לא משום דפסק פנותי' אלא לפרושי הלכתא לדין דלא קיי"ל פנותי' רק בקופצת והיינו דמסיים עלה והני מילי בקופצת פלומר דלא קיי"ל פנותי' רק בקופצת כנלענ"ד פשוט בכוננתם ועיין: ועל דרך זה יתפרש גם שיטת הרמ"ה שיהביאו הסור שכ' וז"ל והרמ"ה כתב דבאכלה מעל גבי חבירתה או מתוך קנפה המופשלת מאחוריו חייבת אפי' בלא קפיצה ובר"ה אם קפצה משלם כל מה שהזיקה ובלא קפיצה כל מה שנהגית עכ"ל והב"י כתב עליו דשיטתו היא כשיטת בעל המאור ודא דמש"כ ובר"ה אם קפצה משלמת כל מה שהזיקה משמע נ"ש כדין שן דהא אדלעיל מיניה קאי והוא שיטת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהזכירם הטור לעיל מיניה ומשיטת רש"י דס"ל דח"נ משלמת לא הזכירה הטור ולא הביאה כלל וא"כ ע"כ האי משלמת כל מה שהזיקה שכ' הטור בשיטת הרמ"ה היינו נ"ש ועוד אם איתא דס"ל להרמ"ה כשיטת המאור אם פן אמאי כתב דמע"ג חבירתה או מתוך קנפה המופשלת חייבת אסי' בלא קפיצה דמשמע מינה דקפיצה איתא מכ"ש מדאינה קופצת ואילו לשיטת המאור ודאי דבקפיצה איפא רבותא טפי דאף דבר"ה הוי קופצת שינוי והוי תולדה דקרן מ"מ מע"ג חבירתה הוי אורחין והוי תולדה דשן וא"כ מאי אפי' שכ' הרמ"ה על לא קפצה אדרבה הכי הל"ל אפי' אם קפצה מפני שנהו חידוש גדול בדין לומר דמע"ג חבירתה קפיצה נמי אורחיה הוא: לכך נלע"ד ברור דס"ל להרמ"ה בפירושא דשמעתין כמו שפירשנו לשיטת הרי"ף אלא שלענין פסק הלכה הוא מחולק עם הרי"ף דהרי"ף לא ס"ל לפסוק פאילפא פינון דהש"ס קמדחילסייעתי דמיימי לדידי' ש"מ דלא ס"ל לסתמא דש"ס פן להלכה ולכך לא פסק פאילפא רק בקופצת אבל באיפלת להדיא לא הוי כרשות הניזק גמור

להתחייב עליו אפילו באוכלת להדיא כמו שהיא הדין במתוך התננות והרמ"ה חולק בזה על הרי"ף וס"ל בזה דאף דהש"ס קדחי לסייעתא דמיימי לדיבריו מ"מ בשביל הלא נדחה דינו לגמרי מהלכה פאשר סובר פן גם בעל המאור לשיטתו ולקב"ה פסק פתרוןיהו פאילפא וגם כר' אושעיא ומא"ח ומא"ח ולא פליגי דאילפא מייירי במע"ג חבירתה וחשיבא ליה פרושות הניזק גמור להתחייב אפילו באוכלת להדיא כמו שהיא מתוך התננות ומכ"ש אם אינה יכולה לאכול להדיא אלא ע"י קפיצה דבזה אפילו בר"ה גמור נמי משלמת נ"ש וכמש"כ לעיל בשם הטור ובר"ה הוא דמפלגינן בין יכולה לאכול להדיא דפטור ובין שאינה יכולה רק ע"י קפיצה דחייב והינינו דר' אושעיא ומעתה מדוקדק מאוד לשון הרמ"ה ודו"ק נאפשר דגם הב"י לא פנינן לומר דשיטתו היא ממש פשיטת המאור אלא שבה ס"ל פהמאור לפסוק פאילפא אף רחיק בעיני שיכונן הב"י לזה ויסתום כ"כ אף אף שיהיה פוננת הב"י מ"מ הפירוש הפרור בדברי הרמ"ה הוא פדכתיבנא נראיתי בסמ"ע שכ' שבדרישה האריף לבאר דעת הרמ"ה וספרו אינו ת"י ואולי פוננתי לדעתו ומהרש"ל ביש"ש האריף להקשות על שיטת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ורוצה להכריע פשיטת רש"י והמאור ובמה שפכתנו נסתלקו פל קושיותיו עד לאחת דוק ותשפח והשיטה הנכונה והמתוננת בשמעתין היא שיטת הרמ"ה ודו"ק: והרב בכ"מ האריף בזה בבבאור פוננת הרי"ף והרמב"ם בדברים שאינם נראים לע"ד פלל והנה בתחילת דבריו נתקשה בבבאור דברי הרמ"ה במש"כ על הרמב"ם מתלוקת אילפא ור' אושעיא ופסק פרו אושעיא והאריף דברים בזה ללא צורך דלפמש"כ הנה דבריו בזה פשוטים ומבוארים דודאי אפלגו בהא מלתא דלאילפא הני פחצר הניזק גמור ומחייב עלה אפילו באוכלת להדיא אבל למאי דדחי לה הש"ס ומוקי לברייתא כר' אושעיא א"כ לא הוי פרושות הניזק גמור ואינו חייב רק בקופצת ואף דר' אושעיא גופיה לא מצינו לו שפילוג בהדיא עלה דאילפא דאיפא למימר דאיהו מייירי בר"ה אבל אה"נ דמודי לאילפא דגבי חבירתה הוי פרושות הניזק גמור וכשיטת הרמ"ה מ"מ עיקר פוננת הה"מ דלפום מאי דדחי הש"ס לברייתא ומוקי לה פרו אושעיא א"כ פליגי אהדדי גם מה שהעלה מתוך פלפולו דקופצת הוא שקפצה ואכלה שם ואפילו אם יכולה לאכול בלא קפיצה חשיב חצר הניזק ושללא פדברי הרא"ש עכ"ל מאוד נפלאו לי דבריו אלה לע"ד דמאי סברא היא פלל לומר דבשביל שאכלתם ע"י קפיצה חשב פחצר הניזק ובשלמא הרנ"ה שאמרה להו סברא לענין דיהיה נחשב לשינוי והוי פקרו ומשלמת ח"נ שפיר מסתבר קצת לימר פן דכיון שאכלתם ע"י שינוי תו הוי פקרו ואף שהיתה יכולה לאכול בלא שינוי מ"מ סוף סוף אכלתם ע"י שינוי והוי פקרו אלא שגם בזה יפה השיב עליו הרמב"ן וכמו שהבאתי דבריו לעיל ועל הראשונים אנו מצטערים [כמש"כ בעל המאור דהוא נחשב פקרו] אלא שהוא מגלגל עלינו את החדשים לימר דע"י שאכלתם ע"י קפיצה יהיה נחשב פחצר הניזק לשלם נ"ש פדין שן ברה"י אף שהיתה יכולה לאכול בלא קפיצה וזה ודאי דלא מסתבר פלל דהא פיון דמונח במקום שיכולה לאכול להדיא בלא קפיצה ודאי דהוי כר"ה גמור אטו בשביל שאכלתם ע"י קפיצה ישמנה הפרשות מר"ה לפרשות הניזק אין זה אלא תימא והנה לא די לנו הצער הנה אלא שפן קבע גם בשולחנו הטור לפסק הלכה בסי' שצ"א סעי' י"א עד שהרמ"א הגי"ה עליו בזה"ל וי"א דווקא שהוא בענין שאי אפשר לה לאכול רק ע"י קפיצה אבל אם תוכל לאכלם בלא קפיצה אז חשוב כר"ה ע"כ משמע

דְּדַעָה קַמְיִתָּא וְהוּא הַב"י ס"ל דְּגַם זֶה הָוֵי רְשׁוּת הַגְּזִינָק וְכֵן פִּירֵשׁ לְהַדְיָא בַּסַּמ"ע עיי"ש
וְהוּא תַּמּוּהָ מְאוּד פְּדַכְתִּיבְנָא דְהַד סְבָרָא אִין לָהּ שׁוּם מְקוֹר בְּשׁוּם אֶחָד מִהֶרְאֲשׁוּנִים רַק
שֶׁהַכ"מ הוּא שְׁהַמְצִיאָה וְגַם כִּי הִיא אֵינָה מְסַתְּבֵרֶת כְּלָל וְאִיךָ נַעֲשֶׂה מְזִה שְׁנֵי דַעוֹת וְדַבְּרֵי
הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם הֵם בְּרוּרִים פְּדַכְתִּיבְנָא וְדוּק הֵיטֵב בַּכ"ז: ם בַּגְמ' בְּעֵי ר' זִירָא מִתְּגַלְגַּל
מֵהוּ הֵיכִי דְמִי כְּגוֹן דְּקִימָא מֵא עֲמִיר בְּרְשׁוּת הַיְחִיד וְקָא מִתְּגַלְגַּל וְאֶתִי מֵרַה"י לְרַה"ר
רִש"י פִּי דְהַאֲיַבְעִיָּא הוּא אִי בְּתֵר לְקִיחָה אֲזֵלִינָן אוּ בְּתֵר אֲכִילָה אֲזֵלִינָן וְה"ה נְמִי דְבַהֲפִיפּוּף
נְמִי הָוֵי הַאֲיַבְעִיָּא אִי מִתְּגַלְגַּל מֵרַה"ר לְרַה"י אִי בְּתֵר לְקִיחָה אֲזֵלִינָן וּפְטוּר אוּ בְּתֵר אֲכִילָה
אֲזֵלִינָן וְחִיִּיב וְהַתּוֹס' הַקְּשׁוּ עָלְיוּ מְסוּגִיָּא דְלַקְמָן דְּפָשִׁטָא נָן דְּאִי אֲכִילָה בְּגַדִּישׁ דְּעֵלְמָא
דְּפְטוּר וְלְכַאוּרָה הִינָה גְרָאָה לּוֹמֵר דְּלֹא קָשָׁה כ"כ דְּהָא לַקְמָן בְּהַד אֲיַבְעִיָּא דְּפִי פְרָה כְּחֻצֵר
הַגְּזִינָק דְּמִי פִּירֵשׁוּ הַתּוֹס' עֲצָמָם דַּס"ד דְּאֵם לְקַחָה הַפִּירוּת בְּחֻצֵר הַגְּזִינָק וְאֲכַלְתֶּם בְּרַה"ר
אוּ בְּחֻצֵר הַמְזִיק חִיִּיב דְּמִחְיִיבִינָן בְּלַקְיָחָה לְחֻדְיָה וְכֵן הַסְּבָרָא נוֹטָה כִּינּוּן דְּפִשְׁע בְּלַקְיָחָה
מֵה לָנוּ בְּאֲכִילָה וְהָא דְּמִמְעֻטִּינָן מְשֻׁדָּה אַחַר רְשׁוּת הַרְבִּים הֵינּוּ לְקִיחָה עַכ"ד וַא"כ ה"נ
בְּפִשְׁטוּת אִית לָן לְמִימֵר דְּר' זִירָא נְמִי הָוֵי סְבֵר פְּסַבְּרַת הַאֲיַבְעִיָּא דְּהַתָּם אֲלֵא דְּהַתּוֹס' לֹא
נִיחָא לְהוּ בְּהַכִּי מְשׁוּם דְּהַתָּם מְשֻׁמַּע מְסַתְּמָא דַּגְמ' דְּהַאֲיַבְעִיָּא אֲפִשְׁטָה לָהּ וְלַכְּדָּ פְרִיף
בְּסַתְּמָא אֲיַלִּימָא דְּאֲכִילָה בְּגַדִּישׁ דְּעֵלְמָא כּו' וְהָא מְשֻׁמַּע מְסַתְּמָא דְּהַש"ס דְּסַלְקָא הַד דְּר'
זִירָא בְּאֲיַבְעִיָּא דְּלֹא אֲפִשְׁטָא וְאִי דְּמַצִּינוּ כֵּן בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי בִּש"ס בַּכַּה"ג וְכַמֵּש"כ הַתּוֹס'
עֲצָמָם לַעֲנִין הַד בְּעִיָּא דְּהַגִּי כְּהַגִּי שְׁלוּחֵי דִּינָן נִינְהוּ אוּ שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא נִינְהוּ דְּבַקְדוּשִׁין
(כ"ג ב') נְקִיט בְּפִשְׁטוּת דְּהַגִּי שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא וְאִילוּ בְּנֻדְרִים (ל"ה ב') הָוֵי בְּעִיָּא דְּלֹא
אֲפִשְׁטָא וְעִי' תּוֹס' יוֹמָא (י"ט ב') ד"ה מִי אֵיכָּא מִיּוֹדֵי הַבִּיאוּ עוֹד דּוּגְמוֹת לְזָה אֲלֵא שְׁהַתּוֹס'
דִּינָן לֹא נִיחָא לְהוּ לְפָרוּשֵׁי כְּמוֹ שְׁגַם שְׁם חֲתָרוּ הַתּוֹס' לְמַצּוֹא יֵשׁוּב אַחַר לְזָה וְעִי' שְׁם
בְּתוֹס' יוֹמָא הַגְּז"ל וּבְתוֹס' קִידוּשֵׁי שְׁם ע"ב ד"ה דְּאָמַר וּמ"מ אִין זֶה קוֹשְׁיָא כ"כ עַל רִש"י
אֲלֵא שְׁהָרָא"ש וְכֵן הַטּוֹר שְׁהַבִּיאוּ לְשִׁיטַת רִש"י בְּאֲיַבְעִיָּא דְּלֹא אֲפִשְׁטָא ע"כ דְּלֹא ס"ל
הַכִּי וְצָרִיף לּוֹמֵר לְדַעְתֶּם דַּס"ל לְרִש"י לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָּא דְּלַקְחָה בְּחֻצֵר הַגְּזִינָק וְעַקְרָה
מִמְקוּמָה וְהַלְכָה לְמַקוּם אַחַר לְגַמְרֵי וְאֲכַלְתּוּ שְׁם דְּהַלְקִיחָה וְהַאֲכִילָה הֵמָּה פְּעִין שְׁנֵי
מַעֲשִׂים כִּינּוּן דְּבְּאֲמַצְעַ הַפְּסִיקָה בְּהַלִּיכָה וְשִׁינְתָּה מְקוּמָה דְּבִזָּה הוּא דְּאֲזֵלִינָן בְּתֵר הַאֲכִילָה
מְשׁוּם דְּהַאֲכִילָה הוּא הַעֲיָקֵר דְּבַקְרָא וּבִיעֵר כְּתִיב מִשָּׂא"כ בְּהַד דְּר' זִירָא דְּהִיא עוֹמְדַת
בְּמַקוּמָה וְנוֹטְלָתָן מֵרַה"י וְאֲזַכְּלָתָן בְּרַה"ר אוּ אֵיפְכָּא דְּבִזָּה שְׁפִיר קַמְבְּעִי לָן גַּם לְפִי הַאֲמַת
דְּלִמָּא הַלְקִיחָה הִיא הַעֲיָקֵר מְשׁוּם דְּהִיא הַתְּחַלַּת הַגְּזִינָק וְכַס"ד דְּהִיא אֲיַבְעִיָּא דְּפִי פְרָה
כְּחֻצֵר הַמְזִיק כּו' וְעוֹד יִתְבָּאֵרוּ אִיה"ש דְּבַרִי רִש"י לְקַמָּן בְּסוּגִינָן דְּפִי פְרָה וְרֵאִיתִי בַּש"ג
שְׁכ' וְז"ל וְאוּלָם הַקּוֹשְׁיָא שְׁהַקְּשִׁינוּ לְהָרָא"ש הִיא הַבִּיָּא דְּבַרִי רִש"י וְלֹא דְּחָה אוֹתָם
כִּינּוּן דְּלִדְיָדִי' ס"ל כְּהַתּוֹס' י"ל דַּס"ל לְהָרָא"ש שְׁאִין זֶה קוֹשְׁיָא עַל רִש"י דְּאָמַר לָךְ רִש"י
אֵע"ג דְּלַקְמָן פְּשִׁטָא דְּאֲזֵלִינָן אַחַר רְשׁוּת שְׁהַאֲכִילָה שְׁם וְאֵם אֲכִילָה בְּרְשׁוּת דְּעֵלְמָא פְטוּר
הֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁהוּא קוֹלָא עַל הַמְזִיק דְּלַגְבִּי' דְּרִשִׁינָן וּבִיעֵר בְּשֻׁדָּה אַחַר וְהִיא לָאו שְׁדָּה
אַחַר הִיא וּפְטוּר אֲבָל כְּשֶׁהוּא חוֹמֵר עַל הַמְזִיק כְּגוֹן שְׁנוּטְלָתָן מֵרַה"ר וְאֲכִילָה בְּרַה"י אוּלֵי
דְּאֲזֵלִינָן לְגַבִּיָּה לְקוֹלָא דְּלֹא דְּרִשִׁינָן קָרָא לְהַחְמִיר עָלְיוּ אֲלֵא לְהַקֵּל וּמִשׁוּ"ה הַבִּיָּא הָרָא"ש
דְּבַרִי רִש"י מְשׁוּם דַּס"ל דְּאִין קוֹשְׁיָת הַתּוֹס' קוֹשְׁיָא עַכ"ל וְסְבָרָא זֶה הִיא לְקוּחָה מִדְּבַרִי
הַמ"מ שְׁפַתָּב כֵּן לִי שֶׁב דְּבַרִי הַרְמַב"ם אוּלָם שְׁם נִיחָא מְשׁוּם דְּהַרְמַב"ם גָּרִיס אֵיפְכָּא
כְּגוֹן דְּקִימָא עֲמִיר בְּרַה"ר וְקַמְתְּגַלְגַּל וְאֶתָּא לְרַה"י אֲבָל לִיִּשְׁב בְּזָה דְּבַרִי רִש"י הוּא

שגגה גדולה דהא רש"י גריס פגון דקיימא עמיר ברה"י וקמתגלגל ואתי לרה"ר וא"כ הוא לחומרא על המזיק ואף אם נרצה להגיה בש"ס וכגן הרמב"ם מ"מ הא רש"י כ' להדיא דה"ה איפכא עיי"ש ובפרט לומר כן בהרא"ש ודאי דליתא דהא הרא"ש לא כ' כלל לגירסת הרמב"ם רק לגי' הש"ס כמו שהוא לפנינו פגון דקיימא עמיר ברה"י וא"כ ודאי דליפא לתרוצי פדבריו וראיתי להרב במע"מ שהעתיק לדברי הש"ג אלו ולא הרגיש בזה שדבריו תמוהים ביותר: גם הרב בעל פ"י כתב בזה דברים תמוהים ביותר שכ' לפרש אליבא דרש"י ונ"ל דאינירי שלא הוציאה הבהמה כל העמיר בפ"ע אלא שהעמיר עדיין בפנים אלא שמגלגל והולך מעט מעט ואוכלתה שפדרה אכילתה בכל פעם מתקרב ראש העמיר אצלה ומנתקה ממנו כדי אכילה כי כן דרה הבהמות וא"כ יש להסתפק שפיר כיון שאפי' בשעת אכילתה נשאר צד השני בפנים ולא דמי לכלב שנטל חררה דהתם נסתלקה החררה לגמרי מרשות הניזק משא"כ הכא וכן משמע לשון מתגלגל ואתי וכ"נ להדיא מלשון רש"י סוף ד"ה ואב"א ונ"ל כי קמייבעי לן פגון שעורים דכולי גרעין קאי בפנים וכי אכלה האי אגיל האי בתרה הרי להדיא כמש"כ עכ"ל ומדבריו אלה משמע דמפרש דלא שהבהמה לקחה בעצמה הגרעין או העמיר ברה"י רק דבמה שאוכלת ממה שלפני בר"ה מאליו נתגלגל מעט מעט אל מקום הריקון שנתרוקן ע"י אכילתה ועדיין נשאר מקצת בפנים וקמייבעי ליה אי דמיא זה לפתילה דאספסתא דאזלינן בתר מקום האכילה א"ל וזה ודאי אינו דהא רש"י כתב להדיא שהבהמה בעצמה נוטלתו מרה"י ולא שהוא מתגלגל ע"י אכילתה ולא ידעתי מה היה לו שהעתיק דברי רש"י בטעות וכי אכלה האי אגיל האי בתרא ובאמת פתוב מפורש בדברי רש"י לא אזיל האי בתרא והוא מוכרח כן למענין בדברי רש"י והיינו משום דבכה"ג דהוא מתגלגל מעצמו ע"י אכילת הבהמה ונהפלת נופלת ואוכלת עמה שלפניה לית דין ולית דיין דאזלינן בתר מקום אכילתה ועדיף טפי אפי' מפתילה דאספסתא דהתם עכ"פ מקצתה היא ברשות אחר ואפ"ה אזלינן בתר מקום האכילה וא"כ במכ"ש בגרעיניו או שכלי העמיר שפל הגרעין או השפולת קיימא במקום האכילה וא"כ לית פאן שום ספיקא דאזלינן בתר מקום האכילה כיון שגם הלקיחה היא ברשות האכילה אלא שהבהמה גורמת זה באכילתה וא"כ ודאי דלא עדיפא מפתילה דאספסתא שהיא גוררת בעצמה מעט מעט לתוך פיה מרשות אחר ואפ"ה הוי מקום האכילה עיקר סוף דבר דברי הרב פ"י תמוהים בעיני מאוד ולא ירדתי לסוף דעתו בזה: והרמב"ם גריס בסוגיין אפכא פגון דקיימא עמיר ברה"ה וקמתגלגל ואתי לרה"י וס"ל דהוא בעי' דלא איפשטא ופסק בזה פדרכו בכל האיבעיות דלא איפשטו דאי הפס לא מפקינן מיני' ואי לא תפס לא מגבינן לי' והה"מ כתב עליו דבפירושא דשמעתין קמפרש פ"ש"י דעיקר בעייתו היא אי אזלינן בתר האכילה או בהר הלקיחה והא דלקמן מיפשט פשיטא לי' להש"ס דבתר אכילה אזלינן [וכקושיית התוס'] שאני התם דהוא להקל על המזיק משא"כ פאן דהוא לאחמורי עליו לכך הוי בעי' דלא איפשטא והו הוכן פנונת הה"מ אף שאין זה לשונו ועדיין אינו מיושב כ"כ דמאי קולא וחומרא שייך בזה כיון דמקראי ילפינן לה וקרא אשדה אחר קפיד לענין הבעור דהוא האכילה א"כ ממילא אית לן למיזל בו בין לקולא בין לחומרא ויותר יש לומר בפשיטות דהא ודאי דפשיטא ליה להש"ס דהאכילה ודאי דבעינן שיהיה ברשות הניזק דווקא דלשנא דובער אכילה ודאי דמשמע אלא דמספקא ליה לר' זירא

דלמא הלקיחה נמי בעינן שיהיה בשדה אחר דנוקא משום דבקרא דובער לקיחה נמי בכלל דגם הלקיחה היא התחלה הבועור או דלמא ובער רק אכילה במשמע ואלקיחה לא קפיד קרא פלל אבל לקיחה בלא אכילה ודאי דאינו פלום והיינו ההוא דלקמן אלא דקמבעי לי אי גם לקיחה בעינן ברה"י או דלא אכפת לן בלקיחה פלל ורק בטר אכילה לחוד אולינן והיינו בעיא דר' זירא דלא איפשטא וזהו פשוט ומסתבר יותר בדברי הרמב"ם לפי גרסתו והיא השיטה הנכונה והמתננת בשמעתין: וראיתי בשלטי הגבורים שהאריך להקשות על שיטת הרמב"ם ורש"י דאמאי סלקא הך בעיא בלא פשיטותא ואילו לעיל גבי התינה בר"ה והזיקה ברה"י פשיטא לן דחייבת וכדמסקינן בפסוגיא דלעיל והיינו ע"כ משום דאולינן בטר עיקר הבועור והבועור היה בשדה אחר ולא אכפת לן במאי דהתחלתו הנה בר"ה וכמש"כ שם הרא"ש ואם כן גם פאן הוי לן למיזל בטר עיקר הבועור והוא האכילה ומה לנו בלקיחה היכן היתה אנו בהר הבועור אית לן למיזל כמו דאולינן ביה גבי צרורות דרגל אף להחמיר על המזיק כמו כן אית לן למיזל גם גבי שן בטר הבועור דהא שן ורגל מסד קרא נפקי תרנוייהו והאריך בזה הרבה והניח בצ"ע וגם במע"מ העתיק דבריו אלה בקצרה עיי"ש והנה מה שהקשה כן על שיטת הרמב"ם ורש"י ולא קמקשה כן בגמ' גופיה מדר' זירא אדר' זירא דהא לעיל בשמעתין דהתינה צרורות בר"ה והזיקה ברה"י ר' ירמיה הוא דקמבעי מיניה דר"ז ור"ז הוא דקאמר תלתא זימני הדרי בי וא"כ מאי קמבעי ליה לר"ז פאן במתגלגל וא"כ קשיא דר' זירא אדר"ז: אף זה אינו דהא לשיטת התוס' בשמעתין לק"מ דלשיטתם הך דהכא אינו ענין פלל לדחתם ולכך לא קא קשיא ליה רק על שיטת רש"י והרמב"ם אלא דלשיטתם גופיה עדיפא ה"ל להקשות דא"כ קשיא דר"ז אדר"ז ובעיקר קושיותו נלענ"ד דלק"מ דכבר כתבו התוס' לעיל שם בפסוגיין דצרורות (י"ז ב') בד"ה זרק פלי לחלק בין זורק פלי לזורק חץ דזורק פלי פיון שנעשה ההתחלה בגוף הפלי לכה חשיבא פמנא תבירא ופטור המשבר אבל בזורק חץ על הפלי ובא אחר ושברו חייב פיון שעדיין לא נעשה שום מעשה בגוף הפלי וכאשר סימיו ע"ז בדבריהם וסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק פלי והיינו מטעמא דכתיבנא והנה לשיטת היש"ש והקצה"ח הבאתי דבריהם לעיל דס"ל דהרא"ש דמקשה על התינה בר"ה והזיקה ברה"י אמאי לא גיזיל בטר מעיקרא והוצרך לתרץ דשאני צרורות דגלי קרא ובער בשדה אחר והבועור היה בשדה אחר ע"כ דלא ס"ל פהתוס' לחלק בין זורק פלי לזורק אבן דלהתוס' קושיותו מעיקרא לק"מ דעד פאן לא אולינן בהר מעיקרא אלא בזורק פלי משא"כ בהתינה צרורות מעולם לא אולינן בי' בטר מעיקרא דא"כ לא משפחת צרורות לעולם וא"כ אין פאן קושיא פלל ולדבריהם אלו מלתא דפשיטא היא לשיטת התוס' אם דרסה על הפלי בר"ה ונתגלגל לרה"י ונשבר דנדאי אולינן בי' בטר מעיקרא ופטור דהא בזורק פלי ודאי דאולינן בטר מעיקרא וא"כ ה"נ בטר מעיקרא אית לן למיזל וכאילו נעשה פולו בר"ה הוא ופטור ומעתה בהך דמתגלגל ודאי דדמי לזורק פלי ולא לזורק צרורות דהא פאן נעשה מעשה בגוף הדבר הניזק ברשות אחר והיא הלקיחה וכיון דהלקיחה תחילת הבועור הוא לכה קמספקא ליה לר' זירא דלמא דמיא לדרסה על הפלי בר"ה ונתגלגל לרה"י דפטור לשיטת התוס' או דלמא דלא אולינן בטר הלקיחה פלל משא"כ בהתינה בר"ה והזיקה ברה"י דהוא צרורות בזה ודאי דלא אולינן בטר מעיקרא דא"כ לא משפחת צרורות לעולם וכמש"כ התוס'

וּלְכֹהֵן פְּשִׁיטָא לִיהִי לר"ז דְּחִיב פְּדָאָמַר לְעֵיל הֶדְרִי בִּי וּלפ"ז לק"מ עַל שְׁיטַת רִש"י וְהַרְמַב"ם דְּשִׁפִּיר בְּרוּחָא מְצִינָן לְמִימַר דַּס"ל פְּשִׁיטָה הַתּוֹס' בְּזָה וּבִלֵּא"ה ג"כ הַכְּרִיעַ הִיש"ש פְּשִׁיטַת הַתּוֹס' וְכַמְש"כ לְעֵיל בְּשִׁמּוֹ וּא"כ וְדָאִי דְלֵא קִשְׂיָא מִיָּדֵי עַל שְׁיטַת הַרְמַב"ם וְרִש"י לְשִׁיטַת הִיש"ש וְהַקְצָה"ח דַּס"ל דְּהַתּוֹס' וְהָרֵא"ש פְּלִיגִי אֶהְדְּדִי בְּהַךְ סְבָרָא: אֵלָּא אִפִּי לְפִי מַה שְׁהַעֲלִיתִי לְעֵיל דְּהָרֵא"ש נְמִי לֹא פְּלִיג עַל הַתּוֹס' וְאִפִּי"ה שְׁפִיר קַמְקַשָּׁה דְלַעֲנִין נְזַק צְרוּרוֹת הֵיכֵן נַעֲשָׂה בְרַה"י אוֹ בְר"ה שְׁנָה דִּין הַצְּרוּרוֹת לְדִין זֹרֶק פְּלִי דְהָא גַם כָּאֵן נַעֲשָׂה מַעֲשָׂה בְּגוֹף הַצְּרוּרוֹת בְּר"ה וּא"כ אֵית לֹן לְמִיזַל בְּתַר מְפִיקְרָא וְכֹאֲלוּ נַעֲשָׂה כְּלוּ בְר"ה דְמִי וְאִפִּי"ה קְמַשְׁנִי עֲלָה הָרֵא"ש דְּגִלִּי קָרָא וּבִיעַר בְּשָׂדָה אַחַר וְהַבְּיַעוּר הִי בְּשָׂדָה אַחַר וּלְכֹהֵן אֵית לֹן לְמִיזַל בְּתַר עֵיקַר הַבְּיַעוּר וְלֹא אַכְפַּת לֹן בְּהַתְחַלַּת הַמַּעֲשָׂה אִף לְמֵאִי דְקִי"ל דְּבַתַּר מַעֲיָקְרָא אֲזֵלִינָן וּא"כ לְכֹאֲרָה לְהָרֵא"ש אִף בְּדַרְסָה עַל הַפְּלִי בְר"ה וְנִתְגַּלְגַּל לְרַה"י וְנִשְׁבַּר נְמִי לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר מַעֲיָקְרָא וְחִיב וּלפ"ז הֶדְרָא קְוִשְׁיַת הַש"ג לְדוֹכְתֵי אִף כַּד מַעֲיָיְנִין שְׁפִיר בְּהַךְ מְלֵתָא גַם לְהָרֵא"ש נְמִי בְּדַרְסָה עַל הַפְּלִי בְר"ה וְנִתְגַּלְגַּל לְרַה"י וְנִשְׁבַּר הוּא פְּטוּר דְעַד כָּאֵן לֹא קָאָמַר הָרֵא"ש דְלֵא אֲזֵלִינָן בְּתַר מַעֲיָקְרָא לְעַנְיָן הַךְ מְלֵתָא דְהֵיכֵן נַעֲשָׂה הַנְּזַק בְּר"ה אוֹ בְרַה"י אֵלָּא בְּנִזְקָא דְצְרוּרוֹת דְכִינּוֹן דְחִשְׁבִּינָן הַפְּלִי לְשִׁלְמָן וְאִילוּ כָּא אַחַר וּשְׁבָרוּ קוֹדֵם שְׁהַגִּיעוּ הַצְּרוּר הִי חִיב הַמְשַׁבֵּר וְנִמְצָא דְעֵיקַר הַנְּזַק נַעֲשָׂה בְרַה"י בְּשַׁעַת הַגְּעַת הַצְּרוּר וּבְהָא הוּא דְאָמַר הָרֵא"ש דְאֲזֵלִינָן בְּתַר שַׁעַת הַבְּיַעוּר וְחִיב כִּינּוֹן דְהַבְּיַעוּר כְּלוּ נַעֲשָׂה בְרַה"י דְהָא עַד עֵתָה כְּשִׁלְמָן הָיוּ חִשְׁבִּינָן לִי לְחִיב הַמְשַׁבֵּר אֲבָל בְּדַרְסָה עַל הַפְּלִי בְר"ה וְנִתְגַּלְגַּל בְּרַה"י וְנִשְׁבַּר כִּינּוֹן דַּתּוּמ"י שְׁהַתְחִיל לְהַתְגַּלְגַּל בְּר"ה תּוּ חִשְׁבִּינָן לִי כְּשִׁבוּר וּפְטוּר הַמְשַׁבֵּר אוֹ כְּחִשְׁבִּינָן כְּאִילוּ גַם הַבְּיַעוּר נַעֲשָׂה בְר"ה וּלְכֹהֵן הוּא פְּטוּר כְּדִין רְגֵל בְּר"ה וּלפ"ז גַם לְפִי מַה שְׁהַעֲלִיתִי לְדַעַת הָרֵא"ש נְמִי לַק"מ לְשִׁיטַת רִש"י וְהַרְמַב"ם מְשׁוּם דְהַךְ דְּמִתְגַּלְגַּל יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְדַרְסָה עַל הַפְּלִי בְר"ה וְנִתְגַּלְגַּל לְרַה"י וְנִשְׁבַּר וּכְדַכְתִּיבָנָא וְעִינָן הֵיטֵב בַּכ"ז כִּי הוּא בְּרוּר לַע"ד וְדו"ק: וְשִׁיטַת הַתּוֹס' הִנֵּה הִיא מְבֹאֲרַת בְּדַבְרֵיהֶם אִף לַע"ד הִיא דְחֻקָּה מְאוּד אִם מְצַד הַסְּבָרָא וְאִם מְצַד הַלְשׁוֹן דְּמְצַד הַסְּבָרָא לֹא יִדְעַתִּי כְּלָל מֵאִי מְסַפְקָא לִיהִי בְּזָה כִּינּוֹן שְׁהַלְקִיחָה וְהֶאֱכִילָה הוּא הַכֹּל בְּרִשׁוֹת הַנְּזַק אוֹ כְּאִמֵּי לֹא יִתְחַיֵּב אִי מְשׁוּם דְהִיָּה מִתְגַּלְגַּל וְהוּלָךְ וְסוֹפּוֹ הִיָּה לְנוֹחַ כְּר"ה מ"מ עֵתָה הִיא אַכְלָתָן בְּחֻצְרָא הַנְּזַק וְאִף דְּגַבֵּי דַרְסָה עַל הַפְּלִי וְנִתְגַּלְגַּל לְמַק"א וְנִשְׁבַּר כִּי"ל דְּבַתַּר מַעֲיָקְרָא אֲזֵלִינָן וְדִינֵינָן לִיהִי כְּשִׁבוּר עַל שֵׁם סוֹפּוֹ מְשׁוּם שְׁסוּפּוֹ לְשַׁבֵּר מ"מ לְעַנְיָן יְצִיאַת הַרְשׁוֹת דְּחִשְׁבִּיב לִי כְּאִילוּ כְּבָר יְצָאָה מְרִשׁוֹתוֹ וְכֹאֲלוּ מְנוּחָ בְּר"ה דְמִי לֹא מְסַתְבֵּר כְּלָל הַךְ מְלֵתָא וּגְדוּלָה מְזוּ אִמְרוּ בַּב"מ (י"ב א') בְּעֵי רְבָא כו' אוּרִי שְׁאִין סוֹפּוֹ לְנוֹחַ כְּמְנוּחָ דְמִי אוֹ לֹא וְקַבְּעֵי לְמַפְשֵׁט מְהָא דְכַמְתְּנָה אַעפ"י שְׂרַץ אַחְרֵיהֶן וְאִינוּ מַגִּיעִין וְקַדְחֵי מִתְגַּלְגַּל קְאָמְרַת שְׁאִנֵּי מִתְגַּלְגַּל דְּכַמְנוּחָ דְמִי הָרִי דְאִפִּי לְזַפּוֹת בְּשִׁלְ אַחְרֵימָן חִשְׁבִּינָן מִתְגַּלְגַּל כְּמְנוּחָ בְּרִשׁוֹתוֹ וְזַכְתָּה לּוֹ חֻצְרוֹ אִף שְׁסוּפּוֹ לְהַתְגַּלְגַּל מִתּוֹךְ רִשׁוֹתוֹ דְהָא קַבְּעֵי לְמַפְשֵׁט עֲלָה מְהָא דְרִץ אַחְרֵיהֶן וְאִינוּ מַגִּיעִין וְאִפִּי"ה חִשְׁבִּינָן לִי כְּמְנוּחָ וְזַכְתָּה לּוֹ חֻצְרוֹ בִּישׁ דַּעַת אַחְרַת מְקַנָּה אוֹתוֹ אוֹ כְּהָרִי הַדְּבָרִים ק"ו לְעַנְיָן שְׁלֵא לְצִאת מְרִשׁוֹתוֹ בְּדָבָר שְׁהוּא שְׁלוֹ דְּמִתְגַּלְגַּל וְדָאִי דְכַמְנוּחָ דְמִי וְלֹא דִינֵינָן לִי ע"ש סוֹפּוֹ וְעוֹד דְטָפִי אִיכָּא לְדַמּוּיֵי הַךְ דִּיזֵן לְרִץ אַחְרֵיהֶן וּמַגִּיעִין דְהָא גַם הַבְּעָה"ב עֲצָמוֹ הִי יְכוֹל לְעַכְבָּן שְׁלֵא לְצִאת מְרִשׁוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁעַכְבְּתָן הַבְּהֵמָה בְּפִיָּה וּבַכָּה"ג אִפִּי קְנִי וּא"כ כ"ש שְׁלֵא תִצָּא מְרִשׁוֹתוֹ בְּהִכִּי וְזָהוּ קוֹשְׂיָא עֲצוּמָה לְשִׁיטַתְּם וּבַש"ג קוֹשְׂיָא לִי עַל דְּבַרֵּיהֶם

בהיפוך דתפשוט לי דנדאי הוי כמנח בר"ה כמו בדרסה על הכלי כו' דדינין לי פשוט פ"ש סופו והאריה בזה ולע"ד דלא דמו להדדי אלא פאוכלא לדנא אבל מה שהקשינו קשיא ותו דהתוס' הנצרכו למדחק ולומר דאכלה בחוץ דקתני בה פטורה לית בה שום רבותא ולא נקיט לה אלא אידי דתני בפנים סייבת וזהו נדאי דחוק דלמאי תני הפריתא כלל משוי מקצתו בחוץ ומקצתו בפנים לא לתני רק משוי שהוא בפנים ומתגלגל [איברא דלא הבנתי כ"כ פוננת התוס' בזה דמי הכריחם לומר פן גם לשיטתם דהא נדאי אין לומר דמשוניה לית ביה רבותא פנין דהמדרון הוא לצד חוץ וא"כ מה שבחוץ לא היה מתגלגל כלל לפנים ולכך פשיטא להו להתוס' דלית בזה שום רבותא דזה נדאי אינו פלום דשפיר מתפרשא הפריתא לצדדין דאכלה בפנים מייירי שהמדרון היא לצד חוץ ואכלה בחוץ מייירי שהמדרון הוא לצד פנים וצ"ל דפשיטא להו להתוס' דלהחמיר על המזיק נדאי דלא דינינו ליה ע"ש סופו ולא ידעתי מאין פשיטא להוזה פנין דלשיטתם אין לזה שום הכרח מהש"ס] אולם לשיטת רש"י והרמב"ם נחא טובא דקמ"ל דהכל הולך אחר האכילה ולא אחר הלקיחה בין שהלקיחה הייתה בחוץ או מבפנים ותו דפירושם בדברי המתיר דמשוי אלא אכלה על מה שבפנים היינו על מה שראוי להיות בפנים הוא דחוק טובא ופשיטא דתלמודא נדאי דלא משמע פן ועוד מאי רבותא אית בזה וצ"ל דעיקר הרבותא היא באכלה בחוץ דלשיטתם הכי פירושו על מה שראוי להיות בחוץ אם לא עכבאן בפיה וזה נדאי דחוק טובא גם פירושם בפתיחה דאספספא שפי' דקמ"ל דלא ניזיל בתר רובא לא ידעתי מי הכריחם לזה גם לשיטתם ומדוע נאדו בזה מפירוש"י סוף דבר שיטת התוס' בזה היא דחוקה מאוד ומחונרתא פשיטת הרמב"ם ועיין: שם לא לעולם אית ליה פסות עבדי אינשי דמנחי גלימא ומתפחי כו' פתב הרי"ף אכלה פסות או כלים סייבת דלאו משונה הוא דעביד אינש דמנחי גלימא ומתפחי והרא"ש בפירקין (סי' י"ד) הקשה עליו דלמאי פתב פן דהא אפילו הוי משונה נמי הוי סייבת פנין דלא קיי"ל כר"ל אלא פרבא דאמר לקמן (כ"ג ב') נהי דאית לך רשות לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא דמ"ל שינוי בעוט מ"ל שינוי נשיכה תרנייהו הוי תולדה דקרן ומה שתירץ הרא"ש בזה פי יש חילוק בין בע"ח לדבר אחר דכלים עשויים לידרס ברגלי אדם ובהמה הלכה אי הוי משונה הוי פטורה עכ"ד לא הבנתי חזק דהא אינם עשויים רק לדרוס בדרה הילוכם והא נדאי מלתא דפשיטא היא דהיינו רגל ממש אבל בעיטה נדאי דלאו אורחיה הוא גם גבי פלים דא"כ נימא דבעיטה בכלים הוי תולדה דרגל וזה לא שמענו מעולם ועוד דאף אם נקבל עלינו לסבול דחוק זה ונאמר דגם בעיטה הוי אורחיה בפלים א"כ אפתי מאי תיקון בזה דהא רגל נדאי דפטור בר"ה אף אי לא הוי משונה וצ"ל דמודה הרא"ש דהוי תולדה דקרן גם בכלים ומ"מ לא מקרי שינוי כמו בעיטה באדם משום דאורחיה היא קצת עד דלא שייך בזה לומר לבעוטי בי לית לך רשותא וכ"ז הוא דחוק דכל תולדות דקרן משוננים הם והיכן מצינו שום חילוק ביניהם ומי הכריחו להרי"ף לחלק בזה ועוד קשה דאפתי מאי תירוץא הוא לענין אכלה פסות וכלים שכתב עלה הרי"ף הך דכסות עבדי אינשי דמנחי גלימא ומתפחי דהא אכילת הפלים נדאי דהוא שינוי גמור דאטו במאי דעשויין לדרס ברגל עשויין נמי לאכיל אותם דבשלמא בעיטה איכא קצת סברא לומר דכיון דעשויין לידרס עשויין נמי לבעוט בהם פנין שאינם בע"ח אבל אכילה נדאי דאינו ענין כלל לזה וראיתי במע"מ שכתב וז"ל עשויין נמי למדרס פלומר ע"י בעיטה והוא

הדין נמי נשיכה דנשיכה ובעיטה תרנוניהו תולדה דקרן עכ"ל ונא ידענא מאי קאמר דמה
בכה שתנוניהו הוי תולדה דקרן אטו בתולדות דקרן אם הועדה לאחת מהו הועדה לכולן
הא אפי' מועד לקרן ימין לא הוי מועד לקרן שמאל וכמש"כ להדיא הרמב"ם בפ"א מהנ'
נ"מ הלכה ה' ובשו"ע סי' שפ"ט סעיף ו' עיי"ש לכך יותר נראה לומר בכוננת הרא"ש
דה"ק דנהי דלענין אכלה פסות וכלים ליפא נ"מ במאי דלא הוי משנה מ"מ כתבה הרי"ף
משום דאיפא נ"מ לענין ביעוט וכיון דבש"ס לא אדחי הוה סברא רק שאין אנו צריכין
לה א"כ נקטינן פהו סברא לענין ביעוט פנ"ל פשוט בכוננת הרא"ש דבלא"ה אין לדבריו
שום שחר אבל מ"מ הוא דחוק מאוד וכדכתבנא לכך יותר נ"ל דלהכי כתבה הרי"ף
משום דאיפא נ"מ בזה לענין אדם המזיק לפום מאי דקיי"ל בריש פ' המניח (כ"ז ב')
פעולא דאמר לפי שאין דרפן של בני אדם להתבונן בדרךים ואפ"ה אמרינן שם אמר
ר"פ קרנא דעצרא הוי פיון דברשות קא עביד איבעי ליה לעיוני ומיזל וכו' פסקו כל
הפוסקים פהו דעולא וקרב פפא וא"כ ה"נ איפא נ"מ במאי דהביא הרי"ף הוה דקסות
עבדי אינשי לחייב את אדם המזיק משום דאיבעי לי' לעיוני ומיזל פיון דברשות קעביד
ואף דלענין פסות וכלים לא צריכין לזה מ"מ פיון דהסברא היא אמת דהא לא אדחי'
בשמעתין לכך נקטינן פהו סברא לענין אדם המזיק ועיין: שם רבה אמר דמי עמיר רבא
אמר דמי שעורים בזול הרא"ש וכן הראב"ד פסקו פרבא משים דברייתא דמסייע ליה
אתמר משמיה דרבים וברייתא דמסייע ליה לרבה פיחידאה היא משמי' דרשב"י והרי"ף
נסתפק לו הלכתא פמאן וגם הרמב"ם בלי ספק דאזיל בשיטת הרי"ף וילכך כתב משלם
דמי עמיר או שעורים בזול וכוננתו דאם תפס דמי שעורים בזול לא מפקינן מיניה ואי
לא תפס לא מגבינן לי' רק דמי עמיר וכדרכו לפסוק פן בכל הספיקות שבתלמוד וקצר
במובן או דכוננתו הוא פמו שכתב הרב המגיד דלפעמים דמי שעורים בזול הוא יותר
לקולא מדמי עמיר וכפי פירושו בדמי עמיר ועיין בלח"מ ומה שרצה בב"י לפרש לדעתו
דרבה ורבא לא פליגי כלל אינו נראה בעיני דאם פן לא הוי אמר על זה תנא פנותיה
דרבה ת"כ דרבא מיהו הב"י עצמו לא סמך על דבריו לענין הלכה עיי"ש בדבריו ובש"ג
ג"כ האריה בזה בדברים שאינם מתנישבים על הלב ונלאתי האריה בסתירת דבריו
וגלויים הם לכל מעיין ומהרש"ל ביש"ש האריה בזה וגם דבריו אינם נראים לע"ד
דמש"כ אם אינו רגיל להאכילה שעורים בשום פעם אפי' לרבא אינו משלם רק דמי
עמיר לא ידעתי מנין לו זה דפשוטא דתלמודא ודאי משמע דאף דאינו רגיל כלל מ"מ
שמין לו ד"ש בזול משום דאמדינן לדעתיה דמה שאינו מאכילה שעורים הוא מפני שאינו
מוצא בזול כ"כ אבל אם הנה מוצא בזול הנה מאכילה וא"כ מה בכה שאינו רגיל כלל
להאכילה הא זה הוא מפני שלא מוצא בזול דאטו ברגילתו תליא מלתא באומד דעתו
תליא מלתא ואנו אמדינן לדעתיה דנדאי הנה מאכילה אילו הנה מוצא בזול גם מש"כ
לשיטתו דאם באקראי לפעמים נותן לה שעורים שוב חייב בד"ש בזול שיעור זה של
אקראי לא ידעתי מהו דממ"נ אם הדין נותן פנדבריו דבלא האכילה כל ימיה אינו משלם
רק דמי עמיר א"כ אטו בהאכילה פעם א' בכל ימי חיה שעורין שוב יתחייב בדמי שעורין
לעולם זה ודאי דלא מסתבר כלל דמשום פעם אחד יתחייב פן לעולם ואי בעינן שיאכילה
פמה פעמים א"כ נתת דבריה לשעורין ועוד היכן נזכר זה בש"ס דבעינן שיהיה גיל קצת
בשעורים לכך נלע"ד פשוט דלעולם משערין בד"ש בזול אף אינו רגיל כלל גם מש"כ

בסוף דבריו דבאכלה שעורין הרבה עד שחלתה אעפ"י שרע לה ואינה נהנית כלל מ"מ משלמת מה שנהנית פפי שעור הראוי לה דהא קודם שאכלה יותר מן הראוי לה מתחייבת לשלם לפי מה שנהנית ומה שאכלה אח"כ יותר מדאי איהי היא דאזקה נפשעה ענ"ד וגם זה אינו נראה לענ"ד דאטו החיוב על הבהמה דנימא הכי הלא החיוב הוא על בעל הבהמה לשלם במה שיש לו הנאה מהנאת בהמתו ומשום דאמדינן לדעתיה דודאי גם הוא הנה מאכילה אילו הנה מוצא בזול וחיוב התשלומין הוא על הנאת הבעלים שמשתפר בהנאת בהמתו שנעשית שמינה ונפה וא"כ מלתא דפשיטא היא אכלה יותר מדאי עד שחלתה דשוב אין הבעלים נהנים מאכילתה דפטורים מלשלם שום תשלומין כמו באכלה חיטין או דבר הרע לה דפטורה ונהי דאמרינן לענין הך סברא דהוי לה שלא תאכל לקמן (מ"ז) לענין שיהי' פטור בעל הפירות מנזקי הבהמה מ"מ לענין חיוב תשלומי הבעלים בשביל הנאת בהמתי ודאי דאין זה סברא כלל וכדכתבנא והנלענ"ד בדינים אלו פתבתי והמענין יבחר: שם אלא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר מאי ונחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר לא הוזכר בגמ' ונחלקו בזה הפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש פתבו דחייב והתוס' והרשב"א ס"ל דפטור פיון שלא נהנה דאפי' גירש חבירו מביתו ונעל דלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמא עכ"ד התוס' וברא"ש הוסיף עוד בזה ואין משלם אלא כשעת הגזילה וכן הוא בחידושי הרשב"א וקיי"ל כל הגזלנים אינם משלמים אלא כשעת הגזילה ולכאורה נראה מדברייהם דרוצים להביא ראיה לפטור את הדר מדמי תשלומי שכירות מדקיי"ל כל הגזלנים אינם משלמים אלא כשעת הגזילה וה"נ פיון שמחזיר לו הבית כשעת הגזילה לא מתחייב ביותר מזה אף זה אינו דהא דקיי"ל כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה אינו אלא בגזילת מטלטלין אבל בקרקע ליתא להך דינא והגזלן מחוייב לשלם בעד כל הפירות שאכל כל זמן שהיתה אצלו כדמוכח מהא דאמרינן לקמן בפ' הגזל ע"צ (צג א) ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר רב דניאל בר קטינא אמר רב התוקף עבדו של חבירו ועשה מלאכה פטור ואי ס"ד עבדא כמקרקעי דמי אמאי פטור ברשותי דמר' קאי וכן פתב להדיא הרמב"ם בפ"ט מה' גזילה ואבידה ה"ח שהגזלן או הלוקח מהגזלן מחזיר כל הפירות שאכל כל זמן שהיתה אצלו וענין שם בהה"מ שכ' דזה יצא להרמב"ם מהך דהתוקף כו' עיי"ש במש"כ בזה ודו"ק ועכ"פ הא ודאי דבקרקע לא שייך הך דינא דכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה וכן פסק בשו"ע עיי"ש וא"כ הך דכל הגזלנים כו' אינו ענין להך דהכא יעל פרח צ"ל דגם הרא"ש והרשב"א לא פנונו להביא ראיה מזה רק דלשנא בעלמא הוא דנקטי פן ועיקר הדין יצא להם פן מסברא פיון שהדר אינו נהנה מזה א"כ הוי כמו סגר את הבית ולא דר בו כלל דבזה ונדאי הדין פשוט דאינו מחוייב לשלם כלל דאינו אלא גרמא ולא דמי לגזלן דאכל פירות דמחוייב לשלם דהתם הוא נהנה מהפירות משא"כ כאן פיון דלא נהנה הוא דמי להובירה ובהוביר' לא קמחייב אלא משום דדרשינן לשון הדיוט הא לא"ה הי' פטור משום דאינו אלא גרמא וה"נ דכונת' וגם הרי"ף מודה דבהובירה או סגר את הבית דהוא פטור מטעם דאינו אלא גרמא בעלמא אלא דס"ל דזה הוי כמו גזלן שאכל את הצירות דמחוייב להחזיר דהא מ"מ הי' דר בי אף שלא הי' צריף לזה היינו שהי' מוצא אחר שייחיו לדור בחלם והי' האחר עושה עמו בטובה ועכשיו קבל טובה מזה וא"כ סוף סוף הוא נהנה מזה מקרי כמו שאכל את הפירות ונמצא דעיקר מחלוקתם הוא בסברא וכ"ז

הוא פשוט: והרשב"א והנ"י הקשו לשיטת הרי"ף מהא דמשני לקמן לר' יהודה התם משום שחרוריתא דאשיתא דא"כ היאך מסיק ר' יהודה למילתה' במתניתין שם אלא בונה את העליה ויושב בבית עד שימתן לו יציאותיו והיינו משום שאז הוא לא נהנה משום שעליהו מזומנת לפניו ולשיטת הרי"ף מה בכך שלא נהנה הא עכ"פ משום שזה חסר משום שחרוריתא דאשיתא א"כ תו הוי כזה חסר וזה לא נהנה דמחייב בי' הרי"ף ומדר' יהודה שמעינן דזה פטור ולענ"ד נראה דלק"מ לפי מה שכתבו התוס' בסוגין דחסרון דשחרוריתא דאשיתא אינו אלא דבר מועט ואפ"ה פיון שיש חיסרון קצת חייב לשלם פונו וכן כתבו הרשב"א והנ"י בעצמם בסוגיין ולפ"ז נודאי דאינו מחוייב לשלם רק אם נהנה דאז שפיר אמרינן פיון שיש חיסרון קצת מעתה חייב לשלם בעד כל הנאתו כמו שהי' צריך לשלם לאחרים פיון דהוא גברא דעביד למיגר אבל אם זה לא נהנה כלל פגון דהוא גברא דלא עביד למיגר והחצר נמי לא קנימא לאגרא דמן הדין הוא פטור לגמרי רק שחסרו קצת בשחרוריתא דאשיתא א"כ מלתא דפשיטא הוא שאינו מחוייב לשלם רק בעד ההוא פורתא שחסרו בשחרוריתא דאשיתא דבמה יתחייב ביותר פיון דבעד הנאתו אינו מחוייב לשלם דהא לא נהנה וא"כ עיקר התשלומין הוא בעד חסרונו ונמצא דאינו מחוייב לעלם רק בעד החסרון פפי מה שהוא וכן כתב הב"י בשם ר"י וכן הוא בהגהת רמ"א סי' שס"ג סעי' ז' עיי"ש ועיין בסמ"ע שם ואף שכתב בר"י דיש חולקין והביאו ג"כ הרמ"א שם מ"מ דעת החולקים לא נתבררה בזה דמצד הסברא נדאי נראה דהעיקר פדיעה קמייתא וכדכתבנ' ואף אם נמצא איזה סברא לדעת החולקין מ"מ הא נדאי דברונחא נוכל לומר דהרי"ף לא ס"ל פדעת החולקים רק פהו דיעה קמייתא דאינו מחוייב לשלם רק בעד החיסרון לבד לפי מה שהוא ומעתה תו לא קשה מידי על הרי"ף דנדאי משום תשלומי הו' פורתא דשחרוריתא דאשיתא אין כאן קפידיא כלל ואפשר באמת דמנפה לו הו' פורתא לר"י רק דלא חש ר"י לבאר זה פיון שאינו אלא דבר מועט ופורתא לא דק רק דעיקר חששא דר"י הוא פיון שיש חסרון קצת א"כ הרי הוא מחוייב לשלם כל שכו' וע"ז הוא דקאמר אף זה הדר כו' צריך להעלות לו שכו' ולכו' קאמר ר"י אלא בונה את העליה כו' דמעשה שוב לא נהנה וא"כ אינו צריך לשלם כל השכו' רק דמי החסרון משחרוריתא דאשיתא) ובהו' פורתא לא חש ר"י לבאר תדע דהא גם לשיטת התוס' פ"כ צריך לומר פן דמשום הו' פורתא לא חש ר"י לבאר דהא גם אם נימא פשיטת התוס' דבזה חסר וזה לא נהנה א"צ לשלם מ"מ זהו דוקא בחסרון שאינו ניכר רק שהוא מניעת הרינוח אבל בחסרון הנכר הוי מזיק ממש וכי תיסק אדעתין דבמזיק ממש יהיה פטור אם אינו נהנה הא נדאי ליתא וכיון דההזיק דשחרוריתא דאשיתא הוי פמזיק בידיים ממש א"כ חייב לשלם אף אם אינו נהנה וכה"ג הקשה בקצה"ח לשיטת הרמ"ה דס"ל דאינו צריך לשלם רק בעד שחרוריתא דאשיתא ודלא פהתוס' א"כ גם באינו נהנה יהיה חייב דהא בזה הוי פמזיק ממש ומה בכך שאינו נהנה ותירוצו שם אינו פלום וכמו שיתבאר לקמן אי"ה בדברינו) ועוד דהא לעומת הו' פורתא הוי נמי נהנה במה שלא השחיר פותלי עלייתו אלא ע"כ דצ"ל גם לשיטת התוס' דמשום הו' פורתא לא דק ולא נחית לפרושי הו' מלתא [הן אמת דהתוס' בב"מ פירשו דדר בעליה וא"כ לדברי התוס' עצמם לא צריכין להו' סברא אבל להרשב"א ונ"י דגם הם קניימי בשיטת התוס' דהכא דמשום חסרון מגלגלין עליו את הפל ואפ"ה ס"ל לפרש התם בב"מ דדר

בבית ע"כ צריכנו לומר דמשום הך פורתא לא חש לפרושי] וא"כ גם לשיטת הרי"ף לק"מ ודו"ק ועוד י"ל עפ"י שיטת התוס' בכתובות (ל' ב') ד"ה לא שכתבו דאפ"י אי הוי החסרון פחות משנה פרוטה אפ"ה מגלגלין עליו את הפל וכינון שפן אפאר לומר דהך הפסד דשחרוריתא דאשיתא אינו עולה לשנה פרוטה ואפ"ה אם הוא נהנה צריף לשלם בעד פל הנאתו אבל אם אינו נהנה פשיטא דפחות מש"פ לאו פלוס היא ולא נתנה לתבע ולכך לא איצטריף לי' לר"י לפרושי הך מלתא פלל דמנפין לו דמי שחרוריתא פינון שהוא פחות מש"פ ותירוץ זה הי' נוח לן ומחודד יותר בלי שום גמגום פלל אלא שדעת התוס' בזה לא נתבררה אלי כ"כ וגם הרב במהרש"א מקשה ביה אקהייתא עיי"ש בדבריו ולכך יותר נראה כמש"כ לעיל דמשום הך פורתא לא חש לבאר ואין זה דוחק פינון דבהכרח צריכנו למימר פן גם לשיטה הרשב"א ונ"י דקיימי בשיטת התוס' וכדכתבנא לעיל ודו"ק מיהו פל זה הוא לשיטת התוס' וסייעתם דס"ל דבחסרון מועט מגלגלין עליו את הפל אבל לשיטת הרמ"ה הביאו הנ"י דס"ל דאינו צריף לשלם רק בעד שחרוריתא דאשיתא ולא פל שפירו א"כ הדק"ל דהא הרמ"ה גם הוא ס"ל פשיטת הרי"ף דבזה חסר וזה לא נהנה חייב לשלם וכמו שהביא הטור בשמו בסי' שס"ג ונ"ל והרמ"ה הוסיף לומר דאפילו לא דר ביה אפ"ה צריף לשלם פינון שחסרו עכ"ל הרי דס"ל להרמ"ה פהרי"ף ואדרבא שהוסיף לחייבו טפי מהרי"ף וא"כ גם לדידן תקשה קושניית הנ"י והרשב"א וליכא תו לומר כמו שישבנו לעיל דהא איהו לא ס"ל פהתוס' רק דלעולם א"צ לשלם כי אם בעד הפסד דשחרוריתא לבד וזה הא צריף לשלם גם בלא נהנה וא"כ מה הועיל ר' יהודה בתקנתו במה שייבנה את העלי' מיהו בלא"ה פבר הקשה הקצה"ח לשיטת הרמ"ה דהא על שחרוריתא דאשיתא הוי פמזיק ביזים ממש וא"כ בלא נהנה יהא חייב ועוד הוספנו לומר בזה לעיל דהא גם נהנה נמי הוא לעומת הך מלתא במה שלא השחיר פותלי עליתו וא"כ ודאי דחייב לשלם ומה הועיל ר"י בתקנתו ומה שתי' בזה בקצה"ח דהך הדיקא דשחרוריתא דאשיתא דמי לזורק מטבע לים הגדול דפטור ואינו חייב אלא בנהנה אינו נלענ"ד פלל חדא דהא בזורק מטבע אינו אלא במים צלולים אבל במים עכורים דלא חזי ליה חייב וא"כ ה"נ ונדאי דדמי למים עכורים דהא אין נראה הלכנונית ועוד דהליבון מחדש ונדאי דהוא מעשה חדתא ולא דמי פלל לזורק מטבע ועוד דהא הוא נהנה לעומת זה נמי במה שלא השחיר פותלי עליתו ולכך אין בדבריו פלוס ליישב דברי הרמ"ה אף לענ"ד נראה פשוט דהרמ"ה ס"ל פשיטת התוס' דהוא דר בעלי' ולפ"ז לא קשה מידי עליו לא מה שהקשה בקצה"ח ולא מה שהקשו הנ"י והרשב"א לדעת הרי"ף ודו"ק אכן מה שכתבנו בהכרח צ"ל פן בדעת הרי"ף לפום מאי דלא ס"ל פהתוס' בב"מ דידור בעליה רק שידור בבית וכמו שהוא הגירסא בש"ס שלפנינו וכמו שפירש"י שם וכן פסקו פל הפוסקים לכך צ"ל פדכתבנא ועי': שם ע"ב בגמ' א"ל מתני' היא ואם נהנית משלמת מה שנהנית ורבא אמר האי זה נהנה וזה חסר ורמב"ח סתם פירות ברה"ר אפקורי מפקר להו ראי' בשיטה מקובצת שכ' לפרש דלהרי מב"ח ממתני' משום דאע"ג דבמתניתין ודאי דאיכא חסרון מ"מ פינון דרחמנא פטריה לשלם אשן ברה"ר א"כ שוב הוי פלא חסר דהא בעד החסרון לא בעי לשלמי ורבא דמקשה עליו ס"ל דנהי דאלעיסה לא מחייב משום דהוי שן ברה"ר מ"מ בפשעת הנאת גרונו נמי הוא שנה מידי אי הנה מהדר לה וא"כ סוף סוף איכא חסרון ורמב"ח ס"ל דסתם פירות ברה"ר אפקורי

מפקר להו ור"ל דהאי פיקרמא דשנה מידי אי הוי מהדר לה מתוך גרונו ודאי דמפקר לה הר' ישע' ז"ל עכ"ל ותימא הוא דאטו שן דפטר'יה רחמנא לעיסה לחוד היא דהא הנאת גרונו נמי שן מיקרי ופטור ברה"ר תדע דהא נמתחפכה בכותל להנאתה נמי הוי שן ופטור ברה"ר ואם פן במאי גריע הנאת גרונו מנתחפכה בכותל להנאתה ועיקר קושית רבא הוא דאף דשן ברה"ר פטר'יה רחמנא מ"מ חסרון ודאי דמקרי מה שאין פן בחצר דלא קיימא לאגרא דלא הוי שים חסרון ופשוט: שם תוס' ד"ה אפקורי מפקר להו לא לגמרי דא"כ אפילו מה שנהגית לא ישלם אלא מתניאש כו' עד שלא יבואו לדמי מה שנהגית פן הוא עיקר' הגי' בתוס' וכמש"כ באהרמ"ל דליבא למגנס אלא לדמי מה שנהגית דא"כ הרי חסר עכ"פ פנגד מה שנהגית ואפתי מאי מיייתי רמב"ח אלא ע"כ דהג' היא שלא יבואו אף לדמי מה שנהגית פן הוא תוכן פנונת המרהמ"ל ונכון הוא אלא שצריף להוסיף עוד על דבריו דלכאורה משמע מדבריו וגם מדברי התוס' נמי משמע לכאורה פן דעכ"פ הוא שנה מידי רק שלא יבואו לדמי מה שנהגית וגם זה אינו דא"כ אפתי הקשה מאי מיייתי רמב"ח ראיה ממתינתין דהא התוס' כתבו לקמן דאיאיכא חסרון פורתא מגלגלין עליו פל דמי הנאתו אף שהוא יותר מכדי החסרון וא"כ אי נימא דיש פאן עכ"פ איזה חסרון פל שהוא א"כ לית פאן ראיה פלל ממתינתין הלא ע"כ צ"ל דדעת התוס' הוא דסבור הוא שיתקלקלו כ"כ עד שלא יהיו שנים פלל אפילו פורתא נמי לא אף שאין זה במשמע מלשונם מ"מ צ"ל פן בכוננתם דאל"כ יהיו דברי התוס' סתרי אהדדי ויש לעשות סמוכים לסברא זו [משום דלכאורה לא מסתבר לומר פן דמתניאש מהם מפני שסבור שיתקלקלו לגמרי עד שלא יגיעו לשנה פרוטה ולשיטת התוספות בכתובות שהבאתי לעיל אפילו לפחות משו"פ נמי לא ואפ"ה יהיה מחוייב לשלם בעד הנאת בהמתו דהא פינון דמתניאש וסבור שיתקלקלו לגמרי א"כ הרי הוא ממילא פהפקר גמור ואמאי יתחייב לשלם] מהא דכתב הרמב"ם בפ"א מהל' גזילה ואבידה הל' י"א וז"ל המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו פיצד הנזים פרתו ברפת ולא קשרה והלף לו השליף פיסו ברה"ר והלף לו וכל פיוצא בזה ה"ז אבד ממונו לדעתו ואף ע"פ שאסור לרואה ליטול דבר זה לעצמו אינו זקוק להחזיר כו' עכ"ל הרי להדיא אף דהוי אבידה מדעת אסור ליטלו וממילא דאם נטלה חייב להחזיר או חייב לשלם עבורן אם אבדו וה"נ דכונתו' בהד דהקא הוי לרמב"ח פמו אבידה מדעת ולכף לא מקרי זה חסר ומ"מ פינון שנהגית בהמה מהו הוי פאילו נטלתו ולכף חייב לשלם בעדו והנה לשיטת הרמב"ם לא מייבצי דודאי דדמיא ממש להד דאבידה מדעת ואתיא סוגיין שפיר אלא אפילו להטור שכ' עלה דהרמב"ם ואינו נראה דאבידה מדעת הפקר הוא ע"כ מ"מ גם לדעת הטור צ"ל בהכרח דאיכא אבידה מדעת דלא הפקר [ודלא פהש"ף שם בסי' רס"א] וכמו שהוכיח בקצה"ח מהד' דמתנתין דמס' ב"ב השולח את בנו אצל חנווני ומדד לו באיטר שמן שבר את הצלוחית ואבד את האיטר חנווני חייב ומוקי לה בגמ' בפשטלה למוד פה דבלא"ה הוי אבידה מדעת הרי להדיא דאף באבידה מדעת חייב בהשבתה אם נטלה וא"כ יש לדמות הד דהקא להא דהשולח את בנו כו' ומ"מ לשיטת הרמב"ם ניקא טפי דלדעת הטור יותר יש לדמותו להשליף פיסו בר"ה דחשויב לה הטור פהפקר גמור וא"כ איכא ראיה מסוגיא דידן לשיטת הרמב"ם ודלא פהטור מיהו בלא"ה פכר פתב הב"י עלה דהטור שאין דבריו נראין דבשביל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר דבשביל זה יהיה הפקר ולכף לא הביא

בְּשׁוֹלְחָנוֹ הִטְהוֹר לְדַעַת הַטּוֹר כְּלָל אֶלָּא דְהֶרֶם"א הִבְיָאוּ בְּסִי' רִס"א בְּהִגְהוֹתוֹ בְּכֶם י"א
וּמִש"כ הַש"ף בְּזֶה לִיִּשְׁב דַּעַת הַטּוֹר כְּבָר הַשִּׁיגוּ בַקְצָה"ח מִהָא דְהַשׁוֹלַח אֶת בְּנוֹ וְכִינּוּ
דְּגַם מְסוּגִיָּא דִּידֵן מוֹכַח כְּהֶרֶם"ב"ם א"כ הָעֵינְקָר לַעֲנ"ד כְּהֶרֶם"ב"ם וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְּפִלְגְּנִית
הֶרֶם"ב"ם וְהַטּוֹר בְּזֶה יִהְיֶה תְּלוּי אִי בְּעֵינֵי הַפְּקָר בְּפָנֵי שְׁלֵשָׁה דְּוֹקָא א"ל דְּהֶרֶם"ב"ם
לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דִּס"ל הַפְּקָר בְּפָנֵי ג' דְּוֹקָא בְּעֵינֵי וּלְכֹף בְּאַבְיָדָה מְדַעַת כִּינּוּ דְלָא הַפְּקִירִם
בְּפָנֵי ג' לָא הָוֵי הַפְּקָר וְהַטּוֹר אֲזִיל לְשִׁיטְתָּ אָבִיו הֶרָא"ש דְלָא בְּעֵינֵי בְּפָנֵי ג' וְעֵינֵי בְּשׁו"ע
ח"מ ס' ער"ה ב' הַדְּיָעוֹת וּלפ"ז יִהְיֶה רְאָיָה מְסוּגִיָּא דִּידֵן דְּהָעֵינְקָר כְּהֶרֶם"ב"ם גַּם כְּהָא
דְּהַפְּקָר בְּפָנֵי ג' אִף אִין זֶה מוֹכְרַח כ"כ דְּפִלְגְּנִיתָן יִהְיֶה תְּלוּי בְּזֶה וְעוֹד יֵשׁ לֹאמַר דְּאַבְיָדָה
מְדַעַת הָוֵי כְּהַפְּקָר בְּפָנֵי ג' כִּינּוּ דְאַנּוּ סְהָדֵי וְאִכְמ"ל בְּזֶה וְעֵינֵי: וְרִאִיתִי לְהֶרֶב בְּנִתִּיבוֹת
שְׁכַתְּבָא בְּזֶה דְּגַם לְהֶרֶם"ב"ם אַע"פ שְׁאַיִנוּ רְשָׁאֵי לְיִטְלָם מ"מ אִם נְטָלָם אִינוּ חֲזִיב לְהַחְזִיר
וְזֶה שְׁלָא כְּדְבָרֵינוּ אִף בְּאַמְתָּ אִין דְּבָרֵינוּ מוֹכְרַחִין בְּזֶה כְּלָל וְכִינּוּ דְּסוּגִיָּא דִּידֵן מוֹכַח בְּהִיפּוּף
שׁוֹב אִין אָנוּ אַחְרָאִין לְדְבָרֵינוּ וּבְסוּף דְּבָרֵינוּ רְאִיתִי שְׁם שְׁגִיָּאָה גְּדוּלָה שְׁכ' וְז"ל וּמִה"ט
הוּא נְמִי הָא דְאַמְרִינוּ בְּב"ק זָרַק כְּלִי מְרָאשׁ הִגָּג וּבָא אַחַר וּשְׁבָרוּ חֲזִיב וְלָא אָמְרִינוּ
דְּאַבְיָדָה מְדַעַת הִיא וְהָוֵי הַפְּקָר דְּמִיָּרֵי בְּמָקוֹם שְׁיֵשׁ מְצִילִין וְלָא מִיָּאֵשׁ נְפִשְׁיָה מְשׁוּם
דְּאִיכָּא נְמִי בַל תְּשַׁחִית וּמְצָנָה עַל אַחֲרִים לְהַצִּילוּ עַכ"ל וּשְׁגָגָה גְּדוּלָה הוּא בְּיָדוֹ דְּבְּאַמְתָּ
דְּבִש"ס אִיתָא לְהִיפּוּף וּבָא אַחַר וּשְׁבָרוּ פְטוֹר מ"ט מְנָא הִבְיָרָא תְּבַר וּבְרִישׁ פִּירְקִין
פִּירִש"י דְּהֶרָאשׁוֹן חֲזִיב וּמִיָּרֵי בְּזָרְקוּ אַחַר וּלְקַמּוֹן סוּף פִּירְקִין פִּירִש"י דְּמִיָּרֵי דְּזָרְקוּ בְּעַל
הַפְּלִי בְּעֵצְמוֹ וְע"ז הַקְּשָׁה הֶרָא"ש דָּא"כ לְמֵאֵי הַנְּצָרָה רַבָּה לִיתָן טַעַם לְדְבָרֵינוּ מְשׁוּם דְּמְנָא
תְּבִירָא תְּבַר תִּיפּוּק לִיָּה דְּאַבְיָדָה מְדַעַת הִיא וְעוֹד אִיף דְּיִיָּקִינוּ מִיָּנִי לְעִיל דְּבַתֵּר מְעֵיָּקְרָא
אֲזִילִינוּ וְדִלְמָא מְשׁוּם דְּהָוֵי אַבְיָדָה מְדַעַת עֵי"ש בְּדְבָרֵינוּ וּבְזֶה נִסְתָּרוּ כֹּל דְּבָרֵינוּ שְׁכַתְּבָא בְּזֶה
וְדו"ק כִּינּוּ דְּבִש"ס אִיתָא לְהֶרָאֵי בְּהִיפּוּף וְדַע דַּע"פ שִׁיטְתָּ הֶרֶם"ב"ם שְׁכַתְּבָנוּ נוֹכַח לִיִּשְׁב
פִּירִש"י דְּסוּף פִּירְקִין דְּפִי' דְּמִיָּרֵי דְּזָרְקוּ בְּעַל הַפְּלִי וְאַפ"ה לָא קִשְׁיָה עָלָיו מִיָּדֵי מָמָה
שְׁהַקְּשָׁה עָלָיו הֶרָא"ש דְּנָהֵי דְּהָוֵי אַבְיָדָה מְדַעַת ע"מ כִּינּוּ דְּאַסוּר לְאַחַר לִיִּטְלָן לְכֹף אִם
שְׁבָרוּ בְּיָדֵים נְמִי חֲזִיב דְּמֵאֵי שְׁנָא וְלִזְהָ הַנְּצָרָה רַבָּה לֹאמַר מ"ט מְנָא הִבְיָרָא תְּבַר וּשְׁפִיר
דְּיִיָּקִינוּ מִיָּנִי בְּרִישׁ פִּירְקִין דְּבַתֵּר מְעֵיָּקְרָא אֲזִילִינוּ וְדו"ק וְהֶרָא"ש שְׁהַקְּשָׁה עָלָיו כֹּן
מְסַתְּמָא ס"ל כְּשִׁיטְתָּ הַטּוֹר דְּאַבְיָדָה מְדַעַת הָוֵי הַפְּקָר וְא"כ הַטּוֹר בְּשִׁיטְתָּ אָבִיו הֶרָא"ש
אַמְרָה לְהָא מְלִתָּא לָא כְּמוֹ שְׁהִיָּה סְבוּר הַב"י דְּמְדַעַת עֵצְמוֹ אַמְרָה וְלִכְן דְּחָה דְּבָרֵינוּ בְּסִכְרָא
בְּעִלְמָא וְעֵינֵי: וְרִאִיתִי בְּסִפְרָ חוֹת יָאִיר בְּתִשְׁבוּבוֹתֵינוּ ס' ו' [וְהֶרֶב בְּמִשְׁנָה לְמִלְכָּה בְּפִי"א
מִהַל' גְּזִילָה רְמִז לְעֵינֵי עָלָיו וְלָא כְּתַב עָלָיו כְּלוּם] שְׁהַקְּשָׁה לוֹ שְׁם הַשׁוֹאֵל דְּמַנ"ל לְהַטּוֹר
דִּס"ל לְהֶרֶם"ב"ם דְּאִינוּ רְשָׁאֵי לִיִּטְלָן מְשׁוּם דְּלָא הָוֵי הַפְּקָר דְּלְמָא גַּם הֶרֶם"ב"ם ס"ל
דְּאַבְיָדָה מְדַעַת הָוֵי הַפְּקָר וְהָא דְּאִינוּ רְשָׁאֵי לִיִּטְלָן הִיָּנוּ מְשׁוּם דְּבִגְמ' אָמְרִינוּ (ב"מ ל"א
א') עֲלָה דְּהָא מְתַנִּיתִין דְּפָרָה רְצָה בֵּין הַפְּרָמִים הָרִי זֹו אַבְיָדָה וְדִיָּקִינוּ עֲלָה בְּגַמ' הָא
רוּעָה בֵּין הַפְּרָמִים לָא הָוֵי אַבְיָדָה כו' וּפְרִיף וְתִיפּוּק לִי' מְשׁוּם אַבְיָדָה גּוּפָה דְּדִלְמָא קְטִילֵי
לָה וּמִשְׁנֵי בְּאַתְרָא דְּמִתְרוּ וְהָדָר קְטִילוּ וּפְרִיף וְדִלְמָא אַתְרוּ בִי' וּמִשְׁנֵי אִי אַתְרוּ בִי' וְלָא
אֲזַדְּהָרוּ בַּהּ וְנִדְּאֵי אַבְיָדָה מְדַעַת הִיא ע"כ דְּבָרֵי הַגַּמ' וּלְכֹף אִינוּ רְשָׁאֵי לִיִּטְלָן דְּהָא הַמוֹצָא
אִינוּ יוֹדַע אִם אַתְרוּ בִי' אוֹ לָא אַתְרוּ בִי' וְדִלְמָא לָא אַתְרוּ בִי' כְּלָל וְנִמְצָא דְּלָא הָוֵי אַבְיָדָה
מְרַעַת וּמ"מ אִינוּ צָרִיף לְהַחְזִיר מְשׁוּם דְּמַמ"נ אִם הִתְרוּ בִי' הָא הָוֵי אַבְיָדָה מְדַעַת וְאִם לָא
הִתְרוּ בִי' הָא לָא קְטִילוּ לָהּ דְּהָא מִיָּרֵי בְּאַתְרָא דְּמִתְרוּ וְהָדָר קְטִילוּ לָהּ עַכ"ד וְהֶרֶב בְּעַל

חו"י לא השיב ע"ז פלום ולא דק פי זה גרם לו שלא עיין רק בטור והטור הביא להקד
דהרמב"ם עלה דהה דינא דפרה רועה בין הפרמים והנה סבור דגם הרמב"ם אמרה על
הה דפרה רועה בין הפרמים ולכה הקשה מה שהקשה ולא עיין בהרמב"ם עצמו דבאמת
לא אמרה להה מילתא עלה דהה דינא דפרה רועה בין הפרמים דבפ' ט"ו שכ' להה דינא
דפרה רועה בין הפרמים לא הזכיר פלום מזה רק בפ"א מהל' גו"א פתב להה מילתא
וכמו שהעמקתי דבריו לעיל על הה דינא דהשליף פיסו בר"ה וכיוצא בו וא"כ אין מקום
לקושיותו כלל ואין לומר דכוננתו להקשות על הטור שהביא להה דהרמב"ם על הה
דפרה רועה בין הפרמים והשיג עליו דהה בזה ונדאי דאינו רשאי ליטלם משום דדילמא
לא אתרו בי דגם זה אינו דהטור מיירי להדיא בינע דאתרו בי פמו שהוא מבואר שם
מלשוננו שכ' ואם התרו בו כו' דכה לישנא מבואר להדיא דמיירי בינע ודו"ק ועכ"פ דעת
הרמב"ם הוא ברור דבאבידה מדעת אינו רשאי ליטלם ולכה שפיר מתניישבא סוגיא דידן
כדכתבינא לעיל ועיין: שם אתגרמת לי הקפא יתירא הטור בסי' קנ"ח הביא דעת הרמ"ה
דהכי עבדינו חזינו לכולי ריבועא דארעמא דחיצון בהדי פנימי כי בתברתא פמה הוי
כו' והוא ניהו שיעור דמחייבין פנימי למיהב לחיצון לפום מאי דאתהני לפום חושבן
ארעמא כו' ועיין פירושו בדברי האחרונים ובחידושי למס' ב"ב הקשתי בזה על הטור
דהרמ"ה לשיטתו אגיל פמו שהביא הנ"י בשמו דא"צ לשלם רק בעד החסרון ודלא
פהתוס' ורא"ש וסייעתם דס"ל דבתסרון מועט מגלגלין עניו את הפל וא"כ הטור ושו"ע
דקיימי בשיטת התוס' איה הביא דברי הרמ"ה בסתמא עיי"ש במש"כ ודברים ברורים
הם והרב בתו"ח בסוגיין רוצה לפרש דברי הרמ"ה ע"פ שיטת התוס' דמגלגלין עליו את
הפל ואשתמיטתו דברי הנ"י בשמעתי דהרמ"ה לא סבירא לי פהתוס' בזה ובזה נסתרו
פל דבריו ודו"ק: שם תוס' ד"ה טעמא דניקף וי"ל שאני עמד ניקף דגלי אדעתו דניחא
ליה בהוצאה ולא דמי לחצר חבירו דלא גלי אדעתו אלא בחנם עכ"ד וקשה לי על
דבריהם דהא לקמן בשמעתי אמרינו הכי אמר אבא מרי משמ' דרב הדר בח"ח שלא
מדעתו א"צ להעלות לו שכר והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון ופריה עלה תרתי
[ר"ל דהוי תרתי דסתרי אהדדי] ומשני הא דקיימא לאגרא והא דלא קיימא לאגרא ואם
אימא לדברי התוס' דבגילוי דעת דניחא לי בהוצאה תליא מלתא א"כ מאי קפריה תרתי
הא בשוכר בית מראובן גלי אדעתו דניחא לי בהוצאה וא"כ אפילו בלא קיימא לאגרא
יתחייב לשלם ואמאי מוקי לה הגמ' בקיימא לאגרא דווקא ובאמת בנ"י בשמעתי הקשה
קושיא זו גם בלא דברי התוס' ותירץ משום דלא גלי אדעתו דניחא ליה למיתב שכר
רק לראובן אבל לשמעון לא גלי דעתו פלל עיי"ש בדבריו אף זהו בלא תירוץ התוס'
אבל למאי דכתבו התוס' דבגילוי דעתו דניחא לי בהוצאה תליא מלתא א"כ מה לי גלי
דעתו לראובן או לשמעון סוף סוף הא חזינו דניחא ליה בהוצאה תדע דהא גם בניקף
מאי גילוי דעת איכא פאן דרוצה ליתן ההוצאה למקרי בכל הג' רוחות ודלמא אינו רוצה
ליתן למקרי רק מעצמו ניחח לי למבני רוח רביעית אלא ע"כ צ"ל פינו דחזינו דניחא
לי בגדירת שדהו אף ע"י הוצאה מעתה שוב מתחייב למקרי א"כ ה"נ פינו דחזינו דניחא
לי למידר בהה ביתא בשכר שוב ינהי חייב לשלם אף בלא קיימא לאגרא: ובעיקר
קושיותם מהא דניקף נלענ"ד דלא בגילוי דעתו דניחא ליה בהוצאה תליא מילתא רק
בגילוי דעתו דניחא לי בשמירת שדהו תליא מלתא כדמוכח מהא דאמרינו במסכת בבא

בְּתָרָא (ה' א') לְמַעְלָה מִד"א אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְבָנוֹת סְמָךְ לֹו פְּנוֹתֵל אַחַר אַע"פ שְׁלֹא נָתַן עָלָיו אֵת הַתְּקָרָה מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֵת הַפֶּל וְה"נ אֲמַרְיִנן שְׁם גְּבִי רוּנְיָא דְאַקְפִּי רְבִינָא מִד' רוּחוּתָיו א"ל הֵב לִי כו' יוֹמָא חַד הֵנָּה קַגְדֵר דִּיקְלָא א"ל לְאַרְיִסְיָ זִיל שְׁקוּל מִינְיָ קִיבוּרָא דְאַהֲיָי רְמָא בִּי קְלָא א"ל גְּלִית אַדְעֵתְיָ דְמִינַח נִיחָא לָךְ כו' אֲתָא לְקַמְיָ דְרַבָּא א"ל זִיל פְּיִסְיָ כו' וְהָתָם מָאִי גִילוּי דַעַת דְנִיחָא לִיה בְּהוֹצָאָה אִיכָּא הָא הָהִם לָא הָוִי אֱלָא גִילוּי דַעַת דְנִיחָא לִיה בְּהָאִי פְּנוֹתֵל לְבַנְיָן אוּ דְנִיחָא לִי בְּשִׁמִּירַת שְׁדָהוּ כְּמוֹ בְּבִי רוּנְיָא וְאַפ"ה קְמַחֲיָבִי לְשִׁלּוּמֵי וְהִינּוּ טַעְמָא דְהַפְּנוֹתֵל אוּ גְדֵר הַשְּׁדָה הוּא צָרִיף לָזָה כְּמוֹ לָזָה וּמִן הַדִּין הָוִי מְחִיבִין לְבָנוֹתוֹ בְּשׁוֹתְפוֹ אֱלָא מְשׁוּם דְהָוִי בְּקַעָה וּמְקוּם שְׁנִיגָהוּ שְׁלֹא לְגִדְרָר הוּא לְכַף מְצִי לְמִימֵר אֲנָא לָא בְּעִינָא בְּשִׁמִּירַת שְׁדִי כְּלָל אֲבָל מִפְּיִנן דְגְּלִי דַעַתִּי דְנִיחָא לִיה בְּשִׁמִּירַת שְׁדָהוּ מְאֹז נִתְחִיב לְמַפְרַע בְּתִשְׁלוּמֵי הַכּוֹתֵל כְּדִין שׁוֹתְפָר וְא"כ אִין זֶה עֲנִין כְּלָל לְדָר בַּח"ח שֵׁל"מ דְהָתָם לָא מְהִינֵי שׁוּם גִּילוּי דַעַת וּלְכַף אִפִּי בְּגִילוּי דַעַתִּיה דְנִיחָא לִיה בְּהוֹצָאָה נְמִי פְטוּר וּבְזָה מְתוּרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְגַם קוֹשְׁיַת הַנ"י כְּנֹלַע"ד פְּשׁוּט וְהַזָּה בְּטוּש"ע ס' שֵׁמ"ג פְּסָקוֹ לְהַלְכָה כְּדְבָרֵי הַתּוֹס' דְהִיכָא דְגְּלִי אַדְעֵתְיָ דְנִיחָא לִיה בְּהוֹצָאָה חֲיִיב בְּזָה נְהִיגָה וְזֶה לָא חֲסֵר וּלְפַמֵּשׁ"כ לִיתָא לְהָךְ דִּינָא כְּלָל גַּם מְהַרְש"ל בִּיש"ש ס' ט"ז הַשִּׁיג עָלֵיהֶם בְּזָה אֱלָא שְׁלֹא הִבִּיא שׁוּם רְאִיָּה מְהִנְדָּר רְאִיוֹת שְׁכַתְּבָנוּ וְלֹא הַשִּׁיג עָלֵיהֶם רַק בְּדְבָרִים בְּעֵלְמָא וּדְבָרֵי שְׁם מְגוּמְגָמִים בְּמַקְצַת עֵי"ש וּמ"מ לְדִינָא נְרָאָה כְּדְבָרֵי מְהִנְדָּר רְאִיוֹת דְכַתִּיבָנָא וְכֵן מְשַׁמַּע גַּם מְדְבָרֵי הַתּוֹס' בַּב"ב שְׁהַקְשָׁה עַל מְתִנְיָתִין דְסָמָךְ לֹו פְּנוֹתֵל אַחַר הָוִי ז"נ וְזַל"ח וְתִרְצוּ מ"מ פִּינּוּ דְגְּלִי אַדְעֵתְיָ דְנִיחָא לִיה בְּהַגְבָּהָה חֲיִיב וְהוּא מְכוּוֹן לְמָה שְׁכַתְּבָנוּ דְכִינּוּ דְגְּלִי דַעַתִּיה דְנִיחָא לִיה בְּהָךְ פְּנוֹתֵל מְמִילָא הוּא חֲיִיב וּמְהַרְש"ל בְּס' הַנ"ל הַעֲתִיק לְדְבָרֵי הַתּוֹס' אֵלּוּ בְּטַעוֹת וּבְמְקוּם שְׁכַתְּבוּ דְנִיחָא לִי בְּהַגְבָּהָה הַעֲתִיק דְנִיחָא לִיה בְּהוֹצָאָה וְדו"ק: שְׁם תּוֹס' ד"ה וְהוּא שְׁהִיחָה ע"פ אֲרוֹנְבָה פ"ה"ק דְלֹא קְבַעָה כְּבַנְיָן דְלֹא הָוִי שִׁינּוּי וְתִימָא פִי קְבַעָה נְמִי לָא קִנִּי דְשִׁינּוּי הַחוּזָר לְבְרִיָּיתוֹ הוּא כְּדְאֲמַרְיִנן בְּהַגְזוּל קָמָא כו' עכ"ל וְלֹא הִבְנִיתִי קוֹשְׁיַתְּם בְּזָה דְמָה עֲנִין שִׁינּוּי דְבַעֲיָנן לְעֲנִין קִנְיָן לְשִׁינּוּי דְמַעֲלָה דְלַעֲנִין קִנְיָן הוּא דְבַעֲיָנן שִׁינּוּי שְׂאִין חוּזָר לְבְרִיָּיתוֹ מְשׁוּם דְכָל זְמַן שְׁלֹא שִׁינּוּי בְּהַ שִׁינּוּי גְּמוּר הִיא עוֹמְדַת בְּרִשׁוֹת הַבְּעֵלִים וּמְחִיבִין לְהַחְזִיר לֹו הַגְזוּלָה בְּעִין וּכְשִׁשְׁינּוּי בְּהַ שִׁינּוּי גְּמוּר הַנְּאָה לְגוּף הַגְזוּלָה וְאִינוּ מְחִזִּיר אֱלָא דְמִים אֲבָל לְעֲנִין מַעֲלָה לָא בְּעִין כְּלָל שִׁינּוּי גְּמוּר שְׂאִינוּ חוּזָר לְבְרִיָּיתוֹ אֱלָא בְּשִׁינּוּי כָּל דְהוּ נְמִי מְעַל.

תַּדַע דְהָא קִי"ל דְבְּדְבָר שִׁישׁ בּוּ פָּגַם פִּינּוּ שְׁנִיגָה וּפָּגַם כָּל שְׁהוּא מְעַל וְאַע"ג דְלַעֲנִין קִנְיָן וְדָאִי דְפָגִימָה כ"ש לָא קִנְיָא וְכֵן נְמִי בְּנִתְנָה לְחַבְרִירוֹ דְהוּא שִׁינּוּי רִשׁוֹת בְּלֹא יֵאוּשׁ דְהָא אִין יֵאוּשׁ לְהַקְדֵּשׁ דַעַת שְׁכִינָה אִיכָּא וְא"כ לְעֲנִין קִנְיָן וְדָא דְלֹא מְהִינֵי שִׁינּוּי רִשׁוֹת בְּלֹא יֵאוּשׁ וְאַפ"ה לְעֲנִין מַעֲלָה אֲמַרְיִנן בְּשִׁמְעָתִין דְמַעַל אֱלָא ע"כ דְמַעֲלָה שְׂאִנִּי דְבְּשִׁינּוּי כ"ש נְמִי מְעַל וּלְכַף נְמִי בְּקַבְעָה כְּבַנְיָן נְהִי דְלֹא הָוִי שִׁינּוּי גְּמוּר לְעֲנִין קִנְיָן שִׁינּוּי אֵת גּוּף הַגְזוּלָה וְלֹא יִצְטָרֵךְ רַק לְשִׁלּוּם דְמִים מְשׁוּם דְהָוִי שִׁינּוּי הַחוּזָר לְבְרִיָּיתוֹ מ"מ שִׁינּוּי כָּל דְהוּא וְדָאִי דְהָוִי וְכִינּוּ שְׁנִיגָה בְּזָה בְּמָה שְׁקַבְעָה כְּבַנְיָן תּוּ הָוִי כְּנִיגָה וּפָּגַם כ"ש דְמַעַל וְאַף דְכָאֵן לִיכָּא פְּגָמָא מ"מ הָא קִי"ל דְבְּדְבָר שְׂאִינוּ נְפָגַם מְעַל וְאַע"פ שְׁלֹא פָּגַם וְעִינּוּ בְּזָה בְּמַעֲלָה (יח) וְא"כ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לָא קֹשָׁה מִיַּדִּי לְעַנ"ד אֱלָא דְאַכְתִּי אִיכָּא לְמִדְק עַל פִּירֵש"י מְהָא דְאֲמַרְיִנן בְּמַס' מַעֲלָה (כ"א א') וְכִינּוּ דְבַנְיָ לְהַ מִיַּת מְעַל לִימָא מְסִיעָה לִיה

לרב דאמר תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש ופירשו רש"י ותוס' שם דהכי קמסייע ליה דאי ס"ד דהוי כמחנך א"כ לבתר דבנאה תו לית ביה משום מעילה דהא קי"ל אין מועלין במחנך לקרקע ולפי פירוש"י דמייירי דלא קבעה בבגין א"כ ונדאי דהוי פתלוש ומאי קמסייע מיניה לרב דהא רב ע"כ איירי בתברו לקרקע ע"י סיד וכמו שפרש"י ותוס' שם דבלא חברו בסיד מי איכא למ"ד דלא הוי פתלוש וא"כ לפירוש"י ליכא סייעתא פלל לרב מהא ונהו קושטא עצומה לפירוש"י ואפשר ליישב בדוחק ולומר דהגמ' דמיייתי סייעתא לרב לאו ממסקנא דמוקמינן דהניחה ע"פ ארובה קמיייתי סייעתא דבאמת לפי המסקנא לית פאן שום סייעתא רק דעיקר הסייעתא הוא מהס"ד דהמקשה דפריה התם ל"ל עד שיודור תחתיה פינן דשניא מעל ופירוש"י שם שפיקתה וחתכה אי נמי שבנאה בבגין מעל שהרי שינה אותה הרי דסברת המקשה הנה דגם בלא פחתה וחתכה אם בנאה בבגין נמי הוי שיטי ומעל א"כ ע"כ דס"ל פרב דתלוש ולבסוף חברו הוי פתלוש דאי ס"ד דהוי כמחנך לא הוי ליה למעול במה שבנאו דהא אימת הוי מעילה לכשבנאו ובאותה שעה הוי מחנך ונמצא דהחיבור לקרקע והמעילה באים כאחד ולא הוי ליה למעול אלא ע"כ דס"ל דתול"ח הוי פתלוש אלא שזהו דוחק גדול לומר דעיקר הסייעתא דבעי הש"ס למיייתי יהיה מדברי המקשה ועוד דלפי מש"כ התוס' בכמה דוכתי דכל היכא דחזינן בגמ' קושטא בסתם ואמורא בא לתרץ אותה הקושטא אותו אמורא גופיה הוי המקשה ועי' תוס' ב"מ ר"פ אלו מציאות ד"ה וכמה אר"י קב בד"א ותוס' יומא פ' יה"כ הני תמשה עינויים פנגד מי] וא"כ גם פאן לפי מאי דגרסינן במעילה אמר רב פגון שהניחה ע"פ ארובה א"כ רב גופי' הנה המקשה וא"כ מאי מיייתי סייעתא לדרב מדרב וצ"ע: שם בגמ' ה"ש ר' יהודה אומר אף זה הדר בתצור חבירו שלא מדעתו צריף להעלות לו ש"כר ש"מ ז"נ וזל"ח חייב הקשה בפ"י לשיטת רש"י שפי' במס' ב"מ עלה הא דר"י פינן דז"נ וזל"ח חייב מחזי פריבית ולפירושו א"כ היכי דייקנין מדר"י בסוגיין דז"נ וזל"ח חייב דלמא לעולם ז"נ וזל"ח פטור ושאני ההם משום דמחזי פריבית כדאמרין להדיא בב"מ פ' א"נ ולקמן (צ"ג א') אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בתצור חבירו אין צריף להעלות לו ש"כר הלנהו ודר בתצורו צריף להעלות לו ש"כר והניח בקושטא מיהו בלא"ה נמי יש להקשות על פירוש"י דהתם ממתניתין עצמה דמסיק שם ר"י למילתיה אלא בונה את העליה כו' ויושב בבית כו' ור"ל בכדי שיהיה זה לא נהנה וזל"ח ולפי' רש"י מה הועיל ר"י בתקנתיה דהא כל היכא דחיישינן למחזי פריבית גם בזה לא נהנה וזל"ח נמי אסור וצריף להעלות לו ש"כר כדאמרין במס' ב"מ ועי' פירוש"י שם אמנם הנכון בזה כמו שמתירץ בעל קצות החושן בסי' קס"ד דע"כ לא אמרין דהיכא דמחזי פריבית אסור אפי' בזל"נ וזל"ח היינו דוקא היכא דהלנה מניח אותו מדעתו לדור בתוכו וא"כ הוי פריבית משום דמחזי דנה נותן לו ביתו בש"כר המעות שנתן לו משא"כ התם בבית ועליה שהוא עושה זאת בעל פרחו של הבעל הבית בזה לא מחזי פלל פריבית פינן שהלנה אינו נותן לו זאת מדעתו אמנם פל זה הוא דוקא היכא דמדינא הוא פטור רק משום דמחזי פריבית קאמינן עלה בהא הוא דאמרין דהיכא דקעביד בעל פרחו מותר אבל היכא דמדינא הוא חייב לשלם בזה ונדאי דאין שום נ"מ בין מדעתו לבעל פרחו דמה לי בכך שהוא בעל פרחו פינן דלוקח ממנו יותר ממה שנתן לו לכך שפיר קמוכיס פאן בסוגיא מר' יהודה דז"נ וזל"ח חייב דאי ס"ד דהוי פטור א"כ הוי ההם ג"כ פטור פינן

דהוא בעל פרחו אלא ע"כ דמן הדין הוא חייב בז"נ וזל"ח ובנה אין שום נ"מ בין מדעתו לבעל פרחו ולפ"ז שפיר קמסיק התם ר' יהודה אלא זה בונה וכו' פי' ונהי זל"נ וזל"ח ופטור מן הדין וא"כ פאן דהוי בעל פרחו מותר פן הוא תנכן פנונתו בקצרה והוא נכון: דף כא פהדיוט מדעת דמי התוס' כתבו פי' הקונ' כו' וקשה כו' אלא נראה פהדיוט מדעת דמי דדעת שכינה איפא שלא יהנה אדם בלא מעילה בשיטה מקובצת הביא בנה שני פירושים בדעת התוס' הפי' הא' הוא דעד פאן לא נאמר זה נהנה זה לא חסר פטור אלא היכא שלא מיחו בו הפעלים בפירוש שלא ידור בו אבל היכא דהפעלים מיחו בו בפירוש הרי הוא מחויב לשלם ולכך הקדש שלא מדעת הנה פהדיוט מדעת משום דדעת שכינה איפא שלא יהנה אדם בלא מעילה ונהי פאילו מיחה בו בפירו' הפירוש השני דהא דאמרינן פהדיוט מדעת דמי ר"ל דהוי פאילו התנה עמו ע"מ שישלם את השכר ונהי דכמדעת דמי קאי על הדר ור"ל פאילו הדר נתרצה ליתן את השכר דכיון דהתורה חייבתו במעילה הוי פאילו פהדיוט הי' מתרצה בפירוש ליתן את השכר ונראה דהטור שכתב בסי' שס"ג [וכן פסק הב"י בשו"ע להלכה דהיכא דמיחו בו הפעלים לכתחילה ואמרו לו צא הרי הוא מחויב לשלם ע"כ דס"ל פהי פירושא קמא שפכתבו דבלא"ה אין שום מקור לדין זה אבל לענ"ד נראה דהעיקר פהי פירושא תניינא דאילו לפירושא קמא הקשה מאי ס"ד דר' אבהו דרצה להוכיח מפאן דז"נ וזל"ח חייב אטו לא ידע ר"א מהא דאסור למעול בשל הקדש הלא מקרא מלא דיבר הכתוב ומאי חידוש לו התרצן בנה ועוד בעיקר סברתם לא הבנתי כלל דמה בכך שמיחו בו הפעלים בפירוש מ"מ פיון דסוף סוף לא חסר אמאי יהי' חייב לשלם וגדולה מזוה כ' הראב"יה הביאו המרדכי דכפינן לי' לבעה"ב להניחו לדור משום דכופין אותו על מידת סדום וא"כ איך נחייבנו על העבר דנהי דלא קיי"ל בנה פהראב"ה במה שכ' דכייפינן לי' היינו משום פיון דאחרים נוטלים שכר בנה לכך ליפא בהא משום מידת סדום אבל לחייבו על העבר בשביל שמיחה בו אינו עולה על הדעת כלל פיון דסוף סוף לא חסר פלום ועוד דכי היכי דבשלא מדעתו נכלל גם אם ידע וכמו שהקשו התוס' על רש"י פן נמי נכלל בהי' לשנא גם אם עובר על דעתו בפירוש אבל לפום הי' פירושא תניינא אתיא סוגיין שפיר דר' אבהו הנה סבר דנהי דאסור למעול בהקדש מ"מ זה לא הוי רק פאילו מיחו בו הפעלים ובאמת בכלל שלא מדעתו נכלל גם אם עבר על דעתו ואין לנו שום צד סברא לחייבו במיחה טפי מבלא מיחה רק דבחיסרון תליא מילתא וכיון דחזינו דבהקדש חייב ש"מ ז"נ וזל"ח חייב וע"ז קדחי הש"ס ולא היא כו' ור"ל דהוי פאילו התנה בהדיא שישלם פיון שהתורה חייבתו בתשלומין הוי פאילו קבל עליו מעצמו את התשלומין וכן הוא בחידושי מוהרמ"ל פהי פירושא תניינא וכן הוא להדיא בחידושי הרשב"א בשם ר"ח עיי"ש: וכן נראה להוכיח מדברי המרדכי שכ' דלפי' ר"י אפי' גירש את חברו מביתו והוציאו בע"כ ודר בו ובביתא דעבידא למיגר אפ"ה פטור הדר פיון שלא נהנה וכיון שהוציאו בע"כ מביתו אין לה מחאה גדולה מזו ואפ"ה קפטרין המרדכי ש"מ דלאו במחאה תליא מילתא ואין לומר דזהו דווקא בלא נהנה אבל בנה נהנה אף דזה ל"ח מהני מחאה דהא אף לפום פירושא קמא נמי לא מוכת דמהני מחאה אלא בז"נ וזל"ח זה אינו דהא ס"ל להטור דבמיחו בו אף בנה לא נהנה תל"ח נמי חייב דהכין משמע לשניה דהטור דבמיחה בו לא קמחלק שום חילוק ומשמע דבכל גוונא חייב אף בזל"נ וזל"ח וכן הוא להדיא בסמ"ע סי' שס"ג

ס"ק י"ד פיי"ש וע"כ צ"ל דס"ל להטור דאף דמהש"ס לא מוכח זה לחיבו גם בזה לא נהנה וזל"ח וכמש"כ מ"מ פיון דגם בזה נהנה וזל"ח נמי מן הדין הנה לו להיות פטור ואפ"ה במיחה בו קמחיבינו לי' ודין זה מופת בש"ס לפי פירושא קמא א"כ ה"ה בזל"נ וזל"ח נמי קמחיבינו לי' דכינון דהמתאה קמחיבתו א"כ מ"ל נהנה או לא נהנה כצ"ל ע"כ בדעת הטור לפי הבנת הסמ"ע וכפי הנראה מפשטא דלישנא וא"כ ע"כ דהמרדכי לא ס"ל פהטור בזה והינו ע"כ משום דמפרש לסוגין פהה פירושא תנינא ומאוד אני תמה דלפי הבנת הסמ"ע שכ' לפרש הך שכ' הב"י בסעי' נא"ו דבמיחה בו חייב אפי' בזל"נ וזל"ח א"כ הרמ"א שהגיה עליו לדברי המרדכי אעפ"י שהוציא את בע"ב בע"כ מביתו ודר בו אפ"ה פטור המה תרתי דסתרי ומדלא כ' הרמ"א בשם וי"א משמע פאילו אין פאן שום מחלוקת והמה רחוקים זה מזה פרחוק מנרח ממערב ועכ"פ לדינא נראה עיקר בזה דלא פהטור וב"י וכדברי הרשב"א בשם ר"ח אשר עליו כתבו הפוסקים שפל דבריו דברי קבלה וביותר דבריו מסתברין טפי בסוגין ובפרט שדברי הטור הם להוציא ממון וכינון דהסוגיא מתפרשת ברווחא לפום פירושא תנינא א"כ מנ"ל לפרש פהה פירושא קמא ולחדש דין בכדי להוציא ממון מן המנוחזק וכמדונה שפן שמעתי מאד"מור הגאון החסיד זלה"ה דלית הילכת פהטור בזה ועיין: שם ע"א בגמ' א"ר סחורה א"ר הונא א"ר הדר בחדר חבירו שלא מדעתו א"צ להעלות לו שחר משום שנאמר ושא' יופת שער רב יוסף אמר ביתא מיתבא יתיב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא משתמש בי' בציבי ותבנא הקא משמע דדווקא משום דבעל החצר הוא נהנה במקצת מדירתו של זה משו"ה הוא דפטור הא בלא"ה שאין לבעה"ח שום טובה מדירתו של זה חייב לכו"ע ומימא דהא בסוגין דלעיל משמע דגם בלא שום קבלת טובה נמי פטור פיון דלא חסר דהא קבעי לאתויי עלה מהא דהמקיף את חבירו והתם לא שייכי הנה טעמי דשא' או ביתא מיתבא יתיב ולקמן נמי בהה דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי נמי אמרינן דאי לא דקמנאי הוי יתבי פה הוי פטור אף דבקלקלתא נמי לא שייכי הני טעמי וכבר העירו בזה הראשונים והרא"ש פתב לתרץ זה ונ"ל מייתי מהה קרא אסמכתא וסעד לדבריו לא מבעי' שהוא פטור משום דה"ל ז"נ וזל"ח אלא אפי' טובה נמי עושה עמו שמוע ביתו מלסתה עכ"ל וכוונתם דבאמת לא צריכין לענין עיקר הדין להנה טעמי רק דאינהו לרווחא דמלתא אמרו פן ולא נתיישבו לי דבריו דא"כ מאי קאמר מאי בינייהו פיון דאין דבריהם נוגעים לדינא ועוד דלקמן (צ"ג א') מוכח להדיא דהנה טעמי הוי דווקא דקאמר התם הכי השתא בשלמא התם בין למ"ד ושאיה יופת שער ובין למ"ד ביתא מיתבא יתיב ניתא לי' אלא הקא מי ניתא לי' דנכחוש עבדא ע"כ הרי חזינו להדיא דהני טעמי דווקא ניתו ולא בלשון לא מיבעיא ולפירוש הרא"ש צריף לידחק ולומר דהתם נמי ה"ק בשלמא התם לא מיבעיא דאינו עושה עמו רעה אלא אפי' טובה עושה עמו אלא הקא הא עושה עמו רעה דנכחוש עבדא אף מ"מ הוא דחוק גדול דלמאי הביא פלל התם לדברי הנה אמוראי והוי לי' להקשות פפשוטו בשלמא התם אינו עושה עמו רעה אבל פאן הא פושה עמו רעה דנכחוש עבדא ובנ"י פתב דכנגד מה שהזיקו בשחרוריתא דאשיתא לעומת זה מועיל זה שעושה עמו טובה במה דביתא מיתבא יתיב או משום ושא' יופת שער ונמצא דהוי פלא הזיקו פלל וגם זה הוא סותר לסוגין דלעיל דמסקינן דלר"י מחייב לשלומי משום שהפסידו בשחרוריתא דאשיתא ולהנ"י הא איכא נגד זה הנה טעמי

דְּשֵׁאִי כו' וגם הפוסקים נקטו לדינא דבבית חדש שהזיקו בשחרוריתא דאשיתא חייב לשלם וכן הוא בשו"ע וא"כ ע"כ דלית להו הך דהנ"י והנכון בזה כמו שכ' הרשב"א דגם בבית יצן דליכא משום שחרוריתא נמי איכא קצת הפסד כמה שדר בבתיים דהבתיים עשויים להתקלקל קצת ע"י דירת בני אדם רק דלא מיקרי הפסד גמור כמו שחרוריתא דאשיתא עד שע"ז יתחייב לשלם בכלו משום דכנגד זה ההפסד מועט איכא הנה הנאתו דשאי' או ביתא מיהבא יתיב ויצא הפסידו בשכרו ומהשתא אתי שפיר גם סוגיא דלקמן אבל בלא שום הפסד א"כ גם בלא שום טובה נמי פטור וכהך דהמקיף וזהו דבנה אקלקלתא ודו"ק שם בגמ' אמר רב ובמחזרת כו' רש"י במתניתין פירש דמצידוי הרחבה משלמת מה שהזיקה כדין קרן תם חצי גזק ומועד נ"ש והיינו פיון דמוקמינו לה למתניתין לרב במחזרת ולשמואל בשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידוי רחבה ובהא הוא דמחייבת מה שהזיקה אבל אם אוכלת להדיא דרף הליכתה אינה משלמת אלא מה שנהנית כדמוקמינו בשמעתינן להא דמפתח החנות דמשלמת מה שנהנית לרב דמייירי בקנימא בקרו ונוית דאוכלת ממנו להדיא הא בקנימא באמצע הרחבה דאינה יכולה לאכול ממנו רק ע"י חזזור משלמת מה שהזיקה והיינו ע"כ משים דע"י חזזור לאו אורחין' בהכי וממילא דהוא קרו ואזיל בזה רש"י לשיטתו שפ"ל לעיל להא דאילפא דבקופצת נמי מטעם קרו קמחייבין לי' ולשמואל מחזרת אורחין' הוא אבל שבקתה לרחבה ודאי לאו אורחין' היא והוי פקרו ולפ"ז לא ס"ל לרש"י פשיטת הרא"ש שכ' לעיל במתניתין דבאכילה אימרי רב רבי אינו משלם ח"נ רק אפחת שפיקחתה מיתה אבל על האכילה משלמת נ"ש פיון דהאכילה אורחין' הוא ואף שתחילתו הוא ע"י שינוי מ"מ משלם על האכילה פדיון שן פיון דהאכילה אורחין' הוא וא"כ לשיטת הרא"ש ודאי בשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצ"ר נהי דנימא דמה דאזלה וקמה בצ"ר הוי לאו אורחין' מ"מ האכילה אורחין' הוא וא"כ נ"ש היא דחייבת לשלם אלא ע"כ דלא ס"ל לרש"י פשיטת הרא"ש אלא פשיטת מהרש"ל שם שהשיג על הרא"ש מיהו בלא"ה נמי מוכח דלא ס"ל לרש"י פהרא"ש מסוגיא דלקמן (כ"ג א') דקאמר זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל פלב ופירש"י ולא תימא משונה הוא ופלאגא גיזקא הוא דקא משלם ואילו להרא"ש מה בכף דהוא משונה בחתירתו מ"מ פיון דהאכילה אורחין' כולה גיזקא בעי לשלומי והרא"ש לשיטתו פירשה דאי לאו סתם דלתות חתורות הוי פאנוס ופטור לגמרי וא"כ בלא"ה מסוגיא דלקמן ודאי מוכח דלא ס"ל לרש"י פהרא"ש וא"כ אין פאן דחזק פלל לפרש אילפא דרש"י דלשמואל בשבקתה נמי אינה משלמת רק ח"נ וילעגין קושיות התוס' על רש"י בזה הוא מבואר שאינם מכריעות כ"כ ובקל יש ליישבם: ושיטת התוס' בכאן הוא פועין שיטת הרי"ף בהא דאילפא וכפי מה שפרשנו לעיל בדעתו והוא דצדי הרחבה לא הוי פרשות הנזק גמור דברשות הנזק גמור אף באוכלת להדיא דרף הגילוכה נמי חייב וילכף באוכלת מתוך החנות דנדאי הוי רשות הנזק גמור חייבת נ"ש אפי' באוכלת להדיא דרף הגילוכה וכגון דקנימא בקרו ונוית אבל צדי הרחבה ופתח החנות לא הוין כרה"נ גמור רק דכל היכא דאינה יכולה לאכול להדיא דרף הגילוכה אלא ע"י שינוי קצת פגון במחזרת לרב ושפקתה לרחבה לשמואל לזה מועיל השינוי קצת לשון' רה"נ אף דלא הוי שינוי גמור להחשב פקרו מ"מ לעגין זה מועיל השינוי לשון' כרה"נ והיינו ממש פשיטת הרי"ף בהא דאילפא ור' אושעיא ועיין במה שפתבנו לעיל בזה באריכות זהו

תוכן שיטתם בקצרה והרב בסמ"ע בסי' שצ"א ס"ק ט"ז לא ירד לעומק שיטה זו ולקבץ
חתר לחפש טעמים שונים למה מפתח התנות אינה משלמת אלא מה שנהגית ומתוך
התנות מה שהזיקה ומ"ש משבקה לרחבה כו' עיי"ש במה שכתב בזה וז"ל אכלה מפתח
התנות כו' אף דפתח התנות ודאי דלא גרע מצדי רחבה שנתבאר לפני זה דאם עמדה
שם ואכלה משלמת מה שהזיקה מ"מ פיון דבצד פתחי התנויות רבים באים שם לקנות
והבהמה עומדת שם ה"ל פעמדה בר"ה ואכלה מתוך צדי הרחבה דנתבאר דאינו משלמת
אלא מה שנהגית אבל באכלה מתוך התנות אף שהבהמה עומדת בצד פתח התנות (ודוחק
לפרש דמייירי שנקנסה לתוך התנות) מ"מ פיון שאין דרך הבהמה להושיט ראשה פלל
לתוך התנות אפי' שמואל דפליג עם רב במחזרת ראשה מודה בזה דה"ל פאליו עמדה
בחנות ואכלה משם משא"כ פשאכלה מפתח התנות דדרך הלוכה דרפה להושיט ראשה
שם וכל דבריו תמוהים והדברים ברורים כמש"כ דמפתח התנות מייירי במחזרת דהכי
משמע מפולה סוגיין דאינה יכולה לאכול מצדי הרחבה ומפתח התנות בלא קנימא בקרו
זונית כי אם ע"י חיזור ומחזרת לשמואל הוי פאכלה להדיא ולקבץ מצדי הרחבה ומפתח
התנות דלא הוי רה"נ גמור פטור באכלה ע"י חיזור כמו דפטור באכלה להדיא ובשבקה
לרחבה הוי לשמואל שיני קצת למשנוי' כרה"נ ובמתוך התנות פיון דהוי כרה"נ גמור
חייב אפי' באכלה להדיא דרך הלוכה ממש וכמש"כ התוס' פן להדיא בד"ה דקנימא וז"ל
ובתוך התנות משלמת מה שהזיקה אעפ"י שאוכלתן בלא חיזור דחצר הנזק ממש הוי
עכ"ל וכן הוא להדיא בנ"י בסוגיין דלעיל בשמעמא דקופצת וכמו שהבאתי דבריו לעיל
בסוגיא דלעיל ובזה נתבטלו כל דבריו ודו"ק: שם בגמ' איכא דאמרי מחזרת כ"ע לא
פליגי דחייבת כי פליגי במקצה מקום מרשותו לרה"ר והכי אתמר אמר רב ל"ש אלא
מחזרת אבל מקצה מקום מרשותו לר"ה פטורה ושמואל אמר כו' התוס' כתבו דהך
דמקצה מקום מרשותו לר"ה פטורה נמי איירי אפי' באינה יכולה לאכול כ"א פ"י חיזור
ואפ"ה לא דמי לצדי הרחבה דצדי הרחבה גבוהים מר"ה ומקצה מקום שנה לר"ה ולא
ידעתי מי הכריחם לזה ופשטא דלשנא דתלמודא ודאי דלא משמע פן דלדבריהם תקשי
דא"כ מאי קאמר ל"ש אלא במחזרת אבל מקצה מקום כו' הא פיון דמקצה נמי איירי
במחזרת א"כ לא הוי דבר והיפוכו והכי הל"ל לא שנו אלא צדי הרחבה אבל מקצה מקום
כו' דזה הוי דבר והיפוכו ועוד תקשי לדבריהם קושניית הרשב"א שהקשה בסוגיין דלמאי
מהפך פאן במקצה מקום דברי רב לקולא ודברי שמואל לחומרא ובלישנא קמא הוי רב
לחומרא ושמואל לקולא ומי הכריחו להפך בלשנא תננינא מלשנא קמא והיא קושניא
עצומה ועיי"ש במה שכ' דלשיטת רש"י ניתח אבל לשיטת התוס' קשה ועוד דעיקר הך
סברא לא הבנתי פיון דאינו יכולה לאכיל כ"א ע"י חיזור א"כ אינה יכולה להלך שם
להדיא וה"ל חצר הנזק ממש לקבץ נלענ"ד לפרש בפשוטו דמקצה מקום איירי שיכולה
לאכול שם להדיא שלא ע"י חיזור וכמו שפירש"י לשיטתו וז"ל בד"ה מקצה מקום כו'
ונקנסה שם בהמה דרך הלוכה ואכלתן אבל היכא שאינה יכולה לאכול כ"א ע"י חיזור
ודאי דחייב גם במקצה מקום רק דסתם מקצה מקום הוא שנה לר"ה ויכולה לאכול
להדיא דרך הלוכה ולקבץ קאמר ל"ש אלא מחזרת אבל מקצה מקום מרשותי לר"ה
פטורה פ"י פיון דיכולה לאכול דרך הלוכה פטור ולא אמרינן דהוי חצר הנזיק ממש
וחייב אפי' באכלה בהדיא ושמואל אמר אפי' מקצה מקום מרשותו לר"ה חייבת פ"י

משום דהוי פחצור הניזק ממש ולפי' זה הוי שפיר דבר והיפוכו משום דמקצה איירי בלא מחזרת ולכך קאמר ל"ש אלא מחזרת אבל מקצה מקום כו' ולפי פי' מתיישב נמי קושיות הרשב"א שהקשה למה היפך פאן דברי רב לקולא ודברי שמואל לחומרא ולפי פירושינו א"ש משום דבעלי הש"ס הנה קים ליה דרב מוקי למתניתין דנוקא במחזרת ולא בגוונא אחרנא ושמואל לא מוקי למתניתין במחזרת לכך מעיקרא דהוי סבר דרב ושמואל פליגי אי מחזרת חייב אי לא ע"כ מוקי לה לרב לחומרא פיון דאיהו מוקי למתניתין במחזרת ובמתניתין קתני מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה ושמואל דלא מוקי לה במחזרת ע"כ דהוי לקולא ובאיפא דאמרי דבמחזרת כו"ע לא פליגי דחייב פי פליגי במקצה מקום הוכרח להפך ולומר דרב ס"ל דמקצה פטור דאלת"ה אלא תימא דרב ס"ל דחייב א"כ אמאי לא מוקי למתניתין רק במחזרת הא אפשר דמייירי גם בלא מחזרת פגון במקצה מקום אלא ע"כ דרב קפטר במקצה מקום ולכך לא הוי מוקי למתניתין רק במחזרת ושמואל סבר דמקצה מקום חייב לכך מצי לאוקמי גם בלא מחזרת רק במקצה מקום אמנם כל זה הוא לפי מה שפכתנו אבל לפי פי' התוס' ליכא להאי תירוץ דהא לפירושים הוי הך לשנא דל"ש אלא מחזרת לאו דוקא והעיקר נ"מ הוא בין צידי הרחבה למקצה מקום וא"כ אי אפשר לומר דהוי קים ליה דרב מוקי למתניתין במחזרת פיון דהך לשנא לאו דנוקא ועיין: שם תוס' ד"ה דרב סבר בור ברשותו חייב כו' וקשה לר"י על פי' זה כו' ועוד דקאמר וכו' הנה קושיותם הראשונה כבר תירצה הרשב"א ו"ל ו"ל וי"ל דהכא בפירות שלא נתנו להשביח דלא קנסו גופן משום שבחן אלא בדבר שנתנו בר"ה להשביח כדאיתא התם ומ"מ יותר ממה שנתנה אינו משלם פיון שיש תקלה בהנחתו עכ"ל אמנם קושיותם השני' היא קושיא אלימתא וכוונתם בקושיא זו העיקר כמ"ש המהרש"ל עיי"ש מה שכ' ומה שהקשה המהרש"א עליו דכל זה הוא דנוקא אליבא דרב אבל שמואל אפשר דלא ס"ל כל הקודם זכה עיי"ש דבריו תמוהים בזה דלדבריו מנא לי' להגמ' דשמואל ס"ל בור ברשותו פטור דלמא ס"ל דחייב רק דלא ס"ל דכל הקודם זכה וגם המתיר לא הירץ רק שאני בור דאיכא למימר לאו אדעת' אבל פירות מי איכא למימר לאו אדעת' הא קחזי לי' ולא תירץ לי' בפשוטו דנהי דחייב אם הזיקו מ"מ לא ס"ל אם קדם זכה אלא ע"כ צ"ל דס"ל להש"ס דבזה לא פליגי רב ושמואל ותרוני'הו ס"ל דכל הקודם זכה ולא פליגי רק אי בור ברשותו חייב אי פטור ולפ"ז צדקו דברי המהרש"ל ודלא כרש"א ודו"ק: שם ע"ב תוס' ד"ה הא נפלו וא"ת היכי דמי אי מקרבי כו' ואי מרחקי היכי משתברו בנפילה עכ"ל לענ"ד נראה פשוט דבנפילה יכולין להשתבר גם אי מרחקי דהוי יכולין ע"י נפילה להתגלגל בנפילתו עד שיגיעו למקום דיכולים להגיע ע"י קפיצה וכן משמע בנ"י שכתב הלכך אי דמרחקי בין נשתברו ע"י קפיצה בין ע"י נפילה לעולם חייבין עכ"ל משמע להדיא מדבריו דמרחקי יכולין להשתבר בין ע"י קפיצה בין ע"י נפילה ובחנם דחקו עצמם התוס' בזה: שם בגמ' משכחת לה בכותל רעוע מאי ניהו דאיבעי לי' לאסוקי אדעת' דנפול ארחי סוף לא נפיל ארחי כו' תחילתו בפשיעה וסופו באונס כו' נראה פשוט דהך דנפילה היינו ע"י מה שהעלן על הכותל ומדרבן לקפוץ וע"י קפיצתו על הכותל ממקום למקום נדנדו הארחי ונפלו ולכך הוי תחילתו בפשיעה משום דהאונס בא ע"י הפשיעה דאילו לי' שהעלן לראש הכותל לא היו מפילים את הארחי וגם לא הי' בא האונס דנפלו אינהו וכמש"כ הרמב"ם שהעלתו לראש

הגג הוא הפשיעה עיי"ש בדבריו בשו"ע וכן הוא להדיא בחידושי הרשב"א עיי"ש ולפ"ז לדידן דקיי"ל תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב אם האונס בא מחמה הפשיעה א"כ הו' שנינו דכונתל רעוע נמי הלכתא הוא ואין שום טעם בזה להשמטת הפוסקים שהשמיטו להו' שנינו דכונתל רעוע רק שצ"ל שקצרו במוכן ומהרש"ל ביש"ש הבין דהו' דנפלי ארחי ר"ל שיפלו מעצמם מהפנתל אף בלא העלאת הפלב והגדי וא"כ לא הוי האונס מחמת הפשיעה ורצה ליתן טעם בזה להשמטת הפוסקים שהשמיטו להו' שנינו דכונתל רעוע משום דבכה"ג גם לדידן פטור פינון שאין האונס בא מכח הפשיעה ולבסוף דחה זה משום דהפשיעה הוא במאי דלא סתר פנתלו דאילו היה סותר הפנתל לא היו עולין עליו ולא הו' באו לידי נפילה ומשמע מדבריו שעלו מעצמם על הפנתל ואין שום טעם בדבריו והעיקר כמש"כ בשם הרשב"א ופשוט: ולדברי מהרש"ל קשה דהא על נפילת הפנתל בעי התראה ואף אם נאמר דדווקא בנפל לר"ה הוא דבעי התראה אבל לחצר חבירו לא בעי התראה או דמייירי לאחר התראה מ"מ לדברי הרא"ש בפ"ק שכתב דהפנתל והאילו שפלו דין בור יש לו ועיין מש"כ לעיל בשוב קושנית המע"מ על הרא"ש בזה וברור הוא] וא"כ מאי תחילתו בפשיעה איכא דהא בור פטור מנזקי פלים וכאן מייירי לענין שבירת פלים ואפילו להתוס' שנסתפקו שם בזה דאפשר דבדי דאזלו דין אש יש להם מ"מ נראה דמאב לאב לא אמרינן תחילתו בפשיעה וא"כ מאש לרגל נמי לא וכמש"כ לקמן התוס' דלא אמרינן תחילתו בפשיעה לגבי שן ורגל וסופו באונס לגבי קרן ואין לומר דדווקא נענין קרן הוא דלא אמרינן פן ומטעם שכ' התוס' דאפילו פושע גמור נמי אינו משלם רק ח"נ דזה אינו דהא שיניי נדאי חמור מאונס גמור תדע דבמשוונה משום ח"נ ובאונס גמור פטור לגמרי ואפ"ה בתחילתו בפשיעה חייב אפי' באונס גמור וא"כ מכ"ש בסופו במשוונה היה לו להתחייב משום דתחילתו בפשיעה אלא ע"כ צ"ל דעיקר פוננת התוס' דמאב לאב לא אמרינן תפ"ב וסב"א וכן הוא להדיא ביש"ש עצמו וא"כ אף אם נימא דהוי אשו וכמו שנסתפקו התוס' מ"מ לא הויתב"פ וסב"א מאש לרגל מיהו לדברי התוס' צ"ל דנפילתן נמי אש הוא אבל להרא"ש נדאי דליכא למימר דנפילתן נמי בור הוא דא"כ בלא"ה היה פטור מפלים ודו"ק אבל למש"כ בשם הרשב"א אהי שפיר דמרגל לרגל היא דנפילת ארחי ע"י קפיצתן הוי צרורות שהם הולדה דרגל ואין להקשות ע"ז דא"כ לא הוי תחילתו בפשיעה רק לענין ח"נ וא"כ גם בסופו באונס לא היה לו להתחייב יותר מן הפשיעה וכמש"כ התוס' לקמן (כ"ג א') ד"ה סתם דלתות עיי"ש די"ל דשאני הכא דהלבנה עצמה הוא של בעל הגדי ובכה"ג כ' התוס' והרא"ש לעיל גבי דלי דבצרורות שיש להם בעלים משלמים נ"ש ולמש"כ בזה לעיל להקשות ע"ז מהא דעגלה מושכת בקרון באמת נאמר גם בזה דלא פדבריהם רק דאפילו היכא דהאונס הוא מחייבו לשלם יותר מן הפשיעה אפ"ה חייב פינון דהתחלתו הוא פשיעה ופשיעה פל דהוא מחייבתו לשלם פל הנזק שיבוא לו אח"פ באונס אפילו ביותר מן הפשיעה דבאמת אין דברי התוס' מוכרחים בזה פל דקושיותם מיושבת היטב לפירש"י וכמש"כ מהרש"א ומהרמ"ל שם ע"ש בדבריהם ודו"ק ועוד י"ל פינון דאיהו גופיה העלן לפנתל וגרם להם להזיק בצרורות גרע טפי וא"כ אפילו לפמש"כ לעיל דלא פהתוס' אפ"ה בכאן חייב לשלם נ"ש פינון דאיהו גופי' פשע בזה במה שהעלן לראש הפנתל ועי' בזה: דף כב בגמ' והתניא כו' בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה פטורין

כּן הוּא הַגִּירָסָא בִּישׁ"ס שְׁלִפְנֵינוּ וְכּוּן הָיָה גִירָסַת רִשׁ"י וְתוֹס' וְהָרָא"ש אֶבֶל הָרִי"ף
וְהַרְמַב"ם גָּרְסִי חֲזִיבִין וְהָא דְהַרְגָמָא ר"פ בְּדַאפִיָּה מִיפְּדָ קָאֵי עַל הַבְּרִייתָא קַמִּייתָא וּלְפִי"ז
מִינְשֵׁב קוֹשְׁיֵית הַתוֹס' שְׁהַקְשׁוּ דַאמְתַּנִּיתִין הָוֵי מְצִי לְמִיפְרָה וְהַעֲיָקֵר כְּגִי' זֵו דְלִשְׁיַטַּת
הַתוֹס' דְּחוּק מְאוּד דְּלִשְׁנָא דְפִטוּרִין דְּתַנִּי בְּבְרִייתָא יְהִיָּה מִתְפָּרֵשׁ בְּתַרִי גּוֹנְנֵי דְמַמְטָה
לְמַעְלָה יְהִיָּו פִּטוּרִין לְגַמְרֵי מְשׁוּם דְּאַנוֹס וּמַמְעָלָה לְמַטָּה יְהִיָּו פִּטוּרִין מִנ"ש וְחֲזִיבִין בַּח"נ
מְשׁוּם דְּמִשְׁוֹנָה הוּא וְהָוֵי פְקָרָן וְנָה וְדַאי דְּחוּק דַּא"כ אִיָּה פְלִלִיָּהוּ הַבְּרִייתָא בְּחַד לִישְׁנָא
וְעִי' מְזָה בְּאַרְךָ בַּתו"ח: שֵׁם בְּשִׁלְמָא לְמ"ד אִשׁוּ מְשׁוּם חֲצִיּוּ חֲצִיּוּ דְגַמְלָה גִינְהוּ כּו' וּלְפ"ז
הָא דְחֲזִיבֵי אִינוּ אָנָּא ח"נ פְּדִין צְרוּרוֹת וְאַף דְּסִיפָא דְּסִיפָא דְּהָנִי חֲנֻנְנֵי חֲזִיבֵי הוּא נ"ש פְּדִין
אִשׁ וַא"כ לֹא דְמִי חֲזִיבָא דְּסִיפָא לְדְרִישָׁא דְּרִישָׁא ח"נ וְסִיפָא נ"ש מ"מ לֹא הָוֵי אִיכְפַּת
לִיָּה לְהַמְקַשָּׁה בְּזָה מְשׁוּם דְּמַתְנִיתִין לֹא אֲתִי לְאַשְׁמוּעִינָן סְכוּם הַחֲזִיב פְּמָה הוּא חֲזִיבֵי רַק
מִי הוּא חֲזִיבֵי אִם חֲנֻנְנֵי אִו בְּעַל הַגַּמְלָה אֶבֶל לֹא נַחִית לְפָרוּשֵׁי פְמָה יְהִיָּה חֲזִיבֵי זֵה וְכַמְּה
זֵה רַק דְּמַמְלִיא יְדַעִינָן דְּבְרִישָׁא אִינוּ חֲזִיבֵי רַק ח"נ פְּדִין צְרוּרוֹת וְבְסִיפָא נ"ש פְּדִין אִשׁ
וְכּוּן פְּתַב לְהַדְיָא הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁי לְפָרֵשׁ פִּן אֵלִיבָא דְר"י דְּרִישָׁא ח"נ וְסִיפָא נ"ש וְהַרְב
בְּפ"י נִתְקַשָּׁה בְּזֹאת וְלֹא הִנְחָה לוֹ לְפָרֵשׁ רִישָׁא וְסִיפָא בְּתַרִי גּוֹנְנֵי וְלֹזֹאת הַעֲלָה דְגַם בְּרִישָׁא
חֲזִיבֵי נ"ש וְהִינְנוּ מְשׁוּם דְּהַפְשְׁתָּן הַדּוּלְקָה הוּא מְמוּנָו דְּבַעַל גַּמְלָה לְכַף הָוֵי פְּצְרוּרוֹת דְּאִית
לְהוּ בְּעֵלִים דְּלִשְׁיַטַּת הַתוֹס' וְהָרָא"ש בְּסוּגִינָן דְּדִלִיל מְחֲזִיבֵי בְּזָה נ"ש וְדְבְרִי תְמוּהִים
דַּא"כ דְּמַקְרִי יֵשׁ לוֹ בְּעֵלִים מְחַמַּת דְּהַפְשְׁתָּן הַדּוּלְקָה הוּא מְמוּנָו א"כ מֵאֵי פְרִיָּה לְר"ל הָאֵי
אִשׁ לֹא מְמוּנָו דְּבַעַל גַּמְלָה הוּא הָא פִּינָן דְּהַפְשְׁתָּן הַדּוּלְקָה הוּא מְמוּנָו א"כ גַּם הָאִשׁ הוּא
מְמוּנָו וְכַסְבַּרְת הַפ"י וּלְק"מ לְר"ל אֶלְא ע"כ צ"ל דְּלִיתָא לְהָךְ סְבָרָא שְׁכ' הַפ"י רַק דְּאַנָּן
בְּתַר עֲיָקֵר הָאִשׁ אֲזִלִּינָן דְּהוּא לֹא מְמוּנָו דְּבַעַל גַּמְלָה וְלֹא מְשַׁגְחִינָן בְּפִשְׁתָּן פְּלָל וּבְזָה אֲזִידָא
לָה פִּל מַה שְׁפַתְב שֵׁם וְהַעֲיָקֵר בְּזָה כַּמֶּש"כ הַרְשֵׁב"א דְּרִישָׁא וְסִיפָא מִתְפָּרֵשֵׁי בְּתַרִי גּוֹנְנֵי
לְר"י רִישָׁא ח"נ וְסִיפָא נ"ש וְהַכ"י לֹא רָאָה דְּבְרִי הַרְשֵׁב"א בְּזָה שְׁהָרִי לֹא הִבְיָאֵם פְּלָל
בְּדְבְרִי וְאִילוּ רָאָה אוֹתָם וְדַאי דְּלֹא הָיָה פּוֹתֵב מַה שְׁכ' וְנָה פְּשׁוּט: שֵׁם תוֹס' ד"ה וְעַל
הַגְּדִישׁ ח"נ וְאֵע"ג דְּלַגְבֵי שׁוֹלַח אֶת הַבְּעִירָה לֹא מְחֲזִיבֵי עַד דְּמָסֵר לוֹ שְׁלֵהֶבֶת לְר"ל וְלְר"י
עַד דְּמָסֵר לוֹ גּוֹנוֹזָא סִילְתָא וּשְׁרָגָא פְּעַמִּים שְׁיֵשׁ אִשׁ הַרְבֵּה בְּחֻרְרָה דְּהוּא פְּמוּ מָסֵר גּוֹנוֹזָא
לְר"י וְשְׁלֵהֶבֶת לְר"ל עכ"ל וְנִרְאָה מְדַבְּרִיהֶם שְׁאֵם אִין אִשׁ כ"כ בְּחֻרְרָה ה"נ דְּלֹא מְחֲזִיבֵי
וְלֹא הַכְּנַתִּי דְּבְרִיהֶם בְּזָה דְּמָה עֲנִין הָךְ דְּר"י וְר"ל דְּאַפְלָגוּ בְּשְׁלֵהֶבֶת וּגּוֹנוֹזָא לְכַאֵן דְּהִתְּם
מִיָּרִי לְעֲנִין חֲזִיבָא דְּבַעַל הָאִשׁ וּבָהָא הוּא דְּאַיְפְּלָגוּ ר"י וְר"ל דְּלְר"ל הָוֵי שְׁלֵהֶבֶת בְּרִי
הַזִּיקָא וְהָוֵי פְּרוּחַ מְצוּיָה וְחֲזִיבֵי עָלְיוּ בְּעַל הָאִשׁ מְשׁוּם דְּהָוֵי מְסִירְתוֹ לְחַרְשׁ פְּרוּחַ מְצוּיָה
וְלְר"י שְׁלֵהֶבֶת נְמִי לֹא בְּרִי הַזִּיקָא וְתוּ הָוֵי פְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה וּלְכַף פְּטוּר בְּעַל הָאִשׁ
אֶבֶל גַּחְלַת לְכו"ע הָוֵי פְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה וּפְטוּר עָלְיוּ בְּעַל הָאִשׁ מְשׁוּם דְּאִשׁ אִינוּ חֲזִיבֵי
רַק פְּרוּחַ מְצוּיָה וְכַמוּ שְׁפַתְבוּ הַתוֹס' לְקַמְן ע"ב בְּסוּגִינָן בַּד"ה חֲרַשׁ וְאַפְּלָ לְמֶש"כ הַתוֹס'
דְּבַמְמוּנָו לֹא בְּעֵינָן רִיחַ מְצוּיָה הַרְבֵּה וְדוּנוּקָא לְעֲנִין חֲצִיּוּ הוּא דְּבַעֲעִינָן רִיחַ מְצוּיָה הַרְבֵּה
מ"מ רִיחַ מְצוּיָה וְדַאי דְּבַעֲעִינָן רַק שְׁאִינָה מְצוּיָה הַרְבֵּה דְּהָא מְלִתָּא דְּפִשְׁיַטָּא הוּא דְּאִשׁ
אִינוּ חֲזִיבֵי רַק פְּרוּחַ מְצוּיָה וְגַחְלַת לְר"ל וְשְׁלֵהֶבֶת לְר"י הָוֵי פְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה לְגַמְרֵי
וּלְכַף פְּטוּר בְּעַל הָאִשׁ אֶבֶל כְּאֵן בְּשִׁמְעֵתִין קַמִּיָּרִי לְעֲנִין חֲזִיבָא דְּבַעַל פְּלָב וְלֹא מְשׁוּם אִשׁ
קַמְחֲזִיבִינָן לִי' רַק מְשׁוּם צְרוּרוֹת דְּהָא עַל אִשׁ שֶׁל פְּלָבוּ לֹא חֲזִיבְתוּ תוֹרָה וְכַמֶּש"כ הַתוֹס'
בְּסוּגִינָן וּלְכַף מוֹקְמִינָן לְר"ל בְּדַאדְיָה אֲדוּנִי וְעַל מְקוּם גַּחְלַת בְּלְבַד וְלְר"י חֲזִיבֵי גַם

בְּדַאֲנֻחִיהָ אֲנוּחִיהָ וְעַל מְקוֹם גַּחְלֵת נ"ש מְשׁוּם דְּהוּי רַגְל מְמַשׁ וּכְמַש"כ הַנ"י בְּשִׁמְעֵתִין וְעַל שְׁאָר הַגְּדִישׁ ח"נ וּמְשׁוּם צְרוּרוֹת וּא"כ גַּם בְּגַחְלֵת לַחֲוֹד נְמִי מְחַיֵּיב פִּינּוּן דְּסוּף סוּף הַזִּיק פְּלִבּוֹ בְּצְרוּרוֹת אוֹ בְּרַגְל מְמַשׁ דְּמַה לִּי צְרוּר עֶפְרָא אוֹ עֲצִים וְאַבְנִים שְׁהִתִּיזָה בְּהִמְתּוֹ וְהַזִּיקָה בְּהוּ וּמַה לִּי צְרוּר מְגַחְלֵת שְׁהַזִּיק בְּשִׁרְיָפָה פִּינּוּן דְּסוּף סוּף חֲזִינּוּ שְׁנִמְשֵׁף הַזִּיק מִזֶּה קְמַחֲיֵיב לְשִׁלּוּמֵי וְאִינוּ עֲנִנּוּ פֶלֶל לְהָא דר"י וּר"ל דְּהֵתֵם אֶלְא דְדַבְרֵי הַתּוֹס' יֵשׁ לְהֵם פְּנִים בְּסוּגִיא דְלִקְמֵן דְקַפְרִיָּה וּלְחַיֵּיב בְּעַל גַּחְלֵת וְשֵׁם יֵשׁ מְקוֹם לְקוֹשְׁיַת יַת הַתּוֹס' דְּהָא בְּגַחְלֵת לְכוּ"ע פְּטוּר בְּעַל הָאֵשׁ מְשׁוּם דְּלֹא בְרִי הַזִּיקָא וּא"כ מֵאֵי פְרִיָּה הַש"ס וְלִתְחַיֵּיב בְּעַל גַּחְלֵת לְכָה גְרָאָה דְבִאֲמַת הַף דִּיבּוּר תּוֹס' אִין פֶּאן מְקוּמוֹ רַק פִּי מְקוּמֵי הוּא בְּסוּגִיא דְלִקְמֵן וְזֶה בְּרוּר: אוּלָם כֹּד מְעַיְינִנּוּ שְׁפִיר בְּהָא מְלִתָּא יֵשׁ לִיִּשְׁב קוֹשְׁיַתֵם בְּפִשׁוּט גַּם בְּסוּגִיא דְלִקְמֵן דְּעַד כ"ן לֹא קֶאֱמְרֵי ר"י וּר"ל הֵהֵם דְּגַחְלֵת לְכוּ"ע הוּי פְרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה אֶלְא לְגַבֵּי חֲרַשׁ מְשׁוּם דְּאִין דְּרַכּוֹ לְלִבּוֹת וְגַם אִין דְּרַכּוֹ לְהוֹלִיכָה לְגְדִישׁ תַּדַּע דְּהָא לר"י גַּם בְּשִׁלְהֶבֶת נְמִי לֹא מִיקְרֵי בְרִי הַזִּיקָא אַף דְּאִין צְרִיָּה לִיבּוּי אֶלְא ע"כ צ"ל דְּחַרַשׁ עוֹשֵׂה קִצֵּת שְׁמִירָה וְאִין דְּרַכּוֹ לְהוֹלִיכָה לְגְדִישׁ וּכְמַש"כ הַתּוֹס' פֶּן בַּפ"ק (ט' ב') ד"ה וּלר"י עֵי"ש אֶבֶל פֶּלֶב שְׁנִטְל חֲרָה פִּינּוּן דְּדִרְכּוֹ לְאַכּוֹל הַחֲרָה דְּרַכּוֹ נְמִי לְהוֹלִיכָה לְגְדִישׁ שְׁפִן הוּא מְדַרְךָ הַפְּלָבִים לְחַטּוּף וּלְבָרוּחַ בְּכַדֵּי שְׁלֵא יִטְלוּ מִמֶּנּוּ וְכִינּוּן שְׁהַגַּחְלֵת דְּלִקְהָ מְעַצְמָה בְּגְדִישׁ בְּלֹא שׁוּם לִיבּוּי א"כ הוּי פְרוּחַ מְצוּיָה לְגַמְרֵי וּלְכוּ"ע חַיֵּיב עֲלֶיהָ פֶּנ"ל פְּשׁוּט וְהִינּוּ דְשׁוּם אֲחָד מִהַפּוֹסְקִים לֹא הִזְפִּירוּ לְהַף דִּינָא דְנִפְיָק מִפִּי הַתּוֹס' דְּבַעֲיִנּוּ אֵשׁ הִרְבֵּה בְּחֲרָה דּוּמִיא דְשִׁלְהֶבֶת וּדו"ק: שֵׁם תּוֹס' ד"ה אֲשֵׁי מְשׁוּם מְמוּנּוֹ דְאַפִּי הַדְּלִיק בְּאֵשׁ שֶׁל אַחַר חַיֵּיב כְּדַאֲשְׁפַחֵן בַּפ' הַכּוֹנֵס בְּכּוּפָף קוּמְתוֹ בְּפִנֵּי הַדְּלִיקָה וְגַבֵּי גִז הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ אַע"ג דְּמִסְתְּמָא מְפָקִיר לְהוּ וְעוֹד דְּאִין לְהָ אָדָם שְׁיִתְחַיֵּיב דְּמִפְקִיר הַגַּחְלִים כּו' וְלֹא פֶפ"ה כּו' הִנֵּה מַה שְׁהִקְשׁוּ מְכּוּפָף קוּמְתוֹ וְדֹאֵי דְלֹא קָשָׁה מִיַּדֵּי דְשִׁאֲנֵי הֵתֵם דְּעַשָׂה מְעַשָׂה בְּגוּף הַחֲפֵץ וְחַיֵּיב מִטַּעַם מְזִיק בְּיָדִים וְכוּ"ג כְּתִבּוֹ הַתּוֹס' עַצְמָם בַּפ"ק (ו') ד"ה לְאַתּוּיִי וְנ"ל תַּדַּע דְּאֵם הַדְּלִיק אֵשׁ וּבָא אַחַר וְשִׁרְף טְלִיתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אִין סְבָרָא שְׁיִתְחַיֵּיב בְּעַל הָאֵשׁ ע"כ עֵי"ש בְּדַבְרֵיהֶם וְה"נ דְּכּוֹנְתִי פִּינּוּן שְׁכַפְפָּה קוּמְתוֹ בְּאִנּוּן דְּמִטְיָא לִי בְרוּחַ מְצוּיָה הוּי פְּהַשְׁלִיף טְלִיתוֹ לְתוּף הָאֵשׁ דְּבִזָּה אִפִּי אֵם הִיא לְגַמְרֵי אֵשׁ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁהוּא לֹא הַדְּלִיקוּ פֶלֶל דְאַפִּי לְדַעַת הַתּוֹס' נְמִי מִיקְרֵי אֵשׁ שֶׁל חֲבִירוֹ וְאַפ"ה חַיֵּיב פִּינּוּן שְׁעַשָׂה מְעַשָׂה בְּגוּף הַבְּגָד הַנְּשָׂרָף גַּם מַה שְׁהִקְשׁוּ מִגִּז הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ נְמִי לְק"מ דְּמַה שְׁמִפְקִיר אַח"כ וְדֹאֵי דְלֹא פְלוּם הוּא דְּמִפְקִיר נְזָקִיו לְאַחַר גְּפִילַת פְּשִׁיעָה חַיֵּיב לְכוּ"ע וְכִינּוּן דְּמִתְחַיֵּילָתוֹ הִיא שְׁלוֹ תוֹ לֹא אֲכַפַּת לָן בְּמֵאֵי דְהַפְקִיר אַח"כ וְתוֹ דְּגִז הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְדֹאֵי דְחֻצְיוֹ הוּא אִפִּי לר"ל דְּעַד פֶּאן לֹא פְלִיגֵי ר"י וּר"ל אֶלְא בְּאֵשׁ שְׁהוֹלְכַת מְעַצְמָה ע"י רוּחַ מְצוּיָה דְּבִזָּה הוּא דַס"ל לר"ל דְּלֹא הוּי חֻצְיוֹ פִּינּוּן דְּלֹא מְכּוּחוֹ קְאָזִיל אֶלְא ע"י הַרוּחַ אֶבֶל גִּז הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ דְּמְכּוּחוֹ קְאָזִיל ע"י מַה שְׁמַפְּהָ בְּכַח בַּפְּטִישׁ עַל הַסֶּדֶן וְעַל הַבְּרִזָּל מְלִתָּא דְפְּשִׁטָּא הִיא דְּהוּי חֻצְיוֹ דְאַדָם וּלְכוּ"ע פּוּחוֹ דְאַדָם כְּגוּפִי דְמִי וְהוּי כְּמִזִּיק בְּיָדִים מְמַשׁ גַּם מַה שְׁכְּתִבּוֹ דְּאִין לְהָ אָדָם שְׁיִתְחַיֵּיב בְּדְלִיקָה שְׁיִפְקִיר הַגַּחְלִים וְיִדְלִיק גְדִישׁוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ג"כ אִינוּ פְלוּם דְּעַד פֶּאן לֹא אֲמַרִינּוּ דְפְטוּר טְמוּן בְּאֵשׁ אֶלְא בְּמִדְלִיק בְּתוּף שְׁלוֹ וְהִלְכָה וְדְלִיקָה בְּתוּף שֶׁל חֲבִירוֹ אֶבֶל בְּמִדְלִיק בְּשֶׁל חֲבִירוֹ לְכוּ"ע דְּחַיֵּיב בְּטְמוּן כְּדַאֲמַרִינּוּ לְהַדְיָא בְּהַכּוֹנֵס (ס"א ב') עֵי"ש וְהִינּוּ ע"כ דְּבְמִדְלִיק בְּשֶׁל חֲבִירוֹ לֹא מִטַּעַם אֲשׁוֹ קְמַחֲיִיבִינוּ עֲלֶיהָ רַק מְשׁוּם דְּהוּי מְזִיק מְמַשׁ בְּיָדִים וְחַיֵּיב מִטַּעַם אָדָם הַמְזִיק וְעַד"ז תִּירֵץ

גם בפ"י וכן הוא בשיטה מקובצת בשם גליון ונכון הוא ומאחר שנסתלקו קושיות התוס' ודאי דהעיקר כפירש"י וכמו שכתב הרשב"א בחדושי' דכל הסוגיא מתפרשת ברווחא יותר לפירש"י אלא דהרשב"א עצמו נאדי מפ"י רש"י מפח קושיות התוס' ומאחר שנתבאר דאין בקושיות אלו פלוס א"כ ודאי דהעיקר כפירש"י: אלא דינש להבין לפירש"י הדליק בגחלת שאינו שלו היכי משפחת לה דהא פינו שנטלה ביזו להדליק בה קניה וכדאמרין לקמן בפ' המניח (כ"ט ב') לגבי גלל דמפי אגבה למעלה מג' קניה ואפי' אם לא נתפונן לזכות בה וכן כ' רש"י לעיל בסוגיא דדליל דבקשרו אדם מפי אגבי' קניה והי' נראה לומר דהא דנקיט רש"י דנ"מ לענין הדליק בגחלת שאינו שלו לדוגמא בעלמא נקטי' אילו הנה משפחין כה"ג אבל באמת לא משפחת לה וכמש"כ משום דמפי אגביה קניה רק דעיקר הנ"מ הוא לענין אש של בהמתו וכדאמרין בסוגיין האי אש לאו ממונו דבעל גמל הוא דבזה הוא דמשפחת לה גחלת שאינו שלו וגם בזה נתיישבו קושיות התוס' מגז ומאין לה אדם שוב ראיתי בפיר"ח שיהביא הרשב"א דשפיר משפחת לה פגון שאחד הכניס גחלת לתוף חצירו והוא לא אגבה פלל רק שהי' מדליק בגחלת זו ע"י גרידה באופן שלא הגביהה פלל וא"כ דברי רש"י מתפרשין כפשוטו אלא דהפי' ר"ח שיהביא הרשב"א בפ"י פן בהא דאדיני' אדוניי לא הבנתי פלל דמאי שייך זה גבי פלב אטו הפלב יש לו שום צד זכי' וגם מאי קמשני פן לר"ל ואולי דאיזה ט"ס יש בדבריו וצ"ע.

שוב ראיתי שדברי ר"ח הובאו באריכות בספר שיטה מקובצת וז"ל דאדיני' אדוניי כלומר זה הפלב לא הגביהה חררה אלא בדרף דידיי הביאה ולא יצאה הגחלת מחזקת בעלי ועל חררה משלם נ"ש שנה דרכו לחטוף ולאכול ועל מקום גחלת משלם ח"נ שפשה מעשה בינים אבל משונה הוא ומשונה בחצר הניזק ח"נ משלם ועל כל שאר הגדיש פטור שאינו ממון בעל הפלב שהרי לא עקר ולא הניח ובעל הגחלת נמי לא מחייב משום דאוקימנ' לקמן בששימר גחלתו ור' יוחנן אמר דאנחי' אנוחיה פינון שעקר והניח בעל הגרלת נמי לא מחייב דאוקימנא לקמן בששימר גחלתו על חררה ועל מקום הגחלת נ"ש שפן דרף הפלב לחטוף חררה וגחלת דבוקה ולאכול ועל שאר הגדיש ח"נ דמשונה היא ע"כ לשונו וצ"ל לדעתו דס"ל דאם הגביהה הפלב את הגחלת אז יצאה הגחלת מחזקת בעליה הראשונים וקמה לה ברשות הפלב ואע"ג דלענין קנין דאם הגביהה בהמתו דבר הפקר ודאי דלא קנו הבעלים אותו הדבר ובגדולה מזו קמיבעי לן בב"מ (ט ב') באומר לחבירו משנה בהמה זו וקני פלים שעליה אי קני אי לא קני ודווקא בכפופה אבל במהלכת לא קמיבעי לן פלל דוודאי לא קנה משום דחצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קני וא"כ גם פאן בגחלת ודאי דלא קנו הבעלים את הגחלת בהגבהת הפלב ותו לא הוי כממונו מ"מ צ"ל דס"ל להר"ח דאף דלא מקרי ממונו של בעל הפלב פינון דלא קני לה בהגבהת הפלב מ"מ הוי כממונו של הפלב בעצמו וטעמא דמלתא משום דהר"ח אזיל בשיטה רש"י וכמש"ר הרשב"א ולרש"י לא צריכין להו דרשא שכתבו התוס' דאיכא שום דרשא מקרא דלא מחייב על אש בהמתו כמו דלא מחייב על בור בהמתו מקרא דאיש בור ולא שור בור כמו כן יש שום דרשא דלא מחייב על אש של בהמתו דזה הוצרכו התוס' לשיטתם דפירשו דממונו לאו דווקא רק חיוב ממונו ולכך הוקשה להם דמה בכך דהאי אש לאו ממונו דבעל פלב הא באשו נמי אפי' לא הוי ממונו אפ"ה קמחייב דהא ממונו לאו דווקא ולכך הוצרכו לומר דאיכא שום דרשא דמפטר מאש בהמתו אבל

לשיטת רש"י דבאשו בעינן ממונו דווקא א"כ אתיא מלתא כפשוטו דשפיר פריה הגמ'
האי אש לאו ממונו דבעל פלב הוא ולר"ל לא מחייב באש אלא היכא דהוא ממונו וכיון
שפן לא צריכינן הו למימר דאיכא שום דרשא דאינו חייב על אש של בהמתו וכיון דלא
אשפחן בשום דווקא בש"ס דרריש מקרא דלפטר מאש בהמתו כדאשפחן גבי בור
ממילא אית לן למימר דקושטא דמלתא הכי איתא דבאש בהמתו נמי קמחייב כמו באשו
ולכה כמו דבאש פינו דהגביה קנאה לעגנו זה דנעשה פאשו ומקרי תו ממונו וכמו שכ'
רש"י גבי דליל עיי"ש א"כ ה"נ באש של פלבו פינו דהגביה הפלב את הגחלת נעשה
פאשו של הפלב ובאש של פלבו הא אמרינן דלשיטת רש"י קמחייב עליה כמו באשו
כיון דלא אשפחן שום קרא שממעט לה כמו גבי בור ולכה הוצרה הר"ח לפרש דמשו"ה
קאמרינן האי אש לאו ממונו דבעל פלב הוא דמייירי ע"כ בשלא הגביה הפלב את הגחלת
ולא עקר ולא הניח ודברך דידוי הביאה ותו לא מקרי אשו של הפלב דבכה"ג גם בדידן
נמי לא מקרי ממונו וכדכתבנא: קצרון של דברים דלרש"י והר"ח דלא פשיטת התו'
דאיכא שום דרשא למעט אש בהמתו א"כ אש בהמתו ואשו שוין לגמרי דאם הגביה את
הגחלת קמחייב עליו משום אשו דמפנין דאגבין קניא א"כ הוא הדין באש של פלבו נמי
אם הגביה הפלב את הגחלת תו מקרי אש של פלבו וחיוב עלי' ואם דרף דידוי וגריה
שלא עקר ולא הניח פטור עלי' אף אם עשה פן בעצמו משום דלא הוי ממונו לר"ל
ומכ"ש דפטור אם הפלב עשה פן דאשו ואש בהמתו שוין לגמרי מיהו הך פטורא אינו
אלא במה שהאש הולכת ודולקת מעצמה דבהא הוא דאיפלגו ר"י ור"ל דמר מחייב לה
משום חציו ומר סבר משום ממונו אבל על מקום גחלת אף אם לא הגביה ולא נעשה
פשו' רק שהביאה דרף גריה מ"מ חייב על מקום גחלת משום דהוי כמזיק בידיים ולכה
גם לר"ל נמי קמחייב על מקום גחלת אף דלא הוי ממונו בין אם הדליק בעצמו דרף
גריה או נעשה פן פלבו וכמו שעתידין אנו לבאר אי"ה ביתר ביאור הך סברא לקמן
בסוגיין בשנינויא דמסקסכת: ומעתה נבאר יתר המשך הסוגיא לפיר"ח דהא דכריה הגמ'
האי אש לאו ממונו דבעל פלב הוא צ"ל דגם המקשה נמי ידע דע"כ מייירי בשלא הגביה
הפלב את הגחלת דאל"כ אמאי משלם ח"נ כולה נזקא בפי לשלומי פינו דהוי ממונו הלא
ע"כ דמייירי בשלא הגביה הפלב את הגחלת ולכה פריה האי אש לאו ממונו דבעל פלב
הוא ולגמרי ה"ל למפטר והוא הדין דהוי מצוי למפרך בהיפוך דאם הגביה האי אש ממונו
דבעל פלב הוא אלא דחזא מהנה פירבי נקיט ומשום דבאמה קשיא בממ"נ ומשני דאדייה
אדויי דעל חררה משלם נ"ש ועל מקום גחלת ח"נ ועל הגדים כולו פטור ור"ל דלעולם
בשלא הגביה הפלב את הגחלת רק דאדיי אדויי שהביאה דרף גריה ולכה על הגדיש
כולו ה"נ דפטור רק דמ"מ על מקום גחלת קמחייב אף אי לא הוי ממונו ומשום דהוי
פזורק בגופו ממש וכדכתבנא והא דלא משלם על מקום גחלת עכ"פ נ"ש היינו משום
דמשונה הוא ותולדה דקרון הויא וכלשון אחר שכתב רש"י משום דמשונה הוא ולר"י
מוקי לה דאיירי בדאנחי' אנוחי' פאורחיה דלא רצה לאוקמי דאיירי ג"כ בדאדיי אדוייה
דרף שינוי ועל פל הגדיש ח"נ דמשום דאי יש שינוי לצורות לרביע נזק א"כ לא הי'
משלם על שאר הגדיש רק רביע נזק ולהכי מוקי לה לר"י דאנחה אנוחיה פאורחין' ולכה
על חררה ועל מקום גחלת משלם נ"ש ועל פל שאר הגדיש ח"נ דחציו דכלב ניהו והוי
צורות בכאורחיה ומ"ש הר"ח דלר"י מייירי פגון שפער והניח וכיון שפער קנאה הנה

לפי מאי דקנימינן עתה לפום הס"ד דלר"י לא בעינן ממונו פלל לא הוי צריף הר"ח לאוקמי דמיירי בעקר והניח ונעשה כשלו רק דהר"ח כתב פן לפי האמת דמסקינן דגם לר"י בעינן שיהא ממונו דווקא וכהך לשנא שנושמע מדברי רש"י שלפנינו ולהך לישנא פנינן גם רש"י במאי שכ' וקס"ד דנ"מ אם הדליק בגחלת שאינו שלו וכמו שפיתבו המפרשים ועל הך לישנא כתב רש"י לקמן ולשון ראשון עיקר וכהך לשנא נקטו פל הפוסקים לעיקר וכן הכריע היש"ש בדעת הרמב"ם והרי"ף וכדבעינן למימר לקמן אי"ה בפירושא דהך לשנא ולפום הך לשנא נקיט הר"ח דלר"י מיירי בעקר והניח דבלא"ה גם לר"י לא הוי מחייב עלה משום חציו והיינו לפום מאי דמסקינן במסקנא ואין להקשות ע"ז דלפי האמת דבעינן גם לר"י דלהוי ממונו א"כ דל חציו מהכא ואכתי לתחייב נ"ש משום ממונו וכמש"כ התוס' והרא"ש לעיל בסוגיא דדליל דהא דצורר ת אינו משלם נ"ש אינו רק בצרורות דהפקר אבל בצרורות דאית להו בעלים משלם נ"ש משום ממונו דזה אינו דכבר העלינו לעיל בשטת רש"י דבאמת לא ס"ל כהתוס' והרא"ש רק דגם בצרורות דאית להו בעלים נמי לא משלם רק ח"נ פנין דהצורר בעצמו לא הזיק פלל רק פוחו של הבהמה הוא שהזיק ובהא הלכתא גמירי לה דאינו משלם רק ח"נ ובאמת אין טעם לזה וכמו שאמר רבא בסוגיין דצוררות הדר אמר רבא לעולם פוחו פגופו וח"נ צוררות הלכתא גמירי לה ור"ל דגזירת הפתוב הוא בלא טעמא וה"נ באש של כלבו פנין דלר"י חציו ניהו א"כ אף דהוי נמי ממונו מ"מ פנין דסוף סוף חציו ניהו לכה לא קמחייב עלה רק ח"נ מגזירת הפתוב ואף דבאשו ממש אם נטל פלב של אחר והלה והדליק חייב בעל האש וכדפרקינן לקמן וליחייב בעל הגחלת וא"כ כ"ש היכא דנטל הפלב גחלת של עצמו ודאי דחייב פל הגזק דמה התם שהפלב אינו שלו מ"מ פריף וליחייב בעל הגחלת מכ"ש הכא פנין דאמרינן שקנאה הפלב וא"כ הוי אשו וא"כ ליחייב בכל הגזק מ"מ זה אינו דשאני התם פנין דפשע בשמירתו והוי אשו ממש וא"כ נהי דהוי חציו מ"מ הא הוי חציו דאדם ובאדם לא גמרינן הלכתא דצוררות משלם ח"נ משא"כ כאן דלא הוי רק אש של כלבו וכיון דאש משום חציו אם פן הא הוי צוררות דכלב ובזה הא גמרינן הלכתא דאינו משלם רק ח"נ ונהי דבאשו של עצמו דהיינו שהדליקו בעצמו אף היכא דכלוליה חציו קמחייב עלי' משום ממונו וכדמסקינן בסוף וקגון שהי' לו לגודרה ולא גדר דהתם שורו הוא ולא טפח באפי' מ"מ באש של כלבו לא קמחייב עלי' רק ח"נ מגזירת הפתוב ומשום דהכי גמירי לה ואפשר דמיירי נמי בלא הנה לו לגודרה דהא אינו שם בשעת מעשה ועיין ובזה פל דברי הסוגיא מבוארין לפיר"ח ומאי דמסיים הר"ח בדברי ר"י ועל שאר הגדיש ח"נ דמשונה הוא צ"ל דט"ס נפל בדבריו וצ"ל דצוררות ניהו דבלא"ה אין שום הבנה לדברים אלו דליכא למימר דבדוקא נקיט דמשונה הוא והיינו משום דהוי קשה לי לפי האמת דל חציו מהכא ותפוק לי' משום ממינו ואכתי פילה נזקא בעי לשלומי וכשיטת התוס' והרא"ש דבצוררות דאית להו בעלים משלם נ"ש ולכה הוצרך לומר דמשונה הוא דזה אינו דאיה אפטר לומר דזה הוי משונה דא"כ על מקום גחלת אמאי משלם נ"ש ואין לומר דמקום גחלת הוי פאורחיה רק מה שדולק אס"כ בלא ליבוי הוי משונה דא"כ גם לר"ל הוי מצי לשנויי פן ועוד דדוחק גדול לומר דההנחה לא יהי שינוי ומה שדולק אס"כ יתנה שינוי לכה צ"ל דט"ס נפל בדבריו וצ"ל דצוררות ניהו זהו מה שנלענ"ד בביתאור דברי ר"ח ועיין: ומתוך מה שכתבנו בביתאור שיטת הר"ח

יתבארו לנו דברי הרמב"ם מהל' נ"מ דכתב וז"ל פלב שנטל חררה והלה לגדיש אם הניחה בגדיש ואכל את החלה והדליק את הגדיש על החלה ועל מקום החררה משלם נ"ש ועל שאר הגדיש ח"נ ואם הי' מגרר את החלה על הגדיש והולה ושורף משלם על החררה נ"ש ועל מקום הגחלת ח"נ ועל שאר פל הגדיש פטור עכ"ל והשיגו הראב"ד דצוררות ע"י שינוי מרביע נזק מיהו לא יפטר והב"י בח"מ סי' שצ"ב כ' דהרמב"ם ס"ל פדעת התוס' דלרבנן פח כוחו לאו ככוחו דמי וכן ראיתי להגהות הגר"א למס' ב"ק דס"ל להרמב"ם פן וגם זה דחוק טובא וכמו שהקשה ע"ז בלח"מ עיי"ש ודבריו נכונים בזה מאוד וכולם לא ירדו לעומק דעת הרמב"ם אבל האמת הפרור דדברי הרמב"ם קמה ממש דגרי הר"ח וכמו שבארנו בדעתו ורישא דהרמב"ם הוא אוקימתא דר"י וסיפא הוא אוקימתא דר"ל וכפי שיטת הר"ח וברישא דמייירי דאנחה אנוחי א"כ הוי אש של פלבו דאנח אנוחי אי אפשר בלא עקירה והנחה ולכך חייב על שאר הגדיש ח"נ משום דהוי חציו דכלב ובסיפא דמייירי בהי' מגרר א"כ לא קנאה ולא יצאה מרשות בעל הגחלת ולכך לא קמחייב רק על מקום גחלת דהוי מזיק בגופו ממש והא דאינו חייב רק ח"נ הוא משום דהוי ע"י שינוי ועל שאר הגדיש פטור משום דכיון דלא הגביה הכלב לא הוי כממונו ולכך גם לר"י לית בזה משום חציו והיינו פהו לשנא שמשמט מדברי רש"י שלפנינו וכמש"כ היש"ש דהרי"ף והרמב"ם ס"ל פהו לשנא ולהו לשנא אוקימתא דתרונייהו הילקתא ניהו ולכך פסק הרמב"ם פתרונייהו ובין שיהיה הפירוש בביתאור שיטת ר"ח כמו שפכתנו או שיעלה על לב איש לפרש דברי הר"ח בפירוש מרנוח יותר ממה שפכתנו מ"מ הא ודאי דדברי הרמב"ם הן הן עצמם דברי הר"ח ודלא כהב"י שהסב דעתו לדעת אחרת והוא שיטת התוס' דכח פחו לאו פכחו דמי והא ודאי דליתא רק דשיטתו הוא שיטת הר"ח ואיך שיתפרשו דברי הר"ח יתפרשו גם דבריו וזה ברור ואמת והנלענ"ד בפירוש דברי הר"ח פתבתי ועיין: שם תוס' ד"ה לאו מפניו דבעל פלב כו' מ"מ פשיטא לי' לגמ' משום איזה דרשא דפטור על אש בהמתו דג' אבות נאמרו בשור ולא יותר עכ"ל דברי התוס' אלו נוכל לפרשם בתרי אנפי או דכוננת התוס' דאיפא שום דרשא דיותר מג' אבות ליכא בשור ולכך ליכא לחיובי על אש בהמתו דא"כ יהי' יותר מג' אבות או דהו דג' אבות נאמרו בשור דכתבו התוס' הוא לראו' על דבריהם דמהו בריתא נמי מוכח דע"כ איפא שום דרשא לפטרו מאש בהמתו כמו דאיפא דרשא למפטרי' מבור בהמתו מקרא דאיש בור ולא שור בור כמו כן יש איזה דרשא למפטריה מאש בהמתו והבריתא דג' אבות שהביאו הוא לראיה דע"כ מהבריתא נמי מוכח ק ולשני הפירושים קשה דכהו פירושא קמא הבין בדבריהם בחידושי הרשב"א והקשה ע"ז דא"כ למאי איצטריף איש בור ולא שור בור ותפוק לי' דג' אבות נאמרו ולא יותר פנין דע"כ איפא קרא להכי ועל הו פירושא תניינא הקשה במוהרמ"ל דאיך מצינו למימר דזה הוי פשיטא לי' להגמ' שיש שום דרשא פנין דע"כ ר"י לית ליה הו דרשא דהא איהו קמחייב באש בהמתו משום חציו כמו דחייב באשו ומש"כ ע"ז במוהרמ"ש דגם לר"י מהני הו דרשא דלא לשלם כולא נזקא אינו פלום דהא פנין דלר"י אשו הוא משום חציו גם אם הדליק בעצמו א"כ מפילא דבהמתו אינו אלא חציו דבהמתו וצוררות ניהו ומהיכא תיתי לחייבו ביתר מח"נ.

ונראה עיקר בדיעת התוס' פהו פירושא תננינא משום דהכי משמע מדבריהם בפ' הפרה (מ"ח א') בד"ה איש ביר ונ"ל וי"ל דהתם נמי כתיב שלם ישלם המבעיר את הבעירה דמשמע דווקא כשמבעיר עצמו הוא משלם עכ"ל הרי להדיא דכ' פהו פירושא תננינא ודברי התוס' עניינם במקום זה ועשירים במקום אחר וכוונתם בזה דמלת המבעיר הוא מיותר דהכי הל"ל שלם ישלם את הבעירה המבעיר למה לי אלא ש"מ לאשמועינן דווקא כשמבעיר הוא בעצמו ובזה נסתלק מעליהם מה שראיתי כתוב בשיטה מקובצת בשם הרא"ש ונ"ל דאין לומר דמפי יכרה נפקא ושהוא עצמו יכרה ואיש דנקט הוא לאו דווקא וא"כ ה"נ מהמבעיר נפקא דפטור על אש בהמתו דזה אינו דאיש דנקט הס"ס ודאי דבדווקא נקט פדאמרין בפ' הפרה הרי איש כתיבי עכ"ל ומוכח מדבריו דמדמי הו קרא דהמבעיר לכי יכרה וא"כ פיון דמפי יכרה לא דרשינן מידי לפי האמת דהא איש דנקט הוא דווקא וא"כ ה"נ מהמבעיר ג"כ ליכא למדרש מידי וזהו דלא פהתוס' דז"א דשאני כי יכרה דלא מיותר פלל משא"כ הו קרא דהמבעיר הוא מיותר ולכו שפיר איכא למדרש מיניה כמש"כ התוס' דבעינן שיהא הוא עצמו המבעיר מיהו כל זה אינו רק לר"ל דלא ס"ל אשו משום חציו ולכו הוי מילת המבעיר מיותר למדרש מיניה הו דרשא אבל לר"י דס"ל אשו משום חציו דנפקא ליה מהו קרא דפתח הפתוח בגזקי ממנו וסיים בגזקי גופו לומר לה וכו' ונמצא דלדידה לא אייתר ליה פלל הו קרא דהמבעיר דהא קבעי ליה למדרש מיניה דאשו משום חציו ולכו לר"י ליכא שום דרשא למפטרניה מאש בהמתו וא"כ ממילא הוא חייב פיון דליכא קרא למעוטי משא"כ לר"ל שפיר כתבו התוס' דפשיטא ליה להש"ס דאיכא שום דרשא למפטרני והיינו הו קרא דהמבעיר וכמש"כ התוס' בפ' הפרה משום דלר"ל הו קרא מיותר לגמרי וע"כ דאתא למפטרניה מאש בהמתו ומינשב קושניית מוהרמ"ל ודו"ק: שם בגמ' ור"י אמר דאנחה אנוחי דעל חררה ומקום גחלת משלם נ"ש ועל שאר כל הגדיש ח"נ דע דסוגיא זו סותרת למאי דמסקינן לעיל בסוגיין דצורות דליכא לאוקמי למתניתין רק בדשני בגחלת דאל"כ אמאי פליג ר"א עלה ואמר דמשלם נ"ש ותני עלה מגיפי ולכו מוקמינן לעיל בדשני בגחלת וקמפלגי בפליגתא דר"ט ורבנן ותרוניהו פסומכוס ס"ל עיי"ש היטב פל הסוגיא וכאן בסוגיין הוי מוקמינן לר"י דאנחה אנוחי בכאורחיה מדקמשלם על מקום גחלת נ"ש וא"כ קשה טובא דא"כ איך תינישב לר"י מאי דפליג עלה ר"א ומאי דתני עלה מגופו דנהי דמאי דפליג ר"א שפיר מצינן לאוקמי דס"ל פסומכוס מ"מ מאי דתני עלה ודאי דתקשה דנ"ש מגופו מי אשכחן וכדמקשה בסוגיא דלעיל וראיתי באו"ת בקונטרס תקפו פהו שהאריף בזה ליישב שתי הסוגיות ונתן טעם בזה להשמטת הרי"ף הו בעיא דיש העדאה ודיש שינוי עיי"ש היטב בדבריו ולא נתקרה דעתי בפלפולו משום דיסוד פלפולו שם הוא בנוי על דברי התוס' שם (י"ח א) בד"ה במועד מתחלתו במה שהקשו על פירש"י דהכי פשיט ליה הא דרבא דלמא צורות פי אורחיהו מעלי' משלם אבל היכא דשני אע"ג דאייעד משלם מגופו משום דצד תמות במקומה עומדת עכ"ד וכבר כתבנו לעיל בזה בשם הפ"י דדבריהם תמוהים בזה ודברי רש"י המה פשוטים ומבוארים ובזה נפל שם פלפולו גם מה שנדחק לתת טעם להשמטת הרי"ף להנהו בעיי כבר כתבנו בזה לעיל טעם נכון ופשוט: ובעיקר סתירת הנהו תרתי סוגיית העיקר בזה כמש"כ האו"ת שם לדעת הרמב"ם דהברייתא והמשנה אינם דבר אחד ומתניתין שפיר מצינן לאוקמא אליבא דהלכתא

כַּרְבֵּנוּ דְּפָלִיגֵי עֲלֵה דְסוּמְכוּס וְכִסְתָּם מִתְנִיתִין דְּרִישׁ פִּירְקִין דְּמוֹקֵי לֵה רַב אֲשֵׁי כַּרְבֵּנוּ וְלִכְדָּהּ קְמוֹקְמִינוּ לֵה גַם בְּסוּגִינִין אֲלִיבָא דְר"י כַּרְבֵּנוּ דֵּהֲלִכְתָּא פְּנִינְהוּ דֵּהָא בְּמִתְנִיתִין לֵא אֲדָכֵר לֵא פְּלוּגְתָּא דְר"א וְלֵא הָא דְמִשְׁלָם מְגוּפּוֹ וְהִבְרִייתָא הִיא מִלְתָּא בְּאַנְפֵי נְפִישָׁה וְלֵא לְפָרוּשֵׁי מִתְנִיתִין קְאָתְיָא וְכָל שְׁקֵלָא וְטָרְיָא דְסוּגִינָא דְלַעֲלִיל הוּא עַל הִבְרִייתָא וְלֵא עַל מִתְנִיתִין וְאַף דְלִשׁוֹן וְתַנִּי עֲלֵה דְאָמַר הֵתָם מְשֻׁמַּע דְּאֵהִיָּא לְפָרוּשֵׁי מִתְנִיתִין מ"מ אִין זֶה הִכְרַח רַב מִשׁוּם דֵּהִבְרִייתָא נְמִי הִתְחַלְתָּה הִיא פְּלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה וְהַש"ס קִינְצֵר בְּלִשׁוֹן הִבְרִייתָא וְהִבִּיא אוֹתוֹ הַלִּשׁוֹן מִמָּה שְׁשֻׁנִינוּ בְּמִתְנִיתִין לִכְדָּהּ קְאָמַר וְתַנִּי עֲלֵה וְאַף שְׁנָה קִצְתָּ דוֹחַק מ"מ אִי אֶפְשָׁר לִינְיָשֵׁב הַסּוּגִינִין בְּשֵׁים אֲנָפִין בְּזוּלַת זֶה דו"ק וְתִשְׁפַּח וּבְזֶה נִסְתַּר מֵה שֵׁכ' בְּמוֹהַר"מ שִׁי"ף לִינְיָשֵׁב קִנְשֵׁיית מוֹהַרש"א לְקַמְן בְּסוּגִינִין בְּתוֹס' ד"ה וְלַחֲזִיב לְבַעַל גַּחְלַת כו' וְלֵא יִשְׁלָם כ"א הִרְבִּיעַ כו' וְהַקְשָׁה הַמְהַרְש"א לר"ל אֲמַאי דְחִיק לְאוּקְמִי בְּדַאדְנִי אֲדוּיָה לְוִקְמִיָּה דְאִינְרִי בְּאַנְחָא אֲנוּחִי וְחִיב ח"נ מִשׁוּם דְּמִינְרִי בְּלֵא שְׁיִמַר גַּחְלַתוֹ וְחִיב ח"נ מִשׁוּם דְּבַעַל הַגַּחְלַת נְמִי חִיב ח"נ ע"כ וּבְמוֹהַר"מ שִׁי"ף הוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת דְּאַף לר"י מְנ"ל לְאוּקְמִי דְחִיב ח"נ עַל כָּל הַגְּדִישׁ וְלְמִינְדֵק זֹאת אוּמְרַת דְּסַתָּם דְּלַתוֹת חֲתוּרוֹת הֵן דְּלִמָּא ח"נ אֲמַקוּם גַּחְלַת וּבְלֵאשׁוּמַר גַּחְלַתוֹ וְתִירְץ ע"ז דַּא"כ תְּקַשִּׁי מ"ט דְר"א דְּפָלִיג אֲת"ק וְס"ל דְּחִיב נ"ש וְעוּד דֵּהָא תַנִּי עֲלֵה מְשַׁלָּם מְגוּפּוֹ וְלָמָּה מְשַׁלָּם מְגוּפּוֹ פִּינּוֹ דְאִינְרִי בְּאַנְחָה אֲנוּחִי וְאַמְקוּם גַּחְלַת עכ"ל וְדַבְרִי תְּמַיְהִים דֵּהָא כְּבָר הוֹכַחְנוּ דְּגַם הַשְׁתָּא דְּאוּקְמִינוּ בְּאַנְחָה אֲנוּחִי לֵא אֲתִיָּא בְּרִייתָא דְלַעֲלִיל שְׁפִיר וְכַמְש"כ דְר"י לֵא חֲשׁ לְתַרְץ פְּתָה לְמִתְנִיתִין אֲלִיבָא דֵּהָא בְּרִייתָא רַב דְּמוֹקֵים לְמִתְנִיתִין אֲלִיבָא דֵּהֲלִכְתָּא וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּאִיָּה מִתּוֹקְמָא הִבְרִייתָא אֲלִיבָא דְר"י דְּגַם זֶה לֵא קִשָּׁה דְשְׁפִיר מְצִינּוּ לְאוּקְמִי בְּאַנְחָה אֲנוּחִי פ"י שִׁיטִי אִי בְּאֲדִי אֲדוּיָה וְחִיב עַל כָּל הַגְּדִישׁ ח"נ רַב דֵּהֲגַמ' לֵא חֲשׁ לְבָאֵר זֹאת בְּהִדְיָא מִשׁוּם דֵּהוּא שְׁלֵא אֲלִיבָא דֵּהֲלִכְתָּא וְזֶה בְּרוּר: שְׁם בְּגַמ' בְּמַסְכְּסַת כָּל הַבִּירָה כְּוִלָּה א"ה אִימָא סִיפָא אִם הֵינִיחַ חֲנּוּנִי גְרוּ מִבְּחוּץ חֲנּוּנִי חִיב וְאִי בְּמַסְכְּסַת אֲמַאי חִיב כו' כ"ש דְּחֲנּוּנִי פְטוּר כו' כְּתָבוּ הַתּוֹס' אֲמַאי חִיב חֲנּוּנִי הַפֵּל גַם בַּעַל הַגְּמֵל יִתְחַיֵּיב עִמּוֹ פִּינּוֹ שְׁגַם הוּא פּוֹשֵׁעַ בְּסַסְוָה כו' אֲבָל אִין לְפָרֵשׁ אֲמַאי חִיב חֲנּוּנִי בַּעַל הַגְּמֵל יִתְחַיֵּיב הַפֵּל דֵּהָא לְקַמְן פְּרִיָּה וְלִיחֲזִיב בַּעַל גַּחְלַת וְאִפְע"פ שְׁבַעֲלֵה הַפֵּל בְּשַׁע גַם בַּעַל הַגַּחְלַת יֵשׁ לוֹ לְהִתְחַיֵּיב שְׁלֵא שְׁמַר גַּחְלַתוֹ עכ"ד וְלְקַמְן בְּתוֹס' ד"ה וְלַחֲזִיב בַּעַל גַּחְלַת הִבִּיא וְרֵאָה מִהֵכָא לְהֵתָם דֵּהַפִּירוּשׁ הוּא שְׁיִתְחַיֵּיבוּ שְׁנִיָּהֶם וְא"כ לְכַאוּרָה הֵם מְבִיאִים רֵאָה מְדַבְרִי עֲצָמָם אִיָּה בְּאַמְת דְּבִרְיָהֶם נְכוּנִים דֵּהֵתָם בְּגַמ' אִם נֹאמַר שְׁלֵא כְּדַבְרִי הַתּוֹס' א"כ בַּעַל גַּחְלַת יִתְחַיֵּיב בְּכוּלוֹ וְא"כ בְּמַכְש"כ דְּאִיבָא לְאַתּוּיָי רֵאָה לְכָאֵן דִּיתְחַיֵּיב עכ"פ הַחֲנּוּנִי דֵּהָא הַחֲנּוּנִי הוּא כְּבַעַל הַגַּחְלַת וְזֶה פְּשׁוּט אִיָּה בְּעִיָּקֵר דְּבִרְיָהֶם כְּבָר כְּתָב ע"ז בְּסַפֵּר תּוֹרַת חִיִּים דְּדַבְרִיָּהֶם דְּחוּקִים מְאוּד וּפְשֻׁטָא דְלִשְׁנָא דְתַלְמוּד דְּחֲנּוּנִי פְטִיר וְדִאי מְשֻׁמַּע דֵּהוּא פְטוּר לְגַמְרִי וְיָפָה כְּתָב אֲלֵא מֵה שְׁרַצָּה לְפָרֵשׁ בְּזֶה בַּעַל תו"ח ג"כ לֵא גְהִירָא לִפ"ד וְדַבְרִי דְּחוּקִים טְפִי מְדַבְרִי הַתּו' פְּאֲשֵׁר יִרְאָה כָּל מַעֲיִין שׁוֹפֵט בְּצִדֵק וְנִלְאֲתִי לְהַאֲרִיָּה וְהַרְמַב"ם בִּפ"ב מֵה' נ"מ ה' י"ח כְּתָב וְז"ל בְּד"א בְּשֻׁמְרַת בַּעַל הַגַּחְלַת אֲתָּ אֲשׁוּ וְסַתָּם הַדְּלַת וּבָא הַפֵּלָב וְחֲתַר וְנָטַל הַחֲרָרָה מֵעַל הָאֵשׁ אֲבָל אִם לֵא שְׁמַר אֲשׁוּ בַּעַל הָאֵשׁ חִיב עַל שְׁרִיפַת הַגְּדִישׁ וּבַעַל הַפֵּלָב חִיב עַל אֲכִילַת הַחֲרָרָה וְעַל מְקוּמָה עכ"ל גְּרֵאָה לְהִדְיָא מְדַבְרִי דְלִית לִיהָ לְהָא תְּשְׁלוּמִין בְּשׁוֹתְפוֹת שְׁכְּתָבוּ הַתּוֹס' וְלַעוֹלָם לֵא חִיב לְדִידְיָה רַב הָאֲחָד וְעַל מְקוּם גַּחְלַת לֵא קְמַחֲזִיב רַב בַּעַל כָּלָב לְחוּד וְעַל שְׁאֵר הַגְּדִישׁ לֵא מְחַיֵּיב רַב בַּעַל הָאֵשׁ לְחוּד בְּשְׁלֵא שְׁמַר גַּחְלַתוֹ

ואזלינו בזה בטר מי שעושה עיקר הנזק ולכך בלא שטר גחלתו עיקר הנזק נעשה ע"י בעל הגחלת שהוא פשע בשמירת אשו והפלב אינו רק פרוח מצוי' דמה לי אם הי' הולך פרוח או שהולך ע"י הפלב פינן דגם זה הוא אורתי' דכלבים מצויים ונרפם ליטול חררה עם הגחלת ובעל הפלב לא פשע מידי דיש לו רשות ללכת ברה"ר ממילא נכנס גם לתוך ביתו של זה פינן שהדלת הי' פתוח דאפו הוא מחוייב ללכת אחרי פלבו ולשמוע שלא יכנס לבית או שמחוייב לסגרו הא ברה"ר יש לו רשות ללכת ואינו מחוייב להיות מחמר אחריו בכל מקום שילך דא"כ גם ברה"ר נמי יתחייב אלא ע"כ בעל הפלב לא פשע מידי דכינן שיש לו רשות ללכת ברה"ר ממילא נכנס גם לתוך ביתו של זה פינן שהדלת הינה פתוח וכינן דבעל הפלב לא פשע מידי לכך אין לו שום שותפות בנזקא דבעל הגדיש ובעל הגחלת חייב בכולו משום דהוי פאילו אגיל אשו ע"י רוח מצוי' ומ"מ חייב בעל הפלב על נזק החררה משום דהיה שן ברשות הנזק דהא לא קי"ל פאבני דאמר לקמן לגדור מר גדירא בשדהו ולכך אפי' לא פשע בעל הפלב במידי חייב על החררה משום דהוי שן ברשות הנזק דחייב אפילו אם הי' הדלת פתוח וכדאמרין לעיל באכלה מתוך החנות דאף דאכלה להדיא דרך הילוכה ברה"ר דלא פשע מידי מ"מ חייב ברשות הנזק גמור וכמש"כ התוס' לעיל בפסוקי' דמתחרת אכל על נזק האש ששרף הגדיש לא קמחייב בעל הפלב פלום דכינן דלא פשע במידי לא מיקרי אשו ואפילו לפי מאי דהעלינו לעיל בשיטת הרמב"ם דחייב על אש של פלבו כמו באשו ודלא כהתוס' מ"מ בזה אפי' אש של פלבו נמי לא מיקרי פינן דלא פשע מידי מיהו פל זה הוא במאי דהאש היא הולכת ושורפת מעצמה דבהאי אש הוא דקמפילגי ר"י ור"ל אבל מקום גחלת הא מסקינן לעיל לר"ל דאף באשו שאינו ממונו מ"מ חייב על מקום גחלת משום דהוי פמזיק בידיים או בגופו ממש ובזה גם ר"ל מודה דחייב אף אי לא הוי ממונו ולכך גם כאן אף דבעל הפלב לא פשע במידי ולא מיקרי אשו פלל ואפי' אש של פלבו נמי לא מיקרי וכדכתבנא מ"מ חייב בעל הפלב על מקום גחלת משום דהוי פמזיק בגופו ממש ונמצא דמקום גחלת הפלב עושה עיקר הנזק ולכך היא חייב בכולו ואין לבעל גחלת שום שותפות בזה אף שהוא פשע במאי שלא שטר אשו ומשום דלעולם בטר עושה עיקר הנזק אזלינו וכמו אילו נטלה הבהמה חפץ וזרקתו לתוך אש של חבירו בנדאי בעל הבהמה חייב דהא אש של חבירו לא קעביד מידי דאילו לא זרקה החפץ לתוכו לא הי' שירפו כף פשנטלה הבהמה האש וזרקו הוי מקום הנחלת ג"כ מזיק בידיים פינן שנוטל האש ושורף בו חפץ של חבירו ולכך חייב בעל הבהמה נה בכולו אמנם מה שהאש הולך ממקום הנחלת ולהלן ושורף בזה חייב בעל האש משום דהוי פהניח אשו פרוח מצוי' ולכך בעל האש חייב בכולו זהו חוכן שיטת הרמב"ם: ומעתה מתפרשא פולה סוגיא בפשטא דאף למאי דמפרשינן בסוגיא דלקמן דלתחייב בעל גחלת לחוד על שאר פל הגדיש אפי'ה שפיר מתפרשא סוגיא דידן דהא דפריה הגמ' ואי במסכסכת אמאי חייב פנונתו ולחייב בעל הגמל בכל דהא מסכסכת הוי מקום גחלת פינן דאוקימנא במסכסכת פל הבירה פולה א"כ הוי פל הבירה מקום גחלת וכבר ביארנו דעל מקום גחלת חייב בעל הבהמה בכל אף אם בעל האש פשע ולא דמי פלל להא דלקמן דתריה ולחייב בעל הגחלת משום דהתם קאי על שאר שריפת הגדיש ודו"ק ומחננתא פהה שיטתא דלשיטת התוס' הנה מלבד מה שהקשה בס' תו"ח דלישנא דתלמודא לא משמע הכי רק דחננוני פטור לגמרי

עוד לא ידעתי מה שפירשו לשיטתם דפשיעת בעל הגמל הוא במה שלא הנהיג את הגמל
דכיון דמסכסכת אי אפשר שלא יראה הדליקה וא"כ הי' לו למנועה ולהרחיקה דמי הגיד
להם שהי' בעל הגמל אצל בהמתו עד שנוכל עליו לומר דפשע במה שלא הרחיקה והיכן
נזכר זה במתני' הא לא קתני רק גמל טעון פשתן ועבר ברה"ר ואפשר דמירי שלא הי'
פלל בעל הגמל אצל גמלו רק שהגמל עובר לבדו או שמנהיג עשרה גמלים זא"ז והוא
בראשון והאחרון הולך לבדו אבל לשיטת הרמב"ם ניחא טובא דלאו מטעם פשיעה
אחריתי קאתינן עלה רק מטעם דהוא מזיק בינדים ואף היכא דלא פשע מידי חייב על
מקום גחלת ועיין היטב בזה: שם ע"ב תוס' ד"ה רישא בעל גמל חייבי אע"ג דמעיקרא
נמי הוי טעמא דרישא וסיפא הכי אלא דמעיקר' הי' טעם פשוט יותר וכו' ואין צריך לזה
דמעיקרא הנה סבר אף דלא פשע בעל הגמל מ"מ פיון דהתננוני נמי לא פשע דהא הניח
גרו מבפנים א"כ ממילא בעל גמל חייב משום דחציו דגמלו נינהו ובחציו אף דלא פשע
במדי מ"מ חייב תדע דהא התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י נמי חייב משום צוררות אף
דלא פשע במידי דהא יש לה רשות ללקח ברה"ר ובסיפא דהניח תננוני גרו מבחוץ פיון
דחננוני פשע תו מיקרי אשו ולכך חננוני חייב או חננוני נמי חייב אבל עתה דמוקי לה
במסכסכת ובצמדה להטיל מימי רגליה דאנוס הוא בזה לגמרי א"כ אמאי לתחייב ולכך
הוצרך לפרש דבזה מקרי פושע דאפיש בטעיני' ועיין במה שיתבאר א"ה לקמן בבבאור
הך שינויאי לפי שיטת הרמב"ם: שם ע"ב תוס' ד"ה אילו קטל תורני' עבדא ה"נ דלא
משלם פ"ה הקונטרס הא כתיב כסף שלשים שקלים כו' וקשה דאם רצה לומר כו' הא אי
אפשר לומר כן דבפ"ק אמרינן כו' קושיא זו ליתא לפי מאי שפירש"י בפ"ק דמשו"ה
פטור באש שלשים של עבד משום דקם לי' בדרכה מיני' וא"כ שפיר פריה לר"ל אילו
קטל תורני' עבדא כו' הא קיי"ל דמשלם ולא אמרינן קלב"מ גבי מה דממונו עושה ולכך
הביא רש"י ראיה מקרא דכסף שלשים שקלים דמוכח מיני' הך מילתא דבדבר שממונו
עושה לא שייך קלב"מ מדחייבי' התורה בשלשים של עבד אלא שהתוס' בזה אזלי
לשיטתם שכתבו לעיל בפ"ק (ד) ד"ה פראי אדם דמשום קלב"מ לא שייך למיפטרני'
מכופר למ"ד של עבד דהיכא דמיתה וממון באים על מעשה אחד לא שייך למפטרני'
משום קלב"מ ודווקא היכא שמחייב מיתה וממון על שני מעשים כגון שזרק חץ בשפת
וקרע שיראין בהליכתו וכדומה בהא הוא דאמרינן משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי
אתה מחייבו משום שתי רשעות אבל על מעשה א' שפיר איכא למימר דחייבתו התורה
מיתה וגם ממון ולא שייך בזה לומר קלב"מ ולכך שפיר הקשו על רש"י מאי הביא ראיה
מקרא דכסף שלשים שקלים דליכא למימר תו דהראיה הוא דלא אמרינן קלב"מ בדבר
שממונו עושה דהא במעשה אחד לא מיפטר משום קלב"מ וא"כ ע"כ צ"ל הא דאש פטור
משלשים של עבד שיש מיעוט ע"ז למיפטרני' וא"כ אין ראיה מהתם פלל וכן כתב גם
המהרמ"ש בקצרה דהתוס' בזה אזלו לשיטתם בפ"ק עיי"ש בדבריו מיהו בעיקר מה
שהעלו התוס' דעל מעשה אתי שפיר שייך לחייבו מיתה וממון ולא אמרינן בזה קלב"מ
כתב עליהם הפ"י לעיל בפ"ק בתוס' ד"ה פראי אדם וצ"ע בסוגיית הש"ס דמשמע דאף
בזה שייך קלב"מ ובאמת דהא מלתא צריכא עיונא טובא דהא הבא על בתו תנינן להדיא
במתניתין בפרק אלו נערו דפטור מקנס משום דקלב"מ ונתם מעשה א' הוא דהוי
דמיתה והממון באים על דבר אחד וצ"ל בדעתם דזה נמי מיקרי פשעי מעשים דעד כאן

לא קאמרי התוס' דהיכא דהמיתה ומהמון באים על דבר אחד לא אמרינו בזה קלב"מ
אלא דיוקא היכא דהתורה חייבתו על דבר אחד שני חיובים כמו על הריגת אדם חייבתו
התורה בשנים מיתה וכןפך בזה הוא דלא שייך קלב"מ אבל היכא דחייב התורה הוא פא
על שני דברים נפרדים כגון בבא על נערה שאינו בתו חייבתו התורה בקנס והבא על
בתו שאינו נערה חייבתו התורה במיתה אבל דין הבא על נערה שהיא בתו לא נכתב
בתורה להדיא מה דינו רק דאנו באים לחייבו שנים מחמת שבמעשה הזה אית בי' תרתי
ולחכי שפיר אמרינו בזה קלב"מ משום דנפקא מדי רשעתו וכו' וגם פאן ה"ל פשתי
רשעיות פיו דבתורה פתיבי הנה דינים פל חד באנפי נפשיה ואיפא קנס בלא מיתה
ומיתה בלא קנס אבל היכא דהתורה חייבה להדיא על דבר אחד תרתי תו לא אמרינו
בזה קלב"מ ולכך אי לאו דמעטי קרא לאדם מפופר מקרא דעלי' ולא על האדם הנה
ילפינו בק"ו דחייב נמי פופר על הריגת אדם וה"ל פאילו נכתב בהדיא דק"ו דאורייתא
היא ולכך ליפא למיפטרין' משום קלב"מ כצ"ל ע"כ בכוננתם אף קשה דבמס' מכות (ד':)
פליגי שם ר"מ ורבנן בעדים זוממין דלר"מ לוקה ומשלם ולרבנן משלם ואינו לוקה
ואמרינו עלה בגמ' בשלמא לרבנן פדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו כו' והשתא
לדברי התוס' הא בעדים זוממין חדא מעשה היא דהוי ועל חדא מעשה איפא ב' חיובים
לאו דלא תענה והו' דנעשיתם לו פאשר זמם כו' וא"כ איך פטרינו ליה מהו קרא דמפדי
רשעתו דלא מיירי בהכי פלל רק משני מעשים דנוקא מיהו לזה י"ל דכיון דלאו דלא
תענה משפחת לה גם היכא דלא מתחייב משום פאשר זמם וכגון במעידים אנו באיש
פלוגי שהוא פן גרושה או פן חלוצה או בכה"ג לכך שפיר מיקרי פשני מעשים דאף
דכאשר זמם בלא לאו דלא תענה לא משפחת לה מ"מ פיון דבחד צד משפחת לה לאחד
בלא חיובא דאיך ונהיגו פיון דמשפחיון ללאו דלא תענה בלא חיובא דכאשר זמם תו
הוי פשני חיובים נפרדים דאתרמו אהדדי בחדא מעשה כמו בבא על בתו דתריצנא לעיל
דבזה שייך שפיר למיפטרין' משום קלב"מ: אף קשה דהא אמרינו התם אלא ר"מ מ"ט
אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע לוק' ומשלם אף פל לוקה ומשל
והשתא לדברי התוס' הא במוציא שם רע הוי שני חיובים על חדא מעשה ולא משפחת
לה לחד בלא איך פלל ובכה"ג גם במיתה וממון או מיתה ומלקות דמוזה בי' ר"מ
פד אמרינו בכחנפות דמוקי לה לקראי דכדי רשעתו וקרא ואם לא יהי' אסון חד במיתה
וממון וחד במיתה ומלקות נמי יש לחייבו תרתי לפי דברי התוס' וא"כ איך יליף ר"מ
לחייבו בממון ומלקות ממוציא ש"ר ונהיגו לאפוקי דלא גילף מהו קראי דכדי רשעתו
פיון דקרא דכדי רשעתו לא מיירי בהכי פלל וא"כ נימא דבקרא דבכדי רשעתו נכלל גם
ממון ומלקות היכא דהחייב פא על שני מעשים ושאני מוציא שם רע דהשני חיוביה פאי
במעשה חדא דבזה גם במיתה וממון או מיתה ומלקות נמי קמחייב בתרתי משום דלא
שייך בזה קלב"מ פלל וגם לרבנן נמי לא קאמרינו שם אלא משום דמוציא ש"ר קנס
אבל אי הוי ממונא ודאי דהוי ילפינו ממוציא ש"ר ולפי דברי התוס' אין מקום פלל
לילפותא זו וליפא למימר דגם במוציא ש"ר משפחת לה לחדא חיובא בלא איך ונהיגי
לר' יהודה דאמר בכחנפות (מ"ה:) ללקות לוקה מ"מ ור"ל אף בלא בעל וא"כ משפחת
לה לחיובא דמלקות בלא מאה סלע ואף דמאה סלע בלא מלקות לא משפחת לה מ"מ תו
הוי בעדים זוממין דמתריצונו לה פיון דבחד צד משפחת לה לחיובא דחדא בלא איך תו

הוּי פְּשֵׁי רִשְׁעוֹת וְשִׁינָה בֵּיהּ קִלְב"מ גַּם לְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּזַה אֵינוּ חָדָא דְּזַה אֵינוּ רַק לַר' יְהוּדָה וְאַנְן בְּמַס' מְכוֹת בְּדַר"מ וְרַבְּנָן קְיָיְמִינָא וְלַרְבָּנָן הָא אֲמַרִּינָן דְּלֹא בְּעַל אֵינוּ לֹוּקָה ג"כ וּא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ לַחֲיוּבָא דְּחָדָא בְּלֹא אֵידָךְ כְּלָל וְעוּד דְּגַם לַר' יְהוּדָה נְמִי הָא קְאָמַר שְׁם ר"נ בַּר' יֶצְחָק מֵאֵי לֹוּקָה מִפְּת מְרָדוֹת מְדַרְבְּנָן וְאַף לַר"פ דְּאָמַר הָתָם מֵאֵי בְּעַל לֹוּקָה דְּקַתְנֵי הָתָם מְמוֹן וְקָרִי לִיהּ לְמָמוֹן מְלֻקוֹת כּו' הָא קְמַפְרָשֵׁי הָתָם הַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"ת דְּגַם ר"פ לֹא אָתָא לְפִלּוּגֵי עַל הָא דְּמַפְרָשׁ מֵאֵי לֹוּקָה מִפְּת מְרָדוֹת עֵי"ש בְּתוֹס' ד"ה ר' יְהוּדָה אוֹמַר וּא"כ גַּם לַר' יְהוּדָה נְמִי לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ לַחֲיוּבָא דְּחָדָא בְּלֹא אֵידָךְ מְדַאוּרֵינָא אֲפִילוּ בְּחַד צַד וּמַכ"ש לְרַבְּנָן דְּוֹדַאי לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ וְזַהוּ קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה לְדַבְרֵיהֶם וְעוּד דְּפִשְׁטָא דְּלִישְׁנָא דְּתַלְמוּדָא בַּפ' הַחוּבָל (ס"ג ב:) דְּאֲמַרִּינָן שְׁם וְהָאֵי לֹא תַקְחוּ כּוֹפֵר לְנַפְשׁ רֹוּצַח לְרֹאשֵׁי אֲיָבָרִים הוּא דְּאָתָא הָאֵי מִבְּעֵי לִיהּ דְּאָמַר רַחֲמֵנָא לֹא תַעֲבִיד בִּי תַרְתִּי לֹא תַשְׁקוּל מִיַּנְי' מְמוֹן וְתַקְטְלִי וּמִשְׁנֵי הָאֵי מְפָדֵי רִשְׁעוֹתוֹ נְפָקָא מִשׁוּם רִשְׁעָה אַחַת כּו' וְדַאי דְּלֹא מִשְׁמַע כַּפִּי הַתּוֹס' וְהַתּוֹס' עֲצָמָם דְּחָקוּ לְפָרֵשׁ דְּעַל מְמוֹן אַחַר בְּהַדִּי מֵיְתָה קָאֵי וְזַה וְדַאי דְּדַחֲוּק טוּבָא דְּלְמָמוֹן אַחַר לֹא הוּי קָרִי כּוֹפֵר דְּכּוֹפֵר אֵינוּ אֲלֵא דְּמִי נְפִשׁ הַנְּהַרְגִ: לְכֹךְ נִלְעַנְד"ד דְּעֵיקַר דְּבַרֵי הַתּוֹס' אֵינָם מְוַכְרְחִים כְּלָל דְּהָא כָּל עֵיקַר רֵאָיְיָתָם הוּא מְהָא דְּלַקְמוֹן (כ"ו) וְהָא אָדָם חַיִּיב בְּכּוֹפֵר כּו' וּמִשְׁנֵי אָמַר קָרָא עָלְיוּ וְלֹא עַל הָאָדָם וְהַשְׁתָּא לְמֵאֵי צָרִיכִינָן לְקָרָא דְּעָלְיוּ וְתִיפּוּק לִי דְּהָא קִלְב"מ וּמְפָדֵי רִשְׁעוֹתוֹ נְפָקָא וּמְזַה הַכְּרִיחוּ דְּבַזְזָה לֹא שִׁינָה קִלְב"מ וּלְפַע"ד אֵין זֶה כְּדַאי לְעוֹנוֹת עָלְיָנוּ אֵת הַשְׁמַעוֹת דְּאֵי מִשׁוּם הָא לֹא אֵינְרֵא דְּהַפִּיר מְצִיק לְמִימַר דְּהֵיִא סוּגְיָא אֲתֵיא שְׁלֵא אֲלֵיבָא תַנָּא דְּבִי חֲזַקְיָה דַס"ל אַחַד שׁוֹגֵג וְאַחַד מְזִיד וּבִין מְתַפְנוּיָן וּבִין שְׁאֵינוּ מְתַפְנוּיָן פְּטוּר מִתַּשְׁלוּמִין רַק דְּאֲזַלָּא אֲלֵיבָא דְּהַדְּ תַנָּא דְּפִלִּיג עָלָה דְּבִי חֲזַקְיָה וְלַכֹּךְ אֵיֶצְטְרִיךְ קָרָא לְשׁוֹגֵג א"נ לְמְזִיד וְלֹא אֲתַרוּ בֵּיהּ וְכּוֹ פִירִש"י שְׁם וְעֵינָן תּוֹס' כְּתוּבוֹת (ל"ה) ד"ה וּמִי אֵיבָא שְׁהֶאֱרִיכוּ לְבָאֵר מִי הוּא הַדְּ תַנָּא דְּפִלִּיג עָלָה דְּבִי חֲזַקְיָה שׁוּב מְצִאתִי כּוֹן לְהַדְּיָא בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א בְּסוּגְיָא דְּהָתָם שְׁתִּירָן כּוֹן וְהוּא מְרוּנַח טְפִי מִמָּה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְעוּד י"ל בְּפִשְׁטוֹת לְפִי מֵאֵי דְּאֲמַרִּינָן בְּב"מ (צ"א א') אֲתַנְּן אֲסַרְהָ תוֹרָה וְאַפִּילוּ בָּא עַל אֲמוֹ וּפִירִש"י שְׁם דְּאַף הֵיכָא דְּפִטְרִינָן לִיהּ מִשׁוּם דְּקִלְב"מ מ"מ לְצִאת יְדֵי שְׁמִים חַיִּיב וְאֵי תַפְס לֹא מְפָקִינָן מִיַּנְי' וּלְפ"ז שְׁפִיר אֵיֶצְטְרִיךְ קָרָא דְּעָלְיוּ וְלֹא עַל הָאָדָם לְמַפְטְרֵי' לְגַמְרֵי גַם מְלֻצָּאת יְדֵי שְׁמִים וְאֵי תַפְס מְפָקִינָן מִיַּנְיָה וְדו"ק: אַף לְפ"ז קִשָּׁה דַא"כ אֲמַאי נְקִיט בְּהַחוּבָל הַדְּ קָרָא דְּמְפָדֵי רִשְׁעוֹתוֹ טְפִי הַל"ל הֵהִיא מְעָלְיוּ וְלֹא עַל הָאָדָם נְפָקָא וּבִשְׁלָמָא לְתִירוּץ הַרְשָׁב"א נִיחָא דְּשֵׁם בְּהַחוּבָל נְקִיט לָהּ אֲלֵיבָא דְּתַנָּא דְּבִי חֲזַקְיָה דְּלִידִידֵי' ע"כ דְּלִית לִי הַדְּ דְּרִשָּׁא דְּעָלְיוּ וְלֹא עַל הָאָדָם אֲבָל לְפִי מֵאֵי דְּבַעֲיָנוּ לְתַרוּצֵי קִשְׁיָא מִיהוּ גַם זֶה אֵינוּ קוֹשְׁיָא כ"כ דְּמִשׁוּם דְּקָרָא דְּלֹא תַקְחוּ כּוֹפֵר נְמִי מִשְׁמַע מִיַּנְי' דְּלַב"ד אֲזַהֵר רַחֲמֵנָא לְכֹךְ נְקִיט הַש"ס קָרָא דְּדַמְיָא לִיהּ דְּמִיָּרִי ג"כ לְעַנְיָן ב"ד דְּלֹא מְצִי לְמִיעֵבַד בִּי תַרְתִּי וְאַף דְּמַקְרָא דְּעָלְיוּ וְלֹא עַל הָאָדָם הוּי הַפִּירְכָּא בְּמַכְש"כ מ"מ נִיחָא לִיהּ לְהַש"ס לְמַנְקֵט קָרָא דְּדַמְיָא לִיהּ וּבַזְזָה מְנוּשָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה בְּסַפֵּר טוּרֵי אֲבָן לְהַגְאוֹן בְּעַל שְׁאֲגַת אֲרִיָּה בְּמַס' חֲגִיגָה (י"א) בְּאַבְנֵי שְׁוֹהֵם עַל מַש"כ רִש"י בְּב"מ דְּבַדְבָּר דְּקִלְב"מ אֵי תַפְס לֹא מְפָקִינָן מִיַּנְי' א"כ אֵיךְ אֲמַרִּינָן בַּפ' הַנְּחַנְקִין (פ"ז ב:) דֵּינֵי נְפִשׁוֹת בְּפִלּוּגְתָא דַר' וְרַבְּנָן דְּתַנָּא וְנִתְמַת נְפִשׁ תַּחַת נְפִשׁ מְמוֹן דְּבַרֵי רַבִּי וּמִיָּרִי בְּמַתְפְּנוּיָן לְהַרוּג אֵת זֶה וְהַרְג אֵת זֶה דְּלַר' מְחַיִּיב מְמוֹן וְלַרְבָּנָן חַיִּיב מֵיְתָה וּפְטוּר מְמוֹן וּפִי' רִש"י דַנ"מ דְּאֵי תַפְסוּ יוֹרְשֵׁין דְּהַרוּג מְמוֹנָא דְּהוּרְג וּפְטַר לִי הָאֵי זְקוֹן

ממרא וקידוש בו את האשה לר' מקודשת ולרבנן אינה מקודשת ואי אחי אינש אחריןא
וקדשה מקודשת לשני הרי חיוב פרת בדבר עכ"ל רש"י והשתא לפי מש"כ רש"י בב"מ
הא גם לרבנן נמי אי תפסו היורשין לא מפקינן מיניהו א"כ גם לרבנן מקודשת ולמש"כ
ניחא דלרבנן פטור לגמרי מקרא דעליו ולא על האדם ולכך גם אם תפסו נמי מפקינן
מיניה וכן תירץ בקצה"ח סי' ת"י עיי"ש שהאריה בזה מיהו דברי רש"י עצמם אינם
מיושבים בזה דהא רש"י לא נחית להך שינויא תניינא שפתבנו דהא רש"י מוקי לה
לקרא דעליו במזיד ולא איתרו בי' והיינו פתרוץ רשב"א דהך סוגיא אזלא שלא אליבא
דתנא דבי חזקיה ולכך כתב רש"י דפטורא דאדם מפופר הוא משום דקלב"מ ולא פירש
מקרא דעליו והיינו משום דרש"י מפרש פן אליבא דתנא דבי חזקיה דקיי"ל פנותיה
ולדידיה לית ליה הך דרשא דעליו לפי תירוץ הרשב"א רק דפטור משום דקלב"מ וא"כ
לדברי רש"י עצמו יפה הקשה בטורי אבן ולא מתישבא בהכי כלל אבל דברי הגמ' עצמן
שפיר מצינו לפרושי פן בכדי שלא יהיו דברי התוס' מוכרחין בהך כללא דכילול דבמעשה
א' לא שינוי קלב"מ ועיין היסב בכל זה: שוב מצאתי בספר יראים סי' ר"ז שתירץ נ"כ
לקושיות התוס' פהך תירוץא תניינא שפתבנו ועיין בגליון הש"ס החדשים דפוס ווילנא:
שם ע"ב בגמ' והי' גדי פפות התוס' כתבו בשם ר"ת דאצטריה גבי פפות דחייב אע"ג
דפטרינן טמון באש דדרשינן מה קמה בגלוי אף כל בגלוי וס"ד דכל דבר דלאו אורחין
הכי לאו פועין קמה הוא ופטור וקמ"ל השתא ברישא דאפ"ה חייב וסיפא קמ"ל דאע"ג
דהוי פי אורחין פטור ובהכי ניחא מה שהפסיק בהך בבא בין מחלוקת דר"י ורבנן ובין
הודאתם דחכמים לר"י במדליק את הבירה כו' לאשמועינן דאפ"ג דלאו אורחין בגדי
להיות פפות חייב עכ"ד ונראה מדבריהם דבאמת אין זה פטמון רק פינו דלאו אורחין
בהכי לכה"ס ד"א דהוי פטמון קמ"ל דלא ומדברי הרמב"ם ראה בהיפוך דבאמת חשוב
פטמון והיינו משום פינו דהוא פפות ומנוח אצל הגדיש מסתמא הגדיש חופה עליו עד
שאינו נראה והוי פטמון רק דכיון דדרה בני אדם לעשות פן בגדיש תו הוי פמוריגים
וכלי בקר שדרה להטמין בגדיש ולכך במדליק בתוך של חבירו דגם לרבנן חייב
פמוריגים וכלי בקר חייב ג"כ על הגדי ומיירי במדליק בשל חבירו ונמצא דדברי
הרמב"ם הפוכים לגמרי מדברי ר"ת בשתייהן דלר"ת הוי פגלוי ולאו אורחין ואילו
להרמב"ם הנה פטמון ואורחין ו"ל הרמב"ם בפ"ד מה' נ"מ ה' י"ד המדליק בתוך שדה
חבירו ויצאת האש ונאכל הגדיש והי' גדי פפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב שכן
דרה בני אדם לעשות בגדיש הרי להדיא כמ"ש דמחשיב לי' פטמון ולכך לא קמחייב לי'
רק במדליק בשל חבירו דחייב על מוריגים וכלי בקר גם לרבנן פדאמרין פ' הכונס
עיי"ש והגדי חשיב לי' פמוריגים וכלי בקר משום שכן דרה ב"א לעשות פן בגדיש
ולדבריו מיושב טפי הא דנקט גדי פפית דנוקא וגם מאי דהכניס הך בבא באמצע בין
מחלוקת ר"י ורבנן להודאתם ממאי דמיושב לפיר"ת ודו"ק אף בגוף הסברא דחשיב לי'
הרמב"ם פטמון הדבר דחוק ולכך השיגו הראב"ד בזה"ל א"א זה איני יודע מהו דהכא
לאו פטמון מיירי עכ"ל [וט"ס שם בהראב"ד וצ"ל פטמון במקום פטמון וכמו שהגיה
המגיה] והה"מ כתב על דברי הראב"ד וז"ל ונעלם מעיני ולא ידעתי מהו איני יודע
שהפטור פשעבד פפות לו הוא משום דקלב"מ במיתת העבד שהי' פפות ולא הי' יכול
לברוח וכן מוכרח הסוגיא דפ' ביצד הרגל עכ"ד הי' סבור הה"מ דהשגת הראב"ד אסיפא

דְּהַרְמָב"ם דְּעֶבֶד פְּפוֹת וּגְדֵי סְמוּךְ דְּפִטוּר וּע"ז קֵאֵי הַהֲשִׁגָּה אֲמַאי פְּטוּר הָא לָא הָוֵי טְמוּן וּכְאִילוּ הֶרְאָב"ד הֵבִין בְּכַוֵּנַת הֶרְמָב"ם דְּלֵהֲכִי פְטָרִי מִשּׁוּם טְמוּן וּלְכַף הַשִּׁיגוֹ דְּהֵכָא לָאו בְּטְמוּן אֵינְרִי וְאֲמַאי פְּטוּר וּלְזָה שְׁפִיר פְּתַב הֵה"מ דְּאִיפָּא טַעְמָא אַחֲרִינָא לְפִטוּר מִשּׁוּם דְּקֻלָּב"מ פְּדוּמֹכַח בְּסוּגְיִין וְלִכְּוֹן פְּתַב עַל דְּבָרֵי הֶרְאָב"ד שְׁנַעְלַם מְעִינְיוּ מֵהוּ אֵינּוּ יוֹדַע וְשִׁגְגָה הִיא בְּיָדוֹ בְּהַשְׁגַּת הֶרְאָב"ד דְּאֲרִישָׁא דְּמִלְתָּא דְּהַרְמָב"ם קֵאֵי בְּמַאי דְּלֵא חֲזִיבִי רַק בְּמִדְּלִיק בְּתוּךְ שְׂדֵה חֲבִירוֹ וּמִשּׁוּם שְׁכֹן דְּרָף בְּנֵי אָדָם כּו' וּע"ז הַשִּׁיגוֹ דְּהֵכָא לָאו בְּטְמוּן מֵינְרִי וְא"כ אִפִּי בְּמִדְּלִיק בְּשָׁלוֹ וְאִין דְּרָף בְּנֵי אָדָם לְפִשׁוֹת פֶּן נְמִי חֲזִיב וְהֶרְאָב"ד פְּשִׁיטַת ר"ת ס"ל וְזָה פְּשׁוּט וּבְעֵיקָר סְבַרְת הֶרְמָב"ם פְּכָר פְּתַבְנוּ דְּמִתְנִיתִין קְשִׁיתִי דְּאֲמַאי נְקִיט גְדֵי פְּפוֹת וּכְקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְגַם לְמַאי הַכּוֹנִים הֵךְ בְּבָא בְּאַמְצַע בֵּין מַחְלֻקְתָּ ר"י וְרַבְּנָן לְהוֹדְעָתָם וּלְכַף פִּירֵשׁ דְּהָוֵי פְּטוּן דְּמִסְתְּמָא הַגְּדִישׁ חוֹפָה עָלְיוּ עַד שְׁאִינוּ נִרְאָה פִּינוֹן שְׁהוּא פְּפוֹת וּבְזָה מִינְשֵׁב הַפֶּל גַּם מִש"כ הֵה"מ בְּרֵאשׁ דְּבָרָיו לְהַשְׁוֹת דַּעַת ר"ת לְהַרְמָב"ם ג"כ אֵינּוּ נִכּוֹן כַּמִּש"כ דְּדְבָרֵי הֶרְמָב"ם הֵמָּה הַפּוֹכִיִּים לְגַמְרֵי מְדַבְּרֵי ר"ת וְעֵינִין: שְׁם תּוֹס' ד"ה חֲצִיו דְּחֵרֵשׁ הֵן תִּימָא לר"י אִי חֲשִׁיב מְסִירָה לְחֵרֵשׁ פְּרוּחַ מְצוּיָה כּו' וְאוּר"י דְּלִמְ"ד אֲשׁוּ מִשּׁוּם חֲצִיו לָא מְחִיב אֶלְא בְּאֵשׁ שְׁיָכוּל לְהִזִּיק בְּרוּחַ מְצוּיָה הֶרְבֵּה וְקָרוּב לְנֹדָאֵי פְּעִין חֲצִיו כּו' אֲבָל לְמ"ד מִשּׁוּם מְמוּנֹו אַע"ג דְּלֵא מְזוּמָן פּוֹלֵי הָאֵי מְחִיב כּו' וְהַעוּלָה מְדַבְּרֵיהִי דְּשִׁלְשָׁה מִינֵי רוּחוֹת יֵשׁ רוּחַ מְצוּיָה הֶרְבֵּה דְּבִזָּה מְחִיב מְשִׁים חֲצִיו וְרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה כ"כ רַק דַּמ"מ הוּא שְׁכִיחַ וּבָא לְעֵיתִים וּבְזָה לִיפָּא מִשּׁוּם חֲצִיו אֲבָל מִשּׁוּם מְמוּנֹו חֲזִיב גַּם בְּזָה דְּשְׁכִיחַ לְפַעְמִים וְרוּחַ שְׁאִינוּ מְצוּיָה לְגַמְרֵי דְּבִזָּה אִפִּי מְשִׁים מְמוּנֹו לִיתָא וּבְאַמַּת שְׁגַם הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשָׁיו לְמַס' ב"ק ב'פ' הַכּוֹנֵס כ' ג"כ דג' מִינֵי רוּחוֹת יֵשׁ וְלָמַד פֶּן מְהִירוּשְׁלָמִי אֲבָל קִשָּׁה לִי עַל דְּבָרֵיהֶם דַּא"כ מַאי פְּרִיף לְקַמְן בְּסוּגְיִין לְמ"ד אֲשׁוּ מִשּׁוּם חֲצִיו טְמוּן בְּאֵשׁ דְּפִטְרֵי רַחֲמָנָא הִיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה וּדְחִיק לְאוּקְמִי בְּנִפְלָה גְּדַר שְׁלֵא מַחֲמַת דְּלִיקָה וּכְגוֹן שְׁהִי לוֹ לְגוֹדְרָה וְלֵא גְּדַרָה וְלְדַבְּרֵיהֶם בְּפִשְׁטוּת הו"ל לְאַשְׁכּוּחֵי בְּרוּחַ מְצִיעֵיתָא דְּמִשּׁוּם חֲצִיו לִיפָּא וּמִשּׁוּם מְמוּנֹו אִיפָּא וּבְעֵיקָר קוֹשְׁיַתָּם אֲפֻשֵׁר לוֹמַר דְּהַמְקִשָּׁה דְּלֵא יַדַע פְּלָל מְפִלוּגְתָּא דר"י ור"ל בְּגַחְלַת וְשִׁלְהֶבֶת וְהִי סְבוּר דְּעֵיקָר הַחִילוּק שְׁבִין אֲשׁ לְשׁוּר הוּא מִשּׁוּם דְּאֵשׁ אֵינּוּ מְמוּנֹו וְעַל מַעֲשֵׂה הַחֵרֵשׁ אַף דְּהָוֵי פְּרוּחַ מְצוּיָה מ"מ לָא מְתַחֲזִיב בְּזָה מִשּׁוּם דְּחֵרֵשׁ אֲדַעְתִּי דְּנִפְשָׁיָה קַעֲבִיד דְּהָא חֵרֵשׁ יֵשׁ לוֹ דַּעַת קְצַת תַּדַע דְּהָא חֲשׁו"ק פְּשִׁירִין לְכַתּוּב הַגֵּט בְּגָדוּל עַע"ג פְּדָאֲמַרִּין בְּגִיטִין (כג) וְא"כ ע"כ שְׁיֵשׁ לוֹ דַּעַת קְצַת וּלְכַף מַעֲשֵׂה הַחֵרֵשׁ חֲשִׁיב פְּאִילוֹ גִטְלוֹ אָדָם בְּכַוֵּנָה וְהַדְּלִיק בּוֹ דְּנֹדָאֵי פְּטוּר בַּעַל הָאֵשׁ וּכְמִש"כ הַתּוֹס' ב'פ"ק (ו' א') ב'ד"ה לְאַתּוּיַי בּוֹר הַמַּתְגַּלְגַּל וְה"נ חֵרֵשׁ דְּאִית לִי דַּעַת קְצַת אֲמַרִּין דְּאֲדַעְתִּי דְּנִפְשָׁיָה קַעֲבִיד וְאֵינוּ מְתַחֲזִיב בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל חֵרֵשׁ וְלֵא דְּמִי לְכָלֵב שֶׁל אַחַר שְׁנִטְלָה הָאֵשׁ וְהַדְּלִיק בּוֹ דְּמִתְחִיב בַּעַל הַגַּחְלַת בְּשִׁלְאָ שְׁיַמַּר גַּחְלָתוֹ כְּדִפְרִיף לְקַמְן וְלִתְחִיב בַּעַל גַּחְלַת שְׁאִין לוֹ דַּעַת פְּלָל וּלְכַף פִּינוֹן דְּדַרְכּוֹ לְיִטְוֹל חֵרְרָה עִם הַגַּחְלַת תּוֹ חֲשִׁיב פְּרוּחַ מְצוּיָה וְהָוֵי פְּחֲצִיו דְּבַעַל גַּחְלַת אֲבָל חֵרֵשׁ דִּישׁ לוֹ דַּעַת קְצַת חֲשִׁבִין לִי לְעַנְיָן זֶה פְּעוּשָׁה בְּכַוֵּנָה וְאֵינוּ מְתַחֲזִיב עַל מַעֲשָׂיו דְּחֵרֵשׁ מִשָּׂא"כ בְּשׁוּר דְּהוּא מְמוּנֹו שְׁפִיר קְמַתְחִיב עַל נְזִקֵי מְמוּנֹו פֶּן הִיָּה סְבוּר הַמְקִשָּׁה וּלְכַף קְפָרִיף מִינְיָה לר"ל: וְעוֹד נִרְאָה דְּגַם לְפִי הָאֲמַת דְּמִיִּיתִין עֲלָה פְּלוּגְתָּא דר"י ור"ל בְּשִׁלְהֶבֶת דלר"י גַּם בְּשִׁלְהֶבֶת פְּטוּר נְמִי אִין הַטַּעַם דְּחֲשִׁיב שִׁלְהֶבֶת לר"י כְּמוֹ גַּחְלַת צר"ל וּמִשּׁוּם דְּלֵא בְּרִי הִזִּיקָא וּכְמִש"כ הַתּוֹס' דְּבְאַמַּת אִין טַעַם לְזָה דְּלָמָּה לֵא יְהִיָּה שִׁלְהֶבֶת בְּרִי הִזִּיקָא וְעוֹד דְּלִישְׁנָא

דצבֿתא דחרש קגרים ונדאי דלא משמע פן דמשום דלא ברי הַזיקא הוא דפֿטור רק
דצבֿתא דחרש קפֿטר לי' ועוד דבפ"ק אַמרינן ור"י דאמר אפי' מסר לו שלֿהבֿת דכֿונותי'
הָא בְשׁוּר מְוֹתֵר כּו' מ"ש הָא וּמ"ש הָא וּמְשַׁמַּע וְדַאי דְגַם לר"י מִקְלָתָא דְפְשִׁיטָא הִיא
דְשִׁלְהֶבֶת בְּרִי הַזִּיקָא וְהַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם הִקְשׁוּ תִימָא מֵאֵי קִשָּׁה לִיהָ הָא שְׁלֵהֶבֶת לר"י כְּמוֹ
גְחֻלַּת לר"ל וּבְשׁוּר קְשׁוּר כּו' יְכוּל לְהַעֲמִידוּ וְנִדְחָקוּ בְּזָה עֵי"ש לְכַף נִרְאָה דְגַם לר"י
מִקְלָתָא דְפְשִׁיטָא הִיא דְשִׁלְהֶבֶת הָיִי בְּרִי הַזִּיקָא וְהָא דְקִפְטֵר לִיהָ הִיא מְשׁוּם צְבֻתָא דְחַרְשׁ
וְהִינּוּ מְטַעְמָא דְכְּתִיבָנָא דְחַרְשׁ אֲדַעְתִּי' דְנִפְשִׁיהָ קַעֲבִיד מְשׁוּם דְאִית לִיהָ דַּעַת קִצָּת וּלְכַף
אִינוּ מְתַחֲיִיב בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל חַרְשׁ וְכִסְבֵּרַת הַמְקַשָּׁה רַק דְהַמְקַשָּׁה הִנֵּה סְבוּר דְהָא סְבָרָא
לִיהָא רַק בְּאֵשׁ שְׂאִינוּ מְמוֹנָו וְהִינּוּ מְשׁוּם דְלֹא יָדַע לְחַלֵּק בְּעַנְיָו אַחַר בֵּין אֵשׁ לְשׁוּר וּלְפִי
הָאָמַת אִית לִיהָ לר"י הָא סְבָרָא גַם בְּאֵשׁ שְׂהוּא מְמוֹנָו וּבְהָא סְבָרָא הוּא דְפְלִיגִי ר"י ור"ל
דּוֹר"ל חֲשִׁיב לְמַעֲשָׂיו שֶׁל חַרְשׁ פְּרוּחַ מְצוּיָה וְכִאֲלוּ נָטַל הָאֵשׁ כְּלָב שֶׁל אַחֲרִים וּלְכַף לֹא
קִפְטֵרְיָה ר"ל רַק בְּגַחֲלַת וּמְשׁוּם דְלֹא בְּרִי הַזִּיקָא אָבַל בְּשִׁלְהֶבֶת דְבְרֵי הַזִּיקָא חֲיִיב מְשׁוּם
דְהָיִי פְרוּחַ מְצוּיָה וּלר"י אִפִּי' בְּבְרֵי הַזִּיקָא נְמִי פֿטוּר בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל חַרְשׁ וְהִינּוּ דְקִאֲמַר
מ"ט צְבֻתָא דְחַרְשׁ קִגְרִים וְהָא דְקַמְחֲיִיב לר"י בְּגִנוּזָא סְלֵתָא וּשְׂרָגָא הִינּוּ מְשׁוּם דְמִיָּרִי
שְׁלֹא הוּלִיף הָאֵשׁ לְגַדִּישׁ רַק שְׁהִרְבָּה הַמְדוּרָה כ"כ עַד שְׁהִיתָה הוּלְכַת מַעֲצָמָה ע"י רוּחַ
מְצוּיָה וְכֵן פִּי' הַנ"י בִּפ' הַפּוֹנֵס עֵי"ש לְזָה וְדַאי דְדָמִי לְשׁוּרוֹ דְהָא עֵינְקֵר הַחֲלִיזִיק שְׂבִין
שׁוּר לְאֵשׁ לר"י הוּא מְשׁוּם שְׁהַשׁוּר הוּלֵף מַעֲצָמוֹ וְהָאֵשׁ הַחַרְשׁ מוּלִיכוּ וּא"כ בְּגִנוּזָא סְלֵתָא
וּשְׂרָגָא דְמִיָּרִי נְמִי שְׁהַאֵשׁ הוּלֵף מַעֲצָמוֹ לְפִי פִי' הַנ"י תּוֹ הָיִי כְשׁוּרוֹ וְאֵף דָּאֵם הַחַרְשׁ לֹא
הִנֵּה מַגְדִּיל הַמְדוּרָה לֹא הִנֵּה הוּלֵף מַעֲצָמוֹ וּא"כ סוּף סוּף צְבֻתָא דְחַרְשׁ קִגְרִים מ"מ פִּינוּ
דְעֵינְקֵר הַנִּזְנָק נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ פ"י הַלִּיכַת הָאֵשׁ בְּרוּחַ מְצוּיָה הוּא הָיִי כְשׁוּרוֹ וְלֹא אַמְרִינוּ בְּיָה
צְבֻתָא דְחַרְשׁ קִגְרִים אֵף קִשָּׁה דִּלְפ"ז גַּם בְּשׁוּר קְשׁוּר וּבוּר מְפִסָּה נְמִי הוּא לר"י לְחִיּוּבֵי
דְהָא שׁוּר קְשׁוּר וּבוּר מְכֻסָּה דְעַבִּיד לְנִתּוּקֵי וּלְנִתּוּרֵי ע"י חַרְשׁ דְמִי מִמֶּשׁ לְגִנוּזָא סְלֵתָא
וּשְׂרָגָא דְתַחֲחִילַת הַמַּעֲשָׂה הִיא ע"י חַרְשׁ וְסוּפוֹ הוּלֵף מַעֲצָמוֹ וּא"כ כְּמוֹ דְמַחֲיִיב לר"י
בְּגִנוּזָא סְלֵתָא וּשְׂרָגָא כְּמוֹ כֵן הוּא לְחִיּוּבֵי בְשׁוּר קְשׁוּר וּבוּר מְכֻסָּה וּלְעֵיל בִּפ"ק מְשַׁמַּע
דְלֹא מְחֲיִיב לר"י רַק בְּשׁוּר מְוֹתֵר וּבוּר מְגוּלָה דְהָא אַמְרִינוּ דְכֿוֹנְתִיָה לר"י בְּשׁוּר מְוֹתֵר
וּבוּר מְגוּלָה מ"ש הָא וּמ"ש הָא וּי"ל דַּע"כ לֹא קִאֲמַרִינוּ לְעֵיל דְכֿוֹנְתִיָה לר"י בְּשׁוּר
מְוֹתֵר וּבוּר מְגוּלָה אֵלָא לְפּוּם סְבֵרַת הַמְקַשָּׁה דְלֹא יָדַע אֲפִתִי לְחַלֵּק בֵּין צְבֻתָא דְחַרְשׁ
קִגְרִים וּבֵין הוּלֵף מַעֲצָמוֹ וּלְכַף נְקִיט בְּדָמִי לִיהָ דְשִׁלְהֶבֶת בְּרִי הַזִּיקָא וְשׁוּר מְוֹתֵר נְמִי
בְּרִי הַזִּיקָא אָבַל לְפִי הַמְסַקְנָא דְמַסְקִינוּ לְחַלֵּק בֵּין צְבֻתָא דְחַרְשׁ קִגְרִים אוּ לֹא אַה"נ דְגַם
בְּשׁוּר קְשׁוּר וּבוּר מְכֻסָּה נְמִי חֲיִיב לר"י כְּמוֹ בְּגִנוּזָא סְלֵתָא וּשְׂרָגָא וּכְדִאֲמַרְוּ וְהִכִּי נְמִי
מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְכָאן דְכְּתִבוּ אָבַל אֵי מְמוֹנָו הָיִי הוּא חֲיִיב אֵף הִכָּא שְׂאִין הַזִּיקוּ
מְצוּיָה כ"כ כְּמוֹ שׁוּר דְדַרְכּוֹ לְאַנְתּוּקֵי ע"י חַרְשׁ עכ"ל וְהָא זָה הָיִי רַק לר"ל וְלִיכָּא לְמִימַר
דְמַדְר"ל אֲדַר"ל קְפֵרִיף דְהָא אִשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנָו נְמִי ר"ל קִאֲמַר לָהּ דְהָא בְּגַמ' סְתָם קְפֵרִיף
אֵלָא לְמ"ד אִשׁוּ מְשׁוּם מְמוֹנָו כּו' וּמְשַׁמַּע דְיִהִיָּה מִי שְׁיִהִיָּה הָא מ"ד קִשְׂיָא עָלָיו מְהָא
דֹּא"ל"כ הוּא לְהַגְמ' לְהַבִּיא דְבְרֵי ר"ל דְלְעֵיל וּלְמַפְרָף עָלָיו מְדִידִיָּה אֲדִידִיָּה וְעוֹד דְהָא
הַתּוֹס' קִיָּמִי לְפְרוּשֵׁי סְבֵרַת הַמְקַשָּׁה וְהַמְקַשָּׁה אֲפִתִי לֹא יָדַע כְּלָל מְהָא דּוֹר"ל דְלְעֵיל דְהָא
זָהוּ שְׁחִידֵשׁ לוֹ הַתְּרַצֵּן לָאו אִיְתַמַּר עָלָה וְקַמִּיָּתִי פְלוּגְתָא דּוֹר"ל וְר"ל אֵלָא ע"כ דּוֹס"ל
לְהַתּוֹס' דְזָה הִיא לְכ"ע וְגַם ר"י מוֹדָה בְּזָה לְפִי הַמְסַקְנָא דְלְעֵיל וְכְמוֹ כֵן נֹאמַר גַּם לְפּוּם

מאי דתרצינו דלמסקנא גם לר"י חייב בשור קשור ובור מגולה ותו לא קשיא מידי ועיל:
דף כג ע"א בגמ' אלא למאן דאית ליה משום חציו אית לי נמי משום ממונו וכגון שהיה
לו לגודרה ולא גדר כו' וכי מאחר כו' מאי בינייהו איפא בינייהו לחייבו בד' דברים
הסוגיא בכאן תמיהא טובא וכמו שהקשו רש"י ותוס' דהמ"ל איפא בינייהו טובא והינינו
פולהו פירכי דלעיל דאצטרכינו לאוקמי לר"ל בשנינויא ולר"י אתי שפיר בלא הנה
שינויי דלעיל ונ"מ בינייהו לענין דינא טובא וגם איפא נ"מ לענין טמון דלר"י לא פטור
רק היכא דכלו חציו ולר"ל בכל ענין פטור ועוד דבכל הסוגיות דפרק הפונס לא משמע
פלל לחלק בפטורא דטמון בין היכא דכלו לו חציו או לא פלו דבכל ענין פטור מטמון
ועוד דאמרינו שם אמר רב פהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של
חבירו דר' יהודה מחייב בטמון ורבנן פטרי אבל במדליק בשל חבירו ד"ה משלם פל מה
שבתוכו ומדחילק בין מדליק בתוך שלו למדליק בתוך של חבירו ולא חילק במדליק
בתוך שלו גופי' בין היכא דנפלה גדר להיכא דלא נפלה ש"מ דלא ס"ל להנה חלוקי פלל
גם הרמב"ם לא חילק פלל בטמון בין היכא דכלו חציו להיכא דלא פלו חציו וכבר הקשה
עליו הה"מ ועי' ביש"ש שהאריך להקשות פן ודבריו נכונים בזה והעיקר בזה ג"כ כמו
שכתב היש"ש דהרי"ף והרמב"ם תפסו לעיקר פהו לשנא שנשטמט מפי' רש"י שלפנינו
והלשון הובא בתקמת שלמה וגם בספר שיטה מקובצת ועל אותו לשון כתב רש"י ולשון
ראשון נראה עיקר וגם בריש סוגיין שפי' רש"י וקס"ד דנ"מ להיכא דהדליק בגחלת
שאינו שלו זה שכתב רש"י בלשון קס"ד דמשמע דלפי המסקנא אינו פן הא נמי משום
הו לשנא כמש"כ המפרשים אלא שמה שכ' היש"ש בפירושא דהו לשנא דהכי קאמר
דמאן דאית לי משום חציו אית לי נמי משום ממונו פלומ' דהוא לגמרי ס"ל כר"ל דאינו
חייב רק משום ממונו ולא משום חציו רק דזהו במדליק בעצמו שהוא ממונו דאז הוא
דאינו חייב רק משום ממונו ולא משום חציו אבל באש דגמל או דכלב שאינו ממונו בזה
הוא דפליגי ר"י ור"ל דלר"י חייב עכ"פ משום חציו היכא דליכא משום ממונו ולר"ל
פטור לגמרי ובפירושא דשמעתין צ"ל לפי זה דהו קושיא דטמון היכי משפחת לה
מתרצא מי' במאי דאמר מאן דאית ליה משום חציו אית לי משום ממונו דמעשה תו
אתיא שפיר לר"י כמו לר"ל והא דמסיק וכגון שהי' לו לגודרה ולא גדרה לא לתרצי
הו קושיא דטמון היכי משפחת לה קאתי דהו קושיא מתרצא שפיר בלא"ה רק לפום
מאי דקבעי למימר מעיקרא דלענין גלוי נמי לפטור היכא דכלו חציו בנפלה גדר שלא
מחמת דליקה לזה קאמר עתה דלפי המסקנא אינו פן אלא דגם בזה חייב דנהי דכלו חציו
מ"מ אית בי' משום ממונו וכגון שהי' לו לגודרה כו' דבלא"ה מאי הני לי' למיעבד דאנוס
הוא זהו תוכן פנונתו בקצרה והעולה מדבריו לדינא דעל אש פלבו או של גמלו דלאו
ממונו הוא וחייב משום חציו חייב גם על נזקי טמון ובמדליק בעצמו דאית בי' משום
ממונו הו ליכא משום חציו ופטור מטמון וכן מסיק שם בעצמו לדינא בסוף דבריו והוא
תמוה לענ"ד טובא יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ואנה השכל שיגזור פן דאש דלאו
ממונו יהי' חמור מאש דממונו ועוד דלפי דבריו אמאי חייב בד' דברים באש של עצמו
פינן דבהו אש לית ביה משום חציו רק משום ממונא לחוד והוא שם נדחק בזה הרבה
עיי"ש מש"כ בזה ומה שהכריחו להיש"ש לפרושי פן הוא בכדי דהנה פירכות דפרכינו
לעיל לר"ל ואוקימנא בשנינויא ולר"י הנה אתי שפיר בלא הנה שינויי יהי' קאי פן גם לפי

המסקנא והיגו בכדי לתרוצי דברי הרי"ף והרמב"ם שלא הביאו מהנה שינויי דמשנינו
לר"ל פלום בהלכותיהם ונמצא דלדבריו לא מתנישבא פלל הך קושיא דהמ"ל איפא
ביניהו כל הני שינויי דלעיל וכמו שהקשו רש"י והוספת וא"כ לא תיקן בפירושו פלל
בישוב לשון הסוגיא: לכה נלענ"ד דהעיקר בפירושא דהך לשנא הוא כמש"כ בשיטה
מקובצת בשם ה"ר ר' ישעיה דה"ק מאן דאית ליה משום חציו מודה נמי דאינו חייב רק
היכא דהוי ממונו אבל היכא דאינו ממונו לית ביה נמי משום חציו וטעמא דמלתא משום
שאין חציו גמורים וכמו שאמר ר"ל חציו מפחו קאזיל האי לאו מפחו קאזיל ולכה היכא
דלא הוי ממונו מודה ר"י דלית ביה משום חציו רק היכא דהוא ממונו בהא הוא דס"ל
לר"י דמצטרף לזה גם חייב חציו ונ"מ לענין ד' דברים ונמצא דר"י אית ליה פירתי חציו
וממונו והיכא דליתא לחציו חייב משום ממונו לחוד אבל היכא דליתא לממונו לא
מחייבין לי גם משום חציו ולר"ל לית ליה משום חציו פלל ואינו חייב רק משום ממונו
בלבד ולכה פטור מד' דברים וכן הוא בקצרה בשיטה מקובצת ובפירושא דשמעתין
דטמון דפטר רחמנא היכי משפחת לה אלא מאן דאית ליה משום חציו כו' יתפרש גם
לפי פירושא דנא כמו שהוא לפי מהרש"ל דהך קושיא דטמון באש היכי משפחת לה
מתרצא מיד במאי דאמר אלא מאן דאית לי משום חציו אית לי נמי משום ממונו ואף
דלפי פירושינו איפא בזה גם משום חציו מ"מ פיון דמשום חציו לחוד גם ר"י מודה
דאינו חייב רק בצירוף ממונו א"כ תו לא קשיא מטמון פלל דפטר משום דבממונו מצינו
כמה חילוקי דינים וכמש"כ התוס' ועד כאן לא פרכינן לעיל טמון באש דפטר רחמנא
היכי משפחת לה אלא לפום מאי דהוי ס"ד מעיקרא דר"י לא בעי פלל שיהי' ממונו וא"כ
ע"כ דס"ל לר"י דהוי חציו גמורים כמו אדם המזיק לכה שפיר קפריה אמאי יזיה פטור
מטמון דבאדם המזיק לא חלק הכתוב פלל בתשלומי נזקו וכמש"כ התוס' אבל לפום מאי
דמסקינן דלר"י נמי לא הוי חציו גמורים ואינו מתחייב משום חציו רק היכא דהוי ממונו
תו לא קשיא מטמון פלל דשפיר איפא למפטרין כמו שחלק הכתוב בנזקי ממונו בהרבה
דברים והא דמסיק וכגון שהי' לו לגודרה ולא גדרה יתפרש ג"כ כמו שהוא לפי פי'
היש"ש דכלפי יה שאמר לעיל א"ה לענין גלוי גמי פלו לו חיציו לכה קאמר דהשתא
דמסקינן דגם ר"י אית לי משום ממונו א"כ גם לר"י חייב עכ"פ בגלוי היכא דהיה לו
לגודרה ולא גדרה ובהכי סלקא סוגיא דשמעתין שפיר דמעתה פל הנה קושיות שהקשה
הש"ס לר"ל קשיין גם לר"י לפום מאי דס"ל דבעינן נמי שיהיה ממונו ולכה גם לר"י
צריכין לכל הני שנוייא דלעיל דמשנינו לר"ל וא"כ ליכא ביניהו שום חילוקי דינים
מהנה שינויי דמשנינו לעיל ולכה שפיר פריה הגמ' מאי ביניהו והוצרה לשנויי דאיפא
ביניהו ד' דברים ומאי דקשיא לי להיש"ש מפסקי הרמב"ם שלא הביא בהלכותיו הנה
שינויי דמשנינו לר"ל נלענ"ד דגם זה אינו קשה דכבר כתבנו לעיל לפרש דבריו בפסקא
דהפלב שנטל חררה והיא האמת הברור בדבריו דוודאי דדבריו הם דברי הר"ח ממש
ואיך שיתפרשו דברי הר"ח יתפרשו גם דבריו אם פדברינו ואם שלא פדברינו ולפי
פירושינו שם נמצא דבאמת הביא לאוקימתא דתרונייהו עיי"ש ודו"ק וא"כ תו אין עליו
שום טענה פלל מהך פסקא: ומה שכתב הרמב"ם בפסקא דגמל טעון פשתן ח"ל גמל
שטעון פשתן ועובר בר"ה ונכנס פשתנו לתוך החנות כו' בעל הגמל חייב מפני שהרבה
במשוי בין שעמדה בהמה בין שלא עמדה עכ"ל ולא הביא לאוקימתא דר"ל דאוקמא

במסכסכת ובעמדה להטיל מימיה דווקא נלענ"ד דס"ל להרמב"ם דהא דאמרין לעיל רישא בעל גמל חייב דלא הנה לי' לאפוש' בטעינה סיפא חנווני חייב דלא איבעי לי' לאנוחי גרו מבחוץ הוא תירוץ באפי' נפש' דבאמת פירוש הסוגיא כם דחוק קצת בין לפמש"כ התוס' שם ובין לפי מש"כ לעיל לכה"ס"ל להרמב"ם דהוא תירוץ באפי' נפש' דמעשה תי לא צריכין למאי דאוקימנא מעיקרא דמירי במסכסכת ובעמדה להטיל מימיה אלא אפי' באינה מסכסכת חייב בעל הגמל פיון שפשע והרבה בטעינה עד שגכנס לתוך החנות א"כ תו הוי ממונו ממש וכמו אם הדליק בידו קיסם מאש של חבירו ודאי דהו נקרא האי אש ממונו א"כ ה"נ פיון שפשע בהרבה במשוי"כ עד שגכנס לחנותו של חבירו א"כ הו הוי אשו ממש ועדיף טפי מאש של כלבו דשינה בו דין צרורות לר"י וכמש"כ לעיל משום דכאן הוי אשו ממש וכ"כ הפני יהושע בסוף דבריו דכאן בגמל הוי אשו ממש רק דדבריו קשים כי הוא כתב פן בשקלא וטרין דשמעתין וא"כ קשה אם נאמר דהוי אשו ממש א"כ אמאי צריכין לפרש במסכסכת ובשמעתין פיון דהוי אשו ממש ובאשו חייב אף באינו מסכסכת אלא ע"כ צ"ל דלא הוי אשו ממש אמנם לפי מה שכתבתי א"ש דבאמת דבשקלא וטרין דשמעתין ודאי דסבר דלא הוי אשו ממש אף במסקנא נדינן מזה ומתצינן רישא בעל הגמל פשע וא"כ הוי אשו ממש ודו"ק וא"כ תו לא צריכין לומר דמירי במסכסכת ובעמדה כו' ואפשר דהוא הוי גרים פן ואב"א רישא כו' ולכה"ש פיר כתב הרמב"ם בין שמעמדה בין שלא עמדה ואין שום טענה עליו: גם בהך פוסקא דהמדליק גדיש לא הביא לאוקימתא דאוקימנא לריש לקיש דמירי בהצית בגופו של עבד משום דלר' יוחנן פיון דאמר דחייב משים חציו וחייב בד' דברים אם פן קלב"מ אף היכא דלא הצית בגופו של עבד דנהי דאית ליה דאינו חייב רק היכא דהוי ממונו מכל מקום פיון דהוי ג"כ חציו וחייב בד' דברים אם פן קלב"מ ולכה"ש פטור אפי' בלא הצית בגופו של עבד ובאמת דהוי מצי הש"ס למימר איכא בינייהו לענין דין זה רק שזה נכלל בזה דהיינו הך מלתא ממש דכיון דחשביון לי' כמזיק בידים לענין ד' דברים א"כ ממילא דהוי פהורגו בידים וקלב"מ ובזה עלו פל פסקי הרמב"ם על נכון בסיעתא דשמיא ובאמת שפי' הסוגיא דכגון שהיה לו לגזרה הוא דחוק קצת לפי' זה אבל מ"מ ראיות ברורות נתנו עדיהן ויצדקו וכמש"כ מהרש"ל וגם פי במאי דפריה מאי בינייהו הוא מרווח לפי פי' זה טובא לכה"ש מחנורתא פהאי פירושא ועיין היטב בכל זה: שם בגמ' ולחייב בעל גחלת ברש"י שלפנינו הגירסא וקס"ד דגחלת דחד וחררה וגדיש דחד ומהרש"ל הגיה עליו דצ"ל דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד ולא ידעתי מי הכריחו לזה להגיה בדברי רש"י בחנם ואדרבה הגירסא שלפנינו בדברי רש"י היא מיושרת טפי דלפי גירסת מהרש"ל קשה מאי דקאמר ולחייב בעל גחלת דלמי יתחייב פיון דהוא עצמו בעל הגדיש וע"כ צ"ל דהאי לישנא לאו דווקא וכמש"כ התוס' דהפנונה הוא שיפטר בעל הפלב מחלקו של בעל גחלת וזה מבואר הדיוק אבל לפום גירסא דידן ברש"י אתי שפיר בפשיטות טפי ואי משום דהוי קשה ליה איך משפחת לה בכה"ג דיהי' הגחלת וחררה של שני בני אדם דהא מסתמא בעל החררה הוא האופה החררה בתנורו וא"כ הוא ממילא גם בעל הגחלת גם זה אינו פלום דשפיר משפחת לה שאפה בבית של אחרים ובבית האופה וכדומה וכן הוא להדיא בשיטה מקובצת פגירסא דילן דרש"י וקמפרש לה שאפאה בביתהאופה וכן פירש הרמב"ד הביאו הרשב"א בחידושו עיי"ש וכן הוא

בתשובות דברי ריבנות סי' קפ"ג עיי"ש לכה העיקר פגירסא דילן ברש"י שלפנינו ומש"כ רש"י קס"ד הוא לאו דווקא פדאשפחן בכמה דוכתי שכ' רש"י קס"ד וגם לפי האמת פן הוא או דיותר יש להגיה וקס"ד דגחלת דחד ותררה דחד וגדיש דחד והוא נכון טפי אלא דמה שרצה בספר שיטה מקובצת ליישב ע"פ זה קושיות התוס' על רש"י בסוגיון דלעיל באיבעיא דמתגלגל שהקשו שם על פירש"י דקמפרש דהאיבעיא הוא אי בתר לקיחה אזלינן אי בתר אכילה דהא בכאן פשיטא לי' להגמ' דאזלינן בתר אכילה ולא בתר לקיחה דאמרין אי דאכלה בגדיש דעלמא הא בעינן ובער בשדה אחר וליכא אפ"ג דהלקיחה היתה פחצר הניזק עיי"ש בתוס' אמנם לפי גירסא זו אתיא שפיר דמייירי דגחלת דחד ותררה וגדיש דחד ותררה הי' ברשות של בעל הגחלת נמצא דאף הלקיחה לא היתה ברשותו של הניזק לכה שפיר קפריד אי דאכלה בגדיש דעלמא פטור דבעינן ובפר כו' משום דנמצא דהאכילה והלקיחה הפל היתה שלא ברשות הניזק אבל היכא דהלקיחה היתה ברשות הניזק שפיר קמיבעי לן ע"כ תנרף תירוצו הא ודאי לימא דהא קיי"ל לקמן (מ"ח) דהיכא דהכניס פירות לחצר חבירו ונכנס שור של אחר ואכלן חייב בעל השור משום דכיון שהכניס ברשות הני לי' כחצירו ממש וא"כ ה"נ כיון שהכניס בעל התררה לרשות של בעל הגחלת א"כ תו הני כחצירו וא"כ הדק"ל דאמאי פטור באכלי בגדיש דעלמא כיון שהלקיחה היתה ברשות הניזק אלא ע"כ דלא אזלינן בתר לקיחה וקושיא זו איכא לאקשוני ג"כ על פי הרמב"ד הביאו הרשב"א לקמן גבי תפשוט דפי פרה פחצר הניזק דמי ונ"ל והרמב"ד פי' דתררה זו לא נטלה מרשות הניזק אלא מרשות בעל הגחלת וכמו שפיתבנו למעלה ומשום כך אמר ש"מ דפי פרה פחצר הניזק דמי דכשנטלה הפלב זה לא נטלה מרשות הניזק אלא מרשות אחר עכ"ל וגם לדבריו קשה דהא כיון שהכניס לרשות בעל הגחלת תו הני פחצר הניזק (ואין לומר דמייירי שהכניס התררה לרשות בעל הגחלת שלא ברשות בעל הגחלת דזה אינו דא"כ אמאי פריד וליחייב בעל הגחלת דלפ"ז אמאי חייב בעל הגחלת דהא הוא לא עביד ולא מידי דאילולי התררה בנדאי לא היתה נוטל הפלב את הגחלת לבדה בלתי התררה ועל התררה הא איהו לא קמחייב כיון שזה הכניס שלא ברשות וא"כ מאי קפריד וליחייב נמי בעל הגחלת אלא ע"כ צ"ל דמייירי שהכניס ברשותו של בעל הגחלת כגון שהוא אופה והכניס חררתו לרשותו שהוא יאפה לו ולכה קמחייב על שלא שמרה וא"כ הדק"ל דהא הני רשות הניזק ממש וכדכתבנא] ואין לומר דאע"ג דזה הכניס לרשות בעל הגחלת שלא ברשות מ"מ חייב בשמירתה וכהא דאמרין לקמן (דף מ"ח) הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונפר בו בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בחקי החצר ובעל החצר חייב בנזקי הבור אע"ג דאמרי' איש בור ולא שור בור הך פינון דאית לה למלוני ולא קא מלי' כמאן דכריה דמי אלמא דאע"ג דהוא לא עשה הבור מ"מ הנה לו לסנותמו כיון דברשותו הוא הבור וא"כ ה"נ דנהי דזה הכניס שלא ברשות בעל הגחלת את התררה לרשותו מ"מ חייב בעל הגחלת בשמירתה דזה אינו דלא דמיא להתם פלל דהתם הני טעמא כמו שפי' רש"י שם בד"ה הך פינון דאית ליה למלוני' כו' ונ"ל וכי אפקר בתר הכי הני נותן תקלה בר"ה עכ"ל ולכה שפיר חייב בעל החצר משום דלא הני ליה לאפקוריה ואם רצה להפקיר הנה לו למלונייה וכיון דלא מלי' והפקירו הני נותן תקלה בר"ה ואיהו קעביד התקלה משא"כ כאן דאילולי התררה לא היתה נוטל הפלב את הגחלת

רק דע"י התררה נטל את הגחלת וא"כ בעל התררה הוא דקעביד התקלה וכוונדאי דבעל הגחלת פטור מכלום וא"כ קשה דמאי פריה וליחייב בעל הגחלת ודו"ק וצ"ע: שם תוס' ד"ה תפשוט דפי פרה פתצר הניזק כו' וקמייבצי ליה אם הושיט פירות בפי פרה חש"ו דלאו בני תשלומין נינהו עכ"ד ומשמע מדבריהם דאם הושיט לה פקח ליפא למייבצי מידי משום דהפקח חייב ולא בעל הפרה וכ"כ לה הרא"ש בסוגיין ולקמן גבי מאי דביצי למפשט משיסה בו את הפלב ושיסה בו ע הנחש פירשו התוס' עצמם דמייירי אפ"ל בתחב לתוף פיו של הפלב או הנחש וא"כ דבריהם סתרי אהדדי ואין לומר דדווקא בהושיט פירות לפי פרה הוא דמחייב המושיט אי הוי בר תשלומין משום דפירות אורחיה דפרה למכלינהו דהא הוי שן דאורחיה הוא ולכך פיון שהושיט לתוף פיה רבוודאי האכל אותם פיון דאורחיה בכך לכך הר פאילו קליא בנורא משא"כ בשיסה בו את הפלב ונשה אותו דנשיכה תולדה דקרן היא דלאו אורחיה הוא ולכך אפ"ל תחביד חבירו לתוף פיו של פלב מ"מ אינו דבר ברור שישפנו דהא לאו אורחיה הוא ולכך פטור המושיט אף דהוא בר תשלומין משום דלא הוי פאילו קליא בנורא פיון דאינו פרי שישפנו דזה אינו דהא תני גמי ההם נחש ונחש אורחיה בכך כמו דתנינו במתניתין דפ"ק דנחש מועד לעולם והיינו לנשיכה וא"כ הוא דמי לגמרי להושיט לתוף פיה של פרה והוי לן לחיובי המושיט (ותמהני מהרב בתו"ח שכתב לפרש לפי דרכו דמשסה הוי קרן עיי"ש במש"כ וז"א דנחש נודאי דהוי שן ודו"ק) וגם אין לומר דלקמן מייירי שהמשסה הוא לאו בר תשלומין דגם ז"א דא"כ למאי הני הברייתא פטורא דהמשסה פיון דלאו בר תשלימין הוא אלא ע"כ מייירי במשסה דהוא בר תשלומין והדק"ל וצ"ל דדעת התוס' לחייב המושיט לאו משום דהוי פאילו קליא בנורא אלא משום דכיון דאגביה קניא ונעשה פשלו ומחוייב בהשבה מעלייתא משא"כ גבי משסה דאף אם תחב לתוף פיו מפל מקום פיון דלא שייך בזה למימר פיון דאגביה קניא לכך פטור המושיט אף אם הוא בר תשלומין וכ"כ בחידושי גלאנטי ונכון הוא: שם ע"ב תוס' בד"ה שיהיו התנוקות ממשמשין ולא בא ר"מ למעט שלא תועיל חזרה שלשה ימים אלא השמיענו דאפ"ל ביום אחד פעמים דאיפא חזרה עכ"ד ואינו מוכרח פלל דברונחא איפא למימר אפכא דחזרה זו שיהיו התנוקות ממשמשין עדיפא טובא מהך חזרה דג' ימים וכן נראה להדיא מדברי הרמב"ם בפ"ו מה' מ"ה ז' שלא כתב רק חזרה זו דתנוקות ממשמשין בו ועוד דכ' שם ה' ח' גבי מועד לשבתות חינו מועד לימות החול ונ"ל ומאימת הוי חזרתו משמשמשו בו התנוקות בו ביום שהיא מועד לו ולא יהיה מזיק נזק שהועד לו עכ"ל הרי להדיא אף דבמתניתין קתני עלה מאימת הוי חזרהו משחזור בו ג' ימי שבתות והרמב"ם שינה מלשון המשנה וכתב החזרה דתנוקות ממשמשין בו והיינו משום דס"ל להרמב"ם דמתניתין דברי ר"י הוא ואנן קיי"ל כר"מ בחזרה ולכך כתב הך דתנוקות ממשמשין בו שהוא כדברי ר"מ ואם איתא כדברי התוס' דלר"מ גמי מהני חזרה דג' ימים נא היה לו לשנות מלשון המשנה שאין זה מדרכו אלא נודאי מדשינה מלשון המשנה ש"מ דס"ל דלר"מ דוקא חזרה זו דתנוקות מהני אכל חזרה דג' ימים לא מהני פלל וכ"כ ה"ה"מ שם ה' ח' בכוננת הרמב"ם: והרב בישי"ש כתב להוכיח כדברי התוס' מהא דלקמן (ל"ז א') דאמרי' שם ורב זביד אמר לך רישא אחזרה קאי פגון דהוי מועד לאדם ומועד לבהמה ונהדר ביה מבהמה דקאי גבי בהמה תלתא זמני ולא נגח ע"כ הרי דבתלתא זמני הוי חזרה גם לר"מ דהא התם

סְתָמָא דְמַתְנִיתִין וּמִסְתָּמָא ר"מ הִיא וְעוֹד מְדַתְנִי סִיפָא אָמְרוּ לוֹ לר"י מְפָלֵל דְרִישָׁא לָאו ר"י הוּא וְכֵן פִּי שָׁם הָר"ן ע"כ דְבָרֵי הַיִּש"ש בְּקֶצֶרָה וּלְפַעַנ"ד אִין זֶה הַפֶּרֶת פְּלֵל דְעַד פֶּאן לָא קְאָמְרִינוּ בְּכָל דְנוֹכְתָא מְדַסִּיפָא הַאי תַּנָּא מְפָלֵל דְרִישָׁא לָאו הַאי תַּנָּא פִּינוּ דְתַנָּא דְסִיפָא לְאַפְלוּגִי אֲתִי מִשָּׂא"כ הֵכָא דר"י לָא אֲתָא לְאַפְלוּגִי עַל תַּנָּא דְרִישָׁא פְּלֵל רַב דְבָנִי הַיְשִׁיבָה שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ לְדִידָךְ אִיךָ יְהִיָּה הַדִּין בְּמוֹעֵד לְשַׁבְּתוֹת וְאִינוּ מוֹעֵד לַיְמוֹת הַחֹול א"כ אֲדַרְבֵּה מִשְׁמַע טְפִי פְּשֻטָא דְלִשְׁנָא דְמַתְנִיתִין דְגַם רִישָׁא ר"י קְאָמַר לָהּ וּלְכֶךָ שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה הָרִי שְׁהִיָּה מוֹעֵד לְשַׁבְּתוֹת כּו' מַה יְהִיָּה דִינוּ לְדִידָךְ וְדוֹגְמָתוֹ בִּיבְמוֹת (ס"ג ב') בְּן עֲזַאי אוֹמַר כּו' אָמְרוּ לוֹ לְכֹן עֲזַאי וְאִם שְׁשָׁם מְפֹרֶשׁ בְּרִישָׁא דְבָרֵי בֶן עֲזַאי מ"מ יִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹרֶשׁ מְדַאָמְרוּ לוֹ בְּסִיפָא מְפָלֵל דְהַרִישָׁא הוּא הוּא הָאוֹמַר דָּאִי לָא אֲיִירִי ר' יְהוּדָה בְּרִישָׁא א"כ לְמָאן אָמְרוּ לוֹ הֵן אֲמַת שְׁגַם הַנ"י פְּתַב בְּדָבָרֵי הַיִּש"ש דְרִישָׁא ר"מ הִיא וְלֹא יָרַד לְמַה שְׁפַתְבְּנוּ אִיךָ מְדַבְרֵי הַנ"י שָׁם מוֹכַח לְהַדְיָא דס"ל פְּהַרְמְב"ם דְלר"מ לָא מְהֵנִי חֲזַרָה דג' יָמִים שְׁכ' שָׁם וְנ"ל וּמִשׁו"ה בְּעוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה הַשְׁתָּא לר"י וְלָא לר"מ דְכּוֹלָה מַתְנִיתִין סְתָמָא ר"מ תַּנָּא לָהּ וְאַפ"ה שְׁבָקִי ר"מ וּבְעוּ לר"י מְשׁוּם דְשְׁמַעִי לִיָּה דְמַהֲנִי יָמִים לְחֲזַרָה כְּמוֹ לְהַעֲדָאָה בְּעוּ מִיָּנִיָּה פִּינוּ דְמַהֲנִי חֲזַרָה שְׁלִשָּׁה יָמִים לְמִסְתַּר הַעֲדָאָה גְמוּרָה לְדִידָךְ הָרִי שְׁהוּא מוֹעֵד לְשַׁבְּתוֹת וְאִינוּ מוֹעֵד לַיְמוֹת הַחֹול שְׁבַנְתִּים מַהוּ מִי אָמְרִינוּ פִּינוּ דְחֲזִי בַיְמוֹת הַחֹול שְׁבַנְתִּים וְלֹא נִגַח סֵתַר לְהוּ לְשַׁבְּתוֹת דְכִינוּ דְמַהֲנִי חֲזַרָה דג' יָמִים לְמִסְתַּר הַעֲדָאָה גְמוּרָה כ"ש דְמַהֲנִי לְמִסְתַּר מְקַצֵּת יָמֵי הַעֲדָאָה עכ"ל הַנ"י הָרִי מוֹכַח לְהַדְיָא מְדַבְרֵי דְלר"מ לָא מְהֵנִי חֲזַרָה שְׁל ג' יָמִים דָּאִי ס"ד דְלִידִידָה כ"ש דְמַהֲנִי א"כ הַדָּק"ל דְאִמְאִי קְבַעוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לר"י וְלָא קְבַעִי לר"מ דְהָא לְדִידִידָה נְמִי מְהֵנִי חֲזַרָה ג' יָמִים אֲלָא ע"כ דְלִידִידָה לָא מְהֵנִי חֲזַרָה ג' יָמִים רַב דְנוֹקָא שְׁיָהֵן הַתִּינוּקוֹת מְמַשְׁמָשִׁין וְאִינוּ נוֹגַח וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם מְמַאי דְמַסִּיק וְכַגוֹן שְׁיָהֵן הַתִּינוּקוֹת מְמַשְׁמָשִׁין בּוּ בְאוֹתָן שַׁבְּתוֹת וְאִינוּ נוֹגַח דְקִי"ל כר"י דְאָמַר תָּם מְשִׁיָּהֵן הַתִּינוּקוֹת כּו' אֲלָא שְׁדַבְרֵי שָׁם מְגוּמְמִים קֶצֶת וְצָרִיכִים תִּיקוֹן וְכצ"ל וְלִידִידוֹן הָוִי חֲזַרְתּוּ כְּגוֹן וְכו' וּבְחִידוּשֵׁי אֲנָשֵׁי שָׁם רָצָה לְהַגִּיהַ אוֹ כְּגוֹן שְׁיָהֵן הַתִּינוּקוֹת ור"ל דְתַרְנוּנֵיהוּ מְהֵנִי לר"מ לְחֲזַרָה אוֹ הָא אוֹ הָא וְלֹא דַק דָּא"כ יְהִיוּ דְבָרֵי סוֹתְרִים לְמַש"כ לְעִי מִיָּנִי דְלר"מ לָא מְהֵנִי ג' יָמִים אֲלָא דְצָרִיךְ לְהַגִּיהַ ע"ד מַה שְׁפַתְבְּנוּ וְאע"ג דְבְּסוּגִיָּין הִבִּיא הַנ"י בְּשָׁם הָרָא"ש וְהַרִיטְב"א דְלר"מ מְהֵנִי חֲזַרָה דג' יָמִים וְכְדָבָרֵי הַתּוֹס' בַּע"כ צ"ל דְכָאוּ הִבִּיא לְדַעְתָּם אֲבָל לִי לָא ס"ל פְּנוֹתֵיהוּ אֲלָא כְּמַש"כ שְׁמִדְנוּקָא חֲזַרָה דְתִינוּקוֹת הוּא דְמַהֲנִי לר"מ וְכְהַרְמְב"ם וְא"כ הַיִּש"ש נְקִיט לִי כַהֲנ"י בְּמַקְצֵת דְבָרֵי וְלֹא בְּכּוֹלֵן דְבְּמַאי דְכַתְּבַת דְרִישָׁא ר"מ נְקִיט פְּנוֹתֵי אֲבָל בְּמַאי דְמַדִּיק הַנ"י דְלר"מ לָא מְהֵנִי חֲזַרָה דג' יָמִים דְמִשׁו"ה קְבַעוּ לר"י וְלָא לר"מ בְּזָה לָא ס"ל פְּנוֹתֵי וְהִינוּ מְשׁוּם דְמַדְרַב זְבִיד מוֹכַח אִיפְכָא וְלַעֲנ"ד נִרְאָה ג"כ לְתַפְנוֹס פְּדַבְרֵי הַנ"י בְּמַקְצָתוֹ וְלֹא בְּכּוֹלוֹ אֲלָא שְׁהוּא בְּהִיפּוּף מְדַבְרֵי הַיִּש"ש דְבְּמַאי דְכַתְּבַת דְרִישָׁא סְתָמָא ר"מ הִיא בְּזָה לָא נ"ל פְּנוֹתֵי דְאֲדַרְבֵּה מְדַאָמְרוּ לוֹ לר' יְהוּדָה מְפָלֵל דְגַם רִישָׁא ר"י הִיא דָּאל"כ לְמָאן אָמְרוּ אֲלָא ש"מ דְבְּרִישָׁא אֲיִירִי בִי ר"י וּלְכֶךָ מִיתּוֹקֵם שְׁפִיר לִשְׁנָא דְאָמְרוּ לוֹ וּבְמַאי דְנִרְאָה מְדַבְרֵי הַנ"י דְשָׁם דְלר"י לָא מְהֵנִי לִי חֲזַרָה דג' יָמִים בְּזָה נ"ל פְּנוֹתֵי מְפִנִי שְׁפֵן הוּא בְּבִירוֹר דַּעַת הַרְמְב"ם וְכְדַכְתִּיבְנָא וְעִיָּין: שָׁם בַּא"ד וְשְׁלִשָּׁה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד נִרְאָה דָּאִין מוֹעִיל לְדִידִי לְחֲזַרָה אַעפ"י שְׁמוֹעִיל לְהַעֲדָאָה דַּה"נ אֲשַׁפְּחוּ לר"ש דְבַג"פ הָוִי מוֹעֵד וּבְחֲזַרָה בְּעִי ג' יָמִים עכ"ד דְבְּרִיהֶם בְּכָאן אִינָם מוֹכְבִּים פְּל הַצְּנוּרָה דְמַאי

מִיִּיתוּ מִדֶּר"ש פִּינּוֹן דִּלְר"ש לָא מְהֵנִי גַם תְּנִירָה דְתִינּוּקוֹת וּלְכַף לָא מְהֵנִי ג"כ ג"פ אָבֵל לר"מ דְּמְהֵנִי תְנִירָה דְתִינּוּקוֹת א"כ אֶפְשָׁר דְּג' פְּעָמִים נְמִי מְהֵנִי וְעוֹד אֲדַמְיִיתוּ מִדֶּר"ש נִינְתִי מִדֶּר' יוֹסִי אִיפְכָא דְהָא ס"ל לר"י דְלִהְעֵדָא בְּעֵינָן ג' יָמִים וְלִתְנִירָה סְגִי בְּמָה שְׁהִתִּינּוּקוֹת כּו' הָרִי דְקִיל לִי תְנִירָה מְהֵעֵדָא וְא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם ר"מ ס"ל בְּזֵה פְּנוֹתִי דְקִיל לִי תְנִירָה מְהֵעֵדָא לְכַף נִלְעַנ"ד לְהִגִּיהַ בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּמָקוֹם מִילַת נִרְאָה מִילַת אֶפְשָׁר וְכַצ"ל וְג' פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד אֶפְשָׁר דְּאִינוּ מוֹעִיל לְדִידִן דֵּה"נ אֶשְׁפַּחַן לר"ש דְתְנִירָה חֲמוּר מְהֵעֵדָא וְא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם ר"מ ס"ל בְּהָא מְלֵתָא פְּנוֹתִי דִּר"ש אָבֵל לָא שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' מְשׁוּם דְּבְרִירָא לְהוּ הָךְ מְלֵתָא רַק דְרַף סְפַק אֲמָרוּ פִּן כְּנִלְעַנ"ד פְּשוּט מִיְהוּ כֹּל זֶה הוּא לְדַבְרֵיהֶם אָבֵל לְדִינָא כְּבָר פְּתַבְנוּ לְעִיל דְנִרְאָה עֵיקָר פְּדַעַת הֶרְמַב"ם דִּלְר"מ לָא מְהֵנִי רַק תְּנִירָה דְתִינּוּקוֹת וְאֶפְי' ג' יָמִים לָא מְהֵנִי וּמְכַש"כ ג' פְּעָמִים וְעֵינָן: שָׁם תּוֹס' ד"ה וְלֹא שְׁמַרְנוּ פִּי בְּקוּנְטֵרְס דְלִרְבָּא בְּפַעַם שְׁלִישִׁית חֲזִיב נ"ש אַעפ"י שְׁלֹא יִדְעוּ הַבְּעָלִים מִתְחִילָה וְאִינוּ נִרְאָה דְנִהוּעַד בְּבַעְלֵי פְתִיב וְאַח"כ אִם לָא יִשְׁמַרְנוּ מְשַׁלֵּם נ"ש כּו' וְא"כ אֶפִּי אִי לִינְעוּדֵי תוֹרָא נְמִי צָרִיף שְׂיִדְעוּ הַבְּעָלִים תְּחִילָה כּו' וְלֹא יִשְׁלְמוּ בְּעָלִים נ"ש עַד נְגִיחָה רְבִיעִית וְרַש"י עֲצָמוּ חֲזוּר בּוּ מְשׁוּם דְּבְרִישׁ חֲזַקַת הַבְּתִימִים קְאָמַר סְתָמָא דְגַמ' אִי מָה שׁוּר הַמוֹעֵד עַד נְגִיחָה ד' לָא מְחֲזִיב עַכ"ל הִנֵּה מָה שְׁכַתְּבוּ דְלִרְבָּא נְמִי עַד נְגִיחָה ד' לָא קְמַחֲזִיב וְדֵאִי דְהֶאֱמַת פִּן הוּא מְשׁוּם דְּהִכִּי מְשַׁמַּע סְתָמָא דְגַמ' בְּב"ב וְגַם הֶרְשֵׁב"א כ' לְהָךְ רֵאִי מְסַתְמָא דְתַלְמוּדָא דִּפ' חֲזַקַת וְכֵן יִרְאָה מִדְּבְרֵי הֶרְמַב"ם עֵי"ש וְדו"ק אָבֵל מָה שְׁהוֹסִיפוּ עוֹד לְהִבִּיא רֵאִי מְלִשְׁנָא דְקִרָא דְנִהוּעַד בְּבַעְלֵי וְאַח"כ לָא יִשְׁמַרְנוּ וְהוֹכִיחוּ מִזֵּה דְגַם לְמ"ד לִינְעוּדֵי תוֹרָא בְּעֵינָן נְמִי שְׂיִדְעַ עַכ"כ פ' קוֹדֵם נְגִיחָה רְבִיעִית דְּבִלֵּא"ה אִינוּ חֲזִיב גַּם אִי לִינְעוּדֵי תוֹרָא וּמְחַמַּת זֶה הַנּוֹקְשָׁה לְהֶם בְּסוּגִיָּא דְלִקְמָן בִּפ' ד' וְה' דְּפִרְיָה וְכִי מֵאַחַר דְּמַתָּם קְטִלִינָן לִי מוֹעֵד הִכִּי מְשַׁפְּחַת לֵה וּמְשַׁנֵּי כְּגוֹן שְׁהוּזְמוּ זוּמְמִי זוּמְמִין וְכִרְיָה הַנִּיחָא אִי לִינְעוּדֵי תוֹרָא שְׁפִיר אֶלָּא אִי לִינְעוּדֵי גְבָרָא הָא מְצִי אֲמַר לָא יִדְעָנָא הַשְׁתָּא הוּא דְקַמְסִדֵּי בִי וּלְפִירוּשָׁם גַּם אִי לִינְעוּדֵי תוֹרָא נְמִי לָא אֲתִי שְׁפִיר פִּינּוֹן דַּעַכ"כ בְּעֵי לִידְעַ מְקוֹדֵם וְנִדְחָקוּ מְאוֹד בְּזֵה כְּמַש"כ בְּעֲצָמָם דֵּה"מ לְמִפְרָף הַנִּיחָא לְמ"ד גּוֹמְרִין דִּינוּ שְׁל שׁוּר שְׁלֹא בְּפִנּוּ כּו' וְזֶה דְחוּק וְתִירוּצוֹ שְׁל ר"ת וְדֵאִי דְקִשָּׁה טוֹבָא וְכִמוּ שְׁהַקְשָׁה עָלָיו הִיש"ש בִּפ' וְה' מְסוּגִינָן דְּכָרִיתוֹת (כֵּד א) דְּאֲמָרִינוּ הֵתָם שׁוּר הַנְּסַקֵּל שְׁהוּזְמוּ עַדְיוּ כֹּל הַמְחֲזִיק בּוּ זָכָה מְשׁוּם דְּאֶפְקוּרֵי קְמַפְקָר לִי ש"מ דְּאִינוּ חָשׁוּב כְּשִׁלּוֹ גַם בְּסוּגִינָן בְּבָרֵי תָא דְלִקְמָן דְּנִמְצָא כַּת שְׁלִישִׁית זוּמְמַת כְּלוֹן חֲזִיבִין דְּאֲמָרִינוּ עֲלָה דְלִינְעוּדֵי תוֹרָא נִיחָא קִשְׁיָא טוֹבָא לְדַבְרֵיהֶם דְּהָא עַדְיָן לָא נִתְחֲזִיבוּ הַבְּעָלִים כְּלוּם עַד נְגִיחָה ד' וְאִמְאִי יִתְחֲזִיבוּ לְשַׁלֵּם וּמָה שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' בְּזֵה דִּמ"מ הֵן חֲזִיבִין לְשַׁלֵּם נ"ש עַל מָה שְׂיִגַּח אַח"כ פִּינּוֹן דְּעַל פִּיָּהֶם נַעֲשֶׂה מוֹעֵד הוּא רְחוּק מְאוֹד דְּהָא אִין הַעֲדִים מְשַׁלְמִין עַד שְׂיִגְמַר הַדִּין עַל פִּיָּהֶם וְהִינּוּ לְחֲזִיב אֵת הַמְעֵידִין עָלָיו וְא"כ מֵאִי גָמַר דִּין שְׂיִיף בְּמָה שְׁלֹא נִגַּח עַדְיָן וְלֹא מְסַתְּבַר כֹּלֵל לְמִימַר דְּזֵהוּ גּוֹפִי' מִיִּקְרִי גָמַר דִּין בְּמָה שְׁנַעֲשֶׂה מוֹעֵד עַל פִּיָּהֶם דְּהָא אֶכְתִּי פִּינּוֹן דְּלֹא נִתְחֲזִיב מִיָּדִי א"כ מָה יִשְׁלְמוּ דְּהָא רְשׁוּת בְּיַד הַבְּעָלִים לְשׁוּחַטוּ כְּדִאֲמָרִינוּ אִין לּוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סְפִין אוֹ לְשׁוּמְרוּ שְׁמִירָה מְעוֹלָה שְׁלֹא נִגַּח עוֹד וְא"כ אֶכְתִּי לָא חֲזִיבוּהוּ מִיָּדִי וְתִירוּצָם הַשְּׁנִי נְמִי דְחוּק וְכִמוּ שִׁכ' הִיש"ש עֵי"ש וְכָל זֶה הֶכְרִיחָם לְפִי מֵאִי דְאַסְקוּ דְּגַם אִי לִינְעוּדֵי תוֹרָא נְמִי בְּעֵינָן עַכ"כ פ' שְׂיִדְעַ מְקוֹדֵם קוֹדֵם נְגִיחָה ד' אָבֵל בְּאֲמַת אִין דְּבְרֵיהֶם מְכַרְחִין בְּזֵה כֹּלֵל דְּנָהִי דְּבִמְאִי דְאַסְקוּ דְּגַם לְרְבָּא בְּעֵינָן נְגִיחָה ד' נִימָא כְּדַבְרֵיהֶם מְשׁוּם דְּהִכִּין

משמע פשטא דסוגיא דב"ב ולכך רש"י עצמו חזר בי אכל במאי דהעלו דבעינו שידע מקודם בזה לא מוכח בסוגיא דב"ב פלוג דגם אם נימא דלא בעינו שידיעהו מקודם מפל מקום אתי שפיר הא דלא מחייב עד נגיחה ד' דווקא והיגו משום דלא אמרינו דהעדתו וחיובו באין פאחד רק דחיובו מתחיל אחד העדתו וכדאמרינו שם ואידך כי לא נגח אמאי לחייב אכל לעולם אימא לה דלא בעינו שידעו הבעלים מזה מקודם פיון דלא בעינו ליעודי גברא רק ליעודי תורא ומקא דאין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני הבעלים גם פן אין פאן ראיה פלל דהא דבעינו בפני הבעלים לאו משום דבעינו ידיעתו מקודם אלא משום דאין מקבלין עדית אלא בפני בעל דין ובלא הבעלים אין פאן שום קבלת עדות וממילא דלא נעשה מועד אכל בפני הבעלים ברונקא נוכל לומר דגם אם פאו העדים אחר נגיחה ד' נמי מהני לעשותו מועד בג' פעמים הראשונים ולחייבו נ"ש על נגיחה ד' אף של ידעו בו הבעלים מקודם וא"כ לא נשאר להם להתוס' שום ראיה בזה רק מאי דילפי לה פן מפשטא דלשנא דקרא דכתיב והועד בבועלו ואח"כ לא ישמרנו ואני תמה דאטו אנו ניקו ונדרוש לקראי ונילף מינייהו כפי העולה מפשוטן במאי דלא מצינו לחכמי התלמוד בזה דבר ועוד דהא לרבא דדריש להך דולא ישמרנו לנגיחה שלישית א"כ ע"כ דלא ישמרנו הוא קודם לזה ועוד לא הוי כפשטיה דקרא ועוד דאטו והועד משמעו שידעו בזה הבעלים הא עיקר קרא דהועד אתי דבעינו שיעידו בו בפני הבעלים ולא לידעתו וגם בבאו העדים אחר נגיחה ד' נמי בעינו שיעידו בפני הבעלים דווקא ולזה אתי הך קרא אכל לעולם אימא לה דלא בעינו שידעו מקודם ואין לומר דכוונתם הוא מדקפיד קרא בזה שיעידו בפני הבעלים דווקא מה שאינו פן בשאר דיני ממונות דמקבלין עדות גם שלא בפני בע"ד היכא דהוא זקן או חולה או שרוצים עדיו לילה למדה"י וכאן בעינו בפני הבעלים דווקא ש"מ דטעמא דקרא הוא משום דבעינו שידע מקודם וכמש"כ הנ"י בשמעתין עיי"ש.

אף גם זה אינו פלוג דאטו אנו כר' שמעון קי"ל דדריש לטעמי דקראי הא לית הלכתא כר"ש בקא גם מלשון התוס' נראה דלא פונו לזה פלל רק דעיקר ראיתם הוא מדכתיב והועד ואח"כ ולא ישמרנו וכבר פתבנו דהא ודאי לאו דווקא הוא פלל דהא חזינו לי' לרבא דמוקי ליה לנגיחה שלישית וא"כ הוא ע"כ מקודם לא הועד לכה נלענ"ד פשוט דגם דלא מתחייב עד נגיחה ד' וכדברי התוס' מ"מ לא בעינו פלל ידיעת הבעלים מקודם אי אמרינו ליעודי תורא ובזה לא יהיה עוד שום קושיא פלל דכי היכי דפירש רש"י לסוגיא על נגיחה שלישית כמו כן נוכל לפרושי הפל שבאו העדים אחר נגיחה ד' ובעל נגיחה רביעית הביאן רק דהנגיחה רביעית היא אמת ולא הונו עדיו ועדות השני פיתות ראשונות הוא שהונו ובהכי סלקא פירושא דשמעתין שפיר כמו לפירש"י בסוגיא ודו"ק ואין להביא ראיה לדברי התוס' מסוגיא דלקמן דפריה סתמא דהש"ס וכי מאחר דמתם קטלינו לי' מועד היכי משפחת לה ומשמע שם דהקושיא היא בין למ"ד ליעודי תורא ובין למ"ד ליעודי גברא דמדקאמר בטר הכי הניחא למ"ד ליעודי תורא אתי שפיר ומשמע דמעיקרא הוי קשיא לי' גם אי ליעודי תורא ואם איתא פדבריו דלא בעינו ידיעת הבעלים מקודם פלל א"כ לא קשיא מידי למ"ד ליעודי תורא דשפיר משפחת נה שבאו פל העדים אחר נגיחה ד' (וכן הקשה בפ"י דאמאי הקשו התוס' לפירושם מסוגיא זו דהא אדרבה מההיא סוגיא מוכח פדבריהם והיגו מהמקשה דפריה למרנוייהו) אף גם

זה אינו ראיה פללית תדע דהא גם לדברי התוס' נמי קשיא מאי קאמר הניחא אי ליעודי תורא הא אי ליעודי תורא לא בעינן פלל להך שינויאי דזוממי זוממין ותפוק לי דלייעודי תורא בלא"ה אתי שפיר שפאו ג' פתות עדים בפעם אחד אחר נגיחה ג' וקודם לנגיחה ד' וקודם שגמרו לדינו נגח נגיחה ד' וכמש"כ בזוממי זוממין כמו כן יתיישב אליבן' גם בלא זוממי זוממין אלא ע"כ דצ"ל דהכי קאמר הגמ' הא הך שינויא דמשנית אינו ניחא רק אי ליעודי תורא ולדידיה בלא"ה ניחא וא"צ לזה וא"כ שינויא דידך אינו צריף פלל וכן הוא בשיטה מקובצת עיי"ש (דזהו התירוץ הנכון לדברי התוס' ובחנם טרחו בזה המפרשים) וא"כ גם לדברינו אתי שפיר דשפיר נוכל לומר דקושית הגמ' לא הוי רק למ"ד ליעודי גברא אבל ליעודי תורא לק"מ וזה הניחא דקאמר מתפרש ג"כ כמו שהיא להתוס' דר"ל דזה הנה ניחא למ"ד ליעודי הנרא רק דלדידיה אין אנו צריכין לזה דבלא"ה לק"מ אבל ליעודי גברא לא קמשנית מידי ועוד י"ל כמש"כ הפ"י דסתמא דמלתא עדים שקראו בשור שגר את הנפש אין משהין עדותן לאחר נגיחה ג' ימים משום דזריזין וזהירין להעיד מיד בכדי לבער הרע שלא ימית ח"ו עוד ולכך פריף שפיר בסתמא לתרונ' ויהו וגם לכי האמת נמי צריכין לשינויא דזוממי זוממין גם למ"ד ליעודי תורא וכל זה הוא פשוט ולכך גם התוס' עצמם לא הביאו ראיה לדבריהם מסוגיא דהתם מדברי המקשה וכיון שגם מסוגיא זו אין פאן ראיה לדבריהם א"כ ודאי דהעיקר בזה פרש"י דלמ"ד ליעודי תירא לא בעינן פלל דיעת הבועלים מקודם דהכי סלקא סוגיא דשמעתין שפיר בלי שום גמגום ואין צריף לכל מה שדחקו עצמם בתוס' בזה ואף אם נאמר דסוגיא דלקמן דחיקא קצת לדברינו [הגם שלדעתו אין פאן דוחק יותר מלפי' התוס' דהא מלתא שפכתבו התוס' דבעוד שלא נגמר דינו נגח נגיחה ד' זה אינו מפני ש בגמ' רק דזה ידעין ע"כ מסברא פשוטה וא"כ גם לפי' התוס' נמי לא קשה פלל למ"ד ליעודי תורא משום דאיפא לאוקמי שפאו פל הנ' פיתות יחד ובעוד שהיו עסוקים בדינו עד שלא נגמר נגח בבית בעלים דהא למ"ד גומרין דינו של שור שלא בפניו ה"נ דמקבלין עדות שלא בפניו דכיון דטעמא דמלתא הוא משום דשור לאו בר טענתא היא וכדאמרין לקמן (מ"ה א') א"כ מה לי גמר דין ומה לי קבלת העדות ועוד שפן מוכח שם בסוגיא להדיא דאל"כ אפתי תיקשה אף למ"ד גומרין לדינו של שור שלא בפניו דהוי מצי למימר הווינא מערקנא לי' שלא יקבלו עדות בפניו אלא ע"כ דלא שפא ודו"ק וא"כ גם להתוס' אין פאן נחוחתא יותר מלדברינו] מ"מ מוטב לנו לסבול דוחק זה מלענות עלינו את השמועות בחידושי הדינים היוצאים מתירוצי התוס' אשר אינם נראים לא מגמ' ולא מסתברא ועיין היטב בכל זה: שם ע"ב תוס' ד"ה המשפס פלכו כו' לא דמי לשור האצטדין שהאדם נלחם עמו להורגו עכ"ל יראה מדבריהם דהך שור האצטדין דתנינן לקמן דפטור לענן נזקין נמי אתמר וכן פתב בני"ש בשם קצת מפרשים ולענ"ד נראה עיקר בזה פדברי הריטב"א הביאו הנ"י דהך שור האצטדין לענן מיתה בלבד אתמר וכמו שהוא להדיא במתניתין שור האצטדין פטור ממיתה כו' וסברא גדולה היא לחנק בין מיתה לנזקין דבשלמא לענן מיתה דהיא חיובא על גוף השור בזה הוא דאמרין ו' שהוא אנוס בזה ע"י מה שלמדוהו לכך הוי כאנוס ואנוס רחמנא פטרי' וכן נמי לגבי מנבח פשר מהאי טעמא משום דאנוס הוא דכל הני המה חיובים על גוף השור ושפיר שייף למפטרין משום דאנוס הוא אבל לענן תשלומי נזקין דהוא חיובא דבעלים לא מסתבר למפטרין

בשביל זה שהוא מלמד לכה או שעושה פן ע"י אחרים דא"כ כל אחד ילמד שורו ליגח או שיסנו בתבירו ויפטר ומה בין זה להא דאמרי' בסוגין פיו דידעת בכלבך דמשפטי לא אבעי לך לאשהווי ואדרבה טפי יש לחייבו ביה משום שלימדוהו לכה אף דברי התוס' יש להם מקום בסוגיא דלעיל דאמרינן שם השיף בו את הנחש ר' יהודה מחייב וחקמים פוטרין ואמר רב אחא בר יעקב פשתמצי לומר לדברי ר' יהודה ארס נחש בין שיניו עומד לפיכה מכיש בסייף ונחש פטור לדברי חכמים ארס נחש מעצמו מקיא לפיכה נחש בסקילה ומכיש פטור ע"כ ובזה נדאי דקשה קושניית התוס' דאמאי הנחש בסקילה לדברי חכמים מ"ש משור האצטדין דאמרינן דפטור משום שהשור הוא אנוס פיון ש'מלמדין אותו לכה וא"כ ה"נ גבי נחש הא הוי הנחש אנוס פיון שאדם השיף אותו ונהי דהוא מקיא בעצמו את הארס מ"מ הא גם גבי שור הוא בעצמו נוגח מ"מ אמרינן דפטור משום שהאדם משסה אותו וא"כ גם גבי נחש הא האדם משסה אותו ולזה שפיר צריכינן למאי דמחלקי התוס' דשאני התם שהאדם נלחם עמו להורגו משא"כ גבי השיף בו את הנחש ובפירוש דברי התוס' הנה נראה לכאורה לפרש בכוננתם דהכי קאמרי פיון שהאדם נלחם עמו להורגו תו הוי כשיסהו בעצמו דאמרינן בסוגין דפטור אף זה אינו דא"כ מאי האי דאמרינן מ"ט כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור וא"ל רב פפא לרבא איתמר משמיה דר"ל פנותה למאי הוצרה ר"פ להביא ראיה לרבא מדברי ר"ל הלא משנה מפנרשת היא בשור האצטדין והתוס' עצמם הא לא סבירא להו לחנק בין מיתה לנזקין לכה ע"כ צ"ל בכוננתם דנלחם עמו להורגו גרע טפי משיסהו בעצמו וסבירא גדולה יש לחלק ביניהם ודו"ק: אף הרמב"ם נדאי דלא ס"ל החילוק שכתבו התוס' משום שהאדם נלחם עמו כו' ולא לכל הנה חילוקי שכתב הנ"י בשמעתין שהרי כתב בפ"י מה' נ"מ ה' ח' ו"ל המשסה פלב בתבירו והרגו אין הפלב נסקל וכן אם גרה בו בהמה או חיה והרגוהו אבל אם שיסה בו נחש ואפי' השיכו בו והרגו הנחש נסקל שארס הנחש שממית מעצמו מקיאו לפיכה זה האדם שהשיף בו פטור ממיתת ב"ד עכ"ל הרי להדיא מבואר בדבריו דגם גבי משסה פלבו כו' שאינו נלחם עמו להורגו אפ"ה קפטר ליה הרמב"ם ממיתה ועיקר החילוק לדידיה בין זה ובין נחש הוא משום פיון דמקיא מעצמו א"כ הנחש הוא עושה מעצמו את הפל משא"כ במשסה פלבו כו' דדמי למאי דאמר נן ארס נחש בין שיניו הוא עומד לדברי ר"י דהנחש פטור וה"נ דכונותיה גבי פלב וכל בהמה וחייה פיון דבונדאי יזיק ע"י שיסוי א"כ הפלב לא עביד מנפשיה פלום פמו שהוא מבואר פן בדבריו להדיא ולפ"ז בבבבין דהמשסה פלבו של חבירו בתבירו צ"ל ע"כ דס"ל להרמב"ם כמ"ש הנ"י בשם הריטב"א לחלק בין מיתה לנזקין וכמש"כ לעיל פיון דלית ליה להנה חילוקי שכ' התוס' והנ"י ומעתה מה שכתב הרמב"ם בפ"ב מה' נ"מ המשסה פלבו של חבירו כו' פטור מדיני אדם וחיוב דיניי שמים ובעל הפלב חייב ח"נ והג' עליו הראב"ד ואם מועד הוא חייב נ"ש ונראה דגם דעת הרמב"ם פן הוא ודלא כהה"מ שכתב ע"ז ו"ל ולי נראה שאפילו מועד אינו משלם רק ח"נ פיון שלא עשה פן מעצמו אלא ע"י שיסוי וכדאמרינן בשור האצטדין בדין מיתת אדם דפטור משום שצאמר פי יגח ולא שיגיחוהו אחרים אף פאן דינו פתם ואינו משלם רק ח"נ ולפיכה סתם רבינו עכ"ל ודבריו תמוהין דאי לשור האצטדין קמדמינו לה אם פן לפטר לגמרי ואפילו פתם נמי לא להוי דהא תם חייב מיתה ושור האצטדין פטור ממיתה אלא על פרוה דלא דמי לשור האצטדין וכמו שכתב שם

הריטב"א לחלק בין מיתה לנזקין ולכך שפיר כתב הראב"ד דאם מועד הוא משלם נזק שלם וגם הרמב"ם מודה בזה וכן כתב גם הי"ש בכוונת הרמב"ם אלא שכתב לחלק דשאני שור האיזטטדין דהוא אנום גמור לפי שהוא מלמד לכך ולכן גם לענין נזקין פטור והא נדאי ליהא דהא פבר פתבנו דברי הרמב"ם שבפ"י מה' נ"מ הלכה ח' שפתב להדיא דגם בהמשסה פלבו של חבירו פטור הפלג ממיתה והיינו ע"כ דיליף לה משור האיזטטדין ואם נאמר דשור האיזטטדין פטור גם מנזקין א"כ גם בהמשסה נמי הוי לן למפטריה אפי' בנזקין ועוד דאם איתא דשור האיזטטדין הוא אנוס טפי מהמשסה וכמש"כ הי"ש א"כ מנ"ל להרמב"ם למפטריה בהמשסה את הפלג ממיתה אלא ודאי דליתנהו לדברי הי"ש רק כמש"כ דס"ל להרמב"ם לחלק בין מיתה לנזקין וכמה שפתב הנ"י בשם הריטב"א: אלא שדברי הרמב"ם בפ"ו מה' נ"מ ה' ה' ש"כ ונ"ל שנונים שמשחקים בהם ומלמדו אותן ליגח זה את זה אינם מועדים זל"ז ואפי' המיתו את האדם אינם חייבים מיתה שפאמר כי יגח ולא שיגיחוהו צ"ע לפי"ז והה"מ פירשו לפי שיטתו אבל לפמש"כ קשה ובאמת השיג עליו הראב"ד שם ונ"ל א"א ולמה לא להוי כשור שהוא מועד לשופרות ועוד שפבר פסק למעלה המשכה פלבו של חבירו בחבירו חייב בעל הפלג עכ"ל וצ"ל בכוונתו דהתם מייירי שהשחוק הלז נעשה מדעת בעל השור המנוגח ולכך ודאי דכפעם ראשון ודאי דפטור בעל השור פינו דמדעת חבירו קעביד אמנם אם הרג ג' פעמים ה"א דיהא חייב בעל השור משום דאגלי מלתא שהשור הזה הוא מזיק לכך קמ"ל דמ"מ פטור ואף כי דחוק הוא בכוונתו אף שבקיה להרמב"ם דאיהו דחיק ומזיק אנפשיה כי בלא"ה אין שום הבנה לדבריו וביש"ש תירץ באופן אחר עיי"ש בדבריו והוא דחוק יותר נמצא דלענין דינא איכא שני שיטות לענין המשסה פלבו של חבירו בחבירו והרג או שאר בהמה חיה ועוף דלדברי התוס' הפלג חייב מיתה כמו בהשיה את הנחש ולדברי הרמב"ם הפלג פטור ממיתה כמו בשור האיזטטדין ולענין נזקין אין שום נ"מ בין שיטת התוס' לשיטת הרמב"ם דנהי דהתוס' השוו דין נזקין לדין מיתה והרמב"ם מחלק ביניהם מ"מ בהאי גיונא דס"ל להתוס' דפטור מנזקין היינו פשהאדם גלחם עמו בזה ודאי דגם הרמב"ם מודה דפטור ונדאי דלא עדיף משיסהו בעצמו ודו"ק: דף פה ע"ב בגמ' אמר רבא אמר קרא וכבסתם בגדיכם כו' כל טונמאות שאתם מטמאין במת לא יהיו פחוהין משבעה הקשו בתוספות ואם תאמר ולילף מקל וחומר כדמעיקרא ותירוץ דחוק וכמש"כ המפרשים ובתו"ח רצה להגיה אלא אמר רבא ונהדר ביה מג"ש רק דבאמת קאי על הקל וחומר וכן ראיתי בחידושי הרשב"א דאיכא מאן דמפרשי פוגם בלא גירסת אלא ולענ"ד נראה לומר בעיקר קושיא זו דלק"מ משום דהך קרא דיליף מיני' רבא להך מלתא דכל טונמאות לא יהי פחותין מז' מבואר בו בגדיכם וא"כ לא מציינן למילף מיני' רק לענין בגדים וכלים ואצטריף בבגדים גופניהו לענין הך דתנינן בריש מסכת אהלות שנים טמאים במת כו' שלשה טמאים במת כו' ועיי"ש בר"ש דהך ילפוטא איצטריכא שם גם נענין בגדים וכלים אבל מפץ דאינו נכלל בכלל בגדים וכמש"כ רש"י בסוגיין ליכא למילף מהך קרא מידי וזהו עצמו ג"כ פנונת רש"י במאי דפירש דהך הניחא דפריף הש"ס קאי אהקישא דמת לש"ז ולא פירש כפשוטו דקאי אג"ש דבגד ועור דמת ושרץ וכמו שהקשו המפרשים והיינו משום דס"ל לרש"י דליכא לפרושי דקאי אג"ש דבגד ועור דילפינו מת משרץ דהא בהך ג"ש ילפינו מפץ וא"כ ע"ז לא קמשני רבא מידי דהא

בְּהַר קָרָא דְנִקְיֵט רַבָּא פְּתִיב בִּי בְּגַדֵיכֶם וְאִ"כ אֶפְתִּי מִנִּ"ל לְמַפְּיָן דְּאִינוּ בְּכֻלָּל בְּגַד וְהִכְרִיחוּ לְרִשׁ"י פֶּן לֹמַר דְּבְּגַדֵיכֶם דְּנִקְיֵט בְּקָרָא דְּוֹנָא הוּא וְלִיפָּא לְמִילָף מִינֵי' מַפְּיָן דַּאֲל"כ הִיקְשָׁה קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' דִּילִיף מִק"ו פְּדַמְעִיקְרָא אֲלָא ע"כ דְּבְּגַדֵיכֶם דִּיוֹקָא הוּא וְלִיפָּא לְמִילָף מִינֵי' מַפְּיָן וְלִכְּה הִנְכְּרָחוּ לְפָרוּשֵׁי ג"כ דְּקָאֵי אַג"ש אֲבָל לְפִי מַאי דְּפִירִשׁ"י דְּקָאֵי אֶהְיֵי שְׂפִיר דְּהָא בְּהַר הִקְשִׁיא יִלְפִינֵן לְבו"ע וְא"כ שְׂכִיר יִלְפִינֵן לְהַ מְקָרָא דְּבְּגַדֵיכֶם דְּלָא יְהִי פְּחוּתִין מִז' וְכֵן נָמִי עוֹר וְכֻלִּים דְּכְתִיבָא בְּהִדְיָא בְּקָרָא נָמִי יִלְפִינֵן מְהֵן קָרָא דְּבְּגַדֵיכֶם מִשׁוּם דְּאִתְקוּשִׁי אִיתְקוּשׁ לְהִדְדִי בְּקָרָא אֲבָל מַפְּיָן דְּלָא פְּתִיב פְּלָל בְּקָרָא וְרַק מִק"ו הוּא דְּמִינֵיתִין לִי לְכָה לָא מְצִינֵן לְמִילְפִיָּה מְקָרָא דְּבְּגַדֵיכֶם: וְאִין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ תִּיקְשָׁה לְפִי הָאֵמֶת מִנִּ"ל דְּמַפְּיָן טָמֵא טוֹמְאָת ז' לְהַר מ"ד דְּדוֹן מִינָהּ וּמִינָהּ דְּבִזָּה כְּבָר פְּתָבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּהִדְרִינֵן לְהַק"ו דְּמַהֲשָׁתָא תוּ לָא מְצִינֵן לְמִימַר דְּאִתִּי ק"ו לְטוֹמְאָת עָרְב וְדִיו לְטוֹמְאָת ז' דְּהָא הַשְׁתָּא מִיפְּרָה ק"ו פִּינֵן דְּטוֹמְאָת עָרְב יְדַעִינֵן מִנִּ"ש אוּ דַהֲק"ו אִתִּי לְטוֹמְאָת עָרְב וּמְמִילָא דַּהֲג"ש הוּא ע"כ לְטוֹמְאָת ז' דְּבִלָּא"ה לְמַאי אִיפְּטִיקָא גַם אִין לְהַקְשׁוֹת לְפ"ז דַּא"כ אִמַּאי נְדִינֵן לְעֵיל מַהֲק"ו וְקַמְשַׁבְּשִׁינֵן לְהַבְּרִייתָא פִּינֵן דְּבָאֵמֶת צָרִיכִינֵן גַם לְהַק"ו א"כ נִימָא דְּהַבְּרִייתָא אִתְּיָא פְּפִשְׁטָהּ וְכִמוּ דְּמִינֵיתִי לְהַ לְעֵיל דְּזָה אִינוּ דַּע"כ הִנְצָרָה לְשַׁבְּשׁ הַבְּרִייתָא דַּאֲל"כ תִּיקְשָׁה מִהַבְּרִייתָא בְּהִיפּוּף לְמ"ד דוֹן מִינָהּ וְאִוקִי בְּאִתְרָא וְא"כ לְדִידִי' לָא צָרִיכִינֵן פְּלָל לְהַר ק"ו וְא"כ לְמַאי נְקִיט הַבְּרִייתָא פְּלָל הַק"ו פִּינֵן דְּבַק"ו לְחֹד לָא סְגִי וְע"ב דְּצָרִיכִינֵן נָמִי לְהַג"ש וְא"כ בְּג"ש לְחֹד סְגִי לְדִידִי' דַּס"ל דְּאִוקִי בְּאִתְרָא אֲבָל הַג"ש צָרִיכִינֵן לְתַרְוּנֵיהוּ רַק דְּמַר מוֹסִיף עֲלָהּ גַם בְּק"ו וְלִמַר לָא צָרִיף לְהַק"ו פְּלָל וְלִכְּה הִנְצָרָה הַגַּמ' לְשַׁבְּשׁ הַבְּרִייתָא פְּנ"ל פְּשׁוּט וְקָרוּב לְזָה הוּא בְּמַהֲרָמ"ל אֲלָא שְׁהוּא דְּרָהּ בְּדָרָהּ הַתּוֹס' דַּג"ש הָוִי פְּאִילוּ נְכַתֵּב בְּהִדְיָא וְק"ו הָוִי פְּלָא נְכַתֵּב בְּהִדְיָא וְהָרַף ג"ש דְּבַגו"ע הָוִי פְּלָא נְכַתֵּב בְּהִדְיָא פִּינֵן דְּמַפְּיָן ק"ו קְאִתְיָא וּבְזָה דְּכָרִיו מְבֹנְאָרִים לִינְשִׁב ג"כ קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' עַל פִּי פִירִשׁ"י וּלְפַמְש"כ מִינְשִׁב בְּפִשִׁיטוֹת טְפִי וְדו"ק: דָּרַף כּו ע"א תּוֹס' ד"ה וִיהָא אָדָם חֲזִיב בְּכּוֹפֵר וְד"ה עֲלִיו וְלָא עַל הָאָדָם עֵינֵן בְּמַש"כ לְעֵיל בְּסוּגִיָּא דְּאִשׁוּ מִשׁוּם חֲצִיו בְּדָרַף (כ"ב ב') בְּתוֹס' ד"ה אִילוּ קְטִיל הוֹרִי' עֲבָדָא מַה שְׁיִשׁ לְעֵינֵן בְּשְׁנֵי דִיבּוּרֵי תּוֹס' אֵלוּ: שְׁם בְּגַמ' אִיבְעִיָּא לְהוּ רְגֵל שְׁדָרְסָה כּו' פְּתָבוּ הַתּוֹס' תִּימָא מַאי מְסַפְקָא לִי פְּשִׁיטָא דְּקָרֵן חֲמִירָא מַה"ט כּו' וְעוֹד הִיכִי בְּעֵי לְמִילָף מְקָרֵן שְׁכּוֹן חֲזִיבָת בְּרַה"ר הִנָּה לְקוֹשְׁיֵיתָם הִרְאִשׁוּנָה הִי נִרְאָה לֹמַר דְּמְקָרֵן שְׁלָא בְּכּוֹנְנָה קְמִינֵיתִין לְהַ וְאַלִּיבָא דְּהַר מ"ד דַּס"ל דַּאֲעַפ"י שְׁאִין הַשׁוֹר בְּסִקִּלָּה אַפ"ה בְּעֵלִים מְשַׁלְמִין כּוֹפֵר וְכֵן קִי"ל לְדִינָא כְּמוֹ שְׁפִסְק הַרְמַב"ם לְקַמֵּן בַּפ' הַפְּרָה דְּהָא ע"כ דְּהַר אִיבְעִיָּא הוּא אִלִּיבָא דְּהַר מ"ד דְּהָא גַם כָּאֵן אִין הַשׁוֹר בְּסִקִּלָּה וְכַמְש"כ כֵּן לְהִדְיָא בְּשִׁיטָה מְקוּבְצָת וּבִיש"ש וְא"כ קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' מְעִיקְרָא לְק"מ אַף רִש"י בַּפ' הַפְּרָה (מ"ח ב') לָא פְּתָב כֵּן עֵינִישׁ וְשֵׁם יִתְבָּאֵר אִי"ה אֲבָל קוֹשְׁיֵיתִי הַשְּׁנִי' וְדַאי דְּקָשָׁה טוּבָא וּמַש"כ הִרְא"ש בְּזָה דְּעִיקָר הַאִיבְעִיָּא אִי עֲלִיו עַל הַשׁוֹר קְאָמַר וְאֲכַל מִיזִי דְּשׁוֹר קָאֵי גַם אֲשֵׁן וְרַגְלֵ אוּ עֲלִיו עַל קָרֵן דְּוֹנָא הוּא וְגַם שֵׁן וְרַגְלֵ אֲמַעֲטוּ לְהוּ מְעֲלִיו וְכּוֹנְנָתוּ בְּזָה בְּכַדִּי לִינְשִׁב קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' לָא נִתְקַרְרָה דְּעִתִּי בְּזָה חֲדָא דְּפִשְׁטָא דְּלִישְׁנָא דְּתַלְמוּדָא דְּקְאָמַר קָרֵן לָאו פִּינֵן דְּעִבִיד תְּרִי וְתַלְתָּא זִמְנֵי אוֹרְחִי' הוּא אוּ ה"נ אוֹרְחִי' הוּא דְּלָמָא כּו' וְדַאי דְּלָא מְשַׁמַּע כֵּן וְעוֹד דְּהַר קָרָא דְּעֲלִיו קְמִינֵיתִי הַש"ס לְמִיעוּטָא וְלָא לְרַבּוּיָא וְלְהִרְא"ש קָאֵי נָמִי לְרַבּוּיָא זָה אִינוּ מְתַקְבֵּל עַל הַדַּעַת פְּלָל וְצ"ע: שְׁם פִּינֵן דְּעִבִיד תְּרִי וְתַלְתָּא זִמְנֵי אוֹרְחִי' הוּא מְכָאֵן רַאִי'

למה שֶהביא מוהרמ"ל בְּשֵׁם גְּלִיוֹן לְעֵיל בְּסוּגְיָן דְּאִיזְהוּ תָּם (כ"ג ב') דְּלְדַבְּרֵי הַגְּלִיוֹן הַנֶּ"ל נִמְצָא דְּפִלּוּגְתָא דִּר' וְרִשְׁבֵּ"ג שְׁיִיךְ גַּם בְּשׂוֹר הַמוּעֵד וּלְר' גַּם בְּשׂוֹר הַמוּעֵד נִמְי בִּתְרֵי זִימְנֵי הָיָה חִזְקָה וּלְכַף שְׁפִיר קְאָמַר הַגַּמ' פֶּאן תְּרֵי וְחִלְתָּא זִימְנֵי ר"ל תְּרֵי לִר' וְחִלְתָּא לְרִשְׁבֵּ"ג אֲבָל לְמַש"כ הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה אִיזְהוּ מוּעֵד דְּפִלּוּגְתָא דִּר' וְרִשְׁבֵּ"ג לֹא שְׁיִיךְ פְּלִל בְּמוּעֵד דְּמַקְרְאֵי יְלַפִּינָן לְהוּ א"כ מֵאֵי תְּרֵי וְחִלְתָּא זִימְנֵי דְּנִקְוֵט הֵכָא פִּינָן דְּלִכּוּ"ע בְּפִחוֹת מִתְּלִתָּא לֹא הָיָה מוּעֵד וְזֵהוּ רֵאִי גְדוּלָה לְדַבְּרֵי הַגְּלִיוֹן וּבִלֵּא"ה נִמְי דְּבָרֵי הַגְּלִיוֹן מִיּוֹשְׁבֵימִים טְפֵי שֶׁם בְּסוּגְיָא וְעִינָן: שֶׁם בַּגַּמ' ת"ש הַכְּנִיס שׂוֹרוֹ כו' הַשׂוֹר בְּסִקִּילָה וּבְעֵלְיוֹ בֵּין תָּם וּבֵין מוּעֵד מְשַׁלֵּם פִּיפֵר שְׁלֵם כו' לֹא מְשׁוּם דְּסִבֵּר לֵה כו' יוֹסֵי הַגְּלִילֵי דְּאָמַר תָּם מְשַׁלֵּם חֲצֵי כּוֹפֵר כו' יָפָה הַקְּשָׁה בְּכָאן בְּסִפֵּר שְׁיִטָּה מְקַנְבָּצַת פִּינָן דְּאָמְרִינָן הַשׂוֹר בְּסִקִּילָה א"כ הֵיכִי אָמְרִינָן וּבְעֵלְיוֹ בֵּין תָּם וּבֵין מוּעֵד מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר שְׁלֵם הָא אָמְרִינָן לְעֵיל דְּמוּדָה ר"ט דֹּאֲעַפ"י שְׁמְשַׁלֵּם נ"ש מ"מ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם רַק מַגּוּפוֹ וְא"כ קְשָׁה בְּכָאן הֵבִיאוּהוּ לִב"ד וַיִּשְׁלֵם לָךְ פִּינָן דְּהַשׂוֹר בְּסִקִּילָה א"כ מֵמֵאֵי יִגְבֶּה הַכּוֹפֵר וְלַחֲנוּמֵר הַקּוֹשְׁיָא צ"ל דְּלִצְדָדִין קְתַנֵּי הַשׂוֹר בְּסִקִּילָה אִם נִגַח בְּכּוֹנְנָה וּבְעֵלְיוֹ בֵּין הֵם וּבֵין מוּעֵד מְשַׁלֵּם כ"ש אִם נִגַח שְׁלֹא בְּכּוֹנְנָה וְעִינָן: שֶׁם ע"ב תּוֹס' ד"ה הָאֵי מְבַעֵי לִי כו' וְא"ת דְּהֵכָא מְשַׁמַּע דְּצַעַר שְׁלֹא בְּמִקּוּם נִזְק פְּשׁוּט טְפֵי כו' וּבַפ' הַחֹבֵל מְשַׁמַּע אֵיפְכָא כו' וְחִירוּצָם דְּחֹק וּלְדִידֵי נִרְאָה פְּשׁוּט דִּלְק"מ מְשׁוּם דְּבִאֲמַת אֵיפָא סְבָרָא לְכָאן וּלְכָאן דִּישׁ פְּנִים לוֹמַר דְּצַעַר שְׁלֹא בְּמִקּוּם נִזְק לֹא חֲשִׁיבָא פְּלִל לְאֲשַׁתְּלוּמֵי עֵלְיוֹ רַק בְּמִקּוּם נִזְק אֵינְדִי דְּמְשַׁלֵּם אֲנִזְק מְשַׁלֵּם נִמְי אֲצַעַר וּכְמַש"כ רִש"י בַּפ' הַחֹבֵל בַּד"ה כִּי עֵי"ש וַיִּשׁ לוֹמַר נִמְי בְּהִיפּוּף דְּעַד פֶּאן לֹא קְמַחְיִיבִינָן לִי לְשִׁלּוּמֵי צַעַר אֲלֵא שְׁלֹא בְּמִקּוּם נִזְק פִּינָן דְּלִיכָא מִיַּדֵי אַחֲרִינָא אֲמֵאֵי לְחִיבּוֹ לְכַף קְמַשְׁלֵם צַעַר אֲבָל בְּמִקּוּם נִזְק פִּינָן דְּמַחְיִיב אֲנִזְק תּוֹ לֹא קְמַחְיִיב צַעַר וּמְשׁוּם דְּתַשְׁלוּמֵי נִזְק פּוֹטְרִתּוֹ נִמְי מְצַעַר וְלֹא שְׁיִימִינָן לְצַעַר בְּפִנֵי עֲצָמוֹ תַּדַּע דְּהָא לְפִי הָאֲמַת אֵיפָא תְּרֵי קְרֵאֵי לְזָה דְּצַעַר בְּמִקּוּם נִזְק נְפִיק מְפַצַּע תַּחַת פְּצַע כְּדֹאמְרִינָן בְּסוּגְיָן וְצַעַר שְׁלֹא בְּמִקּוּם נִזְק מְפִקִינָן בְּהַחֹבֵל מְקַרָא דְּכּוּיָה תַּחַת פּוּיָה כו' וְא"כ ע"כ צְרִיךְ לוֹמַר מְדֹאִי צְטָרְכוֹ תְּרֵי קְרֵאֵי לְזָה דְּחַד לֹא נְפִיק מֵאִידֵךְ וְהִינְיוֹ ע"כ כְּדַכְתִּיבְנָא מְשׁוּם דִּישׁ פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן פְּנ"ל פְּשׁוּט שֶׁם בַּגַּמ' אָמַר רַבָּה הֵיטָה אֲבָן מְוַנַּחַת לוֹ בְּחִיקוֹ וְלֹא הִפִּיר בָּהּ וְעַמַּד וְנִפְלָה כו' לְעַנְיָן עֶבֶד פְּלוּגְתָא דְּרִשְׁבֵּ"ג וְרַבְּנָן דְּתַנַּיָא הֵרִי שְׁהִי רַבּוֹ רּוֹפָא אָמַר כו' הַקְּשׁוֹ בְּתוֹס' דַּבַּפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין מוֹקֵי רַבְּנָן הָאֵי וְשַׁחְתָּה לְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעַי שְׁפַחְתּוֹ וְסִימָא עֲוָבֵר שְׁבַמְעִיָּה דְּפִטּוֹר מְשׁוּם שְׁלֹא נִתְפַּוּוֹן וְה"ל לֹא נִחְכּוּוֹן וְחִירְצוֹ דַּע"כ לֹא פְּטָרֵי רַבְּנָן הֵתָם אֲלֵא דֹאִיפָא תְּרֵי לְטִיבוּתָא אֲבָל הֵיכָא דֹאִיפָא חֲדָא לְטִיבוּתָא קְמַחְיִיבֵי רַבְּנָן עֵינָן בְּתוֹס' וְהֵרַמְב"ם בַּפ' ה' מֵה' עֶבְדִּים ה' י"א פֶּסֶק וַז"ל הַמְּפִיל אֶת שִׁינוֹ אוֹ סִימָא אֶת עֵינוֹ בְּלֹא פְּוּוּנָה פְּגוֹן שְׁזָרְק אֲבָן לְבַהֲמָה וּנְפִילָה בְּעֶבֶד וְהַפִּילָה אֶת שִׁינוֹ וְחִתְּכָה אֲצַבְעוֹ לֹא יֵצֵא לְחִירוֹת שְׁנֵאֲמַר אִם שָׁן עֶבְדוֹ אוֹ שָׁן אֲמָתוֹ יִפִּיל עַד שְׁיִתְפַּוּוֹן עַכ"ל וַיִּשׁ לְתַמּוּהָ עַל דְּבָרֵי דֹאִיף פְּטַר בְּהַפִּיל שְׁלֹא בְּכּוֹנְנָה הָא הוּא פֶּסֶק כַּת"ק דְּרִשְׁבֵּ"ג דְּהֵיכָא דְּאָמַר לְרַבּוֹ פְּחוּל לִי אֶת עֵינֵי שְׁיַחֲק בְּאֲדוֹן וַיֵּצֵא לְחִירוֹת וּלְפ"ז א"כ גַּם בְּהַפִּיל שְׁלֹא בְּכּוֹנְנָה ה"ל לְחִיבּוֹ וְאֲפִלּוּ לְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ג"כ לֹא פְּטָרִינָן אֲלֵא הֵיכָא דְּהָיָה תְּרֵי לְטִיבוּתָא אֲבָל הֵכָא בְּזָרְק לְבַהֲמָה וְנִפְלָה עַל הָעֶבֶד הָא לֹא הָיָה רַק חֲדָא לְטִיבוּתָא וּכְבָר הַרְגִישׁ בְּזָה בַּכ"מ וְחִירְצוֹ דְּלֹא ס"ל לְהֵרַמְב"ם פְּתִירוּצָם שֶׁל הַתּוֹס' מְשׁוּם דְּדְחֹק הוּא וּלְכַף ס"ל לְהֵרַמְב"ם דְּהַסְוִיָּוִת פְּלִיגָן אֲהֵדְדִי וּפֶסֶק פְּסוּגְיָא דְּקִדּוּשֵׁין מְשׁוּם דְּאֲתַמְרָא בְּזוֹנְקָתָא וְכֵן כ' הַגָּר"א בְּסִי רס"ז וְהִנֵּה לְכַאוּרָה

היא נ"ל דל"נ להך מלתא לומר דהסוגיות פליגן אהדדי גם להרמב"ם רק דס"ל להרמב"ם לחלק בין לא נתפנון פלל ובין היכא שנתפנון לדבר אחר דהיכא דנתפנון לד"א יש לפוטרו טפי מלא נתפנון פלל והיינו משום דבנתפנון לדבר אחר ועלתה בידו זה שלא בכונה הוי מתעסק כדאמרינן במס' שבת לענין נתפנון לתלוש ועלתה בידו מחובר דקרינן לי' מתעסק וכו' הוא בכריתות לענין חלב ושמן עי"ש תדע דהא ע"כ יש סברא לפטור במתעסק ספי מבלי נתפנון פלל דהא לענין גלות צריכינן הרי קראי לפטור לא נתפנון ומתעסק דהא פטורא דלא נתפנון הוא מבשגגה יתירה וכמש"כ התוס' בשמעתין בד"ה בשגגה דגבי גלות שגגה פתיב ודבריהו מוכרחין בזה וכדבעינן למימר לקמן אי"ה ואילו פטורא דמתעסק דהיינו שנתפנון לזרוק לצד זה והלכה לצד אחר דריש לה במכות (י) מבלי צדי' וכמו שהביאו התוס' בסוגיין בד"ה פרט עיי"ש ומדאצטריף לזה תרי קראי פ"כ דחד לא נפיק מסברין' משום דיש סברא לכאן ולכאן וא"כ מדאצטריף קרא יתירה דבשגגה לפטור בלא הפיר ולא ילפינן לה מבלי צדי' דפטרינן מיני' מתפנון לזרוק בצד זה והלכה לצד אחר והיינו מתעסק ש"מ דיש סברא לומר דמתעסק יש לפטרו טפי מבלי הפיר ולכך אי לאו דבשגגה יתירא דכתב רחמנא לא הוי גמרינן לא הפיר ממתעסק משום דמתעסק גרע טפי וכיון שפן ס"ל להרמב"ם גם לפי האמת פן לענין עבד דנהי דלענין גלות פטרינן בתרנוייהו מהוראת הפתובים וכו' לענין חלב קמחיבינן בתרנוייהו משום שפן נהנה וכדאמרינן בכריתו עיי"ש מ"מ לענין עבד דליכא קראי יש לומר ברונחא דס"ל לרבנן דמתעסק גרע טפי מבלי הפיר ולכך בהושיט ידו למעי שפחתו קפטי רבנן משום דהוי כמתעסק דהרי הי' מתכיון לאבר אחר ועלתה בידו זה אבל בלא הפיר באבן פלל אמרינן בסוגיין דלרבנן חייבי קמחיבי ומינשב בזה קושיות התוס' ודו"ק: ובזה עלו פסקי הרמב"ם על כון מבלי שצטטרף לומר דהסוגיות פליגן אהדדי דזה שכתב פגון שזרק אבן לבהמה ונפלה בעבד היינו דומיא דנתפנון לזרוק בצד זה והלכה לצד אחר דהיינו מתעסק ולכך קפטר לי' הרמב"ם מסוגיא דקדושין דהושיט ידו למעי שפחתו דמודו בה רבנן אבל בלא הפיר פלל אה"נ דיש לחייבו וכדאמרינן בסוגיין לענין עבד פלוגתא דרבנן ורשב"ג דמשמע דלרבנן נפיק בי' לחירות וקרוב לזה הוא בספר המקנה בסוגיא דקדושין אלא שלא כתב שם שום הכרח לדבריו דמש"כ דבהפיר בה קמחיבי גלות ואילו בנתפנון לזרוק בצד זה כו' פטור ש"מ דמתעסק יש לפוטרו טפי ודאי דאינו פלום דמאי ראי' מייתי מהפיר ללא הפיר לחייבו ודאי יש לחייבו טפי מבמתעסק אבל מנ"ל דגם בלא הפיר יש לחייבו טפי מבמתעסק וגם מש"כ מחלב ג"כ אין ראי' פלל דהא בחלב באמת קמחיבינן לי' בתרנוייהו משום שפן נהנה וכדאמרינן להדיא בכריתות אבל למש"כ הדבר מוכרח דיש סברא ע"כ לפטור במתעסק טפי גם מלא הפיר מדאצטריכו תרי קראי פן הי' נראה לכאורה לומר בישוב דברי הרמב"ם ובישוב קושיות התוס' אלא שעכ"ז דברי הכ"מ נכונים יותר בכוננת הרמב"ם דאילו לדברינו לא הי' לו להרמב"ם להשמיט לגמרי הך דינא דלא הפיר דאמרינן בסוגיין ועוד שפן נראה גם מדברי הרי"ף דס"ל דהנה סוגיות פליגן אהדדי אלא דבזה הוא מחולק עם הרמב"ם דלהרי"ף נראה לו לפסוק פסוגיא דידן ולכך השמיט בקדושין למאי דאמרינן שם ורבנן האי ושתתה כו' מפעי לי' להושיט ידו למעי שפחתו כו' ולא כתב שם להך מלתא בהלכותיו פלל והיינו פ"כ משום דס"ל לפסוק פסוגיא דידן ודו"ק: שם תוס'

ד"ה בשגגה מכלל דהוי לי' ידיעה משום דגבי גלות פתיב טובא בשגגה דריש לה דהא גבי חלב אע"ג דכתיב בי' בשגגה לא חיישנן להיתיה לו ידיעה עכ"ל אע"ג דלכאורה לא דמיא פלל חלב לכאן דהא הוה גבי חלב אע"ג דלא היתה לו ידיעה היינו שלא ידע מעולם שהוא חלב אבל מ"מ האכילה היתה בכוננה לכך שפיר דחייב מה שאין פן פאן בלא הפיר בה דלא קמכונן פלל להפיל האבן נמצא דהמעשה הי' שלא בכוננה פלל לכך שפיר איפא למיפטריה אף מ"מ קמדייקי התוס' שפיר דהא איף שיהי' מ"מ הא קחזינו דהיכא דכתיב בשגגה לא שמעינו מינה ידיעה מעיקרא דהא גבי חלב לא בעינו ידיעה מעיקרא וא"כ היכי דרשינן פאן מבשגגה מכלל דה"ל ידיעה מעיקרא אף בעיקר דבריהם אלולי דמיסתפינא מדברי רבותינו בעלי התוס' ומדברי הרי"ף והרמב"ם [משום דבאמת קשה הדבר לומר לחדש דרשא בקרא מה דלא מצינו לזה רמז בש"ס] הוי אמינא דהך דבשגגה מכלל דה"ל ידיעה מעיקרא מונבז קאמר לה במס' שבת פ' פלל גדול ומשום דפריש שוגג דומיא דמזיד מה מזיד דה"ל ידיעה אף שוגג דה"ל ידיעה ורפנן פליגי עלי הוה וס"ל דלא מקשינן שוגג דומיא דמזיד ורבה בשמעתי דדריש לה פן ע"כ פמונבז ס"ל וכו' ור"ל דס"ל הוה פמונבז ולכך גם במס' מפות קממעט רבה אומר מותר מהאי קרא דבשגגה נמי מהאי טעמא דכמונבז ס"ל אבל לרפנן ליתנהו לכל הגי מילי ולכך קמחיבנן לי לפי האמת בחלב אף כשלא היתה לו ידיעה פלל מפיקרא ומעשה ל"צ תו לכל מאי שפתיבו התוס' בזה וח"ו לא פתבתי פן לא להלכה ולא למעשה רק לעורר את לב המעיין ומהאי טעמא לא ביארתי הדברים פל הצורך בארובה והנחתים אל המעיין מקום להתגדר בו.

שם ואמר רבה זרק פלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור מ"ט מנא הבירא הבר מש"כ בזה המאור והמלחמות בבר ביארו בעז"ה בארובה לפיל בסוגיא דבעי רבא בתר מעיקרא אזלינן או בתר בסוף עיי"ש ומש"כ רש"י בזה דמיירי דהזורק הוא בעל הכלי והשיגו הרא"ש דא"כ ה"ל אבידה מדעת עיין במה שפתיבנו בסוגיא דזה נהנה וזה לא חסר ישוב נכון על דברי רש"י עפ"י שיטת הרמב"ם עיי"ש: שם ואמר רבה זרק פלי מראש הגג והיו תחתיו פרים או כסותות ובא אחר וסילקן פטור מ"ט בעידנא דשד' פסוקי מיפסקי גירי' עיין בהרמב"ם פ"ז מה' חובל ומזיק ה' ז' ח' ודבריו שם לכאורה תמוהים מאוד ומ"ש הה"מ בישובו דבריו ג"כ תמוהים והתחנן בישוב דברי הרמב"ם הוא כמ"ש בשלטי הגבורים עיי"ש בדבריו ויש לעשות סמוכים לדבריו מהא דאמרין לקמן דף למ"ד ע"א אמר רבינא זאת אומרת המכסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דלי ונטל דליו חייב בעל הבור ע"כ הרי חזינו להדיא דרשות לבעל הדלי ליטול את דליו ואם נפלו לתוך הבור שור או חמור אזי חייב בעל הבור וה"נ דכונת' ואע"ג שהסמ"ע בסי' ת"י ס"ק מ"ד פתב לחלק בין הך דהמכסה בורו בדליו של חבירו ובין הא דכ' בתשובת הרא"ש הביאו הרמ"א בסי' שפ"ג וז"ל וכן ראובן שלקח פלי של שמעון וסמך בו חביתו של יין שלא יפול ובא שמעון ונטל פלי שלו ונשבר חביתו של יין שמעון חייב דה"ל לסמכו בדבר אחר עכ"ל ולכאורה דברי הרא"ש קשה מהך דהמכסה בורו בדליו של חבירו וחילק הסמ"ע דדונקא פאן גבי בור דאין ההזיק בא מיד אלא לאחר זמן כשיפול שם בהמתו של חבירו וגם לא פרי ההזיקא כ"כ משא"כ הך דתשובת הרא"ש דהתם הוי כמיזיקו בידיים משום דנשבר החבית מיד ע"כ דברי הסמ"ע ולפי דבריו הנה דברי שלטי

הגבורים בִּישׁוּב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם אֵינָם פְּלוּם אֶף מְשׁוּם הָא לָא אֲרִיָּא דְשִׁפִּיר אֵיפָא לְמִימַר דְּהַרְמַב"ם לָא ס"ל פְּלִל לְהַךְ חִילּוּקָא שְׁל הָרָא"ש רַב דַּס"ל דַּס"מ דְּהַדְּבָר הוּא שְׁלוּ יֵשׁ לֹו רְשׁוּת לִיטּוּל הַדְּבָר הַהוּא אִפִּי' פְּשִׁתְּבִירוּ נְיִזּוּק מְזַה מִיְדֵי וּבְלֵא דְבָרֵי הַסַּמ"ע הִי נִרְאָה לְחַלֵּק דְּהָרָא"ש מִיְיָרֵי שְׁם פְּשִׁבְעֵל הַחֲבִית לֹא יָדַע פְּלִל הִי' שְׁל שְׁמַעוֹן רַב שֶׁהִי סְבוּר שֶׁהוּא שְׁל הַפְּקָר לְכָה שִׁפִּיר קְמַחֲיָיב הָרָא"ש לְבַעַל הָאָבֶן מְשׁוּם שְׁבַעֵל הַחֲבִית לֹא פְשַׁע פְּלִל פִּינּוֹן שְׁלֹא יָדַע פְּלִל שְׁהָאָבֶן הַזֹּאת יֵשׁ לָהּ בְּעָלִים לְכָה בַּעַל הָאָבֶן חֲיָיב מְשׁוּם דַּהִי לֹו לְסוּמְכָה בְּדָבָר אַחַר מִשְׁא"כ גַּבִּי הַמְּכַסֶּה בּוֹרוּ בְּדִלּוֹ שְׁל חֲבִירוּ דְבַעַל הַבוּר בְּנוֹדָאֵי יָדַע דְּהַפְּלִי הַזֹּו יֵשׁ לָהּ בְּעָלִים וְאִם פֶּן ה"ל לְאֶסּוּקֵי אַדְעֵתִיָּה שְׁיָבוּא בַּעַל הַפְּלִי וְיִטּוּל אֶת בְּלוֹ וְאִם פֶּן פְּשַׁע בְּמָה שְׁפִיסָה בְּכִלֵּי זֹו לְכָה שִׁפִּיר יֵשׁ לֹו רְשׁוּת לְבַעַל הַפְּלִי לִיטּוּל אֶת הַכְּלֵי וּבַעַל הַבוּר חֲיָיב וּלפ"ז אֶתְיָא דְּבָרֵי הַש"ג בִּישׁוּב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עַל נְכוֹן וְדו"ק אֶף מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם אִבְסִי' שִׁפ"ג שְׁהַעֲתִיק לְדְבָרֵי הָרָא"ש וְהַעֲתִיק בְּמָקוֹם אָבֶן תִּיבַת כְּלֵי לֹא מְשַׁמַּע כְּדָבָרֵינוּ דְּהָא סַתָּם כְּלֵי יֵשׁ לָהּ בְּעָלִים וְדו"ק: סְלִיק פִּירְקָא פֶּרְק הַמְּנִיחַ דָּף כִּז תּוּס' ד"ה וְאֵיפָא דְקָרוּ לְחֲבִיתָא כְּדָא וְאוּר"ת דְּאֶפִּילוּ רַב דְּאָמַר בְּפֶרְק הַמוֹכֵר פִּירוֹת וּלְקַמֵּן בְּהַפְּרָה דְּהוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוּב גַּבִּי מוֹכֵר שׁוֹר לְחֲבִירוּ וְנִמְצָא נִגְחָן הֵכָא מוֹדָה שְׁיִכּוּל הַמְּוֹחֲזָק לֹוּמַר קִים לִי בְּנַפְשָׁאֵי שְׁאֲנִי מִן הַמֵּיְעוּט וְלֹא תוֹצִיא מִמֶּנִּי מָמוֹן אֲבָל בְּמוֹכֵר שׁוֹר לֹא מְצִי לְמִימַר קִים לִי בְּנַפְשָׁהּ שְׁאֲתָה מִן הַמֵּיְעוּט וּלְכָה שִׁפִּיר אֲזִלִּינּוּ בִּי' בְּתַר רַבָּא לְרַב עַכ"ד וְכוּנּוֹתוֹ בְּכַדֵּי לִיִּישָׁב סוּגְיָא דְשִׁמְעֵתִין גַּם לְרַב דַּא"כ תִּקְשָׁה לְרַב מִמֶּתְנִי' דְמוֹכַח מִינָהּ דְלֹא אֲזִלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וְכְדֹאוּקְמָנָא בְּסוּגְיָין וְקִשָּׁה לִי טוּבָא פ"ז דַּא"כ מַאי קְפָרִיָּה עֲלָהּ דְרַב בַּב"ב בְּרִישׁ פ' הַמוֹכֵר פִּירוֹת (צ"ב ב') מַהָא דַּחֲנּוּן הָאִשָּׁה שְׁנַתְּאֲרַמְלָה אוּ שְׁנַתְּגַרְשָׁה הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשִׁאתְנִי וְהוּא אוֹמַר לֹא כִי אֵלָא אֶלְמָנָה נְשִׁאתִיָּה אִם יֵשׁ עֵדִים כּו' טַעְמָא דַּאֵיפָא עֵדִים הָא לֵיכָא עֵדִים לֹא וְאִמַּאי הַלָּהּ אַחַר רֹוב נְשִׁים וְרוּב נְסִים בְּתוּלוֹת נִישְׁאוֹת וְאִם אֵימָא לְדְבָרֵי ר"ת א"כ לֹא פְרִיָּה הַש"ם מִיְדֵי דְהָא הָךְ מִתְנִי' מוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּכַתְּוּבוֹת ר"פ הָאִשָּׁה שְׁנַתְּאֲרַמְלָה דְמִיְיָרֵי בְּבָרֵי וּבָרֵי וַא"כ הַבַּעַל טוֹעֵן קִים לִי שְׁאֲתָה הֵייתָ מִן הַמֵּיְעוּט וּבָזָה גַּם רַב מוֹדָה דְלֹא אֲזִלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא וְכוּן נְמִי בְּכַתְּוּבוֹת ר"פ הָאִשָּׁה שְׁנַתְּאֲרַמְלָה פְרִיָּה ג"כ וְכוּנּוּ דְרוּב נְסִים בְּתוּלוֹת נִישְׁאוֹת כִּי לֵיכָא עֵדִים מַאי הָוִי וּפְיָרְשׁוּ שְׁם הַתּוּס' דְּאֵלִיבָא דְרַב קְפָרִיָּה וַא"כ גַּם הַתָּם תִּקְשָׁה מַה שְׁהַקְשִׁינוּ דְהָא בְּבָרֵי גַם רַב לֹא אָמַר אֲזִלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא מְשׁוּם דְּמְצִי הַמְּוֹחֲזָק לֹוּמַר קִים לִי שְׁאֲנִי מִן הַמֵּיְעוּט וְאִין לֹוּמַר דְּדוּקָא הֵיכָא דְמְצִי לֹוּמַר קִים לִי בְּנַפְשָׁאֵי שְׁאֲנִי מִן הַמֵּיְעוּט בָּזָה הוּא דְלֹא אֲזִלִּינּוּ בְּתַר רַבָּא גַם לְרַב אֲבָל כָּאֵן גַּבִּי אֶלְמָנָה נְשִׁאתִיָּה הָךְ קִים לִי דְמְצִי אָמַר הוּא עַל הָאִשָּׁה שְׁאֲתָה הֵייתָ מִן הַמֵּיְעוּט דַּאִינּוּ נִישְׁאוֹת בְּתוּלוֹת וּבַכַּה"ג לֹא מַהֵר לִי' הָךְ קִים לִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא עַל גּוּף אַחַר וְלֹא עַל עַצְמוֹ דְזָה נְדָאֵי דְלֹא מְסַתְּבַר לְחַלֵּק בְּהִכֵּי פְלִל דְמַה לִי קִים לִי בְּנַפְשָׁהּ אוּ קִים לִי בְּנַפְשָׁאֵי פִינּוֹן דַּעכ"פ טוֹעֵן בְּרִי וְלֹא דְמִי לְמוֹכֵר שׁוֹר לְחֲבִירוּ כּו' דְלֹא מְצִי טַעִין הַמוֹכֵר בְּרִי פְלִל דְמָנָא יָדַע בְּחֲבִרֵי' אִם הוּא מִן הָרוּב אוּ מִן הַמֵּיְעוּט גַּם אִין לֹוּמַר דְּהַמְקִשָּׁה בַב"ב הָוִי ס"ל כְּסַבְּרַת הַמְקִשָּׁה בְּכַתְּוּבוֹת דְּאֶמְרִינוּ וּדְקָאֲרִי לָהּ מַאי קָאֲרִי לָהּ וּמְשַׁנֵּי סַד"א פִּינּוֹן דְרוּב נְשִׁים בְּתוּלוֹת נִישְׁאוֹת בְּבָרֵי וְשְׁמָא דְמִי וּלְכָה לֹא הָוִי חֲשִׁיב לִי' לְהַמְקִשָּׁה לְבָרֵי דִידִי' בְּבָרֵי גְמוּר רַב דְהָוִי כְּטוֹעֵן שְׁמָא וַא"כ תּוּ לֹא דְמִי לְהֵכָא דְמְצִי לְמִימַר קִים לִיָּה כּו' וּלְכָה שִׁפִּיר קְפָרִיָּה לְרַב דְזָה נְדָאֵי דַּאִינוּ דַּא"כ בְּכָל רַבָּא וּמֵיְעוּטָא נְמִי נִימָא הִכֵּי וַא"כ גַּם כָּאֵן אֵיָּה מְצִי לְמִימַר קִים לִי פִינּוֹן שֶׁהוּא נִגְדַּת הָרוּב וְיֵשׁ לֹוּמַר דְעַד כָּאֵן לֹא קָאֲמַר ר"ת

דהיכא דמצי למטען קים לי שאני מן המיעוט תו לא אזלינן בתר רובא אלא היכא דשכנגדו לא מצי למטען בכרי ולהכחישו בהה קים לי כמו פאן בסוגיין דחביתא פדא וכדא חביתא דהמוכר קטעין בכרי קים לי שאני מן המיעוט דקרו לחביתא פדא והלוקח אינו יכול להכחישו בזה אבל גבי אלמנה נשאתיה אף דהוא טוען פן בכרי מ"מ לא מהני ליה האי פירי פיון שהיא מכחישתו ג"כ בכרי וכיון דטענותיהם שוות לקה תו אזלינן בי בתר רובא לרב דאמר הולכין בממון אחר הרוב ולכה שפיר קפריה עליו שם בב"ב מהא דאלמנה נשאתיה מהו אעפ"י שישבנו במקצת דברי ר"ת שלא יהא מוקשה כ"כ מההיא סוגיא דבב"ב מ"מ עדיין אין הדבר מיושב כ"כ דאפתי מנ"ל להמקשה לחלק בכה ולאקשוני אימא פיון דלא דמי לגמרי למוכר שור ונמצא נגחן דהתם המוכר טעין שמא והלוקח פרי ובהו הוא דאזיל רב בתר רובא לחייב המוכר משום דלא מצי למימר קים לי פלל אבל פאן דמ"מ קטעין קים ני שהיית אלמנה אף שהיא מכחישתו בכרי ג"כ מ"מ פיון דלא דמי לגמרי להא דרב אימא דבהא גם רב מודה דלא אזלינן בתר רובא אלא ודאי דפשיטא לי להש"ס דאף דרב אמר למלתיה גבי הא דהמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן מ"מ רב פלל פניל בכל דוקתא דהולכין בממון אחר הרוב ואף היכא דלא שייכי הנה סברי דאיתגהו במוכר שור ונמצא נגחן והכין נמי משמע לשנא דרב דהוא פלל בכל דוקתא ולכה שפיר קפריה מיניה מהא דאלמנה נשאתיה וכיון שפן לתנייהו גם לדברי ר"ת: ובעיקר מה שדחקו לומר פן בכדי לתרץ איה מתוקמא מתניתין אליבא דרב נלענ"ד דלאו דווקא הוא פלל וכמש"כ הרשב"א בחידושי פשם ר"ח מהה דדייקינן בשמעתין קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב לאו ממתני דא דייקינן פן דהמשנה עצמה ודאי דלא פונוה פן להשמיענו הה דינא דא"כ למאי הוצרה להשמיענו זה בתלתא מתניתא ובחד או עכ"פ בתרי מינייהו הוי סגי [ומש"כ הרשב"א דבחד מתני' סגיא הוא שלא בדיוק דתרי עכ"פ בעינן בןודאי רק רהשלישית היא מיותרת] רק דמתני' פי אורחיה תנא להו משום דהיינו פד היינו חביות ובי קאמר מאי נ"מ אדיוקא דגמ' דקא דייק עלה קא מהדר מאי נ"מ מהה דיוקא עיי"ש בדבריו ומעתה תו לא קשיא מידי דסתמא דגמ' אזלא אליבא דשמואל דהלכתא פנותי' אבל לרב אה"נ דאזלינן בתר הרוב ובלא"ה נמי לא הוי רק דיוקא בעלמא ולא שייך למפרה מנה לרב וכה"ג פתב התו"ח לקמן בשמעתין גבי לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כר"י עיי"ש בדבריו ועי"ל דלרב נימא דמתניתין קמ"ל בהיפוף דהולכין אחר הרוב והיינו דנוקים דרובא קרו לכדא חביתא ולחביתא פדא [וע"ד מה שאמרו במס' שבת הנה תלת מילי אשתנו שמייהו שפורה חצוצרתא חצוצרתא שפורה כו'] ומיעוטא קרו לכדא פדא ולחביתא חביתא וקמ"ל דהולכין אחר הרוב ולא רציתי להאריה בזה לפי שלדעתיה בלא"ה מיושב קושיותם במה שפכתנו לעיל ודו"ק: ומה שהקשו התוס' דלימא פאן הדמים מודיעים והוא עפ"י שיטתם לקמן פריש הפרה בשם ריב"ם דאפילו לרבנן דאמרי אין הדמים ראיה נמי פריה שפיר התם ונחזי אי דמי רדיא לרדיא ואי דמי נכסתא לנכסתא עיי"ש בדבריהם ולשיטתם זאת הקשו דנם פאן נימא הדמים מודיעים ונכנסו לתרץ בתירוצים שונים אף לענ"ד העיקר בזה כמו שכתב הנ"י בב"ב פ' המוכר פירות שכתב ונ"ל ומיהו היינו דווקא בכיוצא בזה ששאל ממנו שור ושור קא תבע לי אלא שמגלה דעתו השתא דלרדיא קא בעי לי אבל שאל לו צמד ואח"כ אמר דבקר נמי הוי בעי מיני' התם אמרינן דאין הדמי' ראיה לחייב לו ענין

שלא שאל לו דשני גופין גינהו ואיפא נמי דקרו לקל חד שם באפני נפשיה עכ"ל ולשיטתו זאת לא קשיא בשמעתין מידי דהא פאן שני גופין הן פד ורחבית ולכך פתב בשמעתין ונ"ל ולא מצינו למימר דלגוי הדמים ראיה דהא קיי"ל פרבנו דאמרי אין הדמים ראיה עכ"ל ומעתה לא צריכין תו לקל הנה שנינו דכתבו התוס' בשמעתין ומחנורתא פהך שיטתא גם הטור ס"ס רל"ב לא הביא רק דברי הנ"י ודו"ק והב"י פתב עליו פן פתבו התוס' וקרא"ש בפ' הפרה בשם ר"ת וכיוצא בזה פתב הר"ן בר"פ המוכר פירות עכ"ל ולא ירד לעומקו בכאן דנראה מדבריו דמשונה דעת התוס' לדעת הר"ן ולא קרב זה אל זה כלום ודברי הטור הנה רק דברי הר"ן ולא דברי התוס' ותו לא מידי: ונדע דמדברי התוס' דהכא קשה למש"כ הפ"י בחידושו למס פתובות ס"פ המדיר דהא דקיי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב הוא דווקא היכא דכשנגדו טוען פרי אבל בלא"ה אולינו אפי' בטר חזקה וכ"ש דאולינו בטר רובא דהא רובא וחזקה רובא עדיף עכ"ד עיי"ש ואשתמיטת' דברי התוס' דשמעתין שפתבו להדיא דבמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן לא מצי שפנגדו למטען פרי ודבריהם ודאי דמוכרחין בזה דמנא ידע בחברי' אם הוא קונה לרדיא או לנכסתא ודו"ק [*כבר הארכתי בזה בתשובה מענין ספק בכור אדם והארכנו להוכיח דלא פנותי' ע"ש ודו"ק]: (***) עי' בחלק התשובות לעיל סי' א' שהאריה בזה מו"ח הג' המחבר קחנו משם ונתרשנו לכאן ודו"ק: (***) שם גמ' אבעי לי' לעיוני ומיזל ומשני רב אמר בממלא ושמואל אמר באפילה ור"י אמר בקרן זויות לכאורה הי' נראה לומר דכולהו הנה אמוראי רב ושמואל ור"י פוליהו ס"ל דנתקל פושע הוא וכו"מ דלקמן בסוגיין דנשפריה פדו דאילו לר"י דס"ל דנתקל לאו פושע הוא א"כ אפי' ביום ובאמצע ר"ה ובאינו ממלא נמי פטור פנין דנתקל לאו פושע הוא ואין לומר דהא דפליגי ר"מ ור"י בנ"פ או ל"פ היינו דווקא בנזקי ממונו אבל במתניתין דהוא מזיק בגופו והוי אדם המזיק א"כ אפי' אי נל"פ מ"מ הוא חייב משום דמפצע תחת פצע מרבינן שוגג כמיזיד ואונס פיצון דזה אינו דהא התוס' מסקו לקמן דאי נתקל לאו פושע הוא תו הוי כאונס דגניבה ומפטר עליו אדם המזיק עיי"ש במש"כ בתוס' ד"ה ושמואל אמר וא"כ ע"כ צ"ל דהנה אמוראי דמחייבי לי' ביום ובאמצע ר"ה פוליהו ס"ל דנתקל פושע הוא וכו"מ אלא דלפ"ז תיקשה לן דהא לקמן בהגוזל (צ"ט ע"ב) קאמר שמואל דטבח אומן שקלקל אפי' בחנם חייב וקמפרש שם לטעמי' דידן' משום דס"ל כר"מ דנ"פ וה"נ אבעי לי' לעיוני שלא יקלקל וא"כ ר' יוחנן דפליג עלי' התם וס"ל דבחנם פטור בשכר חייב מפלל דס"ל דנל"פ דהא שם בסוגיין תלוי זה בזה וא"כ קשיין דברי ר"י דהתם אדר"י דשמעתין דמשמע דס"ל דנ"פ הוא וכדאמרו אמנם לפי דברי הרז"ה לקמן בשמעתין דשני קדרין שכתב שם בפסקא בד"ה אמר רבא ראשון חייב כו' דאע"ג דלשמואל תליין זה בזה דאם נאמר דנתקל פושע הוא גם גבי טבח חייב מ"מ ר' יוחנן לא תלוי זה בזה וס"ל דאע"ג דנתקל פושע הוא מ"מ גבי טבח פטור עיי"ש בדבריו אתי סוגיין שפיר דנהי דס"ל לר' יוחנן דנ"פ מ"מ ס"ל גבי טבח דפטור משום דלא תלויין בהדדי פלל אבל לפי דברי הרמב"ן במלתמותיו שם על הפאור שכ' דגם לר' יוחנן תליין אהדדי דלכך פטור גבי טבח משום דנל"פ ולכך הביא שם ראי' דלפי האמת פסק נן דנל"פ משום דהתם פסקינן כר"י אלמא דנל"פ א"כ הדק"ל דקשיא דר"י אדר"י דהא ס"ל פאן דנ"פ ולענ"ד נראה לתרץ לפי דברי הרמב"ן דאיפא למימר דכו"ע ס"ל דנל"פ והא דפרכינן אבעי לי'

לעיוני ומיזל משום דע"כ ס"ל נל"פ אלא דווקא היכא שנתקל דרף היליכו כשלא הי' שום מכשול לפניו בזה הוא דלא הוי פושע משום דנדאי אנוס הוא בנפילתו אף היכא שהי' מונח לפניו איזה מכשול ונכשל בה ודאי דהוי פושע משום דהי' לו לראות את המכשול ולנטותו מעלי' ולהלך באיך גיסא ולא כמש"כ התוס' ד"ה ושמואל אמר דהיכא דהי' לפניו שום מכשול הוי אנוס טפי וע"ז קמתרצו רב ושמואל ור"י כל חד פדאיית לי' אבל לענין נתקל אי פושע הוא או לאו לא ידעינן מפאן פלום היאך ס"ל והא דאמרינן לקמן בסוגיא דב' קדרין דשני לא הוי פושע הרי חזינן דהיכא דאיכא מכשול לפניו לא הוי כ"כ פושע איכא למימר דשאני התם כמש"כ התוס' בדרף ל"ב ד"ה עמד בעל קורה דאורחא דמלתא כשהולכין זאח"ז דאין האחרון יכול לעיין באותו שהולך לפניו כל שעה משום דסבור הוא דמסתמא הולך פדרכו ולא ה"ל לאסוקי אדעתה' שמה נפל עיי"ש בתוס': ועי"ל דברי הרמב"ן לפי מאי דנבאר לקמן אי"ה בתוס' ד"ה ושמואל אמר דאדם המזיק חייב אף על אנוס שהוא פועל גניבה ולא כמש"כ התוס' עיין בדברינו לקמן וא"כ שפיר יש לומר דכו"ע ס"ל דנל"פ ומ"מ פאן הוא חייב משום דהוי אדם המזיק וע"כ לא אמרינן נל"פ רק לענין אם בא אחר ונתקל בו בזה הוא דאמרינן נל"פ לפטור משא"כ היכא דהוא שיבר בגופו בזה ודאי דחייב מטעם אדם המזיק לכה קמשני דמיירי בממלא או באפילה או בקרן זוויות דהוי אנוס גדול ועיין: שם ע"ב תוס' ד"ה אמאי פטור כו' אבל הך לא פריף אמאי חייב בנזקו דיותר יש לו לשמור שלא יזיק משלא יזיק ע"כ הנה מסוגיין באמת אין ראי' כלל להך סברא משום דעדיפי מיניה קפריף דלתחייב אפי' בשבירת הפד ומכ"ש דבעל הפד יפטור מנזקו ועוד דניחא לי' למפרף ארישא וכן הוא בחידושי הרשב"א בשמעתין אלא דמ"מ דבריהם מוכרחין בזה מסוגיא דלקמן דשני קדרין דפריף ממ"נ אי נתקל פושע שני גמי לתחייב וכו' וכמש"כ התוס' לעיל (כ"ג א') ד"ה ולתחייב עיי"ש ועוד נבאר בזה אי"ה לקמן בסוגיא דב' קדרין: שם בא"ד וק"מ הא דאמר רבא לעיל כי אית לה רשות לסגויי עלי ואמאי אית לה רשות לסגויי הא בהמה גמי אבעי לה לעיוני פדמוכח בהפרה דשור פקח ביום פטור כו' וגם בזה יפה השיב בחי' הרשב"א דהא דאמרי' דגם בהמה איבעי לה לעיוני היינו שלא תנזק ומשום דכל בעל חי יש לו דעת להשמר עצמו מהמכשולות שלא ינזק אבל לזה ודאי דאין לה דעת להשמר עצמה שלא תזיק לאחרים תדע דאל"כ רגל דפטורה בר"ה היכי משכחת לה וזה לא שניף רק באדם והוא נכון: שם תוס' ד"ה ושמואל אמר באפילה שנו והא דפליגי לקמן אי נתקל פושע הוא אי לאו פגון שנתקל מעצמו אבל הכא שנתקל מחמת מכשול אנוס הוא ולא איבעי לעיוני דבריהם אינם מוכנים בזה דאדרבה הא חזינן פאן דס"ל לשמואל בהיפוף דאף דנתקל מחמת מכשול אפ"ה לא קפטר לשמואל אלא דוקא באפילה אבל ביום איבעי לי' לעיוני אף דנתקל מחמת מכשול וצריף לימר בכוננתם דהכי קא קשיא להו דהא מדחזינן לקמן דפליגי בנתקל פושע ולא קמחלקי בין יום ללילה ש"מ דלמאן דס"ל דנ"פ אפי' בלילה גמי פושע הוא וא"כ איף קאמר שמואל דבאפילה לא הוי פושע ולזה תירצו דע"י מכשול שפיר אמרינן דבאפילה לא הוי פושע ומשום דלא יכול לראות המכשול בלילה אבל בנתקל בלא מכשול אפי' באפילה גמי הוי פושע למ"ד נ"פ אכן אם זאת היא פוננתם ודאי דאין דבריהם מוכרחים כ"כ דברנוחא נוכל לומר דפלוגתיהו לקמן הוא דווקא ביממא ואף דנקיט בסתמא מ"מ סתמא דמלתא הכי איתא אבל באפילה

אה"נ דכו"ע מודו דנל"פ הוא ותו לא צריכינן למש"כ התוס' לחלק בין יש לפניו מכשול לאין לפניו מכשול ועיין במש"כ לעיל דמצד הסברא י"ל בהיפוף מדבריהם דגיש מכשול הוא פושע טפי ומשום דהוי לי' לראות המכשול ולנטות מעליו לימינו או לשמאלו וזה פשוט ובמש"כ התוס' דבאונס גמור לא מחייב אדם המזיק בזה דבריהם ומכרחים ונכונים הגם שעל ראיותיהם יש להשיב דמההיא דהירושלמי אין ראיה דהתם שאני דהשני פשע שלא הי' לו לשפב בצידו וכן נמי במתניתין דאם עמד בעל חביות נמי הוא פשע בעמידהו וההיא דהגוזל בתרא נדאי דאינו ענין כלל לזה פיון שלא ידעו כלל מזה ולא נתפוננו להזיק רק שאכלוהו פדרפם משום שהיו סבורים שהיא שלהם ואינו ענין כלל למזיק הנה בכוננה או שלא בכוננה מ"מ בלא שום ראיה הדברים מצד עצמן נכונים ומכרחים מסוגיא דידן מדפטרין ליה באפילה או בקרן זנוית ש"מ דבאונס גדול מפטר אדם המזיק אבל מה שהוסופו לדקדק ולתת קצבה לדבר דבאונס שהיא כעין גניבה מפטר אדם המזיק ובאונס שהוא כעין אבידה הוא חייב והיינו משום דגניבה קרוכה לאונס ואבידה לפשיעה ונמצא דלדבריהם אדם המזיק הוא קיל לי' גם משומר שזכר בזה לא נלענ"ד דבריהם כלל דהא מקרא דפצע תחת פצע מרבינן לחייבו באונס ומשמע אפילו אם הוא אונס גמור וא"כ איך אפשר למפטרני' באונס שהוא כעין גניבה דלא מקרי אונס כלל רק שהוא קרוב לאונס תדע דהא מדחייב עליו ש"ש ש"מ דלאו אונס הוא דהא אינו חייב באונסין רק שואל ולא ש"ש לכך נראה דבכל מיני אונסין חייב אדם המזיק רק באונס גדול דלא ה"ל לאסוקי אדעתה' כלל בשום אופן בהא הוא דפטרין ליה ומשום דמאי ה"ל למעבד והיינו פההיא דהירושלמי וכדומה וכן אפילה וקרן זנוית דבכל אלו לא ה"ל לאסוקי אדעתה' כלל ולא הנה אפשר לו ליזהר אבל כל דהוי ליה לאסוקי אדעתה' אף בדרך רחוק מ"מ חייב בזה אדם המזיק ומשום דמרבין לי' מקרא דפת"פ תדע דהא בהיתה אכן מונחת לו בחיקו ולא הפיר בה כלל אפ"ה קמחייב בה אדם המזיק ומשום דה"ל לאסוקי אדעתה' דלמא הניח לו איזה איש אכן בחיקו ובלי ספק דזהו אונם יותר מגניבה ואפ"ה חייב והיינו פדאמרן וילענן הראיות שהביאו התוס' לדבריהם נראה דבכל יש לדחותם דמה שהביאו ראיה מההיא דהמעביר חבית י"ל דלא מקרי אדם המזיק כלל דהא איהו לא שברה בגופו או בידו רק שפגלה לארץ ונחבטה ונשברה וא"כ קרקע עולם הוא שהזיקתו ורק משום שלא נזהר בשמירתה הוא דקמחייב ולכך קמדינן לש"ח או לש"ש אבל אינו ענין כלל לאדם המזיק בגופו או בידים וכן הוא בש"מ בשם הראב"ד וכן ההיא דמוליה חטים ולא לתתן ועשאון סובין פת ועשאון ניפולין בהמה וניבלה התם נמי לא מקרי אדם המזיק משום דהא עכ"פ תיקנם דמעיקרא הנה חטים ועכשיו קמח או מעיקרא קמח והשתא פת אלא שהיו עומדים לתיקון יותר מעולה מזה וא"כ הסברא פשוטה דמשום זה לא נחשב כאדם המזיק מחמת שלא עשה תיקון יותר מעולה ממה שעשה פיון דפכ"פ גם כמה שעשה יש איזה תיקון וההיא דבהמה וניבלה נמי לא עשה מעשה בידים לפי מה שפי' רש"י שם דע"י פירכוס הבהמה נתקלקלה השחיטה וא"כ עיקר הניזק נעשה פ"י פירכוס הבהמה והוא הנה עוסק בתיקונה להכשירה ורק משום דלא נזהר בזה ומשום דה"ל לאסוקי אדעתה' שמה תפרסם קמחייבין לי' וא"כ מדין שומרים נגעו בו ולכך קמחלקינן בי' בין בחנם לבשכר ועוד כתב בזה בש"מ דשאני כל הני שנתנו בידו לעשות בהם איזה מעשה וברשות העביד לעצם המעשה רק שנתקלקלה המעשה בידו לכך לא

מקרי אדם המזיק דאדם המזיק לא הוי אלא פשאין לו שום רשות על הדבר הנזק ולא נתנו בידו ובה חייב בכל מיני אונסין ולא מקפטר רק באונס גדול דלא ה"ל לאסוקי אדעתיה כלל ועוד יש לחלק בכמה אנפי ונלאתי להאריה ובמש"כ יש בו די לדחות ראיתם של התוס' כנלע"ד ועיין בזה: שם בגמ' אמרי בי רב משמיה דרב בממלא ר"ה פולה חביות לכאורה הנה נראה לפרש דמשו"ה פטור בממלא בנתקל משום דס"ל לרב כרנב"י דאית ליה דעביד אינש דינא לנפשיה וא"כ אפילו שבר בכוננה נמי פטור ולקף ודאי דפטור בנתקל דזוסק לימר דבממלא שוב אי אפשר ליה לעיוני ומיזל דאדרבה מצד הסברה נראה דממלא נראה לעינים טפי איך שהדרה ממלא בכדים וא"כ טפי הנה לו ליזהר שלא ישבר אי ס"ד דלא עביד אינש דינא לנפשיה אלא ע"כ דעיקר תירוץ דרב דמוקי לה בממלא הוא משום דס"ל עביד אינש דינא לנפשיה ולקף פטור בנתקל משום דאפילו לשבר נמי אית ליה רשות ולפ"ז הנה ניחא טובא מאי דאמר רב פפא לא דיקא מתניתין כו' דאי פרב מאי איריא נתקל אפילו שבר נמי ונא נצטרף לימר דס"ל לר"פ כרנב"י דעביד אינש דינא לנפשיה קפריה הכי רק דמעיקר שינויא דרב מוכח דס"ל פן דבלא"ה לא הוי משני מידי אלא דכ"ז אינו דא"כ תיקשה לקמן בשמעתין דפריה למ"ד לא עביד אינש דינא לנפשיה ממתניתין דנבא אחר ונתקל טעמא דנתקל הא שברה פטור ש"מ לא עאד"ל וע"כ אליבא דאוקימתא דרב דמוקי לה בממלא קפריה וכמש"כ שם רש"י ותוס' וא"כ אי ס"ד דאוקימתא דרב לית ליה פתרי אלא אי אמרינן עביד אינש דינא לנפשיה א"כ היאך הוי ניחא ליה להמקשה עיקר אוקימתא דרב לכום מאי דהוי סבר דלא עאד"ל אלא ע"כ צ"ל דאוקימתא דרב לא תליא בהכי כלל ואף אם נאמר דלא עביד אינש דינא לנפשיה נמי מיתוקם שינויא דידיה דמוקי לה בממלא והיינו ע"כ כהה פירושא דהנה דחוק לו לפרש פן מעתה בהכרח צריכין לפרושי פן דבממלא שוב אי אפשר לו לעיוני ומיזל ואף דנודאי דהוא נראה לעינים טפי מ"מ פיון דכל הדרה מלא כדים אף דחזי ליה מ"מ אי אפשר לו ליזהר שלא יתקל וישבר ונדמיה קצת להא דאמרינן לעיל היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אא"כ מנחות וה"נ דכונתי פיון דבע"כ הוא מהלך בדוסק בין הפדים אי אפשר לו ליזהר שלא יתקל וישבר אף דחזי להו ומעתה שוב אין פאן דנחקה כלל בהאי פירושא ונה פשוט ולפ"ז י"ל דבממלא לא הוי אונס כ"כ כמו קרן זוית ואפילה דהתם לא חזי לי ובממלא הא קחזי לי ועיין כמה שנקתוב לקמן אי"ה בבאור אור דברי הרא"ש: שם בגמ' לפי שאין דרפן של בני אדם להתבונן בדרכים התוס' כתבו והא דתני לקמן דשור פקח ביום פטור דשור עיניו למטה ומיבעי לי לעיוני טפי מאדם ע"כ ולא הבנתי פי הדבר נראה בחוש שאינו פן דמה בכך שראשו הוא למטה ואינו זקוף כמו באדם דאטו עיניו הוא בסנטרו למטה לארץ הא עיניו קביעים בשטח השנוה הנזקף לחוץ במישור כמו באדם ועוד ראיתי מי שחילק בזה דשאני אדם דהוא בעל מחשבות ולקף אין דרכו להתבונן בדרכים משא"כ בשור וגם זה הוא מלתא דתמיהא טובא לומר דשור יהיה לו דעת לשמור עצמו שלא יזק טפי מאדם ומתוורתא בזה פשיטת הרמב"ם שכתב לחלק בין מכשול למכשול דבמכשול גדול הפביא לידי מיתה פההיא דהתם דאירי לענן מיתה גם השור איבעי לי לעיוני ומכ"ש אדם רק דבאדם בלא"ה פטור מדרשא דשור ולא אדם ובמכשול קטן שאינו מביא רק לידי נזקין היינו דאמרי בשמעתין דגם באדם אין דרכו להתבונן בדרכים ומכ"ש שור וע' ברמב"ם פי"ב מהל'

נ"מ ה' ט"ז וכמש"כ הה"מ ודו"קולענין ה'לכה פסק הרי"ף והרמב"ם כבני מערבא דאין דרפן של בני אדם להתבונן בדרכים וכ' ע"ז הרא"ש וז"ל ופסק רב אלפס ז"ל ה'לכה כר' אלעאי משום דרבינא ורב אשי איירו במילתיה ועוד מדמתמה גמרא לימא רבא פשמואל ס"ל אלמא ליתא לדשמואל וכ"ש לדברי ר' יוחנן דקרו וזית לא הוי כ"כ אונס כמו אפילה וכיון דליתא לדשמואל ולדר' יוחנן דהילכתא פנותיהו נגד רב כ"ש דליתא לדרב עכ"ל ודבריו תמוהים דק"ו פריכא הוא ובספר תפארת שמואל נדחק בזה הרבה והעיקר הוא כמו שהגיה במע"מ דאפילה לא הוי כ"כ אונס פחו קרו וזית והכי פירושא דהרא"ש רוצה להוכיח דסתמא דתלמודא דקמתמה על רבא לימא פשמואל ס"ל היינו ע"כ הפונה דעיקר תמיהת הש"ס הוא במה שאינו סובר כבני מערבא והינו ע"כ משום דס"ל לסתמא דתלמודא דהילכתא כבני מערבא וע"ז בא הרא"ש להוכיח דליכא לפרושי דתמיהת הש"ס הוא במה שסובר פשמואל ולא פאינף אמוראי דהינו רב ור"י [וא"כ תו לא יגיה ראיה מזה דה'לכה כבני מערבא והינו משום דלקאורה הנה נראה לפרש דהו' עובדא דחייב רבא הנה ידוע להם דקרו וזית הוא וביום דלר"י הוי לן למיפטרניה ולשמואל הוא חייב משום דשמואל לא קפטר ליה רק באפילה אבל בקרו וזית חייב מחייב וע"ז קמשני קרנא דעצרא הוי ור"ל דאה"נ דהמעשה הי' בקרו וזית ומשום דזה אי אפשר להכחיש פיון שהי' ידוע להם שפן הי' המעשה רק דלא הוי בקרו וזית דעלמא אלא קרנא דעצרא הווי ומשום דברשות קעביד איבעי לי' לעיוני ולכך אפי' לר' יוחנן חייב לזה קאמר הרא"ש דליכא לפרושי פן משום דאפילה לא הנה כ"כ אונס כמו קרו וזית וא"כ שמואל דפטר באפילה כ"ש דפטר בקרו וזית וא"כ תו ליכא לפרושי דעובדא דהוי בקרו וזית הווי דא"כ איך קאמר הש"ס לימא פשמואל ס"ל דהו' לשמואל דפטר באפילה א"כ מכ"ש דפטר בק"ז אלא ע"כ דליכ' לפרושי פן וליכא לפרושי נמי דעובד' דהווי בממלא הווי ובממלא לא הוי כ"כ אונס כמו אפילה וכמש"כ בזה לעיל דהו' בממלא חזי לי' ולשמואל לא פטר רק באפילה אבל בממלא חייב מחייב [דלהרא"ש פל אחד מהנהו אמוראי מוסיף אדחברי' דבעינן אונס יותר גדול דלרב ממלא נמי הוי אונס ושמואל אמר דממלא לא הוי אונס משום דחזי לי' ולכך מוקי לה באפילה ולר"י אפילה נמי לא הוי אונס רק קרו וזית הווי דהוי אונס] והכי קמתמה הש"ס לימא פשמואל ס"ל ולא פרב לזה קאמר הרא"ש דנדאי ע"ז לא הי' קמתמה הש"ס דכיון דלית הילכתא פשמואל ור"י כ"ש דליתא לדברי רב וא"כ נדאי דהש"ס לא הי' קמתמה חזו אלא ע"כ דעיקר תמיהת הש"ס הוא במאי דלא ס"ל כבני מערבא וא"כ ע"כ דס"ל לסתמא דהש"ס דהילכתא פנותיהו כז"ל בכוננת הרא"ש וזה פשוט אף פיון שפן הדבר מבואר שאין דברי הרא"ש מוכרחין פלל בראי' זו דפשטא דלשנא דתלמודא ודאי משמע דעובדא דרבא דהווי בקרו וזית הווי ובהו מדוקדק מאוד מאי דמשני קרנא דעצרא הווי ולא אמר סתם דכנגד בית עצרא הווי ולמה דקדק בלשונו לומ' דקרנא דעצרא הווי אלא ודאי דמשמע דהוי ידע דעובדא דהווי בק"ז הווי ולכך הוצרך לשנויי דלאו ק"ז סתם הווי אלא קרנא דעצרא הווי וגם מצד הסברא נראה דאפילה הוי אונס יותר גדול מק"ז לכך דברי הרא"ש בראי' זו אינם מוכרחין פלל ועיקר סמך הרי"ף שפסק כהו' דבני מערבא הוא משום דאיירי בי רבינא ורב אשי וכמש"כ הרא"ש בראי' הראשונה ופשוט ולפי מה שכתבנו לעיל דלשיטת התוס' צ"ל דכו"ע ס"ל דנתקל פושע הוא א"כ בלא"ה אתי שפיר פסקא דהרי"ף

דְּהָא הָרִי"ף פְּסָק לְקַמְן דְּנִתְקַל לָאוּ פּוֹשַׁע אִף כְּבָר כְּתַבְנוּ לְעֵיל דְּאִין דְּבָרֵי הַתּוֹס' מְוֹכְרִין בְּזָה וְדו"ק: דָּף פַּח ע"א בַּגְמ' ת"ש מְנִין לְנִרְצָע שְׁפָלוּ לוֹ יָמֵיו כּו' ר"נ בַּר יִצְחָק אָמַר בְּעֵבֶד שְׁמִסֵּר לוֹ רַבּוֹ שְׁפָחָה פְּנֻעֵנִית עַד הָאֵיזְדָּנָא הִתִּירָא וְהִשְׁתָּא אִיסוּרָא מִשְׁמַע דְּוִוּוּקָא אֲלִיבָא דְהָךְ מ"ד דְּלָא עֵבִיד אֵינְשׁ דִּינָא לְנִפְשֵׁיהּ צָרִיכִין לְאוּקְמֵי דְמִיָּרֵי בְּמִסֵּר נּוֹ שְׁפָחָה פְּנֻעֵנִית אָבֵל לְפִי מָאִי דְפָסְקִינּוּ דְעֵבִיד אֵינְשׁ דִּינָא לְנִפְשֵׁיהּ בְּלֹא"ה א"ש הַבְּרִיָּתָא וּלְפ"ז קָשָׁה עַל הָרַמְבַּ"ם דְּפָסָק דְעֵבִיד אַד"נֵל וְכָאֵן לְעֵינֵן נִרְצָע כ' בַּפ"ג מַה' עֵבֶדִים דְּמִיָּרֵי דוּוּקָא שְׁמִסֵּר לוֹ שְׁפָחָה פְּנֻעֵנִית וְעִי' בַּמִּל"מ שֶׁהֵבִיא לְקוֹשְׁיָא זֶה בְּשֵׁם הָרַב מוֹהֲרֵש"ךְ וְחִירָץ הָרַב מוֹהֲרֵש"ךְ וְז"ל דַּס"ל לְרַבֵּינוּ דְאַף דְקִי"ל כַּר"נ דְעֵאד"ל בְּמָקוֹם דְּלִיפָא פְּסִידָא אַפ"ה אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְחַבְּוֹל בּוֹ וְאַפְּי' אִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהַצִּיל בְּדָבָר אַחַר פִּינּוּ דְלִיפָא פְּסִידָא מִשׁוּ"ה כְּתַב לְאוּקִימָתָא דַּר"נ דְּמִיָּרֵי בְּמִסֵּר לוֹ שְׁפָחָה פְּנֻעֵנִית דְּאִי לָאוּ מִשׁוּם הָאִי טַעְמָא אֵינּוּ יָכוֹל לְחַבְּוֹל בּוֹ פִּינּוּ דְלִיפָא פְּסִידָא עַכ"ל וְעֵינֵן בַּמִּל"מ שְׁכ' סְמִיכִים לְדְבָרֵינוּ עֵי"ש בְּדְבָרֵינוּ וּלְפִי דְבָרֵי הַמוֹהֲרֵש"ךְ הִנֵּה נִרְאָה לְפָרֵשׁ סוּגְיָא דְשְׁמַעְתִּין דְּלַעִיל דְּמִקְשִׁינּוּ א"ה אִימָא סִיפָא דְחָפּוֹ לְעֵלְיוֹן וְמַת חֲזִיב וְאִי בְּתָם אִמָּאִי חֲזִיב וְעֵינֵן בְּתוֹס' שְׁדַחְקוּ עֲצָמָם בְּמָאִי דְפָרִיף א"ה דְּמִשְׁמַע דְּלִדְיָהּ נִיחָא עִי' בְּתוֹס' בַּד"ה וְאִי בְּתָם אָמְנָם לְפִי דְבָרֵי מוֹהֲרֵש"ךְ א"ש דְּבִשְׁלֵמָא לְדִידְהָ דְּמִיָּרֵי בְּמוֹעֵד לְכַף שְׁפִיר חֲזִיב כְּשֶׁדְּחָפּוֹ לְעֵלְיוֹן וְמַת מִשׁוּם דְּנֵהִי דְעֵבִיד דִּינָא לְנִפְשֵׁיהּ מ"מ אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְהַצִּיק לְחַבְּוֹרוּ פִּינּוּ דְלִיפָא פְּסִידָא אָבֵל לְדִידְהָ דְּמִיָּרֵי בְּתָם דְּאִיפָא פְּסִידָא א"כ אִמָּאִי חֲזִיב פִּינּוּ דְּאִיפָא פְּסִידָא רִשְׁאֵי לְהַצִּיק לְחַבְּוֹרוּ וְכַדְאִמְרִינּוּ מָאִה פְּנֻדֵי בְּפִנְדָא לְמַחְזִי' כִּף הִנֵּה נִרְאָה לְפָרֵשׁ סוּגְיָא דְשְׁמַעְתִּין לְפִי דְבָרֵי הַמוֹהֲרֵש"ךְ וְאֵע"ג דְּהַמְקָשָׁה דְּהִכָּא דְּמִקְשָׁה מְנִרְצָע מִשְׁמַע דַּס"ל דְּלִמ"ד דְּעֵאדְנ"ל מוֹתֵר לְחַבְּוֹל בְּחַבְּוֹרוּ אִף בְּמָקוֹם דְּלִיפָא פְּסִידָא דְהָא גַבֵּי נִרְצָע לִיפָא פְּסִידָא מ"מ אֵין זֶה קָשָׁה כ"כ מִשׁוּם דְּאִיפָא לְמִימֵר דְּהַמְקָשֵׁן כֹּל כְּפָה דְּלָא יָדַע לְהִנָּף תִּירוּצֵי שְׁמַתְרִץ הַתְּרַצֵּן בַּע"כ הוּי מְוֹכְרָח לְפָרֵשׁ דְעֵבִיד אֵינְשׁ דִּינָא לְנִפְשֵׁיהּ אַפִּי' בְּמָקוֹם דַּל"פ וְגַם מוֹתֵר לְהַצִּיק לְחַבְּוֹרוּ אָבֵל לְפִי הַמְסַקְנָא דִּידְעֵינּוּ לְהִנָּף תִּירוּצֵי שְׁמַשְׁנֵי הַתְּרַצֵּן תּוֹ הַדְרִינּוּ לְסַבְּרָא קַמְיָתָא דְנֵהִי דְעֵבִיד דִּינָא לְנִפְשֵׁיהּ מ"מ אֵין רִשְׁאֵי לְחַבְּוֹל בְּחַבְּוֹרוּ הִיכָא דְלִיפָא פְּסִידָא אִף בְּעֵיקֹר דְבָרֵי הַמוֹהֲרֵש"ךְ שְׁכ' לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם קָשִׁים לְפַנ"ד דְּלְפִי דְבָרֵינוּ אִיף פְּסָק הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ו מַה' חוֹבֵל וּמִזִּיק ה' י"ז וְז"ל שׁוֹר שְׁעָלָה ע"ג שׁוֹר לְהַרְגוּ כּו' בֵּין שְׁהִיָּה תָם בֵּין שְׁהִיָּה מוֹעֵד וּבָא בְּעַל הַתְּחַתּוֹן וְשָׁמַט אֶת שׁוֹרוֹ לְהַצִּילוֹ וְנָפַל עֲלִיוֹן וְמַת ה"ז פְּטוֹר דְּחָפּוֹ לְעֵלְיוֹן וְמַת אִם הִנֵּה יָכוֹל לְשׁוֹמְטוֹ וְלֹא שְׁמָטוֹ ה"ז חֲזִיב וְאִם לֹא הִנֵּה יָכוֹל ה"ז פְּטוֹר עַכ"ל מִשְׁמַע מְדְבָרֵינוּ שְׁאִם לֹא הִנֵּה יָכוֹל לְשְׁמָטוֹ ה"ז פְּטוֹר אִף בְּמוֹעֵד מְדֻסְתָּם וְלֹא חִזְלַק כֹּלל בְּזָה בֵּין תָּם לְמוֹעֵד וּלְפִי דְבָרֵי הַמוֹהֲרֵש"ךְ דְּהִיכָא דְלִיפָא פְּסִידָא אֵין רִשְׁאֵי לְהַצִּיק לְחַבְּוֹרוּ א"כ קָשָׁה דְאִמָּאִי פְּטוֹר גַּבֵּי מוֹעֵד אִם לֹא הִנֵּה יָכוֹל לְשׁוֹמְטוֹ דְהָא גַבֵּי מוֹעֵד לִיפָא פְּסִידָא וְא"כ לֹא הִנֵּה לִיָּה לְהַצִּיק לְחַבְּוֹרוּ אֲלֵא ע"כ דְּלֹא ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם לְהַפְּסִידָא דְהָרַב מוֹהֲרֵש"ךְ רַק דַּס"ל דְּבִין דַּא"פ וּבִין דַּל"פ מ"מ מוֹתֵר לְהַצִּיק לְחַבְּוֹרוּ פִּינּוּ דְעֵבִיד אֵינְשׁ דִּינָא לְנִפְשֵׁיהּ וְדו"ק: שְׁם תּוֹס' ד"ה טַעְמָא וּלְתַרְנוּיָהּ לֹא פָרִיף דַּאֵע"ג דְּאִיָּרֵי בְּמַמְלָא לִיפָא פְּסִידָא כּו' וְרַש"י לֹא כְּתַב כֵּן רַק דְּאִיפָא פְּסִידָא בְּמַמְלָא גַם בְּחָצֵר וּבְאַמְתָּ פָרִיף לְתַרְנוּיָהּ וּלְשִׁיטַת רַש"י נִיחָא הָא דְאִמְרִינּוּ לְעֵיל לֹא דִיכָא מְתַנִּיתִין אֲלֵא אוֹ כְּשִׁמוּאֵל אוֹ כַּר"י דְּאִי כָּרַב מָאִי אִירָא נִתְקַל אַפִּי' שְׁבַר נְמִי דְאַלְיָבָא דְכו"ע קְפָרִיף פִּינּוּ דַּא"פ אָבֵל לְהַתּוֹס' אֵין מְיוֹשֵׁב כ"כ דְּדַלְמָא ס"ל לְרַב כַּמ"ד דְּלֹא עֵאד"ל וּמ"מ אֵין זֶה

קוּשֵׁי דְאִיפָּא לְמִימַר דְּמִשׁוּם דַּס"ל לַר"פּ בְּאַמְתַּ לְהַלְכָה פְּהַד מ"ד דַּעַד"ל לְכַד קְאָמַר
דְּלֵא דִיקָא מְתַנִּיתִין פְּנוּתִיהָ דְרַב אָבֵל בְּעֵינֵי קְרִי דְבְרִיהֶם לֹא הִבְנִיתִי מִי הַכְרִיתִים לְזַה וְלַחֲלֵק
בֵּין ר"ה לְחֶצֶר וְלָמָּה לֹא נִיחָא לְהוּ לְפָרוּשֵׁי דְלִמְרַנְיָהוּ קְפָרִיָּה וְכַפִּירֵי וְכַאֲיִנְהָ שְׁאָרֵי
תְּיֻבְתָּא דְלִקְמָן דְּקְפָרִיָּה לְמִרְנְיָהוּ וְאֶדְרַבָּה בְּזַה יִתְנַיִשְׁב טְפִי מְאִי דְנָטַר לְהַקְשׁוֹת
מִמְתַּנִּיתִין עַד לְבִסּוּף וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּמִתְחִילָה סִידַר הַקְּוִשְׁיּוֹת דְּפָרִיָּה לְמ"ד לֹא עַאד"ל
וְלְבִסּוּף סִידַר הַקְּוִשְׁיּוֹת דְּלִמְרַנְיָהוּ קְפָרִיָּה וְלִכְדָּ אֹתָן הַקְּוִשְׁיּוֹת דְּפָרִיָּה לְמִרְנְיָהוּ קְפָרִיָּה
מִמְתַּנִּיתִין תַּחֲלָה מִיְהוּ לְזַה י"ל גַּם לְהַתּוֹס' דְּמִתְחִילָה סִידַר הַקְּוִשְׁיּוֹת לְמ"ד לֹא עַאד"ל
וְאַח"כּ לְמ"ד עַאד"ל אָבֵל מ"מ לֹא יִדְעָתִי שׁוּם הֶכְרַח לְדְבָרֵיהֶם בְּזַה וְצ"ע וְבִכְסָפָּר פְּנִי
יְהוֹשֻׁעַ כ' דְּהַכְרִיתִים לְזַה דָּאֵם נֹאמַר דְּהַקְּוִשְׁיָא הוּא בְּאַמְתַּ לְמִרְנְיָהוּ א"כ אֲמַאי מְקַשֵּׁי
הַש"ס אֶפְלוּגְתָּא דְּאִמּוּרָאֵי תִיפּוּק לִיָּה דְּקַשְׁיָא מְתַנִּיתִין וְכַרְיָתָא אֶהְדְּדִי אֶלָּא פ"כ דְּלֵא
דְּמִינּוּ אֶהְדְּדִי עֵי"ש בְּדְבָרֵי אָמְנָם גַּם זֶה אֵינּוּ הֶכְרַח פְּלַל דְּשַׁפִּיר אִיפָּא לְמִימַר דְּהַמְקַשָּׁה
דְּמַעֲיָקְרָא דְּפָרִיָּה מִהַבְּרִיָּתָא הוּי מוֹקִים לְמִתְנִיתִין דְּלֵא פֶרַב וּא"כ לֹא קַשְׁיָא פְּלַל אֶהְדְּדִי
וְעַתָּה דְּמַקְשָׁה מִמְתַּנִּיתִין הוּי יָדַע לְהַדְּ תִירוּצֵי דְּמִתְרַצִּינוּ עַל הַבְּרִיָּתָא וְדו"ק וְהָא דְּפָרִיָּה
מִמְתַּנִּיתִין בְּסִתְמָא לֹא מִשׁוּם דְּלֵא יָדַע אֹקִימְתָּא אַחְרִיתָא לְמִתְנִיתִין אֶלָּא פֶרַב רַק דְּאִיפָּא
דְּאֹקִימְתָּא דְרַב קְפָרִיָּה דְּלַרְב מוֹכַח מִמְתַּנִּיתִין דְּלֵא עַאד"ל וְשִׁמוּאֵל וּר"י הָא לֹא פְּלִיגִי
עַלָּה בְּהָא מִלְתָּא אֶלָּא שְׁקִיָּצַר בְּמוּבָן וְכַה"ג אִיפָּא טוּבָא בַּש"ס וְעִי': שָׁם בְּגַמ' אָמַר רַבָּא
מְאִי זֶה וְזֶה פִּיָּאָה לְפִיָּתְרוּ מִן הַמַּעֲשֵׂר הַרְבֵּב"ם בַּפ"ב מֵה' מִתְּנוּת עֲנִיִּים ה' י"ג פְּסֻק
פְּסֻקָּא דְּבְרִיָּתָא דְּזֶה וְזֶה פִּיָּאָה וְלֹא פִּתְבָּ לְהָא דְּרַבָּא וְהוּא תְּמוּהָ טוּבָא וּמִהַתִּימָא שְׁלֵא
הַרְגִישׁוּ בְּזַה שׁוּם א' מְנוּשְׁאֵי פְּלִי וְלֹא נִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ בְּזַה פְּלוּם וְצ"ע: שָׁם ע"ב תּוֹס' ד"ה
ה"מ הִיכָּא דְּאֶפְקְרִינְהוּ כו' וּמֵה שְׁבַקְוִיָּטְרַס רַצָּה לְחַיִּיב בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וּבִוּרוֹ אֵין גִּרְאָה
לַר"י כו' תִּדַּע דְּבְּפֶרֶק הַפְּרָה דְּחִקִּינוּ לְאַשְׁכּוּחֵי בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין לְמ"ד בּוֹר בְּרִשׁוּתוֹ
פְּטוֹר עַכ"ד וְהָרַב בְּפִנִּי יְהוֹשֻׁעַ פֶּתַח לְתַרְזֵי זֶה דְּרִשׁ"י אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ לְפִי מֵה שְׁפֶתַח לְקָמָן
(מ"ס ע"ב) דְּטַעְמָא דַּמ"ד בּוֹר בְּרִשׁוּתוֹ פְּטוֹר מִשׁוּם דְּמַצֵּי אָמַר לִיָּה פִּי אֶפְקְרָנָא לָךְ
רְשׁוּתָא לֹא לְחִיּוּבֵי אָנָּא בְּהַזִּיקָא אֶפְקְרָתִיהָ עֵי"ש בְּדְבָרֵי רִשׁ"י וְלִהָד מ"ד וְדַאי דְּגַם
בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וּבִוּרוֹ נְמִי פְּטוֹר מֵהָד טַעְמָא דְּכִי אֶפְקְרָנָא לָךְ רְשׁוּתָא לָאו לְחִיּוּבֵי אָנָּא
אֶפְקְרָתִיהָ וְלִכְדָּ שְׁפִיר קְדַחִיק הַגַּמ' לְאַשְׁכּוּחֵי בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין לְהָד מ"ד מִשׁוּם דְּלִהָד
מ"ד פְּשִׁיטָא דְּפְטוֹר בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וּבִוּרוֹ אָבֵל רִשׁ"י פֶּתַח פְּאֵן אֶלִיבָּא דְרַב וְלַרְב מְצִינּוּ
לְמִימַר דְּלֵא ס"ל פְּהַד מ"ד דְּפֶטַר בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וְלֹא בּוֹרוֹ מִשׁוּם הָד סְבָרָא דְּכִי אֶפְקְרָנָא
כו' וְלִכְדָּ לְדִידִיָּה גַם בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וּבִוּרוֹ נְמִי קְמַחִיב מִטַּעַם בּוֹר בַּר"ה פִּינּוֹן דְּלִית לִיָּה
הָד סְבָרָא דְּכִי אֶפְקְרָנָא עַכ"ד הַפ"י וְצָרִיָּה לּוֹמַר לְדְבָרֵי דְּהָא דְּקַמַּחִיב רַב בְּהַפְקִיר
רְשׁוּתוֹ וְלֹא בּוֹרוֹ לָאו מִטַּעַם בּוֹר קְאָתִי עַלָּה וְכַמ"ד דַּס"ל דְּחִיּוּבָא דְּבּוֹר הוּא בְּמִרְנְיָהוּ
בֵּין בַּר"ה וּבֵין בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וְלֹא בּוֹרוֹ וְכַמַּש"כ הַתּוֹס' לְקָמָן (כ"ט ב) ד"ה אֶלָּא ר"י
דְּאִיפָּא לְמ"ד דַּס"ל הִכִּי דְּזֶה וְדַאי דְּלִיפָּא לְמִימַר פֶּן אֶלִיבָּא דְרַב דַּא"כ מְצִינּוּ לְרַב דִּיְהִיָּה
חִיִּיב מִשׁוּם בּוֹר אַף דְּלֵא אֶפְקְרָתִיהָ וּא"כ אִיָּה קְאָמַר רַב ה"מ בְּדַאֶפְקְרִינְהוּ דְּמַשְׁמַע מִיָּנָה
דְּלִיפָּא שׁוּם חִיּוּבָא דְּבִיר בְּדַלָּא אֶפְקְרִינְהוּ דְּהָא לְהִכִּי הִנְכַּרְח רִשׁ"י לְפָרֵשׁ דְּלַרְב חִיּוּבָא
דְּבּוֹר בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ וּבִוּרוֹ הוּא וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּחִיּוּבָא דְּבּוֹר לְרַב אֵינּוּ אֶלָּא בְּאֶפְקְרִיָּה
וְכַדְקָמַר ה"מ בְּדַאֶפְקְרִיָּה אֶלָּא ע"כ צ"ל לְדְבָרֵי הַפ"י דְּהָא דְּקַמַּחִיב רַב בְּהַפְקִיר רְשׁוּתוֹ
וְלֹא הַפְקִיר בּוֹרוֹ אֵינּוּ מִטַּעַם בּוֹר רַק מִטַּעַם שׁוֹר פִּי הִיכִי דְּקַמַּחִיב בְּאַבְנֵי סו"מ בְּדַלָּא

במתפונן לשבר והתוס' בד"ה אמר רבה פתבו וז"ל משים דנשברה פדו דקאמר ת"ק משמע דנשברה מאליו עלה קאתי ר"י לחלק בין מתפונן לשאין מתפונן עכ"ל ודבריהם דחוקים דאדרבה שפיר מצינו לפרושי דה"ק קאמר דחייב אפילו נשברה מאליו וקאתי ר"י לחלק ולומר דדונקא במתפונן לשבר חייב אבל באינו מתפונן לשבר ונשברה מאליו פטור (ב) ובהא דאמר רבה במתפונן להורידה למטה מפתפו נמי יש לדקדק דרש"י פי' במתפונן כו' ונתקל והוטחה בכותל חי"ב דנתקל פושע הוא עכ"ל ולדבריו קשה דא"כ למאי קאמר פלל ר' יהודה במתפונן חייב וכוננתו היא במתפונן להורידה למטה מפתפו לפי פירושו של רבה ה"ל למימר נתקל חייב ומאי תלי הך דנתקל בהא דמתפונן פיון דמתפונן להורידה למטה מפתפו לא קמחייב רק משום דנתקל וס"ל דנתקל פושע הוא א"כ לימא בקצרה נתקל חייב ומאי קמהני הא דמתפונן להורידה למטה מפתפו לנתקל ועוד דעיקר חסר מן הספר וליכא לפרושי דזה שכו' רש"י ונתקל היינו שהפד נתקל ולא האדם וזה לא משפחת לה בלא מתפונן להורידה כו' ומשום דקאי על מלת' דת"ק דתני נשברה פדו כו' דמשמע מינו' שהפד לבדו נשברה בלא נפילת האדם דהך גוונא דנפל וע"י נפילתו נשבר הפד קתני לה במתניתין דלקמן בשני קדרין אבל במתניתין דידן דתני סתמא משמע שהפד לבדו נשבר בלא נפילת האדם ועלה קאי ר"י למפלג דבכה"ג לא משפחת לה דיהיה חייב אם לא במתפונן להורידה כו' דגם זה דחוק חדא דאמאי לא יהיה משפחת לה גם בלא נפל והיינו בנתקל קצת ונחבט בכותל ועי"ז נשבר הפד ועוד פיון דמ"מ מה דחייבינו ליה על הקלת הפד היינו ע"כ משים דמדמינו ליה לנתקל בעצמו וא"כ אפתי בקצרה הל"ל נתקל חייב ומדברי הרשב"א בפירושו נראה דקמפרש להא דמתפונן להורידה למטה מפתפו ולא מיירי בנתקל רק שפושע ולא נזהר בה שלא תשמש מתחת ידו ותשבר רק דפשיטא ליה להש"ס דהך פשיעה שלא נזהר בה דמי ממש לפשיעה דנתקל דאל"כ מנ"ל להש"ס למפרה מכלל דמחייב ר"מ אפי' נפשה דלמא לא מחייב רק בנתקל אלא ע"כ דפשיטא לי' לאב"י דהך פשיעותא דמיין להדדי לגמרי עיי"ש בדבריו שמבואר פן להדיא ולדבריו אתי שפיר טפי מאי דהוצרה לימר במתפונן ממה שהוא לפירש"י פיון דלא מיירי פלל בנתקל וקמ"ל דזהו גופיה פשיעה אבל לפי רש"י דגם לפי מאי דשנינו במתפונן כו' מיירי נמי בנתקל א"כ נדאי דקשה למאי נקיט מתפונן פלל בקצרה הל"ל נתקל חייב אף גם פי' זה דחוק טובא חדא דמנ"ל להש"ס לדמות הך פשיעה שלא נזהר בה לפשיעה דנתקל דלמא מתפונן להורידה הוי פושע טפי מנתקל ובנתקל קפטר ר"י ועלה קאמר ר"מ דחייב משום דנתקל פושע ועוד בין לפירוש רש"י ובין לפי הרשב"א קשה גושניית התוס' בד"ה אמר רבה דהא ר"י אית לי' בב"מ דנתקל לאו פושע היא גבי מעביר חבית כו' ועיין בתוס' וברשב"א שגדחקו בזה (ו) ובהא דאמר אב"י בתרתי פליגי כו' קשה ג"כ פיון דעיקר מאי דבעי אב"י לשנויי הוא לפרש לשנא דמתפונן דמיירי במתפונן לשבר וכמו שכתבו רש"י ותוס' א"כ בקצרה ה"ל לשנויי אלא אמר אב"י מאי מתפונן מתפונן לשבר וקמפלגי בנתקל פושע ולאיה צורה הוצרה לומר דפליגי בתרתי ונהי דאית לי' לאב"י פן מסברא דנפשיה מדיוקא דמתני' דפליגי בתרתי מ"מ אינה שייכות יש לזה עם מאי דבעי לתרוצי הך קושיא דה"ד מתפונן רק דהל"ל זה מימרא בפ"ע בפירושא דמתני' (ד') ועוד דלפי מאי דקאמר עכשיו א"כ עיקר התירוץ דמתפונן לשבר הוא חסר מן הספר ואין לו שום רמז בדברי אב"י רק

דאָנן מעצמינו צריכינן לפרושי פון ולהוסיף בדבריו מה שלא הוזכר כלל (ה) ועוד דלפי מה שפירשו רש"י ותוס' בשינויא דאב"י דהא דפליגי בלאחר נפילה במפקיר נזקיו היינו אפילו לאחר נפילת פשיעה והנה תרתי פלוגתות דנ"פ ודמפקיר נזקיו לא תלינן בהדדי כלל ונמצא דלפי פירושם צריף לפרש בלשנא דמתפונן דקאמר ר"י שני פירושים מתחלפים דלענין פלוגתא נתקל פושע הוי פירושו של מתפונן ו מתפונן לשבר ולענין פלוגתא דמפקיר נזקיו הוי פירושו של מתפונן מתפונן לזכות בתרסי' וזה דחוק למאוד לפרש בלשון אחד שני פירושים שונים ואיך סתם ר"י כ"כ דבריו לומר בסתמא במתפונן חייב ולא קמפרש מה הוא מתפונן ואיך הוא מתפונן וקסמך על מה דנפרש מעצמינו דלענין נתקל נפרש מתפונן לשבר ולענין מפ"נ לאנ"פ נפרש מתפונן לזכות בתרסי' ודבר זה דחוק מאוד וכן הקשה הרמב"ן במלחמותיו על הרנ"ה עיי"ש בדבריו בפסקא המתחלת וכו' ומסתברא עוד לי (ו) עוד הקשו התוס' בד"ה מדקתני תרתי וא"ת והיכא דייק אב"י מדקתני תרתי דפליגי לאחר נפילת פשיעה הא אפילו אי לא פליגי אלא בנתקל אי פושעהו אי לא איצטריף למתני תרתי כו' ע"ש בדבריהם ותירוץ דחוק (י) ובהא דאמר ומדמתני בתרתי ברייתא נמי בתרתי הקשו התוס' וא"ת מברייתא נמי יש להוכיח דבתרתי פליגי כו' עיי"ש בדבריהם ומה שתיקצו ע"ז ונ"ל וי"ל דמברייתא לא מצי למידק כלל דאיכא למימר דפליגי בשעת נפילה ובחד טעמא עכ"ל קשה טובא דא"כ מאי תלי בזה מאי דמקשו אח"כ אלא גמלו כו' אלא בשעת נפילה היכי משפחת לה הא גם אי נזקי הברייתא דפליגי בחד טעמא תקשי ג"כ בשעת נפילה היכי משפחת לה וכמו שהקשה במהר"ם לובלין עיין בו והניח בצ"ע ולחומר הקושיא צ"ל דעת התוס' הוא דהו בשלמא פדו כו' אינו נמשך למה שאמר לעיל ומדמתניתין בתרתי ברייתא נמי בתרתי רק דהוא מלתא באנפי נפשיה והו דקאמר ומדמתני' בתרתי הוא סיום דבריו דלעיל דקאמר דמדיוקא דמתני' נשמע דפליגי בתרתי וקמסיים עלה אב"י עצמו דמדמתני' בתרתי ברייתא נמי בתרתי ואח"ז מקשה סתמא דהש"ס בשלמא פדו משפחת לה כו' ולא תלי כלל במאי דאמר ומדמתני' בתרתי ברייתא נמי כו' ובזה יתיישבו דברי התוס' על נכון וכן יראה להדיא מדברי הרשב"א בחידושיו שהקשה ג"כ פקושניית התוס' ותיקצו ג"כ פתירוץ ונ"ל וי"ל דאי לאו מתני' ה"א דבחד לחוד פליגי דמ"ס נ"פ וגמלו נמי שפפל בפשיעה עצמו שנתקל ונתקל גמלו עליו פדמוקמינן לי' בסמוך ומ"ס נל"פ עכ"ל הרי להדיא מדבריו דהו בשלמא לא קאי אדלעיל מינן דאלת"ה א"כ איך עירב הרשב"א דברי המתירן בהקשה ודו"ק אבל עכ"ז הוא דחוק מאוד ופשטא דלשנא דתלמודא ודאי דלא משמע פון אלא כמו שפירש"י דקאי אדלעיל והכל הוא מדברי סתמא דתלמודא והו ומדמתני' בתרתי כו' הוא הקדמה למאי דבעי אח"כ בשלמא כו' וא"כ הדרא קושניית התוס' לזכותא (ח) ובהא דאמר אלא גמלו כו' בשעת נפילה היכי משפחת לה הקשו התוס' וא"ת ולוקמי פלוגתייהו דשעת נפילה אפדו ולאחר נפילה אגמלו פדמוקי מתני' כו' (ט) ועוד קשה לפי פירש"י ותוס' דעיקר תירוץא דאב"י הוא במאי דפליגי בנ"פ א"ל והא דקאמר דפליגי בלאחר נפילה במפקיר נזקיו היא הוספת אב"י מה שהוסיף מדיוקא דמתני' א"כ הא דאמר לקמן במימרא דר' אלעזר דקאמר בשעת נפילה מחלוקת מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמ"ל פדאב"י וע"כ צ"ל דקמ"ל פדאב"י היינו פדיוקא דאב"י שדייק במתניתין דפליגי בתרתי דליכא למימר דקמ"ל פאב"י ולא פרבה חדא דהא

כָּבֵד וְנִפְלָא מִחֲלֻקַּת לִיכָא לְמִשְׁמַע מִינָה דְלֹא פְרַבָּה דְהָא גַם רַבָּה ס"ל דְּפְלִיגִי בְּשַׁעַת נְפִילָה וְא"כ לִיכָא לְהוֹכִיחַ מְלִיִּשְׁנָא דר"א דְלֹא פְרַבָּה אֶלָּא ע"כ דְמָהָא וְדַאי דְקִי"ל דְלֹא פְרַבָּה דְהָא כָּבֵד וְנִפְלָא אֻקְיָמְתָא דְרַבָּה וְלֹא בָּא ר"א רַק לְהַשְׁמִיעֵנוּ כְּדִיוקָא דְאַבְיִי דְלֹא נִימָא לְנַפְשֵׁין דְבַחְדָּא פְּלִיגִי לְכֹה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְבַתְרֵתִי פְּלִיגִי וְכֵן פִּירֵשׁ"י לְהִדְיָא דְאַיְצְטְרִיף לר"א לְאַשְׁמַעֵינוּ דְדִיִּיקִינֵן לֵה מַמְתְּנִי מְדַקְתְּנִי תַרְתִּי כְּדָאמַר אַבְיִי לְעִיל וְכִינֵן שְׁפֵן קֶשֶׁה לְפִי שִׁיטַת רַש"י וְתוֹס' דְעֵיקַר חִידוּשָׁא דְאַבְיִי כְּדִיוקָא דִּילְיָה הוּא לְהוֹסִיף דְפְלִיגִי גַם לְאַחַר נְפִילָה אֲבָל הָא דְפְלִיגִי בְּשַׁעַת נְפִילָה מְוַכְרַחִים אִט לֹמַר גַּם בְּלֹא דִיוקָא א"כ כְּשִׁבָּא ר"א לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְאִיהוּ ס"ל ג"כ כְּדִיוקָא דְאַבְיִי א"כ ה"ל לֹמַר דר"א אֹמֵר לְאַחַר נְפִילָה מִחֲלֻקַּת דְמִינָה שְׁמַעֵינוּ דס"ל כְּדִיוקָא דְאַבְיִי אֲבָל בְּמַאי דְקָאמַר בְּשַׁעַת נְפִילָה מִחֲלֻקַּת מִינָה לֹא שְׁמַעֵינוּ כְּלָל דס"ל כְּדִיוקָא דְאַבְיִי דְהָא גַם בְּלֹא הֵךְ דִיוקָא מְוַכְרַחִים אָנוּ לְפִרְשׁ דְפְלִיגִי בְּשַׁעַת נְפִילָה וְא"כ הו"ל לר"א לְמִימַר ג"כ דְפְלִיגִי בְּתַרְתִּי אוֹ לכה"פ הו"ל דְפְלִיגִי לְאַחַנ"פ דְהָא זְהוּ עֵיקַר דִיוקָא דְאַבְיִי (י') קֶשֶׁה מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן בַּפ' הַפָּרָה (נ"ד א') בַּד"ה בֵּין לְרַבְּנָן בֵּין לר"י שְׁפַתְבוּ אַפִּי לְמָאן דְאִית לִי בַּפ' הַמְנִיחַ דַּמְכ"נ וְאַפִּי לְאַחַנ"פ פְּטוּר כו' מ"מ פְּרִיף שְׁפִיר ע"ז כו' וְלְבַסּוּף כְּתַבוּ ע"ז וְמִיָּהוּ אֵין נִרְאָה כו' וְנִמְצָא דְנִשְׁאָר בְּקוּשְׁיָא: לְכֹה נִלְעַנ"ד לְפִרְשׁ סוּגְיָא דְשְׁמַעְתִּין בְּאַנְפֵן שְׁיַתְיַשְׁבּוּ כָּל הַלִּין קוּשְׁיֹת שְׁהַקְשִׁינוּ וְהוּא דְמַאי דְפְרִיף ה"ד מְתַפְּנִין כו' לְשַׁנָּא דְמַתְּפְּנִין דְקָאמַר ר' יְהוּדָה קוּשְׁיֹת דְמַהֲרָה לְשַׁנָּא מִשְׁמַע דְדוּקָא בְּמַתְּפְּנִין לְשַׁבֵּר בְּמַזִּיד וְעֵשֶׂה בּוֹר בְּיַדִּים מִמֶּשׁ הוּא דְחֵיב בְּנִזְקוֹ אֲבָל בְּלֹא פִינּוֹן לְשַׁבֵּר אַע"ג דְהוּי פּוֹשַׁע כְּגוֹן בְּמַעֲלָה קוֹנְיָנִים עַל הַגַּג לְנִגְבֹן וְנִפְלוּ בְרוּחַ מְצוּיָא שְׁלֹא פִינּוֹן לְעֵשׂוֹת בּוֹר בְּיַדִּים דְהָא לֹא פִינּוֹן רַק לְנִגְבֹן אַע"ג שְׁהַבּוֹר נַעֲשֶׂה בְּפִשְׁעֵתוֹ דְרוּחַ מְצוּיָה הוּי פִּשְׁעֵהָ גַם לְגַבֵּי שׁוֹמֵר חָנּוּם [וְכַמֵּשׁ"כ הַתּוֹס' לְעִיל גַּד"ה וְשְׁמוּאֵל אָמַר בְּאַפְּיָה שְׁנוֹן] מ"מ יְהִי פְטוּר פִּינּוֹן שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בְּמַזִּיד דְהִכִּי מִשְׁמַע לְשַׁנָּא דְמַתְּפְּנִין וְהוּא וְדַאי לִיתָא דְהָא קִי"ל כָּל הֵיכָא דְהוּי פּוֹשַׁע אַע"ג דְלֹא עֵשֶׂה בְּמַזִּיד וְבִיַדִּים מִמֶּשׁ נְמִי חֵיב וְלְכֹה שְׁפִיר קַמְתְּמָה ה"ד מְתַפְּנִין כו' וְעַלָּה קְמַשְׁנֵי רַבָּה דְמַאי מְתַפְּנִין מְתַפְּנִין לְהוֹרִידָה לְמַטָּה מְכַתִּיפוּ ור"ל דְבַאֲמַת לֹא בְּעֵינֵן דְוּוּקָא שְׁיָהָא מְתַפְּנִין לְשַׁבֵּר רַק דְבַמְתַּפְּנִין לְהוֹרִידָה לְמַטָּה מְכַתִּפוּ נְמִי חֵיב וְבִפְרִוּשָׁא דְדַבְרֵי רַבָּה נִלְעַנ"ד לְפִרְשׁ עַפ"י מַאי דְאִיתָא בַּמַּס' מַכּוֹת (דָּף ז') מְתַנִּי אֵלוּ הֵן הַגּוֹלִין הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בְּשַׁגָּגָה הִי מְעַגֵּל בְּמַעֲגִילָה וְנִפְלָה עָלָיו וְהַרְגָתוֹ הִי מְשַׁלְשֵׁל בְּחַבִּית וְנִפְלָה עָלָיו וְהַרְגָתוֹ הִי יוֹרֵד בְּסוּלָם וְנִפְלָה עָלָיו וְהַרְגוּ ה"ז גּוֹלָה אֲבָל אִם הִיָּה מוֹשֵׁף בְּמַעֲגִילָה וְנִפְלָה עָלָיו וְהַרְגָתוֹ הִי דוֹלָה בְּחַבִּיּוֹת וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנִפְלָה עָלָיו וְהַרְגָתוֹ הִיָּה עוֹלָה בְּסוּלָם וְנִפְלָה עָלָיו וְהַרְגוּ ה"ז אֵינּוּ גּוֹלָה זֶה הַכָּלָל כָּל שְׁבַדְרָה יְרִידָתוֹ גּוֹלָה וְשְׁלֹא בְּדְרָה יְרִידָתוֹ אֵינּוּ גּוֹלָה כִּי לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה וְטַעְמָא דְהָא מְלִתָּא כ' הַרְמַב"ם בַּפ"י מַה רּוֹצֵחַ וְז"ל מִי שְׁהִיָּה דוֹלָה אֶת הַחַבִּיּוֹת כו' אוֹ שְׁהִיָּה עוֹלָה בְּסוּלָם וְנִפְלָה עַל חֲבִירוֹ וְהַרְגוּ פְטוּר מִן הַגְּלוּת שְׁנָה כְּמוֹ אֲנָס הוּא שְׂאִין זֶה דְבַר הַקְּרוֹב לְהִיּוֹת בְּרוּב הַעֲתִים אֶלָּא כְּמוֹ פְּלֹא הוּא עַכ"ל וְהָא דְבַדְרָה יְרִידָה חֵיב בְּגָלוּת עַכ"ל צ"ל דְדְרָה יְרִידָה הוּי שׁוֹגֵג גְּמוּר וְלֹא שׁוֹגֵג קְרוֹב לְמַזִּיד מְשׁוּם דְאִי הוּי קְרוֹב לְמַזִּיד הִיָּה פְטוּר מִן הַגְּלוּת וְכַמֵּשׁ"כ לְהִדְיָא בַּפ' הַנִּזְ"ל נִמְצִינוּ לְמִידִין מַעֲתָה דְאִם נִפְסַקָה הַחַבִּית דְרָה יְרִידָה הוּי שׁוֹגֵג וְבַדְרָה עַלִּי הוּי אֲנָס וְבַהֲכִי מְתַפְּרָשָׁא סוּגְיָא דְשְׁמַעְתִּין שְׁפִיר דר"י דְקָאמַר בְּמַתְּפְּנִין חֵיב וְהֵינּוּ בְּמַתְּפְּנִין לְהוֹרִידָה לְמַטָּה מְכַתִּפוּ לְפּוּם פְּרִוּשָׁא דְרַבָּה ע"כ

דבא למעט דרר עליה דהוי אונס דהכי משמע לשנא דמדקפרט שאינו חייב רק בדרר
ירידה מפלל דבא למעוטי ההיפוף מזה והוא דרר עלי דפטור ומשום דהוי אונס ולכך
שפיר קאמר אבני מפלל דמחייב ר"מ ואפי' נפשרה דהא מדבא ר' יהודה למעוטי אונס
מפלל דשמטין' לר"מ דמחייב אפילו באונס ומעתה לפום הך פירושא לא מיירי ר' יהודה
פלל בנתקל כמש"כ רש"י וגם אינו ענין הדומה לנתקל כמש"כ הרשב"א רק דקאמי
למעוטי דרר עלי דהוי אונס גמור ומינה שמעי' דמחייב ר"מ אפי' באונס גמור אפי'
בנפשרה דבאונסין אין לחלק בין זה לזה משום דמעתה תו ליפא לפרושי דר"י בא למענט
תקל משום דשמעי' לר' מאיר דמחייב בנתקל משום דס"ל דנתקל פושע הוא ואיהו ס"ל
דנל"פ ואונס הוא ולכך קאמר דווקא דמתפונן להורידה למטה מפתפו דהוי שוגג הוא
דחייב אבל בנתקל דהוי אונס פטור דא"כ לא הל"ל במתפונן כו' ולמעוטי אונס דהא
באונס גם ר"מ מודה דפטור רק דס"ל דנ"פ הוי וא"כ עיקר פלוגתא דידין' הוא במאי
דס"ל דנתקל אונס וא"כ הכי הל"ל נתקל פטור משום דאונס הוא ומדקא ממעט אגיס
מפלל דר"מ מחייב באונס מיהו כל זה הוא לפי מאי דפרישנא משא"כ לפי פי' הרשב"א
ליפא לתרוצי לשנא דסוגיין עד"ז דהא לפירושו נקיט ר"י במילתין' ענין הדומה לנתקל
דהוי פשיעה ולכך שפיר איפא לאקשוני עליו דמנ"ל לדמות כ"כ הפשיעות להדדי דלמא
לא דמו לגמרי ובא למעוטי נתקל וכמו שהקשינו והא דנקיט מתפונן חייב ולא קאמר
נתקל פטור משום דזהו גופי' אתא לאשמועינו דמתפונן להורידה למטה מפתפו הוי
פשיעה וממילא שמעינו דנתקל לא הוי פשיעה משא"כ לפירושינו לא מיירי פלל בנתקל
רק דבא למעוטי דרר עליה דהוי אונס לכו"ע ובנתקל שפיר מצי סבר דלא הוי פשיעה
וכהא דאמרינו בפרק האומנין שהביאו התוס' ואפ"ה פרי' שפיר מפלל דמחייב ר"מ
אפי' נפשרה ומיושבת קושית התוס' ודו"ק: ובהא דאמר הש"ס אלא אמר אבני בתרתי
פליגי פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע ופליגי לאחר נפילה במפקיר נזקיו לאחר נפילה
כו' גלענ"ד העיקר בדברי הרי"ף דמפרש לה להא דאבני דהא דקאמר דפליגי לאחר
נפילה במפקיר נזקיו דלאו בלאחר נפילת פשיעה מיירי ובמפקיר נזקיו דעלמא קמפליגי
רק דקאי אהך נפילה דרישא דנתקל ונפל ואח"כ הפקיר נזקיו ואזלי ר"מ ור"י לשיטתם
דר"מ דס"ל דנתקל פושע לכך בהפקיר אח"כ ה"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה
וחייב ולר"י דס"ל נתקל אונס הוא לכך קפטר במפ"נ משום דה"ל מפ"נ אחר נפילת
אונס דפטור וכהא דאמר ר' יוחנן בסמוך ומה שהכריחו התוס' בראיות דמוכרחין אנו
לפרש דפליגי במפקיר נזקיו דעלמא ואפי' לאחר נפילת פשיעה אינם ראיות פלל
וכדבעינו למימר לקמן ואדרבה לשיטת הרי"ף יתיישב כל מה שהקשינו וכל מה שדחקו
עצמם התוס' בסוגיא זו והיינו משום דעיקר תירוץ דאבני בא ליישב לשנא דמתפונן
דקאמר ר"י דמשמע מיני' דווקא במתפונן במזיד הוא דחייב אבל אם לא נתפונן במזיד
אף דנעשה בפשיעתו הוא פטור והא ודאי ליתא דהא במעלה קנאנים ע"מ לנגבן ונפלו
ברות מצויה נמי חייב וקאנשיא דרבה לזה בא אבני לתרץ לשנא דמתפונן דהפוננה הוא
דמתפונן לזכות בתרסי' והיינו משום דפליגי לאחר נפילה במפקיר נזקיו דלר"מ חייב
אף במפקיר נזקיו וקאמר עלה ר"י דבמתפונן לזכות הוא דחייב אבל במפקיר פטור
ובלשנא דר"י דקאמר במתפונן חייב לית בי' שני פירושים וכמו שהבינו רש"י ותוס'
דזה ודאי דחוק וכמו שהקשינו רק דלשנא דמתפונן אין לו רק פירוש אחד והוא

דמתפונן לזכות בתרסי' אלא דממילא משתמע מיני' דפליג גם בשעת נפילה וס"ל דנתקל אנוס הוא והיינו משום דס"ל לר"י בפשיטות דלאח"נ פשיעה גם במפקיר נזקיו נמי חייב וא"כ מדהצריך לאחר נפילה שיהי' מתפונן לזכות בתרסי' דווקא ש"מ דס"ל דנתקל אנוס הוא דאל"כ למאי בעינו שיהי' מתפונן לזכות בתרסי' הא אי הוי פ שע בנתקל א"כ גם בלא מתפונן לזכות נמי הי' חייב ולכך לא הוצרך ר"י לפרש לפלוגתא' אשעת נפילה פלל רק דפליג בלאח"נ וממילא משתמע מזה דפליג נמי בשעת נפילה וס"ל דנתקל אנוס הוא ודו"ק ונמצא דעיקר תירוצו דאב"י הוא מאי דמוקי לה לפלוגתיהו דפליגי לאחר נפילה במפ"נ דבזה הוא מתרץ לקושיות ה"ד מתפונן דר"ל דמתפונן לזכות בתרסי' ובאמת דהנה מצי אב"י לתרוצי להך קושיא אפי' אי הוי מוקים לה לפלוגתיהו דפליגי במפ"נ לחוד ותרונתיהו ס"ל דנ"פ הוא רק דר"מ סבר דמפ"נ לאחר נפילה חייב ולכך חייב בין בשעת נפילה ובין לאחר נפילה אף בהפקירו ור"י ס"ל דמפ"נ פטור ואפי' לאחר נפילת פשיעה ולכך בין בשעת נפילה ובין לאחר נפילה פטור ופ"ק אלא קמחייב רק במתפונן לזכות בתרסי' דגם בשעת נפילה נמי פטור למאן דפטר מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה פיון דבור בר"ה פטור ובשעת נפילה היינו קודם שהי' לו פנאי לסלק דהוי לי' בור וכמש"כ התוס' והברייתא נמי מתישבבת בהכי וליכא לאקשוני דא"כ למאי נקיט הברייתא בהך בבא דמודים חכמים לר"מ באבנו ספינו ומשאו שהניחן בראש הגג ונפלו ברוח מצויה שהיא חייב דאמאי נקיט רוח מצויה דווקא דהא ע"כ מייירי בלא הפקירו דאילו בהפקירו לא הוי קמחייב ר"י ואפי' לאחנ"פ אלא ע"כ דמייירי בלא הפקירו וכיון שפ"נ אפי' ברוח שאינה מצויה נמי הי' לו לחייב ומשום דהי' לו לסלקן ולא סילקו וכמש"כ התוס' בד"ה פליגי עיי"ש שפכתבו דבלא הפקירו קמחייב אפי' לאחר נפילת אנוס ומשום דהי' לו לסלקן דנה אינה קושיא פלל והיינו משום דהברייתא מייירי נמי בשעת נפילה קודם שהי' לו פנאי לסלק ובשעת נפילה ודאי דהיה פטור ברוח שאינה מצויה משום דאנוס הוא דמאי הוי לי' למעבד ולכך נקיט הברייתא רוח מצויה דמלתא דפסיקא היא לחייבו בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה והכי צריכינו לפרושי בהכרח אליבא דרבא לפמש"כ רש"י לקמן בסוגיא דשני קדרין דרבא ס"ל דר"מ ור"י תרונתיהו ס"ל דנתקל פושע הוא ודו"ק [וכן כתב גם הפ"י אלא שהוא כתב פ"נ לתרוצי קושיות המהרמ"ל על התוס' שהבאתי לעיל בקושיא חז"ת עיי"ש ובאמת דדברי התוס' אינם מתישבבים בזה משום דלפ"ז קושיות התוס' מעיקרא ליתא ולכך דברי התוס' אין להם ישוב רק כמו שפכתבתי לעיל דהך בשלמא הוא מלתא באנפי נפשי' היא ולא קאי אדלעיל מיני' רק דהדברים מצד עצמם הם נכונים בכדי ליישב קושיות התוס' ומוכרחים בדברי רש"י אליבא דרבא בסוגיא דשני קדרין] אלא דלהכי לא מוקי לה אב"י הכי משום דבאמת הוי משמע לי' מדיוקא דמתניתין דפליגי בתרתי מדקתני תרתי כו' וזה ודאי דלא הוי פתרת דהא במפ"נ אין לחלק בין שעת נפילה לאחנ"פ פלל וכמש"כ התוס' בד"ה הנהלק א' במים דמ"ש אחנ"פ היינו אף לאחנ"פ והוא הדין בשעת נפילה דבזה אין לחלק בין שנ"פ לאחר נפילה אבל למאי דמוקי לה עתה דפליגי בנתקל פושע א"כ אף אם נאמר דפלוגתיהו במפקיר נזקיו לאחנ"פ תליא בהך פלוגתא דנתקל פושע דפליגי בה בש"נפ וכשיטת הרי"ף מ"מ שפיר מקרי דהוי פלוגתיהו בתרתי ובקושיות התוס' ד"ה מדקתני תרתי שהבאתי לעיל בקושיא זיי"ן ודו"ק: ומהשתא אתי שפיר הא דהוצרך אב"י לשנויי

דפליגי בתרתי ולא קמשני בקצרה על הך קושיא דה"ד מתפונן דפליגי בלאחר נפילה
במפקיר נזקיו לחוד ומאי מתפונן מתפונן לזכות בתרסי' דא"כ יהי' זה סותר למאי דס"ל
באמת דפליגי גם בנתקל פושע ונהך פלוגתא דמפ"נ תליא באידך פלוגתא דנ"פ וזה
מוכרח לפי דייקו במתניתין דבתרתי פליגי כי היכי דלקהוי פירושי של לשון מתפונן בחד
גוננא ולא בתרי גונני כמו שהוא לפי רש"י ותוס' כי הוא דחוק דהא אי הוי מוקי לה
דפליגי במפקיר נזקיו לחוד ע"כ דצ"ל דתרנוייהו ס"ל דנתקל פושע ופליגי במפ"נ
לאחנ"פ פשיעה וזה סותר למאי דס"ל לאב"י באמת מדיוקא דמתניתין ולכך פיון דעיקר
הירוצא דאב"י היא במאי דפליגי לאח"נ ובמפ"נ בכדי לפרש מתפונן דר"י דהיינו מתפונן
לזכות בתרסי' הו לא הוי מצי לשנויי פן בקצרה בכדי שלא יהיה זה סותר למאי דס"ל
לאב"י לפי האמת מדיוקא דמתניתין ולכך בהכרח הוכרח לומר דפליגי בתרתי משא"כ
לפירש"י ותוס' דעיקר שינויא דאב"י הוא מאי דפליגי בשעת נפילה בנתקל פושע ומאי
מתפונן הוא מתפונן לשבר א"כ שפיר קא קשיא לו בקושיא ד' דהל"ל לשנויי פן בקצרה
ואי משום דס"ל פן מדיוקא דמתניתין דפליגי גם בלאחנ"פ במס"נ מ"מ מה שייכות יש
לזה לתירוצו פיון דגם אי הוי משני בקצרה דפליגי בנתקל פושע לית פאן שום סתירה
למאי דס"ל לאב"י באמת דהא הך דס"ל לפי האמת מדיוקא דמתניתין דפליגי גם אחנ"פ
במפ"נ הוא הוספת דברים לומר דפליגי עוד בפלוגתא אחריתא שאינה שייקא לפלוגתא
קמייטא פלל וא"כ הנה לו לקבוע זה מימרא בפ"ע ולא לכוללה בתירוצו פיון שאין לו
שייכות לתירוצו בזה] ורבא דס"ל לקמן בסוגיא דב' קדרין לפי פירש"י דתרנוייהו ס"ל
דנ"פ ופליגי במפ"נ לחוד ע"כ דלית ליה דיוקא דאב"י מדקתני תרתי ועי"ל בקצרה
דלקחי לא מוקי לה אב"י דפליגי במפקיר נזקיו לחוד ותרנוייהו ס"ל דנ"פ וכדרבא דלקמן
לכי פירש"י משום דא"כ יהיה ס"ל לר"י דמפקיר נזקיו ואפילו לאחר נפילת פשיעה נמי
פטור וכהך מ"ד דבור בר"ה פטור ולאב"י לא סבירא ליה הא מלתא דיהיה שום מ"ד
דיספור פן והיינו משום דס"ל לאב"י כרבה דלקמן בפ' הפרה (נ) דאמר בבור בר"ה
כו"פ לא פליגי דחייב פי פליגי בבור ברשותי ואב"י תלמידיה דרבה הנה ואזיל בשיטת
רבה רבו ולכך לא הוי מצי מוקי למתניתין בהכי דהא ודאי דליכא לחלק בין נפילת
פשיעה לעביד ביזים ממש דהא חזינו לקמן בשמעתין דמזמנה להדדי דקאמר ומי אר"י
הכי והאר"י הלכה פסמם משנה ותנן החופר כו' והתם בלאחר נפילה מייירי פדמוכח בגמ'
דקאמר מאן דפטור כרבנן ודו"ק וכינון דבהכרח בכדי לתרוצי לשנא דמתפונן הוצרכו
לאוקמי לפלוגתיהו בלאחר נפילה ובמפקיר נזקיו ומאי מתפונן מתפונן לזכות בתרסי'
לזה הוצרכו להקדים דפליגי נמי בנתקל פושע ור"י דבעי מתפונן לזכות בתרסי' היינו
משום דס"ל דנתקל אנוס הוא דבלא"ה גם ר"י מודה דלא בעינו מתפונן פיון דליכא
למ"ד דבור בר"ה יתא פטור לא ר' ישמעאל ולא ר"ע ורבא דמוקי לה פן לפי פירש"י
בסוגיא דב' קדרין היינו משום דאזיל בשיטת רב יוסף רבו דלקמן בפ' הפרה דקאמר
בבור ברה"י כ"ע לא פליגי דחייב פי פליגי בבור בר"ה ולדידיה איכא למ"ד דס"ל דבור
בר"ה פטור לגמרי ולכך שפיר מצי לאוקמי למתניתין דר"י ס"ל דמפ"נ אפי' לאח"נ
פשיעה נמי פטור וכהך מ"ד דבור בר"ה פטור ונמצא דאב"י ורבא אזלו בזה לשיטת
רבותיהם דאב"י הנה תלמידיה דרבה ורבא הנה תלמידיה דרב יוסף וכמבואר בש"ס
בכמה דוכתי וזה דקאמר אב"י ממאי מדקתני תרתי היינו דאמי לפרושי היכן נזכר זה

במתניתין דפליגי בתרתי פינו דלא תני רק חדא פלוגתא במתניתין ופשטא דמתניתין לכאורה משמע דלא פליגי רק בחדא והיינו בשעת נפילה דהכי מתפרשא אליבא דרב דאמר לעיל לא שנו אלא שנטנפו פליו כו' וכמש"כ התוס' בד"ה הוה חלק דרב מיירי ע"כ בשעת נפילה וכן נמי לרבה דקאמר במתפונן להורידה כו' מיירי נמי מתניתין בשעת נפילה שמעינן מזה דפשטא דמתניתין מתפרשא טפי דאיירי בשעה נפילה וכיון שפון אין מקום לפירושו למאי דבעי לפרש נתפונן לזכות בתרסי' אשר זהו עיקר תירוצו וכדכתבנא לזה הוצרך להקדים דמשמע מדיוקא דמתניתין דפליגי בתרתי ולכך שפיר מצי לתרוצי לשנא דמתפונן דהיינו מתפונן לזכות בתרסי' וקאי אלאחר נפילה רק דממילא משתמע מיניה דפליגי גם בשעת נפילה וס"ל דנל"פ דבלא"ה לא הוי בעינו דיתפונן לזכות בתרסי' לאחנ"פ לזה קמפרש דמתניתין נמי תרתי קתני דבלא זה לא הוי מצי לפרש להא דמתפונן דר"י דהיינו מתפונן לזכות בתרסי' ונמצא דע"כ פליגי בתרתי פינו דבדר"מ לא נזכר תרתי מילי לזה הוצרך לפרש דבאמת מתניתין תרתי קתני אבל עיקר מאי דנאדי מלאוקמי דפליגי במפקיר נזקיו לחוד ותרוניהו ס"ל דנ"פ היינו משום דאזיל בשיטת רבה רבו ותירץ זה הנה נוח לי מאוד דלפ"ז לא נצטרך כ"כ לכנס בפלפול ולחלק בסברא אלא דלשנא דממאי מדקתני תרתי וגם מאי דאמר ומדמתניתין בתרתי ברייתא נמי בתרתי אינו מיושב כ"כ לפי"ז ולכמש"כ לעיל הוא מיושב טפי והמענין יבחר: ומעתה נמצא לפום מאי דפרישנא דעיקר תירוץ דאב"י דבעי לתרוצי לשנא דמתפונן דתני במתניתין הוא מאי דפליגי במפקיר נזקיו אחר נפילה ומה שהוסיף אב"י לפרש דפליגי נמי בשעת נפילה אי נ"פ א"ל הוא מדיוקא דמתניתין מדקתני תרתי א"ש הא דאמר ר' אלעזר בשעת נפילה מחלוקת ואוקימנא לה מאי בשעת נפילה מחלוקת אף בש"נפ וקמ"ל כדאב"י אשר הקשינו ע"ז בקושיא יו"ד דא"כ איפכא הל"ל לר"א לאחנ"פ מחלוקת לאשמועינן פאב"י לפי פירש"י ותוס' אבל לפום מאי דפרישנא מיושב היטב משום דעיקר חידושו דאב"י מדיוקא דמתניתין הוא מאי דפליגי בשעת נפילה בנ"פ ולכך שפיר קאמר ר"א בשנ"פ מחלוקת ואוקימנא דקמ"ל פאב"י ודו"ק ור' יוחנן דאמר לאחר נפילה מחלוקת נמי פאב"י ור"א ס"ל ולא פליגי במדי רק דמר אמר בהאי לישנא ומר אמר בהאי לישנא ולא פליגי כלל בעיקר אוקימתא דמתניתין דכולהו מוקמי לה דפליגי בתרתי בשעת נפילה ולאחנ"פ ודהנה"ב פלוגתות תליין אהדדי והא דפרכינן בשלמא פדו משפחת לה בין בש"נ בין לא"נ אלא גמלו בשלמא לאחר נפילה משפחת לה במפקיר נבלתו אלא בשנ"פ היכי משפחת לה הכי פירושו בשלמא אי מוקמינן דפליגי בלאחר נפילה לחוד דמכל מקום מפקיר נזקיו אפי' לאחר נפילת פשיעה פטור ומ"ס חייב הוי ניחא דשפיר משפחת לה פלוגתיהו כגון דנפלה בפשיעה כגון שהוליקה במקום שיש לחוש שתפול וכמש"כ התוס' בד"ה אלא אבל לפי מאי דאוקי אב"י דמפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה כו"ע מודו דחייב פי פליגי אי הוי הך נפילה דנתקל פשיעה אי אונס א"כ גבי גמלו היכי משפחת לה דליכא לאוקמי שהוליקה במקום שיש לחוש שתפול דא"כ הוי פושע ודאי ובהא לא פליגי ר' יהודה לפי אוקימתא דאב"י ואי דנפלה באונס בהא לא הנה פליגי ר"מ לכך קמשני דאתקיל ואתקלה בי' גמלו והדר הוי פלוגתיהו אי נ"פ א"ל ולפי מה שכתבנו יתיישב ג"כ קושית התוס' בד"ה אלא שהקשו דליקו פלוגתיהו דשעת נפילה אפדו ולאחר נפילה אגמלו פדמוקי מהנתיין כו' עיי"ש בדבריהם אמנם לפום

פירושו לא קשׁא כּלל דמ"מ תיקושה איה מיינרי הך לא"נ אי מיינרי לאחר נפילת פשיעה
א"כ בהא לא פליג ר"י ומודה דחייב לפי אוקימתא דאבני ואי דנפלה באונס בהא מידה
ר"מ דפטור ופ"כ להך שינויא דשנינו ונתוס' לא הקשו כן רק לשיטתם אבל לפמש"כ
לק"מ ודו"ק ומתוך מה שפיתנו מתנישב ג"כ קושיות התוס' לקמן בפ' הפרה דף נ"ד
כיון דלפמש"כ ליפא למ"ד דס"ל לר"י דמפקיר נזקיו פטור לאחר נפילת פשיעה ודו"ק.

מיהו קושׁא זו בלא"ה לא קשה כ"כ דאיפא למימר דסוגיא הנ"ל אליפא דר' יוחנן קמיינרי
וכן הוא ברשב"א ובס' שיטה מקובצת עי"ש: ומה שהביאו התוס' ראיה לדבריהם דכוננת
אבני היא דפליגי לאנ"פ אפי' אחר נפילה פשיעה משום דלשנא דמ"ס ומ"ס משמע הכי
עינו בדבריהם ראי' זו אינה מוכרחת כ"כ דשפיר יש לפרש הך לישנא גם לפום שיטת
הרי"ף ואין זה דחוק כ"כ ומה שהביאו ראי' מהא דאמרין מפקיר נזקיו מאי מתכונן
איפא הא הוי מצי למימר דמיינרי במתכונן לשפר עיי"ש בדבריהם ראי' זו אינה ראיה
כלל לפמש"כ לעיל דלשנא דמתכונן הנה קשית' ליה להש"ס עינו בדבריו לעיל ודו"ק:
אף קשה לפי שיטת הרי"ף הא דאמרין לקמן גבי פלוגתא דר"א ור"י במפקיר נזקיו
ליפא בפלוגתא דר"מ ורבנן קמפלגי אליפא דר"מ כו"ע לא פליגי כי פליגי אליפא דרבנן
מאן דפטור רבנן ומאן דמחייב אפר לך ע"כ לא פפרי רבנן אלא מפקיר נזקיו דהא
משום דאנוס הוא אבל מפקיר חקיו דעלמא מיחייבי ע"כ ולפי שיטת הרי"ף קשה דאיה
קאמר מאן דפטור רבנן הא בין ר"א ובין ר"י מוקמי לעיל דהא דפליגי רבנן במכ"נ
היינו לאח"נ אונס א"כ היכי קאמר מאן דפטור רבנן הא רבנן לא איירי כלל במפקיר
נזקיו לאח"נ פשיעה ולא קפטרי רק בלאחר נפילת אונס ואע"ג דגם לשיטת התוס' נמי
קשה לכאורה דלפי מאי דבעינו למפשט דר"א אמר חייב ור"י אמר פטור א"כ היכי
אמרין מאן דפטור רבנן והא ר"י אית לי דרבנן איירי באחר נפילת פשיעה ולא באח"נ
אונס אף באמת לפי שיפת התוס' לא קשה כ"כ דאיפא למימר דהא דאמרין מאן דפטור
רבנן היינו לפי המסקנא דמסקינן דר"א הוא דאמר פטור ולפ"ז אתיא שפיר דהא ר"א
מוקים לרבנן דפליגי באח"נ פאמנ"פ אפ"ה לפי שיטת הרי"ף דבין ר"א ובין ר"י מוקמי לרבנן
דלא פליגי רק באח"נ א"כ הא דקאמר מאן דפטור רבנן לא אתיא לא לפי המסקנא
ולא לפי הס"ד וצ"ל דס"ל להרי"ף דעתה לא ידע כלל מהנה מיררות דר"א ור"י דלעיל
ולא ידע כלל להנה דיוקי דלעיל אבל לפי האמת דינעו הנה מיררות דלעיל ע"כ צ"ל
דר"א לא ס"ל כלל רבנן משום דרבנן מחייבי ג"כ רק דר"א ס"ל פהנה תנאי דלקמן
(דף מ"ט) דאיפא דס"ל דבור ברה"ר פטור ולא קמחייב רק בור ברשותו וכן משמע
מדברי הרי"ף דבאלפסי הישנים לא הי' בו גירסת מאן דפטור רבנן רק מאן דמחייב ע"כ
לא פטרי רבנן אלא היכא דאנוס כו' רק שבאלפסי החדשים יש בהם הוספה זו מגי' ד"ת
כאשר רשום בצידו גי' ד"ת ולפמש"כ העיקר כגי' הישנה ובכיון השמיסה האלפסי ולא
בטעות ואין זה דוחק כ"כ דהא גם לשיטת התוס' נמי ע"כ צ"ל דבהאי שקלא וטרין לא
ידע מהנה מיררות דלעיל דאל"כ היכי הנה בעי למימר איפכא ונהי שכ' התוס' דהא דלא
קאמר תסתיים מהנה מיררות היינו משום דאינו מפרש כ"כ עינו בתוס' מ"מ התייבא אי
הנה קאמר תסתיים כמו שהוא לפי האמת רק דלא קאמר מיררות דלעיל והביא מיררות
אחרני בזה שפיר היינו יכולין לומר דהא דלא הביא להנה מיררות דלעיל משום שאינו
מפרש כ"כ לכה הביא הנה מיררות שהמה מפרשים בהדיא אבל השתא דקאמר תסתיים

זו נדאי היכי קאמר תסתנים איפכא דנהי דאינו מפורש כ"כ מ"מ פיון דלא מצינו לפרש באופן אחר ע"כ מופת להיפוך אלא ע"כ דצ"ל דעתה לא ידע מהנה מימרות דלעיל גם לפי שיטת התוספות וא"כ גם לפי שיטת הרי"ף איתא שפיר ועדיין ע בזה ונדעתי בעצמי שלא יצאתי ידי חובת עיוני בזה עד תכליתו אלא לפי שאינו נוגע הדבר לדינא לא ראיתי להאריך עוד בזה ולא פתבתי אלה הדברים רק לעורר לב המעיין וקרוב לשמוע שהרמב"ן במלחמות פיון לכל מה שפתבנו בפירושא דשמעתין ועיין: דף כ"ט תוס' ד"ה פליגי בשעת נפילה ואפי' נתנו אחר שם כדאמרינו בהפ'ה כו' ובשמעתין אמר גבי גלל כו' עיין במה שאכתוב אי"ה לקמן בסוגיא דב' קדרין דהרמב"ן במלחמותיו במש"כ לנישב דברי הרי"ף ע"כ דלא סבר בהה' מלתא פהתוס' רק דבנתנו אחר פטור לגמרי ואינו מחוייב לסלקו ולענן ראיותיהם יש לחלק דשאני ההיא דהפ'ה דלכ' חייב בעל החצר משום שהפקיר אח"כ רשותו ולכ' חייב משום דלא הו"ל להפקיר רשותו ועיי"ש ברש"י דמשמע הכי להדיא וזהו דגלל נמי י"ל דשאני התם פיון שהוא פיון לזכות בהם ובשעה שזכה בהם הוא פבר מונח ברה"ר והוי דבר המזיק ולכ' חייב על הגזקן משא"כ היכא דהוי הדבר שלו ולקחו אחר והניחו ברה"ר אינו מחוייב לסלקו ולא להפקירו וזה פשוט מיהו בלאחר נפילת אונס גם הרמב"ן מודה דמחוייב לסלקו אם לא הפקירו ולכ' דברי הרמב"ן דשם אינם נוגעים לפשטא דסוגיא דשמעתין פלל ועיין: דף ל' מי סברת דלא תמו מיא כו' וגירסת התוס' הוא איפכא ולענן הלכה אין נ"מ לדידן דפסקינו כשמואל ולכ' בין בדתמו מיא בין דלא תמו מיא חייב על גזקי אדם ופטור על הפלים רק דלגירסת התוס' אפשר דגם לשמואל לא קמחייב אלא בדתמו ונעשו רפש או דלא תמו ועדיין הם צלולים ויש בהם ממשות בעין אבל היכא דלא נעשו רפש רק שנבלעו בפרקע ולא נשאר מהם שום ממשות רק לחלוחית בעלמא שהפרקע חלקה אפשר דבכה"ג גם לשמואל נמי לא מחייב אבל לפירש"י גם בכה"ג חייב לשמואל ולפ"ז הרמב"ם שכ' בפ' י"ג מהל' נ"מ וז"ל נבלעו המים בארץ ונשארה הארץ חלקה והוחלק ונפל והוזק בפרקע ה"ז חייב בגזקיו עכ"ל ע"כ דס"ל כפירש"י וכמו שהבין בדבריו הה"מ ודלא כהפ"י שרצה לפרש דעתו עפ"י גירסת התוס' וכמו שהבין בדבריו הראב"ד והא ליתא ופשוט: שם תוס' ד"ה וחיוב בעל הפותל וא"ת פותל רעוע נמי הו"ל לאסוקי אדעתיה שמה הצניעם שם כשה' ברי ע"כ ולפמש"כ על הגליון גירסת ספרים אחרים ברש"י דלהכי חייב בפותל ברי משום דשני למסתר פותל ברי א"כ אודא לה קושניית התוס' ודו"ק אף באמת גירסא זו אין לה שחר פלל דמאי שינוי שינוי בזה אטו אינו רשאי לעשות בשלו פל מה שירצה לסתור ולבנות על אופן אחר כפי העולה על רצונו ולכ' קושניית התוס' במקומה עומדת והתוס' תירצו ח"ל דמ"מ המצניע ראוי להתחייב פיון שפשע ולפ"ז היכא דהצניעם בשעה שהי' הפותל ברי ושהו כ"כ עד שנתרועע הפותל וסתרו כשהוא רעוע שוב היה לו לבעל הפותל להתחייב ומהתימא שלא הזכירו דין זה שום א' מהפוסקים ובש"מ תירץ עוד דאם הי' מצניעם כשהוא ברי נדאי דלא היה מתקיימים כ"כ אלא היו פלים מאליהם ע"י רקבון וכדומה והוא נכון יותר ופשוט: שם תוס' ד"ה אפי' תימא ר' יהודה וא"ת והא מתניתין קתני פל הקודם בהן זכה וי"ל דכל הקודם בהן זכה לאחר ל' יום ותירוצם דחוק טובא דא"כ מאי מקשה הש"ס לימא דלא כר"י לימא דאיירי לאחר ל' יום פמו פל הקודם בהן זכה דמיירי ע"כ לאחר ל' יום פמו

כן נימא דרישא דוהוזק בָּהֶן כו' מִיָּרִי נָמִי לְאַחַר ל' יוֹם וְהַטּוֹר כ' דְּלֹאֲחַר שְׁהַזִּיקוּ פֶּלַח
הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה וְכֵן הוּא בְּהִגָּהַת רַמ"א בְּשׁו"ע וּבְלִי סִפְקָא שְׁיִצְאָא לֹו דִּין זֶה מִפְּחַת קוֹשְׁיֵית
הַתּוֹס' דְּבִזְזָה הוּא מְיִשְׁבַּב קוֹשְׁיֵיתָם אַף גַּם זֶה דְּחֹוֹק טוֹבָא דְּמֵאִי סְבָרָא הוּא פֶּלַח דְּבִשְׁבִּיל
שְׁהַזִּיקוּ יִהְיִי עוֹד מְנֻפְקָרִים לְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן פִּינּוֹן שְׁהַנִּיחַ בְּרִשׁוֹת וְנָהִי דְּאָם הַזִּיק מְחַזֵּיב
לְשֵׁלֵם אֲבָל לָמָּה יִהְיִי הַפְּקָר מַעֲתָה וְעַד פֶּאֶן לֹא אֲמַרִּינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין (טו ע"ב) גְּבִי נָמֵר
וּבְרַדְלָס דְּכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה וְאָמַר ר"ל לְאַחַר שְׁהַמִּיתוּ הִיָּינוּ מִשּׁוּם דְּכִינּוֹן שְׁהַמִּיתוּ
לְמִיתָה הֵן עוֹמְדִים וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן לְהוֹרְגוֹן זָכָה לְשָׁמַיִם אֲבָל בְּלֹא"ה לְעַנּוֹן נְזָקִין דְּמִמוֹנָא
בְּעֻלְמָא מְחַזֵּיב לְשֵׁלּוּמֵי אֲמַאי יִהְיִה הַפְּקָר וְכֵן נָמִי לְקַמּוֹן בְּמַכִּילֵתִין (פ ע"ב) דְּאֲמַרִּי נָפַק
רַב וּדְרַשׁ חֲתוּל אִין בּוֹ מִשּׁוּם גְּזֵל וְאִין בּוֹ מִשּׁוּם הַשְׁבֵּת אֲבִידָה לְבַעֲלִים הִיָּינוּ נָמִי מִשּׁוּם
דְּאִיפָא חֲשַׁשׁ מִיתָה מִשְׁא"כ בְּנֻזְקִין וְאֲדַרְבֵּה מִהֲנָה סְנֻגִיּוֹת מוֹכַח בְּהִפּוּף מַדְעַת הַטּוֹר
כְּמִבּוֹנָר לְמַעֲיָין בָּהֶם אַף גַּם אִם נֹאמַר דְּקוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' אִין לָהּ תִּירוּץ אַחַר בְּזוּלַת דְּבָרֵי
הַטּוֹר מ"מ קָשָׁה מִנ"ל דְּגַם לְפִי הַמְּסַקְנָא יִהְיִה הַדִּין כֵּן וְנָהִי דְּאָנוּ צְרִיכִין לְדַחֲוִקֵי נִפְשִׁין
כֵּן בְּדְבָרֵי הַמְּקָשָׁה מ"מ לְמַסְקְנָא דְּאִין אָנוּ צְרִיכִין לָזֶה מִנ"ל לְפִסְוֹק כֵּן וְדְבָרֵי הַרְמַב"ם
בְּזֶה סְתוּמִים וְלֹא נִתְבָּרְרָה כְּוָנָתוֹ אִי ס"ל כְּתִי הַתּוֹס' אוֹ פְּהַטּוֹר אוֹ דְּלֹא ס"ל כְּשׁוּם א'
מִהֲנָה תִּירוּצִים וְצ"ע וְלְעַנּוֹן מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' עוֹד דֹּא"כ קָשָׁיָא דְּרִשְׁבִּי"ג אֲדַרְשֵׁב־ג יָפָה
כ' בְּש"מ דְּעַתָּה בְּס"ד לֹא דִּיִּקְיָנוּ כֵּן מְדַרְשֵׁב־ג דְּפִטּוֹר מְלִשְׁלֵם רַק דְּרִשְׁאֵי לְהוֹצִיא וְלִתְנָא
קָמָא אִינוֹרְשָׁאֵי לְהַשְׁהוֹת פֶּלַח אֲלֵא הַמוֹצִיא מוֹצִיא וְהַמְזַבֵּל מְזַבֵּל עֵינּוֹן שָׁם בְּמִש"כ וְהוּא
נְכוּן: וְלְעַנּוֹן הַלְכָה אִיפָא ב' שִׁיטוֹת הָרִי"ף פֶּסַק לְגַמְרֵי דְּלֹא כִר"י דְּאָף לְהוֹצִיא אִינוּ רִשְׁאֵי
אֲלֵא פְּסָתָם מִתְנִיתִין דְּסוּף ב"מ דְּהַמוֹנִיא מוֹצִיא וְהַמְזַבֵּל מְזַבֵּל וְהִיָּינוּ מִשּׁוּם דְּבִסוּף מְרוֹבָה
אֲמַרִּינּוּ עֲלֵה דִּיחִידָאָה הוּא וְדְבָרֵי הָרִי"ף הוּא בְּס"פ הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל וְלְעַנּוֹן מַה שְׁאָמַר דְּכָל
הִיכָא שְׁנַתְנוּ לֹו חֲכָמִים רִשׁוֹת פֶּשׁוֹר מְלִשְׁלֵם פֶּסַק נ"כ דְּלֹא כְּוָנָתִי דְּבִסוּף ב"מ מוֹקִי לָהּ
אֲבִיבֵי בְּשִׁיטָה וְקִי"ל דְּכָל כַּה"ג לִית הִילְכָתָא פְּסַד מִיָּנִיָּהּ אֲבָל הָרֵא"ש וְהַרְמַב"ם פֶּסְקוּ
בְּזֶה דְּרִשְׁאֵי לְהַנִּיחַ פֶּלַח יוֹם כִּר"י וְדְבָרֵי הָרֵא"ש בְּזֶה הַמָּה בְּס"פ מְרוֹבָה וְשָׁם יְבוֹאֵר אִי"ה
אֲבָל בְּהָא דְּחַזֵּיב לְשֵׁלֵם פֶּסְקוּ כְּוָלָם דְּלֹא כִר"י וְנ"מ לְעַנּוֹן פּוֹתְקִין בִּיבּוּמִיתָהּ וְעֵינּוֹן: שָׁם
בְּגַמ' דְּהֵנִיא ר"י אוֹמַר בְּנֵר חֲנֻכָּה פִּטּוֹר מְפָנִי שְׁהוּא רִשׁוֹת מְצֻנָה הַקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים לְמֵאִי
דְּמַסְקִינּוּ דְּס"ל לִר"י דְּכָל הִיכָא דְּעוֹשֶׂה בְּרִשׁוֹת פִּטּוֹר אִם הַזִּיק א"כ אֲמַאי נִקְטָה הַבְּרִיִּיתָא
מְפָנִי שְׁהוּא רִשׁוֹת מְצֻנָה עֵינּוֹן בְּתו"ח וּבְש"מ וְלְעַנ"ד יֵשׁ לִיִּישׁב עִפ"י מֵאִי דְּאֲמַרִּינּוּ לְקַמּוֹן
דָּף ס"ב ע"ב אָמַר רַבִּינָא מְשֻׁמִּי דְּרַבָּא ש"מ מִדְּר"י גַּר חֲנֻכָּה מְצֻנָה לְהַנִּיחָה בְּתוּף עֲשֶׂרָה
דְּאִי ס"ד כו' לִימָא לִי כו' אָמַרִּי לֹא לְעוֹלָם אִימָא לָהּ אִפִּי לְמַפְלָה מַעֲשֶׂרָה מֵאִי אָמַרְתָּ
אִיבְעִי לָהּ לְאַנּוּחָה לְמַעְלָה מְגַמֵּל וְרוֹכְבוּ פִּינּוֹן דְּבִמְצֻנָה קָא עֲסִיק פּוֹלִי הֵאִי לֹא אֲטַרְחוּהוּ
רַבְּנָן פ"כ וּלְפ"ז אֲתֵיא שְׁפִיר מֵאִי דְּנִקְטָה הַבְּרִיִּיתָא מְפָנִי שְׁהוּא רִשׁוֹת מְצֻנָה דֹּא"ה הָנִי
יְכוּל לְמִימַר לִי אִיבְעִי לָהּ לְאַנּוּחָה לְמַעְלָה מְגַמֵּל וְרוֹכְבוּ וְדו"ק: שָׁם בְּגַמ' ה"ש פֶּלַח אֲלוֹ
שְׁאָמְרוּ מוֹתְרִין לְקַלְקַל בְּרַה"ר אִם הַזִּיקוּ חַזֵּיבִין לְשֵׁלֵם וְר"י פּוֹטֵר הַקְשָׁה הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ
דְּמֵאִי פְּרִיָּהּ הַגְּמָרָא מְהֵבָא דְּלָמָּא לְכַף פּוֹטֵר ר"י מִשּׁוּם דְּסְבִירָא לִי מְפָקִיר חֲקִיו פִּטּוֹר
לְפִי מַה שְׁפָתַב רִש"י דְּקֵאִי אֲפּוֹתְקִין בִּיבּוּמִיתָהּ וְגוֹרְפִין מְעָרוּמִיתָהּ וְהִנָּה וְדֹאִי דְּרַכּוֹן
לְהַפְּקִיר וּלְכַף פּוֹטֵר ר"י מִשּׁוּם דְּהַפְּקִירָן וּבְשֵׁלְמָא לְפִי אוֹקִימָתָא דְּאֲבִיבֵי דְּלַעֲיַל דְּאוֹקִימִים
דְּס"ל לִר"י דְּאֲפִילוּ לְאַחַר נְפִילָה פְּשִׁיעָה אִם הַפְּקִיר נְזָקִין פִּטּוֹר אֲתֵי שְׁפִיר דְּמִדְּתַנִּי
בְּבְרִיִּיתָא מוֹתְרִין לְקַלְקַל מְשֻׁמַּע דְּמִשּׁוּם דְּמוֹתְרִין לְקַלְקַל הוּא דְּפּוֹטֵר ר"י מִשּׁוּם שְׁהוּא

ברשות ולא משים שהפקירן אכל לפי אוקימתא דר' יוחנן דאוקים דס"ל לר"י דלאחר
נפילת אונס פטור אם הפקירן קשה דהא הכא פינו שהוציאן ברשות הוי כמו פפילת אונס
וא"כ אח"כ פשהפקירן הוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס ולכך קפטר ר"י ולכך תני
בברייתא מותרין לקלקל פי היכי דנהגי נפילת אונס וא"כ מאי פריה הגמ' פכ"ד דבריו
בשינוי לשון ודבריו תמוהים דמה שכתב דפותרין ביבותיהן וגורפין מערותיהם דרפן
להפקיר קשה דהא אמרינן לעיל (דו ו') על הה ברייתא דפותרין ביבותיהן ה"ד אי דאפקר
להו כו' ואי דלא אפקרינהו כו' הרי חזינו דגם גבי פותרין ביבותיהן וגורפין מערותיהן
אפשר שאינו מפקירן ועוד קשה דהה ברייתא דכל אלו שאמרו בנדאי קאי גם להוצאת
זבלים שאינו מפקירן ורש"י לא נקט פותרין כו' רק לדוגמא בעלמא ובהדיא פירש"י
בב"מ (דף ק) דקאי גם אהוצאת זבלים עיי"ש אף אי קשא הא קשא לן על הא לעיל
(דף ו') ה"ד אי דאפקרינהו בין לרב ובין לשמואל הוי בור עיי"ש וקתם שפיר יש
להקשות דאמאי הוי בור הא הוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס ולכו"ע פטור.

אמנם באמת הקושיא מעיקרא ליתא דלא דמיא כלל הה דעושה ברשות ברשות מ"מ
אדעתא דהכי תקנו לכתחילה שיש לו רשית להוציא לרה"ר מ"מ אם יזיק יהי חייב
לשלם דהא הוא עושה בינדים המעשה הזאת ובכוננה משא"כ גבי נפילת אונס שאינו
עושה בכוננה כלל תדע דהא גבי נפילת אונס פטור אם הזיק בשעת נפילה וקתם חייב
אם הזיק בש"נ וכדאמרינן קתם ה"ד אי בהדי דאזלי קמזקי פחו הוא אלא ע"כ דלא דמיין
כלל להדדי פדכתיבנא וגם לענין דינא פסקינן דמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור
וקתם פסקינן דאפילו כל העושה ברשות אם הזיקו חייבין לשלם והיינו מטעמא דכתיבנא
לכך העיקר דלא כהפ"י ודו"ק: דף לא ע"א אמר ר"י כו' אלא אפילו לרבנן דאמרי נתקל
לאו פושע הוא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד רנב"י אמר אפילו תימא לא היה לו לעמוד
אלא הי' לו להזהיר ולא הזהיר ור"י אמר פינו דלא היה לו לעמוד לא היה לי להזהיר
דטריד הרי"ף והרמב"ם פסקו בזה כר"י וקרא"ש תמה עליהם וכ' דיותר נראה לפסוק
כרנב"י והיינו משום דלר"י משנינן הה מתגיתין דאם עמד בעל קורה בשנינוי דחיקא
דהא לדידן מייירי בעמד לפוש וקמ"ל דאע"ג דעמד לפוש פי קאמר לבעל חבית עמוד
פטור וזה דוחק דמאי רבותא היא כלל דבדאמר לו עמוד פטיר ומילתא דפשיטא היא
אבל לרנב"י אחי בפשיטות טפי דמיירי בעמד לכתף וקמ"ל אף דאורחין הוא מ"מ חייב
משום דהיה לו להזהיר זהו תוכן פנונת קרא"ש בקצרה אף שאין זה לשונו ממש
ומהרש"ל ביש"ש תמה על הטור דבסי' תי"ג גבי הא דשני קדרין כתב לשני הדיעות
דהרמב"ם וקרא"ש ומשמע דדעתו לפסוק קרא"ש כמו שהוא מדרפו בכ"מ להיות
נמשך אחר אביו קרא"ש ואילו בסי' שפ"ט גבי הא דבעל חבית ובעל קורה לא כתב רק
שיטת הרי"ף והרמב"ם דמיירי בעמד לפוש אבל בלכתף פטור משום דטריד ולא היה
יכול להזהיר והיינו כר' יוחנן ולא הביא דעת אביו קרא"ש דלדעתו גם בעמד לכתף נמי
חייב ומשום דהי' לו להזהיר ורנב"י והניח בצ"ע על הטור וכתב עליו שטפה בהבנת
לשון קרא"ש יעו"ש בדבריו גם הסמ"ע בסי' תי"ג הרגיש בזה וכתב דבדרישה כתב
ישוב לזה דהה טרדא דבעמד לכתף היא טרדא יותר גדולה מטרדא דנפילת הקדרין
בשלא היה לו לעמוד וזה דוחק גדול ודא דמנ"ל להטור לחלק בכך בדבר שאין לו שום
זכר בש"ס ועוד דמצד הסברא נראה בהיפוף דטרדא דנפילה דטרווד בצפרו עד שאין לו

לעמוד היא עדיפא טפי מטרדא דלכתא ונהי דחזינן דהש"ס מדמי להו להדדי מדפריד
מזה על זה אבל מנ"ל לימר בהיפך דאדרבה טרדא דלכתא יהיה עדיפא טפי.

ואני תמה על תמיהתם דלפנ"ד נראה דדברי הטור המה ברוורים ונכונים להלכה ולמעשה
ואין פאן שום סתירה בדבריו ואדרבה דברי הרא"ש המה תמוהים מאוד וסותרים זא"ז
וכמו שאבאר דהא הרא"ש לקמן בסוגיין במימרא דרבא דראשון חייב בחקי שני בין
בנזקי גופו בין בנזקי ממונו כו' מסיק דהעיקר פשיטת רש"י ונקטינן להלכה פלשנא קמא
דרבא דמוקי לה להברייתא כר"מ ולכך הראשון יש על גופו דין אדם המזיק ועל ממונו
דין בור והשני הוי על גופו דין אדם המזיק ועל ממונו פטור דמפקיר נזקיו לאחר נפילת
אונס פטור ולפ"ז הנה נראה לכאורה לפסוק לדין דהלכה פרבנו דאמרי נתקל לאו פושע
הוא א"כ דין הראשון והשני שוין דעל גופם יהיה להם דין אדם המזיק משום שהנה
להם לעמוד ולא עמדו ועל ממונם פטורים לגמרי משום דהוי לי' מפקיר נזקיו לאחר"נ
אונס ומ"מ העלה הרא"ש להלכה דראשון וגם שני אין על גופם רק דין בור ועל ממונם
פטורים לגמרי הברייתא טפי כפשטא ומפח קושיא זו הוכרח לתרץ ולומר דפשיטה לי'
לרבא מסבא דלרבנו דסברי דנל"פ א"כ מפח מה שהי' לו לעמוד ולא עמד לחוד אין
עליהם רק דין בור לבד גם על גופם ומדנקטה הברייתא קדריין ונגיין דנשפריס בקל
דמשמע דחייב גם על שבירת פלים פדין אדם המזיק לכך הוכרח רבא לאוקמי כר"מ
דס"ל דנ"פ כו' ואף דלר"מ מחייבין להשני מטעם אדם המזיק אף דהשני לא הוי פושע
ולא קמחייבין לי' רק משום שהיה לו לעמוד כו' לחוד הרי חזינן דגם משום שהי' לו
לעמוד לחוד נמי הוי אדם המזיק וא"כ לרבנו נמי נימא הכי והדק"ל אמאי לא מוקי פרבנו
על זה תירץ דבשלקמא לר"מ דבנתקל הוי פושע גמור לכך השני אף דלא הוי פושע גמור
מ"מ פושע קצת מיקרי ומצטרף עם סברת שהיה לו לעמוד לשונו' אדם המזיק משא"כ
לרבנו דנתקל לאו פושע הוא פלל אפילו הראשון בזה הוי פשיטא לי' לרבא מסבא
דמשום שהיה לו לעמוד לחוד לית לן לחייבו מטעם אדם המזיק אף על גופו ומסתתיה
דיהבין עליהו דין בור וכיון שפן לדין דקיי"ל לרבנו דנל"פ א"כ הראשון והשני אין
עליהם רק דין בור לבד אפילו על גופם כמו שהיתה סברת רבא בפשיטות אלקבא דרבנו
דלהכי לא מוקי להברייתא פנותיהו זהו ויכן פוננת הרא"ש בקצרה וכל זה מביאר
מדבריו שפכת והקשו התוס' כו' ותירצו כו' וא"ת והא שני לר"מ עיי"ש וכן פסק הטור
בסי' תי"ג להלכה פדברי אביו הרא"ש דראשון וגם שני אין על גופם רק דין בור עיי"ש
נמצינו למדין מדברי הרא"ש אלו דלפי האמת נקטינן דמשים שהיה לו לעמוד ולא עמד
לחוד אין לנו לחייבו מטעם אדם המזיק ומסתתיה דינהבין עליהו דין בור:יש להקשות
ע"ז דא"כ מאי מקשינן לעיל לר' יוחנן מהא ולכאורה דבעל קורה מאי לאו שעמד לכתר
דאורחא הוא וקתני דחייב משום שהי' לו להזהיר ולדברי הרא"ש תיקשי דאיך מצינו
לאוקמי דטעמא דחיובא הוא משום שהי' לו להזהיר הא מטעם זה לא היה עליו רק דין
בור וא"כ אמאי חייב על שבירת החבית הא בור פטור על הפלים וע"כ צריכין לומר
דמירי בעומד לפוש ולכך חייב משום שזה גופא הוי פשיעה מה שעמד לפוש וצריד
לומר בע"כ ליישב דברי הרא"ש דעתה הנה סבר המקשה דגם משום שהי' לו לעמוד
ולא עמד לחוד ג"כ יש עליו דין אדם המזיק ואע"ג דחזינן דלרבא הוי פשיטא לי' דמשום
הא לחוד לא הוי אדם המזיק מ"מ אין זה דוחק כ"כ לומר דהמקשה לא סבר לה עתה רק

דסבירא לי דמשום הא לחוד ג"כ הוי אדם המזיק ומשום דמתניתין קשיתין ולא הוי ניקא לי לאוקמי דמייירי בעומד לפוש דא"כ קשיא אדתיי סיפא כו' תדע דאין זה דוחק כ"כ לומר דאע"ג דלרבא הוי פשיטא לי דמשום שהי' לו לעמוד לחוד לא הוי עליו רק דין בור מ"מ המקשה לא ס"ל הכי דהא חזינן לקמן בלשנא בתרא דרבא דהוי בעי הגמ' לאוקמי דאע"ג דנל"פ מ"מ הראשון יש לו דין אדם המזיק משום טעמא שקהי' לו לעמוד ולא עמד לחוד הרי חזינן דהו' סבא דרבא לא הוי מלתא דפשיטא כ"כ עד דנקשי מינה איך הוי ס"ד דהמקשה פלל לומר בהיפוך דהא גם בלשנא בתרא דרבא הוי בעי למימר דמשום שהי' לו לעמוד לחוד הוי אדם המזיק לכך שפיר מצינן למימר דגם המקשה ס"ל הכי ומשו"ה מצי לאוקמי מתני' בעמד לכתף ומשום שהי' לו להזהיר חייב על שבירת החבית כצ"ל בישוב דברי הרא"ש ומעשה הנה דברי הסור מוכרחין מאוד דכינן דפסק בסי' תי"ג דכל היכא דאינו חייב רק משום דהי' לו לעמוד או משום שקהי' לו להזהיר לא הוי רק בור וכדעת אביו הרא"ש לפ"ז לא מצינן לאוקמי מתניתין דקורה בעמד לכתף וחיובו משום שהי' לו להזהיר דא"כ לא הוי רק בור ובור אינו חייב על שבירת פלים ואמאי חייב על שבירת החבית ונהי דהמקשה הנה ס"ל דהוי אדם המזיק אבל אנו דקיי"ל פרבא לפי המסקנא א"כ לא הוי רק בור לכך פ"כ דצריכינן לפרש דמתניתין איירי בעומד לפוש וכמו דמשני הש"ס לר"י פן צריכינן לפרש לפי האמת גם לר"נ ב"י דמייירי בעומד לפוש וחיוב על שבירת החבית משום דהעמידה הוי פשיעה ושפיר פסק הטור דבעומד לכתף פטור ונהא דמסיק הסור עלה וכו' משום דטרווד הוא לשנא דהרמב"ם נקיט רק משום דלהרא"ש ע"כ הוא פטור אף שהוא מטעם אחר מ"מ לא חש הטור לפרש כ"כ דלהרא"ש הוי הטעם משום שהוא בור ולהרמב"ם מפני שהוא טרווד פיון דלענן דינא הו' שוין דבין להרמב"ם ובין להרא"ש הוא פטור על שבירת הקורה לכך פתב בסתם לשנא דהרמב"ם אמנם על הרא"ש קשה דאיך סתר פסק הרי"ף דפסק כר' יוחנן דלדידן ע"כ צריף לאוקמי מתני' בעומד לפוש וזה לא הוי רבותא פלל ולכך פסק כרנב"י הא לרנב"י ג"כ ע"כ צריף לאוקמי מתניתין לפי האמת דמייירי בעומד לפוש דאי מייירי בעומד לכתף לא הוי חייב על שבירת הקורה ודוחק גדול לומר דלרנב"י אתי מתניתין כר"י דמחייב על נזקי כלים בבור וא"כ דבריו סותרים זא"ז וצ"ע גדול ליישבה שוב ראיתי די"ל דמסתבר לי להרא"ש דעד פאן לא קאמרינן דמשום הו' סבא שהי' לו לעמוד או להזהיר לא הוי רק בור אלא דווקא אחר נפילת אונס דכינן דבנפילתו אנוס הוי ולא נשאר רק הו' טעמא דשהל"ל או להזהיר לחוד בנה שפיר אמרינן דלא הוי רק בור משא"כ בעמד לכתף אף דאורחין מ"מ פיון שעשה פן מדעתו א"כ אם נאמר דהי' לו להזהיר ולא מפטר מטעם דטרווד א"כ בלא הנהיר תו הוי פאדם המזיק וחיוב גם על שבירת פלים פיון דמדעתו עמד לכתף ואין לו רשות לעמוד אלא ע"י שינהיר ומדלא אזהר נמצא דפשע בעמידתו והש"ס דפריף לר"י מהי' לו להזהיר דבעמד לכתף על הי' לו להזהיר דאחר נפילת אונס אף דלא דמו להדדי דנה חמיר טפי עד דהוי פאדם המזיק וא"כ בנה אפשר דגם ר"י מודה שפיר פריף הש"ס דלר"י דאית לי פיון דטריד אין צריף להזהיר א"כ בלכתף נמי לא איבעי לי להזהיר דבנה אין לחלק ביניהו אבל לרנב"י דס"ל דצריף להזהיר בנה שפיר מחלקינן דנה הוי פאדם המזיק פיון דמדעתו עביד ונה הוי פבור אבל מ"מ דברי הטור נראין יותר ודו"ק: ונהטור שפסק גפי' הא דמזריין פדעת

אָביו הָרָא"ש דָּאַף בְּשָׁלָא הָיָה לוֹ לַעֲמֹד הוּא חַיִּיב מִטַּעַם שְׁהֵיחָה לוֹ לְהִזְהִיר וּכְרַנְב"י לֹא מִשׁוּם רָאָה זֶה שֶׁכִּי הָרָא"ש מִשׁוּם דְּלִר"י מוֹקְמִינֵן לָהּ בְּשִׁינּוּיָא דְחִיקָא בְּעוֹמֵד לְפִוּשׁ דְּזָה אִינוּ רָאָה פְּלֵל פִּינּוּן דְּלִפִּי הָאֲמַת ע"כ גַּם לְרַנְב"י צְרִיכִינֵן לְאוּקְמִי בְּהַכִּי רַק מִשׁוּם אֵינְדֵּךְ טַעְמָא דְכִי הָרָא"ש דְּקִי"ל כְּרַנְב"י מִשׁוּם דְּבִתְרָאָה הוּא כְּנִלְעַנ"ד בְּבִיאוּר דְּבָרֵי הַטּוֹר וְזָה בְּרוּר וְהָרִי"ף לֹא חָשׁ לְפִסְנֵךְ כְּרַנְב"י בִּי אָף דְּבִתְרָאָה הוּא הֵינּוּ מִשׁוּם דְּסִתְמָא דְגַמ' בְּמִימְרָא דְרַבָּא דְלִקְמָן בְּסוּגְיָא נְקִיט לְשִׁנְא דְשִׁהִי' לוֹ לַעֲמֹד כּו' וְכִר"י ש"מ דְּהַכִּי נְקִטִּינּוּ וְכֵן נִרְאָה עֵיקַר לְהִלְכָה פְּהָרִי"ף מֵאַחַר שְׁנִדְחָה עֵיקַר רָאָיִתוּ שֶׁל הָרָא"ש בְּמִש"כ דְּשִׁינּוּיָא דְחִיקָא הוּא וְלֹא נִשְׁאַר לוֹ רַק הָךְ טַעְמָא דִּישׁ לְפִסְנֵךְ כְּרַנְב"י מִשׁוּם דְּבִתְרָאָה הוּא וְכֵן נִדְאִי יֵשׁ לָנוּ לְסִמְחָה עַל סִתְמָא דְהַש"ס וּכְדִכְתִּיבָנָא וְעֵינֵן הֵיטֵב בְּכָל זֶה: שֶׁם בְּגַמ' אָמַר רַבָּא רַבָּא רַבָּא שׁוֹן חַיִּיב בְּנֻזְקֵי שְׁנֵי בֵּין בְּחֻזְקֵי גּוּפוֹ וּבֵין בְּנ"מ כּו' סוּגְיָא זֶה רַבּוּ בְּהַ פִּירוּשִׁים וְהַשְׁמִיטוֹת וְאִם בָּאנוּ לְהַאֲרִיךְ וּלְדַקְדָּק בְּכ"א מֵהֵן יָבוֹא לִידֵי אֲרִיכוּת הַרְבֵּה לְזֹאת לֹא נִבְאָר רַק הַשְׁמִיטוֹת הַעֲקָרִים בְּהִלְכָה זֶה וְהֵמָּה שְׁתִּים שֶׁהֵן אֲרַבְעֵי הֵינּוּ שְׁתֵּי גִרְסָאוֹת גִּירְסַת רִש"י וְגַי' הַר"ח וּלְכָל א' מֵהַגִּרְסָאוֹת יֵשׁ בְּהַ שְׁנֵי פִירוּשִׁים וְהֵנָּה הַגִּירְסָא בְּש"ס שֶׁלְפָנֵינוּ הִיא גִירְסַת רִש"י אֲשֶׁר לְגִירְסָא זֶה הִסְפִּימוּ הַתּוֹס' וְהָרָא"ש שֶׁהִיא עֵיקַר וְהֵינּוּ דְגִרְסִינּוּ בְּדְרַבָּא קְמִיִּתָא רַבָּא שׁוֹן חַיִּיב בְּנֻזְקֵי ב' בֵּין בְּנֻזְקֵי גּוּפוֹ וּבֵין בְּנ"מ וְקָאִי אֲמַזִּיקוּן הֵינּוּ בֵּין שְׁהִזִּיק הַרָאשׁוֹן לְשְׁנֵי בְּגוּפוֹ אוֹ בֵּין שְׁמֻמוֹנוּ שֶׁל רַבָּא שׁוֹן הִזִּיק לְשְׁנֵי וְקִמְפְּרִישׁ טַעְמָא מִשׁוּם דְּנִתְקַל פּוֹשַׁע הוּא וְנִמְצָא דְגוּפוֹ הָיָה אָדָם הַמִּזִּיק וְחַיִּיב גַּם עַל פְּלִים דְּשְׁנֵי וּמְמוֹנוֹ הָיָה מִדִּין בּוֹר מִשׁוּם דְּהָיָה מִפְּקִיר נֻזְקֵי לֹאחַנ"פ וְחַיִּיב עַל נֻזְקֵי גּוּפוֹ דְּשְׁנֵי וּפְטוֹר עַל נֻזְקֵי מְמוֹנוֹ מִשׁוּם דְּהָיָה פְּלִים בְּבוֹר דְּפְטוֹר וְשְׁנֵי הָיָה גּוּפוֹ פְּדִין אָדָם הַמִּזִּיק מִשׁוּם שְׁהֵיחָה לוֹ לַעֲמֹד כּו' וּמִחֻמַּת הָךְ סְבָרָא דְהִי' לוֹ לַעֲמֹד מִשׁוּנוּיָן לִי פְּאָדָם הַמִּזִּיק וְחַיִּיב גַּם עַל נֻזְקֵי פְּלִי דְשְׁלִישִׁי אִם הֵוּנְקוּ בְּגוּפוֹ אָבָל מְמוֹנוֹ דְּשְׁנֵי לֹא הָיָה בּוֹר מִשׁוּם דְּהָיָה מִפ"נ לֹאחַנ"פ אֲנוּס דְּהַשְׁנֵי אֲנוּס הוּא בְּנִפְלִיתוֹ ע"י הַרָאשׁוֹן וְגִרְסִינּוּ בְּדְרַבָּא קְמִיִּתָא מ"ט דַּא"ל הִיא בִּירָא לֹא אֲנָא פְּרִיתִי' וְקִפְרִי' עֲלָה מִהִבְרִיִּתָא דְנִפְּלֵן חַיִּיבִין עַל נֻזְקֵי גּוּפָן וּפְטוֹרִין עַל נ"מ מֵאִי לֹא אִפִּי' רַבָּא שׁוֹן וְכִי הַתּוֹס' דְּלֹא בְּעֵי לְאוּקְמִי דְּהִבְרִיִּתָא כְּרַבְּנָן דַּס"ל דְּנִתְקַל אֲנוּס הוּא וְנִמְצָא דְגַם הַרָאשׁוֹן הָיָה מִפְּקִיר נֻזְקֵי לֹאחַנ"פ אֲנוּס דְּפְטוֹר וְרַבָּא אֲלִיבָא דַּר"מ אָמַר לְמִילְתִּי' מִשׁוּם דְּקִיִּמָּא לֵן דְּרַבָּא וְהִבְרִיִּתָא דְּנִכְלֵן תְּרוּנוּיָהּ לְפְרוּשֵׁי הִבְרִיִּתָא קְמִיִּתָא קְאֲתִינּוּ וְרִש"י ז"ל פְּתַב בְּהַ דְּרַבָּא דַּס"ל דְּבֵין לַר"מ וּבֵין לְרַבְּנָן נִתְקַל פּוֹשַׁע הוּא וְלֹא פְּלִיגִי רַק בְּמִפ"נ לֹאחַנְפ"ש אָבָל מ"מ ה"ל לְאוּקְמִי בְּרִיִּתָא כְּרַבְּנָן דְּאִית לָהּ דַּמ"נ לֹאחַנְפ"ש פְּטוֹר וְעוֹד כּו' גַּם הַמְהַרְשֵׁ"א ז"ל הַקְּשָׁה ע"ז דַּא"כ דְּגַם לֹאחַנ"פ פְּשִׁיעָה פּוֹטֵר ר"י א"כ תִּיקְשִׁי רִישָׁא דְקִתְנֵי וּמוֹדִים חֻמְמִים לַר"מ בְּאֲבָנוּ סְפִינוּ וּמִשְׁאֹא שְׁהֵיחָן כּו' עֵינֵן בְּמִהַרְשֵׁ"א וּבְגִלְיוֹן הַש"ס הַחֲדָשִׁים בְּהַגְהוֹת הַגָּאוֹן ר"ע אֵיגְר הוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת עוֹד דְּהַא רַבָּא גּוֹפִיָה בְּב"מ דָּף פ"ג מִשְׁמַע דַּס"ל דְּפְלִיגִי בְּנ"פ פְּדִמְסִיִּים עֲלָה הִיא פְּדִינָה וְהִיא פְּדִינָה כּו' עֵי"ש: וְנִרְאָה דְּכָל אֵלוּ הַקּוּשְׁיוֹת יֵשׁ לִישְׁבָם דְּהַעֵיקַר מֵהַ שְׁהִכְרִיחוּ לְרִש"י לְפָרֵשׁ פֶּן לֹא מִשׁוּם קוּשְׁיִית הַתּוֹס' לְחוּד דְּנוּקֵי לְהִבְרִיִּתָא כְּרַבְּנָן וְרַבָּא קְמִפְּרִישׁ פֶּן רַק מִשׁוּם דְּקִשְׁיָא לִי' לְרִש"י מֵאִי דְּנִחְקִי' דְּרַבָּא גּוֹפִי' מְפָרֵשׁ הִבְרִיִּתָא כַּר"מ דַּס"ל דַּנ"פ וּלְחַלְק בֵּין רַבָּא שׁוֹן לְשְׁנֵי וְלְהוֹצִיא דְּבָרֵי הִבְרִיִּתָא מִמִּשְׁמַעוּתָהּ הַפְּשוּט וְגַם שֶׁהִיא שְׁלֵא אֲלִיבָא דְּהַלְכָתָא דְּבִפְלִגְוִתָא דַּר"מ וְרַבְּנָן וְדִאִית לֵן לְמִפְּסֵק כְּרַבְּנָן וְכִמוֹ שְׁפָאֲמַת פְּסָקוּ פֶּן כָּל הַפּוֹסְקִים לְהִלְכָה טְפִי ה"ל לְאוּקְמִי הִבְרִיִּתָא אֲלִיבָא דְּהַלְכָתָא וְכְרַבְּנָן וְלֹא לְחַלְק בֵּין רַבָּא שׁוֹן לְשְׁנֵי פְּלֵל וְאֲתִיָּא

הברייטא טפי פפֿשטא וילכֿה הַנְּכַרְח רש"י לפרש דרבא ס"ל דליפא שום פליגתא בנ"פ רק דכולהו ס"ל דנ"פ וא"כ ודאי דהלכה כן דנ"פ אליבא דרבא ומעתה תו לא קשיא כ"כ קושית התוס' דנוקי להברייטא דנכולן פרבנו דס"ל מפ"נ לאחר נפ"ש פטור דברוותא נוכל לומר דלא בעי לאוקמי סתמא דברייטא דלא פהלקתא דבהה פלוגתא דמפ"נ לאחנפ"ש.

נדאי דקיי"ל פסתם מתני' דלקמן מ"ט דתנן החופר בור ברה"ר חייב וכדמסקינן בסוגיא דלעיל ומה שהקשה המהרש"א א פבר נתנישב זה בסוגיא דלעיל בנ"פ באריכות עיי"ש מה שכתבנו וכ"כ גם בפ"י ומה שהקשה הגאון ר' עקיבא מהא דב"מ ג"כ אינה קושיא כ"כ דהמעין שם בדברי הש"ס יראה דסיומא דמלתא דהש"ס דואתא ר' יהודה למימר ש"ח ישבע נ"ש משלם האי פדינ' והאי פדינ' אינו מדברי רבא רק הוא סיומא דמלתא דר' חייא בר אבא א"ר יוחנן ורבא לא בא לפרש רק נוסח השבועה היכי משתבע אבל אינו מוכרח שישבור כר' יוחנן בעיקר אוקימתא דמתניתין והיינו דע"כ לפי מה שפי' רש"י דרבא ס"ל דתרונייהו ס"ל דנ"פ בדר"מ א"כ ע"כ דמוקי לה נמי רבא כר"י דשבועה זו תקנת חכמים הוא רק דבדר' יהודה נוכל לומר דלא ס"ל כר"י אלא דגם לר' יהודה נמי שבועה זו תקנתו הוא וס"ל לר' יהודה דבש"ח הוא דתקנו כן אבל לא בש"ש וכה"ג פתבו התוס' לעיל כ"ח ד"ה אמר רבה לפרש כן אליבא דרבה וילכֿה גם לפי אוקימתא זו הוצרך רבא לפרש ניסת השבועה היכי משתבע רק דהש"ס לא הביא שם אוקימתא דרבא בשלימות משום דלא ס"ל לסתמא דהש"ס כן להלכה וכמו שלא הביא אוקימתא דרבה לפי פי' התוס' ולא הביא מדברי רבא רק נוסח השבועה לפרש בה אוקימתא דר' יוחנן ובזה מיושב פי' רש"י מפל מה שהקשו עליו ודו"ק: הארכתי ליישב דעת רש"י אף דגם הי' התוס' הוא נכון בכדי ליישב הך קושיא אף יש נפקותא גדולה לדינא בין תי' התוס' ותי' רש"י והיינו כי לפי שיטת התוס' אפתי יש להקשות על רבא גופי' דמי הכריחו לפרש כן הברייטא דנ"פ הוא ואתיא אליבא דר"מ ולחלק בין ראשון לשני לוקים הברייטא פפֿשטא אליבא דרבנו ולא לחלק בין ראשון לשני דהא הך דמתרצי התוס' דרבא והברייטא לפרושי הברייטא קמייתא קאתי אינו מתורץ בזה רק דאמאי לא משני הגמ' דהברייטא דכולן אתיא פרבנו ורבא כר"מ אבל על רבא גופי' מי הכריחו לפרש כן זה לא יתורץ במאי דכתבו התוס' וכאשר הקשה הרא"ש באמת כן בסוף דבריו והקשו התוס' כו' וע"כ דצריכין לתרוצי כמש"כ הרא"ש דהוי פשיטא ליה לרבא דלרבנו דנתקל לאו פושע הוא א"כלא הוי הראשון רק בור ופטור על הפלים ומדנקט בברייטא קדרין וזגגין משמע דהחויב הוא על שבירת הפלים א"כ לא אתיא הברייטא פרבנו ואע"ג דלר"מ השני חייב על הפלים אע"ג דהשני לאו פושע הוא לר"מ שאני דכיון דס"ל דנ"פ הוא נהי דהשני לא הוי פושע כ"כ מ"מ קצת פשיעה איפא ומצטרף עמה טעמא שהי' לו לעמוד לעשות גופי' פאדם המזיק אבל לרבנו דס"ל דנתקל אנוס הוא משום טעמא שהי' לי לעמוד לחוד לא הוי רק בור וזה הוי מלתא דפשיטא לי' לרבא כ"כ עד דמשום זה הוכרח לאוקמי הברייטא כר"מ כצ"ל לפי שיטת התוס' ומעתה נמצא נפקותא גדולה לדינא בין שיטת רש"י ובין שיטת התוס' דלשיטת התוס' לפי מאי דקיי"ל פרבנו דנל"פ צריכין למפסק פפֿשטותא דרבא דהנה פשיטא ליה דמשום שהי' לו לעמוד לחוד הוי בור ונמצא לדין הוי הראשון והשני בור ואינם חייבים על נ"מ אפי'

אם הזיקו בגופו וכן פסק הרא"ש להדיא אמנם לפי דעת רש"י דלכך הוכרח רבא לאוקמי
הברייתא הכי משום דס"ל דלכו"ע נ"פ הוא שפיר איכא למימר דאף לפי מאי דקיי"ל
דנל"פ הוא מ"מ משום דה טעמא שהי' לו לעמוד לחוד ג"כ הוי אדם המזיק ותייב גם על
שביבת פלים אף לפי האמת דקיי"ל פרבנן וכמו שהשני תייב לר"מ אף דלא הוי פושע
ולא צריכינן לפלוגי ביניהו כמו שחילק הרא"ש דלר"מ אף השני מ"מ מיקרי פושע
קצת משא"כ לרבנן לא הוי פושע פלל רק דבאמת שונוי הם ומקרי שפיר אדם המזיק
בין הראשון ובין השני משום דה טעמא דשהי' לו לעמוד לחוד וכן יראה מדברי הרשב"א
בחדושי'ו ונמצא דלגירסת רש"י איכא ב' שיטות לדינא דלהרא"ש ש' אלפיא דהה גירסא
אין על הראשון ועל השני רק תורת בור ולרש"י עצמו סניבים שניהם מדין אדם המזיק
שיטה זו יש בה הרבה דוחקים בין לפירש"י ובין לפי הרא"ש דאילו לפי הרא"ש נדאי
דדחיקא טובא (א) מה שהוכרח לתרץ דלרבא הו"ל מלתא דפשיטא דמשום דה טעמא
שהי' לו לעמוד לחוד לא הוי רק בור ולחלק בין ר"מ ובין רבנן דאילו שני לר"מ אף
דלא מיקרי פושע מ"מ הוי פושע קצת ונחשיבא לאיצטרופי בהדי סברת הנה לו לעמוד
לשני' אדם המזיק משא"כ לרבנן וזה נדאי דחוק טובא (ב) ועוד דבלשנא בתרא דרבא
תו נדינו מהה סברא ואמרינן דשפיר הוי אדם המזיק גם לרבנן וגם זה דחוק טובא.

(ג) ועוד דלשנא בתרא דרבא אין לו שחר פלל לשיטה זו דמאי נ"מ איכא בין ראשון
לשני וכמו שכ' הרא"ש עצמו דהא לכה לא פסק פהה לשנא גם לדידן דקיי"ל פשמואל
וקושיא זו קשה גם לפי שיטת רש"י עצמו (ד) ולשיטת רש"י עצמו נמי דחוק מאי
דמפרחין אנו לומר דרבא ס"ל דבין ר"מ ובין רבנן ס"ל דנתקל פושע ואף שישבנו לעיל
מ"מ מידי דוחק לא נפיק ודע דמפירוש רש"י ותוס' והרא"ש נראה דלא הי' לפניהם דה
גירסא מה שהוא בש"ס שלפנינו לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לה פולן סניבין כו' רק
שזה הוא הוספה מאיזה גליון שכ' פן דרף ביאור לפי פי' רש"י אכל עיקר הגירסא הוא
אלא לרב כו' מאי איכא למימר תרגמה כו' דו"ק בלשון רש"י ותוס' והרא"ש ותשפח
כמו שפתבנו: והגירסא השני' היא גירסת ר"ח והוא ממש בהיפוך מגי' רש"י וזה נוסחה
אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו ובין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי גופי
דשלישי אבל לא בנזקי ממונו ממה נפשך כו' ראשון נדאי פושע הוא שני אגופו מחייב
דהי' לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דהו"ל בור ולא מציינו בור שחייב בו את הפלים
מיתבי כו' אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו ובין בנזקי ממונו דראשון כי' שני
חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו דשני אבל לא בנ"מ דשני דא"ל האי בירא לאו אנא פריתי'
וכולן חייבין על נ"ג ופטורין על נ"מ [כמו אמר מר וכו'] הניחא לשמואל כו' אלא לרב
כו' מאי איכא למימר תרגמה כו' והנה פי' התוס' לפי גירסא זו הוא מבואר בדבריהם
ולפי פירושם הקשו ע"ז דמאי קפריה מיתבי לימא דאתיא פרבנן ותייבין על נ"ג ופטורין
על נ"מ קאי אמזיקין ולא אנזוקין וקושיא זו יש ליישב בפשיטות גם לפי פירושם של
התוס' משום דהתוס' הקשו פן לפי מה שהקדימו לפרש דלשנא קמא דרבא אתיא לפי
גי' זו גם לרבנן דס"ל דנתקל לאו פושע מ"מ משום שהי' לו לעמוד או להזהיר הוי לי'
דין אדם המזיק ואף דהשני לא הוי אדם המזיק מטעם שהי' לו לעמוד לחוד מ"מ הראשון
הוי פושע קצ גם לרבנן ומצטרף בהדי סברת שהי' לו לעמוד לשני' אדם המזיק ולכה
שפיר קא קשיא להו דנזקי להברייתא פרבנן ויהי' קאי אמזיקין ותו לא מצי לתרוצי

פתירוצא דלעיל שתיגרין לפי שיטת רש"י דהברייתא ורבא לפרושי ברייתא קמייתא קאתו פיון דגם הברייתא קמרייתא קאתיא פרבנון ללשנא קמא דרבא לפי פירושם אבל באמת לא ידענא מי דחקם לזה לפרש לשנא קמא דרבא דתייתי גם לרבנון ולחלק בידחק בין ראשון לשני ולמה לא פירשו כפשוטו דלשנא קמא דרבא לא אתא רק לר"מ דס"ל דנתקל פושע ולכך הראשין יש לו דין אדם המזיק משום דפושע הוא בתקלתו והשני שלא פשע בנפילתו אין עליו רק דין בור דמשום הך סברא שהיה לו לעמוד לחוד מסתיי דיהבינו ליה דין בור ולפ"ז תו לא קשיא מה שהקשו דלוקמי הברייתא דקאי אמזיקין ואתיא פרבנון דשפיר מצינו לתרוצי בזה כמו שתירצו התוס' לשיטת רש"י דהברייתא ורבא לפרושי הברייתא קמרייתא קאתו וא"כ לא נוכל לאוקמי לרבא כר"מ ולהברייתא פרבנון פיון דתרנוניהו אהדא מלתא קאתו וכן פי' להדיא הרמב"ן במלחמותיו ללשנא קמא דרבא דאתיא כר"מ לפי גי' זו ותו' להך קושיא פתירוצם של התוס' משום דרבא והברייתא תרנוניהו אהדא מלתא קאתו ולפי מאי דנבאר איה"ש לקמן בשיטת הרמב"ן דהדבר מוכרח לומר לפי שיטה זו דזה הוי מלתא דפשיטא להש"ס דהברייתא דיוכלן לא מתפרשא רק אנזוקין ולא אמזיקין א"כ קושניית התוס' מעיקרא ליתא והרמב"ן ג"כ לא הקשה פקושניית התוס' רק דלוקי פרבנון וקאי אנזוקין וע"ז הוא דתירצו פנ"ל ונראה דלהכי הוכרחו התוס' לפרש פן היינו משום דלשיטתם נקטינו להלכה פלשנא קמא משום דלשנא בתרא הוא דחוק טובא וכמו שכ' התוס' ולכך קא קשיא להו על האי לשנא מאי דוחקין דרבא לאוקמי הברייתא דלא פהילכתא וכמו שהקש' הרא"ש לגי' רש"י בשם התוס' [ונראה שדבר זה שכ' הרא"ש בשם פן הי' פתוב גם בתוס' אלא שבתוס' שלפנינו נשמט זה מדבריהם] וליכא לתרוצי לפי גירסא זו פמי שתיגרין הרא"ש לגי' רש"י דמדנקט קדרין ונגגין משמע דלחייבי אכלים קאתו והיינו ע"כ מדין אדם המזיק ואילו מטעם שהיה לו לעמוד לחוד פשיטא ליה לרבא דלא הוי רק בור דאכתי תקשה דלמאי נקוט בכילהו שהיו קדרין ונגגין גם בשלישי פיון דהשני אין עליו רק תורת בור ולא קמחיב אנזקי פלים דשלישי אבל לפירש"י ניהא דלר"מ פולם יש להם דין אדם המזיק ושפיר נקוט קדרין ונגגין אפולם וכינון דהך תירוצא שכ' הרא"ש ליכא לתרוצי לפי גי' ר"ח א"כ הדק"ל מאי דוחקיה דרבא לאוקמי הברייתא דלא פהילכתא ולחלק בין ראשון לשני לכך הוצרכו התוס' לידחק ולמר דלשנא קמא דרבא קאתיא אפילו לרבנון בכדי שהיה אליבא דהילכתא ולכך שפיר קא קשיא להו ותימא דמאי פריה מיתיבי לשני דגופן וממונן אמזיקין קאי וכרבנון והרמב"ן דלא חש להא מלתא היינו משום דלפי פירושו בגי' ר"ח וכמו שיתבאר להלן א"ה] נקטינו להלכה פלשנא בתרא דרבא ולכך לא חש לתרוצי לישנא קמא דרבא דמאי דוחקין לאוקמי דלא פהילכתא פיון דעדיפא מינה קפריה עליה מברייתא ונשאר בקושיא ואף שישבנו דברי התוס' דלשיטתם הוכרחו לפרש פן מ"מ עדיין אינו מיושב כ"כ דשפיר נוכל לומר דשלישי דנקט אגב גררא דשני נקטי' ודו"ק: עוד הקשו התוס' לפי פירושם פלשנא בתרא דרבא ונ"ל וקשה פיון דפושע הוא אמאי פטור פשגופו הזיק ממון השני ואעפ"י שאין מזיק בידים אין לו ליחשב בור דהתנן אם עמד בעל קורה חייב בחבית של חבירו אלמא חשיב אדם המזיק אעפ"י שאינו מזיקו בידים עכ"ל ומכח קושיא זו העלו דהעיקר פלשנא קמא ואף דהא דנדינו מלשנא בתרא הוא משום דקשיא לרב אבל אליבא דשמואל דקיימינו כנותי' שפיר מצינו למימר פלשנא

בתרא מ"מ פיון דלשנא בתרא בלא"ה הוא דחוק טובא קאמרין דלפי האמת נדינו מהך
לשנא גם לשמואל וכמ"ש פן הרא"ש לפי שיטת רש"י ונמצא דלפ"ז הוי הדין לפי האמת
דהראשון הוי על גופו אדם המזיק וחיוב אף על ממונו דשני והשני יש לו דין בור גם על
גופו ואינו חיוב על ממונו של שלישי והראשון יש לו על ממונו דין בור והשני אינו חיוב
על ממונו פלום ופירוש זה הוא דחוק טובא בגי' ר"ח דקושני השני' שהקשו התוס' היא
קושני אלימתא טובא ומה שפתבו פיון דלפי המסקנא לא קיימא הכי אין לחוש לזה הוא
דחוק חדא דמנ"ל לומר דלפי האמת נדינו מלשנא בתרא גם אליבא דשמואל ועוד דלו
יאה פדבריהם מ"מ גם בה"א נמי אין סברא לומר פן וכמו שהוכיחו התוס' מהא דבעל
קורה: אמנם האמת הברור בפירוש גירסת ר"ח הוא כמו שכתב הרמב"ן במלחמות וכן
הוא דעת הראב"ד דלשנא קמא דרבא אתיא כר"מ דווקא ולכך הראשון יש על גופו דין
אדם המזיק משום דפשע בנפילתו ועל השני דלא פשע בנפילתו אין עליו רק דין בור
משום שהיה לו לעמוד דהך סברא לא אלימא כ"כ לשוני' פאדם המזיק וקפריה עלה
מברייתא דנכולן ומעתה תו לא קשיא מה שהקשו התוס' דלשני דגופו וממונו אמזיקין
קאיוברבנו פיון דרבא והברייתא תרנוייהו לפרושי ברייתא קמיימתא קאתו וכמו שכתבתי
לעיל וקאמר אלא אמר רבא ראשון חיוב בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דראשון שני
חיוב בנזקי שלישי בנזקי גופו דשני אבל לא בנ"מ דשני ור"ל דהראשון יש עליו תורת
בור בין אגופו ובין אממונו אגופו משום שהיה לו לעמוד ולא עמד ואממונו משום דמיידי
בלא הפקירו וחיוב משום דהיה לו לסלקו וכמו שאמר ר' יהודה מתפנין לזכות בתרסי'
חיוב אף לאחר נפילת אונס והשני אגופו יש לו דין בור משום שהיה לו לעמוד ואין
חילוק כלל בין ראשון לשני לענין זה אבל ממונו דשני אין עליו תורת בור אף בדלא
אפקרין' משום דא"ל האי בירא לאו אנא פריתי' ור"ל דלא נעשה על ידו כלל לא בפשיעה
ולא באונס דדוקא במתפנין לזכות בתרסי' אחר נפילת אונס הוא דמחייבין ליה מטעם
בור משום שהיה לו לסלקו פיון דלא אפקרין' והיינו משום דפכ"פ נעשה הבור ע"י ואף
שנעשה באונס מ"מ מעשה ידיו הוא אבל פאן לא נעשה ע"י כלל רק ע"י הראשון הוא
שנעשה הבור ולכך פטור השני גם בדלא אפקרין' דאילו אדם אחר לקח אבנו וספינו
והניחם ברה"ר אטו יהיה מחוייב לסלקו (וזה דלא פדעת התוס' דלעיל דף נ"ט דכתבו
דגם בזה מחוייב לסלקו עיי"ש וכבר כתבנו לעיל בזה דראיות התוס' אינם מוכרחות כ"כ
עיי"ש במה שכתבנו ודו"ק] וברייתא דנכולן קאי אנזוקין וכמו שהיה סבור המקשה
לעיל דגם הראשון נמי פטור על נזקי ממונו דשני אף אם הוזק בגופו משום דגופו אין
עליו רק תורת בור והיינו משום דאתיא פרבנו דס"ל דנל"פ וא"כ לא פשע בנפילתו מידי
ולא קמחיב רק משום שהיה לו לעמוד ומטעם זה מסתי' ד יתבינן ליה דין בור ומעתה
תו לא קשיא קושית התוס' מהא דבעל קורה דהוי אדם המזיק דשני התם דפשע
בעמידתו משום דאיידי בעומד לפוש משא"כ פאן דלא פשע בנפילתו פיון דנתקל לאו
פושע ולא קמחיבין לי' רק משום שהיה לו לעמוד ולהזהיר ומטעם זה מסתי' דיתבינן
ליה דין בור ואף דהגמ' לעיל בה"א הנה בעי לאוקמי לרנב"י דמיידי בעומד לכתף
דאורחין' הוא ואינו חיוב רק מטעם שהיה לו להזהיר ואפ"ה הנה קא בעינן לחייבו מטעם
אדם המזיק מדחיב על שבירת החבית מ"מ זה אינו רק לסברת המקשה דלא ידע לתרוצי
מתני' באופן אחר מחמת דהוי קשיא לי' א"ה אדתי' סיפא כו' אבל פאן במימרא דרבא

בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא ס"ל לסברא פשוטה דמטעם שקה לז לעמוד או להזהיר לא הוי רק בור ולא מקרי אדם המזיק א"כ פשע בעמידתו או בנפילתו לר"מ ובהא דפריה הש"ס וכולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממון [כ' התוס' שהוא כמו אמר מר הניחא לשמואל כו' אלא לרב כו' תרגמה רב אדא בר אבהה שהזיקו פלים בכלים לא פירש בו הרמב"ן פלום וגם ביש"ש דקאי בשיטת הרמב"ן לא פירש ע"ז פלום ולכאורה הדבר קשה להולמו דליכא לפרושי כמו שפירשו התוס' לפי ר"ח דהשתא הדר בי' וקאי אמזיקין דא"כ תיקשה היכי מוקי לה רב אדא אי מוקי לה בדלא אפקרין' וכלשנא בתרא דרבא והכי פי' וכולן חייבין על נזקי גופן היינו מה שהזיקו בגופן ואפילו על ממון הנזק נמי חייב פשהזיק בגופו ופטורין על נ"מ היינו מה שהזיקו בממונם ממון של חבירו וכדמוקי לה רב אדא שהזיקו פלים בכלים דהא נדאי ליכא לפרושי פן דא"כ תקשה פיון דמירי בדלא אפקרין א"כ אמאי יהיה פטור פשהזיק בממונו ממון של חבירו הא לרב בדלא אפקרין' הוי שור ושור חייב על הפלים ואי נימא דרב אדא מוקי לה אליכא דרב בדאפקרין' ודלא כלשנא בתרא דרבא ולכך שפיר פטור על הפלים משים דהוי בור אפתי קשה דהא ע"כ צ"ל לפ"ז דרב מוקי לה בברייתא כר"מ דס"ל דנ"פ דאילו לרבנן דס"ל נל"פ א"כ מאי קאמר שהזיקו פלים בכלים דמשמע דדווקא על פלים פטור אבל פשהזיק הגוף של שני בממון הראשון חייב הא לרבנן דס"ל דנל"פ הו"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס וכזה נדאי דגם בור לא הוי ופטור גם פשהזיק גופו בממונו וע"כ צ"ל דרב מוקי לה להך ברייתא אליכא דר"מ דס"ל דנ"פ ושפיר הוי ממנו בורו וזה הוי אוקמתא חדשה בפני עצמה דלא כתרי לישני דרבא וכיון שכן קשה טובא מי הכריחו לרב אדא בר אבהה לאוקמי הברייתא אליכא דרב דלא פהלקתא דהיינו כר"מ ולא כרבנן דקיי"ל פנותיהו ולפרשה בדוסק שהזיקו פלים בכלים טפי הו"ל לאוקמי הברייתא אליכא דרב פהלקתא היינו כרבנן דס"ל דנל"פ וממילא דממון הראשון ג"כ לא הוי בור משום דה"ל מפקיר נזקיו לאחר נ"א דבהכי מתפרשה הברייתא שפיר טפי כפשוטה דהכי פירושה וכולן חייבין על נ"ג פי' פשהזיקו בגופן בין גופו של חבירו ובין ממנו של חבירו משום דאע"ג דלאו פושע הוא מ"מ הוי פשור פיון דגופו לא אפקר ופטורין על נ"מ פי' בין שהזיקו בממונם גופו של חבירו בין ממנו של חבירו פיון דאפקר נזקיו והוא לאחנ"א ולא הוי אפילו בור דכיון דבין כף ובין כף הוי אוקמתא בפני עצמה דלא כתרי לישני דרבא וא"כ יותר הו"ל לאוקמי כרבנן דהלקתא פנותיהו.

וגם לשנא דפטורין וחיובין דתני בברייתא יתפרש טפי כפשוטו דחיובין חייבין על הפל ופטורין פטורין ג"כ על הפל וכדכתובנא וזהו לכאורה קושיא עצומה לשיטה זו לכה נלענ"ד דלפי שיטה זו ע"כ צ"ל דהוי פשיטא לי' להש"ס דהך ברייתא דיוכלן לא מתפרשא רק אנזוקין ולא אמזיקין בשום אופן והיינו משום דמשמע לי' דקאי אברייתא דלעיל דקאמר בנזקי שני בנזקי שלישי דהיינו נזוקין ועלה קאמ' דחייב על נ"ג ופטורין על נ"מ דהיינו נמי נזוקין ובתוספת' שלפנינו איתא להדיא חייב על נזקי אדם ופטור על נזקי פלים ולשון זה נדאי דלא מתפרשא רק אנזוקין ואפשר שכן הי' הגירסא אצל בעלי הש"ס רק ששינו קצת הלשון כמו שהוא מדרב הש"ס בכ"ד לשנות או לחסר בלשון הברייתא שמביאים] וגם לפי מה שתרגמה רב אדא בר אבהה נמי מתפרשא אנזוקין ולא אמזיקין ולשנא דהש"ס הכי דייקא מדקאמר שהזיקו פלים בכלים ולא קאמר

שְׁהִיָּקוּ כְּלִים אֶת כְּלִים דְּאִילוֹ הָנִי קָאֵי אַמְזִיקִין הוּ"ל לְמִימַר שְׁהִיָּקוּ כְּלִים אֶת כְּלִים
וּמְדַקְאָמַר שְׁהִיָּקוּ כְּלִים כְּלִים ש"מ דְּאִנְזִיקִין קָאֵי וְדו"ק וּבְהֵכִי סְלָקָא סְוִגְיָא דְשִׁמְעָתִין
שְׁפִיר וְיִתְיַשֵּׁב כָּל מַה שְׁדַקְדַּקְנוּ בְּזָה וְהִיָּנוּ דַּהּ וְכוּלָן חֲזִיבִין דְּמִיָּתִי הַש"ס וְשִׁהוּא כְּמוֹ
אָמַר מַר כַּמְש"כ הַתּוֹס' וְקַפְרִיָּה עֲלֵיהָ הַנִּיחָא לְשִׁמּוּאֵל כו' אֶלְא לְרַב מַאי אִיכָּא לְמִימַר
אִינוּ עֲנִן כָּלֵל לְהַנְדֵּף תְּרִי לִישְׁנֵי דְרָבָא דְמַאי דְשִׁקִּיל וְטָרִי הַש"ס בְּדַבְרֵי רָבָא כְּבָר נְסִתִּינִים
מִלְתָּא בְּמַאי דְמַסִּיק אֶלְא אָמַר רָבָא כו' וְאִדְחִי לָהּ לְשִׁנְאָה קָמָא דְרָבָא וְקָם לָהּ כְּלִישְׁנָא
כְּתָרָא וְכַדְפְּרִישְׁנָא לָהּ לְעִיל וְאִח"ז מִיָּתִי הַש"ס הֵד בְּרִייתָא דְכוּלָן לְאִקְשׁוּנֵי מִיָּנָה לְרַב
וְהִיָּנוּ מְשׁוּם דְפְשִׁיטָא לִי לְהַש"ס דְּהַבְּרִייתָא מִיָּרִי בְּנִיזִיקִין וְקַס"ד דְּהַש"ס דְּהַבְּרִייתָא
מִיָּרִי כְּשִׁהוּנִיק בְּגוּפָן שֶׁל הַמִּזִּיק וְכַמוֹ דְּמַפְרֵשׁ לָהּ רָבָא וְאִפ"ה קְתָנִי דְפִטוּר אֲמָמוֹן שֶׁל
הַנִּיזִיקִין וְאִ"כ קָשְׁיָא מִיָּנָה לְרַב דַּס"ל דְּהֵיכָא דְלָא אִפְקֵרִי חֲזִיב מְשׁוּם שׁוּר וְנוֹפוּ וְנִדְאֵי
דְלָא אִפְקֵר וְאִ"כ הוּ"ל לְחֲזִיב גַּם אֲמָמוֹן שֶׁל הַנִּיזִיקִין וְקָמְשִׁנֵי רַב אֲדָא בַר אֶהְבָּה דְהֵד
וְכוּלָן לָא מִיָּרִי כְּשִׁהוּנִיקוּ בְּגוּפָן שֶׁל הַמִּזִּיקִים רַק דְּמִיָּרִי כְּשִׁהוּנִיקוּ בְּמָמוֹנִים שֶׁל הַמִּזִּיקִים
וְע"ז קָאָמַר וְכוּלָן חֲזִיבִין עַל נ"ג וּפְטוּרִין עַל נ"מ וְר"ל אִם הִזִּיקוּ בְּמָמוֹנִים גּוּפָן שֶׁל
הַנִּיזִיקִין חֲזִיבִים וְאִם הִזִּיקוּ בְּמָמוֹנִים מָמוֹן שֶׁל הַנִּיזִיקִים פְּטוּרִין מְשׁוּם דְּמָמוֹנִים הָנִי בּוֹר
וּבוֹר פְּטוּר עַל הַכְּלִים וּמִיָּרִי כְּשִׁהוּנִיקוּ אֶת הַמָּמוֹן וְאִי קָשְׁיָא אֲלֵיכָּא דְמַאן מוּקִי לָהּ ר"א
ב"א אִי אֲלֵיכָּא דְרַבְּנָן דַּס"ל דְנַל"פ א"כ הוּ"ל מַפְקִיר גְּזָקִיו לְאַחַר גְּפִילַת אֲנוּס וְלָא הָנִי
אִפְּלוּ בּוֹר וְאִי אֲלֵיכָּא דְר"מ דַּס"ל דְנ"פ מ"מ קָשָׁה גְּהִי דְהֵרָאשׁוֹן יֵשׁ לְמָמוֹנוּ דִּין בּוֹר
מ"מ הַשְּׁנֵי אֲמַאי חֲזִיב אֲמָמוֹנוּ מְשׁוּם בּוֹר הָא אִיהוּ לָא ה"ל פּוֹשַׁע וְה"ל מַס"נ לַא"נ אֲנוּס
וְלָא הָנִי אִפִּי בּוֹר וְאֲמַאי חֲזִיב אֲגוּפוּ שֶׁל חֲבִירוֹ יֵשׁ לוֹמַר דַּס"ל לְר"א ב"א אֲלֵיכָּא דְרַב
דְּלַר"מ דַּס"ל דְנ"פ הָנִי גַּם הַשְּׁנֵי פּוֹשַׁע וְכַמוֹ דְהֵנִי סְבַרְתָּ הַמַּקְשָׁה מַעֲיָקְרָא בְּלִישְׁנָא קָמָא
דְרָבָא דְפְרִיָּה מַמ"נ אִי גְתַקֵּל פּוֹשַׁע הוּא שְׁנֵי גְמִי לְחֲזִיב וְאִי נַל"פ אִפִּי רֵאשׁוֹן גְּמִי לְפִטוּר
הָרִי חֲזִינֵן דְהֵנִי ס"ל לְהַמַּקְשָׁה דְדַמְיִין לְגַמְרֵי אֶהְדַּדִּי רֵאשׁוֹן לְשִׁנֵי דְאִי רֵאשׁוֹן פּוֹשַׁע שְׁנֵי
גְמִי פּוֹשַׁע וְאִי שְׁנֵי לָאו פּוֹשַׁע רֵאשׁוֹן גְּמִי לָאו פּוֹשַׁע כְּמוֹ כֵּן ס"ל לְרַב אֲדָא ב"א אֲלֵיכָּא
דְרַב בְּאַמַּת דְאִין שׁוּם נ"מ בִּינֵיהֶם אֶלְא דְתַרְנוּנֵיהוּ הָנִי פּוֹשְׁפִים בֵּין הֵרָאשׁוֹן וּבֵין הַשְּׁנֵי
וְשְׁפִיר מוּקִי לְהֵד בְּרִייתָא דְכוּלָן דְּמִיָּרִי כְּשִׁהוּנִיקוּ בְּמָמוֹנִים שֶׁל מִזִּיקִים וְלִכְפֵּה חֲזִיבִים עַל
נ"ג שֶׁל הַנִּיזִיקִין מְשׁוּם דַּס"ל לְהַבְּרִייתָא כַּר"מ דְנ"פ וְנִמְצָא דְמָמוֹנִים שֶׁל הֵרָאשׁוֹן וְגַם
מָמוֹנוּ שֶׁל הַשְּׁנֵי הָנִי בּוֹר מְשׁוּם דְגַם הַשְּׁנֵי הָנִי פּוֹשַׁע וְחֲזִיב עַל הַגּוּף שֶׁל הַנִּיזִיק וּפְטוּרִים
עַל נ"מ שֶׁל הַנִּיזִיקִין מְשׁוּם דְבוֹר פְּטוּר עַל הַכְּלִים וְאִפְשָׁר דְאֲלֵיכָּא דְאַמַּת גַּם רָבָא ס"ל
דְאִין חִילוּק בֵּין רֵאשׁוֹן לְשִׁנֵי אֲלֵיכָּא דְר"מ רַק דְּמַעֲיָקְרָא בְּלִישְׁנָא קָמָא הָנִי בְּעֵי הַגַּמ' לוֹמַר
מְצַד הַהֲכָרַח אֲלֵיכָּא דְרָבָא דִּישׁ נְפִיקוּתָא בֵּין רֵאשׁוֹן לְשִׁנֵי מְשׁוּם קְוִשְׁיַת מַמ"נ פְּ אֲבָל לְפִי
הַאַמַּת דְּקִיָּמָא לֵן כַּל"ב דְרָבָא אִפְשָׁר דְגַם רָבָא מוֹדָה דְאִין שׁוּם נ"מ בִּינֵיהוּ אֲלֵיכָּא דְר"מ
וְאִע"ג דְחֲזִינֵן דְרָבָא מְחַלֵּק גַּם בַּל"ב בֵּין רֵאשׁוֹן לְשִׁנֵי דְהֵרָאשׁוֹן חֲזִיב גַּם כְּשִׁהוּנִיק הַנִּיזִיק
בְּמָמוֹנוּ דְרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנֵי פְטוּר עַל מַה שְׁהוּנִיק בְּמָמוֹנוּ אִי מְשֻׁנָּה הָא לָא אִירִיא דְבִשְׁלֵמָא
בַּל"ב דְרָבָא דְמוּקִי לָהּ כְּרַבְּנָן דַּס"ל דְנַל"פ וְאִינוּ חֲזִיב עַל מָמוֹנוּ רַק מְשׁוּם שֶׁהִי לֹו לְסַלֵּק
וְלָא סְלָקוּ בְּהָא שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין רֵאשׁוֹן לְשִׁנֵי דְהֵרָאשׁוֹן שִׁהוּא כְּרָה אֶת הַבוֹר אַע"פ
שִׁהוּא בְּאֲנוּס מ"מ חֲזִיב עַל מַה שֶׁלָּא סְלָקוּ וְהַשְּׁנֵי בִּינֵן שִׁהוּא לָא כְּרָה אֶת הַבוֹר שְׁמַחְמַת
הֵרָאשׁוֹן גְּפִל אִינוּ חֲזִיב עַל מַה שֶׁלָּא סְלָקוּ מְשׁוּם דְדַמְיָא לְמִי שְׁנַטְל חֲפָץ שֶׁל חֲבִירוֹ וְהַנִּיחָ
בְּרַה"ר שְׁאִין בְּעַל הַחֲפָץ חֲזִיב לְסַלֵּקוּ מְרַה"ר וְכַמוֹ שְׁכַתְּבָנוּ בְּזָה לְעִיל מַשֵּׁא"כ לְר"מ

דס"ל דנ"ס א"כ השני הוי ג"כ פושע במאי דנתקל בראשון כמו שהראשון הוי פושע על מה שנתקל (ואע"ג שכ' התוס' לעיל כ"ז דהיכא שנתקל שלא ע"י מכשול הוי פושע טפי מהיכא דנתקל ע"י מכשול עיי"ש בד"ה ושמואל פבר פתבנו לעיל שאין דברי התוס' מוכרחים בזה עיי"ש במה שכתבנו) וכיון שפיר מוקי ר"א ב"א להך ברייתא אליבא דרב דקאי אנזוקין וכמו דמפרש רבא להך ברייתא לל"ב כמו כן מפרש לה ר"א ב"א אליבא דרב רק דלרבא קאי הך וכולן אנזקי גופן של המזיקים דכולהו גופן ה"ל בור וסגיבין על נזקי גופן של הנזוקין ופטורים על נזקי ממונם של נזוקין והיינו משום דכשמואל ס"ל דהלכתא פנותי' ולר"א ב"א קאי הך וכולן אנזקי ממונם של המזיקים דממון של פולם יש עליהם תורת בור וסגיבים אגופן של הנזוקין ופטורים על ממונם של הנזוקין ולכך דקדק בלשונו לומר שהנזקו פלים בכלים ולא קאמר שהזיקו פלים את פלים משום דקאי אנזוקין ונמצא דלפ"ז הוכרח ר"א ב"א לאוקמי הברייתא אליבא דרב כר"מ דנוקא דאילו לרבנן לא מתוקמא כלל גם אי יהי קאי וכולן אממונם של המזיקים דממנ"פ אי לא אפקרני' הוי פשוטו וסגיב גם על ממון הנזוקין ואי אפקרני' תו ליכא עליהם תורת בור אפי' על ממון דראשון משום דה"ל מפ"נ לא"נ אונס אבל כר"מ מיתוקמא שפיר בדאפקרני' ויש עליהם תורת בור אפי' על ממון דשני משום דשני הוי נמי פושע וכסברת המקשה דלעיל וגם רבא מציי סבר פן לפי האמת וכדכתבנא כנלענ"ד ברור ואמת בפירושא דהך שמעתא לפי גירסת הר"ח והיא השיטה הנכונה והמחוננת בשמעתין וגם הרי"ף והרמב"ם אזלי בהך שיטתא כמו שכתב הרמב"ד וכן כתב היש"ש שזה היא דעת הרי"ף והרמב"ם אלא שלא ביאר פלום בפירושא דשמעתין היא היא מתנישבת אליבא דהך גירסא: והרב בלחם משנה בפ"ג מה' נ"מ פתב ג"כ לפרש דעת הרי"ף והרמב"ם דהיא כג"ה הר"ח אלא דמה שכתב בפירושא דשמעתין אליבא דהך גירסא לא נהירא דבריו בזה מפני שהוא עירב פ"ה התוס' בגי' הר"ח עם פ"ה הרמב"ן ובאמת לא קרבו זא"ז כלל ונפקותא גדולה ביניהם דאילו לפ"ה התוס' הדרין במסקנא כל"ק ולהרמב"ן קם במסקנא כל"ב ובישוב קושיות התוס' דהקשו לפ"ה הר"ח דמאי פריה מברייתא דכולן לימא דגופן וממונן אמזיקים קאי וכרבנן כו' נדחק בלח"מ מאוד בישוב הך קושיא לומר דמשמע לי' להש"ס לשנא דממונם דמייירי בדלא אפקרני' ואינו דיוק כלל דשפיר מתפרש לשנא דממונם שהיה מפיקרא ממונם וגם עתה חשבינן ליה כממונם פניו דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה וסגיב וכהא דאמרינן שני דברים אינם ברשותו של אדם ועשאן הפתוב פאילו הן ברשותו ואילו הן בור בר"ה כו' וכבר כתבנו לעיל דהקושיא מעיקרא לק"מ מכמה פנים עיי"ש ודו"ק ובפירושא דתרגמה ר"א ב"א שהנזקו פלים בפלים חזר לפרש בפירוש התוס' שפירושו לשיטתם בגי' הר"ח דברייתא דכולן קאי אמזיקים וכבר כתבנו לעיל דלשיטת הרמב"ן א"א לפרש פן בשום אופן והעיקר כמו שכתבנו ודו"ק היטיב בכל זה פי הוא עמוק: ולדינא שוונים שיטת הרא"ש לפ"ה גי' רש"י עם שיטת הרמב"ן לגי' ר"ח דלמירוןיהו הוי בור הראשון והשני וסגיבים על נ"ג של הנזוקין ופטורים על נ"מ והכי נקטינן ומה שפי' הרא"ש בדברי הרי"ף ובעקבותיו ה"ל גם הטור פבר השיג בזה ביש"ש ובספר לח"מ עיין בדבריהם ודברי הטור תמוהים ביותר במש"כ דממונו דראשון תורת בור עליו אף בדאפקרני' וזהו גם לפי הבנת הרא"ש בדברי הרי"ף נמי ליתא ולא ראיתי להאריך בזה משום דכבר

נתבאר מזה קצת בדברי הפוסקים וגם פי הוא מוכן מאיליו מתוך מה שפכתנו ודו"ק:
דף לב תוס' ד"ה תרוננייהו פי הדדי נינהו וא"ת א"כ ל"ל שגזר רשות להלך כו' וי"ל דבא
למעוטי כו' דע כי כל מה שכתבו התוס' בזה לא מלבם הוציאו זה מתוך פלפולם אלא
שכן הוא להקדיא בש"ס לקמן (מ"ח ב') במימרא דרבא ואיתימא רב פפא דאמר שניהם
ברשות או שניהם שלא ברשות הזיקו זא"ז חייבים הן זב"ז פטורין טעמא דשניהם
ברשות או שניהם שלא ברשות אבל א' שלא ברשות וא' ברשות דברשות פטור שלא
ברשות חייב ע"כ הרי חזינו דבהזיקו בידים אף ששניהם ברשות או שלא ברשות מ"מ
פיון דבידים הזיקו אף שהוא שלא בכוננה וכמו שפי' רש"י שם אפ"ה חייב בנזקו אבל
אם ממילא הוזק בו ולא קעביד המזיק שום מעשה בידים בזה הוא דיש חילוק דשניהם
ברשות פטור בהזיקו זב"ז אבל א' ברשות וא' שלא ברשות דשלא ברשות חייב נמי אפי'
אם הוזק בו זה שברשות ולא קעביד מעשה כלל זה דשלא ברשות אפ"ה הוא חייב פיון
דהוא שלא ברשות ושברשות פטור אפי' בהזיק בידים כל שהוא שלא בכוננה ולכך
במזיק את אשתו פיון דאיהו לחודיה הוא דקעביד מעשה אף דברשות קעביד מ"מ פיון
דהוא מזיק בידים אף שלא בכוננה מ"מ הוא חייב ובהו בא בחביתו וזה בא בקורתו פיון
דתרוננייהו כהדדי נינהו תו מיקרי בהזיקו זה בזה דשניהם ברשות ממילא היא פטור
בהזיקו וכשעמד בעל חבית בבאו זה פנגד זה פיון דבעל קורה לחודיה הוא דקעביד
מעשה לכך הוא חייב אף ששניהם ברשות משום דהוי הזיקו זא"ז דחייב בשניהם ברשות
ובעמד בעל חבית דמתניתין פיון דמייירי בעמד לפוש ששינה בעמידתו תו הוי כשלא
ברשות ובעל קורה הוי ברשות דבזה אמרינן דברשות פטור אפי' בהזיקו בידים רק
שהוא שלא בכוננה ובחנם כתבו התוס' דלכך פשע פיון שידע שבעל הקורה הולך אחריו
ונושא כשלידא ואי נימא דאייירי דנושא החבית כשלידא הוי אתי שפיר טפי ובאמת אין
צריך לכל זה רק דכיון דפשע בעמידתו דעמד לפוש או שהיה לו להזהיר ולא הזהיר תו
הוי כשלא ברשות לכוף אותו שברשות והוא הבעל קורה פטור עליו אף דהזיקו כדמוכח
מסוגיא ה"ל ואין לומר דזה הוי פידע ליה דבזה אמרינן התם דחייב דזה אינו פיון דשינה
בעמידתו א"כ אפתי לא הוי ידע מזה דעמד ותו הוי פלא ידע ליה ודו"ק ויתר דברי התוס'
בזה כמעט שנויים למה שפכתנו אלא שלא נתנו תבלין לדבריהם במה שלא הביאו סוגיא
דלקמן וזה גרם להם שהוצרכו לדחוק בחנם בהא דעמד בעל חבית דמתניתין מיהו כ"ז
לשיטת רש"י לקמן אבל לפי שיטת הרמב"ם לקמן לפי מה שפירשו בו הה"מ והלח"מ
עיי"ש בדבריהם צ"ע קצת ליישב סוגיא דידן אליביה ואי"ה שם יבואר: שם בגמ'
מתניתין דפסקה לאורחיה כשלידא כו' הרי"ף לא הביא זה בהלכותיו ונראה טעמו משום
דבאמת אין זה מוכרח גם בדר"ל שייספור פן דווקא דבהזיקה ממילא פטור והא בעטת
רבוצה במהלכת לאו בדווקא נקיט לה אלא אידי דאמר בבבא קמייטא בעטת במהלכת
ברבוצה נקיט נמי בסיפא איפכא בעטת רבוצה במהלכת אבל אה"נ דבסיפא גם בהזיקה
ממילא נמי חייבת וכה"ג איפא טובא בש"ס במימרי דאמוראי רק דמעיקרא לפום מאי
דהוי סבר דבעי למייתי סיעתא ממתניתין לסיפא דמלתא דר"ל דבעטת רבוצה במהלכת
חייב א"כ ע"כ דסיפא בדווקא נקיט בעטת למידק מיניה הא הוזקה ממילא פטורה ולזה
הוא דצריך סיעתא דבלא"ה ודאי דמלתא דפשיטא הוא ואינו צריך לשום סיעתא וזהו
מה שדקדק הש"ס בלשונו ותסבא הא סיעתא בעי לא מסתייה דלא מסייע אלא מקשה

נמי קשׁיא וְרָצָה לוֹמַר דְּהָא וַדַּאי אִם לֹא כִּינּוּ ר"ל רַק לְדַבְרִים כְּפִשְׁטָן וְלֹא לְדִיוקָא דְהַוּזָקָה א"כ א"צ לְסִייעָתָא כְּלָל אֵלָּא ע"כ מְדַקְבְּעֵי לְמִייתֵי סִייעָתָא ש"מ דְּבִדּוּקָא נְקִיט ר"ל בְּעֵטָה לְמִינְדֵק מִינְיָה הָא הַוּזָקָה מְמִילָא פְטוּרָה וְכִינּוּ שְׂכֵן לֹא מְסַתְיָה דְלֹא מְסִיעַ אֵלָּא מְקַשָּׁה נְמִי קִשְׁיָא וְעֵלָּה הוּא דְקַמְשַׁנֵּי דְלֹא קִשְׁיָא דְמַתְנִיתִין אִיגְרִי דְפִסְקָה לְאוּרְחָא כְּשֶׁלְדָּא מִיְהוּ כָּל זֶה הוּא לְפּוּם מֵאֵי דְהוּי סְבַר מְעִיקְרָא דְהֵי בְּעֵי לְמִייתָה סִייעָתָא לְסִיפָא דְמַלְתָּא דר"ל אֲבָל לְמֵאֵי דְמַסְקִינּוּ דְהַסִּיעָתָא הוּא לְרִישָׁא דְמַלְתָּא דר"ל תּוּ אִיפָּא לְמִימַר דר"ל גּוֹפִיָּה לֹא בְּדוּקָא קְאָמַר לָהּ לְדִיוקָא דְמְמִילָא פְטוּרָה אֵלָּא אִיגְרִי דְאָמַר בְּרִישָׁא בְּעֵטָה מְהַלְכַת בְּרַבּוּצָה נְקִיט נְמִי בְּסִיפָא בְּעֵטָה רַבּוּצָה בְּמַהְלַכַת אֲבָל בְּאַמַת הוּא הַדִּין דְהַוּזָקָה מְמִילָא נְמִי חִיבָת וְנִרְאָה שְׁזָה הוּא כְּפִנּוּת הָרָא"ש בְּמַש"כ לִינְשַׁב דְבָרֵי הָרִי"ף אֵלָּא שְׁלִשׁוֹנוּ הוּא קֶצֶת מְגוּמָם וְצָרִיךְ לְהַגִּיחַ בְּדַבְרֵי וּלְכוּוֹנֵי לְמַש"כ דְּבִלֵּא"ה דְבָרֵי סוּתְרִים זא"ז וְאִין טַעַם בְּדַבְרֵי וְדו"ק: וְעוּד נִרְאָה דְלֵהֲכִי לֹא פִּסְק הָרִי"ף לְהַדְּרֵי דְרַמֵי כְּשֶׁלְדָּא מְשׁוּם דְּמַשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינּוּ לְעֵיל הַמְנִיחַ אֶת הַפֶּד בְּרַה"ר וּבָּא אַחַר וְנִתְקַל בָּהּ וּשְׁבָרָה פְטוּר וְלֹא אָמְרִינּוּ דְאִיבְעִי לִיָּה לְסַגּוּנֵי בְּאִידָּהּ גִּיסָא וְהִינּוּ כְּבָנֵי מְעַרְבָּא דְאָמְרֵי אִין דְרַפְּן שְׁל בְּנֵי אָדָם לְהַתְּבוּנָה בְּדַרְכִים וּפִסְק הָרִי"ף לְעֵיל כְּפִנּוּתִיָּהּ וְא"כ גַּם כָּאֵן לֹא אָמְרִינּוּ אִיבְעִי לִיָּה לְסַגּוּנֵי בְּאִידָּהּ גִּיסָא וּמַש"כ הַתּוֹס' לְעֵיל לְחַלְק בֵּין אָדָם לְבַהֲמָה דְבַהֲמָה אֵית לָהּ לְעִיּוּנֵי טְפֵי מְאָדָם לֹא ס"ל לְהָרִי"ף לְחַלְק בְּהֲכִי וּכְמַש"כ לְעֵיל בְּחִידוּשֵׁינוּ שְׁזָה אִינוּ נִרְאָה עֵיקַר וְהַעֵיקַר כְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּמַחְלַק בֵּין מְכֻשׁוּל גְּדוּל הַמְּבִיא לִידֵי מִיתָה לְמְכֻשׁוּל שְׁאִינוּ מְבִיא אֵלָּא לִידֵי נְזַקִין וּמַשְׁמַעְתִּין נְמִי יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּאִין חִילּוּק בֵּין אָדָם לְבַהֲמָה מְדַפְרִיךְ עֵלָּה דר"ל דְּאָמַר הַוּזָקָה מְמִילָא פְטוּר מְמַתְנִיתִין דְּעַמֵּד בְּעַל קוּרָה וְאִם אֵיתָּא דִּישׁ לְחַלְק בֵּין אָדָם לְבַהֲמָה א"כ לֹא הִיָּה מְקַשָּׁה מִיָּדֵי אֵלָּא ע"כ דְּאִין לְחַלְק בְּכַף וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְמֵאֵי דְמוֹקֵי לְמַתְנִיתִין דְרַמֵי כְּשֶׁלְדָּא דְנוּקָא א"כ הַקְשָׁה מַתְנִיתִין דְּהַמְנִיחַ דְמוּכַח מִינְיָה דְלֹא אָמְרִינּוּ אִיבְעִי לִיָּה לְסַגּוּנֵי בְּאִידָּהּ גִּיסָא דְזָה אִינוּ קִשָּׁה כְּלָל לְדַבְרֵי הָרִי"ף דְּהָא דְאוּקְמָנָא לְמַתְנִיתִין דְרַמֵי כְּשֶׁלְדָּא הִינּוּ אֵלִיבָּא דר"ל וְלִדְיָדִי' אַה"נ דְמוֹקֵי לְמַתְנִי' דְלְעֵיל כְּרַב וּשְׁמוּאֵל וּר"י דְמוֹקֵי לָהּ לְמַתְנִי' דְלְעֵיל בְּמַמְלָא דְהִינּוּ כְּשֶׁלְדָּא] אוּ בְּקֶרֶן זְוִית אוּ בְּאַפִּילָה וּמַתְנִי' דְשְׁנֵי קַדְרִים נְמִי הוּי מוֹקֵי כְּשֶׁלְדָּא וְעֵינּוּ בְּתו"ח אֲבָל בְּלֵא"ה אָמְרִינּוּ גַּם שְׁם דְאִיבְעִי לִי' לְעִיּוּנֵי אֲבָל לְמֵאֵי דְפִסְק הָרִי"ף שְׁם דְלֹא כְּפִנּוּתִיָּהּ אֵלָּא כְּבָנֵי מְעַרְבָּא דְאִין דְרַפְּן שְׁל ב"א לְהַתְּבוּנָה בְּדַרְכִים א"כ גַּם כָּאֵן לֹא קִי"ל כר"ל בְּהָא וּלְהֲכִי לֹא הִבִּיאָה הָרִי"ף בְּהַלְכוּתֵי וְא"כ אִף אִם נִאֲמַר דְלר"ל גַּם לְפִי הָאָמַת אֵית לִי כְּהַדְּרֵי דִיוקָא דְהַוּזָקָה מְמִילָא פְטוּרָה אַפ"ה יָפָה פִּסְק הָרִי"ף דְלֹא כְּפִנּוּתִיָּהּ וְדו"ק מִיְהוּ גַּם לְהַתּוֹס' שְׁפַתְבוּ לְעֵיל לְחַלְק בֵּין אָדָם לְבַהֲמָה אִינוּ קִשָּׁה מְסוּגֵיָּא דְשְׁמַעְתִּין מְהָא דְפְרִיךְ מְאָדָם לְבַהֲמָה וְהִינּוּ מְשׁוּם דְהַתּוֹס' כְּתָבוּ דְהָא דְבַהֲמָה אִיבְעִי לִיָּה לְעִיּוּנֵי טְפֵי הִינּוּ מְשׁוּם דְשׁוּר עֵינּוּ לְמַטָּה וּבְאָדָם הוּא לְמַעְלָה וְזֶה לֹא שְׁיָיךְ לְחַלְק רַק בְּתַקְלָה הַמְּוַנַּחַת עַל הָאָרֶץ מַשָּׂא"כ כָּאֵן דְּמִיגְרֵי בְּנוּשָׂא עַל כְּתָפֵי וְא"כ גַּם בְּאָדָם הוּא כְּנֶגֶד עֵינּוּ וּבְמִישׁוּר וּלְכַף אִין חִילּוּק בְּזָה בֵּין אָדָם לְבַהֲמָה וּשְׁפִיר פְרִיךְ הַש"ס מְזַע"ז אֲבָל לְהַרְשָׁב"א וְהַה"מ עֵינּוּ בַּה"מ בְּפ' י"ב מְהַל' נ"מ הַל' י"ו שְׁפַתְבוּ שְׁם לְחַלְק מְשׁוּם דְאָדָם הוּא בְּעַל מְחֻשְׁבוֹת כו' א"כ וַדַּאי דְקִשָּׁה עֲלִיָּהּ מְסוּגֵיָּין דְמְדַמּוּ לְהוּ לְהַדְּדִי וְאִפְשָׁר דְאִינְהוּ נְמִי הֲכִי קְאָמְרֵי לְפִי שְׁהָאָדָם הוּא בְּעַל מְחֻשְׁבוֹת אִין דְרַכּוּ לְהַתְּבוּנָה בְּדַרְכִים וּלְהַסְתַּפֵּל לְמַטָּה לְאָרֶץ אֲבָל בְּמָה שְׁהוּא כְּנֶגֶד עֵינּוּ רוּאָה וְהוּא מְסַתְּפֵל אִף מִתּוֹךְ רִיבּוּי מְחֻשְׁבוֹתֵי וְצ"ע וְעוּד נִרְאָה דְטַעְמּוּ

שֶׁל הָרִי"ף הוּא מְשׁוּם דְקִי"ל לְקַמְן כְּהָא דְאָמַר רַבָּא וְאִתִּימָא ר"פ דְאָמַר בַּא' בְּרִשׁוֹת
וּא' שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת דְּבְרִשׁוֹת פְּטוּר אַפִּי בְּהִזְקָא כָּל שְׁהוּא בְּלֵא פְּנוּנָה וְשְׁלֵא בְּרִשׁוֹת חֲזִיב
אַפִּי בְּהִזְקָא בּוּ א"כ ה"נ פִּינּוּ דְהִרְבּוּצָה הוּא שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת וְדַאי דְחִיבָתָא אַפִּי בְּהִזְקָה
מְהֻלְכָת בָּהּ וְלֹא אֲמַרִּינּוּ אִיבְעִי לִיהּ לְעִיּוּנִי וְלִסְגוּיִי בְּאִידָהּ גִּיסָא וּר"ל לְפּוּם מְאִי דְבְעִי
הַגַּמ' לְאֻקְמִי דַס"ל דְאֲמַרִּינּוּ אִיבְעִי לָהּ לְסְגוּיִי בְּאִידָהּ גִּיסָא אִם נֹאמַר דְגַם לְפִי הַמְסַקְנָא
סָבַר פֶּן ע"כ דְפְלִיג עֲלֵיהּ דְרַבָּא וּס"ל פְּרַב וְשְׁמוּאֵל וּר"י דְלַעִיל דְמוֹקְמִי לָהּ לְמַתְנִיתִין
דְהַמְנִיחַ בְּמַמְלָא וּק"ז נֹאפִילָה אֲבָל בְּלֵא"ה אִיבְעִי לִיהּ לְעִיּוּנִי וְאִינְהוּ ג"כ ע"כ דְפְלִיגִי
עֲלֵיהּ דְרַבָּא דְלְרַבָּא הָד דְבְרִשׁוֹת פְּטוּר עַל הִזְקֵי דְשְׁלֵא בְּרִשׁוֹת וְלֹא אֲמַרִּינּוּ אִיבְעִי לִיהּ
לְעִיּוּנִי אֲבָל לְמֵאִי דְקִי"ל פְּרַבָּא לִיתָא לְהָד דַר"ל וְלֹא לְהָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל וּר"י דְלַעִיל
וּבָזָה יִתְבָּאָר לְבּוּ ג"כ טַעְמוֹ שֶׁל הָרִי"ף שְׁפָסַק לְעִיל כְּבָנֵי מַעְרְבָא וְלֹא כְּרַב וְשְׁמוּאֵל וּר"י
וְהָרֵא"ש נִתְקַשָּׁה לְעִיל לִיתָן טַעַם ע"ז וּבְמַש"כ הִנֵּה טַעְמוֹ נִגְלָה וּמְבֹנָאָר מְשׁוּם דְפָסַק
פְּרַבָּא דְלְקַמְן מְשׁוּם דְבְתַרְרָאָה הוּא וְעִיּוּן: וְדַע דְלְשִׁיטַת הָרִי"ף יִתְיַשְׁבּוּ כָּל מַה שְׁהִקְשׁוּ
הַתּוֹס' (ל"א א') ד"ה וְקַתְנִי חֲזִיב שְׁהִקְשׁוּ מֵאֻקְמִתָּא דְכְשִׁלְדָּא עֲלֵה דַר"נ בַּר יִצְחָק
וְהֶאָרִיכוּ בְּזָה בְּקֻשְׁיֹת וְתִירוּצִים וְלְשִׁיטַת הָרִי"ף אֵין פֶּאן מְקוּם לְקֻשְׁיִיתָם כָּלֵל דְמִי הוּא
הַמְכַרִּיחֵנוּ לֹמַר דַר"נ ב"י סָבַר בְּהָא מְלִתָּא כַר"ל פִּינּוּ דְלְפִי הָאָמַת לֹא קִי"ל בְּהָא כַר"ל
וְעוֹד אֲפָשָׁר דַר"ל גּוּפָא לֹא סָבַר לָהּ אֲלִיבָא דְהַמְסַקְנָא וּכְדַכְתִּיבָנָא וְכָל אֵלֶּה הֵם דְבָרִים
פְּשׁוּטִים וּבְרִירוֹת לְעַנ"ד וְדו"ק: וְרֵאִיתִי בַפ"י שְׁהִקְשָׁה עַל מְאִי דְאֲמַרִּינּוּ אִיבְעִי לָהּ לְסְגוּיִי
בְּאִידָהּ גִּיסָא מִמַתְנִיתִין בְּרִישׁ פִּירְקִין דְאֲמַרִּינּוּ הִנֵּיחַ כַּד בַר"ה וְהִזְקָא בּוּ אַחַר חֲזִיב בְּנִזְקִין
וְלֹא אֲמַרִּינּוּ אִיבְעִי לָהּ לְסְגוּיִי בְּאִידָהּ גִּיסָא עִי"ש בְּדְבָרֵינוּ שְׁהֶאָרִיף קִצַּת בְּזָה וּלְפ"ד כָּל
דְבָרֵינוּ תְמוּהִים בְּזָה דַמַש"כ וַז"ל וְכַדוּמָה שְׂרֵאִיתִי בְּאִיזָה סִפֵּר לְחֵלֶק בֵּין תְּקֵלָה שְׁהִי
לְמַטָּה מְרַגְלִיו וּבֵין תְּקֵלָה לְמַעְלָה מְמַנּוּ אֲבָל זָהוּ נִרְאָה דְחִסָּק גְּדוּל עַכ"ל וּלְפ"ד הַדְּבָר
מְנוֹכַח לֹמַר פֶּן לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹס' לְעִיל דְשׁוּר דְרַכּוּ לְעִיּוּנִי טְפִי מְאָדָם וּא"כ קִשָּׁה לְכַאֲוָרָה
מְאִי מְקִשָּׁה הַגַּמ' מְאָדָם אֲשׁוּר וּמְאִי דְנוֹחֲקִי לְאֻקְמִי פְּשִׁלְדָּא וְע"כ דְצָרִיף לְחֵלֶק בֵּין תְּקֵלָה
שְׁהִיא לְמַטָּה מְרַגְלִיו וּבֵין תְּקֵלָה שְׁלַמְעֵלָה.

תְּקֵלָה שְׁהִיא לְמַטָּה מְרַגְלִיו הוּא דְאֲמַרִּינּוּ דְשׁוּר דְרַכּוּ לְעִיּוּנִי טְפִי מְאָדָם אֲבָל תְּקֵלָה שְׁהִיא
לְמַעְלָה בְּזָה גַם הָאָדָם דְרַכּוּ לְעִיּוּנִי כְּמוֹ שׁוּר וּכ"כ הַתּוֹס' לְהַדְיָא בַד"ה דְרַמְיָא כְּשִׁלְדָּא
עִי"ש שְׁמַחֲלִקִין בֵּין תְּקֵלָה לְתְּקֵלָה וּמַש"כ עוֹד שָׁם וַז"ל וְלַעַנ"ד נִרְאָה דְלִק"מ דְהָא
דְאָמַר לְעִיל אֵין דְרַכּוּן הִינּוּ מְשׁוּם הָא גּוּפָא דְכִינּוּן שְׂאִין רִשׁוֹת לְשׁוּם אָדָם לְהִנֵּיחַ דְבַר
תְּקֵלָה בַר"ה מְמִילָא לֹא הִטְרִיחוּהוּ לְבָנֵי אָדָם לְעִיּוּן בְּדְרַכִּים וְלְשִׁמּוֹר עַצְמוֹ מִתְּקֵלָה פִּינּוּ
דְלֹא שְׁכִיחָא אֲבָל הִכָּא שְׁיִיף שְׁפִיר אִיבְעִי לְסְגוּיִי אַפִּי בְּאָדָם פִּינּוּ שְׁרִשׁוֹת לְבָנֵי אָדָם לִילָף
בַר"ה עִם אֲנָשִׁים שְׁפַעְעִים שְׁעוּמָדִים שָׁם לְכַתְּפָא א"כ יֵשׁ לָהֶם לְעִיּוּן בְּמִי שְׁהוּלָף לְפָנֵיהֶם
וְלִילָף בְּאִידָהּ גִּיסָא כְּשִׁרְוָאָה שְׁעוּמָד לְכָף מוֹקִי לָהּ דְרַמִּי כְּשִׁלְדָּא דְלֹא בְּרִשׁוֹת הוּא וּא"ש
עַכ"ל וּלְפ"ד דְבָרֵינוּ תְמוּהִים דְהָא ע"כ מִיָּרִי פֶּאן שְׁעוּמָד לְפּוּשׁ שְׁהוּא שִׁנּוּי דַאלַת"ה לֹא
הוּי מִיָּיִתִי הַש"ס סִייעָתָא עַל ר"ל וְע"כ דְעָתָה מוֹקִי לָהּ כְּשְׁעוּמָד ע"י שִׁנּוּי וּא"כ הַדְּק"ל
וְעוֹד דְגַם לְדְבָרֵינוּ קִשָּׁה דְהָא גַבִּי בְּהִמָּה וְדַאי דְהִנֵּי מְשׁוּנָה מַה שְׂרַבְצָה בַר"ה סוּף דְבַר כָּל
דְבָרֵינוּ בְּזָה תְמוּהִים וְע"כ צ"ל כְּמוֹ שְׁכַתְּבָנוּ לְחֵלֶק בֵּין תְּקֵלָה לְתְּקֵלָה: שָׁם מַתְנֵי שְׁנַיִם
שְׁהִיו מְהֻלְכִין בַר"ה אֶחָד רַץ וְאֶחָד מְהֻלָּף אוֹ שְׁהִיו שְׁנֵיהֶם רְצִין וְהִזְקוּ זַא"ז שְׁנֵיהֶם
פְּטוּרִין רַש"י כ' לְקַמְן ד' מ"ח דְהָא הִזְיָקוּ לָאו דְנוֹקָא וְהָא הִזְיָקוּ הִזְקוּ הוּא וְלֹא דַק

בְּלִשְׁנָא עיי"ש אַבְל הַמְפָרְשִׁים פִּירְשׁוּ דְמַתְנִי מִיְיָרֵי דְבָאוּ זֶה פְּנֵגֵד זֶה וְהַזִּיקוּ זֶה אֵת זֶה
דְּנִמְצָא דְתַרְנוּנֵיהּ קָא עֲבָדִי בְּהַדְדֵי וְהִיכָא דְתַרְנוּנֵיהּ עֲבָדִי מַעֲשֵׂה הָוֵי דִּינוּ כְּמוֹ הַנּוֹק
דְּפִטוֹר עֵינֵן בִּישׁ"ש וּבְהֶגְהוֹת הַגָּר"א וְעֵינֵן: פְּתַב הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשׁוֹ לְמַס' בָּבָא קַמָּא דְף
(ק"ד ע"ב) וְז"ל מְפָאן יִצְא נְחִיל זֶה יְרוּשְׁלַמִי וּבְפֹרְחַ וּבְלִבְד עַל אֲתַר אַבְל אִם יִצְאוּ
וְחִזְרוּ אֲנִי אוֹמֵר לֹא אֶמְרוּ אֲלֵא מְפָנֵי הַיְרָאָה וּמְפָנֵי הַפִּיתוּי וְנִרְאָה פִי' פֹּרְחַ תִּינוּק פֹּרְחַ
אַבְל קוֹדֵם שְׁהִגִּיעַ לְכָלֵל פֹּרְחַ אִינוּ נֶאֱמָן עַכ"ל הַרְשָׁב"א הִבִּיאוּ הָרַב בְּעַל קִצָּה"ח לְפִסְק
הַלְכָה וּמֵאוֹד אֲנִי תָמָה מְקַדְוֶשֶׁת כְּבוֹד תּוֹרַתּוֹ שֶׁל הַרְשָׁב"א וְז"ל שְׁנַעְעֵלֵם מְמַנּוּ לְפִי שְׁעָה
דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלַמִי דְמַס' כְּתוּבוֹת סוֹף פ"ב ה' י' דְּגָרְסִינוּ שֶׁם תְּמָן תְּנִינוּ נֶאֱמַנְתָּ אִשָּׁה אוֹ קֶטָן
לוֹמֵר מְפָאן יִצְא נְחִיל מְהַלְף לְתוֹף שְׂדֵהוּ וְנוֹטֵל אֵת נְחִילוֹ כּו' תְּנִי רַב אוֹשְׁעִיָא וּבְלִבְד
בְּמִפְרִיחַ אַבְל בְּשׁוּכּוֹ לֹא וּפִירְשׁוּ שֶׁם הַמְפָרְשׁ וּבְלִבְד בְּמִפְרִיחַ הָא דְנֶאֱמָן בְּנְחִיל שֶׁל דְּבוּרִים
דְּוֹקָא שְׁעַדְעִינֵן מְפִרְיחוֹת הֵן וְלֹא נְחוּ עַל שׁוּכּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְעַל עֲנָפֵי אֵילָן שֶׁלּוֹ אַבְל בְּשׁוּכּוֹ
אִם כְּבָר נְחוּ עַל עֲנָפֵי אֵילָן שֶׁל חֲבִירוֹ לֹא דְכָבָר מְוַחֲזָק הוּא וְאִינוּ נֶאֱמַנִין לְהוֹצִיא אִפִּי'
בְּמִילֵי דְרַבְּנָן וּפִירְשׁוּ מְוַחֲזָח שֶׁם כְּמַבְוֹאֵר לְכָל מַעֲיָיִן וּמַעֲתָה גַם הָד מִימְרָא דִּירוּשְׁלַמִי
דְמַס' ב"ק דְּקֶאֱמַר וּבְפֹרְחַ נְמִי ע"כ מְתַפְרָשָׁא עַל הַנְּחִיל שֶׁהוּא פֹּרְחַ וְלֹא נַח עֲדִינֵן וּכְהִיא
דְּכְתוּבוֹת וְלֹא עַל קֶטָן פֹּרְחַ וּכְמוֹ שֶׁהֵבִין הַרְשָׁב"א דְּהָא שְׁנֵי הַמְאָמְרִים דְּהַיְרוּשְׁלַמִי
דְּכְתוּבוֹת וּדְב"ק שְׁוֹנִים הֵם וְנ"מ רַבְתָּא לְדִינָא בֵּין שְׁנֵי הַפִּירְשִׁים וּצ"ע: סְלִיק מְסַכְתָּ
בָּבָא קַמָּא